Türkiye
Kültür ve Sanat Yıllığı
2017

Türkiye
Yazarlar
Birliği

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları : 75
Yıllık Dizisi : 30

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2016 Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'nun 10.03.2017 tarih ve 1 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN (Genel Başkan), Osman ÖZBAHÇE (Genel Başkan Yardımcısı), Ferhat KOÇ (Genel Başkan Yardımcısı), Yrd. Doç. Dr. Muhammed Enes KALA (Genel Sekreter), Murat EROL (Genel Sekreter Yardımcısı), Tarkan ZENGİN (Genel Sekreter Yardımcısı), Ahmet Fatih GÖKDAĞ (Genel Mali Sekreter), Prof. Dr. Salih YILMAZ (Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Mustafa ORÇAN (Yönetim Kurulu Üyesi), Mehmet KURTOĞLU (Yönetim Kurulu Üyesi), Nezir Gül (Yönetim Kurulu Üyesi), İbrahim Ulvi YAVUZ (Başdanışman)

ISBN: 978-975-7382-93-5

Bu "yıllık"ta yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.
Türkiye Yazarlar Birliği'ne mal edilemez.

Sümer 1 Sokağı, No: 11 / 5, Kızılay, Ankara
PK. 294, Yenişehir, Ankara
Telefon: 0.312.2320571-72
www.tyb.org.tr, e-posta:tyb@tyb.org.tr

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2017

Editör
Osman Özbahçe

Türkiye Yazarlar Birliği

Yayınlayan : TYB adına Musa Kazım Arıcan
Redaksiyon : Dilara Coşkun
Yayına Hazırlık : Mustafa Ekici, Merve Aksakal, Ahmet Emre Doğan
Yapım : mtr tanıtım görsel hizmetler
Baskı : Özel Ofset, Ankara / Mart 2017

SUNUŞ

Türkiye, tarihinin en ağır yıllarından birini yaşadı. 15 Temmuz "doğrudan" bir işgal girişimiydi. Bitmek bilmeyen terör olayları katliam boyutlarına ulaştı. Parklarda, kalabalık caddelerde, cami civarlarında, havaalanı girişlerinde bomba patlattılar. Terör örgütleri Türkiye'deki eylemlerini sıraya koydu. Bir hafta biri, bir hafta diğeri eylem yaptı. Pakistan'da hastanede, lunaparkta, Irak'ta çarşıda, pazarda, kahvehanede bomba patlattılar. Medine'de Mescid-i Nebevi'nin yakınlarında meydana gelen bombalı saldırıda 6 kişi hayatını kaybetti. Dünyayı terörle yönetmeye alışanlar, terörle dize getiremedikleri ülkelerde gerçekleştirdikleri darbelerle egemenliklerini sürdürdüler. ABD Temsilciler Meclisi 23 Şubat 2016'da Müslüman Kardeşlerin bir terör örgütü olduğunu onayladı. Oysa Müslüman Kardeşler bir terör örgütü değil. Bunu bütün dünya biliyor. Mısır "Arap Dünyası"nda güçlü bir ülkeye dönüşmesin, İslâm doğrultusu kazanmasın diye askerî bir darbeye maruz kaldı. Başkanı hapse atıldı. İdamla yargılanıyor. 2016'da dünyanın her yerinde patlayan bombalar güvenli bir ülke kalmadığını gösterdi. Terör, "dünya sisteminin lordları" tarafından en temel yönetim biçimine dönüştü.

Türkiye, 2016'da asra bedel günler, peş peşe gelen bitmek bilmeyen acılar yaşadı. Neredeyse her biri bir yılı kaplayacak sorunlardan oluşan "yıllarını" bir yıl içinde yaşadı. Terör, darbe girişimi, etrafımızdaki savaş, Suriye'ye müdahale, başbakan değişikliği, başkanlık tartışmaları, kredi derecelendirme kuruluşlarının ekonomiyi çökertme çabaları, mülteci sorunu, OHAL ilanı... Hepsini Türkiye aynı anda, bir arada göğüsledi. 2016 Türkiye'nin özünde yatan büyük dinamizminin açığa çıkmaya başladığı bir yıl oldu. Katliam boyutuna ulaşan terör olaylarının, darbe girişiminin içinde Türkiye hem yönetim biçiminde ciddi bir değişiklik çabasını hayata geçirdi, hem bir ülkeye savaş açtı.

Türkiye'nin özünde yatan büyük dinamizm açığa çıkmaya başladı; çünkü millet tarihinde ilk defa askerî bir darbeyi adresine iade etti. Millet, darbe gecesi bu memlekette gerçek öznenin kendisi olduğunu gösterdi. Birinci Dünya Savaşı'ndan bu tarafa, uluslararası yaptırımları uygulama kurumu niteliğindeki iktidar aygıtını "kontrol" etti. Bu kontrolün yansımaları hesaplanabilir, öngörülebilir tahminlere dönüştükçe Türkiye'ye yönelik uluslararası saldırı şiddetlendi. Türkiye bu saldırıları sistemini referanduma götürerek cevapladı.

Türkiye geçiş dönemi olgusundan bir türlü kurtulamıyor. Tanzimat'tan bu tarafa yaşanan en temel sorun budur. Tanzimat'tan bu tarafa yaşadıklarımız yerini bulamamış bir adamın yaşadıklarına benzemektedir. Türkiye sürekli öyle bir noktada tutuluyor ki tecrübe etmesine, tecrübeyi tatmasına fırsat verilmiyor. Hayatın kendini sürekli yenilemesi tarihî arka plânımıza dönüşen varoluş kaygımızı baskılamakta, bu baskı bizi sürekli arayışa, yenilik yapmaya, değişime mecbur etmektedir. Bu mecburiyet insanımızda ve toplumumuzda savrulmalara yol açmaktadır. Değerlerimiz hızla aşınmaktadır. Türkiye'de gelenek, ayrıntılarını kaybediyor. Ayrıntıları kaybettikçe silikleşiyor. Ona karakterini veren özle bağını koparıyor. Sürekli geçmişinden koparak yaşayan insanlar, toplumlar hayatiyetini sürdüremez. Varlığımızın şartı sağlam adamdır. Bu adamı ortaya çıkaracak yol, yordam, eğitim, öğretim neyse kurtuluşumuz odur. Bugün Türkiye'nin en çok ihtiyaç duyduğu husus budur.

Şiirde aşamadığımız sorun yenilik meselesidir. Günümüz şiiri buna yenilik algısını da eklemiştir. Bir taraftan yenilik iddiaları gittikçe zayıflıyor; ama şiir üretimi gittikçe çoğalıyor. Bu çoğalma şiiri herkesin yazabileceği kolay bir metne dönüştürüyor. Ufak bir dokunuşla mani düzme alanına geçebilecek kolay metinler sağlam şiirin yerine yeni bir şiir türü inşa etmeye başladı. Diğer taraftan yenilik iddiaları, şiiri, yaşanan hayat ve yaşayan insan karşısında geçersizleştiren sanal dünyalara indirgiyor. Bu durumdan çıkışın şartı edebiyat dergileridir. Edebiyat dergileri özellikle şiirde çıtayı yüksek tutmak zorundadır. Şiir edebiyat dergilerinde yaşayan bir sanattır. Hatta dergiler şiir kitaplarının vazgeçilmez şartıdır; dergi yoksa kitap da yoktur. Gerçekte şiir, kitaplarla değil, dergilerle yaşar. Dolayısıyla dergiler, özellikle şiir bahsinde, bir metnin şiir sayılması için gerekli şartlar çerçevesinde kendilerini gözden geçirmeli, yüksek kaliteyi esas almalıdır. Bunu kendi içinde gözeten şair kendisi adına bir

başarı kazanır, bunu gözeten dergi doğrudan ortamı etkiler. Bizim böylesi dergilerle biçimlenen bir şiir ortamına ihtiyacımız var.

Şiir eleştirisinde sürekli negatif eleştiriden giden bir damar vardır. Eleştirinin sorgulayıcı yapısı çoğu zaman olumlu gelişmeleri değerlendirmeyi geciktirir. Sürekli negatif eleştiri bir yetersizlik göstergesidir. Eleştirinin büyük amacı işin doğru yapılmasını sağlamaktır. Zeynep Arkan yıl içinde yayımlanan edebiyat dergilerini izleyerek getirdiği eleştirinin yanına olumlu örnekleri de koydu. 2016'nın başarılı şiir örneklerinden bir seçki yaptı. Alptuğ Topaktaş, Aykut Ertuğrul, Dilara Coşkun, İbrahim Eryiğit, İrfan Dağ, Orhan Gazi Gökçe, Şafak Çelik, Selçuk Küpçük yıl boyunca izledikleri dergileri yazdılar.

Prof. Dr. Alaattin Karaca, romanımızın popüler edebiyata teslim olduğunu, edebiyat kalitesinden uzaklaştığını, ölçütünü, göre'sini kaybettiğini belirten değerlendirmesinde günümüz romanının bir toplumu yaşatan değerler, sorunlar, meseleler etrafında kurulmadığını, dil oyunlarıyla sınırlı, metni oyun aracına dönüştüren bir anlayışla yazıldığını, bunun da romanın içini boşalttığını ileri sürdü.

Necip Tosun, 2016'da hikâyemizin durumunu, edebiyatta yaşanan gelişmeleri edebiyat ve popüler edebiyat ayrımı üzerinden değerlendirdi. Hikâyede, popüler edebiyat yerine doğrudan edebiyatı seçen, edebi bir kıymete sahip eserleri gündemine aldı. Bir "çilekeş" gibi kozasını örmeyi tercih eden sanatçıların eserlerini değerlendirdi.

Müzik bölümünde Nebahat Konu Yılmaz, yaşanan terör olayları karşısında müziğin konumunu tespite çalıştı. Hayat ve sanat arasındaki bağın koptuğunu ileri sürdü. Başta terör olayları olmak üzere toplumu derinlemesine etkileyen olayların sanata yansımamasının sebeplerinin araştırılması gerektiğini belirtti. Roman değerlendirmemizde İbrahim Ulvi Yavuz, hikâye değerlendirmemizde Necip Tosun, müzik değerlendirmemizde Nebahat Konu Yılmaz yıl içinde yayımlanan kitapların, dergilerin, gerçekleştirilen etkinliklerin, verilen ödüllerin kaydını tuttu.

Gülcan Tezcan, sinema bölümünde, gişe ve dağıtım sorunlarına yoğunlaştığı yazısında gişeye endeksli sinemayı eleştirdi. Yıl boyunca çekilen filmleri, gerçekleştirilen festivalleri, ödülleri listeledi. Kültür

Bakanlığının teşviklerini, Türk filmlerinin gişe başarılarını öne çıkardı. Sanatın hayat, siyaset, toplum karşısındaki durumunu "Sinemanın 15 Temmuz'la imtihanı" üzerinden yorumladı.

İdris Ekinci, Türkiye'de yazılması en zor bölümlerden birisi olan eleştiriyi yıl boyunca sizler için izledi. Nadir kitap statüsündeki eleştiri kitaplarımızı değerlendirdi. Edebiyat ve eleştiri arasındaki etkileşimin önemine dikkat çekti.

İbrahim Demirci her yıl dilimizin serüvenini bir yönüyle anlatmaya devam ediyor. Bu yıl devlet kurumlarının Türkçesini ele aldı. Bu alanda yaşanan özensizlikleri gündemimize taşımaya çalıştı. "Devlet Kurumlarında Türkçe" başlıklı yazısını okuduktan sonra TRT'yi, TDK'yı, ÖSYM'yi, LYS'yi, YGS'yi bir kez daha düşünmeniz gerekecek.

Hüseyin Akın edebiyatın; son derece iyi özümsenmiş bir edebiyatın sonucu olarak tezahür edebilecek deneme alanında yaşanan gelişmeleri yazdı. Zor ve geniş bir alanı kaplayan denemeyi sorunları, örnekleri ve yıl içinde yayımlanan kitaplarıyla sizler için bir araya getirdi. Nesillerin Mirası başlıklı bölümümüzde de yaşayan değerlerimizden Osman Akkuşak ile zevkli bir söyleşi gerçekleştirdi.

Ekonomimiz başta terör olayları ve darbe girişimi olmak üzere birçok riskle karşı karşıya kaldı. Yaşanan her olumsuz gelişmenin faturası ekonomiye çıktı. Temmuz ayında yaşanan darbe girişiminden sonra ekonomimiz 2009'dan bu yana ilk defa bir küçülme yaşadı. Prof. Dr. Murat Yülek ekonomideki gelişmeleri akıcı, açık, anlaşılır bir dille yıllığımız için kaleme aldı.

Ercan Yıldırım siyaset değerlendirmesinde bütün yılın analizini yaptı. "Türkiye ipe gitti ipten döndü" diyerek başladığı yazısında bilgi birikiminin ne işe yaradığını gösterdi. Yazısında ekonominin, siyasetin, devletlerin kimler tarafından nasıl yönetildiğini, tarihsel bir perspektif ışığında, dünyanın gidişatını esas alarak derinlemesine kavrayış önerisi yaptı. Bu öneriyi ciddiye almadan hayatın sıradanlığını bombalayan yeni savaşları anlayamayacağız.

İslâm Dünyasının geniş bir özetini yapan Ahmet Varol'un yazısı hepimiz için ayrı ayrı bir otokritik niteliğinde. İnsan İslâm dünyasındaki gelişmeler karşısında ancak insanlığından utanıyor. Dünyamız zulüm,

işkence, hapis, ardı arkası kesilmeyen katliamlar, çocukların yaşadığı büyük korkular, kadınların kızların asker postalı, terörist dipçiği altında payimal olan namusları karşısında insan insanlığından utanıyor. İran'dan kalkan uçaklar, göstermelik ateşkesler, insanlık dışı ortamlarda açlık içinde yaşamaya çalışan insanları ırkçılığın, faşizmin nesnesi hâline dönüştüren zihniyetler karşısında insan insanlığından utanıyor.

Ali Özgün Öztürk'ün hazırladığı Türk Dünyası bölümleri arka plânda büyük bir emeğin ürünü. Başta siyaset, edebiyat, sanat başlıkları olmak üzere birçok alanda Türk dünyasını takip eden Öztürk çağdaş bir vakanüvis örneği sergiliyor. Türk dünyasında yaşanan gelişmeleri arşivlik değeri taşıyan yazılarıyla yıllığa aktarmaya devam ediyor.

Tacettin Ural basındaki gelişmeleri 2016'nın önemli olaylarına verilen tepkiler ışığında değerlendirdi. Ahmet Şenol halk kültürünü, folklorun önemini anlattı. İbrahim Ulvi Yavuz, Olaylar ve İnsanlar başlıklı bölümümüzde yılın kronolojisini çıkarmaya devam etti. Yıl boyunca yaşanan dikkat çekici bütün gelişmeler, kaybettiğimiz sanatçılar, bilim adamları, siyasetçiler, kurulan / kapanan partiler, yayına başlayan gazeteler, dergiler yıllığın aktüel tarih eki niteliğindeki bölümümüzde yerini aldı.

Biz yıllardır sabırla inandığımız bir yolda yürümeye devam ediyoruz.

Vuslat önemli değil demeyeceğiz. Bu yolun elbet biteceğini biliyoruz.

Osman Özbahçe

İÇİNDEKİLER

• Ekonomi, Toplum ve Siyasi Hayat

Türkiye Ekonomisi 2016 Yılı Değerlendirmesi / Prof. Dr. Murat Yülek / 17

I. 2015 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler 17, II. 2015 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler 19, 2.1 GSYH Gelişmeleri 20, 2.2 Enflasyon 20, 2.3 İş Gücü Piyasası 21, 2.4 Ödemeler Dengesi 22, 2.5 Kamu Maliyesi 22

2016'da Siyaset / Ercan Yıldırım / 24

Siyaseti, Devletleri Terörle İdare Etmek 24, Fay Hatlarımız Derin ve Geniş 27, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi 29, Yeni Bir Statüko, Yenikapı Ruhu, Millî Mutabakat 32, Medya ve Aydınların Gayrımillîliği 33, Paktlar Arasında Türkiye 36, Partiler Bildiğimiz Gibi 37, Paralel Yapıya Karşı Dört Koldan 30, Türk Sosyal Hayatı Çöktü 31

Güçlü Devlet Özlemi Liberal Siyasetin Sonu /Ercan Yıldırım / 39

Temelde Kürt Meselesi Var 40, 7 Haziran Sonrası Reel Politik 40, Liberal Siyasete Hayır 41, MHP ile Nereye Kadar? 42, İslâmcılar Yeni Yol Açmalı 43

İmparatorluktan Klan Devletlere /Ercan Yıldırım / 45

Rojava Laboratuvar 45, Savaş Simülasyonları 46, Kapitalizm İmparatorlukları Tasfiye Etti 46, Neoliberal Dünya Sistemi Ulus Devletleri Tasfiye Ediyor 47

Darbeye Karşı Anadolu İrfanı /Ercan Yıldırım / 50

Halksız Halk Savaşı Teorisi 50, Ne Cunta Ne Erdoğan 51, Darbe Savuşturuldu mu? 53

• İslâm Dünyası

2016'da İslâm Alemi / Ahmet Varol / 57

Suriye'de Yine Katliamlar ve Zulüm 57, Türkiye'nin Olaylara Doğrudan Müdahalesi ve Fırat Kalkanı Operasyonu 58, İran'dan Kalkan Rus Uçakları 58, Göstermelik Ateşkesler 58, Cenevre Görüşmelerinin Amacı Dayatmaktı 59, Halep'in Düşüşü 60, Türkmen Bölgesinde Çatışmalar 62, ABD'nin PYD'yle İşbirliği 62, Batı'nın Mülteci Korkusu 62, Filistin Yine Hareketli Gazze'ye Abluka Devam Etti 63,Münferit Eylemlerle Devam Eden Kudüs İntifadası 63, Yerel Seçimler Yapılamadı 64, Ezan Yasağı Girişimi 64, BM'den İsrail Aleyhine Kararlar 64, Raid Salah Yeniden Zindanda 66, Muhammed El-Kik Özgürlüğüne Kavuştu 66, Ömer Nayif'in Sofya'da Öldürülmesi 67, Tunuslu Uçak Mühendisi Muhammed Ez-Zuvari'nin Öldürülmesi 67, Hukuk Tanımayana Hukuk Komitesi Başkanlığı 68, Şimon Peres'in Ölümü 68, ABD'nin İsrail'e 38 Milyar Dolar Taahhüdü 68, Irak'ta Musul Operasyonu 69, Irak Hükümetinin Felluce'de Sergilediği Vahşet 70, Mısır'da Kesintisiz Cunta Zulmü 71, Libya'da Haftar Fitnesi Devam Ediyor 73, Yemen'de 2016 Yılı da Çatışmalarla Geçti 74, Suudi Arabistan'ın Dış Politikasında Yeni Dönem Kral Selman'ın Açılım Ziyaretleri 75, Mısır'la Arasına Buzdolabı Girdi 76, Türkiye'ye Yaklaşmakta Cesaretli Adımlar Atmaktan Çekindi 77, İran'la Yaşadığı

Gerginlik 77, ABD'nin Suudi Arabistan Aleyhinde Yasası 78, Ürdün'de Parlamento Seçimleri 79, Lübnan'da Cumhurbaşkanı Sorunu Çözüldü 80, Tunus'ta Gerginlik ve Yeni Hükümet 81, Özbekistan'da Değişim: Diktatör Öldü Yaşasın Yeni Diktatör 81, Bangladeş'te Yine İdamlar 82, Arakan'da Yeniden Şiddetlenen Zulüm 83, Keşmir'de Yine Çatışmalar 84, Güney Sudanlılar Sudan'a Sığındı 84, Nijerya'nın IŞİD'i Boko Haram'da Zulmün Gerekçesi 85, UCM'nin Karaciç'e Cezası 86, Dağlık Karabağ'da Yeniden Çatışmalar 86, İİT'nin Yeni Genel Sekreteri 86, İİT İstanbul Zirvesi 87, Körfez İşbirliği Konseyi ve Türkiye Toplantısı 87, Kadirov'un Ehli Sünnet Sempozyumu 88, Hasan Turabi'nin Vefatı 88, Pakistanlı Âlim Zafer İshak Ansari'nin Vefatı 88

• Türk Dünyası

2016 Yılında Türk Dünyasında Yaşanan Gelişmeler / Dr. Ali Özgün Öztürk / 91

Türk Dünyası Kurumları 93, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) 93, Türk Konseyi (Türk Keneşi) 96, Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY) 98, Uluslararası Türk Akademisi 99, Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesi 101, Yunus Emre Enstitüsü 103, Azerbaycan 104, Gürcistan 109, Kırım / Ukrayna 110, Kırgızistan 113, Kazakistan 118, Türkmenistan 120, Özbekistan 123, Tacikistan, 127, Rusya Federasyonu 129, Tataristan Cumhuriyeti 133, Başkurdistan 137, Çuvaşistan 139, Altay Cumhuriyeti 140, Saha (Yakutistan) 141, Hakas Cumhuriyeti 143, Doğu Türkistan 147

• Şiir

2016 Yılında Edebiyat Dergileri ve Şiir/ Zeynep Arkan/ 151

Poetika / Çayan Özvaran 152, Yürüyelim / İdris Ekinci 156, Şükufe / Zümrüt Karabudak 157, Dereotu veya Kaplumbağaların Evhamı / İsmail Aslan 158, Hiçbir Söylediği / Nergihan Yeşilyurt 160, Kapıları Aç / Ali Emre 161, Dil Şehidi / Ercan Yılmaz 163, Memento Mori ile Rabıta-i Mevt Arasında Düşük Sesli Salınımlar / Hakan İsmail Şiriner 164, Kusursuz İmkânsız / Cengizhan Genç 165, Allah'ın Elinden Cehhennemi Alıp Üstüme Atanlara Nutkumdur / Mehmet Okumuş 166, Ölmüşsün Ama Değilsin Üzgün / İbrahim Tenekeci 166, Çatı Katı / Mustafa Uçurum 169, Simetri Hastanesi / Hasan Bozdaş 169, Bugün Size Dört Yok / Enes Talha Tüfekçi 171, Yeni İnsan / Enes Özel 172

• Hikâye

2016'da Öykü / Necip Tosun / 177

Mustafa Kutlu / İyiler Ölmez 178, Cemal Şakar / Kara 181, Yıldız Ramazanoğlu / Bu Sefer Lila olsun Saçların 184, Jale Sancak / Belki Yarın 187, Özcan Karabulut / Muhteşem Tutkuların Bir Sonraki Saati 188, Yekta Kopan / Sakın Oraya Gitme 189, Abdullah Harmancı / Melek Kayıtları 190, Güray Süngü / Vicdan Sızlar 193, Mehmet Kahraman / Işıklar Açık Kalsın 196, Doğukan İşler / Rüya Kadar 199, Zeynep Hicret / Çolak Hattat 202, İsmail Özen / Babamın Şarkısı 204, Senem Gezeroğlu / Zaman Dursun İstedim 207, Sedat Demir / Küçük Paris Fena Öksürüyor 210, Betül Nurata / Yüzümü Tanı 215, Kâmil Erdem, Şu Yağmur Bir Yağsa 219, 2016 Yılı Öykü Kitapları 220, 2016 Öykü Ödülleri 223

6 Ekim Hadisesi / Zeynep Hicret / 224,
Biz Bu Saatin Neresindeyiz? / Senem Gezeroğlu / 228
Sonu Olmayan / Betül Ok / 234

• Roman

2016'nın Romanları / Alâattin Karaca / 241

1980'den 2000'li Yıllara 241, 2016'ya Gelince 243, 1980 Sonrasının Ünlü İsimleri ve Romanları 243, Hasan Ali Toptaş, Kuşlar Yasına Gider 244, Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın 246, Elif Şafak, Havva'nın Üç Kızı 249, Tayfun Pirselimoğlu, Berber 252, 2000'li Yılların Yazarları 253, Cihan Aktaş, Şirin'in Düğünü 254, Ayşegül Genç, Kuğu Boynu 255, Gülfem Pamuk, Kitab-ı Siyah Kalem 257, Murat Gülsoy, Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet 258, Yavuz Ekinci, Günün Birinde 259, Murat Uyurkulak, Merhume 261, Sadık Yemni, Elâ 262, Kemal Selçuk, Cemiyet Kaçkını 262, Barış Müstecaplıoğlu, Osmanlı Cadısı 263, Ahmet Önel, Oto/kopi 263, Şebnem İşigüzel, Gözyaşı Konağı, Ada, 1876 263, Şenol Turan, Alaturka Münzevi 264, Kudret Ayşe Yılmaz, Mühür Kuyusu 265, Emrah Serbes, Müptezeller 265, Sonuç 266

2016 Yılı Romanları / İbrahim Ulvi Yavuz / 267

• Dilimiz

Devlet Kurumlarında Türkçe / İbrahim Demirci / 275

• Deneme, İnceleme, Tenkit

Düzyazıda Tali Bir Yol: Deneme/ Hüseyin Akın / 287

Neden Klâsiklerimiz Yok? 289, Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı 289, İsa'nın Yamalı Gömleği 291, Bir Demet İstanbul 292, Kalbin Duası 293, Mühendis ve Hayat 294, Ayın Parlak Zamanı 295, Def 296, Kanlı Canlı Şiir 297, 2016 Deneme Kitapları 298

2016'nın Eleştiren Yüzü/ İdris Ekinci / 302

Musin Macit / Divan Şiirinde Âhenk Unsurları 303, Barış Bıçakçı - Behçet Çelik - Ayhan Geçgin Kurbağalara İnanıyorum 304, Metin Toprak / Hermeneutik ve Edebiyat 305, Ahmet Bozkurt / Mum Lekesi 306, Hayriye Ünal / Başkasının Sınırlarında Şair 307, Tahsin Yücel / Kendine Doğru Yolculuk 308, Necip Tosun / Öykümüzün Sınırları 308, Müslüm Yücel / Karanlık Kardeş 309, Hüseyin Ferhad / Şark Belleği 309, Yücel Kayıran / Şiirimizin Çeyrek Yüzyılı 310, Murat Belge / Step ve Bozkır 311, Gazelden Gazele: Dünün Şiirine Bugünden Bakışlar 312, Meltem Gürle / Ölülerle Konuşmak 312, Eser-i Aşk 313, Melike Eğilmezler Boylan / Güldürme Beni! 313

• Nesillerin Mirası
Osman Akkuşak ile Geçmişten Günümüze / Hüseyin Akın / 317

• Musiki

2016 Yılının Söyleyemediğimiz Söyledik / Nebahat Konu Yılmaz / 333

Etkinlikler 335, Konserler 338, Festivaller 344, Müzikaller 346, Çalıştay, Sempozyum, Seminer ve Konferanslar 347, Yarışmalar 348, Ödüller 349, 2016 Yılında Yayınlanan Albümler 350, Kitaplar 351, Dergiler 353, Müzik Yayını Yapan Radyo ve TV Kanalları 353, Öne Çıkan Bazı TV Müzik Programları 353, Öne Çıkan Bazı Radyo Müzik Programları 354, 2016 Yılında İptal Olan ve Ertelenen Bazı Konserler 356, Kaybettiklerimiz 357

• Sinema

Sinemacıların 15 Temmuz İmtihanı / Gülcan Tezcan / 361

Hz. Muhammed Filminde Bile Ayrıştık 361, Yılın Bilançosu 363, Bakanlık Desteği Ödüller ve Fiyaskolar 364, Hollywood'u Geride Bıraktı 365, Destek Alan Filmlerden Uluslararası Başarı 365, 35. İstanbul Film Festivali 366, 23. Adana Film Festivali Ödülleri 367, Malatya Film Festivali 368, Antalyya Film Festivali 368, Uluslararası Yarışma 370, Veda Ettiklerimiz 370

• Dergiler

2016 Dergiler / Alptuğ Topaktaş & Aykut Ertuğrul & Dilara Coşkun İbrahim Eryiğit & İrfan Dağ Orhan Gazi Gökçe & Şafak Çelik & Selçuk Küpçük / 377

Dergâh 377, Hece 378, Edebiyat Ortamı 378, Kitap-lık 379, Varlık 380, Karabatak 381, Aşkar 382, İtibar 383, Fayrap 384, Türk Edebiyatı 385, Yasakmeyve 386, Hece Öykü 388, PostÖykü 388, Merkezkaç 389, Ay Vakti 390, Birnokta 391, Sözcükler 392, Bireylikler 394, Mahalle Mektebi 395, Yolcu 395, Değirmen 397, Dil ve Edebiyat 397, Yedi İklim 398

• Basın

2016'da Medya / Taceddin Ural / 401

• Folklor

Şehirlerimiz ve Yaşayan Halk Kültürü Ürünleri / Ahmet Şenol / 415

• Olaylar ve İnsanlar
2016 Olaylar ve İnsanlar / İbrahim Ulvi Yavuz / 427

ekonomi
toplum
siyasi hayat

Prof. Dr. Murat Yülek
Ercan Yıldırım

TÜRKİYE EKONOMİSİ 2016 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Prof. Dr. Murat Yülek

2016 yılı dünyada siyasi belirsizlik ve risklerin artığı ve büyümenin zayıf seyrettiği bir yıl oldu. Dış risklerin etkisine ilâve olarak, 2016, ülkemizde Temmuz ayındaki darbe girişimi başta olmak üzere, iç ve dış jeopolitik risklerin arttığı, büyümenin düştüğü ve kurların aşırı yükseldiği bir yıl oldu. Aşağıda, dünya ve ülkemizde 2016 yılında yaşanan ana ekonomik eğilimler değerlendirilmektedir.

2015 Yılında Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

2015 yılında dünyadaki önemli gelişmeler ekonomiden çok siyaset alanında yaşandı. Artan siyasi riskler ekonomiye menfi yansıdı. İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkmasını doğuran "Brexit" referandumu Haziran ayında dünya piyasalarında sarsıntıya sebep oldu. Referandum'un sonucundan sonra Cameron Hükümeti istifa etti. İtalya'da da Başbakan Renzi desteklediği reform önerisinin referandumda kaybetmesinden sonra istifa etti. Avusturya Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ırkçı aday Norbert Hofer'in kıl payı kaybetmesi, 2017 yılında Fransa ve Hollanda'daki seçimlerde yine ırkçı ve yabancı düşmanı partilerin kazanma ihtimali Avrupa ve Avrupa'nın geleceği hakkında önemli kuşkular doğurdu. Amerika Birleşik Devletleri'nde Donald Trump'ın yine ırkçı, yabancı düşmanı ve diğer uç söylemleri siyasi riskleri arttırdı.

Buna karşılık, Trump'ın genişleyici maliye politikası izleyeceği beklentisi, Amerikan ekonomisinin kısa vadede büyümesinin artacağı beklentisini beraberinde getirdi. 8 Kasım seçimlerinden sonra tahvil faizlerinin ve Aralık ayında da Fed faizlerinin yükselmesi doların diğer para birimleri karşısında güçlenmesini sağladı. Orta vadede, Trump'ın vergi ve ticaret

politikalarının Amerikan ekonomisinde büyüme oranlarını şu anki beklentilerin aksine düşürmesi ve kamu borçluluğu ve bütçe dengelerini de tamir edilmesi güç derecede bozması muhtemel. Bu da sadece Amerikan ekonomisi değil dünya ekonomisi açısından da risk oluşturuyor.

2016 yılında dünya ekonomisindeki büyüme oranının 2015 yılındaki yüzde 3,2'den yüzde 3,1'e gerilemesi bekleniyor. Bunda en önemli rolü büyüme oranı yüzde 2,6'dan yüzde 1,6'ya gerileyen ABD oynadı. Avrupa'da büyük ekonomilerde büyüme oranı, İngiltere hariç düşmedi. Ancak küçük ekonomilerdeki gerilemeyle avro zonu büyümesi de 2015'de yüzde 2,0'dan yüzde 1,7'ye geriledi. İngiltere'de ise büyüme oranı yüzde 2,2'den yüzde 1,8'e kadar geriledi.

Gelişmekte olan ülkelerde büyüme küçük ekonomiler sayesinde bir miktar arttı (yüzde 4,0'dan yüzde 4,2'ye). Çin ekonomisi 2016 yılında yavaşlamaya devam ederken (yüzde 6,9'dan yüzde 6,6'ya) Hindistan Çin'e göre daha yüksek büyüme kaydetmeye devam etti (yüzde 7,6). Rusya ve Brezilya'da ekonomik küçülme devam etti. Petrol zengini ülkeler de yavaşlama ya da küçülme görüldü.

Tablo 1. Dünya Ekonomisi: Seçilmiş Yıllık Büyüme Oranları (%; reel)

	2015	2016	2017 (1)
Dünya	3,2	3,1	3,4
Gelişmiş Ülkeler	2,1	1,6	1,8
ABD	2,6	1,6	2,2
Avro Zonu	2,0	1,7	1,5
Almanya	1,5	1,7	1.4
Japonya	0,5	0,5	0.6
Gelişmekte Olan ve Yükselen Ekonomiler	4,0	4,2	4,6
Çin	6,9	6,6	6.2
Hindistan	7,6	7,6	7,6

(1) Tahmin
Kaynak: IMF WEO October 2016

Emtia fiyatları 2016 yılında toparlandı. Petrol fiyatları OPEC kararlarıyla artış gösterdi. Metal fiyatları da ortalama olarak 2016 yılında yüzde 20 civarında yükseldi. Bu durum, genelde enflasyon ve ithalatçı ülkelerde cari denge üzerinde menfi bir gelişme oldu. Buna karşılık, meta ihracatçısı ülkeler ise döviz ve kamu gelirlerinde artışlar yaşadı.

2015 Yılında Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

Türkiye ekonomisi, 2016 yılında başta darbe girişimi olmak üzere siyasi ve terör riskleriyle karşı karşıya kaldı. Darbe girişiminin başarısız çıkması ve terörün bitirilmesi yönündeki kararlılığın devam etmesine rağmen bu risklerin faturası ekonomiye çıktı. Temmuz ayında yaşanan darbe girişiminin ardından üçüncü çeyrekte GSYH yüzde 2 oranında küçüldü. Türk ekonomisi 2009 yılından beri ilk defa küçülme yaşadı. Artan terör olaylarının turist girişlerinden şirketlerin yatırım, hane halklarının da tüketim harcamalarını menfi etkilemesi 2016 yılı son çeyreği ve 2017 yılında da ekonomiye menfi yansıyacak.

2016 yılında başka önemli ekonomik ve siyasi gelişmeler de ekonomi üzerinde baskı oluşturdu. 2015 yılı sonunda bir Rus savaş uçağının Türk jetleri tarafından düşürülmesiyle Rusya ile ekonomik ve siyasi ilişkiler gerildi. Bu da Türk ihracat ve turizminin önemli bir yara almasına sebep oldu. 2016 yılı sonunda ilişkilerin düzelmesi, 2017'de bu menfi faktörün ortadan kalkmasına sebep oldu. Petrol ve metal fiyatlarındaki artış, Rusya'nın Türkiye'den yapacağı ithalatın ve bu ülkeden Türkiye'ye gelecek turist sayısında artış beklentisini oluşturdu.

Tablo 2. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

	2014	2015	2016 (1)
GSYİH (milyar dolar)	935	862	849,6
GSYİH (milyar TL)	2.044	2.337	2.574
Reel Büyüme (%)	5,17	6,06	1,50
Bütçe Dengesi (milyar TL)	- 23,4	-23,5	-2,1 (2)
Bütçe Dengesi/GSYİH (%)	- 1,1	-1,0	...

Faiz Dışı Denge (milyar TL)	26,5	29,5	46,3 (2)
Faiz Dışı Denge /GSYİH (%)	1,60	1,30	...
TÜFE (%)	8,17	8,81	8,53
Yİ-ÜFE (%)	6,36	5,71	9,94
Cari İşlemler Dengesi (milyar dolar)	- 43,6	-32,3	33,8 (3)
Cari İşlemler Dengesi/GSYİH (%)	- 4,7	- 3,8	...
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	- 84,6	- 63,4	56,8 (3)
Dış Ticaret Dengesi/GSYİH (%)	- 10,60	- 8,64	...
İşsizlik Oranı (%)	9,90	10,3 (2)	11,3
Ortalama Dolar Kuru	2,19	2,72	3,03

Notlar: (1) Tahmin (2) Ekim 2016 itibariyle (3) Ekim 2016 itibariyle 12 aylık
Kaynak: TÜİK, TCMB, yazarın hesaplamaları

2.1. GSYH Gelişmeleri

Türkiye ekonomisi 2016 yılı ilk çeyreğinde yüzde 4,5, ikinci çeyreğinde ise yüzde 4,8 oranında büyüdükten sonra üçüncü çeyreğinde darbe girişiminin etkisiyle yüzde 1,8 oranında küçüldü. Böylece ilk üç çeyrekte, önceki yılın aynı dönemine göre Türk ekonomisi yüzde 2,17 oranında büyümüş oldu. Son çeyrekte yavaşlamanın devam etmesiyle, 2016 yılı GSYH reel büyümesinin yüzde 1,5 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

2.2. Enflasyon

Türkiye'nin, büyümeden feragat etmeden enflasyonu yüzde 5'lerin altına indirmesi ekonominin genel görünümü açısından önem arz ediyor. Uzun süredir yüzde 8'ler civarında devam eden enflasyon bu açıdan olumlu bir durum olarak değerlendirilemiyor.

TÜFE 2016 yılında 12 aylık bazda dalgalı bir seyir izledikten sonra son çeyrekte gerilemesine rağmen Aralık ayındaki yüksek aylık enflasyonla birlikte yüzde 8,5 seviyesinde gerçekleşti. Dolayısıyla, senelik bazda 2015 seviyesi olan yüzde 8,8'in bir miktar altında olsa da yine yüksek seviyelerde kaldı. Buna karşılık, enflasyon dinamiklerinin önemli bir göstergesi

olan çekirdek enflasyon 2016 yılında yüzde 7,5 olarak gerçekleşti. 2016 yılı ilk üç çeyrek boyunca düşük seyreden yurt içi üretici fiyatları (Yİ-ÜFE) endeksi son çeyrekte hızla yükselerek seneyi yüzde 9,6 gibi yüksek bir seviyede tamamladı. 2015 yılı Yİ-ÜFE enflasyonu yüzde 5,7 olarak gerçekleşmişti.

Enflasyon göstergelerinin 2016 yılındaki kafa karıştırıcı seyrinde kur hareketleri, dünya enerji ve metal fiyatları, tarım sektörü ve bazı ürünlerde artan vergiler rol oynadı. Her şeyden önce, büyümedeki ve güven endekslerindeki düşüş ve siyasi risklere rağmen iç talep, kamunun da etkisiyle 2016 yılında önemli bir gerileme göstermedi. 2016 yılının ikinci yarısında yükselen dolar ve avro kurları geçişkenlik etkisiyle enflasyonu yukarı çekti. Metal fiyatlarındaki canlanma ve son çeyrekte OPEC kararıyla yükselen petrol fiyatları yine enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskı yaptı.

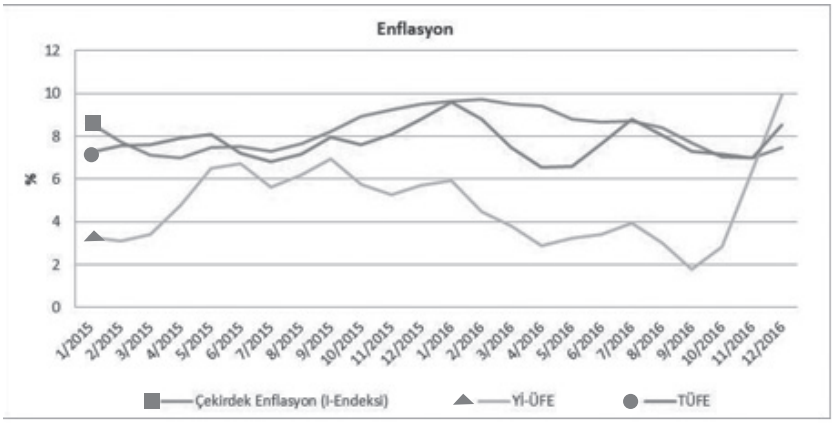

Kaynak: TÜİK

2.3. İş Gücü Piyasası

Büyümedeki gerileme 2016 yılında işsizliğin yükselmesine sebep oldu. İstihdam, 2016 yılı Eylül ayında önceki yılın aynı ayına göre 400 bin artarak 27,6 milyon kişiye yükseldi. Bu artış hizmet sektörü istihdamından kaynaklanırken tarım, sanayi ve inşaat sektörlerinde kayda değer istih-

dam artışı gerçekleşmedi. Aynı dönemde işgücü yaklaşık 800 bin arttı ve işsizlerin sayısı 400 bin kişi kadar yükseldi. İşsizlik oranı da aynı dönemde yüzde 10,3'den yüzde 11,3'e yükseldi.

2.4. Ödemeler Dengesi

Cari denge, 2014 ve 2015 yıllarındaki hızlı iyileşmenin tersine, 2016 yılında kötüleşti. 2016 yılı ilk 10 aylık dönemde, ithalattaki önceki yılın aynı dönemine göre 10 milyar dolarlık düşüşe rağmen, ihracat (4 milyar dolar) ve turizm gelirlerindeki (7 milyar dolar) gerileme cari açığın toplamda 1,5 milyar büyümesine sebep oldu.

Enerji dışı cari açık, 2015 yılı Ocak-Ekim döneminde 3,5 milyar dolar fazla vermişken 2016 yılında aynı dönemde 7,2 milyar dolar açık verdi. Enerji ve altın ticareti dışı cari açığı 2015 Ocak-Ekim döneminde 931 milyon dolardan 2016 yılında 10,0 milyar dolara yükseldi.

2015 yılında önemli oranda düşen uluslararası rezervler 2016 yılında Eylül ayına kadar yükseliş gösterdi. Ancak yılın son çeyreğinde tekrar gerileyerek 2015 yılı sonunda 110,5 seviyesinden 2016 yılı sonunda 110,1 seviyesine düştü. Türkiye'nin uluslararası rezervleri 2014 yılı sonunda 126,4 milyar dolar seviyesinde idi.

2.5. Kamu Maliyesi

2016 yılı, ekonomik yavaşlama, darbe girişimi ve artan terör gibi menfi siyasi unsurlara rağmen kamu maliye açısından, 2015 gibi başarılı bir yıl oldu. Maliye politikası böylece, terör, darbe girişimi ve yurt dışı belirsizliklerin baskısı altındaki Türk ekonomisi için en önemli çıpa hâline geldi.

İlk 11 aylık dönemde bütçe açığı önceki yıla göre 5,4 milyar TL'den 2,1 milyar TL'ye düştü. Bunda temel rolü 51,3 milyar TL'den 48,4 milyar TL'ye düşen faiz giderleri oynarken faiz dışı fazla da 45,8 milyar TL'den 46,3 milyar TL'ya yükseldi. 2016 yılı Ocak-Kasım döneminde merkezi yönetim gelirleri 441,8 milyar TL seviyesinden 508,6 milyar TL'ye yükseldi. Faiz dışı giderler 396,0 milyar TL'den 462 milyar TL'ye yükseldi.

Tablo 3. Bütçe Gelişmeleri (Ocak-Kasım; milyar TL)

	2014	2015	2016
Gelirler	386,9	441,8	508,6
Harcamalar	398,2	447,2	510,7
Faiz dışı	349,7	396,0	462,3
Faiz	48,5	51,3	48,4
Faiz Dışı Denge	37,2	45,8	46,3
Bütçe Dengesi	-11,3	-5,4	-2,1

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2016'DA SİYASET

Ercan Yıldırım

Türk modernleşmesinden bu yana tarihimizin en uzun yıllarından biri oldu 2016. Terör, savaş, yurtdışına asker gönderme, darbe, darbeye karşı halk darbesi, başbakan değişikliği, ekonomik kriz, mülteci akını, eski düşmanlarla barış, müttefiklerle düşmanlaşma, milletvekillerini (hatta genel başkanı) hapse atma, suikastlar... Bunların hepsi bir yılda oldu. Bir yıl içinde Türkiye ipe gitti ipten döndü. Darbe girişimi ilk defa halk tarafından engellendi. Siyasi hayatımız gerçekten sağ salim limana yanaşabilirse bu konjonktürdeki deneyimler, dönüşü olmayan bu yolda bize çok önemli birikimler sağladı. Türk siyasi hayatında bu kadar büyük vartaların aynı anda planlanıp, organize edilip hayata geçirildikten sonra savuşturulması eşine ender rastlanacak bir durumdu.

2016 deneyimi esasında Türk siyasi hayatının temel odaklarını göstermesi, Cumhuriyet'in kuruluşunda teşekkül ettirilen kurucu değerlerin kendini açık etmesi, erken dönem elitlerin mücadele sahasında bilindik yöntemleri uygulama azmini sergilemesi yanında bilhassa Türkiye'de dinî bir cemaatin Amerikan dünya sisteminin de tesiriyle yönlendirilmesi, büyütülmesi ve yeri geldiğinde emeklerin karşılığını verebilmesi açısından oldukça ibretliktir. Türk siyasi hayatı bu açıdan Kemalist reflekslere dayanan darbe girişimlerinde, milletin kendi içine çekilmesine karşın FETÖ'cü olduğu aşikar girişime gösterdiği direnç, darbeyi savuşturmaktan çok daha önemli bir sonuçtur.

Siyaseti, Devletleri Terörle İdare Etmek

2016 yılında siyasetin ana konusunu terör oluşturdu.

Terörün her boyutu, her düzeyi 2016 yılında sahneye kondu... Bu bakımdan Türkiye aynen üçüncü dünya ülkelerinde yaşanan görüntüleri izlemek zorunda kaldı. İlk defa bu kadar büyük çaplı terör olayları, kitlesel olarak Türkleri tehdit altına aldı. Kuşkusuz terörün farklı boyutlarda ortaya çıkması yeni savaşların mantığı icabıdır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki dünya sistemi ekonomiyi şirketler, siyaseti ve devletleri de terör örgütleriyle yönetiyor.

Neoliberal sistem zaten şirketlerin uluslararası boyutta operasyonel ve idareci güç olmasıyla ilgili düzenlemeye dayandığından şirketler sık sık ulus devletlerle karşı karşıya gelir. Bu karşılaşmada çoğunlukla kazananlar şirketler olur. Ulus devletler ise içe kapanmaya bağlı olarak kendilerini korumaya çalışsa bile dünyadaki ekonomik düzen, kapitalizmin küresel dolaşıma yatkınlığı ulus devletleri terbiye edecek, yelkenleri suya indirecek operasyonları devreye sokar. Bu yüzden şirket egemenliği, esasında arkasında dünya sisteminin ihya ettiği kapitalizmin sert yüzüne dayanır. Bununla birlikte artık terör örgütleri yine uluslararası seviyeye çıkarak hem eleman temininde, hem operasyonlarının coğrafya tanımaz karakteri itibariyle küresel boyutta faaliyet gösterir.

Hâliyle ortaya terör örgütleri üzerinden yaşanan savaşlar çıkar. Teröristlerin çatıştığı, eylem yaptığı, saldırdığı görüntüsüne rağmen arka planda devletler vardır.

Yeni savaşlar tam da devletlerin terörü finanse edip, mühimmat aktarıp dünya çapında savaşım vermesine dayanır. Bu bakımdan yeni savaşlarda cephe kavramı yoktur, konvansiyonel çarpışmalar yapılmaz, ordular karşı karşıya gelmez; kara, deniz, hava unsurlarının bir arada düşünüldüğü cihan harplerinin mantığı işlemez. Onun yerine en çok gözetleyen hava araçları, uçaklar, füzeler, toplar kullanılır. Sokak çatışmaları, gerilla çarpışmaları, şehir savaşları vardır... Burada da güçlü olandan ziyade bölgeyi, coğrafyayı, o mahalli bilen üstün gelir. Afganistan'da, Irak'ta, Somali'de, Libya'da müttefik askerleri sık sık zor durumlara düştüğü, ağır kayıplar verdiği hâlde onları hava saldırıları kurtarmıştır. Dolayısıyla yeni savaşlarda düşman terörist unsurla karşı karşıya kalınsa bile çoğu zaman taraf-

lar birbirlerinin yüzünü bile görmez... Suriye, Irak savaşları, bilhassa YPG ve IŞİD arasındaki çatışmalarda bu çok canlı olmuştur.

PKK'nın hendek savaşlarında, son aylardaki "fedai eylemleri"nde Kobani'de, Rojava'da çarpışan güçlerin etkisi büyüktür. Sadece PKK değil öteki teröristler de DHKP-C, TİKKO, MLKP gibi küçük gruplar da artık şehir çatışmalarını, bomba düzeneği hazırlamayı, canlı bomba eylemlerini buralarda öğrenip uygulamaya başladı. Yeni savaşların özelliklerinin başında kır savaşına değil şehir çatışmasına dayanması gelir, bu açıdan mesela birinci önceliği de "masum siviller"in korkutulması, korku yayılması, halkın sürekli kaygı içinde yaşatılmasıdır.

Kamuoyu oluşturmak, alışverişi kesmek, ana caddelerde yürüyüşü, kalabalığı, canlı bir şehir hayatını ortadan kaldırmak temel amaçtır. Bu nedenle Ankara Kızılay ve Devlet mahallesindeki patlamalar, Vezneciler, Sultanahmet, İstiklal Caddesi, Gaziantep'te düğün evi bombalamaları öncelikle korkunun halka sirayet etmesini sağlamaya, hayatı durdurmaya yöneliktir. "Hayatı durdurun" muhalefetin bir çağrısı olarak zihinlere kazınırken terör, savaşın sıradan, sokaktaki insana kadar uzanabildiği, mücadele esnasında her şeyin göze alınabildiği intibaını vermek ister, verir. Bu nedenle 2016 yılı tam bir laboratuvar fonksiyonu icra ettiği gibi âdeta bir "simülasyon" oldu... Savaş simülasyonu...

Yeni savaşların özelliklerinden biri de savaşı, çatışmaları gerçeklik alanına indirirken esas büyük kavga ve savaş için simüle etmektir.

Toplumun kılcallarına inip, üniversite öğrencisinden ev hanımına kadar sıradanlığı bombalayan yeni savaşlar, toplumsal dinamiklerin nereye uç verebileceğini de ölçer... Devletin buna nasıl tepki göstereceğini, güvenlik açıklarının nerede olduğunu, toplumsal ve idari kontrolü elden bırakıp bırakmadığını, paniğin aklıselimi geçip geçmediğini, yani devleti ve toplumu ne kadar sürede teslim alabileceklerini görmek, göstermek daha da ilerisinde bizim yüzümüze çarpmak ister.

Anlaşılan o ki, devlet, asker ve polis çatışmayı unutmuş!

Yeni savaşların mantığını tam manasıyla kavrayamamış, dünyada gerilla savaşını en iyi yapan devlet gelinen süreçte büyük bir konfora dalıp,

asli vazifesi olan stratejik ve taktik düşünmeyi, sıcak çatışmayı, kriz anında pratik çözümler bulmayı, şoku krize dönüştürmeden atlatabilmeyi beceremediğimiz bu süreçte, 2016 yılında görüldü. Bizim ne kadar gördüğümüz tam kestirilemiyor ama düşmanlar, terör örgütleri bunun farkına vardı.

Fay Hatlarımız Derin ve Geniş!

2016 yılındaki terör gündemimizden çok farklı sonuçlar ortaya çıktı... Bunların başında toplumsal fay hatlarımızın ne kadar derin, ne kadar geniş yarıklar içerdiği... Hatta o kadar çok sinir ucumuz, imha olmaya yatkın zayıf yanımız var ki dünya sisteminin, teröristlerin çok fazla çaba göstermesine gerek bile yok...

Özellikle yılın son aylarındaki terör saldırılarından sonra meydana gelen toplumsal infialler, tepkiler, duygu yoğun, retorik baskın linç halleri Türk milletinin, kadim millet bağını kendi kendine imha ettiğini gösterecek boyutta...

Musul operasyonu sonucu, Haşdi Şabi militanlarının Sünnileri kıydığı, katliam tehlikesinin olduğu, Halep'in düşmesi esnasında pek çok bebeğin, çocuğun öldüğü haberleri Şiiler karşısında bilhassa İslâmi kesimde infiallere yol açtı. Zamanında İran devrimini bize metod olarak sunanlar başta olmak üzere İran elçiliği ve konsolosluğunda protesto eylemleri, sosyal medyada Şiilerin ve İran'ın tarih boyunca İslâm'a, Müslümanlara, Türk devletlerine en büyük kötülüğü yaptığı, Haçlılarla, Moğollarla bir olarak Müslümanları katlettiği yönünde, yine İran gizli servisinin, öteki istihbarat örgütlerinin etkisiyle gelişen duygusallık yerini bir anda "ittifak yapmaya" bırakıverdi... Nasıl?

Aynen Rusya gibi... Halep'in bombalanmasında yine Rusya'ya tepki gösteren, ilişkilerin düzelmesine rağmen katliamlardan Rusları sorumlu tutan aynı çevreler, Rus elçiliği ve konsolosluğu önünde eylemler yaparken, Rus elçinin suikasta kurban gitmesiyle, bir anda "beka meselesi"yle karşı karşıya kaldı... Ya Rusya intikam alırsa, korkusu, Batı'ya, Atlantik'e karşı bir anda Rusya ve İran ile ortaklık kurmaya evriliverdi... Bir hafta

içinde hem de... Sonra da AB ve ABD düşmanlığını yücelten bir havuz medyası portresi ortaya çıktı...

Elbette terörün sonuçları insanları belli yönlere sevk eder; fakat bu kadar çabuk sevk olunan, aklını, kalbini dinlemeden linçi, hain arayışını yücelten, en ufak bir itirazı ihanet gören, aklınızı kullanın çağrısını linçe sevk eden bir kamuoyu oluştu.

Terör yine toplumdaki fay hatlarımızı tetiklemekten geri durmadı... Sultanahmet ve İstiklal'deki patlamalar turistlere, onların devletlerine; Devlet mahallesindeki patlama doğrudan devlete; Kızılay'daki patlama sıradanlığa, kendi küçük dünyasında yaşayan küçük umutları, kendince hayatı olanları da belaya sokmaya; Atatürk havaalanındaki patlama Brüksel, Fransa gibi enternasyonel terörizmle entegrasyon yapıldığına; Gaziantep'te Kürtlerin düğününde çoluk çocuk ayırmadan yapılan katliam, Reina saldırısı etnik ve mezhep kavgalarına yöneliktir...

Her bombalı saldırı sosyolojinin bir dalına temas ediyor.

Reina saldırısından sonraki tarzı hayat tartışmaları, bir yönüyle laiklik ve seküler hayat çerçevesinden eleştiri getirenleri domine etmeye yönelirken öte taraftan zinde güçlerin müdahaleleri için gerekçe oluşturabilmektedir. Bu elbette laik, seküler verili elitlerin uzun yıllar kullandıkları iktidar imkanlarından dışlanmasının, kendi özerk alanlarını tekrar koruma kaygılarının bir sonucu... Öyle ki medyada, kamusal alanda sekülerliğin artışı çok da gözlere batmazken kamunun bazı kesimlerindeki varoluş meselesinin ölüm kalım savaşıyla temayüz etmesi, özerk alanları koruma çabasından kaynaklıdır; bu açıdan MEB'in "proje okulları" da bu tartışmaya katıldı, yıl içinde. Bazı köklü okullarda "yuvalanan" militan laikler, kendi "kurtarılmış bölge"lerini kaptırmamak için tarzı hayattan laiklik çağrılarına her yolu denediler. Laik, sekülerlerin kalesi bu okulların tekrar "milletin öğretmenleri"ne açılması projesi, rejim meselesine, Atatürkçülüğe, Cumhuriyetin imha edildiği vurgusuna dönüştü.

Şortlu kadına otobüste saldırı, tarzı hayat tartışmasını belki de tek hakiki boyutta işleyen örnek iken, Reina saldırısından sonra açılan laiklik, hayat tarzı tartışmaları kamuoyunu bölmeye yönelir. Zira İstanbul'da po-

lise, akabinde Kayseri'de "sivil askere" yapılan saldırılar Yüksekova'dan sahillere kadar her kesimi bayraklarını alıp sokağa çıkarıp vatan etrafında toplanmaya yöneltmişti. Bu birlik görüntüsü, terörün etkisini kıracak denli güçlü bir mutabakatı sağlar. Zaten terör sonrasında, ortada yine kendini sahip ve asıl zanneden güruhlar, beka meselesini gerekçe göstererek linç kültürünü yüceltip, hain arayan pozisyona gelmesi siyasi hayatın çok riskli bir zeminde yürütüldüğünü gösterir.

Dindar simgelere milliyetçi dilin eklenmesi, beka meselesiyle bir büyük korkunun nakşedilmesi hakikat sahasında olup bitenleri bir güzel örtebilir. Hâliyle zinde güçler hakikate bakarken aktörler simgeler üzerinden iktidar kurguları oluşturduklarını zanneder.

15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi

Terörle bağlantılı olarak Türkiye'de önemli bir dönüm noktası olan ikinci gelişme ise 15 Temmuz'dur.

7 Şubat Mit Müsteşarı'nın ifadeye çağrılmasından sonra artık "eylem"e geçtiği anlaşılan FETÖ, 17-25 Aralık'tan sonra bu sefer asker içindeki müntesipleri vasıtasıyla harekete geçerek hükümeti devirmeye yönelik tanklı, helikopterli, uçaklı darbe gerçekleştirdi. Öncelikle Boğaz Köprüsü kapatıldı, Ankara'da TRT ve Türksat'a gidilerek yayınlar kapatılmak istendi... Mürted üs olarak kullanılıyordu...

15 Temmuz girişiminde yaşanan olaylar, kimin nerede yer aldığı hâlâ net değil, gelecekte de netleşmeyecek anlaşılan.

Askerin kurmay kadrosu esir alındı, özel kuvvetler komutanlığı ele geçirilmek istendi, Ömer Halisdemir, Suriye'de Türkiye'nin yapıp ettiklerini, ABD adına kendi yaptıklarını en iyi bilen Semih Terzi'yi öldürerek durdurdu.

Darbenin başlangıcında zihinlerdeki sorular, bu emir komuta zinciri içinde mi, Cumhurbaşkanı Erdoğan sağ mı, darbe neden erken başladı üzerine yoğunlaştı. Darbeyi de bu soruların cevaplanması durdurdu... Evet, Cumhurbaşkanı Erdoğan kendisine gelen suikast ekibinden kurtulmuştu,

CNN Türk'e zamanın ruhu "facetime" ile bağlanarak halkı sokağa çağırdı... Kendisi de uçağa binip Ankara veya İstanbul'a gelecekti... Ankara olmadı, İstanbul'da çetrefilli de olsa Atatürk havalimanına gelip basın açıklamasına başlayınca, "başkomutanlık" sevk ve idaresini ele alınca darbenin rengi dönmeye başladı.

İkinci olarak CNN Türk ve Doğan medyasının... medyanın tamamının darbeye karşı olduğunun anlaşılması, bu yöndeki yayınları kamuoyu oluşturmada etkili oldu. Üçüncü olarak birliklerde FETÖ'yü bilen, önceden planlanan kurguda yer almayan, nöbetleri delen askerlerin tankların çıkışını engellemesi... Ümit Dündar gibi 2. Ordu'nun işin içinde olmadığını açıklamaya başlaması... Saat bire doğru artık "safların netleşmesi", tereddütlü olanların, kazanacak tarafta yer almayı bekleyenlerin yavaş yavaş açıklamalar yapması, "emir komuta zinciri" olmadığının, Genelkurmay Başkanı'nın "esir edildiği"nin anlaşılması, Akar'ın bildiride imzasının olmaması ve elbette en önce milletin "darbecilere karşı darbe yapması" 15 Temmuz'u engelledi...

FETÖ, soranlara cevap olsun diye, "IŞİD saldırısı" olacağı resmî yalanıyla uçakların alçak uçuşları ve ses hızı bombasını, köprülerdeki güvenlik tertibatını izah etmek istemişti. Fakat ortaya çıkan görüntülerden sonra millet yavaş yavaş askerin bulunduğu yerlere gitmeye başladı...

Sonrasında Cumhurbaşkanı çağrıda bulununca "müteredditt" olanlar da alanlara indi... Darbeyi işte bu esasında sayısı çok da fazla olmayan kitle engelledi.

FETÖ ve darbeciler halkın tankların karşısına çıkacağını tahmin edememişti. Darbeciler Meclis'i, Külliye'yi, Emniyet'i, Özel Harekat'ı bombaladı; tanklar insanları ve arabaları ezdi, pek çok yerde silahlar ölüm kustu. Etimesgut'ta ya da başka birliklerdeki tanklar gelseydi, tank ve silah atışları daha ileri boyutlara gitseydi durum değişir miydi, bilinmez ama mesela Polatlı'da insanların askerî araçların lastiklerini indirmesi, Kazan'da darbenin merkezine yapılan halk yığınağı, bir vatandaşın tarlasını ateşe verip görüş açısını düşürme gayretleri darbeyi "Anadolu İrfanı"nın kazandığını gösteriyordu.

Darbe girişiminde Kemalistlerin ya da öteki unsurların ne kadar yer aldığı şimdilik bilinmiyor fakat ilk anda bir yakınlık olduğu sonradan FETÖ'nün tek başına kaldığı da bir gerçek. Bu hakikatin bundan sonra da siyaset için kılavuz olması gerekiyor.

Şimdiye kadar itidali, takiyyeyi, ihtiyatı elden bırakmayan bir yapı bir anda nasıl oldu da şiddete, adam öldürmeye, darbe girişiminde bulunmaya, istihbarat işine giriverdi, sorulması gereken soru bu. Tam da bu esnada FETÖ liderinin ABD'ye gitmesine bakmak gerek.

O zamana kadar klasik cemaat kalıplarını kullanan FETÖ sonradan "profesyonel" ellerde, istihbarat, polis, adliye, askeriye gibi meselelerde "operasyonlar" yapmaya başladı. Bu tarihlerde cemaatin ileri gelenleri arasında aykırı çıkışlar da yaşandı, kimisi hizmet alanlarının eğitim olduğunu ileri sürdü, bu tür şirket, istihbarat meselelerinin cemaatin meselesi olmadığını belirtti. Fakat ömürleri boyunca sürekli çokkişilikli olarak yaşayan, kot pantolon bile giymeyen, bir tokat atana öteki yanağını çeviren, hiç sivrilmeyen bu insanlar bir anda içlerinde biriktirdikleri kinleri, nefretleri, çokkişililiğin verdiği baskıyı bir anda patlattı. Çoğunluk sıradan denebilecek kişiler bile darbeden, yani silahtan, tanktan, uçaktan haberdardı!

Burada bir soru akıllara gelirken, sonradan Cumhurbaşkanı'nın da sıklıkla kullandığı, medyanın sürekli olarak tartıştığı gibi bir üst akıl var mı, yok mu? Varsa, bu darbeyi gerçekleşirdi mi? Şimdiye kadar darbeler genellikle ABD'nin güdümünde gerçekleştirilmiş, "bizim çocuklar" lafı siyaset literatürüne girmişti. FETÖ için de aynı süreç geçerli oldu ve darbe girişiminde ABD'nin parmağı olduğu, en azından üst akıl denen belki de ülkeler üstü bir organizasyonun etkisinin olabileceği dile getirildi. O zaman akıllara üst aklın bu darbeyi neden eksik bıraktığı, neden başarılı olamadığı soruları da gelirken, üst akıl kavramı yine bir manivela gibi her türlü olayı ve olguyu izah edebilecek, büyük düşman olarak şekillendirildi.

Elbette 15 Temmuz'un hemen akabinde Batı ülkelerinin hemen hiçbiri darbe girişimini kınamadı, kınayamadı, şok oldukları için kendilerine ancak birkaç hafta sonu gelebildiler, sözcüleri vasıtasıyla bir iki küçük taziye

mesajı ilettiler. Bu da Batı'nın 15 Temmuz konusunda "hazırlıklı" olduğunu gösteren ibretlik bir olguydu.

Yeni Bir Statüko, Yenikapı Ruhu, Millî Mutabakat

15 Temmuz'un ardından kontrol sağlandıktan sonra olağanüstü hâl ve kanun hükmünde kararnamelerle, askeriye hususunda alınan tedbirlerle hızlı bir tasfiye hareketi yürütüldü. Polis öne çıktı, askerin gardı düştü. Millet artık sokaklarda sabahlamaya, ikinci bir kalkışmaya karşı demokrasi nöbetleri tutmaya başladı. Eski defterler karıştırılmaya, cadı avına, herkesin FETÖ karnesi sorgulanmaya başladı. Bazı yazarlar güvenli limanda yerini alır, kayyuma devredilene kadar Zaman'da yazıp sonrasında yandaş medyaya geçerken pek çok FETÖ bağlantılı gazeteci, memur, asker, polis tutuklandı. Bazı siyasilerin, üst düzey bürokrat ve vekillerin darbe girişiminden haberdar olduğu tartışmaları bu hengamede dile getirildi.

FETÖ belirgin bir tasfiyeye dönüşürken, kimi zaman eleğin gözleri kalın, kimi zaman çok çok ince olabildi. Devletin kontrolü kaybetmesinin verdiği suçluluk duygusu milliyetçi dil ve dindar tavırlarla birleşip her köşe başında hain arayışına evrildi. 15 Temmuz ve terörün verdiği ruh hâline toplumsal meseleler, çocuk tecavüzleri, çocuk kaçırmaları, kadına şiddet, tahammülsüzlük eklenince lümpen hassasiyeti linçi de aşıp idam taleplerine kadar gitti. İdam terör ve 15 Temmuz darbecilerine istenirken bu sefer dillendirildikçe her toplumsal meselede, mesela trafikte tartıştığı kişiler için bile "sallandıracaksın bir ikisini bak sollayabiliyor mu" şeklinde izah edilmeye başladı. İdam tartışmasında kaygılar, idamın kime getirileceği ile ilgiliydi... İdam geriye işleyemeyeceği, yani Apo ve 15 Temmuzcular sallandırılamayacağına göre, sonrakiler için geçerli olacaktı. O zaman yine bir darbe girişimi başarıyla sonuçlanırsa iktidar kendi kendine idamı getirme riskiyle karşı karşıya kaldı.

İdam siyasal bir yönelimden çok lümpen tasfiyecilik, hınç ve gözleri kan bürüyen tahammülsüzlükle anıldığı için toplumdaki şiddet taraflısı kesimleri daha da güçlendirdi.

Tasfiyeler askeriyede en üstü içine alırken siyaset ve bürokraside yok mesabesinde kalınca toplumda her zamanki gibi sahipsiz alt kesimlerin canlarının yandığı intibaı yükseldi.

Millet demokrasi nöbetiyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'a itimadının sonsuz olduğunu deklare etti. Darbe girişimine karşı halkın genel desteği alınırken bunun kalıcı hâle getirilmesi önem taşıyordu. Yenikapı'da gerçekleştirilen 7 Ağustos mitingi bu açıdan ibretamiz görüntüler sundu. 7 Ağustos'ta HDP hariç muhalefet partileri hatta Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar bile birer konuşma yaptı.

Yenikapı Ruhu her daim gündeme gelse de kalıcı olmadı. CHP her zamanki gibi terör hususunda, hatta FETÖ konusunda bilindik tavırlarını sergileyip, FETÖ ve terör örgütleri avukatlığına soyununca ipler koptu. Yenikapı ruhu yine de millet olma bağımızı yükseltecek bir gelişme olarak siyasi hayatımızdaki yerini aldı.

FETÖ darbe girişimine rağmen darbenin bir numarası, kurmay kadrosu ve kritik ismi Adil Öksüz ele geçirilemedi, çözülemedi. FETÖ lideri Gülen ABD'den yeni darbe imalarında bulunmayı sürdürmesine rağmen delil yetersizliği dolayısıyla iade edilmedi.

FETÖ darbe girişimi AK Parti ile öteki partiler arasındaki ilişkileri yakınlaştırdı, Kürt siyaseti ve milliyetçiliğini FETÖ ile tanımlayarak düşman cephesini genişletti.

Medya ve Aydınların Gayrımillîliği

7 Haziran'dan sonra kurulamayan MHP-AK Parti koalisyonu, bilhassa Bahçeli'nin Başkanlık sistemine destek vereceğini söylemesiyle resmen, de facto olarak inşa edilmiş oldu. Zaman zaman Doğu Perinçek destek verdi, uyarılarda bulundu ama en son millî mutabakat hükümeti kurulması, Vatan Partisi'nin de burada yer alması gerektiğine dair sözleri pek de hoş karşılanmadı. Perinçek'in FETÖ'ye sert karşı koyma çağrısını içeren bant 15 Temmuz'da Ulusal Kanal'da sabaha kadar dönerken, Aydınlık yeri geldiğinde Cumhurbaşkanı için "reis" ifadesini kullandı... Aynen Sözcü gazetesi gibi...

Bu süreçte milliyetçi dil, beka kaygısı ile birleşti, siyasetin ana akımı hâline geldi. MHP ile AK Parti ideolojik olarak tabanda buluştu, aydınlar sosyalistlerin "İslamofaşizm" dedikleri dili kullanmaya başladı. Teröriste, muhalefete, gazeteciye, akademisyene aman verilmemesi yönünde "hastag"ler, köşe yazıları arka arkaya geldi.

Beka kaygısı AK Parti cenahında Türkiye'nin meselesi olarak tartışılırken esasında yeni bir darbe tehlikesiyle iktidardan düşmenin meselesine döndü. Dört yıl gibi kısa bir sürede Çözüm Süreci'nin dilini kullanan, Apo'yu kanaat önderi, Kürt milliyetçiliğini seçilmişler olarak gören yandaş medya, MHP-Ulusalcı destekli gündemle "millî ve yerli" olmadıklarını iddia ettikleri herkesi hain olarak damgalamaya, çözüm sürecinin tam tersinde yer alarak imha edici bir söyleme oturmaya başladı. Bu süreçte millî ve yerli kavramları "kendinden olmayan"ı tasfiye aracı olarak yerini aldı. Aslı Erdoğan, Necmiye Alpay gibi edebiyatçılar PKK'nın beyni olarak sunulup tutuklanırken, asıl başka etkin aktörler dışarda kaldı.

Bu arada Can Dündar ve Erdem Gül de dışarı çıkarken Can Dündar kapağı Avrupa'ya attı... Can Dündar bilhassa Batı'nın himayesinde kendi ülkesi aleyhinde sözler söylemeyi, propaganda yapmayı sürdürdü. 2016 yılı zaten bu bakımdan hayli verimli oldu. Pek çok gazeteci ve akademisyen hükümete, bilhassa Recep Tayyip Erdoğan'a karşı bildiri yayımladılar. Bunların içinde çok sert olanları vardı... 15 Temmuz sonrasında sadece FETÖ değil, PKK ve terör örgütleriyle ilişkili olduğu iddia edilen akademisyen, memur, gazeteci, yazarlar da tutuklandı. Sonradan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki memurların, hassaten öğretmenlerin bir kısmı tekrar görevlerine iade edildi.

Kuşkusuz 2016 yılının en önemli siyasi olaylarının başında AK Parti'de yaşanan genel başkan ve Başbakan değişimidir. Başbakan Ahmet Davudoğlu, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile yaptığı görüşmenin ardından istifa etti, yerine beklendiği üzre Binali Yıldırım geldi. "Bu davanın bir tek lideri vardır" uyarıları Davudoğlu'nun başbakanlığı devretmesinin en önemli nedeni olarak gösterildi.

15 Temmuz'un Ekonomi Ayağı

2016 yılında Türkiye ekonomisi büyük darbe ve yara aldı... Ekonomik gidişat ile terör ve 15 Temmuz arasında elbette bağlantılar kurmak gerekiyor. Dünya sistemi ekonominin dağıtımı, kârın maksimize edilmesi, sermayenin her geçen gün büyük meblağlarda temerküzüne dayanır. Bunu gerçekleştiremeyenler tasfiye edilir. Bu bakımdan küresel medeniyet için artık özellikle neoliberal paradigma için ırk, cins, etnik köken, din, kültür ayrımı fark etmeden, kapitalist ilişki biçimlerini en iyi yürüten, kârı en iyi artıran, şirketlerin büyümelerini en fazla sağlayan ülkeler, kültürler baş tacı edilir.

Türkiye esasında neoliberal bir ekonomik sisteme bağlı olsa, neoliberal iktisadın ilkelerini birebir yapsa bile siyasi iradenin farklı merkezler arasında özerk bir konumda bulunma talebi ve girişimleri ekonomik operasyonlara açık hâle getirir. Erdoğan'ın bu karakteri özellikle 2013 yılından sonraki ekonomik trendlerde belirleyici oldu. Sıcak paraya, hizmet sektörüne dayalı ekonomi manipülasyonlara açık, krizlere teşne karakterdedir elbette.

2016 yılında ekonomide siyasi olayların paralelinde gelişmeler yaşandı. Ekonomi yedi yıl sonra daraldı. Dolar ve altın yılın son aylarında durdurulamayan ve sebebi "rasyonel yollarla izah edilemeyen" yükselişe geçti, turizmde daralma yaşanırken, petrol fiyatlarına bağlı olarak akaryakıtta fiyatlar yükseldi... bunun yanında elbette 15 Temmuz sürecinde kredi derecelendirme kuruluşları, hiç ara vermeden Türkiye'nin kredi notunu düşürdü... Risk uyarısında bulundular... Sonradan bazıları düzeltse bile erken dönemde yapılan bu uyarılar ve düşürmeler menfi tesir etti, psikolojik çöküntü yarattı.

Hükümet zaman zaman ekonomik teşvikler açıklasa, turizm ile ilgili kampanyalar yapsa da beklenen canlanma yaşanmadı, terör olaylarının getirdiği tedirginlik yıl boyu sürdü. FETÖ operasyonlarında tutuklanan, mallarına el konulanlar da yine yılın ekonomideki önemli gelişmelerinden oldu; böylece sermayede belirgin bir el ve yer değişikliği de yaşandı.

2013 eşiğinden önce başlanan projeler de yine bu dönemde açılışları yapılarak hizmete sunuldu, Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Avrasya ve Ilgaz Tünelleri, Osmangazi köprüsü bu projelerden bazılarıdır.

Esas soru ise, gelecekte açılmak üzere yeni büyük projelerin alt yapılarının, ihalelerinin hazırlanıp hazırlanmadığıdır. Ekonomik durgunluk, terör ve 15 Temmuz ile sonuçlanan FETÖ saldırısının etkisi gelecek yıllarda ortaya çıkacak gibi görünüyor.

Paktlar Arasında Türkiye

2016 yılının siyasetini dış politikadaki gelişmeler önemli ölçüde etkiler, yönlendirir. Bunların en başında elbette İslamofobiyi güçlendiren mülteci krizi gelir. Türkiye 3 milyon civarındaki Suriyeli mülteci ile Avrupa arasında âdeta bir tampon bölge gibidir. Avrupa'nın korkusu bu mültecilerin sınırlara dayanmasıdır. Bu konuda elbette başı Almanya çeker. Son yıllarda Batı'nın, emperyalizmi çatışmaların sürekliliği ve sürekli istikrarsızlık üzerinden yürütmesi mülteci sorununu o da Batı'da soluğu alanlardan kaynaklı İslamofobiyi tetikler. İslamofobi beraberinde ırkçı politikalar ve partilerin yükselişi manasına gelir.

Dünya bir büyük savaşa sürüklenmeden az önce olduğu gibi yine huzursuzluk, güvenlik, ırkçılıkla sınanıyor. Aynı zamanda İngiltere'nin brexit ilanı, Trump'ın kazanması, bazı ırkçı partilerin yükselişleri Avrupa'nın krizi olarak da yorumlanır.

Aylan ve Umran bebeklerin sahilde ve ambulans içindeki görüntüleri bir nebze olsun batının vicdanı olduğunu kendilerine hatırlatsa bile hala zihinlerde jiletli teller, Bulgarların mülteci avı yapan sivilleri desteklemesi, Macaristan'daki kadın gazetecinin çelmesi kalmaktadır. Özellikle Almanya'nın öncülüğünde AB'nin 3 milyar Euro yardım yapacağını açıklaması boşa çıkarken, vize serbestisinin uygulanmaması, AP'nin Türkiye ile müzakereleri durdurma çağrısı AB ve ABD'ye olan tepkileri katladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan bunun üzerine AB'nin mutlak olmadığını, alternatiflerine bakabileceklerini söyledi, Rusya ve Şangay beşlisine girmek istediklerini de dile getirdi. Bu tam olarak Atlantik'ten uzaklaşıp bir başka

dünyaya dahil olma talebi olarak yorumlandı. Ancak bu makas değişikliği manasına gelmediği için sonradan Erdoğan AB'ye girmek istediklerini, Türklerin Batı'ya gittikçe büyüdüğünü ifade etti.

Tabi 2009 yılından bu yana İsrail ile bozulan ara, Mavi Marmara meselesi bu yılda nihayete erdi, uçak düşürme kriziyle bozulan Rusya gibi İsrail'le de barış yoluna gidildi. Her iki olayın da bilhassa Mavi Marmara meselesinin mahkeme tarafından düşürülmesinin çok büyük yankıları oldu. 2016'daki terör olaylarının yine en büyük nedenlerinden biri terörü besleyen bölgenin kontrolünün sağlanması, başta Kürt koridoru olmak üzere Rojava örneğinden hareketle bir Kürt devletinin ikmal edilmesinin önünü almaktır. Bu niyet, Suriye'de kantonların birleşmesinin önüne geçmeye yönelik Fırat Kalkanı harekatı sadece YPG, PYD ve PKK'nın değil aynı zamanda IŞİD'in de tepkisini çekti. Örgütler topyekûn Türkiye'ye saldırdı.

Partiler Bildiğimiz Gibi!

2016 yılında siyaseti terör ve FETÖ darbe girişimi belirledi...

MHP varoluş nedeni yalnızca PKK'ya bağlı bir parti olarak tam da meşruiyetini kaybetmişken terör nedeniyle yeniden canlandı. Can suyunu aldığı gibi beka meselesi nedeniyle İslâmcılarla belirgin bir yakınlaşma, başkanlık desteği nedeniyle örtüşme yaşayarak tam da İslâmcıların istediği değil MHP'nin istediği siyasi söylem tarzı ikame edildi. Bunda elbette Meral Akşener'in genel başkanlık adaylığı, mahkemelerde gidip gelen kongre kararları etkili oldu. Fakat görüntü artık Devlet Bahçeli'nin akil adam, MHP'nin vazgeçilmez ideolojik parti hâline geldiğidir.

Benzer şekilde CHP de FETÖ desteği, teröre destek veren gazeteci ve akademisyenleri desteklemesi nedeniyle 7 Ağustos'taki mutabakattan caydı. CHP kendi içindeki sol, alevi, Kürt, ulusalcı damarların kavgası eşliğinde AK Parti'yi MHP'ye razı edebilecek bir siyaset yaptı.

Bu ortam içinde HDP ise Türk milliyetçilerini geçen oy oranını 1 Kasım'da koruyamadığı gibi PKK desteğini azaltmadığı için önce dokunul-

mazlıklar kaldırıldı, sonrasında da pek çok milletvekili hatta iki eş genel başkanı tutuklanarak cezaevine gönderildi. Bunun yanında belediyelerin hemen tamamına "kayyum" atanarak, HDP kadroları ile örgüt arasındaki bağlar kesildi. Toplum bu aşamada tam da istediğini elde etti ve vekillerin hapse gönderilmesi konusundaki ittifak etkisini gösterdi.

FETÖ temizliği, terör operasyonları, HDP'lilerin hapse gönderilmesi, Fırat Kalkanı hususunda toplumun hemen tamamı hükümete destek verdi. Bu süreçte gazeteci ve akademisyenlerin tutuklanmaları, atılmaları da yine toplumsal destek bulsa da burada bazı tereddütler, ayrışmalar da yaşandı, yaşanmaya devam ediyor.

HDP ve Kürt milliyetçiliği çözüm sürecinde bir büyük fırsatı Türkiyelileşme imkanını, kendini PKK'dan ayırarak siyaset yapma şansını heba ettiği gibi, süreç boyunca elde ettiği gücü de kaybetti, neredeyse el üstünde tutulmaktan bir anda hapse düşmeye vardı. Burada esasında kısa vadede HDP'nin, Kürt milliyetçiliğinin kaybettiği düşünülse de ABD'nin Suriye ve Irak'ta bir Kürt devleti kurmaya kararlı olduğunun anlaşılması, her fırsatta eski ve yeni başkan fark etmeksizin Beyaz Saray'ın açıkça YPG'yi destekleyeceklerini açıklaması, gelecekte Türkiye'de de belirgin sıkıntıların yaşanabileceğini açık ediyor. Rojava ideali çok ciddi bir tez olarak Kürt hareketinin önünde durduğu müddetçe 2016 yılındaki siyasi olayların bir benzeri tekrarlanacaktır.

HDP'nin Demokratik Toplum Kongresi'nin özerk bölgeler ve özyönetimler kararını kabul etmesi fitili ateşlese bile Türkiye'nin Rojava ile ortaya çıkan yeni durumda hangi stratejiyi uygulayabileceği merak konusu. Terör, FETÖ, ekonomik operasyonlar, başkanlık sistemi tartışmaları, milliyetçi ve dindar statüko eninde sonunda Kürt meselesine, Kürt koridoruna, artık yeni bir "tampon devlet" olarak seçilen Kürt devletine endeksli olarak yeniden şekillenecek.

2017 beka meselesinin çok daha sıcak, çok daha canlı yaşanacağı bir yıl olacak!

GÜÇLÜ DEVLET ÖZLEMİ LİBERAL SİYASETİN SONU

Ercan Yıldırım

Zayıflık görüntüsü altında yaşamaya alışamayan bir millete sahibiz. Kendinden daha zayıf olanların sözlerinin geçtiği bir dünyada, piyon, oyuncu, sıradan bir aktör rolü verilmesine isyan ettiğimizi, edeceğimizi varsayıyoruz. Hep "o gün"ün geleceğini de düşünüyoruz; bir zamanlar büyük olduktan sonra geriye düşen tüm milletler gibi bugünlerin geçeceği hayaliyle yaşıyoruz. Türk Batılılaşması, ideolojiler birer kurtarıcı olarak geldi, bizi kurtaracaktı... Neyden kurtaracak? Batı'nın egemenliğinden... Batı'nın egemenliğinden Batı'nın usulleriyle, gavurun yaşadığı gündelik hayatla kurtulacaktık; hâlâ buna inanıyoruz. Nietzsche'nin dediği gibi, onların bir karakteri yoktu, kendilerinden karakter istendiğinde bir tane uyduruveriyorlardı!

Türkiye'de son aylarda meydana gelen olayların hızı bizim tarihimizin genel bir ortalamasını verecek denli karakteristiktir! Neredeyse sakin bir günümüzün geçmemesi bölgenin dinamizminden, millet hayatımızın canlılığından, Türkiye üzerine hesapların çok yönlü ve çok aktörlü olmasından kaynaklanıyor. Bize dikte edilen ideolojilerin şartlara göre uydurulan karakteri nedeniyle "beka sorunu"muzun ortaya çıktığı modernleşme tarihimiz boyunca millet bağımız endişe, korku, tereddüt kelimeleriyle kendini ifade eder oldu. Herhangi bir canlılığı, kıpırdanmayı "o kutlu gün"ün geldiğine yorduk, yoruyoruz. Fakat modernitenin inşa ettiği yapı, kapitalist dünya sistemi kendini sürekli yenilediği, kontrolü, denetimi ve yönlendirmeyi her durumda başardığı için bir türlü istediğimiz hareketlenmeyi, çıkışı, yükselişi gerçekleştiremedik. Arayış belki de Cumhuriyet tarihimiz boyunca bizi temsil eden yegâne kavram oldu.

Temelde Kürt Meselesi Var

Fırat Kalkanı operasyonu, Musul meselesinin canlanması, batı ile beraber Şiiliğe de karşı duran söylemimizdeki güçlenme beraberinde bir umudu beslemeye başladı. 15 Temmuz darbesine karşı koyan millet iradesi özgüven kazandı; Cumhuriyet gazetesi ve HDP'li eşbaşkanların tutuklanması terör, yedi düvelin saldırıları, darbe girişimleri ve Misak-ı Millî seslerinin yükselmesi moral üstünlüğün tekrar millet nezdinde canlanmasını sağladı. Bilhassa HDP'lilerin tutuklanması genel vatandaş kimliğinde büyük destek buldu; aynen Suriye'ye girince laik ve seküler kesimlerin de arka çıkması gibi.

Kürt meselesi bugün Ortadoğu jeopolitiğinin anahtarı, fay hattı, muhtemelen de kırılma noktası olacak.

Uzun AK Parti iktidarının "sırat köprüsü" de yine Kürt meselesi.

AK Parti'ye, MHP'ye rağmen kayıtsız şartsız bütün seçimlerde artarak destek veren Karadeniz hariç sahillerle güneydoğu dışındaki Anadolu bir tek, partinin Kürt meselesi politikasını kabullenemedi, her seçimde şerh koydu. APO ile yapılan görüşmelerden çözüm süreci ve Habur görüntülerine, Dağlıca, Aktütün gibi saldırılardan Kobani olaylarına kadar doğu ve güneydoğu hariç toplumun tamamı, sahiller bile "kaygılarını dile getirmekten" imtina etmedi. 7 Haziran seçimleri ve hendek savaşları devletin örgüt karşısında bölgede dengeyi sağladığı, HDP tutuklamalarıyla birlikte devlet olmayı başardığı yargısı toplumun geneline yayıldı.

7 Haziran Sonrası Reel Politik

Fırat Kalkanı operasyonu ve HDP'lilerin tutuklanması "devlet varlığı"nı gösterdiği için milletin özlemlerini de gidermiş görünüyor.

AK Parti iktidarının temel tezleri çoğulculuk, çokkültürlülük, bir arada yaşama, demokrasi vurgusuna dayanıyordu; eni konu sivilleşme hâkim, askerî ve bürokratik vesayetten uzak yeni bir siyasal dil egemendi, etnik milliyetçiliklerin tümü hatta Türk milleti hakime'si bile dillendirilmiyordu. Faili meçhuller, sorguda ölümler, işkenceler, gözaltında kayıplar Cumhuriyet tarihinin en düşük istatistiklerine ulaştı. Ekonomik güçlenme ve refahın yaygınlaşmasıyla bu liberal siyaset hareketin lideri Erdoğan tarafından Yeni Türkiye diye tanımlandı.

Devlet gücünün zorba karakterden organizatör niteliğe dönmesi elbette Türkiye üzerine hesapları olanları, ülke içindeki etnik, dini, mezhep iddiaları güdenleri muhatab alınmanın ötesine taşıyarak yeni "siyasi özerklikler" elde etme fikrine götürdü. Bu özerklik çabaları bir arada yaşama dinamiklerini bitirecek yurt içi ve yurtdışı angajmanları, ittifakları beraberinde getirdi. İktidarla arası hoş olmayan sol-liberaller, devlet partisi CHP, iktidar umudu olmayan partiler ve marjinallere, FETÖ ve bir dönem MHP de eklendi. AK Parti iktidarı zaten sandıkta oylarını sürekli yükseltip Cumhuriyet mitingleri, Danıştay saldırısı, 27 Nisan bildirisi, kapatma davası, Oslo süreci, Mit Müsteşarı'nı tutuklama girişimi, Gezi, Kobani olayları, canlı bomba eylemleri, hendek savaşları, 17-25 Aralık ve 15 Temmuz darbe girişmelerini boşa çıkarınca yeni bir siyasi panorama çıktı ortaya.

Erdoğan'ı destekleyen İslâmcı, muhafazakâr ve belli oranda milliyetçi kesimler bu süreçte MHP'yi bile "gayri millî-gayri yerli" addetti. Cumhurbaşkanı Erdoğan, zaman zaman söylediği "milletim dışında yanımda kimseyi bulamadım" lafzını Kürt milliyetçiliği, FETÖ, sol-liberal saldırılar ve parti içi ittifaklar için de dile getirdi. Kobani olayları kırılma oldu.

7 Haziran sonrası doğan reel politik Erdoğan'ın yepyeni siyaset tarzının, milletin istediği türden yeni söylemlere kapı açmasının gerekçesini belirledi. Erdoğan millî ve yerli kavramları etrafında milletin talep ettiği güçlü devlet dinamiğini harekete geçirdi. "Yedi düvel"in saldırıları, Kürt milliyetçiliğinin talepleri, gayri millî unsurların özgüvenlerinin kırılması, IŞİD ve PKK eylemleri ile Irak ve Suriye merkezli tehditlerin engellenmesini öngören güçlü devlet fikri 15 Temmuz'da darbenin engellenmesini, Erdoğan'a yönelik desteğin artmasını peşinden sürükledi.

Liberal Siyasete Hayır

7 Haziran seçimlerinin ardından 15 Temmuz'a kadarki siyasi atmosfer ve 15 Temmuz reel politiği, yeni sürecin millet tarafından desteklendiğini ortaya koyuyor.

Anlaşılan millet liberal ekonomiyi sevmekle beraber liberal siyasetten soğumuş hatta bıkmış.

İradesini ortaya koyan, kimliğini, kendilik bilgisini sergileyen tatlı

sert devlet baba imgesi üzerinden güçlü devlet varlığı bu süreçte talep edilir oldu. Kürt milliyetçiliğinin, terörün, marjinal tüm hareketliliklerin "siyasetle" değil, güçlü devlet formülleriyle hal yoluna konulması fikri kamuda benimsenmiş görünüyor. Hâliyle Kürt meselesinin "düz ovada siyaset" ile çözümlenmesi ihtimali de rafa kalkmış durumda. Fakat bu millî ve yerli tavır, MHP-AK Parti ittifakı, güçlü devlet varlığı, 15 Temmuz sonrasında Kemalist milliyetçiliğin dindar karakterde akması Fırat Kalkanı operasyonu ve Musul meselesinin arka planındaki Rojava, federasyon, Kürt koridoru-devleti ihtimalini ne derece etkiler, engeller, sona erdirir bilinmez ama PKK'ya, HDP'nin sokak çağrılarına destek vermediği hâlde HDP'ye oy veren kitlelerin talepleri, kayyımların belediyelerdeki olumlu çalışmalarıyla dindirilebilecek gibi de gözükmüyor.

Dindar Kürt milliyetçileri HDP tutuklamalarını desteklese bile HDP ve PKK ile örtüşen taleplerinin çözülmesini de bekliyor.

MHP ile Nereye Kadar?

Bu süreçte 7 Haziran reel politiğinde AK Parti'nin, İslâmcıların yeni bir siyasi söylemle, yenilenerek, yeni yüzlerle millet karşısına çıkması gerek.

MHP ile 70'lerde MC hükümetlerinde, 1991'de IDP-RP-MÇP olarak ittifak kuruldu; 90'ların sonunda koalisyon hükümeti çıktı. Bu deneyimlerin hemen hepsi kötü tecrübelerle son buldu.

Bir yandan liberal siyasetten soğuyan bir millet ve devlet yapısı varken öte taraftan tekrar "bürokrasi"nin devraldığı kamusal dönüşüm, devlet yönetimi anlayışı bulunuyor. Bu ikilik içinde seçkinlerin, matbuatın, aydınların, iktisadı elinde tutanların bir kısmının yeri değişirken İslâmcıların bütünüyle yerli ve millî saiklerle olan biteni alkışlaması gelecek açısından çok da tutarlı gözükmüyor.

MHP'nin yürüttüğü, Kemalist milliyetçiliğin devraldığı ya da desteklediği millî / yerli projesinin ucu İslâmcıların bir biçimde tasfiyesine dönüşme ihtimali yüksek.

Güçlü devlet inşa ederken güçlü millet varlığından vazgeçmemek, tam tersine millet yapısını daha da kavileştirmek en doğrusu. Dolayısıyla bürokratik oligarşiye karşı varoluşsal manifestolar yayımlayan İslâmcılık ve AK Parti,

"siyasetin bürokrasileşmesi" karşısında sürecin tam tersine dönmesini engelleyemez.

14 yıllık AK Parti iktidarı Türkiye'de geleceğin İslâmcılar, Recep Tayyip Erdoğan tarafından şekillenmesi konusunda bir ittifak, sarahaten irade gerçekleştirdiği halde, MHP ve Kemalist milliyetçilik ile tekrar halkın karşısına çıkmak son derece riskli olabilir.

Terör, FETÖ, gayri millî gelişmelerde Devlet Bahçeli'nin mühim çıkışları, statükonun bu cenahtan güçlendirilmesine evrilmeden bir biçimde "düzeyli ilişki"nin devam ettirilmesi gerek. Bu açıdan yeni Anayasa ve başkanlık konularındaki mutabakatlarda "güçlü devlet" isteği elbette toplumun kodlarını bozmayacak ilkeleri de bünyesinden çıkarmalı. Anayasa'nın değişmeyen maddeleri ile vatandaşlık tanımı getiren kısımları konusunda fikir ve irade birliği Kürt milliyetçiliğinin PKK hareketinin ötesine geçmesine, "yedi düvel"in Rojava ütopyasını gerçekleştirmesine yol açabilir. Her halükarda milleti hâkime yapısının sürmesini savunan kamuoyu-millet bağımız var. Dindar Kürt milliyetçilerinin AK Parti'nin tabanına MHP ideolojisi pompalanması kanaatleri de yine Rojava ütopyasının kılık değiştirmiş söylemlerinden doğuyor.

Güçlü devlet fikrini sağlayan tüm hassasiyetler HDP dışındaki partilerin tabanlarının tamamında en güçlü akım özelliğini, tüm toplumu kapsayan yegane mutabakat nesnesi kabiliyetini koruyor.

İslâmcılar Yeni Yol Açmalı

İslâmcı hareketin, AK Parti'nin yeni bir reel politiğe ek olarak, yeni bir doktrinle, kimlikle vatandaşın karşısına çıkması, güçlü devlet jeopolitiğinin bir sonucu olarak netleşti. Öyle ki millîlik ve yerlilik üzerinden İslâmcılığın Kemalist milliyetçilik tarafından tasfiyesi, MHP etkisiyle sulandırılması peşinden yeni sistem için ittifaklara neden olur. Bu anlamda saf İslâmcılığa doğru yol almanın prensiplerini belirlemek gerekir. Recep Tayyip Erdoğan 14 yıllık iktidar boyunca etnik iddiaların, grup aidiyetlerinin, seküler cemaatlerin, dini cemaatlerin ipliklerini bir biçimde pazara çıkardı; FETÖ, sol-liberaller, Kürt milliyetçiliği üzerinden İslâmcılığın millî çerçeveye oturmasını güçlü devlet anlayışıyla sağladı.

Bundan sonra İslâmcılığın ne MHP-Kemalist milliyetçilik ne sol – liberal angajmanlar ne de FETÖ gibi cemaatler ve dindar Kürt milliyetçilerinin vasıtasıyla yol almasının önüne geçilmesi, saf ve özcü bir yaklaşımla, 15 Temmuz'un ilk üç saatindeki Anadolu irfanından ilham alarak kendini yenileyip, bu temel üzerinden güçlü tarihi köklerine dönmesi gerekir.

(*Star Açık Görüş*, sayı 477, 13 Kasım 2016)

İMPARATORLUKTAN KLAN DEVLETLERE

Ercan Yıldırım

Suriye meselesinin de Irak'ın hala muhataralı olarak çatışmanın sürekliliği gereğince kavgalı kalmasının da arka planında hep Kürt meselesi, hususen Rojava modelinin umuma teşmil edilmesiyle ilgili projeler yatıyor. Bu bakımdan bölge enerji kaynaklarının paylaşımındaki şimdilik anlaşmazlığa bağlı siyasi istikrarsızlık sürekli körükleniyor. Suriye'nin üniter yapısının korunması hususunda İran, Rusya, Suriye ile mutabık kalınmasının ardından Musul gibi "ortada" kalan bölge nedeniyle Şiilerin devreye sokulması dolayısıyla İsrail'in özlemle beklediği yeni tampon devletin inşası birbirini tetikleyecek fay hatlarındaki enerji birikiminin ne denli arttığını da gösteriyor. Tam da bu süreçte Bahçeli'nin başkanlık sistemi desteği, fay hatlarındaki enerji yoğunluğunun kırılmaya evrilebilmesi için yeni temellendirmeleri getiriverdi.

Rojava Laboratuvar

Rojava modeli sadece Kürt unsurlar için değil bölgedeki ve esasında dünya sisteminin istikrarsızlığın sürekliliğini istediği sahaların hepsinde uygulamayı düşündüğü klan devletler projesinin bir "laboratuvarı"ydı. Gençlik ve kadın meclisleri, halk meclisleri, yönetimin yüzde 40'ında kadınların söz sahibi olması, Stalinist ideolojiye, kooperatif örgütlenmelere komünal dayanışma sosunun eklenmesiyle şekillenen Rojava modelinde, kantonvari devletçiklerin ulus devletleri parçalamasında ne derece başarılı olabileceğinin denemesi yapıldı.

Esasında başarılı olduğu söylenemez; dünya sisteminin iteleye kakalaya inşa ve ihya ettiği tüm karakol devletlerinde olduğu gibi sistem yapıyı sübvanse etti, ediyor. Fakat başta Ortadoğu olmak üzere dinamik fay hatlarıyla kuşatılan coğrafyanın tamamında klan dev-

letler türü yapılanmalara geçileceği anlaşılıyor. Ortadoğu'da pek çok ulus devletin parçalanmasından meydana gelebilecek bu devletçikler, idari birimler yönetilmesi, güdülmesi kolay olduğu için başta İsrail olmak üzere dünya sistemine sorun teşkil etmeyecektir.

Savaş Simülasyonları

Çevrimsel tarih anlayışının da öngördüğü gibi tarih tekrar başa dönüyor!

İmparatorluklardan ulus devletlere geçtik ama Küresel medeniyet için bu da yetmiyor ve artık klan - devletlerin devri yavaş yavaş uç vermeye başlıyor!

Görüntüler çağında yaşıyoruz ama gerçeklerin görüntü olduğunu anlatabilecek erdemi gösteren hakikat sevdalısı çok az. Saddam'ın üç yüz bin kişilik dehşet verici Cumhuriyet muhafızlarının kurşun dahi atmadan teslim ettiği Irak'ta, Suriye'de IŞİD'in savaştığını, karşı koyduğunu bize televizyonlar anlatıyor; gerçekte ise Libya'da, Suriye'de sadece katliamlar gerçek, sadece halkın öldürülmesi, Ümran bebeğin görüntüsü sahici. Sahici olan çatışmalar değil, canlı bombalar, bombalı araçlarla yapılan ahlaksız öldürmeler. Neoliberal politikaların ve küresel medeniyetin mutlak hâkim olduğu bu zaman diliminde geri dönülemez zannettiğimiz birçok konuda aslında mağara devrine, ilk çağlara dönüş yapıyoruz!

Düpedüz postmağara devrini yaşıyoruz; boy, aşiret, klan esasına dayanan dünyaya geçmek üzereyiz.

NeoCon'ların geleceğe yönelik "öngörüleri" arasında dünyanın yaklaşık bin devletli hale gelmesi varmış. Kimse yaşadığı ülkeden memnun değil, kimse hakkına razı değil; hiç kimsenin ülkesinden, milletinden memnun olmamasını isteyen "çatışma furyası"na dayalı statükolar oluşturuldu. Zamanın ruhuna uygun olarak kendini dünya sisteminin ezberlettiği köleleştirici özgürlük dalgasına kaptırdığı, mensubiyet bağı tanımadığı, hakikat algısındaki çokluğun post yapısalcı ve postmodernlerden daha ileri olduğu bir ruh durumunda insanlar kendi klanlarının bağımsızlığını "kızıl elma" olarak görüyorlar.

Kapitalizm İmparatorlukları Tasfiye Etti

Kapitalizm sanayi kapitalizminden, ticaret ve finans kapitalizmine

geçerken imparatorlukları tasfiye etti. Yönetim biçimi, toplumsal örgütlenme yapısı, ekonomik faaliyetlerindeki dünya sistemine göre geri düzeneği yanında imparatorluklardaki "mensubiyet" temelleri kapitalizmin küresel yaygınlığına engel olacak düzeyde ağır ve aşılamaz haldeydi. Dünya sistemi, yeni kapitalist ilişki biçimlerine intibak edemeyen imparatorlukları önünde bir engel, tehdit olarak görüyordu. Ulus devletler kapitalizmin sanayi kültünü, ticaret ve finans ağını ve yeni burjuva orta sınıfın mutlak iktidarını karşıladığı için tercih edildi.

Hâlbuki ulus devletler güçlü yapılardı, merkeziyetçi kimliği nedeniyle otoriter, sertlik yanlısı ve dönüştürücüdür. Kapitalizmin nüvelendiği dönemde, dünya sistemi bu otoriterliğin cezbesine kapıldı. Modernleştirme ulus devletlerde yukarıdan aşağı daha sorunsuz işleyebiliyordu. İmparatorlukların hükmettiği sahalarda "kapitalizmden kaçırılan hayatlar", ekonomik yapılar, kendilik biçimleri hala bulunuyordu. Ulus devletler zaten küçük parçalar olarak coğrafyaya, tarihe, kimliğe, gündelik yaşayın tümüne nüfuz edip müdahalede bulunarak bireyi kapitalist iktisadi kültüre evriltebilirdi, öyle de oldu. Dünya sisteminin örgütlenme tarzındaki merkez - çevre modeli nedeniyle ulus devletler, sistemi yürütmede ve çevredeki kaynakları merkeze daha sağlıklı, emniyetli taşımada işlevsel görevler yüklendi. Klasik kapitalist dönemde ulus devletler vazgeçilmez, ertelenemez temel birimler olarak vazife icra etti.

Neoliberal Dünya Sistemi Ulus Devletleri Tasfiye Ediyor

Artık ulus devletler, neoliberalizmin ya da küresel medeniyetin iktisadi anlayışını, kültür yapısını karşılamayacak kadar sert, katı ve ağır kalmaya başladı. Ulus devletler küresel iktisadın gereği olan üretim ve tüketim ilişkilerine herkesi, istisnasız her bireyi katmakta başarılı olamadığı gibi hala bireye bir mensubiyet, değer ve kimlik vermeyi sürdürüyor. Bu yüzden yeni bir iktisadi yapı ve kültür içine giren dünyada ulus devletlerin rolü azalmaya, azaltılmaya başladı. Kendi kendilerini idare etmeye hevesli, bu uğurda her türlü iktisadi ilişkiye hatta iktidar kurgusuna hayır demeyecek olan soy bağı yapılanmaları, ulus devlet eleştirisinden başlayarak, kendi küçük klan

- devletlerini kurmanın hesaplarını yapıyor.

Ulus - devletler ABD'deki krizde olduğu gibi küresel medeniyetin iktisadi kurgusu içinde zaman zaman problemler çıkarabiliyor. Şirketler, kendi küresel hegemonyaları karşısında içe kapanan ulus devletlere karşı "operasyonlar" düzenleme, iç dinamikleri harekete geçirme, ayrılıkçı kültürel hareketleri destekleme yoluna giderek en başta o ülkenin "merkeziyetçiliğini" ve otoritesini yıpratıyorlar.

İmparatorluk olmanın verdiği sağlamlık nedeniyle ABD buna karşı koyabilse de diğer ulus devletlerin direnci çok da güçlü olamıyor. Dünyada kapitalizmin finans kapital olarak şekillenmesi, şirket ve finans merkezleri halinde yüzer gezer örgütlenmeler, teritoryal kapitalist fikrin yok olması, küreselleşme ile farklı coğrafyalardaki üsler, ulus devletlerin bağnaz, bencil siyasi yapılarına katlanmak istemiyor. İletişim ve ulaşımın bu derece yaygınlaştığı zamanda kukla bir idareciyle tüm ulusu-milleti yönetebilme imkânının ortadan kalkması da cabası.

Bugün küresel medeniyete, üretim ve tüketimin herkesleşmesine karşı koyacak tarihi tek potansiyel İslam ama İslam ülkelerinin buna yanaşmaya niyetleri yok. Onlar otoriter merkezlerden kurtulma adına kendilerini Küresel medeniyetin kollarına atmanın derdinde.

Talep edenlerden farklı olarak sistem Müslüman coğrafyadaki soy bağına dayalı yapıların hepsini hareketlendirdi, faylara yüksek enerjiler vererek, çatlamalar, kırılmalar gerçekleştiriyor. Millet olma fikri bitti, tükendi neredeyse. Bunun yerine birey, cemaat, klan tarzı "küçük olsun benim olsun" fikri üzerinden, sistemin bahşettiği refah düzeyine razı oluşumlar, her cephede çatışıyor. Arap Baharı İslam ülkelerindeki zihniyet dönüşümünün tamamlanıp, fiiliyata geçileceğinin işaretiydi. Suriye ve Irak ise Sur'a üflenmeden önceki "tınılar." Basit ve gerçekçi bir hesapla, Irak, İran, Suriye ve Türkiye'den rahatlıkla "kültürel farklılık", "çoğulculuk", "çok kültürlülük", etnisite, din ve mezhep gerekçeleriyle 20'nin üzerinde klan - devletçik çıkarılabilir.

Dünya kil tabletten elektronik tabletlere geçiş yapmış, kimsenin burnu bile kanamamıştı.

Dünya tekrar soy bağına dayalı

küçük aşiret - devletçikleri, klan - devletçikleri oluşumuna doğru yönelirken, çeşitli sıkıntılar yaşıyor.

İmparatorluklardan ulus devletlere geçiş iki dünya savaşına malolmuştu; ABD'lilerin öngördüğü 1000 devletli yapılara geçişte çatışmalar, savaşlar nasıl olur, bekleyip görmekten başka çaremiz var mı, bizleri korkutan, kaygılandıran bu sorulara cevap veremeyecek kadar felçli olmamız!

(*Yeni Şafak*, 1 Kasım 2016)

DARBEYE KARŞI ANADOLU İRFANI

Ercan Yıldırım

15 Temmuz cuntası Türk siyasi hayatında telafisi mümkün olan yaralar açarken, siyasi geleneğimizde çok önemli kırılmalarla birlikte yeni adetler de geliştirdi. Öncelikle 27 Mayıs ile beliren ve halkın ordu müdahalelerine tepkisiz kaldığı, kalacağı inancı yok oldu. Cuntayı, "halk darbesi" durdurdu. Türk milleti "sandık namustur" dediği gibi sandığa, milli iradesine sahip çıktı. Darbecilerin hesaplayamadığı en kritik nokta milletin tankın önüne yatması oldu. Bir diğer kırılma medyada gerçekleşti; Doğan medyası başta olmak üzere sol-liberal geleneğin gazetecileri ve yorumcuları açıktan cuntaya karşı çıktı. Son olarak asker içinde "pürFetöcü" olduğu anlaşılan kalkışmaya başka kesimler, odaklar destek vermeyerek "emir komuta zinciri"ni tamamlamadılar.

Darbe girişiminin ikindi saatlerinde başladığı gece yarısında şiddetlendiği, sabah vaktine doğru gerilediği göz önüne alınırsa asker içinde Fetöcülerden emir almak istemeyen ama onları da tasfiye etmeyi göze alan kesimlerin kalkışmanın akamete uğramasında doğrudan etkisi olduğu gözlenir. Türk siyasi ve askeri tarihi rövanşizm ve tasfiyecilik üzerine kurulmuştur. Darbeler bir yönüyle sivil idareleri tasfiye ederken çok daha fazlasını asker içinde gerçekleştirir. Dolayısıyla sadece demokrasinin ya da siyasi hayatın kesintiye uğraması değil siyaseti belirginleştirecek dış güçlerin ilgisini çekmesi bakımından da tasfiyecilik 15 Temmuz'a sevinen kesimleri cesaretlendirdi.

Halksız Halk Savaşı Teorisi

15 Temmuz darbe girişimi sol-liberallerle birlikte Kemalistlerin de tepkisini çekti. Sadece Doğan medyasının değil, basın yayın organlarının geneli cuntaya karşı durdu. Sosyalist abilerden bazıları, ihtiraslı Kemalistler bilhassa "halkın tankların karşısına çıkması"na çok bozuldu. Doğru olmayan biçimde halkın cunta girişiminin ba-

şarısız olduktan sonra sokağa indiği yorumlarına ötekileri eklendi. Tankların önüne geçenlerin, meydanları dolduranların halk değil kamu-yarı kamu yönü ağırlıklı partililerin, siyasal öznelerin, lümpenlerin olduğu dile getirilirken milletin "demokrasi için değil Recep Tayyip Erdoğan için" tankın önüne yattığı da eleştirilerin odağında yer aldı.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, pek çok cenahtan insanın temsil ettiği millet varlığının ortalamayı tutturacak muhafazakâr tutumla "yurtseverlik" başlığı altında, içine laikleri de alarak cuntayı durduğu muhakkaktır. Haliyle Erdoğan'ı iktidarda tutmak değil, Erdoğan'ın temsil ettiği demokratik varlığı korumak bu kesimin misyonu oldu. İçinde tarikat ve cemaatleri de, Gezicileri de, milliyetçileri de lümpenleri de barındıran bu halkı birleştiren en önemli ve ontolojik değer "Anadolu irfanı"dır. Sol-sosyalist hatta Kemalistlerin millet düşmanlığı bir bakıma bu irfan halkasına giremeyecek kadar yabancı kalmalarındandır. Millet irfanı derin analizler, uzun boylu konuşmalar barındırmadan vatan, millet kavramları etrafındaki her türlü "gavur saldırısı"nı tehdit olarak kabul eder. Haliyle milli olanı Anadolu irfanı, saf Anadolu insanı temsil eder.

Murat Belge başta olmak üzere sosyalistlerin cuntaya karşı geliştirdikleri argümanların, bilhassa halk üzerinden yaptıkları eleştirilerin arkasında "halk savaşı"nı başlatabilecek iradeyi, meşruiyeti kendilerinin gösterememesi vardır. Cumhurbaşkanı Erdoğan bir yandan 14 yıl boyunca sandık tekelini eline alıp halkı seçimlere hazırlayabilirken öte taraftan milleti "sokaklara da indirmeyi" başarmıştır. Sosyalist ütopyanın arkasında halk savaşını, sosyalist devrimde halkı yanına alabilme yeteneğini göstermek vardır. Laik-seküler kesim seçmenlerini sandığa bile getiremezken, Cumhurbaşkanı'nın tankların karşısına, üstelik kendi seçmen çevresinden olmayanları bile cuntaya karşı mobilize edebilmesi solu çıkmaza sürükledi. Burada hem halka çağrı yapabilecek iradeyi ve cesareti gösterme hem de çağrıya karşılık verecek kitleler üzerinde meşruiyet sahasını kurabilme etkisini dikkate almak gerekir.

Ne Cunta Ne Erdoğan

"Cunta başarılı olsaydı da insanlar ellerinde bayraklarla sokağa inerlerdi" tezinin gerçekçi olup olmadı-

ğı bilinmez fakat cuntacıların kolay kolay sokağı teslim alamayacağını düşünmek de gerek. Böylece yeni darbe planları yapanların bundan sonra öncelikle insan unsurunu gözeteceği muhakkak. Öyle ki darbeyi erken yapma nedeni olarak "tüm Erdoğan muhaliflerinin sokağa dökülüp cuntayı destekleyeceği" zannını yadsımamak gerekir. Erdoğan muhalifleri bile eleştirilerini bir kenara bırakıp bu aşamada demokrasiden yana tavır alarak millet bağını tercih etti.

Cunta süreci siyasetin yönü konusunda bilhassa AK Parti ve Erdoğan karşıtlığı hususunda yeni dengelerin kurulduğunu da gösteriyor. Darbe karşıtı çevreler neredeyse Türkiye'nin tamamını kapsıyor fakat zinde güçlerle beraber sol-Kemalist kesimin cuntanın bastırılmasından büyük umutlar devşirdiğini ayrıca görmek gerek. "Ne Erdoğan ne cunta ne Fetö" diyenler, demokratik tepkiyi kendi siyasi alanlarını tahkimde kullanırken "İslamcı dikta ile askeri faşizm" deyimlerini kullanarak siyasal varlıklarını genişletmektedirler. Kalkışmanın Erdoğan'a alan kazandırdığı eleştirileri, peşinden yeni bir Kemalist birlikteliğin işaret fişeği gibi düşünülmelidir.

Elbette bu süreçte ordunun içinde güçlenen Kemalistleri ya da ulusalcıları gerçek bir darbenin içine sokmak, demokratik kanalları askeri müdahale ile kuvvetlendirmek niyetlerinin yavaş yavaş uç verdiğini bilmek gerek.

Kemalistlerin sendromunu yıllarca sosyalistler ve sol örgütler daha derin, daha keskin yaşıyorlar: "seçimle de darbeyle de olmuyor" ikilemi, Balyoz, Ayışığı, Ergenekon gibi hareketlerde bir çıkmaza saplanmayı sağlamıştı. 15 Temmuz hem umut hem umutsuzluk olarak sol-kemalistleri iyice endişeye sürükledi. Yılmaz Özdil'in gazetesi Sözcü'yü, yandaş medyaya dönmekle eleştirmesine karşın Sözcü, Cumhuriyet, Aydınlık tarafı da Fetö'den açılacak alanın genişliğini hesap ediyor. Böylece iktidar mücadelesinin en belirgin görüldüğü askeri-sivil bürokraside büyük bir "yarık" belki de yeni zinde güçler tarafından doldurulmayı bekliyor. Bu karakteriyle sol-Kemalist çevre cuntayla birlikte demokratik bir tavır içine girerek olumlu adımlar atsa da millet varlığını küçümseyerek milletten kopuşunu çabuklaştırdı.

Darbe Savuşturuldu mu?

Cumhurbaşkanı Erdoğan düşmanlığı gözleri kör etmiş olmalı ki hadiseye tiyatro diyerek gerçeklik ile hakikat alanı arasındaki mesafeyi açtılar. Dolayısıyla görünenlerin arkasına bakmayı öğütlerken öte taraftan ezberlenmiş kalıp ifadelere teslimiyetle gerçeklik dışına çıktılar. Sol – Kemalistler linç kültürünü eleştirirken kendi linç kavramlarını devreye sokarak, askerin kafasının kesildiği gibi yalanları büyüttü; Allah'tan Kubilay'a dayamadılar. Sol – Kemalistler dış güçler, emperyalizm eleştirilerini pragmatik alana getirerek Erdoğan ve İslamcı düşmanı emperyalizme yumuşak bakmayı sürdürdü; haliyle darbeci olmasa bile dış desteğin kesilmesini zafer olarak değerlendirmeyi tercih etti. Dolayısıyla görünüşte Fetönün gidişine sevinse, ABD'nin başarılı olmadığını dillendirse bile tersinden iki tarafın çatışmasının her halükarda kazanç olduğu için Amerikancılığı tüm boyutlarıyla yüceltmiş oldu.

Darbenin başarılı olup olmadığı, darbecilerin amaçlarının sonraki yıllarda ne kadar hayata geçtiğiyle belli olur. Bu açıdan darbecilerin başarılı olması kadar olmaması, cuntanın engellenmesiyle değil, siyasal alanın ne şekilde düzenlendiğiyle ilgilidir. Darbe öncelikle zihinleri kontrol altına alır; eklektik kavramlarla yepyeni bir siyasi alan oluşturulurken, kültürel ve fikri yeni sentezleri dayatır.

Görünen o ki kamuyu denetlemek isteyecek pek çok ideolojik grup çatışmaya hazırlanırken AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı siyasal alandan dışlamak için de harekete geçecekler.

Fetö gibi güçlü organizasyonları ve sosyolojik-dini desteği bulunan yapıları ortadan kaldırmaya mecali olmayan sol-Kemalistlerin, milli irade üzerindeki gücü nedeniyle Erdoğan'a verdikleri destekle Fetö'den kurtulduktan sonra geniş çaplı ittifaklara girme hesapları bâki. Darbe ayrı, ordunun yönetime el koyması ayrı kavramlardır. Darbe savuşturuldu ama emir komuta zinciri üzerindeki baskı ve yönlendirme gücü artmaktadır.

Şimdilik bu zinciri kırabilmenin tek yolu, bizi bin yıldır bugünlere getiren, insanları 15 Temmuz'da hesapsız kitapsız tankların karşısına çıkaran "millet irfanı"nı güçlendirmektir.

(*Star Açık Görüş*, sayı 461, 24 Temmuz 2016)

islâm dünyası

Ahmet Varol

2016'DA İSLÂM ÂLEMİ

Ahmet Varol

Suriye'de Yine Katliamlar ve Zulüm

15 Mart 2016 tarihinde Suriye'de dikta rejimine karşı kitlesel başkaldırı beş yılını tamamlayarak altıncı yılına girdi.

Burada sözün başında bir hususu özellikle vurgulamak istiyorum. Suriye'de silahlı direniş Suriye halkının tercihi değil, zulüm rejiminin silahlı saldırılarına karşı başlatılan bir savunmadır. Bu savunmayı ilk başlatan da ana kadrosunu kendi insanlarına silah çekmek istemedikleri için ordudan ayrılan subayların oluşturduğu Özgür Suriye Ordusu adlı silahlı milis gücüdür. Diğer silahlı milis grupları daha sonra ortaya çıkmış ve devreye girmişlerdir.

Başlangıcından itibaren şiddeti son raddesine kadar kullanan ve herhangi bir insaf sınırı gözetmeyen Baas rejimi ile arkasındaki işgal güçleri 2016 içinde de yoğun saldırılar gerçekleştirdiler. Saldırılarında yine yoğun bir şekilde toplu imha silahlarını, misket bombaları, varil bombaları gibi büyük tahribata neden olan tehlikeli bombaları kullandılar. Uluslararası mekanizmanın da bütün bu bombaların kullanımını engellemek için söze gelir bir girişimi olmadı.

2016 içinde Rusya bir ara Suriye'den çekileceğine dair açıklama yaptı. Ancak sonraki gelişmeler bunun sadece bir taktik olduğunu ve gerçekte Rusya'nın çekilme gibi bir niyetinin olmadığını, aksine bu yanıltmayı daha ağır bir darbe vurmak amacıyla yaptığını ortaya çıkardı.

Türkiye'nin Olaylara Doğrudan Müdahalesi ve Fırat Kalkanı Operasyonu

2016'da Suriye'yle ilgili en önemli gelişmelerden biri IŞİD'in Türkiye'yi hedef alan bazı saldırıları sebebiyle Türkiye'nin de gerek bu örgütün ve gerekse PKK'nın Suriye'deki uzantısı PYD'nin silahlı yapılanmasına karşı savaşmak amacıyla bir askerî operasyon başlatması oldu. Fırat Kalkanı Harekâtı adı verilen bu askerî müdahalenin ilk hedefi Suriye'nin Türkiye sınırı yakınında bulunan Cerablus bölgesiydi. Yapılan açıklamada da operasyonun öncelikli amacının Cerablus'taki IŞİD yapılanmasını dağıtmak olduğu ifade edildi. Operasyon daha sonra diğer bölgelere doğru ilerledi ve IŞİD militanlarıyla doğrudan çatışmalara girildi. Fırat Kalkanı Harekâtı askerî yönden Suriye'deki Özgür Suriye Ordusu başta olmak üzere ılımlı olarak tanımlanan muhalif gruplarla ittifak hâlinde yürütüldü.

İran'dan Kalkan Rus Uçakları

Rusya'nın Suriye'nin Lazkiye şehrinde bulunan üssü büyük bombardıman uçaklarının kalkışı için uygun değildi. O yüzden bu uçaklar Rusya'daki hava üslerinden kalkarak geliyor ve Suriye'de bombalama yaptıktan sonra geri dönüyorlardı. Bu da uzun yol katetmek zorunda kalmalarına ve fazla yakıt giderine neden oluyordu. Baas rejiminin devamı için Suriye'deki olaylara doğrudan müdahalede bulunan ve dünyanın değişik ülkelerinden topladığı Şii milisleri Suriye'de cepheye süren İran buna da çözüm buldu ve Rus uçaklarının kendi havaalanlarından kalkmasına imkân sağladı. İran, bu konunun kamuoyuna yansımasının hemen ardından yaptığı açıklamalarda iddiaları yalanladı. Ancak Rusya'nın doğrulaması karşısında kabullenmek ve birtakım ifade oyunları yaparak Rus uçaklarının İran'dan kalktığı gerçeğini itiraf etmek zorunda kaldı.

Göstermelik Ateşkesler

Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2016 içinde de Suriye'de çatışmaların durdurulması için ateşkesler ilan edildiği oldu. Bunlar genellikle çatışan taraflar

arasında bir anlaşma sağlanması suretiyle değil de birbirleriyle çatışma hâlinde olmayan ancak her ikisi de Suriye'deki olaylara dışarıdan müdahale eden ABD ve Rusya'nın ittifakıyla ilan edildi.

Ateşkeslerde IŞİD ve Nusra Cephesi'nin müstesna tutulması ise saldırılar için arka kapının açık bırakılması anlamına geliyordu. Çünkü Rusya ve Baas güçleri herhangi bir saldırı düzenlemek istediklerinde bu iki örgüte mensup militanları hedef aldıkları iddiasıyla, onlarla hiçbir ilgisi olmayan yerlere saldırı düzenleyebiliyorlardı. O yüzden ateşkesler uygulamada karşılık bulmayan türden oldu. Zaten çok uzun süreli de olmadı.

Cenevre Görüşmelerinin Amacı Dayatmaktı

Zaman zaman ateşkesler ilan edilirken, bir yandan da "barış" sağlanması iddiasıyla Cenevre'de masa başında dolaylı görüşmeler yapılması için girişimlerde bulunuldu. Fakat bu görüşmelerin amacının gerçek anlamda bir barış sağlamak değil muhalif tarafa birtakım dayatmalarda bulunmak, bazı şartları dikte etmek olduğu sergilenen tavırdan ve izlenen politikadan anlaşılıyordu.

Cenevre görüşmelerinde yaşanan ilginç bir gelişme Beşşar Esed'in temsilcisi Beşşar Ca'feri'nin, doğrudan görüşmelere geçilebilmesi için muhaliflerin temsilcisi Muhammed Alluş'un sakalını kesmesini şart koşması oldu. Normalde Ca'feri kendisi de sakallıydı. Ancak onunki sadece çenesinin ucunda olduğu için görüşmelerde mahzur oluşturmadığını Muhammed Alluş'un sakalının ise görüşmelere engel teşkil ettiğini düşünüyordu.

Böyle bir şartın ileri sürülmesi Baas rejiminin dayatmacı ve baskıcı tavrını değiştirmediğini ortaya koyması açısından dikkat çekiciydi. Onun bu tutumu anlaşmanın diğer maddelerini de kendisinin dikte edeceği, muhalifleri temsil eden heyetin ise sadece onaylama görevini yerine getirmeleri gerektiği mesajı içeriyordu.

İşin gerçeğinde Cenevre görüşmelerinin asıl maksadı soruna kalıcı bir çözüm bulmak ve ülkeye barış getirmek değil Baas rejiminin geleceğini sağlama almaktı. O yüzden de bu görüşmelerden herhangi bir sonuç çıkmadı.

Halep'in Düşüşü

Suriye'de 2016 yılında meydana gelen en önemli gelişme Halep'in doğu kesiminin muhaliflerin kontrolünden rejim güçlerinin ve onlara destek amacıyla gönderilmiş olan Şii milislerin kontrolüne geçmesi oldu. Bu olay Halep'in düşüşü olarak tanımlandı.

Baas rejimi ve onun arkasında duran işgal güçleri Halep'i stratejik açıdan önemli konumda gördüklerinden bu bölgeye ağırlık verdiler. O yüzden bölgede muhaliflerin kontrolüne geçmiş toprakları ve özellikle de Halep'in doğu kesimini uzun süreli bir kuşatmaya aldılar.

Kuşatma son derece korkunç, insanlık dışı ve insaf sınırlarından çok uzakta bir tutumla sürdürüldü. Kuşatmaya alınan insanların dışarıdan insani yardım almalarına dahi fırsat verilmedi.

Bir ara görünüşte insani yardımlar sokulmasına fırsat verilmesi iddiasıyla bir ateşkes ilan edildi. Fakat ilginçtir ki bu ateşkesten yararlanarak mağdur insanlara insani yardım ulaştırmaya çalışan BM konvoyu tam Halep'in kenarına yaklaştığı sırada rejim uçakları ve işgalci Rus uçakları tarafından vurularak tahrip edildi. Bu saldırı ateşkes oyununun gerçekte insani yardımları imha etmek amacıyla oynandığını gözler önüne sermesi açısından dikkat çekiciydi. Saldırıyla birlikte aynı zamanda büyük bir savaş suçunun işlenmiş olmasına rağmen uluslararası alanda herhangi bir cezalandırma girişiminde bulunulmadı.

Rejimin ve işgal güçlerinin hava saldırılarında sağlık kurumlarının, sahra hastanelerinin ve insani yardım merkezlerinin özellikle hedef alınması da dikkat çekiciydi. Sağlık kurumlarının kasten hedef alınması sebebiyle birçok gönüllü sağlık elemanı ve doktor hayatını kaybetti. Hayatta kalabilenler de çalışma yapamadıklarından bölgeyi terk etmek zorunda kaldılar.

Direniş güçleri Temmuz 2016'da kuşatmayı yarma amacıyla geniş çaplı kara operasyonları başlattılar. Bu operasyonlar bayağı etkili oldu ve işgal güçleri önemli stratejik noktalardan çekilmek zorunda kaldılar. Fakat rejim ve işgal cephesi burada da bir oyuna başvurarak tek taraflı ateşkes ilan etti. Ateşkes direnişçilerin de yararına olduğu için uymayı tercih ettiler.

Fakat rejim ve işgal cephesinin amacı karadaki yenilginin üstünü örtmek, bunun için ilan ettiği ateşkesi insani yardım amaçlı göstermek, bir yandan da toparlanma fırsatı bulmaktı. Ayrıca ateşkes kısa süreli oldu ve rejim - işgal cephesi bu kısa sürenin hemen ardından hava saldırılarıyla yeniden direniş birliklerine darbe vurmak amacıyla saldırılar başlattılar.

Direniş birliklerinin en önemli eksiği ise hava savunma silahlarından yoksun bırakılması olmuştur. Özellikle de ABD'nin girişimleri direniş güçlerinin hava saldırılarına karşı savunma silahları edinmelerini engelledi. Bu durum karşısında rejim ve işgal cephesinin hava saldırıları sürekli onun açısından bir avantaj oluşturdu. ABD'nin direnişin hava savunma silahlarından yoksun bırakılması için gerçekleştirdiği onca girişimin yanında Baas'a ve arkasındaki işgal güçlerine yönelttiği eleştirel açıklamaların tamamen samimiyetsiz ve göstermelik olduğunu gözler önüne seriyordu.

Hava saldırıları ve özellikle de sivil kalabalıkların hedef alınması direnişin hareket alanını daralttı. O yüzden bazı stratejik noktalardan çekilmek zorunda kaldılar. Bu durum karşısında rejim ve işgal cephesi Halep'te ilerleme kaydederek bölgeyi kontrol altına almayı başardı.

Bölgenin rejim güçlerinin ve Şii milislerin kontrolüne geçmesi sivillere yönelik bir katliam gerçekleştirilmesi endişesinin ortaya çıkmasına neden oldu. Çünkü tehditler bunun işaretlerini veriyordu. O yüzden direniş birlikleri tehdit altındaki sivillerin tahliye edilmesine imkân tanınmasını istedi. Onların hayatları güvenceye alınmadan kendilerinin silahlarını bırakmayacaklarını, son kurşunlarına kadar savaşmaya devam edeceklerini duyurdular. Bu durum karşısında direnişçilerle şehir içinde karşı karşıya gelmek istemeyen rejim güçleri ve Şii milisler, Türkiye'nin devreye girmesiyle sağlanan ateşkese bağlı olarak sivillerin önce tahliye edilmesi şartını kabul ettiler. Fakat tahliye esnasında sık sık ateşkesi ihlal ederek tahliye konvoylarına saldırılarda bulundular.

Halep'ten tahliye edilen sivillerin büyük çoğunluğu İdlib'e nakledildi. Ancak rejim güçleri ve Şii milisler onlara gittikleri yerlerde de kendilerini rahat bırakmayacakları, İdlib'de de Halep'tekinin aynısını yaşatacakları yönünde tehditlerde bulundular.

Türkmen Bölgesinde Çatışmalar

Suriye'de çatışmaların tek merkezi Halep değildi elbette. Ülkenin daha başka bölgelerinde özellikle Hama, Humus, İdlib gibi bölgelerde de yoğun çatışmalar oldu. Çatışmaların yaşandığı bölgelerden biri de Lazkiye'nin kuzeyinde ve Türkiye sınırına yakın kısımda yer alan Türkmen bölgesiydi. Bu bölgede de muhalif güçlerle rejim güçleri arasında yoğun çatışmalar yaşandı.

ABD'nin PYD'yle İşbirliği

Suriye'de rejime karşı mücadele eden silahlı direniş gruplarına silah verilmesini engelleyen ve bu silahların IŞİD'in eline geçebileceği iddiasını kullanan ABD'nin, Türkiye'ye karşı silahlı terör eylemleri gerçekleştirdiği bilinen PKK'nın Suriye kanadı durumundaki PYD'nin askeri kanadına silah vermesi son derece düşündürücüdür. Bu örgütün eline verilen silahların PKK'nın militanlarına geçtiği ve bu silahların Türkiye'ye karşı kullanıldığı bilinen bir gerçektir ve aynı zamanda belgelenmiştir. ABD'nin bu örgüte silah vermesinin gerekçesi ise IŞİD'e karşı savaştığı iddiasıdır. Oysa PYD'nin kendisinin de en az IŞİD kadar bir terör örgütü niteliği taşıdığı ve tüm bölge açısından tehlike arz eden bir terör örgütünün Suriye yapılanmasını teşkil ettiği biliniyor.

Batı'nın Mülteci Korkusu

Suriye'deki olaylar Batı'da da bir mülteci korkusunun ortaya çıkmasına neden oldu. Çünkü bu ülkeler, kendi öz yurtlarında can güvenliği içinde yaşama hakkından mahrum bırakılan yüz binlerce insanın bir kısmını dâhî olsa kendi ülkelerine kabul etmek istemiyorlar.

Türkiye mültecilerin önemli bir kısmını kendi sınırları içinde barındırıyor. Batı dünyası bu mültecilerin kendi ülkelerine doğru akın etmesini engellemesi için Türkiye'ye baskı yapıyor.

Mültecilerden herhangi bir şekilde Batı ülkelerine geçiş yapmış olanlara da çok kötü muamele ediliyor. 2016 yılı içinde bu kötü muamelelerin muhtelif çirkin manzaraları ortaya çıktı.

Filistin Yine Hareketli

Gazze'ye Abluka Devam Etti

2005 yılından beri insanlık dışı ablukaya ve ambargoya tâbi tutulan Gazze'nin üzerindeki kuşatma ne yazık ki 2016 yılında da devam etti. Türkiye ile İsrail arasında Mavi Marmara meselesinden kaynaklanan ilişkiler sorununu sonlandıran bir anlaşma imzalanması da ablukanın kaldırılmasını sağlamadığı gibi herhangi bir yumuşama da olmadı. Ambargo ve abluka bütün katılığıyla devam etti.

2016 yılında Gazze ablukasına karşı yaşanan en önemli gelişmelerden biri İspanya'nın Barselona limanından "kadınların özgürlük filosu" olarak adlandırılan iki geminin harekete geçirilmesi oldu. Bu filonun amacı da Gazze'ye uygulanan ablukayı yarmak ve buradaki insanlara uygulanan zulme dünya kamuoyunun dikkatlerini çekmekti. Yeni özgürlük filosunun en önemli özelliği ekibini dünyanın farklı ülkelerinde değişik alanlarda öne çıkmış kadın aktivistlerin oluşturmasıydı. Bu filoda birine Zeytûne diğerine de Emel (Ümit) adı verilen iki gemi bulunuyordu. Bunlardan Ümit gemisi yoluna devam edemedi ve aktivistler Zeytune gemisiyle Gazze'ye doğru ilerlediler. Fakat siyonist işgalciler yolcuları sadece bayanlardan oluşan Zeytune gemisini denizde kuşatmaya alarak zorla Asdud (Aşdot) limanına götürdü. Ardından yolcularını gözaltına aldı. Fakat bu kez yolcuları hızlı bir şekilde sınır dışı ederek ülkelerine geri gönderdi.

Münferit Eylemlerle Devam Eden Kudüs İntifadası

1 Ekim 2015'te patlak veren Kudüs İntifadası münferit eylemlerle 2016 yılı boyunca da devam etti. Bu intifadayla bağlantılı olarak işgal rejiminin askerlerine ve polislerine karşı birçok eylem gerçekleştirildi. Bir yandan da işgal rejimi bu intifadayı bastırabilmek için birçok Filistinli genci eylem girişiminde bulunduğu iddiasıyla öldürdü veya yaraladı. Öldürülenlerden birçok gencin herhangi bir eylem teşebbüslerinin olmadığı tespit edildi. Fakat işgal rejimi askerlerine en ufak bir şüpheye binaen Filistinlileri öldürme yetkisi verdiğinden, herhangi bir eylem teşebbüsü olmayan gençleri öldüren askerlerini de cezalandırmadı hatta sorguya bile çekmedi.

Yerel Seçimler Yapılamadı

Filistin'in 2016'da öne çıkan en önemli gündem maddelerinden biri de yerel seçimler konusuydu. Aslında yerel seçim kararını veren Mahmud Abbas yönetimi oldu ve bu konuda Hamas ile yaptığı uzlaşmanın şartları tam olarak yerine getirilmiş değildi. Ama buna rağmen dürüst bir seçim yapılması durumunda seçimleri yine Hamas'ın kazanacağından endişe edildiği için Fetih örgütünün ileri gelenleri ertelenmesini istediler. Bu baskılar karşısında, Abbas yönetiminden aldığı işaretlere göre kararlar veren Filistin Yüksek Mahkemesi gerekli hazırlıkların yapılmadığını ileri sürerek seçimleri iptal etti. Sonra yine aynı mahkeme seçimlerin Gazze'de değil sadece Batı Yaka bölgesinde yapılması yönünde bir karar çıkardı. Ama bu kararın uygulanması da mümkün görülmedi ve sonuçta planlanan yerel seçimler 2016 yılı içinde gerçekleştirilemedi.

Ezan Yasağı Girişimi

Filistin'de 2016'daki önemli gelişmelerden biri de siyonist işgal rejimi parlamentosuna, Kudüs'te ve "İsrail" olarak tanımlanan Filistin'in 1948'de işgal edilmiş bölgesinde ezanların hoparlörlerle okunmasının yasaklanmasına dair bir yasa önerisi sunulması oldu. İşgal rejimi parlamentosu Knesset bu yasa teklifini gündemine aldı ve işgal hükümetinin yasa tekliflerini gözden geçiren kurulu da Knesset'te oylanmasını kabul etti. Fakat gerek Filistin'in içinden ve gerekse İslâm dünyasının genelinde şiddetli tepkiler olması sebebiyle oylanmasını ertelemek zorunda kaldı. Sonuçta yasa teklifi 2016 içinde parlamentoda vekillerin oylarına sunulamadı.

BM'den İsrail Aleyhine Kararlar

Genelde işgal devletini himaye etmekle öne çıkan BM'nin bazen aleyhine kararlar çıkardığı da oluyor. BM'den 2016 yılı içinde İsrail aleyhine iki önemli karar çıktı.

Birinci önemli karar kısa adı UNESCO olan BM Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun kararıydı. Bu kurum Mescidi Aksa'nın tamamen Müslüman-

lara ve Araplara ait olduğu, Yahudilerin bu mabet üzerinde herhangi bir hakları olmadığı yönündeki kararı kabul etti.

Öncelikle şunu ifade edelim ki Mescidi Aksa İslami kimliğini kendi tarihi ve dinî kökenlerinden alır. Bunun için herhangi bir uluslararası karara ihtiyacı yoktur. Fakat UNESCO'nun kararı bu gerçeği tescil etmiştir. Ne var ki UNESCO'nun kararından BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon başta olmak üzere siyonist işgalcilerin çıkarlarının bekçiliğine kendini adamış birçok kişi ve ABD başta olmak üzere işgalcilerin hamiliğini yapan birçok devlet rahatsız oldu.

Karar siyonist işgal devletini ise ciddi şekilde sarstı. Çünkü uzun süreden beri Mescidi Aksa'yı Yahudilerle Müslümanlar arasında paylaştırmak amacıyla çeşitli düzenler kurmaya, dümenler çevirmeye çalışıyor. Bu dümenlerinde başarılı olabilmek için de uluslararası kurumların desteğine ihtiyacı vardı. Bu desteği bulamayınca da UNESCO'ya şiddetle tepki gösterdi ve onunla ilişkilerini askıya aldığını açıkladı.

İkinci önemli karar ise BM Güvenlik Konseyi'nin işgal devletinin Filistin'in 1967'de işgal edilmiş bölgesine inşa ettiği Yahudi yerleşim merkezlerini tamamen yasa dışı ilan eden ve derhal durdurmasını isteyen kararıdır. Bu konuda önce BMGK'nin tek Arap üyesi durumundaki Mısır bir karar tasarısı sundu. Fakat Mısır daha sonra işgal devletinin baskılarına boyun eğerek kararın görüşülmesinin ertelenmesini istedi. Mısır'ın bu talebi üzerine Yeni Zelanda, Malezya, Venezuela ve Senegal devreye girerek karar tasarısının yeniden gündeme alınmasını sağladılar.

İşgal rejimi karar tasarısı karşısında ABD'ye ümit bağlamıştı ve onun veto edeceğini umuyordu. Fakat ABD'nin de çekimser oy kullanması sebebiyle karar Güvenlik Konseyi'nde kabul edildi.

Kararın çıkarılması Filistinlileri memnun etti. Fakat asıl önemli olan BM'nin uygulama aşamasında sergileyeceği tavırdır. Siyonist işgal rejimi karara uymayacağını iddia ettiği gibi Mısır'ın erteleme talebinden sonra yeniden gündeme alınması için devreye giren ülkelere de şiddetle tepki gösterdi. Çekimser tavır sergilemesinden dolayı ABD'ye de biraz tepki gösterdi.

Uygulama aşamasında, BMGK kararının bağlayıcılığının göz önünde bulundurulması ve inşaatların yakın takibe alınması kararın Filistinliler lehine sonuç getirmesine vesile olacaktır. İşgal rejiminin uymaması ve BM'nin de bir yaptırım uygulamaması durumunda ise karar sadece bir kınama kararından ibaret kalacaktır.

Raid Salah Yeniden Zindanda

Filistin'in 1948'de işgal edilmiş bölgesindeki İslâmî Hareket'in lideri ve Mescidi Aksa'yı siyonist tehditlere karşı savunma çabalarından dolayı Mescidi Aksa muhafızı unvanıyla tanınan Şeyh Raid Salah işgal güçleri tarafından yeniden hapse atıldı.

İşgal rejiminin sözde yargı organlarının Raid Salah hakkındaki cezalarının işgal yargıtayı tarafından onaylanması sonucu 9 ay hapis cezası kesinleşti ve Şeyh Salah 10 Mayıs 2016 tarihinde hapse girdi.

İşgal rejiminin göstermelik yargısı, Şeyh Raid Salah'ın siyonist teröristlerin Mescidi Aksa'ya zarar verme girişimlerine, saldırılarına ve baskınlarına karşı bu kutsal mabedi koruma çabalarını şiddete teşvik olarak değerlendirdi. Bu iddiasından yola çıkarak önce 11, sonra da 9 ay hapis cezası verdi.

İşgal yargısı Filistin direnişinin kararlı liderlerinden olan Raid Salah'ı daha önce de muhtelif zamanlarda hapis cezalarına çarptırdı. Fakat bunların hiçbiri onu yıldırmadı ve mücadelesinde geri adım atmaya zorlayamadı.

1948'de işgal edilmiş bölgedeki İslâmî Hareket, Müslüman Kardeşler'in bu bölgedeki kanadı olarak bilinir.

Muhammed El-Kik Özgürlüğüne Kavuştu

Filistin davasının kararlı savunucularından gazeteci Muhammed El-Kik 94 gün sürdürdüğü açlık grevinin sonunda işgalciler karşısında zafer kazandı ve 19 Mayıs 2016 Perşembe günü akşam saatlerinde serbest bırakıldı.

Muhammed El-Kik, işgal rejiminin "idari hapis" cezası uygulamasıyla zindana atılmıştı. Ancak o cezaya tepki göstererek açlık grevi başlattı. İsrail'in tüm baskılarına ve pazarlık oyunlarına direndi. İsrail onun zindanda ölmesinin, kendi başına daha büyük işler açacağını tahmin ettiği için sonunda serbest bırakılacağına dair anlaşma yaptı. El-Kik açlık grevini sonlandırmasından sonra bir süre hastanede tedavi gördü ve ardından özgürlüğüne kavuştu.

Ömer Nayif'in Sofya'da Öldürülmesi

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC)'nin ileri gelenlerinden Ömer Nayif işgal zindanlarından kaçarak Filistin dışına çıkmayı başarmıştı. Fakat işgal rejiminin dış istihbarat teşkilatı Mossad, onun Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yaşadığını tespit edince öldürme tehdidinde bulundu. O da Filistin Büyükelçiliği'ne sığınarak canını korumasını istedi. İşgalcinin onun kendisine teslim edilmesini istemesi üzerine Mahmud Abbas'ın Sofya büyükelçisi Ahmed Mezbuh da teslim etme girişiminde bulundu. Bunun üzerine FHKC tepki göstererek teslim edilmesinin tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini söyledi. Fakat ne kadar ilginçtir ki onu teslim etmekten çekinen sefaret canını da koruyamadı ve Mossad ajanları ellerini kollarını sallayarak büyükelçilik binasında katlettiler. FHKC Merkez Kurulu üyesi Hani Es-Sevabite Gazze'deki basın toplantısında yaptığı açıklamada cinayetin arkasında büyükelçinin kasıtlı ihmali olduğunu söyledi.

Tunuslu Uçak Mühendisi Muhammed Ez-Zuvari'nin Öldürülmesi

Tunuslu uçak mühendisi Muhammed Ez-Zuvari, 15 Aralık 2016'da Tunus'un Safakis şehrindeki evinin önünde düzenlenen bir suikastla öldürüldü. Zuvari'nin on yıldan beri Filistin direnişine destek verdiği bilindiği için onun Mossad tarafından öldürüldüğü açıklamalarda dile getirildi. İşgal rejiminin Savunma Bakanı Avigdor Liberman'ın onun öldürülmesiyle ilgili bir açıklamasında "İsrail ne gerekiyorsa onu yapar" şeklinde bir ifade

kullanması ise işgal rejiminin bu cinayeti dolaylı bir şekilde üstlenmesi olarak kabul edildi.

Zuvari Filistin İslâmî Direniş Hareketi (Hamas)'ın askerî kanadı İzzettin Kassam Tugayları'nın muhtelif askerî projelerine yardımcı olmuştu. Son olarak da teşkilatın insansız hava aracı projesi olan Ebabil projesinin geliştirilmesinde ve uygulamaya geçirilmesinde yer aldığı ifade edildi.

Hukuk Tanımayana Hukuk Komitesi Başkanlığı

İsrail gibi hukuk tanımayan, hukukla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir devletin 2016'da BM'de Hukuk Komitesi başkanlığına seçilmesi, 1987'deki intifada sonrasında küçük yaştaki çocukların kol ve bacak kemiklerinin kırılması tavsiyesinde bulunan, tavsiyesi de bilfiil yerine getirilen İzak Rabin'e Nobel Barış Ödülü verilmesine benziyor.

Şimon Peres'in Ölümü

Filistin toprakları üzerinde İsrail adında bir işgal devleti kurulması için oluşturulan siyonist terör örgütlerine katılmış eski terörist liderlerden olan Şimon Peres, 30 Eylül 2016 tarihinde 93 yaşında hayata veda etti. Peres her ne kadar siyonizme hizmet eden medya organları tarafından "barışçı" olarak lanse edilse de onun birçok katliamdan ve cinayetten sorumlu olduğu biliniyor. Bunların başında da 108 sivilin, aynen Srebrenitza katliamında olduğu gibi BM tarafından oluşturulan güvenli bölgeye sığındıkları sırada düzenlenen saldırıyla öldürüldüğü Kana katliamı gelir.

ABD'nin İsrail'e 38 Milyar Dolar Taahhüdü

ABD 2016 yılı içinde, İsrail'e on yılda 38 milyar dolar askerî yardım taahhüdünde bulundu. Bunun karşılığında İsrail'in ABD'ye verdiği ise bu süre içinde kendisinden başka bir yardım talebinde bulunmama sözü. Evet, on yıl içinde İsrail'in ABD'den başka bir askeri yardım talebinde bulunmama sözü vermesi karşılığında ABD yönetimi de ona bu süre içinde tam 38

milyar dolar askerî yardım vermeyi taahhüt etti. Zannedersiniz ki babası oğluna harçlık veriyor. Ama bozuk para değil tam 38 milyar dolar.

Irak'ta Musul Operasyonu

İran ve ABD'nin ittifakıyla Irak'ta yürütülen Şiileştirme operasyonu Musul bölgesinde ciddi bir engelle karşılaşmıştı. Bağdat yönetimi bu engeli ortadan kaldırabilmek için değişik yöntemlere başvurdu. Fakat bölgedeki aşiretlerin şiddetli tepkileri sebebiyle engeli aşamadı. İşte bu aşamada IŞİD tuzağının bölgeye çekilmesi ve bölgenin Bağdat hükümetine bağlı askerler tarafından hiçbir direniş göstermeksizin bu örgütün militanlarına teslim edilmesi kafalarda ciddi tereddütlerin hâsıl olmasına neden oldu.

2016 yılı içinde ABD'nin öncülüğünde oluşturulan uluslararası koalisyonun da desteğiyle Bağdat hükümetine bağlı askerler ve ona destek amaçlı militan gücü oluşturan Haşdi Şa'bi tarafından görünüşte Musul'u IŞİD'den kurtarma amaçlı bir operasyon başlatıldı. Asıl amaç ise IŞİD'e karşı savaş başlığı altında bölgede daha önce Şiileştirme faaliyetlerine direnen aşiretlere de ağır darbe vurmak ve böylece bu faaliyetlerin önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmaktı. IŞİD'in bölgede saltanat kurmasına fırsat verilmesiyle bunun altyapısı ve gerekçesi oluşturulmuştu.

Musul operasyonunda IŞİD alanlarını kıskaca almak iddiasıyla gerçekleştirilen askerî faaliyetler bölgedeki aşiretlerin ciddi şekilde zarar görmesine neden oldu. O yüzden Musul ve çevresindeki yerleşim alanlarında oturan sivil halktan en az yüz bin kişi evlerini terk ederek başka yerlere göç etmek zorunda kaldı.

Bu operasyonla aynı zamanda, Musul'un IŞİD'e teslim edilmesi senaryosunda oynamak zorunda kaldığı için defteri dürülen Nuri El-Maliki'nin yerine geçirilen Haydar El-Ibadi'nin zorlu bir savaş yürüttüğü havası verilerek kahraman yapılması amaçlanıyordu.

Türkiye ve bazı Arap ülkeleri Haşdi Şa'bi'nin Musul operasyonuna ortak edilmesine karşı çıktı. Çünkü bu örgütün daha önce baskın düzenlediği bölgelerdeki Sünni halka çok büyük eziyetler yaptığı, dolayısıyla vahşet ve terörde IŞİD'den geri kalır bir tarafı olmadığı biliniyordu. Ancak ABD,

onunla işbirliği içindeki İran ve ikisinin kuklası Bağdat hükümeti bu örgütle ilgili itirazları nazarı dikkate almayarak operasyonda çok aktif bir şekilde yer almasını sağladılar. Çünkü bu örgütün militanlarının Bağdat hükümetine bağlı resmî ordunun askerlerinden daha etkin bir rol oynayacağını düşünüyorlardı. Zaten bu yüzden birçoklarına resmiyette de asker statüsü verilmişti.

Başlangıçta çok geniş çaplı bir operasyon planından söz edilmesine rağmen ataklar kısa sürede sonuç vermedi. Çünkü öncelikle bölgedeki aşiretler operasyonun arkasındaki niyet ve amacı bildikleri için destek vermemeye, karşı çıkmaya devam ettiler. İkinci olarak da IŞİD'e bağlı militanların şehir merkezlerinde kendilerine karşı beklemedikleri bazı hazırlıklar yapmış olabileceklerini düşündükleri için gerek Musul'a ve gerekse Telafer'e yönelik saldırılarında şehir merkezlerine doğru ilerlemekten çekindiler. Militanları Suriye tarafına kaçmaya zorlamak için bazı kapıları açık tutmalarına rağmen bu konuda da bekledikleri gerçekleşmedi.

Irak Hükümetinin Felluce'de Sergilediği Vahşet

Irak topraklarının batısında güya IŞİD'e gerçekte tüm bölge ahalisine karşı yürütülen savaşın 2016 Ramazan'ında yürütülen kısmının merkezi Felluce'ydi. Felluce'ye Haşdi Şa'bi adı verilen örgütün saflarında savaşmaları için gönderilen Şii milisler IŞİD'le hiçbir ilgileri olmayan insanlara gözlerin görmeye tahammül edemeyeceği, yüreklerin ise dayanmasının mümkün olmadığı korkunç işkenceler yaptılar.

Türkiye vatandaşları belki o korkunç manzaralardan bazılarına televizyon ekranlarında şahit olmuşlardır. Fakat televizyon ekranlarına yansıyanlar sergilenen vahşetin ve uygulanan işkencenin sadece köpüğüne denk gelecek kadar bir miktarını ve belki de daha azını kapsıyor. Olayların yaşandığı bölgelerden gelenlerin anlattıklarına veya şahsi cep telefonlarıyla çektikleri manzaralara tahammül etmek mümkün değil.

Felluce halkına uygulanan işkencenin bir şeklini de aç bırakma uygulaması oluşturuyordu. Suriye'nin Madaya ve Halep şehrinde kuşatma altına aldıkları insanları aç bırakmak suretiyle teslim olmaya zorlayan zihniyet

Felluce'de de aynı uygulamaya başvurdu ve bu yüzden bölgede büyük bir açlık felaketi yaşandı. Bağdat hükümeti ve onun güdümündeki Haşdi Şa'bi militanları Felluce ahalisini kendilerine teslim olmaya zorlamak amacıyla insani yardım kurumlarının müdahalesine ve zorunlu ihtiyaç maddelerini sokmalarına bile izin vermediler.

İşte bu vahşeti İran'ın gönderdiği militanlar icra etti. İran'ın ise bu savaşı mezhepçi bir politikayla ve gerçekte küresel güçlerle işbirliği yaparak kendi saltanatını bölgede yaymak amacıyla sürdürdüğü artık bütün açıklığıyla ortadadır.

Oyunun bir parçasını oluşturan IŞİD ise sonunda Felluce'yi Bağdat'taki gölge yönetimin ordusuna ve bu orduya destek veren Haşdi Şa'bi'nin canavarlarına teslim ederek çekildi.

Böyle bir vahşetle karşı karşıya gelen insanların evlerinde kalmakta ısrar edebilmelerini beklemek tabii ki anlamsızdı. O yüzden on binlerce aile evini barkını terk ederek başka yerlere göç etti. Bazıları da Türkiye sınırlarına dayandı. Ama maalesef aralarında IŞİD militanları bulunabileceği korkusuyla bunların çoğunun içeri girmesine izin verilmedi. Girenlerin çoğu geri çevrildi.

Mısır'da Kesintisiz Cunta Zulmü

Kahire'de bir gencin polis tarafından keyfi bir şekilde öldürülmesi üzerine 19 Şubat 2016 tarihinde geniş çaplı gösteriler düzenlendi. Bunun üzerine cunta lideri Abdülfettah Sisi tepkileri yatıştırmak amacıyla polisin aşırılıklarına son verileceği taahhüdünde bulundu. Ancak bu taahhüt inandırıcı olmaktan uzaktı ve söz konusu gencin öldürülmesi polisin ilk aşırılığı da değildi. Üstelik polisin bütün bu aşırılıklarının cuntanın bilgisi dahilinde ve onun müsamahasıyla gerçekleştirildiği biliniyordu.

Mısır'da siyasi mahkûmlara işkence edilmesi de cuntanın hizmetindeki zulüm güçlerinin yaygın olarak konuşulan uygulamalarındandır. İşkence yüzünden birçok kişinin zindanlardan ölü olarak çıktığı biliniyor. Cunta yönetimi bu ölümlerin hepsine hastalık süsü verdi.

Cunta askerleri Ekim 2016'nın başlarında İhvan'ın ileri gelenlerinden Muhammed Kemal ve Yasir Şehate'yi evlerine baskın düzenleyerek öldürdü. Bu iki kişinin askerlerle çatışmaya girerek öldürüldükleri iddia edildi. Ancak görgü şahitleri çatışma iddiasının doğru olmadığını, herhangi bir çatışma meydana gelmediğini dile getirdiler. Sivil kaynaklardan alınan bilgiler bu kişilerin kasten vurulduğunu, sonra çatışma söylentisi çıkarıldığını ortaya koyuyordu.

Cunta rejiminin Sina bölgesine yönelik saldırıları 2016 içinde de aralıklarla devam etti. Cunta yönetimi bu bölgede, IŞİD'in Sina kanadına karşı savaş verdiğini iddia ediyor. Ancak operasyonlardan birinci derecede bölgedeki sivil halk ve özellikle de kırsal bölgenin ahalisi zarar görüyor.

19 Ağustos 2015 tarihinde kaçırılan dört Filistinli gencin ailelerine teslimi için 2016 yılı içinde yürütülen çabalardan sonuç alınamadı. Gençlerin cuntanın istihbarat elemanları tarafından kaçırıldıkları tahmin ediliyor. 2016 içinde El-Cezire'nin yayınladığı bazı fotoğraflar bu konudaki şüpheleri artırdı. Çünkü bu fotoğraflar kaçırılan gençlerden Abduddayim Ebu Lebde ile Yasir Zenun'un Lazoğlu Cezaevi'nde tutulduğunu gösteriyordu. Ayrıca Sisi'nin gençlerin bırakılması için bazı pazarlık tekliflerinde bulunması da tereddütleri artıran bir başka husus oldu. Çünkü pazarlık yapması gençlerin yerlerini bildiğine işaret ediyordu. Kaçırılan diğer iki gencin isimleri de Hüseyin Ez-Zubde ve Abdullah Ebu'l-Cebin. Bu dört genç Rafah sınır kapısından geçmelerinden sonra belirsiz kişiler tarafından kaçırılarak bilinmeyen bir yere götürülmüşlerdi.

5 Ağustos 2016 Cuma günü Mısır'ın eski müftüsü ve cunta rejiminin fetvacısı olarak bilinen Ali Cumua'ya bir suikast girişiminde bulunulduğu haber verildi. Ancak iki kişi tarafından gerçekleştirildiği ve koruma görevlisinin yara aldığı bu olayda eski müftünün yara almadan camiye sokulduğu ifade edildi. Saldırının bir spekülasyon olabileceğini ileri sürenler de oldu.

Cunta lideri Sisi'nin Suudi Arabistan'a olan bazı borçlarına karşılık Kızıldeniz'deki Tiran ve Sanafir adalarını bu ülkeye bağışlaması da halkın şiddetli tepkilerine neden oldu. Bu nedenle 15 Nisan 2016 tarihinde ülke genelinde gösteriler düzenlendi ve göstericiler Sisi'yi vatan toprağını

satmakla mahkûm ettiler. Fakat Mısır'ın bu iki adayı Suudi Arabistan'a vermesi sonrasında yaşanan gerginliklerin de önüne geçemedi.

Diktatör Sisi'nin 2016 içinde yaptığı bazı konuşmalar da mizah alanıyla ilgilenenlere epey malzeme çıkardı. Bunlardan biri de ekonomik meselelerin çözümü konusunda halka güvence vermek amacıyla "gerekirse kendimi satarım" sözüydü. Mizahçılar da Sisi, kendisinin para etmediğini görünce Tiran ve Sanafir adalarını Suudi Arabistan'a satma ihtiyacı duydu yorumu yaptılar. Buzdolabına on yıl boyunca sudan başka bir şey koymadığını iddia ederek yoksullara teselli vermeye kalkışması da yalan söylerken büyük atmanın göstergesi olarak algılandı.

Sisi'nin bütün bu açıklamaları ekonomik sorunlardan dolayı kendisine yönelen tepkileri engelleyemedi ve sorunlardan etkilenenler 11 Kasım 2016 tarihinde ülke genelinde "Garibanlar Devrimi" başlığı altında geniş çaplı gösteriler düzenlediler.

Libya'da Haftar Fitnesi Devam Ediyor

Libya'daki çatışmaların sona erdirilmesi ve bir istikrar sağlanması iddiasıyla 17 Aralık 2015 tarihinde Fas'ın Suheyrat şehrinde imzalanan anlaşma umulanı gerçekleştiremedi. Çünkü her şeyden önce ihtilaf içindeki tarafların tümünü kapsamıyordu. BM'nin oyunuyla imzalanan kaçamak bir anlaşma gibiydi. İkinci olarak ülkedeki fitnenin ana kaynağı durumundaki Halife Haftar'ın milis güçlerini ve Tobruk'ta oluşturduğu paralel hükümetiyle paralel meclisini dağıtmasını ya da Trablus'ta kurulacak uzlaşma hükümetine ilhak etmesini şart koşmuyordu.

Anlaşmayla bir yandan fitnenin kaynağı durumundaki Haftar, Trablus'taki uzlaşma hükümetine ortak olurken diğer yandan yine kendisinin milis güçlerini ve paralel hükümetini muhafaza edecek, yandan işlerini yürütmeye, gerek gördüğünde askerî saldırılar gerçekleştirmeye devam edebilecekti. Belli ki Haftar, uzlaşma anlaşmasını bir atlama taşı olarak kullanmak istiyor ve bir sonraki aşamada Trablus'ta da kazıklarını sağlamlaştırarak gücünü daha geniş bir alana yaymak istiyordu. Onun böyle bir oyun oynayabilmesi için önünü açan da BM oldu.

Uzlaşma hükümetinin başına Fayiz Es-Serrac getirildi ve bu hükümet önce Tunus'ta çalışmalarını başlattı. 31 Mart 2016 tarihinde de Trablus'a taşınarak orada faaliyetlerini yürütmeye başladı.

Ülkenin uzun süreden beri sıkıntılı olması ve halkın güvenli bir ortam oluşmasını istemesi sebebiyle uzlaşma hükümetinin Trablus'ta faaliyetlerini başlatması çok zor olmadı. Fakat ortalığı karıştıran yine fitne hareketinin başını çeken Halife Haftar oldu. Onun bu derece cüretkâr davranmasında BM, ABD ve Avrupa'dan aldığı desteğin de önemli rolü oldu.

Kurulan uzlaşma hükümetine bağlı hareket edilmesi yönünde çağrılar yapılmasına rağmen Haftar'ın dağıtmadığı milis güçler özellikle doğuda, petrol rafinerilerinin ve petrol ihracında kullanılan limanların bulunduğu şehirlere yönelik saldırılar gerçekleştirdi. Bu şehirlerin arasında Sidre, Re'su Lanuf ve Zuveytine'yi özellikle zikredebiliriz. Onun bu saldırılarının amacı ülkenin petrol kaynaklarına hâkim olmak suretiyle siyasi hâkimiyet üzerindeki etki gücünü artırmak ve Suheyrat Anlaşması'nı bir atlama taşı olarak kullanma konusundaki amacını gerçekleştirmekti.

Haftar'ın bu saldırıları, bir yandan IŞİD'in Libya kanadıyla uğraşmak zorunda olan uzlaşma hükümetine bağlı El-Bunyanu'l-Mersus adlı askerî güce ikinci bir sıkıntı ve meşguliyet çıkarıyordu.

Haftar militanları saldırılarında aynen Suriye'deki Baas rejiminin ve Şii militanların taktiklerini uyguladılar. Hedefe yerleştirdikleri şehir ve kasabaları kuşatmaya alarak buraların dışarıdan insani yardım bile almalarını engelleyerek kendilerine teslim olmaya zorladılar.

Haftar militanlarına karşı çoğunlukla bölgesel milis güçler savaş verdiler. Bunların başında da Bingazi ve çevresini Haftar militanlarına karşı savunan Bingazi Devrimcileri Meclisi'nin silahlı kanadını zikredebiliriz. Bazı yerlerde de El-Bunyanu'l-Mersus'a bağlı silahlı güçlerle karşı karşıya geldiler.

Yemen'de 2016 Yılı da Çatışmalarla Geçti

Yemen'de ateşkes ve bir anlaşma sağlanması için BM Yemen Özel Temsilcisi İsmail Veled Eş-Şeyh Ahmed öncülüğünde bazı girişimler oldu.

Bu amaçla 10 Nisan 2016 tarihinde bir ateşkes sağlandı ve 18 Nisan'da da Kuveyt'te masa başı görüşmeler başlatıldı. Fakat bu girişimler ülkeye bir uzlaşma ve kalıcı ateşkes getiremedi. Masa başı görüşmeler için başlatılan ateşkes anlaşması da çabuk bozuldu.

2016'da İran'ın ağırlığı Suriye ve Irak'a vermesi sebebiyle Yemen'deki hâkimiyet mücadelesinin milis gücünü oluşturan Husilere ve onlarla işbirliği içindeki eski diktatör Ali Abdullah Salih'e destek konusunda nispeten zayıf kaldı diyebiliriz. Bu durum Husi milis gücüyle - Ali Abdullah Salih ittifakına karşı savaşan Suudi Arabistan öncülüğündeki Körfez koalisyonunun ve onun desteklediği Abdurabbih Mansur El-Hadi liderliğindeki Aden kanadının bazı stratejik noktaları almasına imkân sağladı. Fakat Aden'deki Ulusal Hükümet kanadı ve ona bağlı Halkın Direnişi Birlikleri başkent Sana'da yeterince etkili olamadı ve bu bölgede hâkimiyeti yine Husilerle eski diktatör Salih'in ittifakına bağlı milisler elinde tutmaya devam etti.

Suudi Arabistan liderliğindeki Körfez koalisyonunun ara sıra tek taraflı ateşkes ilan ettiği olduysa da çatışmalar tamamen durmadı ve hâkimiyet kavgası devam etti.

Suudi Arabistan'ın Dış Politikasında Yeni Dönem

Kral Selman'ın Açılım Ziyaretleri

Suudi Arabistan kralı Selman bin Abdülaziz Nisan 2016 içinde biri Mısır'a, diğeri Türkiye'ye olmak üzere iki önemli ziyaret gerçekleştirdi. Mısır cuntası lideri Abdülfettah Sisi'nin politikalarından dolayı Suudi Arabistan'la arasının biraz açıldığı kanaatleri o dönemde yaygınlık kazanmıştı. Ancak Suud kralı bu ülkeye önemli bir ziyaret gerçekleştirmek ve yeni anlaşmalar imzalamak suretiyle Sisi cuntasıyla arayı açmaya niyeti olmadığını ortaya koydu.

Kral Selman'ın Türkiye'ye ziyaretinin amacı aynı zamanda İİT İstanbul Zirvesi'ne iştirak etmekti. Fakat ziyaretini bu zirvenin öncesine denk getirerek başkent Ankara'yı da ziyaret etti ve devletin ileri gelenleriyle gö-

rüşmeler yaptı. Bu arada ziyaret esnasında Türkiye'yle de muhtelif anlaşmalar imzaladı.

Kral Selman'ın bu iki ziyareti böyle arka arkaya getirmesinin amaçlarından birinin de Mısır'la Türkiye arasındaki ilişkileri düzeltmek için aracılık olduğu ileri sürüldü. Ancak görüşmelerde bu iki ülke arasındaki sorunların giderilmesi yönünde herhangi bir girişimde bulunulduğuna dair bir açıklama yapılmadı.

Mısır'la Arasına Buzdolabı Girdi

Mısır'da Sisi darbesinin başarılı olmasında en büyük desteği sağlayan Suudi Arabistan olmuştu. Sonrasında da cuntanın hâkimiyetini oturtabilmesi için büyük maddi yardımlarda bulundu. Fakat Sisi cuntası ona karşı vefakâr davranmadı. Çok basit bir meseleden dolayı çok sert tavırlarla karşısına çıktı.

Sisi, Ekim 2016'da basın mensuplarına konuşurken güya fakirliğin ayıplanacak bir şey olmadığını insanlara anlatmak amacıyla, kendisinin normalde zengin bir aileden geldiğini ama evinde buzdolabı olmasına rağmen on yıl boyunca içine sudan başka bir şey koymadığını iddia etti.

Sisi'nin bu sözünün saçma olduğu ortadaydı. Bu sözü yorumlayanlardan biri de İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Suudi Arabistanlı Genel Sekreteri İyad Medeni oldu. Fakat onunki basit bir nükteden ibaretti. Tunus Cumhurbaşkanı Sibsi'nin adını yanlışlıkla Sisi olarak okuduktan sonra düzeltmesinin ardından; "Ama, sanırım siz buzdolabınıza sudan başka şeyler koyuyorsunuz" diye nükte yaptı sadece.

Bu nüktedeki maksadın malûm olmasından dolayı Mısır'da cunta yönetiminin medya cephesini üstlenen ağzı bozukların hepsi birden harekete geçerek sadece İyad Medeni'ye değil, bütün Suudi Arabistan'a çirkin hakaretlerde bulundular. Medeni'nin sözünün sadece bir latife olduğunu söylemesi ve özür dilemesi onları tatmin etmedi. Saldırmaya ve hakaretler yağdırmaya devam ettiler. Suudi Arabistan bu tepkiler karşısında İİT Genel Sekreteri Medeni'yi istifaya zorlamak zorunda kaldı.

Fakat bu olay Mısır ile Suudi Arabistan arasına bir soğukluk girmesine neden oldu. Sisi cuntasının Yemen'de Ali Abdullah Salih ve Husiler cephesine destek vermesi, İran - Rusya eksenine doğru kayması soğukluğun daha sonra büyümesine neden oldu. Öyle ki Aralık 2016'da Mısır'ın başkenti Kahire'de düzenlenen Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri (OAPEC) dış işleri bakanları toplantısına Suudi Arabistan ve onun etkisindeki Katar, BAE ve Bahreyn'in dış işleri bakanları katılmadı.

Türkiye'ye Yaklaşmakta Cesaretli Adımlar Atmaktan Çekindi

Suudi Arabistan yeni dönemdeki dış politikasında Türkiye'yle ilişkilerini güçlendirmek için önemli adımlar attı. Fakat anlaşıldığı kadarıyla bu konudaki gayretleri de ABD engeline takıldı. Çünkü ABD, Türkiye ile Suudi Arabistan arasındaki ilişkilerin güçlü bir yardımlaşmaya dönüşmesini kendisinin İslâm coğrafyasıyla ilgili çıkar hesapları açısından sakıncalı buluyor. 2016 içinde Suudi Arabistan'a baskılarının arka planında da onu Türkiye'ye dönük girişimlerinden geri adım atmaya zorlama amacının olduğu tahmin ediliyor. O yüzden Suudi Arabistan'ın, Türkiye'yle ilişkilerini güçlendirme ve özellikle Suriye konusunda ortak politikalar belirlemek için bir araya gelme konusunda cesaretli adımlar atmaktan çekindiği düşünülüyor.

İran'la Yaşadığı Gerginlik

Suudi Arabistan ile İran, 2016'ya aralarında gerginlikle girdiler. Bunun görünen sebebi Suudi Arabistan'ın "âyetullah" unvanlı molla bir vatandaşını idam etmesiydi. O yüzden İranlılar da Tahran'da Suudi Arabistan'ın büyükelçilik, Meşhed'de de başkonsolosluk binasını ateşe verdiler. İran güvenlik güçleri ise uluslararası hukuka göre himaye altında tutması gereken bu binalara saldırıları engellemek için herhangi bir girişimde bulunmamış, bilakis büyük bir çapulcu sürüsü gibi baskın düzenlemelerine fırsat vermişti.

Suudi Arabistan'ın tartışmalara konu olan infazlarında sadece bir kişi değil siyasi sebeplerle 46 kişi idam edilmişti. Fakat İran yönetimini ve

onun harekete geçirdiği kalabalığı üç tane Şii özellikle de kendisine "ayetullah" unvanı verilen bir molla ilgilendiriyordu. Bu tavır gerçekte "mezhep" temelli ayrımcılığı yapanın ve siyasetini bu ayrımcı anlayışa göre belirleyenin kim olduğunu Irak'ta, Suriye'de, Yemen'de olduğu gibi bu olayda da açıkça gösteriyordu. Suudi Arabistan'ın uygulamalarıyla ilgili olarak sorgulanması gereken de sadece İran'ın ilgilendiği üç kişinin değil siyasi sebeplerden dolayı 46 kişinin idam edilmesine imkân veren anlayışı ve yargı hükümleriydi.

İran'ın böyle bir gerginlik çıkarması üzerine birçokları işin ciddiyet arz ettiği ve bu olayın bölge için çok tehlikeli bir gidişata kapı açabileceği yönünde yorumlar yaptılar. Hatta birçokları savaş davulları çalmaya başladılar. Onların yaklaşımına göre bu iki ülkenin savaşa sürüklenmesi bölgede geniş çaplı mezhep savaşına yol açacaktı. Sanki Suudi Arabistan Sünni âlemi arkasına toplamış ve onun haklarını savunuyordu ve sanki İran'ın da küresel emperyalizmin bütün kanatlarıyla işbirliği yaptığı, mezhepçi siyasetinin gücünü gerçekte global güçlerin desteğinden aldığı gerçeği hâlâ eskisi gibi takiyye maskesinin arkasında saklı tutuluyordu.

İran'ın Şii kimliğini öne çıkarma stratejisi ise gerçekte bir mezhep duyarlılığından ziyade mezhebi kimliği bir sömürü aracı olarak kullanma siyasetinden kaynaklanmaktadır. Üç kişinin idamı sebebiyle Suudi Arabistan ile arasında ortaya çıkan gerginliğin arka planında ise Yemen meselesi vardı.

ABD'nin Suudi Arabistan Aleyhinde Yasası

ABD yönetimi Suudi Arabistan'ı kıskaca almak amacıyla bu kez, 11 Eylül mağdurlarının bu ülke aleyhine dava açmalarına imkân veren yasa çıkardı. Gerekçesi ise 11 Eylül saldırılarını düzenleyenlerden bazılarının bu ülkenin vatandaşları olmasıydı. ABD şimdilik yine emperyalist güç olmanın kaymağını yemeye devam ediyor. O yüzden de herhangi bir ülkenin yönetimini vatandaşının işlediği suçtan dolayı sorguya çekmeye imkân veren yasa çıkarabiliyor. Fakat ABD'nin sadece vatandaşlarının değil doğrudan yönetiminin işlediği vahşi cinayetlerin ve katliamların da sorgulanacağı

bir gün ümit ediyoruz ki gelecektir. O zaman Somali, Vietnam, Afganistan, Irak işgalleri başta olmak üzere pek çok işgal ve saldırıda mağdur edilenlerin açacağı davalarda isteyecekleri tazminatlara ABD'nin tüm serveti dahi yeterli olmayacaktır.

Ürdün'de Parlamento Seçimleri

Ürdün'de 20 Eylül 2016 tarihinde parlamento seçimleri yapıldı. Bu seçimlerin farkı Mart 2016'da yürürlüğe giren yeni seçim kanununa göre gerçekleştirilmiş olmasıydı. Ülkede 1989 yılında seçime dayalı bir parlamenter sistem başlatan Ürdün'deki krallık rejimi, ilk seçimlerde Müslüman Kardeşler'in büyük bir başarı gerçekleştirmesini görmesi üzerine 1993'te seçim kanununu değiştirdi. Yeni kanuna göre bir kişinin bir listeye oy vermesi mümkün olmuyordu. Listeden özellikle bir isim seçerek ona oy vermesi gerekiyordu. Bu da herhangi bir siyasi oluşumun parlamentoda ağırlıklı güç elde etmesini engelliyordu.

Seçim kanunu yüzünden Müslüman Kardeşler'in çizgisindeki İslâmi Çalışma Cephesi isimli siyasi parti bundan önceki iki seçimi boykot etmişti. Fakat son seçimlere katıldı.

Ürdün'deki son seçimlerde daha çok kabile ve aşiret listeleri ağır bastı. Siyasi partilerden en fazla oy elde eden İslâmî Çalışma Cephesi de 130 sandalyenin bulunduğu parlamentoda 15 sandalye kazanabildi. Sol, liberal ve kavmiyetçi partiler ise çok zayıf kaldı. Bunda da aşiretlerin kendi listeleriyle seçime girmelerinin ve sadece bu listelere destek vermelerinin etkisi oldu. Aşiret listelerinin bazıları siyasi görünümlü olsa da çoğunlukla temsil ettikleri aşiretlerin çıkarlarını önemseyeceklerinden kral yanlısı siyasi gruplara destek verecekleri yorumlarda dile getirildi.

Seçimlerden sonra Kral II. Abdullah, yeni hükümeti kurma görevini yine eski başbakan Hani Fevzi El-Mulki'ye verdi. Normalde anayasaya göre kralın seçimlerden sonra yeni bir hükûmet kurma görevlendirmesi yapması gerekmiyor. Ancak usulen buna gerek görüyor.

Bu arada Ürdün'de seçim kanunu değiştirilirken bir yandan da anayasada önemli değişiklikler yapıldığını ve bu değişikliklerin kralın yetkilerini iyice artırdığını vurgulamakta yarar görüyoruz.

Lübnan'da Cumhurbaşkanı Sorunu Çözüldü

Lübnan'da iki buçuk yıla yakın bir süre devam eden cumhurbaşkanlığı seçimi meselesi sonuçta Hizbulesed'in desteklediği Mişel Avn üzerinde ittifak sağlanmasıyla çözüldü. Böylece Mişel Avn otuz yıllık idealine ihtiyarlık döneminde kavuşmuş oldu.

Lübnan'daki hâkim sisteme göre cumhurbaşkanının Maruni Hıristiyanlar arasından seçilmesi gerekiyor. Fakat son cumhurbaşkanı Mişel Süleyman'ın süresinin dolmasından sonra bir isim üzerinde ittifak sağlanamadı. Hizbulesed'le işbirliği yapan Mişel Avn'ın seçilmesi için bu örgütün taraftarları baskı yaptıkları, isteklerinin kabul edilmemesi durumunda da işbirliği yaptıkları diğer gruplarla birlikte parlamentonun çalışmasını engelledikleri için iki buçuk yıl süreyle cumhurbaşkanı seçilemedi.

Cumhurbaşkanının seçilemediği süreçte Lübnan yerel olarak da çeşitli sıkıntılar yaşadı. Belediyelerin düzgün çalışamaması sebebiyle özellikle başkent Beyrut'ta çöpler toplanmadı. Aylarca Beyrut caddeleri çöp yığınlarıyla doldu.

Sonunda Mişel Avn'ın seçildikten sonra Müstakbel Partisi'nin lideri Sa'd El-Hariri'yi hükümeti kurmakla görevlendireceği sözü vermesi üzerine anlaşma sağlandı ve Hariri'nin milletvekillerinin de Avn'a oy vermeleri sonucu yeni cumhurbaşkanı seçilmiş oldu. Böylece Hizbulesed örgütü de amacına ulaşmış, kendi adamını seçtirmiş oldu.

Bu örgütün ileri gelenlerinin açıklamalarında Avn konusunda şartlı anlaşma sağlandığı iddialarının doğru olmadığı ifade edildi. Fakat Avn'ın seçildikten hemen sonra Sa'd El-Hariri'yi hükümeti kurmakla görevlendirmesi iddiaları doğrulayan bir gelişme oldu.

Tunus'ta Gerginlik ve Yeni Hükümet

Tunus'ta 2014 seçimlerinden sonra iktidarı alan Nida Tunus Partisi'nin siyaseti ülkenin ekonomik durumunu iyileştirme konusunda başarılı adımlar atamadığı gibi ümit verici bir süreç de başlatamadı. O yüzden ülkede yeniden kitlesel eylemler ve gösteriler düzenlenmeye başlandı.

Ortaya çıkan güvenlik boşluğundan yararlanan şiddet yanlısı bazı örgütler de yer yer devlet kurumlarına ve güvenlik organlarına yönelik saldırılar düzenlediler. Bu olaylar ve ülkeye dışarıdan mülteci akını sebebiyle devlet yönetimi olağanüstü hal uygulaması başlattı. Güvenlik ve istikrarın sağlanamaması, mülteci akınının da devam etmesi sebebiyle olağanüstü hal uygulaması sürekli uzatıldı. Ülkede bir yandan ekonomik problemler ve özellikle işsizlik sorunu da devam etti.

Gelişmeler yüzünden Tunus Cumhurbaşkanı El-Baci Kaid Es-Sibsi Ağustos 2016'da ülkenin Habib Es-Sayd başkanlığındaki hükümetini ilga ederek genç politikacılardan Yusuf Eş-Şahid'i başbakanlığa atadı ve onu yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi. İktidarı elinde bulunduran Nida Tunus Partisi'nin liderlerinden olan 1975 doğumlu Yusuf Eş-Şahid'in başbakanlığa atanmasını partisinin bazı yaşlı liderleri pek hoş karşılamadılar.

Tunus'taki Nahda Hareketi'nin siyasi partisi durumundaki Nahda Partisi'nin 20-23 Mayıs 2016 tarihlerinde düzenlenen genel kongresinde genel başkanlığa yeniden seçilen Raşid El-Gannuşi'nin "dinle siyaseti ayıracağız" sözleri çeşitli tartışmaları da beraberinde getirdi. Daha sonra yapılan açıklamalarda bununla kastedilenin cemaat çalışmalarıyla siyasi parti çalışmalarının ayrıştırılması olduğu ifade edildi. Ancak bunun "din ve siyaset" şeklinde tanımlanması tartışmaların genel çerçevesini belirleyen husus oldu.

Özbekistan'da Değişim:

Diktatör Öldü Yaşasın Yeni Diktatör!

Adının İslâm olmasına rağmen İslâm'la hiçbir ilgisi olmayan, devletin başına geçtiği günden beri sürekli insanlara inançlarından dolayı işkence

eden ve aynı zamanda kendi aile efradını dünyanın en zenginleri arasına dahil edebilmek için sürekli yolsuzluklar yapan İslâm Kerimov 2 Eylül 2016 tarihinde dünya hayatına veda etti. Kerimov'un beyin kanaması sebebiyle öldüğü açıklandı.

Kerimov sonrasında Özbekistan'da bir liderlik kavgası ihtimalinin bulunduğu yorumcular tarafından dile getirilmişti. İlk günlerde böyle bir şeye gidilmesi ihtimalinin bulunduğu kanaatini uyandıran bazı gelişmeler de yaşandı. Ancak muhtemelen bazıları iplere kuvvetli sarıldığı için tartışmaların çok büyümesi önlendi.

Özbekistan'da Kerimov sonrasında kontrol büyük ölçüde vekâleten cumhurbaşkanlığına getirilen eski başkan Şevket Mirziyoyev'in eline geçti. Mirziyoyev aynı zamanda 4 Aralık 2016 tarihinde gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday oldu ve oyların % 88'ini alarak cumhurbaşkanlığı koltuğuna kalıcı olarak oturdu.

Özbekistanlılar onun seçilmesinden sonra şartların kısmen de olsa değişmesini, siyasi özgürlüklerin genişlemesini, Kerimov döneminde zindana atılan siyasi tutukluların en azından bir kısmının özgürlüklerine kavuşturulmalarını bekliyorlardı. Fakat Mirziyoyev 2016 sonuna kadar izlediği siyasette ne yazık ki bu yönde herhangi bir işaret vermedi.

Bangladeş'te Yine İdamlar

Cemaati İslamî'nin lideri Abdülkadir Molla ve yardımcısı Muhammed Kameruzzaman başta olmak üzere birçok önemli siyasi lideri 2014 ve 2015'te idam eden Bangladeş rejimi, idamlarına 2016 yılında da devam etti. Abdülkadir Molla'dan sonra hareketin genel başkanlığına getirilen Muti'u'r-Rahman Nizami 10 Mayıs 2016 gecesi idam edildi.

Onun ardından da yine Cemaati İslâmî'nin önde gelen liderlerinden Mir Kasım Ali 3 Eylül 2016 gecesi idam edildi. Mir Kasım Ali bu cemaatin önde gelen liderlerinden olduğu gibi aynı zamanda ülkenin ileri gelen ilim adamlarındandı. O, Bangladeş rejiminin 1971'deki savaşla bağlantılı olarak idam ettiği altıncı, Cemaati İslâmî'nin liderleri arasından idam edilen beşinci kişi oldu.

Bangladeş'teki zulüm rejimi bu insanları Bangladeş'in Pakistan'dan ayrılması için 1971'de çıkarılan savaşa destek vermemeleri, karşı çıkmaları sebebiyle idam etti. Bu tutumlarından dolayı onları vatana ihanetle suçladı. Oysa onların bu savaşa destek vermemeleri değil asıl böyle bir savaşın çıkarılması vatana ihanetti.

Cemaati İslâmî, Pakistan'ın bölünmesini ve Doğu Pakistan'ın Bangladeş adında ayrı bir devlet olmasını istemiyordu. Bu bölünme Hindistan'ın bir oyunuydu ve sonucu tüm Pakistan halkının, yani o zamanki adıyla Doğu Pakistan bugünkü adıyla Bangladeş olan tarafın da aleyhine olacaktı.

Fakat Bangladeş'teki zulüm rejimi kırk beş yıl önceki bu itirazı bugün vatana ihanet olarak nitelendiriyor ve savaşı istemeyen Cemaati İslâmî'nin liderlerini tek tek idam ediyor. Tabii uluslararası mekanizmaların ve sözde insan hakları kuruluşlarının sessizliği de Bangladeş'teki zulüm rejimini cesaretlendiriyor.

Zulüm rejimi yaptığı suçlamaları haklı gösterebilmek için mahkûm edilenlere çeşitli iftiralar da attı.

Rejimin henüz infazı yapılmamış başka idam hükümleri de var.

Arakan'da Yeniden Şiddetlenen Zulüm

Myanmar'daki zulüm rejimi sürekli baskı ve şiddete maruz bıraktığı Arakan Müslümanlarına yönelik saldırılarını 2016 Ekim ayının ortalarından itibaren şiddetlendirdi. Saldırıların bu şekilde şiddetlendirilmesine gerekçe olarak ise sınırın ötesinden gelen birkaç yüz kişilik bir grubun Arakan bölgesindeki polis merkezlerine saldırılar düzenlediği iddiası gösterildi.

İddianın ne derece doğru olduğu ve Myanmar hükümetinin iddia ettiği tarzda bir saldırı olup olmadığı konusu bağımsız bir uluslararası komite tarafından incelenmiş ve gerçekler ortaya çıkarılmış değil. Doğru olsa bile Myanmar rejiminin de itiraflarından saldırıların Arakan'ın içinde yaşayanlar tarafından değil sınır ötesinden gelen kişiler tarafından gerçekleştirildiği anlaşılıyordu. Fakat hükümetin saldırılarında Myanmar içinde yer alan ve olaylarla ilgisi olmayan Arakan köyleri hedef alındı. Çünkü zulüm

rejimi o bölgenin ahalisinden yahut aslen o bölge ahalisinden olmakla birlikte zulüm uygulamaları sebebiyle sınır dışına kaçmış, başka yere iltica etmiş bir kişiye veya birilerine fatura edebileceği herhangi bir gelişme olması durumunda tüm bölge halkını toptan cezalandırıyor.

Myanmar hükümeti bölgeye sadece kara saldırıları düzenlemekle yetinmedi, aynı zamanda hava saldırıları düzenledi. Ayrıca birçok Müslümanın evi kasten yakıldı. Saldırılar yüzünden çok sayıda Müslüman evini ve köyünü terk etmek zorunda kaldı. Fakat işin kötü tarafı bu insanların gidecek bir yerlerinin de olmaması. Bangladeş'e iltica edenler orada da güvenli bir hayata kavuşamıyorlar.

Keşmir'de Yine Çatışmalar

Uzun süreden beri zulüm uygulamalarına devam edilen, Hindistan'a bağlı Keşmir bölgesinde 2016 içinde de çeşitli olaylar, baskınlar ve Hint askerleriyle çatışmalar yaşandı. Keşmir'deki baskınlara ve çatışmalara karşı çeşitli Avrupa ülkelerinde de Keşmir halkına destek ve Hindistan hükümetinin tutumunu protesto amacıyla çeşitli gösteri eylemleri düzenlendi.

Güney Sudanlılar Sudan'a Sığındı

Küresel emperyalizmin kirli oyunlarıyla ve yıllar süren ayrılıkçı savaş sonucu ana bünyeden kopan ve ayrı devlet olan Güney Sudan şimdi kendi içinde istikrar sağlayamadığından bölge ahalisi Sudan'a sığınmaya başladı.

Güney Sudan'da ayrı bir devlet kuran siyasi gruplar siyasi iktidar konusunda ittifak sağlayamadıklarından bu kez kendi aralarında savaşa giriştiler. 2013 sonlarına doğru başlayan iç savaş 2016 yılı boyunca da devam etti. İç savaş ekonomik yönden de sıkıntılara ve açlığa neden oldu. O yüzden bölgenin insanları bağımsız olan Güney Sudan'ı terk edip, "senin hâkimiyetini istemiyoruz" dedikleri Sudan'a iltica ettiler.

BM'nin Mayıs 2016'da yayınladığı raporlara göre 2016 başından raporların hazırlandığı tarihe kadar yani yaklaşık dört aylık süre içinde Güney Sudan'dan Sudan'a iltica edenlerin sayısı 70 bini, iç savaşın başladığı 2013

sonlarından o tarihe kadar iltica edenlerin toplamı ise 226 bini buldu. İlticalar Mayıs 2016 sonrasında da devam etti.

Sudan önceden Güney Sudanlıları vatandaşlıktan çıkarmadığını ilan ettiği için gelenleri yine ülke vatandaşı sayıyordu. Ama 2016'da bu uygulamayı değiştirdiği için gelenler mülteci sayıldı ve mülteci kamplarında barındırıldılar. Herhangi bir Sudan vatandaşının sahip olduğu haklara da sahip olamıyorlar.

Nijerya'nın IŞİD'i

Boko Haram'da Zulmün Gerekçesi

Nijerya'da IŞİD'in mantık ve felsefesine göre hareket eden bir örgüt olarak bilinen Boko Haram adına 2016 yılında da çeşitli eylemler ve saldırılar gerçekleştirildi. Bunlardan biri de 18 Mart 2016 tarihinde Maiduguri şehri yakınında bulunan ve iki kadın tarafından gerçekleştirilen çifte intihar saldırısı oldu. Eylemcilerden biri bombasını camide patlatırken ikincisi kaçanları hedef almak amacıyla cami yakınında bir yerde patlattı. Olayla ilgili açıklamalara göre 22 kişi hayatını kaybederken 18 kişi de yaralandı.

İşin ilginç tarafı ise ülkedeki örgütün saldırılarından birinci derecede zarar gören İslâmî camianın yine bu örgüt yüzünden zulme ve baskılara hedef olması. Bunda da ülkedeki misyonerlik faaliyetlerini yürütenlerin anti propaganda çalışmalarında Müslümanlar aleyhinde Boko Haram'ın kötü imajından yararlanmak istemelerinin birinci derecede rol oynadığı tahmin ediliyor.

Boko Haram adlı örgütün kötü imajından dolayı ülkedeki tesettürlü hanımlara bu örgütün mensupları gibi bakılması için yoğun propaganda faaliyetleri de yürütüldü. Bu faaliyetler çerçevesinde zaman zaman tesettürlü hanımlara sokaklarda sözlü saldırılar düzenlendiği oluyor. Bilhassa tesettürlü genç kızlara Boko Haram mensubu gibi bakılması için yoğun bir şekilde yönlendirme faaliyetleri yürütülüyor.

Resmî kurumların tutumu da bu yöndeki çalışmalara zemin hazırlıyor. Çünkü 2014'ten beri ülkedeki okulların birçoğunda başörtüsü yasağı uy-

gulanıyor. Başkent Lagos'ta bir mahkeme bu yasağın yasalara uygun olmadığına hükmetti. Fakat yasak tümüyle kaldırılmış değil. Yine bazı okullarda yasağın sıkıntısı yaşanıyor.

UCM'nin Karaciç'e Cezası

Bosna-Hersek'te Srebrenitza katliamı başta olmak üzere birçok katliam ve cinayetten sorumlu olan ve Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından Lahey'de yargılanan ırkçı Sırp kasap Radovan Karaciç yirmi yıl yargılamadan sonra kırk yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Karaciç'in sorumlu olduğu katliamlardan dolayı yargılanması için hakkında 1995'te tutuklama kararı çıkarılmıştı. Fakat Dragan Dabic uydurma ismiyle 13 yıl daha dolaştı. Bunu başarabilmesinde tabii Sırbistan hükümetinin onu himaye etmesinin ve uluslararası güçlerin de üzerine gitmemesinin önemli rolü vardı. Tepkiler üzerine 2008'de Belgrad'da yakalanarak uluslararası yargıya teslim edildi.

Irkçı kasap 13 yıl gıyaben yedi yıl da mahkemede sürdürülen yargılamadan sonra kırk yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ceza elbette onun katlettiği binlerce mazlumun ailesini tatmin etmedi. Zaten dünyadaki ceza da onun sergilediği vahşetin karşılığı olmayacak. Onun sergilediği vahşetin cezasını ancak ilahi adalet verebilir.

Dağlık Karabağ'da Yeniden Çatışmalar

İslâm coğrafyası içinde ihtiyaç duyulduğunda kanatılması için açılan çıbanlardan biri olan Dağlık Karabağ meselesi 2016 içinde yeniden ısıtıldı ve bu yüzden kan dökülmesine neden olan çatışmalar çıkarıldı. Meselenin yeniden ısıtılıp fitne çıkarılmasında Rusya'nın önemli payı olduğu tahmin ediliyor. İşin ilginç yanı ise bu meseleyi ısıtıp yeniden çatışmalar çıkmasına neden olan Rusya'nın çözüm istiyormuş gibi bir tavır sergilemesiydi.

İİT'nin Yeni Genel Sekreteri

İslâm İşbirliği Teşkilatı'nın Genel Sekreteri İyad Medeni'nin Tunus'taki bir konuşmasında Mısır'daki cuntanın lideri Sisi'yi hedef alan bir nük-

tesinden dolayı istifaya zorlanmasından sonra İİT Genel Sekreterliğine Suudi Arabistan'ın önerisiyle, bu ülkenin ileri gelenlerinden olan Yusuf ibnu Ahmed El-Useymin tayin edildi. Yeni genel sekreter Kral Suud Üniversitesi'nde sosyoloji okumuş, yine bu alanda ABD'de yüksek lisans ve doktora yapmış, sosyal işler alanında bakanlık dahil muhtelif görevlerde bulunmuş biri. El-Useymin okuduğu tüm okulları üstün başarıyla bitirmiş ve yine sosyoloji alanında Kral Suud Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak da çalışmış.

İİT İstanbul Zirvesi

Eski adı İslâm Konferansı Örgütü (İKÖ) şimdiki adı ise İslâm İşbirliği Teşkilatı (İİT) olan ve İslâm coğrafyasında bir işbirliği koordinasyonu oluşturmak amacıyla kurulmuş olan kurumun 13. Genel Kurul toplantısı İstanbul Zirvesi adıyla 14-15 Nisan 2016 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirildi.

İstanbul Zirvesi önceki genel kurul toplantılarından farklı ve daha görkemli oldu. O yüzden İslâm dünyasında da önemli gündem oluşturdu.

İİT'nin İstanbul'daki toplantısının uluslararası çapta bir ağırlığının olması amacıyla Cumhurbaşkanı Recep Tayyib Erdoğan "Barış ve adalet için İstanbul Zirvesi" başlığıyla bir makale yazdı. Erdoğan'ın barış ve adalet konusunda muhtelif çağrılar içeren makalesi Türkiye'deki medya organlarının yanı sıra Türkiye dışında da pek çok yayın organında yayınlandı.

Körfez İşbirliği Konseyi ve Türkiye Toplantısı

Körfez İşbirliği Konseyi üyesi ülkeler, Türkiye'nin de iştirakiyle 13 Ekim 2016 Perşembe günü Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da dış işleri bakanları düzeyinde bir toplantı düzenledi. Toplantı sonrasında yayınlanan basın açıklamasında muhtelif bölgesel sorunlar ve Körfez İşbirliği Konseyi'ne üye ülkelerle Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusu üzerinde duruldu. Alınan kararlar ve yayınlanan bildiride sergilenen tavır Türkiye'nin dış politikasının etkili olduğunu gösteriyordu. Toplantıda FETÖ'nün de terör örgütü olduğu vurgulanarak Türkiye'nin bu örgüt aleyhine yürüttüğü mücadeleye de destek verildiği açıklandı.

Kadirov'un Ehli Sünnet Sempozyumu

2016'nın en dikkat çekici hadiselerinden biri Rusya güdümlü Çeçenistan cumhurbaşkanı ihanetçi Ramazan Kadirov'un 29-30 Ağustos 2016'da "Ehli Sünnet Kimlerdir?" konulu bir sempozyum düzenlemesi oldu. Böyle bir sempozyuma katılanlar da tabii ki Mısır cuntasının destekçileri Ali Cumua ve Ahmed Tayyib başta olmak üzere ülkelerinin dikta rejimlerini ve zulüm yönetimlerini temsil eden sözde ilim adamlarıydı. Toplantının amacı ise gerçekte Ehli Sünnete hizmet etmek değil çağımızın zulüm çemberinin kendine Ehli Sünnet dairesinden de bir tutanak bulabilmesi için delikler araştırmak ve bu amaçla kafalara fitne sokmaktı. Bu özelliğinden dolayı da İslâm dünyasının ileri gelen âlimlerinden Yusuf El-Karadavi, Grozni'de bir araya gelenleri ehli Putin olarak nitelendirdi.

Hasan Turabi'nin Vefatı

İslâm dünyasının ileri gelen fikir önderlerinden ve Sudan'ın siyasi liderlerinden Hasan Abdullah Et-Turabi 5 Mart 2016 tarihinde ani bir rahatsızlıkla hayatını kaybetti.

83 yaşında ölen Turabi, muhtelif ilmî ve fikrî eserleriyle görüşleri İslâm dünyasına yayılan bir fikir önderi olduğu gibi ülkesinin siyasetinde de etkin rolü olan bir karizmatik liderdi. Siyaset alanındaki etkin rolünden ve çıkışlarından dolayı farklı zamanlarda hapis veya evinde murakabe gibi cezalara maruz kaldı.

Yüce Allah'tan kendisine rahmet ve mağfiret diliyoruz.

Pakistanlı Âlim Zafer İshak Ensari'nin Vefatı

Pakistanlı ilim adamı ve İslamabad Uluslararası İslâm Üniversitesi'nin eski rektörlerinden Zafer İshak Ensari 24 Nisan 2016 tarihinde geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. İslâmî ilimler alanında önemli hizmetleri olan Ensari 1932 doğumluydu. Yüce Allah'tan kendisine rahmet diliyoruz.

türk dünyası

Dr. Ali Özgün Öztürk

2016 YILINDA TÜRK DÜNYASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

Ali Özgün ÖZTÜRK*

Aralık ayında Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da yapılan Maddi Olmayan Kültürel Mirası Koruma Komitesi toplantısında UNESCO'nun Maddi Olmayan Kültürel Miras listesine Nevruz kutlama geleneği eklendi. Nevruz, Türkler dahil, Asya'nın birçok topluluklarında beş bin yıldan beri kutlanmakta olan bir bayramdır. Nevruz, ilkbahar bayramı, doğanın uyanması, yeni yılın, yeni hayatın başlaması demektir.

Türk Dünyası Belgesel Film Festivali ve Yarışması ödül töreni, 8 Ekim'de, Türk Dünyası Belediyeler Birliği ve Zeytinburnu Belediyesi ev sahipliğinde Zeytinburnu Kültür Sanat Merkezinde gerçekleştirildi. Kırgız yönetmen Artıkpay Süyündükov'un "Göç" belgeseli birinciliğe, Hakasyalı yönetmen Yuriy Kuroçka'nın "Ben Hakkas" belgeseli ikinciliğe, Tatar yönetmen Salavat Yuzeev'in "Shunu Gelecek" belgeseli üçüncülüğe lâyık görüldü. Yarışmanın mansiyon ödülleri ise Türkiye'den "Misafir" ve "Bozkırın Çocukları", Gagavuzya'dan "Avrupa'daki Türk Soluğu" belgesellerine verildi.

Avrupa'nın ve Batı ülkelerinin Orta Asya bölgesine olan ilgisi artmaktadır. Almanya Dışişleri Bakanı Frank Walter Steinmeier, 2016'da bir haftalık Orta Asya ziyareti yaptı. Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan ve Kırgızistan'ı ziyaret eden Steinmeier'in Orta Asya turu, Almanya'nın Avrupa Birliği dönem başkanlığına hazırlık olarak değerlendirildi. Steinmeier'in 5 Orta Asya ülkesini kapsayan gezisi Avrupa Birliği açısından da bir ilk. Zira şimdiye kadar hiçbir Avrupalı dışişleri bakanı bu

* Dr., Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanı.

ülkeleri aynı zamanda ziyaret etmemişti. Oysa Orta Asya ülkeleri, Avrupa Birliği açısından, özellikle Afganistan ve İran ile ilgili anlaşmazlıklar konusunda stratejik öneme sahip. Bölge aynı zamanda enerji kaynakları sebebiyle de başta Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya olmak üzere birçok ülkenin de ilgi odağı. Steinmeier, Orta Asya gezisi sırasında sadece devlet kurumlarını değil, STK temsilcileri ile de buluştu. Bölgedeki ülkelerde F. Ebert Vakfı, R. Luksemburg Vakfı, K. Adenauer Vakfı faaliyet sürdürmektedir.

Brüksel'de Orta Asya ve Avrupa Birliği dışişleri bakanlarının 15. toplantısı 4 Ekim'de gerçekleşti. Toplantıya Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan dışişleri bakanları katıldı. Orta Asya'nın dışişleri bakanları AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı ve AB Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Komiseri ile görüşmeler gerçekleştirdi. Görüşmelerde, Orta Asya'nın Avrupa ve Asya'nın birleşim noktasında bulunması sebebiyle Avrupa Birliği açısından taşıdığı önem vurgulanarak AB'nin Orta Asya'daki ortaklarıyla güvenlik dahil birçok konularda işbirliği imkânları üzerinde duruldu.

"Orta Asya-Avrupa Birliği" formatındaki işbirliği stratejisi 2007 yılında onaylanmıştı. Anılan strateji kapsamında istikrar ve güvenlik, sürdürülebilir kalkınma ve fakirlikle mücadele, ayrıca bölgesel işbirliğinin yanı sıra AB ve Orta Asya etkileşimi gibi altı esas alanda bölgesel programlar gerçekleştirilmektedir. "Orta Asya-Avrupa Birliği" formatındaki bakanlar toplantısının bir sonraki oturumu 2017 yılında Özbekistan'da yapılacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri liderliğinde geçen yıl kurulan Orta Asya ve Amerika Birleşik Devletleri Birliği C5+1'in 2016 yılı toplantısı üye ülkelerin dışişleri bakanları ile Washington'da gerçekleştirildi. Amerika Birleşik Devletleri dışişleri bakanı John Kerry'nin, Orta Asya ülkeleri dışişleri bakanları ile yaptığı toplantıda; bölgesel güvenlik, ekonomi, çevre, iklim değişikliği gibi konular ele alındı. Amerika Birleşik Devletleri, Kasım 2015'te bölge ülkelerinin Rusya ile Çin'in nüfuzuna bırakılmayacağını gösteren bir adım olarak, Türkmenistan, Kazakistan, Tacikistan, Özbekistan ve Kırgızistan Dışişleri Bakanları ile C5+1 formatında yeni bir işbirliği oluşturmuştu. Rusya, Amerika'nın Ukrayna ve Suriye sorunları bağlamında

yaptığı bu hamleye tepki göstermişti. Rusya Orta Asya için, Şangay İşbirliği ve Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütlerinin aktif ve yeterli olduğunu savunurken, Orta Asya ülkeleri, Rusya, Çin, İran gibi bölgesel ve bölge dışı güçlü aktörlerle ilişkileri geliştirirken herhangi bir tarafı incitmeden millî çıkarlarına özen göstererek dış politikalarını yürütmektedirler.

Türk Dünyası Kurumları

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarına kavuşan Türk cumhuriyetlerinin yeniden yapılanma ve kalkınma ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla, uluslararası teknik yardım teşkilatı olarak 1992 yılında kuruldu. TİKA, öncelikli olarak Türk dünyası ile işbirliğinin artırılması / geliştirilmesi amacıyla kurulduğu tarihten bugüne kadar birçok alanda proje ve faaliyet gerçekleştirdi. Türk cumhuriyetleriyle yapılan projelerin niteliği zaman içerisinde gelişerek derinleşti. İlk zamanlarda işbirliği yapılan ülkelerde altyapı ve idari otoritenin güçlendirilmesi kapsamındaki ivedi ihtiyaçlar karşılandı. Son yıllarda ise teknik ve kültürel işbirliği, sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi, ortak kültür, tarih mirasının araştırılması ve korunması, bilgi, tecrübe paylaşımı kapsamındaki uzun vadeli kalıcı ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik projeler tüm sektörlerde yürütülmektedir.

TİKA, Avrasya Bölgesinde Türk soyluların ve akraba toplulukların yaşadığı ülkelerde çok sayıda kültürel işbirliği çalışması gerçekleştirmektedir. Kültürel eserlerin restorasyonu, sempozyum, festival, seminer, konferans, sergi vb. faaliyetlerin desteklenmesi; kitap basım / dağıtımları gibi çeşitli projeler üzerinden Türkiye ile Orta Asya ve Kafkaslar bölgesindeki ülkelerin ikili ve çok tarafları etkileşimleri artırılmaktadır.

Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi (MOTAP) çalışmaları neticesinde arkeolojik kazılarda bulunan eşyaların sergilendiği Orhun Müzesi kurularak Türk tarih ve edebiyatının ilk yazılı örnekleri olması bakımından büyük önem taşıyan Göktürk (Orhun) Anıtları korumaya alınmıştır.

Moğolistan Millî Devlet Üniversitesi ve Moğolistan Bilimler Akademisi Tarih ve Arkeoloji Enstitüsü arasında imzalanan işbirliği anlaşmasıyla başlatılan Bilge Tonyukuk Anıtı Moğol-Türk Ortak Arkeolojik Kazı Çalışmaları Projesi TİKA tarafından koordine edilmektedir.

Moğolistan'da bulunan ve Göktürk dönemine ait olduğu düşünülen 1.500 yıllık kadın mumyası, TİKA koordinasyonu ile yürütülen çalışmalar kapsamında Türk uzmanlar tarafından incelemeye alınmıştır.

Kültürleri kaybolmaya başlayan topluluklardan olan Duha Türklerinin günümüze kadar ulaşan örf, âdet, gelenek ve göreneklerinin gelecek nesillere aktarılması, korunması ve kayıt altına alınmasını için, Moğolistan'ın başkenti Ulanbator'a yaklaşık 1000 km. mesafedeki, Duha Türklerinin yoğun olarak yaşadığı Tsagaannuur ilçesinde, TİKA tarafından Duha Türkleri Araştırma Merkezi ve Müzesi kurulmuştur.

Afganistan'da ünlü Türk şairi ve devlet adamı Ali Şir Nevâi'nin anısına uluslararası bir konferans düzenlenmiştir.

Türkmen şair Devletgeldi Fedai Divanının basımı ile Ahmet Şah Baba ve Feyz Muhammed Katib'i Anma Programları TİKA tarafından tertip edilmiştir.

Kazakistan'ın Akmola vilayeti Ereymentau ilçesi yakınlarında bulunan Kumay Arkeoloji Kompleksinde 2009 yılından bu yana Kazak arkeologlar tarafından yapılan kazılarda bulunan Tunç, Hun ve Göktürk devirlerine ait tapınak, mezar ve yerleşim merkezleriyle ilgili TİKA işbirliğinde çalışmalar sürdürülmektedir. Kazakistan'daki arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan tapınak, mezar ve yerleşim merkezi kalıntıları TİKA tarafından koruma altına alınmıştır. Kazı alanında ortaya çıkarılan kalıntılar ve yapılan çalışmalarla ilgili Kazakça, Türkçe ve Rusça dillerinde kitap yayımlanmıştır.

Türk-İslâm âleminin manevi önderlerinden Hoca Ahmet Yesevi'nin, 15. yüzyılda yaptırılan ve Kazakistan'ın Türkistan (Yesi) şehrinde bulunan türbesinde de kapsamlı bir restorasyon yapan TİKA, Güney Kazakistan Valiliği işbirliğiyle türbenin çevre düzenlemesini tamamlamıştır.

Kazakistan'ın bağımsızlığının 25. yılı ve Almatı Şehrinin kuruluşunun 1000. yıldönümü vesilesiyle Almatı şehrinde düzenlenen kutlamalara TİKA tarafından destek verilerek Türk halklarının geleneksel spor dallarının tanıtılmasına katkı sağlanmıştır.

Kazakistan'ın Almatı şehrinde 2016 yılının Mayıs ayında "Türk Filmleri Haftası" düzenlenmiştir. TİKA desteğiyle düzenlenen söz konusu festival kapsamında film gösterimleri ve sempozyumlar yapılmıştır.

TİKA ile Uluslararası Türk Akademisi işbirliğinde; Moğolistan'da, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Özbekistan, Tataristan, Macaristan, Moğolistan ve Rusya Federasyonu'ndan bilim insanlarının katılımıyla "Büyük Bozkır Göçebelerinin Tarihsel Zenginliği: Tanrı Dağı'ndan Ötüken'e Keşif Çalışması" başlıklı seminer düzenlenmiştir.

Kazakistan Cumhuriyeti Millî Müzesi uzman ve yöneticilerinin ülkemizin önde gelen müzelerinde inceleme yapabilmeleri ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcileri ile bir araya gelmeleri için TİKA tarafından bir çalışma ziyareti düzenlenmiştir.

1984 yılında Lenin Müzesi olarak hizmete giren Kırgız Millî Tarih Müzesi, TİKA tarafından hâlen restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

UNESCO Dünya İnsanlık Kültür mirası listesinde yer alan Azerbaycan geleneksel müziği mugam'ın geliştirilmesi için TİKA koordinasyonu ile Bakü Millî Konservatuarı ve Gazi Üniversitesi Türk Müziği Konservatuarı işbirliğinde çeşitli etkinlikler düzenlendi.

Seramik sanatının yaşatılması, gelişmesi ve yayılması amacıyla, TİKA ve Özbekistan Sanat Akademisi işbirliğinde 09-23 Eylül tarihlerinde Taşkent'te "2. Geleneksel Özbekistan Seramiği" sergisi düzenlendi. Sergide, Özbekistan'ın her bir vilayetinden gelen toplam 19 seramik ustasının eserleri yer aldı. Yaklaşık 15 gün süren sergiyi çok sayıda sanatsever ziyaret etti.

Özbekistan Devlet Cihan Dilleri Üniversitesi tarafından Taşkent'te düzenlenen Dünya Dilleri Festivali etkinliği kapsamında Türk kültürü, sanatı ve geleneksel yemeklerinin tanıtımı etkinliğine TİKA tarafından destek olunmuştur.

Ahıska Türklerinin Anavatanlarını Ziyareti Projesi kapsamında; 1944'te, bugünkü Gürcistan'ın Ahıska bölgesinden Kırgızistan, Azerbaycan ve Kazakistan'a sürülen Ahıska Türklerinden, hayatta olan nineler ve dedeler ile gençlerden oluşan 205 Ahıskalı anavatanlarını ziyaret ederek 70 yıl sonra ata topraklarında hasret gidermişlerdir.

Türk Konseyi (Türk Keneşi)

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan ve Kırgızistan gibi Türk dili konuşan Türk Cumhuriyetlerinin iktisadi, siyasi, eğitim vb. alanlarda işbirliğini artırmak, ortak tarihi kültürel değerlere dayanan ilişkilerin geliştirilmesi ve halkların birbirlerine yakınlaşması amacıyla 3 Ekim 2009'da Azerbaycan'da imzalanan Nahçıvan Anlaşması ve 16 Eylül 2010 tarihli İstanbul Bildirisi ile kuruldu. Türkiye, Kazakistan, Azerbaycan ve Kırgızistan arasında kurulan ve uluslararası bir örgüt mahiyetinde olan Konsey'e Türkmenistan ve Özbekistan tarafsızlık politikaları gereği henüz üye olmadı.

Türk Konseyi, üye ülkeler arasında karşılıklı güvenin güçlendirilmesi, dış politikada ortak tavırların benimsenmesi, bölgesel ve ikili işbirliğinin geliştirilmesi, ticaret ve yatırım imkânlarının oluşturulması, sosyal, kültürel, bilim, teknoloji, eğitim ve kültür alanlarında etkileşimin genişletilmesini temin etmek için çalışmaktadır. Bu görevlerin yerine getirilmesi için Türk Konseyine bağlı Devlet Başkanları Konseyi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Kıdemli Memurlar Komitesi, Aksakallar Konseyi ve Sekretarya çalışmalarını yürütmektedir.

Türk Keneşinin himayesinde TÜRKSOY'un ev sahipliğinde Türk İşbirliği Teşkilatlarının 3. Koordinasyon Toplantısı 3 Ekim'de yapıldı. Toplantıya Türk Keneşi, TÜRKPA, TÜRKSOY Genel Sekreterleri ile Uluslararası Türk Akademisi, Türk Kültür ve Mirası Vakfı Başkanları katıldı. Teşkilat başkanları yönetmekte oldukları kurumların faaliyetleri ve geleceğe yönelik plânlar hakkında bilgiler sundu.

Türk Keneşi Aksakallar Konseyinin 11. Toplantısı 17 Ağustos tarihinde Astana'da gerçekleşti. Toplantıya Türk dili konuşan ülkeleri temsi-

len Kazakistan, Azerbaycan, Kırgızistan ve Türkiye temsilcileri ile Türk Konseyi Sekretaryası, TÜRKPA, TÜRKSOY ve Türk Akademisi temsilcileri iştirak etti.

T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının ev sahipliğinde 9 Mart'ta düzenlenen Türk Konseyi 3. Ulaştırma Bakanları toplantısına Kırgızistan, Azerbaycan ve Kazakistan katıldı. Bakanlar, ulaştırma alanında ortak projeler gerçekleştirilmesi, mevcut potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilmesi, bu anlamda işbirliğinin güçlendirilmesi ve Trans-Hazar Ulaştırma Koridorunun etkin ve istikrarlı bir hat haline gelmesinin önemini vurguladı.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Turizm Bakanları toplantısı, Kırgızistan'ın Çolpon Ata kentinde gerçekleştirildi. Turizm alanında Türk Keneşi bünyesinde atılan adımların ele alındığı toplantıda, Türk Keneşi Modern İpek Yolu Ortak Tur Paketi projesinin hayata geçirilmesine ilişkin kararlar alındı. Toplantıda ayrıca Konseye üye ülkelerin katılımı da görüşüldü.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyinin Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te Kasım ayında yapılması planlanan zirvesi ileri bir tarihe ertelendi. Zirvenin ertelenme sebebi açıklanmadı. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyinin beşinci zirvesi Kazakistan'ın başkenti Astana'da yapılmıştı.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi ve Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı (UNAOC) ev sahipliğinde 20-21 Ekim tarihlerinde İstanbul'da "Şiddete Varan Aşırıcılıkla Mücadelede Gençliğin Rolü" temalı uluslararası konferans düzenlendi. Konferansta radikalizmin siyasi, sosyal ve kalkınma boyutları incelenerek, terör örgütleri ve radikalleşme olgusunun kaynağında yatan sebepler üzerinde duruldu. Ayrıca radikalizmin önlenmesi yolunda yapılan çalışmalara gençlerin katkı sağlayabileceği hususu vurgulandı.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi Ekonomi Bakanları 6. Toplantısı Bakü'de 21 Aralık'ta gerçekleşti. Toplantıya Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'den 50'ye yakın temsilci iştirak etti.

Toplantıda Türk Konseyi üye devletlerin ekonomik ilişkileri ve işbirliğinin perspektifleri değerlendirildi. Toplantıda, çalışma grubunun raporuyla birlikte Türk dili konuşan ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi de ele alındı.

Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY)

Türk halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek, ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve dünyaya tanıtmak için çalışmalar yapan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY, 1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye'nin Kültür Bakanlarının imzalamış olduğu anlaşma ile kuruldu. TÜRKSOY'un gözlemci üyeleri, Rusya Federasyonu'ndan Altay, Tuva, Başkurdistan, Saha (Yakut), Hakas, Tataristan cumhuriyetleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Moldova Gagauz Yeri'dir.

2016 Yusuf Has Hacip Yılının açılışı 19 Şubat'ta TÜRKSOY, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kırgız Cumhuriyeti Kültür Bilgi ve Turizm Bakanlığı, Kırgız Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ve Türk Dünyası Belediyeler Birliği işbirliğinde gerçekleştirildi. Açılışta Kırgızistan'dan gelen ses sanatçıları Kırgızbay Osmanov, Bakıt Şatenov ve Ömürzak Kayıpov'un yanı sıra Ak-Maral Devlet Dans Topluluğu ve Ordo Sahne Müzik Topluluğu sahne aldı.

Türk-İslâm tarihinin büyük şairi, bilim adamı ve mütefekkiri Yusuf Has Hacib doğumunun 1000. yılında İstanbul'da gerçekleştirilen etkinlikle anıldı. 33. Dönem TÜRKSOY Daimi Konseyine katılan kültür bakanlarının oy birliği ile almış olduğu karar sonrasında 2016 yılı, Türk dünyasında Yusuf Has Hacip Yılı olarak ilan edilmişti.

TÜRKSOY 2012 yılından itibaren geleneksel olarak Türk Dünyasının kültür başkentlerini ilan etmektedir. İlk seçilen şehir Kazakistan'ın başkenti Astana idi. Sonraki yıllarda Türk dünyasının kültür başkentleri olarak sırasıyla 2013 yılında Türkiye'nin Eskişehir şehri, 2014 yılında Tataristan'ın başkenti Kazan şehri, 2015 yılında Türkmenistan'ın Merv şehri, daha sonra da Azerbaycan'ın Şeki şehri seçildi.

2016 Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilen Azerbaycan'ın Şeki şehrinde birçok kültürel etkinlik düzenlendi. 7. Uluslararası Şeki İpek Yolu Müzik Festivali, 27 Haziran-1 Temmuz tarihleri arasında 2016 Türk Dünyası Kültür Başkenti Şeki etkinlikleri kapsamında Azerbaycan'ın Şeki şehrinde gerçekleştirildi.

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatının 2016 yılında kurulan yeni topluluğu, "Türk Dünyası Halk Çalgıları Orkestrası" Azerbaycan'da konserler verdi. Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 25. yılı vesilesiyle Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜRKSOY'un ortak düzenlediği "Türk Dünyası İnce Sanat Ustaları" isimli konserlerde Türk cumhuriyetlerinin dört bir yanından sanatçılar sahne aldı. Başkent Bakü'de Azerbaycan Filarmonisinde 25 Haziran'da gerçekleştirilen ilk konserin ardından, Azerbaycan'daki ikinci konser 27 Haziran'da Türk Dünyası Kültür Başkenti Şeki şehrinde verildi.

Şeki şehrinde TÜRKSOY 34. Kültür Bakanları Daimi Konseyi Toplantısı 1 Aralık'ta yapıldı. Toplantıya, Türk Keneşi, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi, Uluslararası Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Fonu ve diğer uluslararası teşkilatların temsilcileri iştirak etti. Toplantının en önemli sonucu Kazakistan'ın Türkistan şehrinin 2017 yılı için Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmesi oldu.

Doğumun 110. yılında Azerbaycan edebiyatının önemli şairi Samed Vurgun anma toplantısı TÜRKSOY'un Ankara'daki merkezinde gerçekleştirildi.

Uluslararası Türk Akademisi

Merkezi Astana'da bulunan Uluslararası Türk Akademisi (TWESCO) 2010 yılından bu yana Türk dünyasının tarih, dil, edebiyat ve kültürünü araştırmak, Türk dünyası ile ilgili bilimsel çalışmaları koordine etmektedir. Akademi Türk halkları arasında işbirliğinin artmasında bilimsel ortamın tesisi ve güçlendirilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır.

Uluslararası Türk Akademisi tarafından New York'ta Birleşmiş Milletler

Genel Merkezinde "BM 2030 Gündemi için İpek Yolu Güzergâhındaki Sinerji" konulu uluslararası sempozyum düzenlendi. Mart ayında düzenlenen sempozyuma Birleşmiş Milletler üst düzey yetkilileri, uluslararası teşkilat başkanları, Türk Cumhuriyetlerinin BM nezdindeki daimi temsilcileri, diplomatlar ve bilim adamları iştirak etti. Uluslararası Türk Akademisi, Michigan Devlet Üniversitesi ile ortaklaşa "Orta Asya: Geçmişi, Bugünü ve Geleceği" konulu uluslararası konferans düzenledi.

Türk Akademisi ile Azerbaycan Cumhuriyeti Astana Büyükelçiliği, Bağımsızlığın 25. yılı "Bağımsız Devletlerin Oluşumunda Liderlerin Rolü" konulu uluslararası konferans 6 Mayıs'ta Astana'da düzenlendi.

Kazakistan'ın başkenti Astana'da 23 Mayıs'ta Uluslararası Türk Akademisi "Büyük Bozkır" temalı sosyal bilimler forumu düzenlendi. Türkçe konuşan ülkelerin bağımsızlıklarının 25. yıldönümü ve Türk Yazı Gününe ithafen düzenlenen forumda TWESCO tarafından bilim adamlarına altın madalya takdim töreni yapıldı. Türkoloji bilimine, halklar arasında işbirliği ve kültürel ilişkileri yaptıkları katkıları sebebiyle şair, siyaset adamı Oljas Süleymanov, M. V. Lomonosov, Moskova Devlet Üniversitesi Asya ve Afrika Ülkeleri Enstitüsü Türk Filolojisi Bölüm Başkanı Dmitriy Nasilov, Kazakistan'ın tanınmış siyasetçisi ve bilim adamı olan Adil Ahmetov, Özbekistan Bilimler Akademisi üyesi büyük tarihçi Ahmadali Askarov TWESCO ödülüne lâyık görüldü.

Uluslararası Türk Akademisi, 23 Haziran'da Astana'daki Kazakistan Millî Akademi Kütüphanesinde, 1916 Millî İstiklâl Ayaklanmasının 100. yıldönümüne ithafen uluslararası konferans düzenledi. Kırgızistan'da Ürkün olarak bilinen tarihî olayın ve 1916 Ayaklanmasının 100. yıldönümü ile ilgili etkinlik, Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı Miras Vakfı, Kazakistan ve Kırgızistan Tarihçiler Derneği ve Kazakistan Millî Akademi Kütüphanesinin desteği ile düzenlendi.

Türk Akademisi 20-27 Ağustos tarihlerinde Moğolistan'da "Tanrı Dağı'ndan Ötüken'e: Büyük Bozkır Halklarının Tarihsel ve Kültürel Değerleri" konulu II. Uluslararası Keşif Çalışmasını gerçekleştirdi. Keşif programı kapsamında Ulanbator'da "Göçebe Halklarda Tıp Geleneklerinin

Gelişim Aşamaları" konulu uluslararası konferans düzenlendi. Yedi ülkeden gelen 40'tan fazla bilim adamı Türk ve Moğol halklarında geleneksel tıbbın gelişim tarihini değerlendirdiler.

Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesi

UNESCO tarafından 2016-2017 yıllarının "Hoca Ahmed Yesevî Yılı" ilan edilmesi sebebiyle, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı, yurt içinde ve yurt dışında çeşitli etkinlikler düzenledi. Bu kapsamda; "Hoca Ahmed Yesevî" üzerinde çalışma yapacak olan 2 yüksek lisans ve 3 doktora eğitimi olmak üzere toplam 5 öğrenciye "Hoca Ahmed Yesevî Lisansüstü Eğitim Bursu" verildi.

Hoca Ahmed Yesevi yılı etkinlikleri kapsamında; TİKA konferans salonunda aylık periyotlarla Divan-ı Hikmet sohbetleri düzenlendi.

Ankara'da Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 25. yıldönümüne ithafen uluslararası sempozyum 6-7 Ekim tarihlerinde gerçekleşti. Sempozyuma bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Ankara Büyükelçileri, Türk işbirliği teşkilatları yöneticileri, diplomatlar, önde gelen bilim adamları ve fikir önderleri katıldı. Sempozyum çerçevesinde düzenlenen 11 panelde katılımcılar Türk dünyası ülkeleri arasında işbirliğinin güçlenmesi ve her alanda ilişkilerin geliştirilmesine ilişkin meseleleri değerlendirdi. Ortak değerler, ortak Türk tarihi ve kültürel etkileşim konularında fikirler tartışıldı. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi, Ankara Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi (ASEM) tarafından organize edilen etkinliğe, Türk Keneşi, TWESCO, TÜRKPA, TÜRKSOY, TİKA, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Kazakistan Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçiliği ve Türk Tarih Kurumu katıldı.

Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği tarafından hazırlanan, T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının (TİKA) destek verdiği Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin ortak değeri olan "Hoca Ahmed Yesevî ve Günümüzdeki İzleri" konusunda uluslararası bilimsel bir sempozyum Kasım ayında düzenlendi.

Kırgızistan Manas Üniversitesi, Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesinde "Hoca Ahmet Yesevi'yi Anlamak" başlıklı panel düzenlendi.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı işbirliğinde Avrasya bölgesinde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının bir araya geldiği "Avrasya Düşünce Kuruluşları Buluşması" Kasım ayında Ankara'da yapıldı. Avrasya bölgesinde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarına / araştırma merkezlerine mensup araştırmacıların birbirleriyle tanışmalarını ve gelecekte daha fazla ortak projeler ve çalışmalar yapma imkânına sahip olmaları amacıyla düzenlenen sempozyumda, Avrasya Bölgesinde ekonomi, ulaşım, enerji, uluslararası ilişkiler ve güvenlik konuları tartışıldı.

Devlet adamı, âlim ve yazar, Alaş Millî Hareketi Lideri Alihan Bökeyhan anısına 4 Mart'ta "Alaşın Alihanı Doğumunun 150. Yılında Alihan Bökeyhan ve Türk Dünyası Aydınları" başlıklı uluslararası konferans düzenlendi. Gazi Üniversitesinde düzenlenen konferans, Uluslararası Türk Akademisi, Gazi Üniversitesi, Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu tarafından organize edildi. Konferansta, Alihan Bökeyhan'ın sadece Kazakların değil, diğer kardeş halkların da bağımsızlığı için mücadele ettiği vurgulandı.

TİKA, TWESCO, TÜRKSOY teşkilatları, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Osmangazi Üniversitesinin destekleri ile Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi, Türk dili konuşan devletlerden ve çeşitli ülkelerden bilim adamlarının katıldığı uluslararası Hoca Ahmet Yesevi konulu sempozyum düzenledi. Sempozyumda, Türk dünyasının önemli şahsiyeti Hoca Ahmet Yesevi'nin dünya görüşü, din, insan ve toplumla ilgili düşünceleri ve eserleri kapsamlı bir şekilde incelendi.

Ahmet Yesevi Üniversitesi ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü işbirliğiyle Hoca Ahmed Yesevi'nin ölümünün 850. yıldönümü dolayısıyla gümüş hatıra para basıldı. Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü mağazasındaki gümüş hatıra para, 22 Aralık'tan itibaren iki yıl süreyle satışa sunuldu.

Yunus Emre Enstitüsü

Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini arttırmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere destek olmak amacıyla kurulan Yunus Emre Enstitüsünün, Türk dünyasında, Kazakistan Astana, Gürcistan Tiflis, Azerbaycan Bakü, Tataristan Kazan Kültür Merkezleri bulunmaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü, Türk dünyasına yönelik faaliyetlerini Kazakistan, Gürcistan ve Azerbaycan'daki kültür merkezleri aracılığıyla gerçekleşmektedir.

2010 yılında faaliyete başlayan Astana Yunus Emre Kültür Merkezi tarafından gerek merkez içi, gerek merkez dışında düzenlenen Türkçe kurslarında bugüne kadar toplamda 1.470 kursiyer Türkçe öğrendi. Ayrıca Kazakistan'da 2014 ve 2015 yıllarında yerel Türkologlara yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlendi.

Kültür sanat faaliyetleri kapsamında; Fuzuli'yi Anma Paneli, Kazakistan Bağımsızlık Bayramı "Türk Edebiyatında Kazaklar", Tuluyhan Uğurlu Piyano Resitali, Kırkyama, Taş Bebek Yapımı ve Mozaik Kursları düzenlendi.

2013 yılında faaliyete başlayan Bakü Yunus Emre Kültür Merkezi tarafından merkez bünyesinde düzenlenen Türkçe kursları kapsamında bugüne kadar 209 kursiyere Türkçe öğretildi.

Kültür sanat faaliyetleri kapsamında; Nazım Hikmeti Anma Gecesi,12 Mart İstiklâl Marşının Kabulü ve Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Gecesi, Nevruz Bayramı Kutlamaları, "Gelin Beraber Okuyalım" isimli Okuma Günü Festivali, Santur Üstadı Sedat Anar Konseri, Türk Mutfağı Tanıtım Etkinlikleri kapsamında Ortak Kültürel Miras "Lavaş" Tanıtımı, 1. Uluslararası Türk Dünyasının Ortak Dili Nakışlar Sempozyumu, 7. Uluslararası Şeki İpek Yolu Festivali, Türk Dünyası Halı Sempozyumu (bilimsel toplantı ve sergi) Sahnedeki Türkiye-Burhan Öçal Istanbul Oriental Ensemble Feat Hüsnü Şenlendirici Konseri tertip edildi.

2012 yılında faaliyete başlayan Tiflis Yunus Emre Kültür Merkezi tarafından gerek merkez içi gerek merkez dışında düzenlenen Türkçe kursları ve 2013 yılından bu yana ilköğretim ve liselerde seçmeli ders olarak Türkçe öğretimi kapsamında bugüne kadar yaklaşık 5000 kişi Türkçe öğrendi. 2013 yılından bu yana Tiflis Yunus Emre Kültür Merkezi girişimleriyle Gürcistan'daki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında Türkçe gerek kulüp faaliyeti olarak gerek seçmeli ders olarak öğretilmektedir. Bu kapsamda Enstitü tarafından ders materyali tedariki ve öğretmenlerin eğitimi konularında da çeşitli çalışmalar gerçekleştirildi.

Kültür sanat faaliyetleri kapsamında; Tiflis Uluslararası Edebiyat Festivali, Kafkas Caz Festivali, Türk Edebiyatı Söyleşileri, 6. Uluslararası Eğitim Fuarı, Batum Klâsik Müzik Festivali, Uluslararası Kitap Sanat Festivali, David Turaşvili ile Söyleşi, "Başı Açık" Kitabı Tanıtımı, Geleneksel El Sanatları Sergisi etkinlikleri düzenlendi.

Azerbaycan

Siyaset Ekonomi

Azerbaycan ile Ermenistan arasında çeyrek asırdır çözülemeyen Karabağ sorununda 2016 yılı boyunca Ermenistan-Azerbaycan cephe hattında sık sık çatışmalar yaşandı. Çıkan çatışmalarda Azerbaycan ordusu ve Ermenistan birlikleri karşılıklı kayıplar verdi. 2 Nisan'da Ermenistan'ın ateşkesi bozmasıyla başlayan sıcak çatışma, Karabağ meselesini yeniden uluslararası gündeme taşıdı. Çatışmanın Kelbecer'in Ermenistan tarafından işgalinin 23. yıldönümünde ve her iki ülkenin devlet başkanları nükleer güvenlik zirvesi için Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunurken başlaması dikkat çekti. Azerbaycan, 1994'te ilan edilen ateşkesten bu yana yaşanan en şiddetli çarpışmalarda 12 askerinin öldüğünü açıklarken, Ermenistan çatışmalarda 18 askerinin öldüğünü, 35 askerin de yaralandığını duyurdu. Azerbaycan Savunma Bakanlığından yapılan açıklamada; Azerbaycan ordusunun 2000 hektardan fazla araziyi Ermenistan işgalinden kurtardığı bildirildi.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, Nisan ayında yaşanan şiddetli çarpışmaların ardından Viyana'da bir araya geldi. Toplantıyı Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Fransa'nın oluşturduğu Minsk Grubu düzenledi. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı incelemesinin en kısa zamanda sonuçlandırılması üzerinde anlaşıldı. İki lider dağlık Karabağ'da ateşkesin devamına vurgu yaptı.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, Dağlık Karabağ sorununu görüşmek üzere Haziran ayında St. Petersburg'da bir araya geldi. Üçlü görüşmenin ardından yayımlanan ortak bildiride; Dağlık Karabağ sorununun aşamalı çözümü konusunda anlaşma sağlandı. Çözüm süreci; işgal altındaki beş ilin Ermenistan ordusunca tahliye edilmesi, daha sonra Dağlık Karabağ ve Ermenistan arasındaki iki ilin tahliyesinin gerçekleştirilmesi ve koridorun belirlenmesi ardından Dağlık Karabağ'ın statüsünün belirlenmesi aşamalarından oluşuyor.

Azerbaycan Rusya'yla son dönemde 4 milyar dolarlık silah anlaşması imzaladı. Rusya'nın Kafkasya'daki stratejik ortağı olan Ermenistan da Rusya'dan silah satın alıyor. Bu ihtilafın daha geniş çaplı bir askerî çatışmaya neden olabileceği ciddi kaygı yaratmaktadır.

Azerbaycan, Ermenistan'a silah alımı için 200 milyon dolar kredi veren Rusya'ya nota verdi. Azerbaycan Dışişleri Bakanlığının konuya ilişkin yaptığı açıklamada; söz konusu anlaşmanın 10 Şubat 2016 tarihinde yürürlüğe girdiği, Ermenistan'ın aldığı silahları işgal ettikleri Azerbaycan topraklarına yerleştirdiğine dair kanıtlarının olduğu ve bu bilgileri uluslararası kuruluşlara aktardıkları ifade edildi.

AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, Mart ayı başında Azerbaycan ve Ermenistan'a ziyaretler gerçekleştirdi. Ziyaretlerde yapılan açıklamada; Karabağ sorununun çözümünün Avrupa Birliği'nin temel önceliklerinden biri olarak değerlendirdiklerini ve Karabağ'daki mevcut durumun bu hâliyle devam edemeyeceğini ancak askerî çözümün de söz konusu olmadığı ifade edildi.

Cumhurbaşkanı Aliyev, Şubat ayında, Tahran'a resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaret kapsamında iki ülke arasında 11 anlaşma imzalandı. İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, yabancı ülkelerin insan hakları gibi bahanelerle ülkelerin içişlerine müdahale etmelerinin kabul edilemez olduğunu, Batı'nın insan hakları konusunda çifte standartlı davrandıklarını, bölgesel sorunların çözümü konusunda ortak hareket edilmesi gerektiğini ifade etti.

25-27 Nisan tarihlerinde Bakü'de bütün dünyada barışın tesisi için yürütülen çalışmaları teşvik amacıyla BM Medeniyetler İttifakı VII. Küresel Forumu yapıldı. 147 ülkeden 1500'ü aşkın misafirin katıldığı forum çalışmalarında, 41 etkinlik ile 86 kültür programını düzenlendi. Forum sonunda Bakü Beyannamesi kabul edildi.

Hocalı Katliamının 24. yılı Azerbaycan ve Türkiye'de anıldı. İstanbul'da düzenlenen programda önce Hocalı Soykırımının ele alındığı bir panel, ardında da katliamdan karelerin yer aldığı fotoğraf sergisi açıldı. Ermeni askerleri 25 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesindeki stratejik önem taşıyan Hocalı'yı ele geçirmek için saldırıya başlamış, bölgede bulunan Sovyet Zırhlı Alayın imkânlarını kullanarak, şehri iki saat boyunca top ve tank ateşine tutmuştu. Bu saldırıda 613 Azerbaycan vatandaşı hayatını kaybetti. Katledilenlerin 106'sı kadın, 83'ü çocuktu. Katliamdan 487 kişi ağır yaralı olarak kurtulurken, Ermeni güçleri bin 275 kişiyi rehin aldı. Bunların 150'sinin akıbeti ise hâlâ meçhul.

Azerbaycan, Şanghay İşbirliği Örgütü Diyalog Ortağı statüsünü aldı. Rusya, Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'ın üye olduğu Şanghay İşbirliği Örgütüne tam üyelik süreci başlayan ülkeler ise, Belarus, Moğolistan, Hindistan, İran ve Pakistan.

İlham Aliyev Mart ayında Türkiye'ye resmî ziyarette bulundu. Aliyev temasları sırasında Azerbaycan - Türkiye Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 5. toplantısına katıldı. Görüşmelerde, TANAP projesinin hayata geçirilmesi ve iki ülkenin enerji alanındaki işbirliğinin önemi vurgulandı ve iki ülke arasında farklı alanlardaki işbirliğini pekiştirecek birçok anlaşma imzalandı.

Türk ve Azerbaycan Hava Kuvvetlerinin TurAz Şahini-2016 Tatbikatı Konya 3. Ana Jet Üs Komutanlığında yapıldı. Azerbaycan Hava Kuvvetleri ile Türk Hava Kuvvetleri arasında başlatılan uçuş eğitimi konusundaki işbirliğini geliştirerek, askerî işbirliğine katkı sağlamak amacıyla yapılan tatbikat Türkiye'de ikinci kez düzenlendi.

Eylül ayının son haftasında Azerbaycan anayasa değişiklikleri için sandık başına gitti. Azerbaycan'da halkın büyük çoğunluğu, anayasanın 23 maddesinde değişiklik yapılmasını ve 6 yeni maddenin eklenmesini öngören anayasa referandumunda "evet" oyu kullandı. Katılımın % 69,7 olarak gerçekleştiği referandumda anayasa değişikliği paketi seçmenlerin % 86,6'sı evet dedi. Cumhurbaşkanına meclisi feshetme ve ülkeyi erken seçime götürme yetkisi verildiği yeni anayasa değişikliklerine göre Cumhurbaşkanının görev süresi de 5 yıldan 7 yıla çıkartıldı.

Kültür Sanat

Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 2016 yılını Azerbaycan'da çok kültürlülük yılı ilan etti. Farklı medeniyetlerin kesiştiği Azerbaycan'da farklı etnisite ve inançlardan insanlar barış ve huzur içerisinde yaşamaktadır. Bu anlayışla, 2016 yılında Bakü'de Birleşmiş Milletler Medeniyetler 7. Küresel Forumu, 5. Dünya Tiyatro Konferansı, Bakü Uluslararası Çok Kültürlülük Merkezi tarafından Çok Kültürlülük Kış Okulu vb. bir dizi uluslararası etkinlik çok kültürlülük teması başlığında düzenlendi. Ülke genelinde çok kültürlülüğü konu alan resim ve müzik yarışmaları, edebiyat günleri, konferans ve toplantılar yapıldı.

Şeki şehrinin 2016 yılı "Türk Dünyası Kültür Başkenti" olmasının ardından Türk dünyasından gelen çok sayıda kültür, sanat ve edebiyat insanının katılımı ile yıl boyunca Şeki'de birçok kültür sanat etkinlikleri gerçekleştirildi.

2016 yılında Avrupa Gençlik Başkenti olan Gence şehrinde Avrupa'nın değişik ülkelerinden gelen gençlerin katılımı ile bir dizi kültür, müzik, edebiyat ve sanat etkinliği düzenlendi. Ülkelerin tarihi, coğrafi ve kültürel güzelliklerinin resimlerle sergilendiği, katılımcı ülkelerin yöresel mutfak-

larının da tanıtıldığı "Avrupa Gençlik Festivali"nde gençliğin sorunları ve çözüm önerileri tartışıldı.

Azerbaycan'da geleneksel Gebele Müzik Festivalinin sekizincisi Haziran ayında düzenlendi. Festivale dünyanın birçok ülkesinden klâsik müzik sanatçısı katıldı.

Bakü'de düzenlenen Türk Filmleri Haftası, yönetmen Mustafa Kara'nın "Kalandar Soğuğu" filminin gösterimi ile başladı. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Yerli Düşünce Derneğinin ortaklaşa düzenlediği, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Yunus Emre Enstitüsünün katkı sağladığı haftada, Türkiye ve Azerbaycan'dan, sinema ve sanat camiasından çok sayıda davetli katıldı. Etkinlikte, Azerbaycanlı ses sanatçısı Azerin, Cengiz Numanoğlu'nun sözlerini yazdığı "15 Temmuz" şarkısını seslendirdi. 27 Kasıma kadar devam eden hafta boyunca Bakülüler Murat Şeker'in "Deliormanlı", Yücel Çakmaklı'nın "Birleşen Yollar", Ahmet Sönmez'in "Elveda Katya" ve Özhan Eren'in "Son Mektup" filmlerini izledi.

Bakü'de Haziran ayında Dünya Azerbaycanlıları 5. Kongresi yapıldı. İki gün devam eden Kongreye, 49 ülkede yaşayan 500'ü aşkın yabancı bilim adamları, siyasetçiler katıldı. Kongrede, propaganda işlerinde çağdaş yöntemler ile enformasyon teknolojilerinin kullanımı, Azerbaycanlıların hak ve özgürlüklerini koruma sırasında karşılaşılan problemler ve çözüm yolları ele alındı.

Ekim ayında Mirza Fatali Ahunzade adlı Azerbaycan Millî Kütüphanesinde Hoca Ahmet Yesevi uluslararası konferansı gerçekleşti. Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRKSOY, Türk Kültürü ve Mirası Fonu, Azerbaycan Millî Kütüphanesinin işbirliğinde organize edilen konferansa Türkiye, Kazakistan, Makedonya'dan bilim adamları ve kanaat önderleri katıldı. UNESCO tarafından 2016 yılının "Hoca Ahmet Yesevi Yılı" ilan edilmesi münasebetiyle Türk dünyasında Ahmet Yesevi'nin eserlerinin incelenmesi, araştırılması ve yayımlanması ile ilgili konuların değerlendirildiği konferansta "Hoca Ahmet Yesevi Türk dünyasının önde gelen edebiyatçısı" konulu kitap sergisi de düzenlendi.

Gürcistan

Siyaset Ekonomi

Gürcistan'da parlamento seçimleri iki tur olarak 8 Ekim ve 30 Ekim tarihlerinde yapıldı. 2012 yılında koalisyon olarak iktidara gelen Gürcü Hayali Partisi oyların % 48,61'ini aldı ve parlamentoda 150 sandalyenin 115'ini elde etti. Bu rakam anayasa değiştirebilecek çoğunluk için gerekli olan sayıdan iki milletvekili fazlasına karşılık geliyor.

NATO Eğitim ve Değerlendirme Merkezinin 2016 yılında faaliyete geçmesi ile Kasım ayında Gürcistan'a AB ülkelerine vize muafiyetini tanınması kararının alınması, Gürcistan'ın Batı ile entegrasyonu açısından önemli bir gelişme oldu.

Rusya Federasyonu Parlamentosunda, işgal altındaki Abhazya'da müşterek askerî birliklerin kurulması hakkındaki yasa tasarısı görüşülerek 21 Ekim'de Rusya ile Abhazya Hükümeti, yapılan anlaşmaya göre Abhazya'daki Rus askerî üssü ve Abhazya askerî birlikleri birleştirildi.

NATO Genel Sekreteri, Eylül ayında Gürcistan'ı ziyaret ederek, NATO'nun Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini desteklediğini ve NATO-Gürcistan işbirliğinin daha da gelişerek devam edeceğini belirtti.

Kültür Sanat

Stalin yönetimi tarafından, 14 Kasım 1944'te, Gürcistan'ın Ahıska Bölgesi'nde 200'den fazla köyde yaşayan Türkler, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a sürgün edilmişti. Orta Asya'ya yerleşen Türklere, 1956 yılına kadar bulundukları yerden başka bir yere gitmelerine, yakınlarını bile ziyaret etmelerine izin verilmedi. Stalin'in ölümünden sonra Türkler, Ahıska'ya dönmek için izin istediler ancak sonuç alınamadı. Türkiye, son yıllarda Gürcistan ve Avrupa Konseyi nezdinde yürüttüğü çalışmalar sonucunda, Gürcistan Hükümeti, Ahıskalı Türklerin, Gürcistan'a yerleşmelerine izin vermeye başladı.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının destekleriyle, Gürcistan'ın Ahıska Bölgesinde dünyaya gelen ancak hâlen Kazakistan ve Azerbaycan'da yaşayanlardan bir grup, 70 yıl aradan sonra vatanlarını ziyaret ettiler.

UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) Kasım ayında Gürcü alfabesinin 3 çeşidinin Dünya Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine aldı.

Yine UNESCO tarafından 2016 yılı, XII. yüzyıl Gürcü şairi ve "Aslan Postlu Şövalye" eserini yazan Şota RUSTAVELİ yılı olarak ilan edildi.

Kültür ve Sanat dünyasına Gürcistan'ı tanıtmak amacıyla 2016 yılında Gürcistan Kültür Bakanlığı tarafından Chekin Georgia Projesi hayata geçirildi. Proje kapsamında ülke genelinde 35'ten fazla müzik, koreografi, tiyatro, sinema, fotoğraf, modern sanat festivali düzenlendi. Programda ünlü sanatçıların konserlerinin yanı sıra Gürcistan Devlet Folklor Merkezi tarafından Temmuz-Eylül aylarında Gürcistan folklor ekiplerinin katıldığı Folklor Günleri düzenlendi.

Eylül 2016'da Batum'da T.C. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak ve Türkiye'de uygulanan eğitim müfredatıyla çalışacak bir okul açıldı. Öğrenci ve öğretmenlerin Türk olduğu okulda, eğitim Türkçe yapılmaktadır.

Kırım / Ukrayna

Kırım Özerk Cumhuriyeti, 16 Mart 2014 tarihinde Kırım'ın statüsüne ilişkin sözde referandum neticesinde Rusya'ya bağlanarak Kırım Cumhuriyeti adını aldı.

2014 sayımlarına göre nüfusu 1.967.000 olan Kırım'da 350.000 civarında Tatar yaşamaktadır. Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından işgali ve ilhakından sonra resmî kayıtlara göre bugüne kadar yarımadayı 21 bin kişi terk etmiştir. Gayri resmî bilgilere göre ise Kırım'dan göç eden kişi sayısı 30-35 bine ulaşmış olup, bunlardan yarısı Kırım Tatarlarıdır. Özellikle genç nüfusun, başta ekonomik ve güvenlik kaygıları ile Ukrayna ve Türkiye'ye göç ettiği bilinmektedir. Türkiye, Kırım'da yaşayan Tatarlarla

dil, din ve tarihî bağları sebebiyle Tatarların sorunlarının çözümünde etkin rol alma yönündeki çabalarını sürdürmektedir.

Kırım Tatar Millî Meclisi (KTMM) Başkanı ve Ukrayna Parlamentosu Milletvekili Refat Çubarov'un önderliğinde Kırım'daki yönetimi protesto etmek amacıyla 20 Eylül 2015 tarihinde başlatılan "Kırım'a Gıda Ablukası" 2016 yılı Ocak ayında sona erdi. Bu tarihten sonra Ukrayna hükümeti, gönüllü başlatılan ablukaya resmiyet kazandırdı. Rusya, Krasnodar bölgesi ile Kırım'ı birleştirecek Kerç boğazı üzerinde ulaştırma geçidinin inşaatı bitiminde, Kırım'a gıda, petrol nakliyesi gibi birçok problemi çözecektir.

Kırım'da muhalif her türlü düşünce ciddi baskı altındadır. Rusya Yüksek Mahkemesi, "Radikal Faaliyetler ile Mücadele" kapsamında Kırım Tatarlarının tek temsil organı olan Kırım Tatar Millî Meclisinin Kırım'daki faaliyetlerini 29 Eylül 2016 tarihinde yasakladı. Kararın alınmasını müteakip Kırım Tatar Millî Meclisinin altı üyesi sorgulandı. Bilindiği gibi, hâlen Kiev'de mukim olan Kırım Tatarlarının lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu ve KTMM Başkanı Refat Çubarov'un 5 yıl boyunca Kırım'a girişleri yasaktır.

Kırım Mahkemesi, 29 Ocak 2015'te tutuklanan Kırım Tatar Millî Meclisi Başkan Yardımcısı Ahtem Çiygöz'ün tutukluluk süresini 8 Ocak 2017 tarihine kadar uzattı. İşgal öncesinde Bahçesaray Valiliğini yürüten ve vatansever kimliği ile bilinen İlmi Umerov'un muhalif tavırlarından rahatsız olan işgal yönetimi, Umerov'u hastanede gözetim altında tutmaktadır.

Kırım'daki dinî kuruluşlar, medrese ve Kur'an kurslarına ciddi baskı uygulanmaktadır. Kırım Müftülüğü ise baskılara sessiz kaldığı gibi yeni yönetim ile işbirliği yapmaktadır. Nitekim Varşova'da düzenlenen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosunun toplantısında, Kırım'a yönelik ablukayı, Ukrayna Hükümeti ve Ukrayna'daki KTMM temsilcilerini eleştiren Müftülük temsilcisi, Kırım Tatarlarının Kırım'ın bugünkü durumdan memnun olduklarını ifade etti.

Getirilen uygulamalar Kırımlıların hayatlarını her alanda zorlaştırmaktadır. Rusya Hükümetinin çıkardığı bir karara göre Kırım'daki tüm

araçların plakaları Rus plakalarıyla değiştirilmesi mecbur edildi. Bu durum, Kırım sakinlerinin kendi arabalarıyla Ukrayna sınırından geçişini imkânsız hâle getirdi. Öte yandan, Ukrayna Hükümetince işgal edilen topraklarda ikamet eden öğrencilere Ukrayna üniversitelerine başvurma hakkı ve Ukrayna okullarına yatay geçiş yapma imkânı sağlandı.

18 Eylül 2016 tarihinde Kırım dahil olmak üzere Rusya genelinde parlamento genel seçimleri gerçekleştirildi. İşgal edilen Kırım'da düzenlenen seçimlere Kırım Tatarlarının katılım oranı düşük oldu. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, bahse konu seçimleri tanımadığını açıkladı.

Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından yasa dışı şekilde ilhak edilmesinin ikinci yıldönümünde Ukrayna'nın başkenti Kiev'de toplanan göstericiler, Rusya tarafından öldürülen Kırımlı Tatar aktivist Reşat Amedov ve Kırım Tatarlarını anmak için etkinlik düzenledi. Dünya Kırım Tatar Kongresi de, Rus işgalinin akabinde Kırım'da 16 Mart 2014 tarihinde yapılan gayrimeşru referandumun ikinci yıldönümüne ilişkin bir bildiri yayımladı.

Rusya'nın Kırım'a atadığı savcının açtığı davada, mahkeme sonuçlanana kadar Kırım Tatar Millî Meclisinin faaliyetlerini durdurma kararı çıktı.

Dünya Kırım Tatar Kongresi Yönetim Kurulu toplantısı Eskişehir'de yapıldı. Dünya Kırım Tatar Kongresi Yönetim Kurulu bugüne kadar dört toplantı gerçekleştirdi. Dünya Kırım Tatar Kongresi Yönetim Kurulunun Eskişehir'de yaptığı 5. toplantı 31 Temmuz tarihinde tamamlandı. Kırım Tatar halkının millî lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu toplantıda yaptığı konuşmada Kırım konusunda İslâm dünyasından dayanışma talebinde bulundu.

Bin yıl aradan sonra, Yunanistan'ın Girit adasında düzenlenecek olan Ortodoks Konsülü öncesinde Ukrayna'da, Rus Kilisesinden bağımsız bir Ortodoks Kilisesi kurulması tartışıldı. Ukrayna'da koalisyon hükümetinin iki ortağından biri olan Halk Cephesinden bir grup milletvekili, Ukrayna Ortodokslarının Rus Ortodoks Kilisesinden ayrılması ve bağımsız bir Ukrayna Ortodoks Kilisesinin kurulması konusunda Fener Rum Patrikhanesine başvurmaya hazırlandıklarını, ilgili tasarının önümüzdeki günlerde parlamentoya sunulacağını belirtti.

Kültür Sanat

2016 Eurovision Şarkı Yarışmasını, Kırım Tatarlarının sürgün edilişini anlatan 1944 isimli şarkıyı seslendiren Kırımlı Tatar sanatçı Jamala kazandı. Tatar sanatçı Jamala, kazandığı zafer ile yıllarca gizlenen Kırım'ın acı tarihinin herkes tarafından öğrenildiğini söyledi.

Kur'an-ı Kerim'i Kırım Tatarcasına tercüme eden yazar Rıza Fazıl geçirdiği beyin kanaması sonucu hayatını kaybetti. 87 yaşında vefat eden ünlü Kırım Tatarı yazar ve şair Akmescit'in Boğurça semtinde yapılan törenle defnedildi. Kırım Tatar Yazarlar Birliği Başkanlığını da yürüten Rıza Fazıl'ın "Navrez", "Qayda Birlik Anda Tirlik" ,"Analar Yaş Ekende", "Sadıklık", "Tuvğan Edebiyat" ve "Buyurunuz Duağa" isimli kitapları bulunuyor.

Kırım Tatarı ünlü yazar Cengiz Dağcı doğum yıldönümünde anıldı. Ünlü romancı Cengiz Dağcı'nın önemli eserleri arasında Yoldaşlar, Anneme Mektuplar, Onlar da İnsandı, Badem Dalına Asılı Bebekler, Yurdunu Kaybeden Adam, Korkunç Yıllar adlı eserleri sayılabilir.

Kırgızistan

Siyaset Ekonomi

Ülkemizde yaşanan 15 Temmuz darbe girişimine Kırgız makamlarınca net bir tavır alınmaması ve ardından Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun FETÖ okullarının kapatılması ve FETÖ'nün Kırgızistan'da da darbe yapabileceği yönündeki uyarılarına önce Kırgızistan Dışişleri Bakanlığı daha sonra da Cumhurbaşkanı Atambayev tarafından sert cevap verilmesi, ilişkilerin gerilmesine sebep oldu.

İki ülke arasındaki ilişkilerin gerginliği sebebiyle, 2016 yılı Eylül ayında Kırgızistan'da yapılması plânlanan Türk Keneşi zirvesi önce Kasım 2016'ya daha sonra ise belirsiz bir tarihe ertelenmiştir. Aralık 2016'da Bişkek'te yapılması plânlanan TÜRKPA zirvesi ise Bakü'ye alınmıştır.

Kırgızistan Başkanı Sariyev kendisiyle ilgili yolsuzluk iddiaları üzerine istifasını açıkladı. 30 Nisan 2015'te göreve getirilen Sariyev'in istifasının

ardından Kırgızistan Meclisi, yeni Başbakan Sooronbay Ceenbekov'u göreve getirdi.

24 Ekim'de Kırgız Sosyal-Demokratik Partisinin (KSDP) koalisyondan ayrılmasının ardından Sooronbay Ceenbekov'un başbakanlığındaki koalisyon hükümeti istifasını açıkladı. Koalisyon KSDP, "Kırgızistan", "Önüguu-Progress" ve "Ata Meken" partilerinden oluşuyordu.

Cumhurbaşkanı Atambayev'in hükümeti kurmakla görevlendirdiği Sosyal Demokrat Partisi, Kırgızistan Partisi ve Bir Bol Partisi ile koalisyon kurdu. Toplam 120 sandalyenin bulunduğu parlamentoda Atambayev'in kurucusu olduğu Sosyal Demokrat Partisinin 38, Kırgızistan Partisinin 18, Bir Bol Partisinin 12 milletvekili bulunuyor.

Kırgızistan'da 2010 devriminden sonra yapılan referandumla kabul edilen yeni anayasa ile Cumhurbaşkanının yetkileri azaltılmış ve 6 yıllığına ve tek dönem için seçilmesi öngörülmüştü. Görev süresi Eylül 2017'de sona erecek olan Cumhurbaşkanı Atambayev, son iki yıldır Cumhurbaşkanının yetkilerinin azaltılarak, başbakanın yetkilerinin artırılması için anayasa değişikliği yapılması yönünde kamuoyu oluşturmaya çalıştı. Ancak, 2010 Anayasasına göre 2020'ye kadar anayasa değişikliği yapılamamaktadır.

11 Aralık'ta gerçekleştirilen anayasa değişikliği referandumu ile anayasanın 20 civarında maddesinin değiştirilmesi % 42 katılım ve % 79,6 evet oyuyla kabul edildi. Yapılan değişikliklerle; başbakan seçildikten sonra da milletvekili olmaya devam edecek, başbakan şimdikinden daha güçlü veto hakkına sahip olacak, hükümete karşı güvensizlik oyu hâlihazırdaki 61 milletvekili oyundan 80'e çıkarıldı. Bu düzenlemelerle, başbakanın ve meclisin yetkileri artırılarak, başkanlık sistemi ile parlamenter sistem arasındaki denge parlamenter sistem lehine arttı. Ayrıca, yargıdaki atamalarda meclisin yetkileri de artırıldı. Eşcinsel evliliklerin yasaklanması ise Batı dünyasında tepki çekti.

Türkiye-Kırgızistan Ticaret ve Yatırım Forumu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin ev sahipliğinde Ocak ayında Ankara'da yapıldı. Bağımsız Devletler Topluluğu coğrafyasında Dünya Ticaret Örgütüne giren ilk ülke olan Kırgızistan foruma 100 işadamıyla katıldı.

Kırgızistan Meclisi, Rusya'nın mali taahhütlerini yerine getirmediği gerekçesiyle Rusya ile enerji alanındaki işbirliği anlaşmasını tek taraflı olarak feshetti.

İkinci Dünya Savaşı kurbanlarını anma töreni 9 Mayıs'ta Bişkek'te düzenlendi. Kırgızistan savaş sırasında Sovyet ordusuna 365 bin asker göndermiş, giden askerlerden 114 bin 833'ü geri dönmemişti.

Bağımsız Devletler Topluluğuna üye ülkelerin başbakanlarının katıldığı zirveye Kırgızistan ev sahipliği yaptı. Toplantıda üye ülkeler arasında çeşitli alanlarda işbirliğini öngören toplam 16 belge imzalandı. Toplantıda ayrıca, ülkeler arasında kültürel işbirliğinin güçlendirmesine katkı sağlayacak ve iki yılda bir düzenlenecek Art-Ekspo BDT uluslararası sergisinin oluşturulmasını öngören taslak da kabul edildi.

Almanya Şansölyesi Angela Merkel'in Temmuz 2016'daki ziyaretinde Atambayev AB ile işbirliği anlaşması imzalamak istediklerini belirtmiş ancak Merkel'den net bir cevap alamamıştır. Cumhurbaşkanı Atambayev'in Rusya'ya alternatif olarak AB ile ilişkileri geliştirmeyi hedeflemektedir.

Kültür Sanat

Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev tarafından 2016 yılı Kırgızistan'da "Tarih ve Kültür Yılı" olarak ilan edildi. 2016 yılında Kırgızistan'ın bağımsızlığının 25. yıldönümü ile Karahanlı döneminin büyük ilim adamı, düşünürü, devlet adamı ve Kutadgu Bilig'in yazarı Balasagunlu Yusuf Has Hacib'in doğumunun 1000. yılı münasebetiyle çeşitlik etkinlikler tertip edildi. Yine Kırgızistan'ın bağımsızlığı için savaşan Taylak Batır'ın doğumunun 220. yıldönümü ve 1916 millî kurtuluş mücadelesinin 100. yıldönümü kutlandı.

2016 Tarih ve Kültür Yılı etkinlikleri kapsamında, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde, Uluslararası Türk Akademisi işbirliğinde seminer düzenlendi. Seminerde, Türk devletlerinin ilmî kuruluşları arasındaki işbirliğinin daha da geliştirilmesi ve akraba halkların ortak tarihî-kültürel mirasının yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulandı. Manas Kırgız-Türk

Üniversitesinden bir grup bilim adamınca hazırlanan ve Uluslararası Türk Akademisi tarafından Rusça ve Türkçe yayımlanan Altay Cumhuriyetindeki Runik Yazıtlar Albümü'nün tanıtımı da yapıldı.

Yusuf Has Hacib hakkındaki Turusbek Madılbay tarafından yazılan "Cusup Balasagın" adlı tarihî romanın A. Osmonov Millî Kütüphanesinde tanıtımı Aralık ayında yapıldı. Romanda Karahanlı devletinde yaşamış büyük bilginin hayatı ve devlet adamı olarak çalıştığı yıllar anlatılmaktadır.

Kırgız ve Kazakların ortak sözlü geleneği olan atışma sanatı "aytış", UNESCO tarafından maddi olmayan kültürel mirasları listesine alındı. Kırgız ve Kazak ortak kültürel öğesi aytışla birlikte Kırgızistan'ın, UNESCO'nun kültürel miras listesindeki unsur sayısı da beşe çıktı. Aytış sanatı, Kırgız ve Kazak halklarında ozanların, ezgili şiirsel atışmaları biçiminde yapılan çok eski bir gelenek. Kırgızistan'da bu geleneksel sanata son yıllarda özel bir önem veriliyor ve Aytış Fonunun desteği ile yeni ozanlar yetişiyor.

Manas Destanı henüz yazıya geçirilmemişken, destanı seslendiren son isimlerden olan ve destanı en etkili söyleyenlerden biri olan ünlü Kırgız sanatçı Sayakbay Karalayev'in hayatı, beyazperdeye aktarılıyor. 2017 yılında izleyicilerle buluşması plânlanan filmde, ünlü manasçının hayatı ve sanatı anlatılacak. Ayrıca yapımda, 20. yüzyılda yaşanan tarihî olaylar da ele alınacak. Karalayev'in hayatını beyazperdeye aktaracak filmin yönetmeni ise Ernest Abdıcabbarov olacak.

Dünyaca tanınmış yazar Cengiz Aytmatov vefatının 8. yıldönümü münasebetiyle çeşitli etkinliklerle anıldı. Aytmatov'un, Ata Beyit mezarlığındaki törene, Aytmatov ailesi üyeleri ve Kırgızistan sinemasının tanınmış isimleri, edebiyatçılar ve sevenleri katıldı. 1928 yılında doğan ve eserleri birçok dile çevrilen Aytmatov'un "Kırmızı Eşarp" isimli romanı, 1977 yılında Atıf Yılmaz tarafından "Selvi Boylum Al Yazmalım" ismi ile beyazperdeye uyarlanmıştı.

İki yılda bir gerçekleştirilen Dünya Göçebe Oyunlarının ikincisi Kırgızistan'ın Isık Göl yakınlarındaki Çolpan Ata şehrinde, "Birlikte Güç,

Ruhta Güç" sloganıyla 3-8 Eylül tarihleri arasında düzenlendi. Göçebe halkların tarihini ve kültürel mirasını canlandırmayı ve korumayı amaçlayan II. Dünya Göçebe Oyunlarına 62 ülkeden gelen sporcular katıldı. Göçebe Oyunlarında ordo (aşık oyunu), kökbörü (oğlak kapmaca), Kırgız, Kazak, Türkmen millî güreşi, Kırgız alış güreşi, cirit ve bıçak oyunu, kunan cabış, (uzun mesafeli at koşusu) salburun, (yırtıcı kuşlar kullanılarak yapılan avcılık) ok atışı, çubuk çekme, er-eniş, (at sırtında güreş) mangala, dokuz korgol (dokuz taş kumalak oyunu) müsabakaları düzenlendi. Göçebe Oyunları kapsamında Kırgız Çadırları Köyü, Dünya Göçebe Oyunları Etno Festivali, Göçebe Türk Halklarının Mutfağı gibi etkinlikler organize edilerek Türk kültürü tanıtıldı. Programda bu yıl "Göçebe Medeniyet: Tarihî Miras ve Çağdaşlık" başlıklı bilimsel bir konferans da düzenlendi.

Kırgızların 1916'da Çarlık Rusya rejimine karşı isyanını anlatan ve Kırgız Millî Mücadelesi olarak da bilinen "Ürkün" olayının 100. yıldönümünde ülke genelinde çeşitli etkinlikler düzenlendi. Kırgızistan'ın Kültür, Enformasyon ve Turizm Bakanlığı Ürkün isyanında hayatlarını kaybedenlerin konu edildiği bir yarışma düzenleyerek resim, müzik, kısa filim ve 2016 yılında kültürel faaliyetleri en iyi yansıtan gazeteci dallarında ödüller verdi. Kuban MAMBETOV'un kaleme aldığı iki ciltlik "1916 Kanlı İsyan" kitabı da bu konudaki önemli eserlerden biridir. Yaklaşık 1,5 milyon Kırgız'ın hayatını kaybettiği trajik olayların çarpıcı bir dille anlatıldığı kitabın tanıtımı Eylül ayında yapıldı.

"Zorlu büyük kaçış" anlamına gelen "Ürkün" filminin galası Bişkek'te yapıldı. Filmin yönetmenliğini Kırgız yönetmen Medin Uçkeyev yaptı. Medya sponsorluğunu TRT AVAZ'ın üstlendiği film Kırgızların, 1916'da kendilerini çalışma kampları ve cepheye göndermeye çalışan Ruslara karşı ayaklanmasını anlatıyor. Bu ayaklanma sırasında Issık Göl bölgesinden Çin'e kaçmak isteyen binlerce Kırgız, soğuk ve açlıktan hayatını kaybetmiş, kalanlarsa Rus askerlerince katledilmişti.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi"nde yer alan Manas Destanı, Kırgızistan'ın Başkenti Bişkek'te, bir hafta boyunca aralıksız okundu. 28 Kasım'da başlayan etkinliğe ülke genelinden her yaştan ma-

nasçı katıldı. Manas Destanı, üç bölüm ve yaklaşık yarım milyon mısradan oluşuyor. Kırgızistan'ın kültür hazinelerinden olan ve nesilden nesile aktarılan Manas Destanında, bin yıl önceki Kırgız kahramanı Manas'ın hayatı, halkın örf ve âdetleri, gelenekleri, dinî inançları ve kahramanlık hikâyeleri anlatılıyor. Destanın bütününü eksiksiz ezbere bilen ve anlatmayı meslek edinen kişilere Manasçı adı veriliyor.

Kırgızistan'ın farklı bölgelerinde her yıl düzenlenen Millî At Oyunları Festivali bu yıl Son-Köl gölü çevresinde düzenlendi. At oyunlarını tanıtmak, yeni neslin millî sporlara olan ilgisini artırmak ve bu konudaki kültürel mirası korumak amacıyla düzenlenen festivalde "Ulak Tartış", "Kız Kuumay", "Er Eniş" gibi at oyunları sergilendi, Kırgız mutfağının tanıtımı ve folklor gösterileri yapıldı.

Kazakistan

Siyaset Ekonomi

BM'nin New-York'taki Genel Kurul toplantısında 28 Haziran'da yapılan oylama sonucu Kazakistan Cumhuriyeti 2017-2018 yılları için Asya Pasifik bölgesinden Birleşmiş Milletler Teşkilatı Güvenlik Konseyinin Geçici Üyeliğine seçildi. Kazakistan, BM'nin en önemli siyasi organı olan Güvenlik Konseyine seçilen Orta Asya'nın ilk devleti oldu. Kazakistan'ın BMGK Geçici Üyeliği 1 Ocak 2017-31 Aralık 2018 tarihlerinde geçerli olacak.

Astana'da Kazakistan ve Avrupa Birliği temsilcileri geniş kapsamlı işbirliği anlaşmasını imzaladılar. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi yaptığı konuşmada Kazakistan'ın, AB'nin Orta Asya'daki ortaklarından bu seviyede anlaşma imzalayan ilk ülke olduğunu belirtti. Yeni anlaşma Kazakistan için güvenlik, silahsızlanma, terörle mücadele, ticaret ve yatırım gibi 29 önemli alanı kapsamaktadır. Kazakistan, en büyük dış ticaret ortağı olarak ticaret hacminin % 41,2 AB ülkeleri ile yapmaktadır.

Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Kazakistan kimliği ve birliğini pekiştirme ve geliştirme ile Kazakistan Halk Asamblesi'nin 2025 yılına

kadar gelişimi adlı strateji belgelerini onayladı. Belgelerde "Mangilik Yel" (Ebedi Millet) doktrinine değinilirken, Kazak hükümetinin gençlik politikasına verdiği önem ve yeni neslin yetiştirilme süreçleri vurgulanmaktadır.

Kazakistan hükümetinin, yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşlarına geri dönmeleri karşılığı sunduğu çeşitli imkânlar 261 bin ailenin ülkeye dönüşünü sağladı. Dönenlerin sayısı yaklaşık 1 milyona yaklaştı. Yaşanan bu tersine göç, şu anki Kazakistan toplam nüfusun % 5,5'ini oluşturuyor. Kazakistan'a dönenlerin çoğunluğunu ise Özbekistan'dan gelenler oluşturdu.

Rusya, Kazakistan'dan kiraladığı üs ve askerî eğitim alanlarını bu ülkeye iade etme kararı aldı. Kazakistan'ın Jambul ve Karaganda bölgelerindeki askerî eğitim alanları Rusya tarafından 90'lı yıllarda kiralanmıştı.

Kazak hanlığının kuruluş hikâyesinin anlatılacağı 10 bölümlük dizinin çalışmaları başladı. "Kazak Hanlığı" adını taşıyacak olan dizinin çekimleri, Almatı yakınlarında yapılıyor. Daha sonra film olarak da vizyona girecek olan 50 milyon dolar bütçeli yapımda 250 oyuncu rol alıyor. Kazak hanları Canibek ve Kerey'in 1465'te Güney Kazakistan'ın steplerinde yeni bir devlet kuruşunun öyküsünü anlatan dizinin yönetmenliğini Rüstem Adraşov yapıyor. 1465'te kurulan ilk Kazak hanlığı, Kazakistan tarihinde önemli bir yere sahip. 550 yıl önce kurulan hanlık, bugünkü Kazakistan'ın temeli olarak görülüyor.

20 Mart'ta sandık başına giden Kazakistan'da % 7'lik seçim barajını 3 parti geçti. Meclise % 82,2 (84 milletvekili) oy alan Nur Otan, % 7,18 (7 milletvekili) oy alan Ak Jol ve % 7,14 (7 milletvekili) oy alan Kazakistan Komünist Partisi girdi. Seçimlerin akabinde dinî kurumlarla işbirliği, vatandaşların dinî inanç özgürlüğü haklarının sağlanması, ayrıca devlet ve sivil toplumun etkileşimini sağlamak amacıyla Devlet Din İşleri ve Sivil Toplum Bakanlığı kuruldu.

Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in İran'a yaptığı ziyarette iki ülke devlet kurumları ve özel şirketler arasında 2 milyar dolar değerinde 66 işbirliği zaptı imzalandı.

Kazakistan hükümeti, 5 bin vatandaşın okullarda başörtüsüne izin verilmesi talebine olumsuz cevap verdi. Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakanı Yardımcısı basın toplantısında, okullarda başörtüsü takılması talebiyle 5 binden fazla başvuru aldıklarını belirterek, "Kazakistan yasalarına göre, ülkede eğitim sistemi laiktir. Okullarda herhangi bir dinin doğrudan veya dolaylı propagandasına izin verilemez" ifadesini kullandı.

Kültür Sanat

Eylül ayında Kazakistan'ın eski başkenti Almatı'nın kuruluşunun 1000. yıldönümünü kutlandı. Şehirde hafta boyunca konserler, gösteriler ve birçok kültürel etkinlikler düzenlendi.

Almatı şehrinde Kazak yazarlarının bağımsızlık yıllarında yazdıkları eserler "Atayurttan Öyküler - Kazakistan Hüzün Kuşağı" adlı Türkçe hazırlanan kitabın tanıtımı yapıldı. Kazakistan Millî Kütüphanesinde yapılan programa Almatı'daki T.C. Başkonsolosluğu temsilcileri, kanaat önderleri, yazar ve şairlerle birlikte Uluslararası Türk Akademisi katıldı. Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği, TÜRKSOY ve Avrasya Kütüphaneciler Derneğinin destekleriyle Malik Otarbayev'in Türkçeye aktardığı kitapta 25 Kazak yazarın öyküleri yer aldı.

Türkmenistan

Siyaset / Ekonomi

Türkmenistan'da bağımsızlığın 25. yıldönümünün kutlandığı 2016 yılı "Mirasa Saygı göstermek, Vatanı Geliştirmek" yılı olarak ilan edildi.

14 Eylül'de Aşkabat'ta toplanan 600 kişiden oluşan Aksakallar Konseyi'i 8 bölümden, 142 maddeden oluşan anayasa metnine, yeni 28 madde konulması ve 107 maddeye ilâveler yapılması hususu Türkmenistan Parlamentosunda oybirliğiyle kabul edildi.

Yeni anayasada Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldan 7 yıla çıkartıldı ve Cumhurbaşkanlığı için 70 yaş sınırlaması da kaldırıldı. Doğalgaz zengini Türkmenistan'da, Saparmurat Niyazov'un vefatıyla 2006 yılında

cumhurbaşkanlığı görevine getirilen Gurbanguli Berdimuhamedov 59 yaşında.

Hazar Denizinin Hukuki Statüsü Konvansiyonunun hazırlanmasıyla ilgili Özel Çalışma Grubunun 43. toplantısı, Ocak ayında Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta, Azerbaycan, Kazakistan, Rusya, İran ve Türkmenistan dışişleri bakan yardımcılarının katılımıyla yapıldı. Hazar Denizinin statüsünü belirleme sorunu 5 ülke tarafından 25 yıldır tartışılmaktadır. Bu süre zarfında bazı Hazar bölgesi ülkeleri arasında önemli anlaşmalar sağlandı. Azerbaycan, Kazakistan ve Rusya, Hazar Denizinde kendilerine ait ekonomik bölge sınırlarını kısmen tespit etti. Ama beş ülke arasındaki önemli konulardan bir kısmı hâlâ çözüme kavuşmadı.

Türkmenistan Bakanlar Kurulunun 2016 yılının görüşüldüğü toplantısında, ülkede Tarım Sanayi kuruluşlarının reforme edilmesi ve etkinliğinin arttırılması amacıyla Türkmenistan Devlet Başkanı kararı ile Tarım ve Su İşleri Bakanlığı kuruldu. Bakanlık, daha önce Tarım Bakanlığı, Su Bakanlığı, Türkmen Hasat Ürünleri Devlet Birliği, Türkmen Köy Hizmetleri Devlet Birliği, Türkmen Malları Devlet Birliği ve Türkmen Pamuk Devlet Konsorsiyumu adı ile faaliyet gösteren kurumların bir araya getirilmesiyle oluşturuldu.

Rusya'nın Afganistan-Türkmenistan sınırında güvenlik önlemlerinin artırılmasına ilişkin işbirliği teklifine Türkmenistan'dan ret cevabı geldi. Aşkabat, Afganistan ile sınırlarını korumak için Rusya'nın sınır koruma teklifini reddederek kendi imkânlarının yeterli olduğunu bildirdi. Konu, Rusya Dışişleri Bakanının Aşkabat ziyaretinde gündeme gelmişti.

Cumhurbaşkanı Berdimuhammedov, Mart ayında Pakistan'a resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyaret kapsamında TAPİ projesi başta olmak üzere enerji alanında işbirliğine dair İyi Niyet Memorandumunu ve 2016-2017 yılları için Türkmenistan ve Pakistan Dışişleri Bakanlıkları arasında işbirliği programı imzalandı.

2016'da Filistin ve Türkmenistan arasında çeşitli alanlarda ortak işbirliği anlaşmaları imzalandı. Anlaşma, Ramallah şehrinde Filistin dışişleri bakanı ile Türkmenistanlı mevkidaşı tarafından imzalandı. Görüşmelerde,

diplomatik temsilciliklerin karşılıklı olarak yükseltilmesinin önemi ve iki ülke arasındaki anlaşmaların takibi ve uygulanması için de Aşkabat'ta Filistin büyükelçiliğinin açılmasının gerekliliği ele alındı.

Aral Gölü'nü kurtarma konulu bölgesel toplantı Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta yapıldı. Uluslararası Aral Gölü Tasarruf Fonu toplantısına Kazakistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan çevreyi koruma kuruluşları, uzmanlar ve yetkililer katıldı. Aral Gölünün suyu 1960-1990 yılları arasında büyük ölçüde azaldı. Su seviyesindeki azalmanın sebep olduğu ekonomik kayıplar sonucu bölgede yaşayan canlılar ve tabiat büyük zarar gördü. Toplantıda, Aral çevre felaketinin çözüm önerileri tartışıldı.

Türkmenistan-Afganistan-Tacikistan Demiryolu Hattı'nın 88 kilometrelik ilk etabı, İmamnazar Sınır Kapısında düzenlenen törenle hizmete açıldı. Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Türkmenistan-Afganistan-Tacikistan Demiryolu Hattının ilk etabını hizmete sunmaktan mutluluk duyduklarını belirterek, "Büyük İpek Yolu yeniden kuruluyor. Bu hat, sadece iki ülke için değil, Asya, Avrupa ve komşu ülkelerin büyümesine destek olacak." dedi. Afganistan Devlet Başkanı Eşref Gani ise yeni demiryolu koridorunun bölge ülkeleri arasında ticareti, diyaloğu ve dostluğu tesis edeceğini vurgulayarak, özel ve tarihî bir gün yaşadıklarını kaydetti.

Türkmenistan Uluslararası Atom Enerjisi Ajansına (IAEA) üye oldu. Türkmenistan Dışişleri Bakanının Viyana ziyareti sırasında IAEA Genel Müdürü ile nihai anlaşmalara varıldı. Türkmenistan ve IAEA arasındaki işbirliği 2005 yılında imzalanan Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşmasına dair Garanti Anlaşması esasında sağlanıyordu. Türkmenistan, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumuna üye olan Orta Asya bölgesindeki son ülke oldu. 1957 yılında kurulan IAEA'ya Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan daha önce üye olmuşlardı.

Kültür / Sanat

Türkmenistan ve Japonya Eğitim Bakanlıkları arasında varılan anlaşmaya göre Türkmenistan'ın Aşkabat kentinde Japonca eğitim verecek bir

Teknik Üniversite açılacak. Üniversite Japon müfredatını esas alacak ve teknoloji eğitimi verecek. Japonya'dan gelen öğretmenlerin ders vereceği Teknoloji Üniversitesinde 5 fakülte bulunacak ve üniversite bünyesinde Türkmen-Japon Lisesi de açılacak.

Bilim ve öğrenciler günü olarak kutlanan 1 Eylül'de Cumhurbaşkanı Berdimuhamedov'un katılımıyla Oğuz Han Mühendislik ve Teknoloji Üniversitesi törenle yeni eğitim hayatına başladı. Yeni üniversite ile özellikle teknoloji alanında donanımlı uzmanların yetiştirilmesine önem verileceği kaydedildi. Uluslararası Türkmen-Türk Üniversitesinin Oğuz Han Mühendislik ve Teknoloji Üniversitesi olarak kurulmasına ilişkin kararname 15 Temmuz'da imzalanmıştı. Türkmenistan ile Japonya işbirliği kapsamında yürütülecek üniversitede eğitim 2 dilde verilecek. Ayrıca, öğrencilerin Japonya'nın önde gelen üniversitelerinde de eğitim alması öngörülüyor. Üniversite lisans, yüksek lisans ve doktora programları da olacak. 3000 öğrenci kapasiteli, 1200 kişilik öğrenci yurduna sahip üniversite 12 hektar alana kuruldu.

Kırgız Cumhuriyeti ve Türkmenistan arasında eğitim alanındaki işbirliği kapsamında Kırgız Cumhuriyeti ve Türkmenistan Hükümetleri arasında eğitim alanında işbirliği anlaşması imzalandı. Anlaşma eğitim alanındaki işbirliğinin geliştirilmesi maksadıyla, eğitim kurumları arasında çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi öngörülüyor.

Türkmenistan'ın sembollerinden olan Ahalteke atları için, 1992'den beri her yılın Nisan ayının son pazarı At Bayramı etkinlikleri düzenlenmektedir. Son yıllarda daha önceki yıllara göre, daha kapsamlı ve görkemli bir şekilde kutlanan At Bayramı sadece Türkmenistan'da kutlanmaktadır.

Özbekistan

Siyaset Ekonomi

Özbekistan anayasası, 8 Aralık 1992'de kabul edildi. Bu tarihten itibaren 8 Aralık günü Anayasa Bayramı olarak kutlanmaktadır. Özbekistan'da her yıl anayasa bayramında, bir sonraki yıla isim verilir ve yılın ismine uygun

birçok faaliyet düzenlenir. Bu kapsamda 2016 yılı Özbekistan'da Sağlıklı Anne ve Çocuk Yılı ilan edildi.

Özbekistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı başkanlığında bir heyet 19-21 Ocak'ta Washington'da ABD'nin resmî yetkilileriyle görüşmelerde bulundu. Özbek heyetinin ABD ziyareti sırasında Afganistan'daki durum, bölgesel güvenlik meseleleri ele alındı. Özbekistan bir taraftan Çin ve Rusya ile iyi ilişiklerini korurken diğer taraftan da ABD ile de işbirliği imkânlarını değerlendirmektedir.

Çin Devlet Başkanı Şi Cinping (Xi Jinping) ve Özbekistan Cumhurbaşkanı İslâm Kerimov Haziran ayında bir araya gelerek iki ülke arasında işbirliğinin artırılmasını hedefleyen Kapsamlı Stratejik Ortaklık Ortak Bildirisini imzaladı. Bu anlaşmayla Özbekistan ve Çin arasındaki ilişkiler, stratejik işbirliği seviyesine yükseliyor. Kerimov ve Jinping görüşmesinde, siyasi diyaloğun geliştirerek sürdürülmesi, ekonomik, ticari, sanayi, enerji, bilim, eğitim ve kültürel alanlarda işbirliğinin artırılması konusunda mutabakat sağlanırken, bölgede güvenlik ve istikrarın pekiştirilmesi, küresel tehditlere karşı ortak mücadele konularına ağırlık verildi. İki ülke arasında ekonomik, teknik yatırım, petrol ve gaz endüstrisi alanlarında 200 milyon dolarlık anlaşmaları öngören 7 belge imzalandı.

Rusya meclisinin alt kanadı Devlet Duması, Özbekistan'ın yaklaşık 890 milyon dolarlık borcunun büyük bölümünün silinmesini öngören hükümetler arası anlaşmayı onayladı. Duma'nın aldığı kararla birlikte Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 10 Aralık 2014'teki Özbekistan ziyareti sırasında iki ülke arasında imzalanan anlaşma resmen yürürlüğe girmiş oldu. İmzalanan anlaşma kapsamında Rusya, Özbekistan'ın 889,3 milyon dolarlık borcunun % 95'ini sildi.

Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı İslâm Kerimov 2 Eylül 2016 tarihinde geçirdiği beyin kanaması sonucunda 78 yaşında vefat etti. Özbekistan'ı çeyrek yüzyıl yöneten Kerimov dönemi de kapanmış oldu.

Kerimov 3 Eylül'de memleketi olan Semerkant'ta Şah-ı Zinde tarihî mezarlığına defnedildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 17-18 Kasım tarihlerinde Özbekistan'a resmî ziyarette bulundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan öncelikle Semerkant'a giderek, Özbekistan'ın ilk devlet başkanı İslâm Kerimov'un mezarını ziyaret ederek Özbek halkına taziyelerini sundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Geçici Devlet Başkanı Şevket Mirziyayev ile Türk-Özbek ilişkilerinin yanı sıra bölgesel ve uluslararası gelişmeler hakkında da görüş alışverişinde bulundu.

Türkiye tarafından Cumhurbaşkanı seviyesinde 13 yıl sonra gerçekleşen ziyaretin stratejik açıdan Orta Asya'daki en önemli ülkelerden olan Özbekistan ile Türkiye ilişkilerine ivme kazandırması bekleniyor.

Özbekistan'da 4 Aralık'ta Kerimov'dan boşalan Cumhurbaşkanlığı seçimi için 21 milyondan fazla seçmenin bulunduğu ülkede, halk sandık başına gitti. Seçimlerde, Millî Şahlanış Demokrat Partisi lideri Sarvar Atamuradov, Adalet Sosyal Demokrat Partisi lideri Nariman Umarov, Halk Demokrat Partisi lideri Hotamjon Ketmonov ile Liberal Demokrat Partisinden Cumhurbaşkanı Vekili ve Başbakan Şavkat Mirziyoyev yarıştı.

Geçici Devlet Başkanlığı görevini yürüten Şevket Mirziyeyev seçmenlerin % 88,61'inin oyunu alarak önümüzdeki beş yıllık dönem için Özbekistan'ın yeni devlet başkanı seçildi. 14 Aralık'ta yemin ederek göreve başlayan Özbekistan'ın yeni Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyayev parlamentoda yaptığı konuşmada, Özbek hükümetinin 2017-2021 dönemi için ülkeyi geliştirme stratejisi üzerinde çalıştığını söyledi. Cumhurbaşkanı Mirziyayev'e göre 5 ana ilkeden oluşan program; kamu yönetimi ve yargı sisteminin modernizasyonu, ekonominin liberalleşmesi, sosyal sektördeki reformlar ve dış politikanın yeniden gözden geçirilmesinden oluşuyor.

İslâm İşbirliği Teşkilatı 43. Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı Özbekistan'ın Başkenti Taşkent'te toplandı. Toplantıda İslâm dünyası ve Türkiye açısından önemli kararlar alındı. Toplantıya, Teşkilata üye 26 devletin dışişleri bakanları katıldı. İslâm İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları zirvesinde, FETÖ'nün 15 Temmuz kanlı darbe girişimi kınandı ve FETÖ terör örgütü olarak ilan edildi. Türkiye'nin Kırım konusundaki karar tasarısı da ittifakla kabul edildi. Ayrıca, Türkiye'nin Suriye ve ülkedeki insani kriz

ile Somali'deki durum konusundaki karar tasarıları da tartışıldı. Konseyde alınan en önemli kararlardan biri de, terörizmle ve organize suçlarla ortaklaşa mücadele için İstanbul'da İslâm İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi kurulması oldu. Toplantıdaki bir diğer önemli konu ise Amerikan Kongresinin kabul ettiği Terörizme Destek Verenlere Karşı Adalet Yasası oldu. Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin geçirdiği yasanın, ülkelerin egemenlik ve bağımsızlıklarına ilişkin temel uluslararası hukuk ilkelerine aykırı olduğu belirtilerek, şiddetle kınandı ve Amerikan hükümetinden uluslararası güvenlik ve barış için bu yasanın iptal edilmesi talep edildi.

Kültür / Sanat

1991 yılında Sovyetler Birliğinden ayrılıp bağımsızlığını kazandıktan sonra yeni bir millî kimlik inşa etmek isteyen Özbekistan, ülkedeki Rus etkisini azaltma mücadelesine devam ediyor. Özbek yönetimi, kültürlerine ait müziklerin farklı kültürlere ait enstrümanlarla çalınmasını yasakladı. Özbek yetkililer, tar adı verilen müzik aletiyle Özbek müziklerinin çalınması yasağının millî kimlik duygusunu güçlendirmek maksadıyla alındığını ifade etti. Tar, İran, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan ve kısmen Türkiye'de kullanılan telli bir çalgıdır.

Birleşmiş Milletler Bilim Eğitim ve Kültür Örgütünün (UNESCO) Etiyopya'daki toplantısında Özbek pilavı, Somut Olmayan Kültür Mirası Listesine dahil edildi. Özbekistan Kültür ve Spor Bakanlığından yapılan açıklamada, Etiyopya'nın başkenti Adis Ababa'da yapılan UNESCO Kültür Mirası toplantısında, Özbekistan hükümeti tarafından sunulan "Pilav geleneği ve kültürü" dosyasının, toplantıda kabulüyle "Özbek pilavı"nın UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine alındığı vurgulandı. Tıp bilgini ve filozof İbni Sina tarafından tarif edildiğine inanılan ve günümüzde de Özbek sofrasının en lezzetli yemeklerinden biri sayılan Özbek pilavının "aş" da denilen pilav çeşitleri arasında; "toy aşı", "bayram aşı", "devzira pilav", "çayhane pilav", "Semerkand pilavı", "Andican pilavı" ve "Taşkent pilavı" gibi çeşitleri bulunmaktadır.

Tacikistan

Siyaset / Ekonomi

Tacikistan'da Haziran ayında % 92 katılımla gerçekleşen anayasa referandumu % 94,5 evet oyu ile sonuçlandı. Tacikistan Meclisi, Cumhurbaşkanı İmamali Rahman'a "Ulusun Lideri" statüsünü sağlayacak yasayı 2015 yılı Aralık ayında kabul etmişti. Seçimlerde Cumhurbaşkanı Rahman için, "ulusun lideri" statüsünün tanıdığı hak gereği, sınırsız süreli başkanlık da dahil birçok değişikliğin önü açılmış oldu. Yeni anayasa değişikliği ile ayrıca cumhurbaşkanı olma yaş sınırı 35'ten 30'a düşürüldü. Böylece Rahman'ın 29 yaşındaki oğlu Rustam İmamali'nin cumhurbaşkanı adayı olabilmesinin önü de açıldı. Anayasa değişikliğiyle ülkede dinî niteliklere dayalı siyasi partilerin kurulması da yasaklanırken, siyasi partilerin yurt dışından finanse edilmesine ve yabancı ülkelerin siyasi partilerinin ülkede faaliyette bulunması da yasaklanıyor.

Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü Hükümetler Arası Askeri-Ekonomik İşbirliği Komisyonunun 14. toplantısı Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de yapıldı. Toplantıya, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Belarus ve Ermenistan temsilcileri katıldı. Rus NATO'su olarak bilinen Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütünün bir sonraki toplantısının Mayıs 2017'de Kırgızistan'da yapılması kararlaştırıldı.

Tacikistan'da konuşlanan Rus askerleri bir tatbikat düzenledi. Tatbikatta, terör örgütlerinin etkisiz hâle getirilmesi teması işlendi. Rusya'nın Tacikistan'ın başkenti Duşanbe ve Kulyap'daki üssünde 7 binden fazla asker görev yapmaktadır. Tacikistan'ın Afganistan sınırının korunmasına destek sağlayan Kulyap'daki Rus üssü 2042 yılına kadar faaliyetine devam edecek.

Tacikistan'da yüzyılın inşaatı olarak anılan, dünyanın en yüksek barajı olacak Rogun Hidroelektrik Santralinin inşaatına başlandı. Ülkenin doğusundaki Vahş ırmağı üzerine kurulacak santral tamamlandığında 335 metrelik yüksekliğiyle dünyanın en yüksek barajı olacak ve santralin faaliyete başlamasıyla yıllık ortalama 17 milyar kilovatsaat elektrik üretilecek. Orta Asya'nın en büyük hidroelektrik santrali olması plânlanan Rogun Hidroe-

lektrik Santralinin ilk etabının 2018 yılında faaliyete geçmesi öngörülüyor.

Çin ve Tacikistan, Tacikistan'ın Afganistan sınırında bulunan Dağlık Badahşan Özerk Bölgesinde ortak tatbikat düzenledi. Tacikistan Savunma Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, Dağlık Badahşan Özerk Bölgesine sızan teröristlerin etkisiz hale getirilmesinin amaçlandığı tatbikata, 10 bin Tacik askeriyle Çin Halk Kurtuluş Ordusuna bağlı birlikler katıldı.

Kültür / Sanat

Tacikistan'da 10 yıldır yayımlanan Rusya'nın ünlü Komsomolskaya Pravda gazetesinin yayını durduruldu. Gazetenin Rus muhabirin yazısında Tacikistan nüfusun neredeyse yarısının Rusya'da çalıştığı ve Dünya Bankası verilerine göre, ülkenin GSYİH'nın neredeyse % 50'sini Tacik göçmen işçilerin ülkelerine gönderdiği dövizlerden oluştuğunu belirten haberi Duşanbe yönetiminde tepkilere neden olmuş, sert açıklamalar gelmişti.

Tacikistan'da soyatlarda, aidiyet belirten Rusça ekler kullanılması yasaklandı. Soyatlarda ve baba adlarında "ov", "ova", "oviç" ve "ovna" gibi Rusça aidiyet eklerinin kullanmasını yasaklayan kanun uyarınca vatandaşlar bundan sonra Tacikçe aidiyet ekleri kullanacak. Yasayla vatandaşların soyatlarında "molla", "hoca", "şeyh", "emir", "sofi" gibi dinî içerikli eklerin kullanması da yasaklandı. Daha önce soyadı Rahmanov olan Cumhurbaşkanı İmamali Rahman, 2007 yılında soyadındaki "ov" ekini çıkarmış; Rahman'ın ardından diğer üst düzey Tacik yöneticiler de soyadlarındaki Rusça ekleri atmıştı. Eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinde rejimin asimilasyon politikasının gereği olarak yapılan bu uygulamanın kaldırılması Rusya'da tepkilere yol açtı. Rusya, Tacikistan'daki bu yasaya vize rejimi uygulamasıyla tepki verdi.

Tacikistan hükümeti, 2016 yılında tamamlanması gereken 12 yıllık eğitime geçiş sürecinin Millî Eğitim Bakanlığının isteği üzerine, ekonomik kriz ve okulların yetersizliği sebebiyle 2020 yılına ertelendiğini açıkladı. Millî Eğitim Bakanlığı, 12 yıllık eğitime geçişin kademeli olarak 2032 yılına kadar devam edeceğini açıkladı.

Tacikistan İslâm Araştırmaları Merkezi Başkanı, Kur'an-ı Kerim haricindeki namaz öncesi ve sonrası yapılan dualaların Tacik dilinde okunmasını teklif etti. 5 Ekim tarihinde Tacik dili günü toplantısında konuşan İslâm Araştırmaları Merkezi Başkanı, Tacikistan'da Müslümanların çoğunluğunun tâbi olduğu Hanefi mezhebinin kurucusu İmam Ebu Hanife zamanında bu konunun çözüme bağlandığını ve uzun tartışmalardan sonra Tacikistan'daki Müslüman âlimlerle namazın başlangıç ve bitiş dualarının Tacik dilinde okunması hususunda mutabık kaldıklarını söyledi.

Rusya Federasyonu

24 Kasım 2015'te Rus savaş uçağının Türk hava sahasını ihlal etmesi sebebiyle düşürülmesi sonrasında başlayan gerginlik, Türkiye-Rusya ilişkilerinin geleceği açısından önemli sonuçlar doğurdu. Uçağın düşürülmesiyle birlikte Rusya hükümeti ve halkının Türkiye hakkındaki tutumu değişti. Moskova'daki Türkiye Büyükelçiliği ve diğer şehirlerdeki konsolosluklar önünde protesto gösterileri düzenledi. Uçağın düşürülmesinden 4 gün sonra Türkiye'ye karşı ekonomik yaptırımlar yürürlüğe girdi. Krizin Türkiye'nin Türk dünyası ile olan ilişkilerine de ciddi yansıması oldu. 12 Haziran'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mektubu ile yumuşama sürecine giren ilişkiler 28 Haziran'da Rusya Devlet Başkanı Putin'in Türkiye'ye tur satışına konulan sınırlamanın kaldırılması ile normalleşme sürecine girdi. "Türk Akımı" ve Akkuyu Nükleer Santralinin inşası projelerinin canlandırılması ve ikili ticaret hacminin kriz öncesi seviyeye dönmesi gerektiği hakkında açıklamalar yapıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 15 Temmuz darbe girişiminin ardından ilk yurtdışı seyahatini 9 Ağustos'ta Rusya'ya yaptı. Görüşmelerin ardından düzenlenen ortak basın toplantısında; geçen yıl yaşanan uçak krizinde dibe vuran ilişkileri ilk etapta 24 Kasım öncesine döndürme, hatta daha ileri boyuta taşıma kararı alındı. Ankara ve Moskova, 2016-2019 yılları arasını kapsayan bir orta vadeli program üzerinde mutabakata vardı. Bu mutabakat kapsamında ekonomi, ticaret, enerji, turizm ve beşeri alanlarda bazı kararlar alındı. Enerji konusu mutabakatın önemli başlıklarından biriydi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ilişkilerin daha iyiye gitmesi için 12 başlık ortaya koydu. Bu başlıklar arasında vizesiz rejimin tam teşekküllü olarak tekrar yürürlüğe konulması, Akkuyu Nükleer Santrali Projesinin hızlandırılması ve charter uçuşlarının başlaması, Mavi Akım projesinin tamamlanması gibi konular var.

İstanbul'da düzenlenen 23. Dünya Enerji Kongresinde Türkiye ve Rusya Türk Akımı Anlaşmasını imzaladı. 10 Ekim'de Putin ve Erdoğan görüşmesinin ardından ortak basın toplantısında, Türkiye'yi enerji koridoru haline getirme planları çerçevesinde çalışmaların devam ettiği vurgulandı.

Rusya 2016 yılına yeni ulusal güvenlik stratejisi ile girdi. Yeni stratejik belgeye göre, Rusya'nın önemli uluslararası sorunların, silahlı çatışmaların çözümünde ve uluslararası hukukun üstünlüğünü sağlamada sahip olduğu rolün altı çizilmektedir. Ülke ekonomisinin düşük düzeydeki rekabet edebilirliği ve hammadde ihracatına büyük bağımlılığı çok önemli ekonomik tehdit olarak algılanmakta ve finans sisteminin güçlendirilmesi, banka faizlerinin düşürülmesi çözümün bir parçası olarak görülmektedir. Renkli devrimler, NATO'nun doğuya doğru ilerlemesi, Ukrayna krizi, enformasyon savaşı, silahlanma yarışı gibi siyasi tehditlere de değinilen strateji belgesinde nükleer silahların yayılmasını önleme, bölgesel çatışmaların çözüme kavuşturulması, terörle mücadele konularına da değiniliyor.

Şanghay İşbirliği Örgütü başbakanlar zirvesi Bişkek'te gerçekleşti. Örgütün 15. başbakanlar zirvesine, Kırgızistan, Kazakistan, Rusya, Beyaz Rusya, Tacikistan ve Çin başbakanlar düzeyinde, Özbekistan ise başbakan yardımcısı düzeyinde katıldı. Zirve sonunda, yakında Pakistan'ın da üye olacağı Şangay İşbirliği Örgütünün bankası ve fonunun oluşturulması konusunu da içeren 11 belge imzalandı.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Devlet Başkanları Zirvesi 16 Eylül'de Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te toplandı. Kırgızistan bu yıl anılan teşkilatın dönem başkanlığını yapmaktadır. Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev'in başkanlığında yapılan zirveye Rusya Devlet Başkanı, Azerbaycan Cumhurbaşkanı, Belarus Cumhurbaşkanı, Ermenistan Cumhurbaşkanı, Kazakistan Cumhurbaşkanı, Tacikistan Cumhurbaşkanı,

Moldova Başbakanı, Türkmenistan Bakanlar Kurulu Başkanı, Özbekistan Dışişleri Bakanı katıldı. Zirvede 16 gündem maddesi ele alındı. Bağımsız Devletler Topluluğu Devlet Başkanları Bildirisi, Uluslararası terörizmle mücadele daha fazla otaklığı öngören bildirge, 2020 nüfus sayımı, 2017-2019 yılları terörle mücadele programı, 2016-2020 bilgi teknolojilerinin suçla mücadelede kullanımı, 2017 yılında Azerbaycan'ın Gence şehrinin Bağımsız Devletler Topluluğu kültür başkenti ilan edilmesinin de aralarında olduğu 14 belgeye imza atıldı. Gürcistan, Rusya ile yaşadığı krizden sonra 2009 yılında örgütten ayrılmış; Ukrayna ise Rusya'nın Kırım'ı ilhakından sonra zirvelere cumhurbaşkanı düzeyinde katılmama kararı almıştı.

BDT Devlet Başkanları Konseyi, Bağımsız Devletler Topluluğu'nun 1991 yılında tesis edilen Üst Kuruludur. Konsey'e BDT ülkeleri Devlet Başkanlarının tümü üyedir. Konsey eski SSCB Devlet Konseyi yerine faaliyet göstermektedir. Konsey'in kararları ancak tarafların ortak mutabakatı üzerine kabul edilmekte olup, katılımcılar kararın değerlendirilmesini reddetme hakkına sahiptir.

BDT'nin kuruluşunun 25. yıldönümü çerçevesinde Devlet Başkanları anılan devletlerarası birliğin faaliyet sonuçlarını değerlendirerek, topluluğun geliştirilmesinin temel yönleri üzerine görüş teatisinde bulundular.

14 Mart'ta Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkenti Pekin'de Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) Genel Sekreterliği'nde Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ŞİÖ Diyalog Ortağı statüsünü verme memorandumu imza töreni yapıldı.

ŞİÖ'ne Kazakistan, Kırgızistan, Çin, Rusya, Tacikistan ve Özbekistan'ın üye olduğunu hatırlatalım. 2015 yılında Ufa'da yapılan ŞİÖ Zirvesinde Ortak statüsünü Azerbaycan, Ermenistan, Kamboçya ve Nepal'e verme kararı alınmıştı. Aynı zamanda ŞİÖ'nün eşit haklı üyeliğine Hindistan ve Pakistan'ın seçilmesi süreci başlatıldı. ŞİÖ'nün gözlemci ülkeleri, Belarus, Moğolistan ve İran'dır.

Kazakistan'ın başkanlığında Şanghay İşbirliği Örgütü Bölgesel Antiterör Ajansı (ŞİÖ RATS) Olağan 28. toplantısı 8 Nisan'da Taşkent'te yapıldı. Toplantıya Kazakistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti, Rus-

ya Federasyonu, Tacikistan ve Özbekistan temsilcileri katıldı. Toplantıda ŞİÖ'ye üye ülkelerin 2013-2015 yılları için terör, ayrımcılık ve aşırıcılıkla mücadelede işbirliği programını uygulama sonuçları ve ŞİÖ RATS kararlarının hayata geçirilme durumu masaya yatırıldı.

23-24 Haziran 2016 Tarihlerinde Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te ŞİÖ'nün kuruluşunun 15.yıldönümüne ithafen Zirve toplantısı yapıldı. Toplantıya bütün üye ülke başkanları, gözlemci ve diyalog ortakları olan ülke başkanları katıldı. ŞİÖ'ne üye ülke başkanları tarafından imzalanan Taşkent Deklarasyonu'nda terör örgütü mensupları ile mücadelede siyasi ve askerî etkileşimi güçlendirme niyeti teyit edildi. Beklenilen kararlardan biri Hindistan ve Pakistan'ın gelecek yıl örgütün tam üyesi olacakları kesinleşti. Devlet Başkanları, Hindistan ve Pakistan'ın ŞİÖ'ne tam üyelik statüsünün alınması ile Örgütün potansiyelini büyütecek ve uluslararası gündemdeki konuların çözümü, bölgedeki ve bütün dünyadaki güvenlik, istikrar ve gelişimin sağlanmasında çok taraflı mekanizma olarak rolünün yükselmesini sağlayacağını belirttiler. Zirvede ŞİÖ'ne bağlılık mutabakat anlaşmasını imzalayan Hindistan ve Pakistan 2017 yılında Kazakistan'da yapılacak zirve toplantısına ŞİÖ'ne tam üye olarak katılacaklardır. Taşkent Zirvesinin diğer önemli konularından biri de 2005 yılında gözlemci statüsü verilen İran'ın ŞİÖ'ne üyeliği ile ilgili müzakerelerin başlatılması oldu. Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan tarafından 1996 yılında kurulan Şangay İşbirliği Örgütünde, Afganistan, İran, Moğolistan ve Pakistan gözlemci, Belarus, Türkiye ve Sri Lanka diyalog ortağı olarak yer alıyor.

Ekim ayında Erivan'da Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütünün olağan toplantısı gerçekleşti. Toplantıya Beyaz Rusya Devlet Başkanı, Kazakistan Başbakanı, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan devlet başkanları katıldı. Toplantının en somut sonuçlarından biri KGAÖ genelinde terör gruplar olarak kabul edilen terör örgütlerinin ortak listesini oluşturma meselesinin ele alınması oldu.

2-3 Kasım 2016 tarihlerinde Bişkek'te gerçekleşen ŞİÖ Hükumet Başkanları Konseyinin 15. toplantısı sonucunda önemli kararlar alınarak, bir bildiri kabul edildi. Ekonomik ve siyasi bağları güçlendirmenin dışında

bölgenin son yıllardaki temel sorunları haline gelen terörizm ve radikal örgütlerle mücadele konusunda çabaları birleştirmenin önemi vurgulandı. Görüşme sonunda imzalanan belgeler arasında ŞİÖ üye ülkeler çok yönlü ticari-ekonomik işbirliği programını hayata geçirmeye ilişkin ŞİÖ sekreteryası raporuna dair karar, ŞİÖ'nün 2015 bütçesinin icrası sonuçlarına ilişkin finans raporu, 2017 yılı bütçesi, ŞİÖ üye ülkelerin dış denetçiler komisyonunun anılan örgütün daimi kurumlarının dış denetimi raporuna dair kararı bulunmaktadır. ŞİÖ hükumet başkanlarının bir sonraki olağan oturumu 2017 yılında Rusya Federasyonunda düzenlenecektir.

Tataristan Cumhuriyeti

Kazan'da 19-21 Mayıs tarihlerinde VIII. Uluslararası Ekonomi Zirvesi "Rusya-İslâm Dünyası: Kazan Summit" gerçekleştirildi. Bu yılki toplantıya Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Kuveyt dahil 20 ülke katıldı. Zirvenin ilk gününde medyada IŞİD'e karşı mücadele, Genç girişimciler Kazan forumunun eğitim programı, Rusya'da helal gıda sanayinin yatırım ve yenilik imkânları başlıklı konferanslar yapıldı.

Rüstem Minnihanov 6-7 Nisan tarihlerinde Çekya'ya yaptığı iş ziyaretinde; Çekya'da Tataristan Günlerine, Avrupa Tatarları Birliğinin toplantısına katıldı.

Kayyum Nasıri Müzesinde filozof ve kültür tarihçisi L. Yakovleva'nın "Kaynaklara Dönüş: Bugünden Yarına Kayyum Nasıri. Tatar Leonardo Da Vinci Hakkında Felsefi Üçlü" adlı kitabının tanıtımı Ocak ayında yapıldı. Yakovaleva kitabında, Nasıri'nin hayatını ve sanatını tanıtmaktadır. Kayyum Nasıri, Tatarların manevi hayatında yeni bir dönem açan ve Batı düşüncesi ile Doğu'nun kadim bilgeliğini birleştiren Tatar kültürü ve tarihinde önemli şahsiyetlerden biridir. Nasıri'nin çok yönlü sanatı, N. F. Katanov, V. V. Grigoryev, Ş. Lemersye-Kelkeje, R. K. Ganiyeva, Gaynettdin gibi Tatar, Rus ve Avrupalı bilim adamlarının ilgisini çekmiştir.

24 yıl önce Tataristan parlamentosu Tatar Cumhuriyeti'nin sembollerinin birisini, Ak Kanatlı Parsı devlet tuğrası olarak kabul etmiş ve 7 Şubat, Tataristan Cumhuriyeti'nin Devlet Tuğrası Günü olarak ilan edilmişti.

2016'da devlet tuğra gününde resmî etkinlik düzenlenmemesi üzerine Azatlık Tatar Gençleri Birliği, Kazan şehrinin merkezinde Tataristan tuğrası basılı 3 bin bayrağın dağıtıldığı bir etkinlik düzenledi.

Tatar şairi Musa Celil'in doğumunun 110. yıldönümünü kutlama etkinlikleri kapsamında Tataristan Kültür Bakanlığı, Tataristan Millî Müzesi ve Kazan Federal Üniversitesinin işbirliğinde "XXI. Yüzyıl Değerleri Açısından Musa Celil: Hayatı ve Çalışmaları" konulu konferans gerçekleştirildi.

Kazan'da I. Nazib Jiganov Miras Tatar Müziği Festivali, festivalin kurucusu ve sanat yönetmeni, Tataristan Cumhuriyeti Devlet Senfoni Orkestrası Sanat Yönetmeni Aleksandr Sladkovskiy yönetiminde gerçekleştirildi. XX. yüzyılın ünlü Tatar bestekârı Nazib Jiganov'un anısına düzenlenen müzik festivalinde Tataristan müziğinden örnekler sunuldu.

Kazan'da Tatar M. Celil Akademik Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu'nda XXXIV. Uluslararası F. İ. Şalyapin Opera Festivali gerçekleştirildi.

Kazan'da ve Tataristan'ın diğer şehirlerinde 26 Nisan'da millî şair ve yazar Abdullah Tukay'ın doğumunun 130. yıldönümüne ilişkin kutlamalar ve Ana Dil Günü kapsamında çeşitli etkinlikler düzenlendi. 25 Nisan'da Kazan'da Tataristan Bilimler Akademisi, Uluslararası Türk Akademisi, Tataristan Kültür Bakanlığı, Tataristan Eğitim Bakanlığı, G. İbragimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü tarafından doğumunun 130. yıldönümünde Uluslararası "Abdullah Tukay ve Türk Dünyası" başlığında konferans gerçekleştirildi.

Büyük Tatar şairi Abdullah Tukay'ın doğumunun 130. yıldönümü etkinlikleri kapsamında, Sforzando Vakfı ile Tataristan Cumhuriyeti Tiyatro İnsanları Birliğinin ortaklaşa düzenlediği "Tukay Masalları" adlı müzikalin ilk gösterimi 25 Şubat 2016 tarihinde M. Salimjanov Oyuncu Evinin sahnesinde yapıldı.

1895 yılında açılan N. İ. Feşin Kazan Sanat Yüksek Okulunun 120. yıldönümüne ilişkin etkinlikler kapsamında Şubat ayında Hazine Millî Sanat Galerisinde "N. İ. Feşin Kazan Sanat Yüksek Okulu 120 Yıl" adlı kitabının tanıtımı yapıldı.

IV. Uluslararası Nevruz Tiyatro-Eğitim Festivali Kazan'da 13-17 Haziran'da gerçekleştirildi. Bu yıl foruma 'Tanrı Belası' oyunu ile katılan Budapeşte'deki Macaristan Millî Tiyatrosu, forumun fahri konuğuydu. Uluslararası Nevruz Tiyatro Festivalinin himayesi altında yapılan Nevruz Forumu kapsamında tiyatronun güncel meseleleri ile ilgili eğitimler, çalıştaylar ve seminerler yapıldı.

Geleneksel olarak düzenlenen XXIX. Uluslararası Rudolf Nuriyev Klâsik Bale Festivali bu yıl 11-28 Mayıs tarihlerinde Tatar M. Celil Akademik Devlet Opera ve Bale Tiyatrosunda gerçekleştirildi.

16-17 Mayıs tarihlerinde Ş. Mercani Tarih Enstitüsü ile işbirliğinde Tataristan Devlet Güzel Eserler Müzesi tarafından büyük bilim adamı, sanat tarihçisi, etnograf, mimar Fuad Valeyev'in doğumunun 95.yıldönümünde çeşitli etkinlikler düzenlendi. En eski dönemlerden XX. yüzyılın başına kadar Tataristan'ın sanat tarihinin temellerini atan Valeyev'in başlıca eserleri: "Eski Çağ ve Ortaçağ Orta İdil Boyu Sanatı", "Kazan Tatarlarının Mimari-Dekoratif Sanatı (Köy Evleri)", "Tataristan'ın Halk El Sanatı", "Tataristan'ın Eski Sanatı". F. H. Valeyev'in 1969 yılına yayımladığı ve ölümünden sonra 2002 yılında tekrar basılan "Kazan Tatarlarının Nakışı" adlı eseri çok önemlidir. Valeyev anma etkinlikleri kapsamında, Millî Sanat Hazine Galerisinde V. Valeyev Okumaları "Modern Sanatta Gelenekler: Yorumlar ve Kriterler Sorunu" bilimsel konferansı, "Yeni Realite Paradigmasında Millî Sanat" ve "Tatar Halkının Nakışı" sergisi düzenlendi.

Bolgar Devlet Tarih-Mimari Açık Hava Müzesinde 21 Mayıs'ta Volga Bolgar (Bulgar) Devleti tarafından İslâm dininin resmî olarak kabul edildiği gün anısına "Kutsal Bolgar Jıyenı" kurultayı gerçekleştirildi. Cumhurbaşkanı Rüstem Minnihanov'un katılımı ile Bolgar İslâm Akademisinin temel atma töreni düzenlendi.

Rusya Müftüler Konseyinin girişimi ve Tataristan Kültür Bakanlığının desteğiyle düzenlenen 12. Uluslararası Müslüman Film Festivali 5-11 Eylül 2016 tarihlerinde Kazan'da yapıldı. Festivalin açılışı kapsamında İranlı yönetmen Mecit Mecidi'nin "Muhammed-Allah'ın Elçisi" filminin göste-

rimi yapıldı. Rusya ve dünya toplumunun, Müslümanlar ve İslâm hakkında doğru bilgilendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen festivalde, bu yıl 33 ülkeden 60 film yarıştı. Türkiye'yi animasyon dalında, yönetmenliğini Burak Babayiğit'in üstlendiği "Siyah", kısa metrajlı belgesel dalında ise Orhan Dede'nin yönettiği katarakt hastalarının yaşadığı zorlukları anlatan "Lamorde" filmi temsil etti.

En İyi Uzun Metrajlı Film Ödülü, yönetmeni Hadi Mohaghegh olan "Immortal" filmine verildi. Uzun Metrajlı Filmin En İyi Yönetmeni Ödülüne yönetmen Sergey Potapov'un "Dyesegoy Tanrısı" filmi lâyık görüldü. Uzun metrajlı Filmin En İyi Senaryosu Ödülünü Vuk Rshumovich'in "No One's Child" filmi aldı. En İyi Uzun Metrajlı Belgesel Ödülü, Mehdi Ganji'nin "I want to be a king" filmine verildi. En İyi Kısa Metrajlı Belgesel Ödülüne iki film lâyık görüldü. Bunlar yönetmen Alijan Nasirov'un "Ata Beyit" filmi ile yönetmen Ruslan Valeyev'in "Z / K" filmleridir. En İyi Animasyon Filmi Ödülünü yönetmen Alena Rebezova'nın "Dolesu" filmi aldı. Uzun Metrajlı Filmin En İyi Operatör İşi Ödülü operatör Rouzbeh Rayga'nın "Immortal" filmine verildi. Uzun Metrajlı Filminde En İyi Erkek Oyuncu Ödülüne "Redha" filmindeki erkek oyuncular gurubu (Haritz Haziq, Izzy Reef, Namron) lâyık görülürken, Uzun Metrajlı Filminde En İyi Kadın Oyuncu ödülünü "Norjmaa" filmindeki Badema rolü aldı.

Tataristan Kültür Bakanlığı ve Tatar Devlet K.Tinçurin Drama ve Komedi Tiyatrosu tarafından organize edilen VIII. Uluslararası Kerim Tinçruin Millî Dramaturji Tiyatro Festivali 15-21 Eylül tarihlerinde Kazan'da yapıldı. Uluslararası ve tiyatrolar arası ilişkileri güçlendirmeyi, millî dramaturjiyi korumayı ve Rusya Federasyonu'nda ve yurtdışında yaygınlaştırmayı amaçlayan bu festivale Tataristan, Mari El, Dağıstan, Adıgeya, Orenburg bölgesi ve Kırgızistan'dan gelen tiyatrolar katıldı. Festivalde dokuz oyun tiyatro severlerin beğenisine sunuldu.

Tatar Devlet "Ekiyet" Kukla Tiyatrosunda Tataristan Kültür Bakanlığı tarafından organize edilen II. Uluslararası "Şombay-Fest-2016" Kukla Tiyatroları Festivali gerçekleştirildi. Kukla sanatını tanıtmak amacıyla Tatar folklor araştırmacısı Şombay adını taşıyan festival 26-30 Eylül 2016 tarihlerinde yapıldı.

Başkurdistan

Uluslararası "Avrasya'nın Kalbi Sanat Festivali" 25-29 Mayıs tarihlerinde Başkurdistan'ın başkenti Ufa'da düzenlendi. Festival çerçevesinde Uluslararası Kültürlerin Kesiştiği Yer: Kültürlerarası Diyalog ve Avrasya Alanında İşbirliği Konferansı yapıldı.

31 Mayıs-3 Haziran tarihlerinde Ufa'da tanınmış Türkolog Edhem Tenişev anısına, Ural-Altay: Asırlardan Geleceğe Konulu VII. Rusya Türkoloji Konferansı düzenlendi. Rusya Bilimler Akademisi (RBA), Rusya İnsanî Bilimsel Fonu, Uluslararası Türk Akademisi (TWESCO), Rusya Bilimler Akademisi Ufa Merkezi, Başkurdistan Bilimler Akademisi, Ufa Tarih, Dil ve Edebiyat Enstitüsünün ortaklaşa düzenlediği konferansta bilim adamları; Türk halklarının dil, tarih ve folklor meselelerini ele aldılar.

Ural-Altay: Asırlardan Geleceğe konulu konferans Ufa'da yapıldı. Konferans, Türkologların Türk dillerinin bugünkü durumu ve geçmişi, edebiyat ve folklor, tarih ve etnoloji incelemeleri konularındaki çalışmalarını birleştirmek amacıyla düzenlendi. 2003 yılında Gorno-Altaysk'ta yapılan konferansın devamı geleneksel olarak Ufa'da yapılmaktadır.

Rusya Federasyonu Uluslararası Türk Gençliği Forumu, Ufa'da Nisan ayında yapıldı. "Türklerin Altını" başlıklı gençlik forumuna, Başkurdistan, Tataristan, Saha (Yakutistan), Tuva, Karaçay-Çerkesya, Hakasya, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti başta olmak üzere 12 bölgeden gelen temsilcilerin katılımı ve Rusya üniversitelerinde okuyan Kazak, Özbek, Türkmen, Kırgız ve Azerbaycanlı öğrenciler katıldı.

R. N. Baimov, G. N. Gareyeva, R. H. Timergalina'nın hazırladığı "Başkurt Toprağının Yazarları" kitabı 15 Ocak'ta yayımlandı. Zaynab Biişeva adını taşıyan bibliyografik kitapta, Ortaçağdan günümüze kadar Başkurdistan edebiyatını temsil eden yazarlar hakkında bilgiler yer almaktadır.

Başkurdistan Cumhuriyeti A. Z. Velidi Millî Kütüphanesinin 180. yılında Ufa'da 24-25 Mart tarihlerinde Rusya Kütüphaneler Birliği, Başkurdistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi, Başkurdistan Kültür Bakanlığı, Başkurdistan Devlet Üniversitesi ve Başkurdistan UNESCO Komitesi tarafından Uluslararası "Rusya Sosyokültürel Tarih Bağlamında Kütüphane Tarihi" adlı bilimsel Konferansı düzenlendi.

Başkurt halkının manevi mirasının korunması ve yaygınlaştırılmasına büyük katkıda bulunan ünlü Başkurt aydını, şair Muhametsalim Umetbayev, doğumunun 175. yıldönümünde çeşitli etkinliklerle anıldı. Uluslararası "Başkurdistan ve Rusya'da Marifetçiliğin Gelişme Aşamaları ve Özellikleri: Filolojik, Felsefi, Tarihsel-Kültürel, Pedagojik ve Hukuki Konular" konferansı ile Umetbayev Okumaları gibi birçok bilimsel etkinlik düzenlendi.

Başkurdistan Hükümeti, 2014 yılında ünlü bilim adamı, etnograf, Rusya Bilimler Akademisinin üyesi Prof. Dr. Rail Kuzeyev'in bilimsel çalışmalarını birleştiren 7 ciltlik bir eserin hazırlanması için bir çalışma grubu kurmuştu. 2016 yılında tamamlanan 7 ciltlik eser Başkurdistan Hükümetinin desteği ile yayımlandı.

Ufa Kalesinin kuruluşunun 442. Yılı ile Başkurt halkının millî kahramanı Salavat Yulayev'in doğumunun 262.yıldönümü başkent Ufa'da 12 Haziran'da çeşitli etkinliklerle kutlandı.

Başkurdistan'ın Uçalin ilçesinde Türk-Macar anıtlarının bulunması ve araştırılması amacıyla 3-7 Ağustos tarihlerinde Uluslararası Rusya-Macaristan "Kalkan" Arkeolojik Keşif çalışmaları yapıldı. Başkurdistan topraklarında bulunan bazı arkeolojik malzemeler, Başkurt ve Macar halklarının Güney Ural bölgesinde VI-X. yüzyıllardaki ortak kültürel değerlere işaret etmektedir.

Başkurdistan, Altay, Dağıstan, Kazakistan, Kalmukya, Karelya, Kırgızistan, Tuva, Yakutistan ve Hakasya'dan gelen destan anlatıcılarının katılımı ile I. Rusya Destan Anlatıcıları Festivali 23-24 Ekim tarihlerinde Ufa'da yapıldı.

Ufa'da 9-12 Aralık tarihleri arasında Uluslararası 2. Gümüş Akbuzat Film Festivali gerçekleştirildi. Adını Türk mitolojisinde uçan kanatlı at Akbuzat'tan alan millî ve etnik sinema festivaline bu yıl Rusya ile yaşanan sorunlar sebebeiyle Türkiye'den yapımlar kabul edilmedi. Festivalde büyük ödül, en İyi ödülleri, Jüri Özel Ödülü, Seyircinin Tercihi Ödülü gibi kategorilerin yanında, Amir Abdurrezakov Millî Ruh Ödülü ve Gilvan Amirov En İyi Görüntü ödülü verildi.

Çuvaşistan

Çuvaşistan'ın başkenti Çeboksarı'da 24 Haziran'da IV. Çuvaşistan "Akatuy" bayramının açılışı yapıldı. "katuy", tıpkı Tatarların Sabantoy bayramı gibi tarlalarda ekim dikim işlerinin bitişi ile ilgili Çuvaş halk bayramıdır. Çuvaşçadaki "aka" "ekim", "tuy" (toy) "düğün" anlamına gelir. Bu bir nevi saban ve toprak düğünüdür. Akatuy bayramı kutlamalarında güreş, koşu, at yarışları yapılır, çeşitli spor müsabakaları düzenlenir, şarkı söylenir, oyun oynanır, millî yemekler hazırlanır, bu şekilde millî gelenekler pekiştirilir.

IX. Çeboksarı Uluslararası Sinema Festivali 23-28 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirildi. Festivalde, 12 uzun metrajlı film, 20 etnik ve bölgesel sinema filmi yarıştı. Festivalin büyük ödülünü Rusya'dan katılan Mihail Mestetskiy'in "Bez Birliği" filmi kazandı.

Çuvaş Dili Günü kutlamaları 25 Nisan'da yapıldı. 1992 yılından beri kutlanılan bayram, Çuvaşların yoğun olarak yaşadıkları yerde yapılmaktadır. Çuvaşça Bayramı kutlamaları kapsamında, ilk Çuvaşça alfabe kitabını yazan İ. Y. Yakovlev'in doğumunun 168. yıldönümünde çeşitli etkinlikler düzenlendi.

Çuvaşistan Millî Kütüphanesinde 12 Nisan'da Kai Ehlers tarafından Almancaya çevrilen "Ilttanbik" adlı eski Çuvaş destanının tanıtımı yapıldı. 1956 yılında Batırevski ilçesi Sugutı köyünde destan anlatıcı Osta-Nastyuk'dan yazar Mihail Yuhma tarafından kaydedilen "Ilttanbik" destanı bugün Çuvaşça, Rusça, Türkçe ve Bulgarcaya çevrildi. Büyük Volga Bulgar Devletinin son yıllarını anlatan "Ilttanbik" destanında, büyük savaşçı, komutan ve Volga Bulgar Devletinin son kralı Ilttanbik'in hayatı anlatılıyor. Kral Ilttanbik 1236 yılında Moğol-Tatarların Volga Bulgar Devletine saldırılarında iki aya yakın başkentleri Bilyar şehrini savunmuştur.

2016 yılında yeni Çuvaş yazısının kuruluşunun (1871) 145. yıldönümü kutlandı. Kutlamalar kapsamında 22 Nisan'da bölgelerarası "Çuvaş Yazısı: Kaynaklar ve Gelişimi" adlı çalıştay düzenlendi.

Çeboksarı'nın kuruluşunun 547. yıldönümü kutlamaları kapsamında 20-21 Ağustos 2016 tarihlerinde çeşitli festivaller, kültür ve spor etkinlikleri düzenlendi.

Raisa Krısina editörlüğünde Dr. Georgiy Fedorov tarafından yazılan Çuvaş Dili Deyimleri Sözlüğü'nün birinci cildi yayımlandı. Sözlükte, Çuvaş alfabesinin A'dan S'ye kadar harflerle başlayan deyimler yer almaktadır.

Altay Cumhuriyeti

Altay halkının Rusya'ya bağlanmasının 260. yılı ve Altay Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 25. yılı kapsamında 10 Haziran'da Gorno-Altaysk'da Uluslararası "Altay-Rusya: Asırlar Aşarak Geleceğe Doğru" adlı ilmî konferans düzenlendi.

Altay Cumhuriyeti'nde 2016 yılı sinema ve aile yılı olarak ilan edildi. Bu kapsamda, A. V. Anohin Millî Müzesinde 12 Şubat'ta Çaga Bayramı (Çagaa-Bayram) kutlandı. Çaga Bayramı; Orta Asya halklarının eski bir bayramıdır. Bu bayram her yıl ay takvimine göre hesaplanır ve yeni yılın başlangıcını simgeler. Yeni yılın başlangıcına ilişkin bütün törenler yeni ay sırasında yapılır. Bayram sırasında millî oyunlar oynanır, çeşitli yarışmalar düzenlenir, millî Altay yemekleri hazırlanır, millî kıyafetlerle gösteri yapılır, konserler verilir. Bayramda, boylar arasında yarışmalar yapılır, millî yemek yarışması ve el sanatları ürünleri fuarı düzenlenir. Çaga Bayramının, Altay Cumhuriyeti'nde resmî tatil günü olarak kutlanmasına ilişkin kanun 22 Ocak'ta Cumhuriyet Meclisinde kabul edildi.

Rusya Federasyonu (RF) Kültür Bakanlığı, RF Halkları Kültürel Miras Varlıkları Listesine Altay Cumhuriyeti'nde bulunan 84 kültürel eseri kaydetti. İlk kez 2 arkeoloji anıtı federal düzeyde önemli listede yer aldı: Azalu-Oozı Kurgan Grubu (Şebalinskiy İlçesi), Ulalinskaya Durağı (Gorno-Altaysk). 82 kültürel varlık da bölgesel önem taşıyan tarih ve kültür anıtı statüsüne alındı.

Altay Türklerinin önemli destan anlatıcılarından olan kayçi (destan anlatıcısı) N. U. Ulagaşev, 17 Mart'ta doğumunun 155. yıldönümünde A. V.

Anohin Millî Müzesi ile Paspaul kasabasındaki N. U. Ulagaşev müzesinde çeşitli etkinliklerle anıldı. Kayçi Ulagaşev'den, 31 destan, onlarca masal ve şarkı derlenmiştir. Masalları arasında "Alıp-Manaş", "Irıstu", "Oyrot Masalları" gibi meşhur Altay masalları da yer almaktadır.

Gorno-Altaysk Devlet Üniversitesi Altayistik ve Türkoloji Fakültesi tarafından Altay Millî Kültür Festivali düzenlendi. Festival kapsamında; katılımcılar, geleneksel Altay halk çalgıları ile çalınan müzik eserleri ile Altay halk danslarından örnekler sundular.

A. V. Anohin Millî Müzesinde 8 Nisan'da ünlü Altay edebiyatçısı Valeriy Çiçinov'un (1936- 1999) doğumunun 80. yıldönümüne ilişkin sergi açıldı. Çiçinov, Altay ve Rus edebiyatı ile ilgili birçok kitap, makale, bilimsel çalışmanın yazarı olup Uluslararası Türk Akademisinin onur üyesidir.

Altay'ın Koş-Ağaç ilçesi Kokor yerleşim yerinde Haziran 2016'da Altay Cumhuriyeti Kültürel-Tarihsel Miras Ajansının Araştırma Keşif Heyeti tarafından daha önce bilinmeyen Runik yazılar bulundu. Kaya üzerinde yapılan bu yazılar çok hasar görmesine rağmen bazı satırlar okunabilir durumdadır.

Altay Cumhuriyeti Millî Müzesinde korunan Cengiz Han'ın verdiği nasihatler olduğu düşünülen "Zihin Anahtarı" adlı eski Moğolca elyazmalarının bir kısmı çözüldü. XIII-XIV. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen elyazmaları Prof. Dr. İrina Nevskaya'nın başkanlığında öğrencisi Herken Bold tarafından Frankfurt Üniversitesinde deşifre edilip ve filolojik ve lengüistik açıdan incelendi.

Saha Cumhuriyeti (Yakutistan)

Yakutistan'ın başkenti Yakutsk şehrinde 20 Mart'ta Kuzey Halkları Evinde RF Magadan Bölgesi Çukokta Özerk Bölgesinden, Sankt-Peterburg ve Moskova'dan toplam 48 delegenin katılımı ile birincisi 1992 yılında düzenlenen 5. Yukagir Halkı Kongresi yapıldı. Yukagirler, Kuzeydoğu Sibirya'nın en eski yerli halklarından biridir. Kongreye katılan delegeler, Yukagir dili ve kültürünün korunması, geliştirilmesi ile ilgili konuları ele aldılar.

Yakutsk'da 24 Mart'ta Cumhuriyet çapında düzenlenen "Soğuk Kutbu Seyahati" festivali başladı. Soğuk sembolünün soğuk koruyucusu Çıshaan'a geri verilme töreni, festivalin ana etkinliğiydi. Turistler için dünyanın en soğuk bölgesindeki turistik güzergâhları tanıtan festival kapsamında, Oymyakon'da geleneksel geyik çobanları bayramı, halk ustalarının ürünleri sergisi, millî yemeklerin tanıtımı, "Soğuk Kutbu Güzellik Yarışması" yapıldı.

Yakutların Millî "Isıyah Bayramı" 21 Haziranda kutlandı. Yakutların çok eski zamanlardan beri Ulu Gök Tanrısının hürmetine yaptıkları Isıyah bayramı bahar mevsiminde doğanın canlanıp yeryüzün yeşilliğe büründüğü zamanda kutlanır. Bayramda, ağaç altında kurbanlar kesilir, sonra daire şeklinde toplanılıp kımız içilir ve meydanda yakılan odun ateşinin üzerinden atlanır.https://tr.wikipedia.org/wiki/Is%C4%B1yah - cite_ note-1 Isıyah'ta, yer ruhlarını memnun etmek amaçlanır ve Ulu Ana'dan merhamet istenir. Yakutlara göre, bu bayram ilk ata olan "Elley" ile ilgilidir. O, başlatıcısı olduğu bu bayramı kendi yurdunda kutlamıştır. Yakutlar güz bayramına Abası Isıyah / Isıga (kötü ruh serpmesi / saçısı), bahar bayramına ise Ayıhı Isıyah / Isıga (iyi-ruh serpmesi / saçısı) derler. Isıyah (ısıga) kelimesinin ısı kökünden türemiş olması ve ıs / es / ez (sahip) kelimesiyle bağlantısı da dikkat çekicidir. Daire şeklinde yapılan bu şenlikler hem halayı, hem de Kazaklardaki kımız murunduk "ilk kımızı içme" merasimini çağrıştırmaktadır.

Rusya sinema yılının etkinlikleri kapsamında, 17-21 Ağustos tarihleri arasında Yakutsk şehrinde RF Kültür Bakanlığı ve Yakutistan Kültür Bakanlığı desteği ile Rusya Sinemacılar Birliği tarafından düzenlenen Rusya Bölgesel Sinema Forumu ve IV. Yakutistan Uluslararası Film festivali gerçekleştirildi. Çağdaş dünyada millî kültürün korunması, geleneklerin küresel dünyada entegrasyonu konuları festivalin odağındaydı. Film festivaline Fransa, Belçika, Kolombiya, Moğolistan, Kırgızistan, Yakutistan, Rusya ve Kazakistan yapımı toplam 9 uzun metrajlı film ve İsveç, Yakutistan, Buryatya, Finladiya ve Rusya yapımı toplam 7 belgesel film katıldı.

Yakutistan UNESCO Komitesinin 25. yıldönümü kapsamında 7 Temmuz'da Yakutistan'da III. Uluslararası "UNESCO Şaheserlerinin Olonho Topraklarında Buluşması" festivali düzenlendi. Festivalin konukları UNESCO Sözel Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine alınan ve çeşitli ülkelerde bulunan geleneksel kültür eserlerini görme imkânını buldular. Daha önce Yakutların en eski millî destanı "Olonho", UNESCO tarafından insanlığın somut olmayan kültür mirası listesine dahil edilmiş, "Lenskiye Stolbı" doğa parkı da UNESCO Dünya Mirası listesine alınmıştı.

Hakas Cumhuriyeti

Hakasya'nın başkenti Abakan'da 14 Nisan'da 400 delegenin katılımı ile XIII. Hakas Halkı Kurultayı gerçekleştirildi. Delegeler, Hakas dilinin korunması, geliştirilmesi ve Hakasya'nın sosyal-ekonomik gelişimi ile ilgili konuları ele aldılar. Kurultayda Hakasya Aksakallar Şurasının yeni 55 üyesi seçildi.

2016 yılı Hakasya'da İvan Ştıgaşev yılı olarak ilan edildi. Rahip, yazar, öğretmen, çevirmen olan İvan Ştıgaşev, Hakasya ve Altay-Sayan'ın gelişimine büyük katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda İvan Ştıgaşev'le ilgili çeşitli kültür etkinlikler düzenlendi.

Eski Hakas takvimine göre yeni yıl bayramı olarak bilinen "Çıl Pazı", 26 Mart'ta başkent Abakan'da kutlandı. 1994 yılından bu yana ilkbaharda gece ve gündüzün eşit olduğu günlerde geleneksel olarak kutlanan Çıl Pazı bayramı, yılın başı olarak bilinmekte, uzun kıştan sonra uyanış anlamına gelmektedir. Hakas inançlarına göre, sonbaharda çayanlar, yani toprak, nehirler, tayga ruhları gökyüzüne çıkarlar, ilkbaharda ise güneşin ilk ışınları ile geri gelirler. Çıl Pazı, şafak vaktinde dağda güneşi karşılamakla başlar, burada yörenin en yaşlısı özel bir dua eder ve bundan sonra kutlamalar başlar. Sonra Hakaslar ev ev gezerek birbirlerini tebrik eder ve ikramda bulunurlar. Çıl Pazı gününden itibaren bir ay içki içme yasaktır. Bu yıl Çıl Pazı bayramı kapsamında çeşitli etkinlikler düzenlendi: Hakas halkının bahadırlarını, tarihî kişilerini anlatan tiyatrolar, konserler, millî örf

ve âdetler (ateş tanrıçası olan Od İne'nin beslenmesi), Pay Hazın'a (kutsal kayın ağacına) hürmet, millî oyunlar vs.

Hakasya'da 2016 yılı Nikolay Domojakov yılı olarak kutlandı. Şair, yazar, çevirmen ve bilim adamı Nikolay Domojakov'un doğumunun 100. yıldönümünü kapsamında, II. Domojakov Okumaları Bilimsel-Uygulamalı Konferans gerçekleştirildi. Millî Kütüphane tarafından hazırlanan Nikolay Domojakov Bibliyografik Eser Bilgileri kitabının tanıtımı yapıldı.

Hakasya N. F. Katanov Devlet Üniversitesi, Hakas Dili ve Edebiyatı Haftası ile "Katanov Okumaları 2016" bilim günlerini düzenledi.

Hakasya Cumhuriyeti Filarmonisinin büyük salonunda 4 Mart'ta ilk millî Hakas operası "Çanar Hus"un gösterimi yapıldı. Opera, Hakas klâsik müziğinin kurucusu, halk bilimci Aleksandr Kenel tarafından bestelendi. "Çanar Hus" ve "Ah Çibek" Operası (libretto A. Çmıhalo) Çanar Hus hakkındaki Hakas efsanelerinden esinlenen besteci tarafından bestelenmiş olup kısmen 1970 yılında, tamamıyla da 1980 yılında sahneye konulmuştu. Büyük bir aşkı, ebedi insanî değerleri, halkın kahramanlığını anlatan eserin bir diğer özelliği de, Hakas kültürünün inceliklerini yansıtmasıdır. Çanar Hus operası aynı adı taşıyan kahramanlık destanına dayanılarak bestelenmiştir. Besteci operada; tahpahlar (kopuz eşliğinde söylenen 4'lü ve 8'li Hakas manileri), ağıtlar (sıih) gibi çeşitli Hakas halk ezgilerini de kullandı.

Rusya UNESCO Komisyonu Altay Şubesinde Şubat ayında düzenlenen toplantısında Altay Cumhuriyeti, Tuva, Hakasya ve Kemerovo bölgesinin temsilcileri Orta Asya halklarının geleneksel sanatı olan gırtlak şarkısının Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine alınmasına ilişkin konuyu görüştüler. Hakasya'yı temsilen toplantıya Ulger Folklor Topluluğu Başkanı Vyaçeslav Kuçenov katıldı. Boğazdan / gırtlaktan söylenen şarkılara "hai", seslendirenlere ise "haici" denir. Haiciler, gırtlaktan çıkardıkları seslerle doğada bulunan canlı veya cansız varlıkları, akan bir nehri, hayvanların çığlıkları gibi çeşitli sesleri tasvir ederler.

Krasnoozernıy köyünde 22 Nisan'da "Çir İne" (toprak günü) kutlandı. Bu bayram 1996 yılından bu yana geleneksel olarak Hakasya'nın çeşitli il-

çelerinde Çıl Pazı Bayramından (Hakas takvimine göre yeni yıl) bir ay sonra kutlanmaktadır. Bu sene bayram, yazar ve şair Nikolay Domojakov'un memleketi Ust-Abakan ilçesinde kutlandı. Bayramda, hasatın bereketli olması için; millî Hakas gelenekleri, "Çir İne" ibadeti, kutsal ateş beslenmesi, sürünen keklik otunun dumanı / isi ile arınma, kutsal kayın ağacına renkli bezleri (kurdelelerinin) bağlanması yapıldı.

Abakan şehrinde 14 Nisan'da XIII. Hakas Halkı Kongresi gerçekleştirildi. Kongreye Hakasya'nın bütün şehirleri ve ilçelerindeki 400'e yakın Hakas delege, aksakallar şurası üyeleri katıldı. Kongreye katılan delegeler, Hakas geleneklerinin, dilinin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili konuları görüştüler. Beş yılda bir düzenlenen Hakas Halkı Kongresinde alınan kararlar, cumhuriyette uygulanan millî politikaları etkileyecek niteliktedir. Rusya'da 2010 yılında yapılan nüfus sayımına göre 63.643'ü Hakasya'da olmak üzere toplam 72.959 Hakas yaşamaktadır.

Beyskiy ilçesi Ust-Sos Açık Hava Müzesinde 18 Haziran'da Hakasçadan Güneşe Şükran olarak çevrilen Kün Pazı bayramı kutlandı. Bayramda, kopuz sanatçıları arasında yarışma düzenlendi. Hakasya geleneksel müziğinden örnekler sunuldu.

Hakas şair, yazar ve gazeteci İvan Kostyakov doğumunun 100. yıldönümünde 27 Aralık'ta N. G. Domojakov Millî Kütüphanesinde çeşitli etkinliklerle anıldı.

Hakasya'da 24 Eylül'de "Urtun Toyı" Hasat Bayramı kutlandı. Bu sene bayram eski Hakas takvimine göre insan yılı kapsamında düzenlendi. Bayramda alınan mahsuller için "Çir Çayaanı" (Toprağa Teşekkür Etme Ayini) ve "Ulug Ot" (Kutsal Ateşi) merasimleri yapıldı.

Hakasya Cumhuriyeti'nin halklarının tarihsel-kültürel mirasının korunması ve tanıtılması amacıyla 2004 yılında kabul edilen Türk Yazısı ve Kültürü Günleri Ekim ayında Altay ilçesinde düzenlendi. Bayram kapsamında "Hakas Edebiyatı" konulu yuvarlak masa ve "Hakas Dili ve Edebiyatının Günümüzde Durumu" konulu bir seminer düzenlendi.

Tuva Cumhuriyeti

Tuva Cumhuriyeti'nin 95. yıldönümünde 2016 yılı Tuva'da Tuva Misafirperverliği yılı olarak ilan edildi. Bu kapsam 14-17 Temmuz tarihlerinde Çadan şehrinde 11 ülkeden gelen 127 kişinin katılımı ile XVII. Uluslararası "Ustuu-Huree" müzik ve inanç festivali gerçekleştirildi.

Tuva'nın başkenti Kızıl'da 27 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı Vekili Şolban Kara-Ool ve bilim camiasından 100'den fazla temsilcinin katılımı ile "Tuva Ekonomisi: Gelişimin Tarihsel Analizi, Ana Eğilimleri ve İmkânları" konulu konferans düzenlendi.

Tuva Cumhuriyeti'nde, Tuva halkının kültürel ve manevi mirasının ayrılmaz bir parçası olan Tuva dilinin korunması, desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 1 Kasım Tuva dili günü olarak tespit edildi.

Tes-Hem ilçesi Ak-Erik köyünde 1 Nisan'da kutlanan geleneksel Kement Bayramı "Sıdım Bayırlalı" kapsamında şarkılar söylendi, dans gösterileri yapıldı, yarışmalar düzenlendi.

Ay takvimine göre Tuva yeni yılı olarak bilinen Halk Şaaga Bayramı 8-9 Şubat tarihlerinde kutlandı. Bu sene Şagaa bayramı ve Tuva Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 95. yılı kapsamında, Tuva millî güreş (Hureş) gibi spor yarışmaları dinî, kültürel ve spor etkinlikler düzenlendi. Çobanlara hediyelerin dağıtıldığı Şaaga bayramında, "San Salırı" etkinliklerinde, yeni yılın ilk güneş ışıklarının karşılanması ile başlar. Budist tapınaklarında ve açık alanlarda güneşin kardeşi sayılan ateş yakılır ve etrafında şamalarca ayin yapılır. Tuva halkının en büyük bayramı olan Şagaa bayramı, bir bahar ve umut bayramı olarak kutlanır. Bayramdan bir hafta önce köylerde, evlerde temizlik yapılır, en güzel giysiler giyilir, ziyafetler verilir. Genelde sütlü çay, hoytpak (ekşitilmiş süt), kurut (kurutulmuş çökelek), bıştak (peynir) gibi sütlü mamuller ve et ağırlıklı yemekler yenir. Daha sonra güç, çeviklik ve cesaret gerektiren millî oyunlar oynanır. Yeni hayatın başlangıcını sembolize eden Şagaa bayramı ile ilgili ilk bilgiler, M.S. VI-VIII. yüzyıllara aittir. Bayram, genelde Ocak ayının sonundan Şubatın sonuna kadar farklı tarihlerde kutlanmaktadır.

Hakasya'da 2016 yılında Z. K. Kırgas'ın yayıma hazırladığı, Türkolog Dorug-ool Monguş'un editörlüğü altında "Tuvalıların Yüzyıllarca Süren Gelenekleri: Halk Şarkıları ve Ayin Nazımı" adlı kitap yayımlandı. Eser, Tuva kültüründe gelenekler ve örf-âdetlerin genç nesillere tanıtılmasında önem taşımaktadır.

Tuva halkının kültürü, gelenekleri, örf ve âdetlerinin araştırılması, korunması ve yaygınlaştırılması amacı ile Tuva Cumhuriyeti Halk Gelenekleri Akademisi kurulması kararlaştırıldı.

Tuva Cumhuriyeti'nde "Şagaa" ay takvimine göre Tuvalıların yeni yıl millî bayramı olan "Por-Bajın-Ataların Çağrısı" Halk Gelenekleri Festivali gerçekleştirildi. Festival, dünyanın en gizemli arkeolojik anıtlarından biri olan eski Uygur kalesi Por-Bajın'ın kalıntılarının bulunduğu Tere-Hol gölünün kıyısında yapıldı.

Doğu Türkistan

Çin'in Doğu Türkistan'da devlet teşviki ile uyguladığı iskân politikası bölgenin etnik yapısını değiştirmektedir. Kaşgar, Hotan, Yarkent gibi güney şehirlerinde Uygurlar çoğunluktayken Urumçi, Turfan, Aksu gibi şehirlerde Han Çinlilerinin nüfusu hızla artmaktadır. İskân politikası ve Uygurlara yapılan baskılar neticesinde iki toplum arasında gerilim ve husumet artmaktadır.

Çin'in 1955 yılında "yeni ilhak edilen toprak" anlamına gelen Sincan (Xinjiang) Uygur Özerk Bölgesi olarak adını değiştirdiği Doğu Türkistan'da Uygurlara uygulanan yasaklar her geçen gün ağırlaşmaktadır. Uygur dilinin öğretimi ile ilgili yasaklar, 2011 yılında başlayan tesettür kıyafetleri satılması yasağı, kamu görevlileri ve öğrencilerin oruç tutmaktan men edilmeleri, gençlerin camilere gitmesine yaş sınırı konması, sakal bırakmanın, toplu taşıtlarda ve kamuya açık yerlerde yüzünü kapatacak şekilde tesettürlü dolaşmanın, ay yıldızlı elbise giymenin yasaklanması ve dinî eğitime getirilen kısıtlamalar bölgedeki tansiyonu yükseltmektedir.

Bölgede Ramazan ayından itibaren seyahat şartları zorlaştırıldı. Yeni uygulamalar çerçevesinde, Sincan Uygur Özerk Bölgesinin sınır kesiminde yer alan Kazak Özerk İli'nde yaşayan Uygurların, herhangi bir seyahat başvurusunda bulunmaları hâlinde ikametleri yakınındaki karakola giderek DNA örneklerini, parmak izlerini, ses kayıtlarını ve üç boyutlu resimlerini vermeleri istenmeye başlandı.

1993'ten beri verilen Martin Ennals İnsan Hakları Ödülü bu yıl Çin tarafından müebbet hapse mahkûm edilen 46 yaşındaki Doğu Türkistanlı lider İlham Tohti'ye verildi. Tohti, Pekin'de geçtiğimiz yılın başında bölücülük suçlamasıyla gözaltına alınmış, bilgisayarları, cep telefonları ve akademik çalışmalarına el konulmuştu. İlham Tohti tutuklanmadan önce Çin'in en tanınmış Uygur akademisyenlerinden biriydi. Ekonomi profesörü olan Tohti, aynı zamanda internette kurduğu forum sitelerinde Uygur ve Han Çinlileri arasında diyaloğu geliştirmek için çaba sarf ediyordu.

Sincan Uygur Özerk Bölgesinde 2016 yılının son üç ayında binlerce cami kamu güvenliğine aykırı olduğu iddiasıyla yıkıldı. Bölgedeki demografik değişimi amaçlayan Çin hükümeti, camileri ibadet için sağlam olmadığını gerekçe göstererek yıkıyor.

Doğu Türkistan Mücadelesinin en önemli kilometre taşlarından olan ve ilki Eylül 1955'de Suudi Arabistan'ın Taif şehrinde, ikincisi ise 10-13 Aralık 1992 tarihlerinde İstanbul'da toplanan Doğu Türkistan Millî Kurultayının devamı niteliğindeki Dünya Uygur Kurultayının 5. Genel Kurulu Fransa'nın başkenti Paris'te Temmuz ayında yapıldı. Dünyanın değişik ülkelerinde faaliyet gösteren Doğu Türkistan Sivil Toplum Kuruluşları ile önde gelen aydınlar, siyasi aktivistler, kanaat önderleri ve temsilcilerden oluşan yaklaşık 15 ülkeden 130 delegenin katıldığı kurultayda Rabia Kadir, Dünya Uygur Kurultayı başkanlığına tekrar seçildi.

şiir

Zeynep Arkan

2016 YILINDA EDEBİYAT DERGİLERİ VE ŞİİR

Zeynep Arkan

> "(Dergiler) yönetildikleri kadar yönetmeye başlıyorlar bir süre sonra, kendilerine yapılan katkı oranında katkıda bulunuyorlar yazarlarına ve okurlarına. Yazarlar, artık yalnız kendi yazdıklarına değil, dergideki bütün öbür yazıların bileşimine de bağlı kalmak zorunluluğunu duyuyorlar; derginin sentezine göre yazıyorlar. Çoğu kere farkında bile olmadan. Okura gelince... Okur, baştan kendi seçmesi sonucu aldığı bir dergiye koşullanıyor gitgide, beğenisini, eleştiri açısını ona göre ayarlıyor ister istemez. Bütün bu öğeler birleşince dergi herkesin bir şeyler kattığı 'ayrı' bir kişilik hâline geliyor; işte demek istediğim yaşama payı bu." (Tomris Uyar, Dergilerin Düşündürdüğü, *Papirüs*, Nisan 1968)

Uyar'ın dergiler hakkındaki beyanı günümüzde hâlâ geçerli. Her derginin ayrı bir kişiliği ve kadrosuna aldığı şair ve yazarı kendine benzetme gücü var. Editör, yazar ve okur dergilerin üretimine ve tabii ki tüketimine topluca yön verirken; bir dergiyi var ederken, kendilerini tanımlayacak bir kişilik ediniyorlar o dergi sayesinde. Dergilerin poetikaları dahilinde gerçekleştirdiği "derleme"ler edebi türlerin ve değerlerin gelişmesine veya değişimine katkıda bulunuyor. Dergiler yazarları için "görünme" mekânı değil, eleştiri ve düşüncenin gelişimine katkı sağlayan bir çalışma biçimi olduğundan; bu yaklaşımla yoluna devam eden her dergi edebiyatı yaşatıyor. Yazar ve eseri, içinde bulunduğu döneme ait bir veri, kültürel ortamın hâkimiyetini ortaya koyan bir gösterge oluyor. Kültürel üretimin varlığı, niteliği, tartışmaya açılması gereken çeşitliliği tam olarak dergilerin işlevini açıklamaktadır.

Edebiyat dergileri Tanzimat'tan bu yana Türk Şiiri'ne büyük katkılar sağladı. Merkezî ve uzun ömürlü dergilerle birlikte kısa süreli görünüp kaybolan fanzinler veya taşra çıkışlı, süreli dergiler modern Türk Şiiri'nin varlığı ve devamlılığı üzerinde önemli rol oynamıştır. Garip, Toplumcu

Gerçekçi Şairler, Mavi akımı, İkinci Yeni, 1980 Kuşağı, 90'lar, 2000'ler derken... 2016 yılında şiir hareketlerine dair söylenecek taze ve zengin tartışmalar, yol açıcı olduğu kadar okura zevkle ulaşabilmiş metinler oldukça az. Yine de bu yıl içerisinde yayımlanan "dergiler kapansın" minvalindeki yazıların (hem de dergilerde yayımlanan yazıların) yersiz ve absürt kaçtığını söyleyecek kadar nabız tutan şiir ve eleştiriler ortaya konmuştur. Her dergi kendi estetik anlayışını, yeni yetenekler keşfetme gücünü, yerel konulara, kimlik meselelerine, edebiyat eleştirisine yönelme biçimini taşıdığından edebiyat dergilerinin çeşitliliği kültürel ortamı diri tutan bir kazanımdır.

Aynı zamanda şiirin üretimi ve dergiler aracılığıyla tüketimi üzerine konuşurken içinde bulunduğumuz ortamın koşullarını gözden geçirmeliyiz. Teknolojik katkılarla hızlandırılan iletişim, dergilerin kadrosunu belirlemede büyük rol oynamakta. Şiire dair temel bilgilerden yoksun, genellikle dergi editörlerinin istediği minvalde şiirler yazan genç ve hazırlıksız şairlerin varlığı önemli bir sorundur. Şiir yazarken şairine ait özgün sesin ve yenilik iddiasının gittikçe cılızlaşmasına rağmen şiir üretiminin çokluğu da tartışılmalıdır. Bağımsız, zamanın ruhunu dile getiren ve şairini değil, kendini gösteren şiirler çoğalması gerekirken şiir artık, salt iletişimin bir sonucu olarak var olmaya başlamıştır. Şiirin şairinden zorunluluk ve özenle koparak dağılan bir metin olması gerekirken; yüksek hızda iletişim ağları sebebiyle kendi gerçeğini yaratmakta güçsüz kaldığına şahit oluyoruz. Tüm siyasal ve toplumsal değişimler müthiş bir hıza sahip olduğundan beri şiir, kendini aynada izlemekten başka bir şeye fırsat bulamayan heyecanlı bir genç gibidir.

Şiir, daima en genç edebi üretim biçimi olarak yaşayacak. Çöken veya dirilen her toplumsal hareketi şiir yakalar ve dönüştürür. Bu gücü elinde tuttuğunu bilen her şair yazdığı her şiirle direnecek ve direnme gücünü yayacaktır. Şiirin bu anlamda okuruna güven vermesi gerekir. Şairine de. Ortaya bu gücün bilinciyle çıkan şairlerin sayısının çoğalması acil bir ihtiyaçtır. Şiirin varlığı ve devamı için dergilerin yönelimi değil şairin biricikliği esastır. Bununla beraber, yayın kalitesini düşürmeden sadece "şiir" yayımlamak isteyen dergilerin zorlandığı seziliyor. Şiirde yeni biçimler

üzerine çalışmaların dergilerde pek yer bulamadığı, böylesi çalışmalara yer veren dergilerin ise sayısının ve ömrünün az olduğunu da görüyoruz. Şiir her zaman olduğu gibi az ama var. Dergiler her şeye rağmen bunun için mücadele veriyor. Hatta belki de yayımlanan onlarca şiirin içinde sadece bir veya ikisinin şiir olduğu bilinciyle. Az ve aynı zamanda kıymetli olanın gözükmesi adına bile dergilerin varlığı ve devamlılığı yürekten temennimizdir.

2016 yılı hem dünyada, hem de Türkiye'de siyasi anlamda çok zorlayıcı geçti. Ortadoğu'daki savaşlar, müdahaleler, ülkemiz adına çok ciddi bir tehdit olarak ortaya çıkan ve destansı biçimde püskürtülen 15 Temmuz darbe girişimi, birçok ilde gerçekleşen saldırılar ve patlamalar... Bu karanlık günlerin şüphesiz ki edebiyatımıza yansıması kaçınılmazdı. Bunca umutsuzluk ve korku salmaya çalışılan durumda edebiyat ve şiirin karanlığı dağıtmaya gücü yeter mi tartışılır; fakat şiirin bu karanlığı dağıtacağımıza dair inancı tazeleme gücü var. Şiirin bir zihni biçimlendiren, dirilten ve gücünü ortaya koyan yapısını 15 Temmuz'da ve daha sonrasında sıkça hatırladığımız Mehmet Âkif'in mısralarında hissettik.

Bu yıl süresince 30'a yakın dergiyi takip ettim. (*Afro*, *Aşkar*, *Ayarsız*, *Barbar*, *Dergâh*, *Diri Ozanlar Derneği*, *Duygu Çağı*, *Duvar*, *Dünyadan Çıkış Yolları*, *Fayrap*, *Fosforlu Elma*, *Hece*, *Japonya*, *Karabatak*, *Karahindiba*, *Kaygusuz*, *Kitap-lık*, *Mahalle Mektebi*, *Melamet*, *Merkezkaç*, *Natama*, *Nepal*, *Şiiri Özlüyorum*, *Tasfiye*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yasak Meyve*, *Yedi İklim*, *Yılkı*.)

Kültür ve Sanat, Fikir ve Sanat başlıklarıyla kategorize edebileceğimiz süreli yayınların şiire yaklaşımı, genel olarak gençleri destekleyen bir tutum içindeydi. Bir dergi için önemsenecek ilk özellik bu. Dergilerin bir kısmı estetiği, bir kısmı ideolojiyi, diğer bir kısmı da polemiği genellikle ön plâna çıkarsa da edebi üretim, kurama verilen değer ve genç şairlere destek gibi temel konular önemini kaybetmiyor.

Bu yıl içerisinde kapanan dergiler de vardı. *Japonya, Melamet, Afro* gibi dergiler veda ederken, *Kaygusuz* (Salim Nacar, Dursun Göksu, Musa Günerigök), *Dünyadan Çıkış Yolları* (Nazmi Cihan Beken, Ümit Güçlü,

Erhan Altan, Berkay Havuk, Gülçin Özkişi) ve 15 Temmuz darbe girişiminden sonra *Temmuz* (Ali Emre, Mustafa Yılmaz) dergileri çıkmaya başladı. Edebiyat dergileri 15 Temmuz özel sayısı yaptılar. 15 Temmuz Şiirleri Antolojisi de yayımlandı. Şiirlerin genelinin klişe ve hamaset dolu yapısı bu bağlamda Mehmed Akif'in hâlâ aşılamadığını göstermektedir.

Seçme Şiirler

Poetika
Çayan Özvaran

her dil yamalıdır. ve dilsiz yamalarla sen
çok kalaba etme kim. ne sükût ne esrar bu
birazı musibet gerisi riya bir tenle
bulmalıdır dünyada açlık kendi rengini
sessiz harf, harfsiz sesi; bulanlar yordamıyla
boğmuştur içimizde. bir ses bir sesi daha

hep silgiye başvuran ve sesi çatallaşan
şu ülkeye kefilim ve şu paydos anına
sersefil sakıncası cezaya uğramanın
sergisi umulmadık yaralarla açılan
çekiyor kuyusuna bir ses bir sesi daha

işte sen de şairsin hoş geldin kafiyeye
ne anlama gelirsin? ne serbest kargışların!
ataların görklüydü tanırlardı kılıcı
cânım felaketlerin yatırıp tende mizan
tartardı ulu vakit bir ses bir sesi daha

ben karınca olmam sen Süleyman olmadan
rüzgârı ulu orta ve tahtı kırk kilitle
eksildi kelimeler. büyüdü alkışların
bir vadi dolu altın yetmeden mahzenine
buluyor ikindiyi bir ses bir sesi daha

çarpıl şimdi ilhama. güloynar ve garabet
baş eğmez bir dizedir kim çalsa emrivaki
dönmeden sırta kalbin çarpıl ya da ikrar et
tanıyor hırsızıyla bir ses bir sesi daha

bulmadık ey hacegân bakılmadık hece O
gönül sona mı erdi şenliği var nefslerin
görgeç yeni zamandı. ve kadim mimarına
gülüyor alay aksak. bir ses bir sesi daha

bu yedinci bendidir bu kaçıncı mahalle
evine uğra uğul baban da yetim senin
ağıdın kum çektiği o dağâvaz bitmiştir
sen şiir diyeceksin ehil evden bilecek
işte sönüyor güneş yürüyor dağlar işte
arıyor divanında bir ses bir sesi daha

(*Karabatak*, sayı 24, Ocak-Şubat 2016)

Yürüyelim
İdris Ekinci

Nerede kaldıysak oradan, kalmadıysak geçelim, bunun ve bunun ve bunların yanından
Utandığımızda, her üşüyüp utandığımızda, ayrı taraflardan yan yana gidelim
Bunların önemsiz olduğunu anlatan her dersten erkenden, oradan nerede kaldıysak
Bir tarihi kuzgunlara kaptırmadan, şimdiden, buradan, geniş anlamlı bir adımla
Ve zamanı çoğul bir yola getirip getirip bir nefesle yeniden başlatarak, nerede kaldıysak

İlk adımı sen at, ben senden sonra olayım, sonraya senden kalayım, sende kalayım
İlk adımın ilk adımım olsun, ilk adımımla tanınayım, sen o ilk adımı at yürüyelim
Nereden geldiysen geldin, nerede durduysan durdun, şimdi burada durmayalım
Bak bu koridor, bu ayaklarımıza yakışan toprak, sadece adımlarımıza bakarak, durmayalım
Sebebimsen, gel bu duranı koşturalım, susturalım bu durmadan sözün kalbini yoranı sebepsizsen

Yürüyelim, hangi mevsimden örüldüyse kelimelerimiz söyleyelim, bulutlara sağlam basarak
Yavaş yavaş küçülen ama bir noktada durmadan bekleyen, dünyayı bir nokta olarak kaydeden
Balkondan sarktığı kadar dünyaya eğilen bir göğün altında yalpalamadan durarak
Yani biraz yorularak da olsa, attığımız her adımda bir iz ya da bir anı gibi sendelemeyen
Karın yağdığını görünce artık neyi anlayacağını bilen, bilen ve bekleyen, yürüyelim.

(*Aşkar*, sayı 37, Ocak-Şubat-Mart 2016)

Şükufe
Zümrüt Karabudak

Fundamentalizmi salyangozlara anlattığım doğru
Bulaşık yıkarken fikir sancısı çektiğim de
Bunu ona anlatamam

Bibliyofil Şükufe'ye cüzzamı çağrıştırır
Bu arada Şükufe Müslüman mahallesinden geçen bir kadın
Şükufe salyangoz değil
Satıldığı olmuştur kimseyi satmamıştır
Kahrolası burçlara inanıyor Şükufe
Rakamlara tapıyor ve plazalara.
Bir kelime Allah'ım
Şükufelere sahip çıkalım

Şükufe'nin sinir uçları paslı
Kireç sökücü kullansam
Tefekkür etmeye başlayacak böyle umuyorum
Ki ben hümanistimdir toplum içinde ve bunu sık sık söylerim
Bir umut Allah'ım, bu söylediklerim günah sayılması
Ezan okunurken müziğin sesini kısıyor Şükufe
Müslüman olduğunu ispatlıyor kime ispatlıyorsa artık
İş seremoniye kaldıysa
Benim kâfir sevdiğim ondan mümin aslında

Marjinal şiirlerin ömrü gibi kısa Şükufe'nin saçları
Ve aradığı kelimeyi bulamayan şairin zihni kadar dağınık
Annem olsa "it oynamış yonca tarlası" derdi bu saça
Boynundaki poşuyu soğuktan korunmak için takıyor
Zafer işareti yapıyor gülünç fotoğraflarda
Kapital okudu bir zaman, Marks'a max diyor
Geçen gün notlarını aldım, Weber yazamamış
"webel kim kız" dedim inan bilmiyor
Annem olsa derdi ki: Şükufe bize gelebilir ama sen onlara gitme.

(*Dergâh*, sayı 313, Mart 2016)

Dereotu veya Kaplumbağaların Evhamı
İsmail Aslan

Tam olarak neyi anımsadığını bulamadığında
geçmişi enikonu deşmekle hiçbir yere varamıyor
olmanın ağırlığıyla, yaşanan şeyin senin nazarında
anlamsızlığı hissi yersiz bir kanıda buluşacaktır.

düşündükçe, birbirinden bağımsız
zannettiğin bütün acıların
hakikatte nasıl da sonsuz
bir memnuniyetle birlikte
hareket ettiğini göreceksin
yani sende tedirginliği sürekli kılan
her ne ise sükunetin nedeni de odur
kesinlik kazandırmaya gerek
duymadan devam etmeli.
izini süreceğin her yol mutlaka
ölümde buluşacağından kendini

bir yokuştan kendinden aşağıya
bihaber iner gibi bırakmalısın.

Ancak kendinden düşünce kayba uğrarsın.

taş ezildiğinde taş ezilir ve anlarsın anlatılamayanı
önemli sanırsın tüm yaşadıklarını hayatta
hayatta her şey olduğunu terk edecektir oysa
kırağı eriyecek, sis dağılacak, nefesin kesilecek
başını gövdende tutamayacak geçmişe gideceksin.
çünkü nasıl ki gidecek hiçbir yerin
olmadığında; gidecek yerin geçmiştir.

Anı geride kalanın tenezzülüdür.

derindekini bulup
çıkardığında elinde
sonsuz değilse de bir
çatlağı tutacaksın
insan hayatı boyunca
bir çatlağı tutarak
ve hiç bırakamayarak
sızıyor bu dünyaya
senin bir türlü
anımsayamadığını dönüp dönüp
anlatma çaban da bir
çatlaktan fazlası değildir
esasında ağlamak vardır
birinin heyecandan kör
olma şaşkınlığı ya da
bitişikte penceresinden
atlayıp yaşayanlar ailesi.

her şey vardır her şeyin sahibidir
istediğin kadar bir zanda buluştursan da
parmaklarını saçlarından geçirirkenki
yumuşaklığı muazzam hissedercesinedir
ve kalırsın; ne denli davranırsan yersizdir
sahi bir aralık bakışların nerede sabit.

Mutlu olmak diye bir şey yoktur.

(*Davud'un İnsanları*, sayı 4, Nisan-Mayıs 2016)

Hiçbir Söylediği
Nergihan Yeşilyurt

Su kenarı da değilim
tepemde martılar çatılar
Sessizliğe, kimin susuşuna çatıyorlar
tahtaları, birden bire çökmesin diye
mi toprak vatansızlık da bir
kaledir yıkılırsa kardeşlik

Kalemlerim var
Kalemlerim var çağın incittiği
düzeltmeye çalışırken kaburgama
incitilmiş kaburga düzeltilemez
sanki bilmiyorlar.

Bir öf bile deme'nin üzerine kurulmuş
Senin ve beklentisizliğin
bir saksı çiçeğine isim vermek
şu martılar, şu çığırtkanlık
hangi yalancı köprü, ayaklar kıymık
hangi kancık içinde
söz vermeler, listeler artıyor
Kimine sahife verildi kimine kitap.

Su taşıyan boruların üzerinde
beton duvarların
lağım, kanalizasyon üzerinde
evvela temiz ve annesiz
çünkü bir su kenarı bile değilim
gide gele yüzyıl nöbet tuttuğum
Nehrin bilinmiyor hiçbir söylediği
kabahat değişime uğruyor

Burada gülüyor biliyor muyuz
Sonsuz uzanan toprakların gerekliliği
bükülmez saçların, demir kadar kavi
aklın içindeki boşluklara zerk edip
bakılıp unutulan fotoğrafları
Kendini yamatmadan var edecek

Affetmek içindi suya bakmak
oysa bir su kenarı bile
yıkanan kitapları mesela bir nehrin
İyi yazılmış, yazı ne zamandır uyanılmıyor

ben bu şiir bitti kafamda yaralar
Senin üzülmen de anlatım bozukluğudur.

(*Davud'un İnsanları*, sayı 4, Nisan-Mayıs 2016)

Kapıları Aç
Ali Emre

İşlerin iyi diyorlar Roza, Cafer ve Bob, her şey tıkırında
Dünyayı soğurup avuçlarına akıyor bak aşüfte Londra
Ağzın kulaklarında, dolup taşıyor işte obur kasaların
Güzel bir karın var, bahçeli bir evin, şımarık çocukların
Ejderha kovalarsın Alpler'de artık okyanuslarda leopar
Umurunda mı sanki senin, kıyılara vuran ölü çocuklar

Ülkeni unuttun diyor Cafer, şerefeleri yıkık o camileri
Unuttun, bir yetimken kalbinde uyuduğumuz Halep'i

Camdan bize bakan çocukları gösteriyor böyle derken
Bıraksam bir Ortadoğu kuracak mültecilerden hemen
- Mülteci mi? Ey kalbi kuruyan, kardeşin onlar senin
Hatırla, buraya geldiğinde sen de çulsuzun tekiydin!

Kulak asma diyor Brook, koy hepsini kapının önüne
Gönlüme beton döküyor yine, tuz basıyor gözlerime
Senin çaban, senin alın terin, söyle kime borcun var
Ne yaptı sanki senin için, dükkânını saran akbabalar
Bütün dalları kırılıyor birden ömrümü verdiğim ağacın
Çoğalıyor, babam otelde öldüğünde başlayan yangın

Lanet olsun, diğerlerinden işittim, Cafer de biliyor bunu
Biliyor karımın huyunu, babamı evden nasıl kovduğunu
Londra'da mı savaş Şam'da mı, yoksa benim içimde mi?
Hep birden bana dönen bunca ağız kemiriyor gövdemi
Tabelayı değiştirmemi istiyor acıdan iğrenen çocuklarım
Yol yok, uçurum battal, simsiyah bir ur gibi akıyor aklım

*

Göllerde köprülerde bir el tuttu beni sanki omuzlarımdan
Elin memleketinde kahırla ölmeyi bile beceremiyor insan
İşte şurası hurmalık, şurası anamdan şaplağı yediğim yer
Gök duruyor fakat bir felakete uğramış bütün mahalleler
- Evet kardeşim! Ağlıyorum doya doya bombaların altında
Mezarını bulamadım babamın, mezarlığa dönen yurdumda

- Alo Cafer, beni affet dostum, yetimhaneyi sensiz gezdim
Evet Halep'teyim şimdi, kapıları aç kardeşlerimiz üşümesin!

(*İzdiham*, sayı 22, Nisan-Mayıs 2016)

Dil Şehidi
Ercan Yılmaz

Dil şehidi, derisi yüzülen Derrida
şey, yani, hani, aynen...
çorak söküğü gibi gelen ülkenin
şairine soru: nisan senin nen

olur? En âlimi ayların...
metnin o en solgun niyeti;
bir 've' suretinde görünen mazmun
kim der söz için etimin eti?

sözcüklerin dinine gir!
ihanet kim teferrüc nere?
ve gülden sezaryen doğan şiir
şunu söyler: 'noli me tangere'

Derrida, ilk Dil şehidi, sende
ey bir deri bir kemik okur
sapsarı bir ay gibi büyüyen
bir ölüdeniz yazmasıdır ur.

(*Karabatak*, sayı 26, Mayıs-Haziran 2016)

Memento Mori ile Rabıta-i Mevt Arasında Düşük Sesli Salınımlar

Hakan İsmail Şiriner

Ben işte çıplak gâsilhanelerde
bilirim bir ölü gibi yıkanmanın sonuçsuzluğunu
Suyun aşındırmaklığını mozaik taşlarda
kirli ve köpüklü akıntıların edindiği yatağı
kirsiz ve köpüksüz akıntıların sonra göğsümden
aşağılarıma inen bir yudum konyağın
ispirto şişelerinin ve tükenen kalıp sabunların
duvarlara çakılı çivilere asılı keten liflerin
mermer kurna ve çinko tasların tini.

-Kişi, bu taş üzerinde sular döküldüyse vakitlice ölmeli.

Beton merdivenlerden inerek girilen bir dehliz
bu rutubetli uzam. Sırları dökülü fayans
solgunluğu yüzüm: kireç. Sesimi kara
tüylü kuşlara emanet ettim.
Dilerim; arınayım.

-Ruhu vakitsiz ölen iflah olmaz.

(*Varlık*, sayı 1305, Haziran 2016)

Kusursuz İmkânsız
Cengizhan Genç

Zordu, üstelik çoğu zaman imkânsız
Bir kadının güzel olmasıyla birlikte
Kaderini de güzel kılması
Üstelik yoktu bu zorluğun içinde bir kolaylık
Giderek toparlanıyor toparlandıkça daha çok yaklaşıyordu
Kalbi arpa ve buğdaylardan geçilmeyen sularda yüzen
Bir keskiyle oyulmuş gibi can evinden
Dehşetle sarsılan bir balığın gözlerine
Yırtılmış ağzına, yüzülmekte olan sırtına
Yaşam belirtilerini yitirmeye başlayan gövdesine

Güzel üstelik saçları kahverengi, gözleri ela
Dudakları şehvetle açılmasa da tebessümle aralanan
Bana mısın demeyen adamların başına bela
Kapıların önündeki çocuk sesi gibi bir güzellik
Evrendeki o büyük boşluk onun karnından kopmuş gibi bir güzellik
Karanfilleri ezmeden, tekrara düşmeden
Kimseyi yarı yolda bırakmadan
Merhametin yerini tayin eden bizatihi
Öyle bir güzellik işte zorbalara baş eğdiren
Bakışlarını anlatacak ileride çocukların eskimeyen tarihi

Hiçbir şey yapmadan, sadece var olarak ve olduğu gibi olarak
Güzelliğini yenileyen bir döngünün en güzel basamağı
Kendin olmak ve kendinde olmayanı aramak
Sürekli değişen bir şeyi sabit kılmak

Ona sonsuz bir güzellik bağışladılar
Öyle bir güzellik ki imkânsızlığı kusursuz kılan
Sorsalar kimsenin taşımak istemeyeceği bir yüktür
Kendini yoktan var eden bu armağan

(*Dergâh*, sayı 317, Temmuz 2016)

“Allah’ın Elinden Cehhennemi Alıp Üstüme Atanlara Nutkumdur”
Mehmet Okumuş

ben külüm

kursağımda yıllardır yanan çıranın
isi ile yazdığım duaya sakın dokunmayın.
kemiklerim eriyip toprağa karıştığında
içimde orman kudretinde bir ağaç bitecek.

develerin su içmeye eğildiği vakit nehirleri kuruttuğunuzu da biliyorum.

mezarımı üstüme serptiğiniz ateşle kazdım
kefenimi üstüme serptiğiniz ateşten kestim
kılıcım allahın ateşle aramdaki zardan dövdüğü kılıç

ben külüm

(*Yedi İklim*, sayı 316, Temmuz 2016)

Ölmüşsün Ama Değilsin Üzgün
İbrahim Tenekeci

kırk yedi yıldır burdayım bazen
anlatmak istersin, susmak iyidir.
ırmakla beraber akıp da gitmek,
gördüğün yerler memleketindir.

ömer halisdemir halil kantarcı
güzel milletin tertemiz alnı,
on beş temmuz gecesi ilâhi ilham
annenin babanın bayrağın hakkı.

kıblenin yanında duran mustafa,
ömrünün içinden yükselen selâ,
yürürken vatan göğsüne doğru
geceden gündüze çıkan bir dua.

sabahın hatrıdır bizi tam tutan,
şehre gelen genç, yamansın yasin
bahardan evvel yazın ortası
kardeşim ibrahim, kurra hâfızı.

köprüde meydanda yenersin fakat
incinmiş olarak dönersin geri.
o otuz kurşundan biri herkese
toprağa düşersin, düşmesin toprak.

gelecek birazdan oğlun yanına
ayrılmaz atadan abdullah olan,
cennetten cemalin erol ağabey
kendine kıydı sizleri vuran.

ölmüşsün ama değilsin üzgün
sevinmektesin mümin kalbinle,
tarihten hızlısın, elbette haklı
bin yıllık hayatın aziz evladı.

(*İtibar,* sayı 60, Eylül 2016)

Çatı Katı
Mustafa Uçurum

İşte bak görüyorsun
Çatı katından hallice bir yerdeyiz
Bizim kuşak sevmez öyle şıkır şıkır yerleri
Borges ya da Hegel bilmem ya da İbn Arabî
Küflenmiş bir ceket sırtımızdaki
Şark ki yaramızı saran yüzyıllık şifa
Garb desek onun âfâkı başından aşkın
Eteğini savurarak geçen kim varsa susmalar durağı
Gri ne varsa akşamla ikindi arası bir vakit
Biz dedim ya efkârı başından aşkın bir türkü arası

Doludizgin atların ilkbahara ulaşması gibi bir sevinç
Yurttan kaçan çocuklar, annesini yorgan altında özleyenler
Hiçbir tedirgin kuş anlatamaz içimdeki çırpıntıyı
Acı mı, o konuyu çok önceden işledik bile
İşlemez bize bu dünyanın şaşırmış kızlarının gözleri
Sessizliğin rengini sorma, onu bilmiyorum işte
Bu çift şerit yollar bizi kime götürebilir ki
Ben kendimde kaldım geç kâğıdım yaka cebimde
Her firarda yanımda bir kendinden kaçan
Borges demiştim ya onun yanına biraz Tolstoy
Onsuz olmuyor çatı katım çok sessiz kalıyor
Huzurum kaçınca birkaç sayfa Kroyçer Sonat

Bizi kimse yenemez diyeceğim de zalimlere karşı
Bu kadar kıblesi olan varken yenilmeyiz diyeceğim de
Saadeti kaçak dövüşlerde arayan o kadar çok ki
Mesela cami avlularında bekleyen o kadar çok
Uzaktan atların sesi topuklarımızı zonklatsa da
Yerimizde sayıp durmanın kerameti yerçekimi mi acaba
Yani evvelden böyle değildik biliyorum

Kitaplar söylüyor böyle değildik ey şanlı ordu
Pozitif bir ilmin bizi nasıl negatif yaptığını gör de ağlama
Yine duraklara dönelim biz tuhaf beklemeler arifesine
İnsan bekliyor zaten avuç içindeki bir yangını dindirmeden

Masalların ruhumu okşayan bir tarafı olduğu doğru
Sonu güzel bitse hep iyiler kazansa
Bak bu gördüğüm en uzun rüya
Muhakkak insanın insandan alacağı var
Mevsimleri çıkınca aradan ha evde kalmışız
Akşamları çıkınca aradan ha cenge gitmişiz
Biz kendimize yeteriz de
De bir bağlaç olarak hep duruyor aramızda

(*Hece*, sayı 238, Ekim 2016)

Simetri Hastanesi
Hasan Bozdaş

klinimetri
içimde çürümüş şeylerden bir sepet
koşsam dizlerim yorulur
koşmasam ölümlüyüm.
az kullanılmış bir oda kalıyor düşenlerden
hepsi biraz önce arkadaşımdı
oksijenin atmosferde oranı yüzde ikibuçuk
o da benim odamda yok tüple veriyorlar
sonra sentetik iplerle dünyayı kesiyorlar.

burası dünya burası simetri hastanesi
insanlar yamuk pencereler nizami
eskiden heykel de yoktu yeni yaptılar,
bakınca gülüyor sanıyorsun bakmayınca her şey zıddıyla var
bir ihtiyardan aldım saatimi bu ne hız
sol tarafıma bakıp, çok yazmasın
çok yazmasın kalp bilir nerde duracağını.

bir tekerlekli sandalyeyle aramızda olanlar
dışarısı yok gibi davranabilirim
dikişlerim yok gibi davranamam.
olur da sevinmeyelim diye
aşağı bakarken düşmek yasak.
çiçeklerimin öldüğünü haber etmişler, sevindim.
masama sığmıyordum şimdi biraz daha sıkışacağız.
dağlardan ve güçten düştüm
bir kadın her sabah başıma gelip nasılsın dedi,
hatırlıyorum tek işi nasılsın demekti
ve bana birkaç doz daha vakit yazmak, bir uzatma biçimi olarak.
mutlu olurum diye her öğün çikolata veriyorlar
kalbimi dinliyorlar, kimseyi ele vermiyorum.
uykumda konuşulmayacak şeylerden bir liste yaptım
sonra bir sancı geliyor.
sen çok bakma, geçmesin hastalıklarım
ölüm kaybolmuyor doğada, hüznümü iliştirmeliyim bir yere.
beni diğer cesetlerden ayıran ne, hepimiz ölmüş gibi yapıyoruz
sonra bir sancı daha geliyor, sobe.

(*Dergâh*, sayı 321, Kasım 2016)

Bugün Size Dört Yok
Enes Talha Tüfekçi

Bugün bir bugün iki bugün üç
Bugün size tereyağlı İtalyan dondurması
Lüks semtlerde ferah defileler
Bugün size saat 5'te çay ve İngiliz gibi olmak
Müzelerde ruhunuz, sergi sonrası pahalı şaraplar
Bugün bize tepsinin sıyrılmış köşesi
Banliyö pazartesileri, kentten uzun dönüşler
Bugün bize bayrak bayrak hürriyet, taşları çatlatan yumruklar
Sokaklarda ruhumuz tarihin yapıldığı öz suyu kuyular

İdeolojiniz yazlık alır size
Leğen suyu bize, plaj terlikleri size
Hiç inmiyoruz sıcak Akdeniz'e
Sahil akşamları, gitar sesleri ve ütopya
Yüzümüze izin verilmez devlet kapılarında
Kabul etmedik ruhumuza karşı, balolar
Bugün bize kerpiç damların altına dönmek
Bugün tatil yok alçakları, uğramış yurdu
Bugün size erdemli cumhuriyet, bize radikal irfan
Size rakı masalarında bir şişe devlet bugün
Bize Anadolu'nun altından yükselen bir yurt bugün
Bugün size kemiklerimizden koltuk, tüyümüzden sünger, kanımızdan kola
Bize kutsanmış zehir, zırhlı haşhaş, papaz büyüsü

Bugün Azrail ambülansların içinde pansuman yapıyor bize
Melekler gömleklerimize gül kanatıyor
Ah! dumanları omzumuzda eski mezarların
Bize faytonlarda bir İstanbul, ölüm
Bize morgların içine çağrılan şehadet bugün
Bize yeni vatan, yeni tarih, yeni hayat

Size etro gömlek, bottega veneta kazak
Size bankamatik sabrı, can havli, ekmek gecesi
Olur diye yokluğumuzu beklemek
Size kanımızın ardından meydanlara inmek

Bugün bir bugün iki bugün üç
Bugün ne cellatlar hoşnut bizden ne kraliçeler
Bir sürü köpek tekmeledik
Bir sürü palyaço yıkadık
Atlarımıza şeker verdik
Yiğitlerimiz İsmail yatmasıydı bıçaklara
Bak işte kanamış göğsümüz
Bir sürü kalp aldılar yerinden ama ölmedik

(*Temmuz*, sayı 5, Aralık 2016)

Yeni İnsan
Enes Özel

XI:

son insanın düşmanıyım. ne kadar saç spreyidir bilemem
uykuda kabloları kan tutardı
eriyen topun eğer bir arkadaşıydın sen

sen yumulmuş molozların esrarı, betonun sesiydin
ben çocukluğun mavi koduna yakın

uzun müzik sis düdüğü, konuşkan bir şifreydim
ve yağmur bozarken dışarda kalmış yalnız mineralleri
ışıklı mineralleri, parmak aralarından akan düşünceli mineralleri
ellerinin yaratıklarıydı senin düzensiz sistemlerin
ve ışıklar ıslanır, bir ses porselen hızlarını aşardı
uykular dinlenirdi kavanozlarda

zaman ışıkları kapatırken çabucak yoruldu
zaman kamburdu, hiç saç spreyi bilmezdi
gözlerimi küfün bahçesine sen attın yavrum
güneş gibi patladım küfün karşısında

evetuyuduk, uykumuzu elle yaptık
dürterek ve damarlarında kolonya dolaşan sopalarla
uykumuz kan tutmak kablolara

sen bir kanıttın suyun aylak ve hafif olmasına
ölümün peteğiydi senle betonun çamaşır asması
sen bir kanıtsın unun raflarda var olmasına

bense un değilim bu köpek burcunda
unlu çiçeği açamam ama açmak için
aşk bir mum gibidir, bırakır alnını tornaya
bir dayının koşmaktan ve iflastan bahçesinde
çıraklar kanat basmaktır gece tarlalara

bizim kalplerimizde açılıp kapanan gizli bölmelerimiz
çadırlarda çocuk olmak için döktüğümüz sakal
çinko eksikliği gibisin en dışarda kalırsın
senin parmak kırıntıların yavaşlatır saçlarımı
saçlarım artık porselenlerden yavaştır
fakat giyotin gibi eksik kalırım inince

ben gülmem çiçek açarım
sen hapisten çıktın, tekniksiz
sayısız yara buldun
şekerin bahçesinde

(*Kaygusuz*, sayı 1, Ekim-Aralık 2016)

hikâye

Necip Tosun

2016'DA ÖYKÜ

Necip Tosun

Edebiyatımız 2016 yılında da son on yılda içinde bulunduğu temel sorunları yaşamayı sürdürdü. Bunlar, yayın dünyasında, bireysel ve toplumsal düzlemde, yönetici-yönetilen pozisyonunda, teknoloji alanında, piyasa alanında yaşanan sorunlardı. Bu da üretilen eserleri, onların pazarlanmasını, satılmasını, değerlendirilmesini ve paylaşılmasını etkiledi. Geçtiğimiz yıl 50 bini aşkın kitap basıldı. Ama bunlarda nitelikli edebiyatın payı oldukça küçüktü.

2016 için en büyük övgü ise nitelikli edebiyatın popüler ve ucuzcu edebiyata direnişi için söylenmeli. İşin iyi tarafı da bu. Nitelikli edebiyat özellikle dergiler ve butik yayınevleri aracılığıyla olumsuz ortamda direnişini sürdürdü. Popüler edebiyatın ışıltısına kapılmadan, ısrarla edebiyatın çıtasını yükseltmeye çalıştı. Hem de hiçbir yankı duymadan, bir çilekeş gibi kozasını örmeyi sürdürdü, yarınlara umut taşıdı.

2016 yılı, öykü kitapları, dergileri ve öykücülüğümüz açısından verimli bir yıl oldu. Gerçi kitap yayıncılığı, roman yanında en azından sayısal anlamda oldukça yetersiz bir alanı kapladı; ama yine de umut verici çıkışlar vardı. Büyük yayınevleri öykü kitaplarına ilgi gösterdi, yeni öykü dergileri yayına başladı, kitaplar azımsanamayacak satış rakamlarına ulaştı.

Yapı Kredi Yayınları, Can Yayınları, İz Yayınları, Alakarga, Şûle, Dedalus, Hece, NotaBene Yayınları öykü kitapları yayıncılığında öne çıkan yayınevleri oldular. *Hece Öykü*, *Notos*, *Post Öykü*, *Öykülem* yayın hayatına devam ederken, yeni bir öykü dergisi daha yayınlandı: *Öykü Gazetesi*. Yılın üzücü olayı ise *14 Şubat Dünyanın Öyküsü* dergisinin yayın hayatına ara ya da son vermesiydi.

2016'da oldukça zengin, çok farklı kanallardan akan, çok sesli bir öykü anlayışının sergilendiğini gördük. Hem tema olarak, hem de anlatım biçimi olarak tek bir yaklaşımın ağırlığı yoktu. Tema olarak: Duygu ağırlıklı öyküler yanında düşünce ağırlıklı öyküler de, bireysel temalı öyküler yanında toplumsal temalı öyküler de yazıldı. İktidarlar, modernizm ve yerleşik anlayışlar eleştirilirken, ülkenin yaşadığı toplumsal, siyasal olaylar, bireysel acılar öykülerde işlendi. Biçim olarak ise gerçekçi öyküler de, gerçeküstü öyküler de; fantastik öyküler de, postmodern öyküler de; bilinç akışı öyküleri de, sade / yalın öyküler de; rüya öyküler de, fotoğrafik öyküler de; sembolik yaklaşımlı öyküler de, soyutlama yaklaşımlı öyküler de görüldü.

2016'da şunu gördük: Her inançta, her kuşakta, her anlayışta iyi öykücü vardı ve genellemeler yanıltıcıydı.

2016'te yayınlanan öykü kitaplarının tümünün değerlendirilmesi kuşkusuz her açıdan imkânsız. Biz burada öne çıkan belli başlı kitapları kısaca değerlendirdik.

Mustafa Kutlu / *İyiler Ölmez* / Dergâh Yayınları

Her yıl bir öykü kitabı yayınlanan Mustafa Kutlu'nun yeni kitabı İ*yiler Ölmez*, Kutlu'nun genel öykü çizgisindeki tüm özellikleri yansıtan bir yapı içerir. Kutlu'nun 27. öykü kitabı olan İ*yiler Ölmez* yine yoksulluk, iyilikler, merhamet kavramı etrafında oluşur. Kutlu öykülerde, insanın içindeki iyilik arzusunun bir şekilde herhangi bir olayda ortaya çıktığını ve bunun da insanlar tarafından unutulmadığını örnekler. İyi insanlar toplumda gösterişsiz bir şekilde, perde arkasında yer alır, devletin yapmadığını yapmak üzere harekete geçerler. Biçimsel anlamda ise İ*yiler Ölmez*, sadelik, yalınlıkla oluşturulur. Kutlu son kitaplarında olduğu gibi bu kitapta da daha çok anlatılan konu üzerinde yoğunlaşıp meselesini hikâye eder.

Harcanmış yetenek üzerine ilerleyen kitabın ilk öyküsü "Sıtkı"da, resim yeteneği olan Sıtkı'nın bir türlü bu yeteneğini ortaya çıkaracak ortamı bulamaması, harcanmış hayatı anlatılır. Öyküde yine, öykünün yazılma serüveni tartışılırken, pek çok Kutlu öyküsünün evrildiği "Yeşilçam duyarlığı" gündeme gelir. Anlatıcı bunun dışına çıkmanın zor olduğunu; çün-

kü hayatın gerçeği olduğunu vurgular: “Kapıcının oğlu. Oh tam Yeşilçam. Olamaz, kapıcının oğlu olamazsın. Neden? Çok klişe oluyor. Ne yapayım yani, yalan mı söyleyeyim.” (“Sıtkı”, Nur)

“Civan” başlıklı öyküde ise yine yoksulların dünyasına bakılır. Annesiz, babasız bir başkasının yanında büyüyen Civan, pek çok ara işlerde çalıştıktan sonra nihayet bir iş sahibi olur. Hacı Kadir’in araya girmesiyle belediyeden bir iş de alır. Civan’a yoksul diye kız da vermezler; ama sonunda Civan ayakları üstünde durmayı başarır. Öyküde, yoksulların dayanışması, yaşayabilmek için bir yol, yöntem arayışları gündeme gelir. Merhamet öykülerin merkezindedir. İnsanların karşılıksız iyilik yapmalarının perde arkası aralanmaya çalışılır.

“Doktor” ve “Dörtler Makamı”nda ise İstanbul’daki düzenden, insan ilişkilerinden, iki yüzlülükten bıkıp taşraya gelen doktor Atalay’ın burada iyilikler yapması anlatılır. Cuma günü muayene parası almayan doktor bir de hastane bahçesine ağaçlar dikince çevrenin gözdesi olur. Ancak bir kazada yanındakilerle birlikte ölür. Bunun üzerine mezarları yapılır ve burası türbe olur. Ve öykünün finali ortaya çıkar: “Böyledir. Bizde iyiler ölmez. Evliya olup aramızda yaşarlar.”

“Fotoğrafçı Sarhoş Mustafa” öyküsünde, yine babasız büyüyen bir yoksulun varolma mücadelesi anlatılır. Öyküde Mustafa Kutlu bir anlamda yeni öykü anlayışını da tartışır.

“-Sayın Kutlu bu macera kelimesi kelimesine *Uzun Hikâye* adlı kitabınızda yer alıyor. Ancak oradaki fotoğrafçının adı Selâmi. Böyle bir tekrara düşerek yazdığınız metni bozduğunuzu düşünüyor musunuz?

-Yoo! Olur böyle şeyler.

-Nasıl olur?

-Benim kahramanlar laf dinlemiyor. Bazen böyle kılık değiştirip yazdığım kitaba sızıyorlar.

-Bu izah yeterli değil. Hikâyeyi zedeliyor.

-Elbette. Ama siz şu sanat denilen şeyi fazla ciddiye alıyorsunuz.

-Almayalım mı?

-Alın ama ölçüyü kaçırmayın.

-Nasıl yani?

-Sanat da tıpkı şu yalan dünya gibi bir oyun eğlenceden ibarettir. Uydurma bir şey. Kendinizi fazla kaptırmayın.

-Olmadı Sayın Kutlu. Sanatı bu kadar küçümsemeyin.

-Küçümsemiyorum. Eğer inanıyorsak sanat hakikate giden yolda bize yardımcı olur. Kalbimizi açar, bizi merhamet ve şefkat sahibi kılar. Kâinatın kitabını, yani temaşayı öğretir. Güzelliğin farkına varırız."

Kutlu'nun zihni ve dikkati "yazmaktan" çok, "anlatmaya" ayarlıdır. Öyküyü yazarak "aktarıyor" değil de, karşısındakine muhabbet içinde "anlatıyor" gibi davrandığını metinlerinde rahatlıkla görmek mümkündür. Bu anlamda onu, yazı masasının başına oturup öykü yazan bir resimde değil de, bir kahvede, sigara dumanları arasında yanındakine öyküler anlatan bir resimde düşünmek daha doğru olur. Muhabbet eder gibi yazan, konuşmaktan çok konuşturmayı seven ve söz tasarrufundan yana olan bir öykücü için söyleşi tekniği önemli bir imkândır.

Kitapta, modern öykünün gerektirdiği ritim, sıkı örgü, kurgusal yaklaşımlar gözetilmez. Yazar gerçeğin, bizzat çıplak gerçeğin peşine düşer. Anlatımını iyiden iyiye sadeleştirir. Öykünün "nasıl" anlatıldığından çok "ne" anlattığında odaklaşır. Bunun için de tümüyle olayın kendisine eğilir. Buna ister kestirmeden gidiyor, ister ilk hâliyle ilgileniyor diyelim sonuçta yazar bir aktarmacı konumuna bürünür. Hatta tümüyle aradan çekilir ve anlatıcıyla okuru baş başa bırakır. Ne süsleme, ne soyutlama, ne de biçimsel müdahaleler. Sıradan, düz bir biçim tercihiyle (hatta biçimsizlikle) derdini anlatır.

O yaşanan toplumsal, bireysel çarpıklıklardan iyimser gözlerle hikmetler devşirip kalplere ulaşmayı deneyen bir derviş hikâyeci gibidir. Olaylara, insanlara tevekküle yaslı muzip bir tebessümle bakan Kutlu, insan ruhunun / psikolojisinin gizlerine eğilir. Öykülerinde incitici insani hâllerin

ucuz tüketimini / kullanımını yapmadan, bütün bunları içselleştirip, kalıcı, sarsıcı sonuçlara ulaşmayı dener. Abartılardan, yapmacık artistliklerden kaçınarak, hep peşinde olduğu "hikmet ve ahenk" çizgisinde geleneğin modern dilini konuşmaya çalışır. Hasbi, kalbî ve sahih olanı metne aktarırken, gelir geçer dönemsel modalara uzak durur.

Cemal Şakar / *Kara* / İz Yayıncılık

İlk öyküsü 1982'de yayınlanan Cemal Şakar (1962), *Gidenler Gidenler* (1990), *Yol Düşleri* (1996), *Esenlik Zamanları* (1999), *Pencere* (2003), *Hayalperdesi* (2008), *Hikâyât* (2010), *Sular Tutuştuğunda* (2010), *Mürekkep* (2012), *Portakal Bahçeleri* (2014) kitaplarıyla öykücülüğümüzün farklı, özgün seslerinden biridir. Şimdilerde yeni bir öykü kitabına daha imza attı: *Kara* (2016).

Cemal Şakar'ın edebiyatımızdaki en ayırt edici özelliği sadece öyküde yoğunlaşması, edebi tür anlamında sadece öykü türünde ürün vermesidir. Öyküyü bilinçli bir tercih olarak seçmiş, bu türün olanaklarını, geleceğini çok iyi tespit etmiş ve bu türün kendine uygun bir yapı içerdiğini görerek burada yoğunlaşmıştır. Kuşkusuz her yazar kendisini, duygularını en iyi ifade ettiği türde yazar. Başka bir şekilde yazamadığı için bu türleri seçer. Kimi yazarlar sadece bir türde yazarken, kimi yazarlar farklı türlerde de yazar. Bu anlamda pek çok yazar, edebiyatın farklı türlerinde eserler ortaya koymuş, türler arasında geçişler yapmış, bazen de bir türde ağırlıklı olarak yazmıştır. Bir yazarın portresi, yazdıklarının toplamıyla ortaya çıkar.

Aslolan, hangi türde yazılırsa yazılsın o türün hakkını vermek, nitelikli ürünler ortaya koyabilmektir. Ancak bazı yazarların yetenekleri belli bir türde daha net ortaya çıkıp belirginleşirken bazı türler ise onların yeteneklerini tam olarak yansıtmaz. Bu nedenle, bir yazarı bir türle sınırlandırmak doğru değil. Ancak burada eleştirilecek olan, bir yazarın yeteneğini sergileyebileceği tür ortadayken, başarılı olmamasına rağmen farklı alanlarda yazmayı sürdürmesidir. Ortaya konan ürünlere bakılırsa Cemal Şakar öykü yazmakla isabetli davranmıştır diyebiliriz.

Cemal Şakar onuncu öykü kitabı *Kara*'da zamanda kaybolmuş, mekânda şaşan, ne geçmişi ne de geleceği olan bahtı kara insanların merhametsiz, acımasız dünyada bir bir savruluşlarını hikâye eder. Sonları aynı olsa da her biri ayrı kedere yazılmıştır ve büyük şehrin boşluğuna düşerler. Şehir ne ankayı ne de devi barındırır. Onların hepsi masallarda kalmıştır. Artık şehir ağzından ateşler saçan ejderhalardan, yeşil gözlü devlerden daha tehlikeli, daha korkunç, daha acımasızdır. Şehir cehennemdir, mahşer bu da değilse başka hiçbir şey değildir.

Dünyanın her yerinde insanlık dramları yaşanmaktadır. Bir başka deyişle hayatın, çağın rengi karadır. Bu yüzden onun kahramanları çıldırmanın eşiğine gelmiş, zamansız ve mekânsız bir ortamda geçmişin acılarıyla hayata tutunamazlar. Cemal Şakar tam da bu düşüşlere, ayağı kayanlara, kıyıya vuranlara bakar. İnsanlar, zalim yöneticiler, bozuk düzen, egemen güçlerin oyunuyla hayatın dışına düşerler. Savaşlar, zulümler, işten çıkarmalar, grizu patlamaları hep yoksulları bulur. Güzeller güzeli Leylaların kaderi şehrin kaldırımlarında yok olmaktır. Şehrin ışıltısına yenilmiş mülteci kızın kaderi balkonda dengesini yitirmektir.

Öykülerin merkezinde hep şehir vardır. İnsanları öğüten, onların ruhunu, merhametini alan, yalnızlaştıran, kendinden uzaklaştıran şehir. Büyükşehrin insanlara ettiği en büyük kötülüklerden biri ölümlere, haksızlıklara karşı insanı duyarsızlaştırması, köreltmesidir. Ansızın karşılarına çıkan cesetlerden, mültecilerden, yoksullardan hazzetmezler. Başları göğe ermiş, ayakları yerden kesilmiştir. Bu mülteciler de nereden gelmiştir, her yer ceset... Yoksulların bakışından kimse hoşlanmaz, görüntülerinden. İpini koparanın buraya gelmesi onları kızdırır. Şehir ele geçirilmiştir: "Rezidansın yükseklerinden baktım, baktım da şehri ele geçirmiş gördüm.. gördüğüm hemen her yerde cesetler." Dışarıda kalmış insanlar kente sokulmak, onu saklasın, esirgesin isterler. Ama olmaz. Bir safra gibi dışarı atılırlar: "Ama ne İstanbul! Kocaman bir yalnızlık işte." Rüzgâr, kuş, gökyüzü, toprak, tohum, güneş, yıldızlar öykülerde önemli fonksiyonlar üstlenir. Şehrin alternatifi yeleleri rüzgârda akan bir attır, yıldızlar, dağlar, masmavi gökyüzüdür.

"Cesetler Hemen Her Yerde" öyküsünde, İstanbul'da, şehrin karmaşa

ve kaosunda, sessizce, kimsenin haberi olmadan işini kaybeden bir yoksulun psikolojisine eğilir. Öyküde ağırlıklı olarak şehir eleştirisi yapılır. Rezidanslar şehri ele geçirmiştir. Bu olağanüstü şehirde yoksullara yer kalmamıştır. "Yumak'ta, ailesini, evini tümüyle kaybetmiş, sadece ninesiyle büyük şehre gelip yaşamaya çalışan delikanlı, şehrin kaosunda, girdabında bir dev olup çıkar. Ama şehir o devi kötülere çarpa çarpa bitirir, bu dev şehre, masala sığmaz. Öyküde yaşanan acılar ninenin elinde bir yumak metaforuyla işlenir ve en son torun acısı da bu yumağa sarılır. Yumak metaforu bir anlatım ustalığı olarak dışlaşır. "Kül"de, savaşla birlikte başka bir dile, başka bir dünyaya gelmek zorunda kalan mültecilerin parklarda var olma mücadeleleri anlatılır. Kentin ışıltısına kapılan kız bu ışıltıda bir çıkış yolu bulamaz. Yangından kaçarken tutunduğu şey meğerse bir boşluktur. Yani büyükşehir. Sonunda kendi boşluğuna düşer.

Öykülerde temel vurgulardan biri de çağ yangınıdır. Bu yangın hem düşünsel, hem de eylem anlamındadır. İnsanlar birikimlerinden kopmuş, medeniyetine yabancılaşmıştır. İnsan yalnızlığının arkasında biraz da varoluş sorunları yatmaktadır. Bir yüzleşme öyküsü olan "Masamda Ruhumla" kitabın en başarılı öyküsüdür. Masada düşünen anlatıcı bir bilinç akışı eşliğinde hem kendi macerasını, hem medeniyetimizin macerasını giderek insanlık tarihini semboller, isimler, olaylar üzerinden anlatırken okur için bir yüzleşme, muhasebe zemini de yaratır. Anlatım akışkan, lirik ve etkileyicidir. Çağrışım zenginliği ve vurucu cümleler öyküyü zenginleştirir: "Bak dedim ruhuma, iyice bak masamdaki kitaplara, notlara, dergilere, iyice bak, aç gözlerini, bul şimdi kendini, kendi kendine şifa ol."

Diğer bir yangın da, mazlum halkların, Müslüman halkların yaşadığı coğrafyalarda yaşanır. İsrail'in Gazze'deki çocuk katliamları ("Kumsalda Denizden"), Suriye'deki katliamlar ("Unutuş") öykülerde gündeme getirilir. Özellikle kendi ülkelerini bırakıp bir başka ülkeye gelmiş mültecilerin sorunları sıklıkla işlenir. "Bir Öyküye Giremeyen Parçalar"da, Suriye'de annesini, babasını kaybeden kahramanın geçmişin acıları, yangınlarıyla yabancı bir ülkede hayata nasıl tutunacağı problemini işler.

Şakar öykülerinde yeni bir biçimsel anlatı tekniği ve kurgu arayışındadır. Sıradan, önemsiz gibi gözüken bir "mesele"nin etkisini kurgu yaklaşı-

mıyla estetize eder. Dümdüz anlatıdan vazgeçip olayları, görüntüleri, duyguları farklı biçimlere büründürüp özgün anlatım denemelerine girişir. Aslında öykü onda biçimdir / kurgudur desek yeridir. Çünkü anlatacağı şeyi kırar, büker, kesip biçer. Öyle ki anlatmak için kurguluyor değil, kurgulamak için anlatıyor gibidir. Öykülerde bol bol fotoğraf, şekil kullanır, kurmacanın sınırlarını zorlar.

Cemal Şakar'ın özellikle son dönemlerde duygu ağırlıklı öykülerden düşünce ağırlıklı öykülere evrildiğini görürüz. Kişisel açmazları ve dramları, sadece içsel bir derinliğe doğru değil, aynı zamanda toplumsal sorunlara ve dinî doğrulara doğru açımlar. Şakar toplumsal dramlara eğilmekle birlikte oradan bireysel dramlar devşirir. Bunların aktüel değil, bireysel yansımalarına, bireyde yarattığı dramlara bakılarak sanat katına yükseltilir. Tüm bu yıkımlar, zulümler olurken, yaşamın bir kesitinde annelere, çocuklara, babalara bakılıp bu olup bitenlerin yarattığı dramatik yansımalar hikâye edilir. Zaten pek çok öyküde zulümlerin nerede yaşandığı bile belli değildir önemli olan bireydeki karşılığıdır.

Yıldız Ramazanoğlu / *Bu Sefer Lila olsun Saçların* / Kapı Yayınları

Yıldız Ramazanoğlu, *Derin Siyah* (2002), *Kırmızı* (2006), *Zilha Günü* (2008), *Angelika* (2009), *Çiçekli Bir Boşluk* (2014) kitaplarından sonra yeni öykü kitabı *Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*'ı (2016) çıkardı. Ramazanoğlu yeni kitabında ezilenlerin, dışarıdakilerin, mazlumların dünyasını öyküleştirirken bunların dünyasına ilgisiz kesimlere eleştiriler getirir. Kitabın temel vurguları güncel olaylar, toplumsal hayata bakış, modernizmle hesaplaşma, doğadan kopuş, yabancılaşma ve yalnızlaşma olur. Her kesimden yoksullara, dışarıdakilere ilgi gösterilmekle birlikte özellikle kadınların dünyası merkezdedir. Kadınların bu ezilmişlikleri, temel olarak sosyal yapı, gelenek içerisinde kadına biçilen rol ve kadına bakıştan kaynaklanır. Ayrıca bizzat kadınlara, hatta muhafazakâr kadınlara yönelik eleştirel tavır da baskın bir tema olarak öne çıkar.

Dünyaya, çevreye, toplumsal olaylara duyarlı insanların mücadeleleri, modernist insanların bu olaylara ilgisizliği, kadın-erkek ilişkileri, doğal yaşamın yitimi ve -ağırlıklı olarak- modernist algının eleştirisi kitabın merkezine oturur. Çağdaş hayat algısının insandan neler götürdüğü, insanı kendi kendine yabancılaştırdığı açık edilir. İnsanın ruhunun değil de bedeninin öne çıkarılışı, fıtrattan uzak yaşayış, gelenekten kopuş bu öykülerde temel vurgular olur.

Kitaba "Kayıp Defter" adlı çarpıcı, şaşırtıcı, iyi dokunmuş bir öyküyle girer. Bir seyahatte günlüğünü kaybeden kız bir anlamda hem kendi hafızasını, hem de ülkenin hafızasını kaybetmiş gibidir. Yaşananlar, anılar, fotoğraflar her şey kaybolmuştur. Günlükteki cümleleri, fotoğrafları hatırlarken yaşanmış bir hayat da okura sunulur: "Günlüğüm varlığımın eviydi bir bakıma. Kaybolan tarihimdi. Kısa gibi görünen ama içine yeryüzünün bütün kaygıları, altüst oluşları, heyecanları, sevinçleri sığmış olan esaslı bir tarih." Ama sonunda bu kaybın da bir imkân olduğunu düşünür: "Yaşananları kimse benden çalamayacağı gibi tarihim de kayıt altına almamdan bağımsız olarak sağımda solumda yüzüp duracaktı. Vakti geldikçe defterdekiler hücum edecekti belleğime. Muhayyilenin de oyunlarıyla kendime sürekli yeni bir geçmiş icat edecektim."

"Baba Oğul ve Yıldızlar"da unutma hastalığına yakalanmış babanın başında bekleyen oğlun duyguları anlatılırken, sadece gazete haberlerinden yapılan alıntılar metni bir yalnızlık ağıtına dönüştürür. Kimi öykülerde de insanların birbirine yabancılaşması, herkesin kendi dünyasını yaşaması, kendi içine kapanması ve dışarıya kendini kapatarak güzellikleri ertelemesi, faniliğini unutması çeşitli olaylarla örneklenir. İnsanlar arasındaki ilişkiler modern hayatın dayatmalarıyla bozulmakta, araya duvarlar girmekte, insanlar sahihliğini kaybetmektedir. ("Kürek Sesleri") Özellikle muhafazakâr insanların yeni hayat algısıyla birlikte geleneksel bir görüntü içinde olmalarına karşın modern insan tipiyle aynı hayatı yaşayarak tam bir açmaz içinde oldukları öne çıkarılır. ("Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım")

Ayrıca insanların gökyüzüne, kuşlara, ağaçlara, çiçeklere uzak modern yapılara mahkûm yaşayışları eleştirilir. ("Selma'nın Bahçesi") İnsanoğlu uçsuz bucaksız dünyada sere serpe yaşamak varken dört duvar yapıp ken-

di zindanını inşa eder. (“Süslü”) Öyle bir zamandır ki gözyaşı dökmenin bile yokluğunu hisseder insanlar: Artık ağlayamamaktadırlar. (“Leyla”)

Ramazanoğlu diğer öykü kitaplarında da örneklerini sergilediği “karnaval öykü” anlayışına yakın öykülerde oldukça başarılıdır. Gündelik hayatın karmaşasından seçtiği çok sesli sahneler, hayatı izah etmede önemli bir simge olarak ortaya çıkar. Öyküde âdeta herkese söz verir, iç konuşmalar, bağırmalar, koşturmacalar içinde çok sesli bir hayat fotoğrafıyla aslında nasıl herkesin birbirine uzak olduğunu, aynı yönlere gidenlerin bile nereye gittiğinin farkında olmadığını örnekler.

Bu anlamda Ramazanoğlu’nun çok sesli bir öykü anlayışı vardır. İnsanlara mikrofonu uzatır ve araya girmeden onları durmaksızın konuşturur. Bir cenaze evinde, bir kuaförde... Bu kontrolsüz konuşmalarda gündelik hayatın bütün aktüel konuları geçerken arkada toplumsal panorama vardır. Bu konuşmalarda Hataylı bir kuaföre mikrofonu verince, Suriyeli göçmenlerin kira fiyatlarını yükselttiğini, Süryanilerin ülkeyi terk ettiğini, Arap kadınların güzelliklerine daha düşkün olduğunu, başörtülü kadınların saçlarını lila renge boyattığını öğreniriz. Bu çok sesli konuşmalarda gündelik hayatın kaosu belgelenir. Burada ironik göndermeler baskındır. Saçının rengini değiştiren, lila rengine boyatan kadın Suriyeli göçmenlerin hâlleriyle ilgilenmez bile. Aslında tüm bu karmaşada dünya hâlini anlatırken bir karnaval tasavvuru vardır.

Özellikle iç monoloğa yaslı öykülerde, ironinin gücünden yararlanarak, çağdaş kadın görünümünü, değişen din algısını gündeme getirir. Öykülerde “ironi” bir anlatım biçimi olarak öne çıkar ve daha çok yaygın / baskın anlayışlara karşı onun eleştirel bakışını ifade eder. Öykülerde ironik tutumla, din ile modernizm arasındaki karşıtlıkları gülünç; ama acınası hâllere sokar. Tüm öykülerde, çağdaş kadınlık hâlleri ironik göndermelerle işlenir. Öykülerde moda, kapitalizm, kadın sömürüsü merkezdedir. Kuaförde saçını lilaya boyatan başörtülü kadın için kuaför şöyle der: “Bu lilayı iyi düşündük, çok modern görünürsün, başörtü olmasaydı seni pop yıldızı sanırdı gören.” “Perçem” adlı öyküde de yine bir çelişik durum şöyle gündeme getirilir: “Bikinili kadınlar haşema giyip bone takanlara karışmış, hep birlikte kutsal tatil geçişi yapıyorlar.” Özellikle muhafazakâr ka-

dınların lükse, modaya ve çağdaş tüketim algısına teslim oluşları ironize edilir.

Onun öykülerindeki temel vurgulardan biri de adalet ve merhamet duygusudur. "Mahpusta Yüzen Gemiler" öyküsünde, haksız yere hapishaneye atılan kahramanın çektikleri işlenirken ülkedeki ceza sistemi de eleştirilir: "Ceza biçimi insana bir geleceği olamayacağı gibi bir geçmişinin de olmasına izin verilemeyeceğini kat'i şekilde göstermek üzerineydi." "Siirt Marşı" öyküsünde mülteciler gündeme getirilirken insanlık için merhamet duygusunun önemi vurgulanır.

Yıldız Ramazanoğlu, anlatma sorununu aşarak dil bilinci yüksek, akıcı ve duyarlı bir evrenden seslenir. Özellikle iç konuşmalarda, bilinçaltına, çağrışıma yaslı öykülerde oldukça iyi bir düzey tutturur. Öyküleri herhangi bir insanın zihninden geçen günübirlik duygulardan, olaylardan, aktüaliteden oluşmasına, gazete, televizyon haberlerini, öykünün temel meselesi, odağı yapmasına karşın tüm bu meseleleri sanat katına yükseltmeyi başarır.

Jale Sancak / *Belki Yarın* / Hep Kitap

Tutunamamışlar, sistemin dışladıkları, dışardakiler öykülerinin konusu olur, onların dünyasına bakar. Aldırmazlık, yok sayma Jale Sancak'ın bu öyküleri yazma gerekçesi olarak ortaya çıkmış gibidir. Bireysel açmazlar, çıkışsızlık, dışarıyla sağlıklı iletişim kuramama öykülerin odağında yer alır. Sistemle çatışmalar insanların bir şekilde yarın duygusunu yok eder. Her şey yarına ertelense de orada da umut gözükmemektedir. Onun ele aldığı tüm kahramanlar yenilmiş, dışarıya vurmuştur.

Kitabın ilk öyküsü olan "Bataklık Hikâyesi", anlatmanın gücü, etkisi ve özelliklerini odak alırken, kıyıya vurmuş balıkçıları, yoksulları incelikle işler ve kitabın en iyi öyküsü olarak belleklerde yer eder. "Sıradan Hayatlar"da yine anlatma sorunları vardır. Yaşanan sanat-edebiyat ortamında, bireysel ve toplumsal düzlemde, sıkışmış nefes alamayan insan anlatılırken, yazı ile yaşananın örtüşmesi örneklenir. Öykücü, küçük insanları, bunalımları anlatıyor suçlaması içinde gündelik hayatında çözü-

lüşe doğru gider. Bu durumda başka ne yazabilir ki: "Bir öykü yazılırken, kâğıda düşen sevinç değil, çoğunca çözümsüzlük, çıkışsızlık." "Geçkaldı Şermin Meyhanesi"nde, hasta olmasına rağmen, kadınlığını pazarlayan kahramanın dramatik sonu anlatılır. "Yaban"da bataklığa, yok oluşuna doğru yol alan insanları anlatır. Yaşamın gerçeklerinden kopmuş, değişime ayak uyduramamış bu kahramanlar gelir gelir yaşamın acı gerçeklerine çarparlar. Arkasından intiharlar, psikolojik bozukluklar, dışlanmışlıklar...

Özcan Karabulut / *Muhteşem Tutkuların Bir Sonraki Saati* / Can Yayınları

Özcan Karabulut, *Muhteşem Tutkuların Bir Sonraki Saati* kitabında, merkeze ideoloji ve cinselliği yerleştirir. Öykülerde bireysellik ile toplumculuk arasında gidip gelen kahramanlar toplumculuğu savunurken bireyin ezilmesine içten içe karşı çıkarlar. Ancak her durumda insanın önemi, onun duyguları, arzuları öne çıkarılır ve önemsenir. Öykülerde, kafası karışık, yaşanan olaylar, durumlar ve birikmiş imgelerle yaşayan anlatıcının yol, yöntem arayışı aktarılır. "Cin Ziyaretleri"nde bir baba saplantısıyla yaşayan anlatıcının bunu gidermek için başvurduğu cinselliğin de çıkış olamayacağı anlatılır. "Matmazel Bendis" yine cinsellik ve kadın odaklı bir öyküdür. Anlatıcıya göre "kadın, hayattan daha cesurdur." Çarpıp, yaralanıp geri dönülür. Çünkü bu çarpışmadan kimse sağ çıkamaz. Zaten yaşanan ortam nedeniyle yaralı gelmişlerdir. Yalnızlıktan, can sıkıntısından, tekdüzelikten ve hayal kırıklıklarından, bastırılmış arzudan ve kızgınlıktan, çaresizlikten, arayıştan birbirlerine gelirler. "Yıldız" öyküsü de cinsellikle yaşadıkları bunalımı aşmak isteyen insanların arayışlarını yansıtır. "Bay Kelimeler"de, yaşadığı kentten, tekdüzelikten, koca baskısından, evcilik oyunundan sıkılan kadının arayışları, cinsellik durakları aktarılır. Bütün bu yaşananların arkasında ise Tekel işçi grevi, Kürt sorunu, gezi eylemleri, Suruç'ta öldürülen insanlar gibi politik bir fon vardır. Kahramanlar işte bu yaşananların bir yansıması olarak öyküde yer bulurlar. Bu kaos, kaotik ortam, mücadele insanları kendi kimliklerinden çıkarmış başka bir kişiye dönüştürmüştür. İşte tam da bu ortamda kahramanlar yerlerini alırlar.

"Gece, Bir Otel Odasında" öyküsünde, çocukların küçük yaşta çalışmalarını araştırmak için Diyarbakır'a giden bir görevlinin o bölgenin gerçekleriyle yüz yüze gelişi ve yaşadığı ruh durumları hikâye edilir. Yaşanan savaş ortamında, aşk, cinsellik, sevgi kaybolmuş, bir nefret ve kin kenti kuşatmıştır. Kentte ölüm kol gezmekte, her adım insanı ölüme yaklaştırmaktadır. Herkes bir başkasını düşman ve hain ilan etmeye hazırdır. Sokaklarda çalışan çocuklar, evlerde intihar eden kadınlar, cesetleri tarlalara bırakılan insanlar... Kentin her tarafında insanı sadece ölümler karşılamaktadır. Yazar, orada tek taraflı bakışı belki de hiç beklenmeyecek şekilde ölümlerden sadece devletin değil başka tarafların da sorumlu olduğunu söyler: "Mehmetçiğin hazır bekleyen mezarları da henüz edebiyata yansımadı." Anlatıcıya göre mesele ölümün kendisidir: "Herkes kendi ölümüyle, ötekinin ölümüyle derdi olmalı, ölümle bir derdiniz olmalı, benim söylemeye çalıştığım. (...) Bedenlerimizin içinde, kapıların arkasında, sokakların ortasında tek tek ölüyoruz. Kadın, erkek, çoluk çocuk, ülke olarak ölüyoruz. Tuhaf bir biçimde ölmek için çırpınıyoruz." Anlatıcı bu ölüm kentinde dolaşırken her yerde izleniyorum duygusuna kapılır. Otelde bu kenti ve gecenin hikâyesini yazmaya başlar. Öyküde oldukça cesur bir şekilde Güneydoğu'da yaşanan dram gözler önüne serilir. Tek taraflı bakış yoktur ve olay bir insanlık dramı olarak ele alınır.

Yekta Kopan / *Sakın Oraya Gitme* / Can Yayınları

Yekta Kopan'ın *Sakın Oraya Gitme* kitabının ana eksenini özgürlük, iktidar kavramı oluşturur. Bu bazen anne-çocuk, bazen diktatör-halk olur; ama tüm öykülere yayılan bir laitmotif olarak özgürlük kavramı yer alır. Bir yerlere gitmek, orada bulunmak, bir şeyler yazmak, birini sevmek yasaklandığında insanın bunlara tavrı öykülerde temel mesele yapılır. Tutuklu ve baskı altındaki insanlar örneklenir ve bu ortamla yüzleşme gerçekleşir. Bir umut olarak ise hep hikâye anlatma yer alır. Asıl sorun hikâye anlatmaktan vazgeçtiğimiz anda başlayacaktır zaten. İnsanı insan yapan değerlerden uzaklaşma, dostluklara sırt dönme çağımızın bir hastalığı olarak öykülerde yer bulur. Bu karanlıktan çıkmanın yolu ise yüzleşmeden geçecektir. Bu da ancak hafızanın diri tutulmasıyla mümkündür.

"Samodey" anneler ve çocukları bağlamında, hafıza kaybı hastalığı ve bunun sonuçlarını tartışır. Bir kelimeyi hatırlamayan oğul, kelime, hafıza ekseninde annesinin gıyabında yüzleşir. "Cesur Geyikler" öyküsünde, işkenceden geçen ve arkadaşını işkencede kaybettikten sonra hayata tutunamayan kahramanın ruh hâli anlatılır. Aslında iki öyküde de iyi laitmotifler kullanılır. Birincisinde "samodey" kelimesi, ikincide ise rüzgâr. "Katil, Uşak!"ta, diktatörü öldüren garson anlatılır. "Mektup" tipik bir Kafkavari öyküdür. Kendisine gelen mektup birilerinin eline geçmiş polis tipli bu adamlar kahramanı sorguya çekmektedir. Kimden gelmiştir bu mektup ve içinde ne yazmaktadır. "Ev Hali"nde yine baskıcı, takipçi düzenin yansımaları gündeme gelir. "Bisiklet"te, arkadaşının ölümünü öğrenen anlatıcı eve geldiğinde elektronik adresinden ondan bir öykü geldiğini görür. Bu arada dostluklar ve yayınlama konusu gündeme gelir. Arka plânda baskılar yerini almıştır. "Herkes Kadar Mutsuz" ve "Gizli Bahçe" öykülerinden kadın erkek ilişkilerindeki aksayan yönlere, sevgisizliğine ve iletişimsizliğe eğilir. "Factotom" öyküsü tümüyle gündelik hayattaki tutsaklıkları anlatır. Oysa: "Seni senden başka kim özgürleştirebilir ki?"

Abdullah Harmancı / *Melek Kayıtları* / İz Yayıncılık

Abdullah Harmancı, *Muhteris* (2002), *Ertesi Dünya* (2003), *Yerlere Göklere* (2007), *Seni Ne İhtiyarlattı?* (2011) adlı dört öykü kitabından sonra beşinci kitabı *Melek Kayıtları*'nı (2016) yayınladı. Abdullah Harmancı'nın yazı hayatına baktığımızda tümüyle yazınsal tür olarak öyküde yoğunlaştığını, sadece öykü yazmayıp öykü üzerine kuramsal / inceleme yazıları da yazdığını görürüz. Bu yoğunlaşmanın olumlu yansımalarını son öykü kitabında net bir şekilde görürüz. Türün imkânlarını biliyor, açılımlarını iyi değerlendiriyor ve kuramsal yazılarında tespit ettiği türün açıklarını kendi öyküsünde azaltmaya çalışıyor. Bu anlamda kuramsal çalışmalarının ve öyküde yoğunlaşmasının faydalarını devşiriyor.

Melek Kayıtları'nda ağırlıklı olarak modern hayatta insanın kendi inancını yaşama arzusunun dünyanın işleriyle nasıl engellendiği, Müslüman insana kurulan tuzaklar, engeller hikâye edilir. Harmancı hayatın hem

güzelliğini, hem aldatıcılığını zaman zaman hikmetle bağlantı kurarak örnekler. Çatışma, çelişki, arayış anlatılarının merkezindedir. İslâmi dünya içerisindeki insanları sıklıkla gündeme getirmesine karşın oldukça orijinal ve yerinde bir tutumla "günah" duygusuna eğilir ve öykümüzde az gözüken farklı bir karakter ortaya çıkarır. Öykülerde çatışma; öğretide, inançta yapılması gerekeni bilmesine karşın, arzularına hâkim olamama sonucu kişinin düştüğü ikilem olarak gerçekleşir. Öykü kişileri inançlarına göre günah olmasına karşın inançlarına sadık kalamazlar ve günah işlerler ancak öykü boyunca bunun acısını çekerler. Bu çatışma ânında gel-gitlerle hayatla yüzleşir, yaşadığı derin pişmanlıkla acı içinde kıvranırlar. Bu tiplerin özellikle dinî duygularının güçlü olması çatışmayı iyice derinleştirir. Kahramanlar hayatın peşinden koşarlar; kadınların, arzuların, tüm mutlulukların. Ama bunun da sonu olmadığı, insanın fani olduğu bir aydınlanma ânı ile açık edilir. Arzuların peşindeki insan günah duygusuyla ikilik yaşar ve hayatla yüzleşir. Öykülerde Müslüman / inançlı bir insanın hayata ilişkin yaşadığı çelişkiler, yüzleşmeler, nefsiyle yaptığı mücadeleler işlenir. İnsan, yazar olmak ister, ölümsüz olmak ister; ama bir gün öleceğini hiç düşünmez. Günah işler; ama bunun kayıt altında olduğunu düşünmez.

Kitap, "Ressam Mavi", "Alabora" ve "Kanatsız Kapılar" adlı üç bölümden oluşur. Kitabın ilk öyküsü "Görünmez Öyküler" hiç şüphesiz 2016'nın en iyi öykülerinden biri. Hikâyeler ve hayatın iç içe geçtiği, öyküden bahsetmesine rağmen hayatın anlatıldığı, anlatılan hayat olmasına rağmen aslında bir öykünün kurgulandığı öykü usta işidir. Kurmaca ve gerçeğin insandaki karşılığının iç içeliğinin ve anlatıda hangisinin kurmaca, hangisinin hayat olduğunun ayrıştırılamayacağının vurgulandığı öykü, türün iyi örnek metinlerinden biridir. Kitabın iyi öykülerinden olan "İspirto Renkli Kâğıtlar"da, teyzesinin ölüm tarihini bilen esrarengiz kadın karşısında şaşkına dönen kahramanın ruh dalgalanmaları anlatılır. Öykü, büyülü gerçeklik diyebileceğimiz bir rüya, kurmaca ve bilinmezlik içinde oluşturulur. "Ritm Bozukluğu" bir başka önemli, başarılı öyküdür. Hayatını bir ritme ulaştırmak isteyen anlatıcı bunun ancak bir yıkılış, bir doğruluşla mümkün olabildiğini görür. Bir kaybedip bir bularak, bir yükselip bir alçalarak... Bir tahterevalli gibi...

"Alabora" bölümündeki öyküler daha çok yüzleşme, başkaldırı ve vehimler teması etrafında oluşur. Mevcut yaşananlardan rahatsız olan anlatıcılar, ya yüksek bir yere çıkıp bunu duyurmak ister ya da "Pim" öyküsünde olduğu gibi dünyanın pimini çekmek isterler. "Gösteri" öyküsünde, içinde bir kelime olduğunu söyleyen kahraman, halkın buna duyarsız kalması üzerine yüksek bir yerden kendini aşağı atar. "Gıcır Kitap Cix Telefon"da, yeni bir kitabı çıkan öykücü, izlediği bir televizyon programından fanilik gerçeği ile yüzleşir ve milyonlarca kitabın içinde kendi kitabının hiçbir anlam ifade etmeyeceğini fark eder: "Sarıldığım her şey solmak zorunda mı? Sevdiğim her renk, kokladığım her çiçek? Bağlandığım her bel? Bitmeyecek bir sabah, solmayacak bir yüz yok mu?" "Alabora" öyküsünde, yazmak ve yaşamak çelişkisi içinde yazmanın anlamsız olduğuna inanan anlatıcı bir çıkış yolu da bulamaz: "Yazmak sadece büyük yeteneklerin işiydi, diğerleri küllükte eşelenmekten başka bir şey yapmamaktadır." Sonunda yazmanın, yaşamadan mümkün olmadığını anlar. Yaşamayı denemek ister. "Röveşata" öyküsünde ise bu kez tertemiz yaşamanın önüne kadın çıkmıştır. Kadın, yazarın tüm dünyasını alt üst eder. Ne okuyabilmekte, ne yazabilmekte ne de toplum içinde var olabilmektedir. Giderek bu durumla yüzleşmeye karar verir. Pek çok öyküde iyi bir Müslüman olmak isteyen bireyin karşısına çıkan engeller, durumlar, duygular, seçimler gündeme getirilir.

"Kanatsız Kapılar" bölümünde ise tümüyle kısa kısa öyküler yer alır. Bilindiği gibi kısa kısa öykünün en temel özellikleri kısalık, netlik, vuruculuk, çarpıcılıktır. Bu tür metinlerde karakter tahlili, betimleme, mekân etkisi en aza indirgenmiştir. Hikâyenin anlatma özelliğinden çok "ileti" özelliği öne çıkarılmış, altı çizilmiştir. Çoğunlukla felsefi / dinî / yaşamsal bir iletisi vardır ve "düşünce" odaklı bir metindir. Tefekküre ve düş gücüne seslenir. Bu nedenle kısa kısa öykü, edebiyat dışındaki disiplinlere (tarih, felsefe vd.) başvurur. Belki didaktik değildir; ama varoluşsal bir tecrübe aktarır. Bu hâliyle de sanata, öğretisel bir araç olarak bakar. Kısa kısa öykü damıtılmış bir anlam gücüne yaslanır. Anlatım seyreltilmiş, yoğunlaştırılmış, sıkıştırılmıştır. Bir anekdottur. Belki bir aforizma; ama hikâyesi olan bir aforizma. Daha doğrusu aforizmanın hikâye edilmiş hâlidir. "Kanatsız Kapılar"daki en uzunu bir buçuk sayfa, kısası da dört-beş satır olan öy-

külerde, net, vurucu, çarpıcı metinler yer alır. Özellikle "İsmimin Baş Harfleri", "Bakınca", "Kanatsız Kapılar", "Cennetin Köşesindeki Köşk", "Evraka", "Çağıltı", "Yansı", "Gazel Öykü", "Cangoloz", "Uçar"da çok katmanlı bir derinliğe ulaşırılırken, vuruculuk, sahicilik yakalanır, en az sözle en yoğun anlam elde edilir. Duygunun, düşüncenin ifadesi fazlalıklardan arındırılır, söz iktisadına ulaşılır.

Abdullah Harmancı *Melek Kayıtları*'nda nitelikli bir öykü evreni yaratmış, özellikle büyülü gerçekçiliği çağrıştıran ve rüya anlatım diyebileceğimiz bir tutumla yazdığı öykülerde oldukça başarılı. Diğer yandan postmodernizme göz kırpan, parçalı, anekdot öykülerde de nitelikli bir düzeyi tutturmuş. Ancak kitabın belki de en önemli özelliği Abdullah Harmancı'nın daha yoğun minimal öykü yazacağının, rafineleşmeye doğru gideceğinin kuvvetli ipuçlarını vermesidir.

Güray Süngü / *Vicdan Sızlar* / İz Yayıncılık

Güray Süngü son öykü kitabı *Vicdan Sızlar*'da, saflığa, masumiyete ve merhamete çağırıyor insanları. Mahallenin yoksullarına, iyilerine, dışarıdakilerine bakıp kaybolmaması gereken güzellikleri selamlıyor. İnsanları birbirinden ayıran zihin yapılarını açık edip, ayrışma ve kamplaşmanın götürdüğü, ezip yok ettiği masumiyete dikkat çekiyor. Delilik ile âşık olma arasında gidip gelen mahallenin kimsesizlerini, korku, takıntı ve yalnızlık ekseninde hikâye ediyor.

Öykülerde, henüz hayatın başında, yaşça en büyüğü ilk gençlik çağını yaşayan insanların hayat karşısındaki derin çarpılmaları anlatılır. Bu insanların çocuklukları, ilk gençlikleri yenilgilerle doludur ve intihar hep gündemlerindedir. Yaşanan toplumsal bir kaostur ve bu kaosta insanların yapabilecekleri çok şey yoktur. Hiçbir yerde tutunamayan, yalnız, işsiz, dışarıdaki insanlar öykülerin merkezindedir. Herkes bir yerinden yaralanmış, hayatın bir yerinde yenilmiş, dışarı vurmuştur. Herkes bir şekilde bu olumsuz toplumsal ortamda kendi hayatının mahvını hazırlar.

Dışarıda, yenik ve kıyıya vurmuş bu kahramanlar, savruldukları hastalıklı hâllerden geriye dönüp onları bu hâle getiren durum, ortam ve yan-

lışlarla yüzleşirler. Öykülerde samimi, yenik kahramanın iç konuşmaları daha çok kafa karışıklığı ve açmazları, yaşanan ironik durumlar hikâye edilir. Çocukluktan büyüklüğe doğru giden hayatın bütününe bakılır. Toplum dışı olmak, yalnızlık ve eziklik teması etrafında dolaşılırken tüm bu tiplerin aslında bir kalbi, sevgisi ve merhameti olduğu öne çıkarılır. Hatta tüm bu yanlışlarının toplumsal yapıdan, ortamdan kaynaklandığı ima edilirken çoğu kez de tiplerin haklılığı vurgulanır, onu buraya getiren nedenler mahkûm edilir.

Daha çok bir iç monolog olarak ilerleyen ve kısa kısa cümlelerle basit dile yaslanan anlatım çabuk kabullenilebilir gerçeklere yönelir. Bu da onun seçtiği saf, temiz; ama tam gelişmemiş karakterlerle ilgilidir. Gerçekler bu saf düşüncenin gelip gelip çarptığı açmazda billurlaşır. Saf, temiz, merhametli insanlar acımasız hayat karşısında paramparça olurlar. Çünkü onlar yapayalnız ve güçsüz, onun karşısındakiler ise kalabalık ve güçlüdür. Bu yüzden yenilgi kaçınılmazdır. Bunlar ya çocuk hâlde kalmışlar, ya takıntılı bir şekilde hastalanmışlar ya da intiharın eşiğine gelmişlerdir.

Güray Süngü naif, dokunaklı bir dil, gerçeküstü yaklaşımlarla hayatın dramatik yanlarını ironi ile yumuşatıp hem melodram olmaktan kurtarır, hem de okura daha da yaklaştırarak etkili kılar. Yumuşak dil, çocuksu saf bakış, parlak buluşlarla öykü ilerler. Acı çekiyorum; ama mesele bu değil, fotoğraf daha büyük demek ister. Aforizma, veciz söz dayatmaz, onlar doğal bir oluşla ortaya çıkar. Zekâ, mantık oyunları, küçük, çarpıcı zıtlıklar, kelimenin çağrışımlarıyla oluşan parlak buluşlar onun öykülerinin temel anlatım biçimi olur.

Gürüy Süngü'nün anlatı özelliklerinden biri de tersine çevirme, algıyla oynamadır. Bir okur olarak klişeleşmiş bir sloganı, aforizmayı tersine çevirip okuru kendine getirir. Onun beklentilerini karşılamaz ve yeni bir anlatıyla karşı karşıya olduğunu sürekli hissettirir. Toplumsal algıları, yanlış inançları, kin ve nefreti ince ironilerle mahkûm eder. Kitaba da adını veren ilk öykü "Vicdan Sızlar"da, anlatıcı, bir yetim olarak büyümenin zorluklarını değil, onu aşmak için bulduğu yaralayıcı yöntemleri aktarır. Tüm bu yaraların toplumsal acıların bir parçası olduğuna işaret eder.

"Açılım" öyküsü, Doğu sorununun edebiyatın diliyle nasıl izah edileceğinin çok iyi bir örneğidir. Ülke, memleket sorunu bir insanlık dramına nasıl dönüşür Vida Veli'nin dramıyla ortaya konur. Ülke, savaş; ama geride ne kalıyor, anlatıcı buna bakar. Oysa: "Hayat, insanın yanında nedir ki", "Ülke, insanın yanında nedir ki..." Güray Süngü, memleket meselelerini, insanın bireyselleşme macerasını ve kendi kendisiyle yüzleşmesini öyküleştirirken, "mesele" ve "yazın" arasındaki tehlikeli ilişkiyi iyi hesap eden bir tutumla hareket eder. Kuşkusuz, bir propaganda diline yaslanan anlatım, estetik gereklerden yoksundur. Mesajı dolaysızdır ve şablonlara teslim olmuştur. Tipler yapmacıktır ve inandırıcı değildir. Oysa buyurgan sesli, tek anlamlı eser, metnin alıcısını daralttığı gibi, onu sanatsal özne olmaktan da uzaklaştırır. "Açılım"da, bireyin iç dünyası, iç zenginlikleri öyküleştirilirken, insanlık durumları olayların önüne konularak, öykü sanatının ulaştığı imkânlar değerlendirilir. Süngü bu arada kendine has anlatım özelliklerini sergiler. Siz tam bir kahramanın yaptıklarına gülümserken anlatıcı birden sizi hayatın en acı yanıyla, gerçekle yüzleştirir. Vida Veli'nin bıçkın bir delikanlı iken gülünesi oyunları aktarılırken birden Doğu / Kürt sorunundan hiç bahsedilmeden askerde yaralanıp düştüğü dramatik hâle geçilir. Edebiyatımızda bu kadar acıklı olayların bu kadar neşeli anlatıldığı az eser vardır. Öyküler bunu başarır.

"Hasarla Beslenen"de, yoksul insanların, sokağın hukuku içerisinde adım adım kötü kaderlerine yürüyüşleri anlatılır. Her dünya kendi kaderini dayatır ve burdan çıkış yoktur. Bu yüzden tümü hasarla beslenir. Sonları ise bellidir. "Unutursam..." öyküsünde ise fanilik duygusu öne çıkar. Televizyonda seyrettiği bir çocuk ölümünün etkisini üzerinde hisseden anlatıcı sonunda etkilerin, acıların da zamanla azalacağını tecrübe edecektir. Babasının ölümünü de, televizyondaki o görüntüyü de... Hastalık gibi atacaktır üstünden, mutsuzluğu, acıyı... "Lan" öyküsünde yine çocuksu bir bakışla dışlanmışlık, toplum dışılık anlatılır. Bir ayağı sakat çocuğun dışlanmışlığı küçük dokunuşlarla ve abartmadan hikâye edilir. Çünkü: "Bütün garipler Allah'ındır. Hamdolsun." "Cana Kıymak" yine Güray Süngü'nün o çok sevdiği trajik gerçeklerle faniliğin çatışmasından oluşturduğu ironiye yaslanır. Mevcut aşk algısının aşınmışlığı, delilik kavramına yüklenen anlamın sahteliği, bunalım kelimesinin içinin nasıl bo-

şaltıldığı hikâye edilir. Öykü onun çok sevdiği kurmaca içinde kurmacanın tartışılması tekniği ile oluşturulur. İki ayrı son yazar: Muzipler ve diğerleri için ve romantikler ve mistikler için.

Tüm öykülere baktığımızda muzip, çocuksu ama derin gözlemleri olan bir anlatıcı çıkar karşımıza. Saf gibi gözüken ama her şeye hâkim, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi gözüken; ama feleğin çemberinden geçmiş biri. O dokunaklı bir hayat gerçeğini keşfederken bile masum bir saflık içindedir. Neye parmak bastığını, keşfini gizler gibidir. Sarsıcı bir gerçeği bile doğal bir olgu alarak aktarır. Bu anlatıcının bakışından tüm öyküleri dinleriz. Çocuksu bakış, en acıklı yerlerde bile neşeli bir dramatizasyon çizmesini sağlar. Kıyıya vurmuş bu insanların mekânları sokak, arkadaşları sokak delileridir. Bu aynı zamandan sokağı, mahalleyi, ülkeyi de gözlemek, ona buradan muzip yorumlar yapmak imkânı verir. Ülkeyi buradan, sokaktan yorumlar.

"Küle Dön..." öyküsünde yine kaderin ezdiği, dışarı fırlattığı daha doğrusu durmaksızın yaktığı bir adamın hikâyesi anlatılır. Kahramanımız önce karısı ile âşığını yakaladığı evi yakar, içindeki çocuğu yakar, sonra hapishaneye düşer orayı da yakar; ama yanması bitmemiştir... Kısacası çıkışsız insanların dünyasına eğilir, ne yaparlarsa yapsınlar hayattan çıkış yolları yoktur. Kurtuluşları ya hapishane ya da ölümdür. İçlerine gömülmüş çıkmazlarda yaşayan bu takıntılı tipler, aşklarda da şaşkındır. Kendi kendilerine konuşur, olayları, durumları yorumlarlar. Öyküler giderek, iç monologlara, sayıklamalara, gerçeküstü konuşmalara döner. Bütün bunlar olmuş mudur yoksa anlatıcının zihninde mi geçmektedir bazen tam ayırt edilemez.

Güray Süngü'nün son öykü kitabı *Vicdan Sızlar* 2016 yılının en iyi öykü kitaplarından biri.

Mehmet Kahraman / *Işıklar Açık Kalsın* / Hece Yayınları

Mehmet Kahraman ilk kitabı *Minareden Düşen Ezan*'dan (2014) sonra ikinci kitabı *Işıklar Açık Kalsın*'ı (2016) yayınladı. Kahraman her iki kitapta da dilde özenli, tutarlı, anlatımda ise yetkin bir öykücü görünümü

sergiler ve öyküde kalıcı olduğunun güçlü kanıtlarını verir.

Öykülerinde dil, gerek tiplerle, gerekse atmosferle tam bir uyum içerisindedir. Kısa kısa cümlelerle duru, yalın, yapmacık olmayan sade bir dilin peşine düşer. Yaşanan anların içsel boyutu dokunaklı kelimelerle örülür. Bu sade; ama yoğun dil, bizi hemen yakalar ve kendi atmosferine alıverir. Ve biz bu akışkanlığın içinde dilin tadına varırız. Olayı değil, o olayın yazarda yarattığı izlenimleri, etkileri, çağrışımları öyküleştirir. Bu anlamda modern öykünün imkânlarını kullanır. Girift olmayan kolay anlaşılabilir bir anlatısı vardır. Kimi öykülerde ise belli belirsiz bilinçaltı göndermelerine yer verir. Öyküler, küçücük olaylar etrafında başlar; bilinçaltı, zihinsel göndermeler, çağrışımlarla halka halka genişler, derinleşir.

Mehmet Kahraman öykülerinde acılı, yalnız, yenilmiş bir dünyadan seslenir. Bu insanların çelişkilerini, gerçeklerini, açmazlarını ve öfkelerini seslendirir. Pek çok kişinin kendisinden uzak tutmaya çalıştığı duyguların, düşüncelerin üzerine gider. Yaşanmışlıkları, deneyimleri, zaafları eksiksizce tutanak altına almaya çalışır. Anlatıcı iç dünyasının derinliklerinde kendini, hayatı, çevreyi sorgular. Genel olarak kadın-erkek ilişkileri, aile, çocuk odaklı temalara eğilir. Aile, öykülerinin merkezindedir. Yazar, aile kurumunun eksilerini de artılarını da serinkanlılıkla işler. Evi merkez alarak oluşturduğu öykülerinde, sıcak yuvayı her zaman idealize eder, yüceltir. Her şey bu ev ve aile çevresinde oluşur, gelişir. Aile, insanın şekillendiği, eğitildiği, biçimlendiği, sevgi, saygı ve hoşgörünün aşılandığı yerdir. Her şeyi yaşatan ev ve ailedir. İster acı, ister mutluluk olsun, o bir başlangıç, kalkış noktasıdır. Mutlu aile yuvası bir kazayla, bir ölümle kesilir. Öykülerde mutluluk kavramının peşine düşülerek ne anlama geldiği örneklenir.

Kitaba da adını veren "Işıklar Açık Kalsın" öyküsünde, anne kaybetmenin acısını yaşayan çocuğun duyguları anlatılır. Bir çocuğun gözünde anne her şeydir, dünyadır, hayattır. Onsuz hayatın hiçbir anlamı yoktur. "Gülümseyin" öyküsünde ise oğlunu kaybeden annenin acısı gündeme getirilir. Öyküde insanların ölümle yüzleşmesi ve hayat karşısındaki tutumları bir zıtlıkla hikâye edilir. İnsanların hiçbir zaman seçmedikleri, bir zorunluluktan dolayı bulundukları bir ortamda ölümle tanışmaları ince-

likle anlatılır. Bir şehit anası "oğlumun kokusu burada kaldı" diyerek onun askerlik yaptığı yere gelir, yattığı ranzaya çıkar ve oğlunun saçını okşar gibi yastığı okşamaya başlar. Her yerde çocuğunun izlerini aramaktadır: "Kadın her fotoğrafa uzun uzun bakıyor, parmaklarını oğlunun yüzünde gezdiriyordu; yanaklarından süzülen yaşlar fotoğrafın kaygan yüzeyinde yağmur damlası gibi titriyordu." "Her Şey Güzel Olacak" öyküsünde, mutlu evliliğin arasına giren bir kaza ve sakatlık sonrası bu durumu aşmaya çalışan çiftin sabırla sınanışı işlenir. "Azar Azar Birikirken"de mutlu aile yuvası, karısının ölümüyle mateme dönüşen Hikmet'in dramatik durumu öyküleştirilir.

Kadın erkek ilişkileri de onun ağırlıklı temalarından biridir. "Suya Değiyor Saçların"da başlamak üzere olan sevginin içinde boğulan bir erkeğin çıkışsızlığı gündeme getirilir. "Beni Öldürme" öyküsünde, kendi olamayan, hep kurgusal hayatlara kaçan kahramanın bedeninin istekleri karşısında günah işlemesi ve bununla yüzleşmesi anlatılır. Öyküde insanın acizliği ve kendini gerçekleştirmesi temel vurgu olarak öne çıkar.

Biçimsel anlamda tümüyle bir durum ve atmosfer öyküsü yazar. Onun öyküleri daha çok, iç monologlarla oluşturulan enstantanelere, anlık göndermelere, çağrışımlara dayalıdır. Bir mekândaki izlenimden, küçük bir anıdan, bir duygudan yola çıkarak metnini oluşturur. Çoğunlukla bir ânın hikâyesini, izlenimini yazar; donuk bir fotoğrafı atmosfer kurarak canlandırır. Anlatıcı bu konumlarda kendisiyle yüzleşir, günah çıkarır, etrafı, çevreyi yorumlar, düşüncelerini test eder. Bu yüzleşme; ya kendi kendinden memnuniyetsizlik ya da geçmişe özlem olarak var olur. "Düş Birikintisi" kitabın en güzel öykülerinden biridir. Bir yolculukta yanına oturmuş gencecik delikanlıya bakıp, onda kendini gören, ona düşler kuran anlatıcı, umutlar, hayal kırıklıkları içinde geçen hayatına ve geçmişte yaşanmış güzel günlerine bakar. Aile mutluluğu yine öykünün merkezindedir.

Mehmet Kahraman genel olarak bir yüzleşme öyküsü yazar. Kahraman öykü boyunca kendisi, hayat ve o an yaşanan durum / olayla yüzleşir. Bu da onu iç konuşma anlatım düzlemine çeker. Bu tür öykülerde kahraman / anlatıcı sürekli kendi kendisiyle konuşur, içindeki kıpırtıların peşine düşer. Küçük bir ayrıntıdan yola çıkıp, olan biteni yerli yerine koymaya,

anlamlandırmaya çalışır. En başarılı öykülerinden biri olan "Resim"de, çocuğunun yaptığı bir resimde kendisini bir hayvan olarak çizmesini problem eden kahramanın, bu olaydan sonra durup kendi hayatına, geçmişine bakması işlenir. "Sabaha Çok Var" öyküsünde ölümle yüzleşme anlatılır. Anlatıcı bir yandan yıkılan şehirleri, öldürülen insanları anlatırken bir yandan da yapılan tahlilde kendinin kanserli olup olmadığının kuşkusunu yaşamaktadır. İnsanlar birbirlerini öldürürken, bireyin tahlil sonucunu merak etmesi bir zıtlık olarak ortaya konur. Onun öykülerinde her şey bireyin içinde olup biter. Bu anlamda kahramanların bir figür olarak önemleri yoktur. Anlatıcı daha çok kuracağı atmosferle ilgilidir. Bir kaza ânından, bir düşten, bir görüntüden yola çıkıp öyküyü oluşturur. Kimi öyküler tümüyle zihinde başlayıp zihinde biten, iç monoloğa yaslıdır.

Öykülerinin en dikkat çekici yanlarından biri tasvir yaklaşımıdır. Tasvirin gücünden, kelimelerin çağrışımından alabildiğine yararlanır: "Kayalıklar arasından ansızın çıkıveren bir uçurum gibi büyüdü pencerede elleri. Sonra gittikçe genişledi ve bütün pencereyi kapladı. Yol boyu ayaklarımın altında kayıp gidiverecekmiş gibi hep orada durdu. Ben ne zaman başımı dışarı çevirsem o uçurumu gördüm. Karanlıklar içinden geçerken uzaktaki köylerin kör ışıklarını engelledi; önümden akıp giden ama ne olduğunu bilmediğim biçimlerin arasına karıştı." ("Düş Birikintisi")

Mehmet Kahraman, ikinci kitabı *Işıklar Açık Kalsın*'da, duyguları incelikle öykü formuna dökerek modern öykünün imkânlarını kavramış bir öykücü kimliği sergiler.

Doğukan İşler / *Rüya Kadar* / İz Yayıncılık

Doğukan İşler, ilk kitabı *Öykü Yapım Çalışmaları*'ndan sonra çıkardığı ikinci kitabı *Rüya Kadar* ile öyküde ısrarlı olduğunu ortaya koydu. Kuşkusuz edebiyat her şeyden önce ısrar, takip ve adanmışlık demek. İkinci kitap ile Doğukan İşler iz üzerinde... İşler, bir masal anlatımı tadında, geleneksel bir meddah gibi, okurla söyleşe söyleşe, onunla yarenlik ede ede hikâyesini anlatır. Rüya, kitap, okuma, yazma serüveni öykülerin temel vurguları olur. Öykülerde muzip, ironik bir anlatıcı hep edebiyat dünya-

sına, onun temel ilkelerine, büyük yazarlarına ve büyük eserlerine bakıp, oradan ironik göndermeler yaparak okurla samimi bir ilişki kurar. Metin boyunca gönderme ve çağrışımlarla edebiyat dünyasının öyküsünü yazar.

Doğukan *İş*ler, öykülerinde postmodern anlayışa yaslı, yenilikçi, deneyci bir yaklaşım sergiler. Üstkurmaca, gerçek ve gerçek dışının iç içe geçmesi, dil oyunları, metinde anlatıcının sürekli devrede olması, tamamlanmamış anlatılar onu postmodern tutuma yaklaştırır. Öykülerinde, daha çok bilinç akışı şeklinde, kelime ve kuram çağrışımlarına yaslı, Oğuz Atay'ı hatırlatan, parlak, zekice bir anlatımı yeğler. Edebiyat, hayat, felsefe metinlerin odağındadır. Yaşanan karşıtlıkların, saçmalıkların, kaosun üzerine kurulu gücünü tümüyle ironiden alan bir modern hayat eleştirisi oluşturur. Edebiyatın kendisi öykülerin ana sorunsalıdır. Kurgu içinde kurgu, okuru öykünün yazılış sürecine ortak etme, başka metinleri öykülere dayanak yapma (metinler arasılık) anlayışı öykülerde baskın yaklaşımlardır. "Oyun"a dayalı, gariplikler, tuhaflıklar, şaşırtmalardan beslenen öyküleri tercih eder. Sık sık ironiye, kara mizaha başvurur. Edebiyatın kendisi de aslında bir oyun ve yanılsamadır. Ayrıca oyun ve yanılsama araçlarıyla gerçeğin görece olduğu, en azından birçok görünümü olduğu öne çıkarılır. Metinler arası ilişkiler onun en tipik anlatım özelliklerinden biridir.

Metin içinde anlatım sorunları tartışılır: "Zaten bakın, girmişim birdenbire, kendimden habersiz, bir bilinçsiz akışa!" ("Kalbî") Öykünün ilkelerine gönderme yapılır: "Hikâyemizin altını az pişirip, üstünü de çiğ bırakmayalım bakalım... Sizi, altını çizemeyeceğiniz, fotoğrafını çekip duvara asamayacağınız cümlelerle daha fazla yormayalım." ("Kalbî") Merak unsurunun gerekliliğine gönderme yapılır: "Ey okur, bize aman ver burada. Burayı karanlık bir nokta olarak bırakalım; bırakalım ki, uyanınca 'Hayırdır inşallah?' diye kendi kendine sorduğun bir rüya gibi tatlansın hikâyemiz bir nebze olsa!" ("Hayrola")

Kitapları, şairleri, romancıları, öykücüleri öykülerin merkezine oturtur. Borges, Kafka, Arthur Conan Doyle, Cahit Zarifoğlu, Behçet Necatigil gölgesi öykülerde gezinir. İroni, oyunsuluk, metinler arasılık, üstkurmaca yaklaşımları onu Murat Gülsoy, Murat Yalçın ve Ayfer Tunç çizgisine yaklaştırır.

"Gerçekler Rüya Olsa Seni Hiç Göremezdim" öyküsünde, evde hayat, rüya, gerçek karşılaştırması yapan anlatıcı, tüm iç konuşmalarından sonra Borges'e hak verir. "Hüsnü Kuruntu" rüya içinde rüya atmosferinde, bir bilinç akışıyla ve iç monolog düzleminde, insanın kendini, evreni, çevreyi ve dahi düşü keşfetmesini hikâye eder. Öykü, edebiyat dünyasının bilinen öykülerine, şiirlerine, aforizmalara göndermelerde bulunarak, çağrışımlarla ilerler.

"Hayrola" öyküsünde, kışları evinde yakacak odunu bulunmayıp ancak geceleri İstanbul sokaklarında topladığı kâğıtla ısınan Balıkçı Osman'ın bir gün tam da rüyasında gördüğü gibi sahaf sahibi Rüstem Yahya Efendi tarafından bir kese altınla ödüllendirilmesi anlatılır. Kalbi delik diye ölen Nursultan'a kara bir sevda ile bağlanan mezarcı çırağı Ömer'in anlatıldığı "Kalbî" kitabın en güzel öykülerinden biridir. "Ömer ölmüş filan falan değil, aman Allah korusun, tahayyülünüzden yel alsın! Ömer eridi dediysek, nefsi ölümün tadını merak edip de kendisini kaderin sillesi önünde idman tahtası yaptı demedik ya! Ömer eridi gitti! Eridi de, fena oluverdi bir bardak çay içinde bir küp şeker gibi; ara ki bulasın. İçmeyen ne bilsin aşktan, tatlı mı tatlı bir erimek bu." Ömer artık onun mezar taşından bir dakika bile ayrılmaz olmuştur: "Rivayet olunur ki, Nursultan'ın kalbindeki deliği Ömer'in o celal û aşkı doldurmuştur, bihakkın. Eriye, eriye, eriye, eriye..."

"Ah" öyküsü yalnızlık üzerine yazılmış kitabın en iyi metinlerinden bir başkasıdır: "Her şey silinmeye başlıyor tek tek, değil mi nineceğim? Silinir. Tüm görüntüler. Tüm eşya. Tüm insanlar soluklaşıyor işte. Düşünceler alelacele, dağınık bir şekilde çekmecelere tıkıştırılırcasına bir köşeye siniveriyor. Tek bir nokta kalıveriyor her şeyden. Sanki o tek noktada birleşiyor tüm varlık. Tüm yokluk. Tüm hakikat. Tüm hakikat bir nokta oluveriyor. Nokta, beni de içine davet ediyor. İşte o başlıyor büyük ve derin can sıkıntısı."

Bir öyküyü niye severiz sorusuna ilk elde, yaşanmışlıklara ilişkin küçük bir kırıklık, geriye doğru bir bakışla damağımızda buruk bir tat bırakması cevabını verebiliriz. Aktardığı duygu insanın bir yerlerine dokunur ve hayatın yeni bir yönünü bize gösterir. İkinci olarak ise dilsel bir tat, farklı bir bakış açısı, anlatım biçimi ya da soyutlama yeteneği. Diğer yandan o yaza-

rın kendi kelimeleriyle konuşması ve o kelimelerle bizi yakalaması. Açıkça bize yazılmış bir mektup olması. Belki de bütün bunlardan dolayı biz bir öyküyü severiz. Bu anlamda Doğukan İşler'in *Rüya Kadar* kitabında bu özellikleri taşıyan pek çok öykü var: "Hayrola" "Kalbî", "Ah"...

Zeynep Hicret / *Çolak Hattat* / Hece Yayınları

Zeynep Hicret ilk öykü kitabı *Kırmızının Çağrısı*'ndan (2013) sonra ikinci öykü kitabı *Çolak Hattat*'ı (2016) yayınladı. Zeynep Hicretin öyküleri ağırlıklı olarak *Hece Öykü* dergisinde yer alıyordu.

Zeynep Hicret kıyıya vuranları, yenilmişleri anlatır. Ama onun dikkati daha çok kadınlar üzerinde yoğunlaşır. Toplumsal yapıdaki kadının ezilmişliğini vurgularken buna neden olan herkes eleştiriden payını alır. Toplumsal düzen ve erkeklerin yanlış kadın algısı mahkûm edilir. Ancak bildik feminist yaklaşım onda görülmez. Yanlışların bir kısmı hayatın bizzat kendisinden, bazen de kadın olmaktan kaynaklanır. Bu anlamda bir cinsiyet savaşı yapmak amacı değildir. Onun öykülerinde aşk da ana temalardan biridir. Aşk daha çok bir bakış, bir gülüş, hatta uzaktan geliştirilmiş bir ilişki biçimidir. Bu nedenle anlatım ânında artık aşk; imkânsız aşka, platonik aşka dönüşmüştür. Ancak geriye dönüp bakılarak gizli, içli bir sevgi yüreklerde yaşatılmaktadır: "Yıllarca uzaktan uzağa sevdiği adam kolunda kapkara saçlı gelinle dünya evine giriyordu." ("6 Ekim Hâdisesi") "Sonra o gülüş... İnsanı ısıtan, imar eden, genişleten gülüşü. O gülüşü yıllarca beraberimde taşıdım." ("Cennetin Sesi") Ama aşklar çoğunlukla kavuşmayla gerçekleşmez.

Aşkın ana tema olduğu "Çolak Hattat" kitabın en başarılı öyküsüdür. Özürlü olan kahraman hayata tutunmak için hattatlığa başlar. Artık bütün dünyası harfler ve onun açılımları olmuştur. Aşk kırgını hattat sonunda eski aşkını yeniden bulur. Bu kez aşkını harflere döker. İçsel bir aşkın, söylenemeyen, dile gelemeyen bir aşkın harflerle izahı bir Doğu anlatısını ortaya çıkarır. Bu içeriden yanan ve kendisini bitiren aşkta kız da dile gelir ve o aşkını harflere döker. Oldukça iyi kurgulanmış ve ilahi aşk ile beşeri aşkın harmanlandığı öykü onun iyi bir çıkışı olur. "Cennetin Sesi"

tümüyle şiirsel bir anlatıma yaslı, ayrılıkların, hüzünlerin, kavuşamamaların anlatıldığı lirik bir metindir. Sadece bir gülüşün etrafında oluşan metin platonik bir aşka gönderme yapar: "Beni, benim zamanımdan alıp kendi zamanına kur. Kendi fikrinle, kendi cümlelerinde donat. Yokuşların sırtını okşadığın gibi, korku tepelerini düzelttiğin gibi çemberimi kır, endişelerimi kaldır. Beni tanı. Tanı ki hayatımın kalan evresi senin yönüne kıvrılsın. Senin serinliğine, senin sükûtuna karışsın hırçınlığım. Sabahını aydınlatan güneşle parlasın çehrem. Sözcükler gibi tutulup kalayım sesine." "6 Ekim Hâdisesi" kitabın en güzel öykülerinden bir başkasıdır. Evde, uzaktan sevdiği adamın evliliğini düşünüp başına ağrılar giren anlatıcı, düğün ve ardından düğünün bir kazayla sonuçlanmasını hikâye eder. İç içe anlatılan bu hikâyelerle öyküdeki tek etki kuralı incelikle uygulanır ve açık, sade anlatımın iyi bir örneğini yansıtır.

Öyküler, kaybedişlere ağıttır; ama açık bir şekilde umuda, geleceğe, güvene kapı aralar. Öykülerde, hayatı kapkara gösteren bir bezginlikten çok, hayatın kıymetinin bilinmesi amaçlanır. Çünkü onun anlatıcıları / kahramanları hayatın değersiz oluşunun değil, aksine bu güzellikleri kaçırmış olmanın acısını çekerler. Amaç bu güzelim hayatı yaşanmaz kılan olumsuzlukları mahkûm etmek, insan deneyiminin altını çizmektir. Unutuş ve birlikte yaşananlardan (anılardan, seslerden) kopuş gerçekleşmediği için ayrılık acısı sürekli bir acıya dönüşür ve kişiyi yalnızlığa sürükler. Çünkü kayıp, unutuluşla desteklenmez, yeri doldurulamaz bir eksiklik olarak kişide yer eder.

Zeynep Hicret'in öykülerinin en temel öğelerinden biri şiirselliktir. Öykülere coşkulu, lirik bir atmosfer hâkimdir. Anlatıcı kendi sesiyle değil, duygu ânının sesiyle konuşmaktadır. Şiirsel öykülerde soyut, imgesel, simgesel bir anlatım tercih edilir. Yoğunluk ve şiirsellikle anlam parlatılmıştır. Akışkanlık, şiirsellik ve yoğunlukla oluşturulan öykülerde, anlam öbekleri simgesel ifadelerle izah edilir. İşte tüm bu özellikler de onu kaçınılmaz olarak düzyazının gerçekliğinden uzaklaştırıp şiire, onun imkânlarına başvurmasını kaçınılmaz kılar: Şiirsellik tam da budur. Bir yüzleşme öyküsü yazdığı için iç monolog baskın bir anlatım biçimi olarak öne çıkar. Olaylar daha geri plândadır. Anlatıcının iç konuşmalarıyla oluşturulur öyküler.

Bir aydınlanma ânının nedenleri ve anlatıcının zihinsel ve ruhsal olarak vardığı yer, öyküde anlatım zamanıdır. İşte bu coşkulu iç döküş, kaçınılmaz olarak metni şiirselliğe ulaştırır.

Onun anlatım tercihlerinden biri de ironi / mizahtır. Absürd, mizah, ironi ile iç içe bir anlatım biçimini benimser. Toplumsal ve bireysel eleştirisini özellikle hiciv, mizah anlayışı üzerinden yapar. O hem bir olayı, durumu eleştirmekte, hem de ortaya çarpıcı bir durumun çıkmasını hedeflemektedir. Daha doğrusu o olayı, durumu bir çarpıklık üzerinden örneklemektedir. Öykülerinde insani ilişkilerdeki ikiyüzlülükleri hicveder. İnsanın küçüklüklerini, zayıflıklarını, tutarsızlıklarını gündeme getirir. O daha çok bireysel yergi ve insan odaklı bir mizah anlayışından yana olmakla birlikte yerleşik ahlâki ve sosyal yapıları hem bireysel düzlemde, hem de toplumsal düzlemde eleştirileri içeren öyküler de yazar. Öykülerde bireysel düzlemdeki bozulma ve çözülmeyi, toplumdaki ikiyüzlü ilişkileri, yozlaşmayı öykülerle örnekler. Bu yaklaşımla yazdığı öykülerde özellikle kadınların dünyasına eğilir ve onların kimi tutkularını, arzularını ve özentilerini ironik bir dille öyküleştirir. İnandırıcı karakterlerle gündelik yaşamdan enstantanelerle bir çarpıklığı gün yüzüne çıkartır. “Overlok Makinesi”, “Rızık Dağıtıcısı!” bu yaklaşımın iyi örneklerindendir.

Çolak Hattat’la Zeynep Hicret’in öyküde yere daha sağlam bastığı, öykü evrenini genişlettiği, zenginleştirdiği görülüyor. Benzer olaylar ve durumlardan çok, farklı alanlarda gezinen, arayış ve çeşitliliğinin gözetildiği kitap iyi bir öykücünün habercisi.

İsmail Özen / *Babamın Şarkısı* / Profil Yayınları

İsmail Özen ikinci öykü kitabı *Babamın Şarkısı*’nda, hayata neresinden tutunduğu belli olmayan ama bir şekilde yaşam için gerekçe bulan, yenik, kırık insanların dünyasına eğilir. Özen, insanların hayat karşısındaki acemiliklerini, yanılgı ve şaşkınlıklarını hikâye eder. Ne olup bittiğinin, nasıl yaşanması gerektiğinin bilincinde olmayan bu tertemiz, saf insanlar, hayatın sert, acımasız gerçeğine çarparlar. Yoksulluğun yol açtığı psikolojik çarpılmalar, varolmak için gayri meşru işlere sürüklenen insanlar, hayatı

yanlış yorumlayan saf, düzgün insanlar öykülerin gündemi olur. Özen, çocukluğa, dostluklara, kaybettiğimiz güzelliklere bakarak, oradan kalıcı, yaralayıcı olgular çıkarır. Taşranın belirlediği insanlık durumları sosyolojik bakışın baskın olduğu küçük dokunuşlarla öyküleştirilir.

Özen, öykülerini yalnızlık, çocukluk, aşk ve yitirişler üzerine kurar. Özellikle yitirilmiş zaman parçalarına eğilir. Orada ise aşklar, kaybedilmiş dostluklar, mazide kalmış güzellikler vardır. Aşklar hep hüsranla sonuçlanmıştır, kavuşma asla yoktur. Bu kavuşamamanın aslında temelli bir nedeni de yoktur. Dostlarla, arkadaşlarla bir şekilde yollar ayrılmıştır. Şimdi, anlatım ânında bu yitirilmişliklere bakılır. Kederli kahramanlar, kaçırılmış hayatın sızısını duyarlar, yaşanan yanlışları, yitip giden güzellikleri düşünürler. "Babamın Şarkısı" kitabın en etkileyici öykülerinden biridir. İki sevgili, babalarını ve onlardan kalan izleri tartışırken, Rus kadın babasını özlemle anar. Ama erkek, babasını anımsamak bile istemez. Çünkü baba yarası taşımaktadır. Babası ne kadar dindar ise o bu dünyadan tümüyle kopuktur. Ayrı dünyaların insanlarıdır. Şimdi baba eksikliğini derinden hissetmektedir.

Onun öykülerinde büyüklerin dünyasına bakan muzip bir çocuk bakışı hep hissedilir. Öykülerde çocuk gözü onun en sık başvurduğu bakış açısıdır. Çocukluğun safiyeti, masumiyeti öykülerde gün yüzüne çıkarılır. Çocuk ve onun dünyasını şefkatle, incelikle kavrayış ve derin yansıtış öykülerde öne çıkar. Hayat savunusu, yoksullar, çocukların hayat dolu samimi dünyaları öykülerde gündeme getirilir. "Bir Çocukluk" öyküsünde, kırık, yenik bir çocuğun küçük bir günü, bugündeki yenilmişliği ve üstünde hayatın kocaman yükünü hissetmesi hafif dokunuşlarla, hiç abartılmadan, daha çok davranışlara vuran kırılganlıklarla anlatılır. Yoksul; ama neşeyle, coşkuyla hayata katılan çocuk, üstü başı kirlenince akşam evde annesinden dayak yiyeceği korkusuyla yaşadığı tedirginlik küçücük gözyaşı damlaları eşliğinde hikâye edilir.

Öykülerde ilk dikkat çeken özellik, yalın, sade bir anlatım ve abartının, süslemenin azlığıyla, savrukluğa kapılmayan, titizlikle örülen bir öykü evrenidir. Amerikan öykücülerini çağrıştıran (Hemingway, Salinger, Carver vb.) bir sadelik, derinlik arayışı vardır. Diyaloglara, susmalara gizlenmiş

boşluklarla okura alan bırakılır. Özen, insani kırılmaları, acıyı, ıskalanmış, kaçırılmış bir hayatı anlatırken tıpkı bu Amerikalı öykücüler gibi serinkanlıdır. Derin acılar yaşamış kahramanların duygularını, sessizlikle, ince dokunuşlarla bize hissettirir. Öykünün o naif yapısına denk düşen ince dokunuşlarla. Bu anlamda "Fotoğrafımızı Çeker misin?" kitabın en güzel öykülerinden biri olarak belleklerde yer eder. İki mutlu çiftin fotoğrafını çeken anlatıcının, kızın kendi gözlerine bakmasıyla yaşadığı duygunun anlatıldığı öykü, öyküde ayrıntının önemini anlatan iyi bir örnektir. Dramatik durum abartılmadan, ince ince öyküye nakşedilir.

Onun öyküleri, büyük olaylara, entrikalara, hikâyelere yaslanmaz. Durum ve atmosfer öyküleri yazar. Daha çok iç monologlarla oluşturulan enstantanelere, küçük anıştırmalara, çağrışımlara dayalıdır. Küçük bir anıdan, bir duygudan yola çıkarak metnini oluşturur. Tümüyle ben anlatıma yaslanan öyküler, hem biçimsel, hem de tematik anlamda birbirine yakındır. Öyküleri sıcak, içten, inandırıcıdır. Dilin / anlatımın en yalın hâliyle yazar. Olağanüstü olaylara başvurmadan, sıradan durumların insanlardaki izlerine eğilir.

Yitirilmişliğin ve kimsesizliğin birbirine yaklaştırdığı / kenetlediği, giderek dost kıldığı kasaba insanları, birbirlerine sarılarak acılarını unutup yaralarını sarmaya çalışırlar. Çünkü birbirlerini en iyi kendileri anlarlar. Kasaba onların dostluklarını çoğaltır; ama hiçbir yarın vadetmez. "Avuçlarımın İçi Kaşınıyor"da bir taşra kasabasında, ne yapacağını bilemeyen bıçkın delikanlıların kız için kavga edişleri ve dostlukları anlatılır. Ne niçin kavga ettiklerini, ne bunun sonuçlarını tartışırlar. Olmuştur, o kadar.

İsmail Özen biçimsel anlamda ise risk alan arayışlara girmemekle birlikte modern anlatı tekniklerini, modern öykünün geldiği imkânları değerlendirir. Ritim, şiirsellik, kurguyu önemseyen öyküler kurgular. Şiirsel dil, etkili anlatım ve kuşatıcı atmosferle düzeyli bir öykü dünyası kurar. Özen, duygu yoğun bir anlatım tercih etmesine karşın melodramın tuzağına düşmez. Acı, yalnızlık, hüzün estetik bir dille aktarılır.

İsmail Özen'in öykü damarı netleşmeye başlamış gibi. Sevgisizlik, iletişimsizlik ortamında yapayalnızlığı yaşayan kahramanların çıkışsızlıkları... Saflık ve masumiyet ekseninde merhamet duygusunun öne çıkışı... Bütün bunları da çok katmanlı okumaya, okurun zihninde çoğaltmaya uygun boşluklarla anlatmak..."Fotoğrafımızı Çeker misin?"deki yaklaşım, derinleşmesi, izlenmesi gereken onun en güçlü kanalı gibi gözüküyor.

Senem Gezeroğlu / *Zaman Dursun İstedim* / İz Yayıncılık

Zaman Dursun İstedim (2016) Senem Gezeroğlu'nun ilk öykü kitabı. İlk kitaplar bir yazarın yazarlık serüveninde çok önemlidir. Genel olarak söylersek, öykücüler, neredeyse tüm öykü serüvenleri boyunca ilk kitaplarının peşinden giderler. Sanki tüm yazarlar, ilk kitaptan son kitaba kadar, aynı kitabı, aynı duyarlıkları, aynı sorunları yazarlar. Biçimler değişir, edebiyat anlayışları değişir; ama yine de her şey ilk kitap etrafında döner. Bu nedenle, ilk kitaplar o yazarın daha sonraki öykü serüveninin ana damarlarını gösteren en önemli kitap olma özelliğini taşırlar. Bakalım Senem Gezeroğlu için de geçerli olacak mı bu genel durum.

Bir eleştirmen, bir yazar için herhâlde en bağışlanamaz durum, herkesten kendi edebi anlayışına göre, öykü tutumuna göre yazmasını beklemek, değerlendirmeleri bu perspektiften yapmaktır. Oysa her yazarın kendine ait bir öykü dünyası, onu yansıtacak farklı bir biçim arayışı olmuştur. Bu anlamda kendisi olmak isteyen genç öykücüye konu dikte etmek, yol göstermek, neyi anlatması gerektiğini belirtmek anlamlı değildir. Çünkü o zaten ancak kendi duygularını, görebildiklerini, keşfettiklerini yazabilecektir. İnanmadığı, ulaşamadığı, kendisinde karşılığı olmadığı duyguları, düşünceleri elbette dile getiremez. Bir başka deyişle her durumda zamanın ritmini, kendi algılarını, fıtratının yansımasını yazacaktır. Öykü tarihine baktığımızda da bu fotoğrafı net bir şekilde görmemiz mümkündür.

Senem Gezeroğlu parçalı anlatımı seviyor. Tahkiyeye yaslı bir bütünlükten çok, anlatımını sahne sahne ayırıyor ve diyaloglarla, zamanla, öyküyü bölüyor, parçalıyor. Sık sık bakış açısı değiştiriyor. Günlük gibi, mektup gibi, anekdotlar gibi.. Bir klip çeker gibi sahneler üretiyor. Bu bö-

lümlerin pek çoğu da bağımsız minimal öyküler gibi. Büyük çoğunluğu iç monologlarla ilerliyor. İçli, lirik cümlelerle şiiriyet peşinde koşulurken, iç döküşlerle dramatik durum yakalanıyor. Buralarda denemenin sınırları içine giriliyor. Kitapla ilgili izlenimim bu.

Şöyle bir genelleme yapmak mümkün: On beş-yirmi öykülük bir öykü kitabında dört-beş tane iyi, sağlam, nitelikli öykü olursa o öykü kitabını iyi bir kitap olarak değerlendirmek gerekir. Senem Gezeroğlu'nun *Zaman Dursun İstedim* kitabında fazlasıyla var. Dolayısıyla en sonda söyleyeceğimizi en başta söylemiş olalım. *Zaman Dursun İstedim* başarılı bir ilk kitap. Peki kitaptaki bu nitelikli öyküler hangisi? "Biz Bu Saatin Neresindeyiz?", "Haber", "Kördüğüm", "Öteki Otobüs", "Kaçamak" kitabın öne çıkan başarılı öyküleri olarak belleklerde yer ediyor.

"Biz Bu Saatin Neresindeyiz?" öyküsü zaman, mazi, aşk, kavuşmalar, ayrılmalar kavramları etrafında oluşur. Öyküde, akrep ve yelkovanın işleyişi, konumu ve ifade ettikleri değer üzerinden, benzetme ve metaforlarla aşk olgusu tartışılır. Zaman dediğimiz şey ona yüklenen anlamla ilgili bir şeydir. İnsan akrep ve yelkovan gibi kısacık bir anda kavuşma da olsa bu kısacık an sonsuz bir kavuşmaya denk düşebilir: "Akreple yelkovan diyorduk. Evet. Bu iki âşık yıllarca aynı kentte yaşamışlar. Aynı saatte yani. Koskoca zamanın içinde kısacık kavuşmaları, kısacık anları olmuş. Ama o anlar sonsuz bir zamana bedelmiş. (...) Bu iki âşıktan biri akrep gibi hep ağırdan almış hayatı. Herkes durduğunu zannederken o aslında yavaş yavaş, sindire sindire yaşıyormuş zamanı. Peki yelkovan? O akrep gibi değilmiş, yerinde durmayı sevmezmiş. Salise gibi koşmak istese de en azından yürürmüş. Saatin yükünü taşımış yıllarca, yorulmuş. Sonuçta her ikisi de bir boyu bazen kaçmış bazen kovalamış. Ne olmuş sonra? Ne biri diğerini bulmuş, ne diğeri öteki yakalamış."

Öykü ağırlıklı olarak öykü yazılma ânı ve öyküye ait kimi sorunların tartışıldığı kurmacanın işleyişine odaklanır. Öykünün nerede başlayıp nerede bittiği, başı, ortası, sonu ona nereden baktığınla ilgilidir. Bir öykünün dünü, bugünü, yarını da onu nasıl okuduğunla ilgilidir. Öyküde, bölüm başlıkları numaralanır ve öykü matematiksel bir sıra takip etmez. Ancak böyle parçalı olması öyküye bir şey kaybettirmez, hatta böyle olmalıdır.

Çünkü bir anlatının matematiksel, zamansal bir sıraya göre yazılması gerekmez.

Bir öyküde en hayati tercihlerden biri bakış açısı tercidir. Hikâye anlatıcısı, kıyıda köşede olursa, olup biteni göremez, hakikatin kalbine değemez. Kendini her şeyi görebileceği bir yere konumlandırmalıdır. Hikâyenin merkezine, kalbine... "Haber" öyküsü bakış açısı yerindeliğinin parlak bir örneğidir. Öyküde, dayak yediği ve aldatıldığı kocasından ayrılan kadının eski kocası tarafından bıçaklanarak öldürülüşü anlatılır. Öykü parlak bir kurmacayla kurulur. El, dudak, burun, kulak, göz, ayak, kalb'in bakış açılarından kadının yaşadığı dram aktarılır. Tüm bu uzuvlar, beyhude geçmiş bir ömrün tanıkları olarak öyküde söz alırlar. "İlk defa bir erkeğin ellerine dokunduğumda yaşın on altıydı." (el); "Beni, yani dudaklarını, toplumun mühürlediği o kırmızı gülleri hapsettin bak." (dudak); "Bir tokat indirmiş yüzüne. Biliyor musun, ilk o zaman hissettim etten ve kemikten olduğumu." (burun), "Ben hep senin iç sesini duydum, hıçkırıklarını." (kulak); "Bütün uzuvlarını, bütün insanları, bütün kuralları bir kenara bırakıp ilk defa beni dinliyormuşsun. Kalbini..." (kalp)... Öykü koronun söz alışıyla bütün uzuvlar birleşir ve bir hakikate tanıklık ederler.

"Kördüğüm" kitabın parlak, nitelikli, öne çıkan öykülerinden bir başkasıdır. Lirik, şiirsel bir dille, bir kazada babasını kaybedip kendisi de kör olan bir çocuğun, rüya, hayat, gerçek ekseninde gördüğü hikâye anlatılır. Anlatım, derinlikli, ustalıklı ve akışkandır. Aksayan, fazladan tek bir cümle yoktur. Yoğunluk, atmosfer yerli yerindedir. Dramatik durum, abartılmadan, dozajında etkili bir şekilde oluşturulur.

"Öteki Otobüs" de kitabın en iyi öykülerindendir. İki ayrı otobüsten birbirine bakan ve düşler kuran kadın ve erkek kendi bakış açılarından anlatılır. Babasını kaybetmiş, o derin boşluğu doldurmaya çalışan bir kız, para uğruna sevgilisinden terk edilmiş bir başka gençle sadece bakışırlar. Bakışları karşılaştığında hiçbir zaman karşılıklı olarak içlerini dökemeyecek bir ortamda iç sesleriyle birbirlerine yaralarını açarlar. İkisinin de yarası aynıdır. Birbirini sarabilirler. Ama olmayacaktır. Otobüsler geçip gidecektir.

"Kaçamak" bilinç akışı tekniğiyle yazılmış, şiirden beslenen, kısa kısa cümlelerle kaçırılmış bir aşkın bir günlük tarihinin anlatıldığı iyi bir öyküdür. Evden başlayıp, Büyükada Rum Ortodoks Mezarlığı'nda biten bir yolculuk, içsel bir yolculuğa, aşkın yolculuğuna dönüştürülür. Evli bir adamın Rum kızına olan yasak aşkı ne yazık ki mezarlık ziyaretine dönüşmüştür. Öyküde aşkın evrenselliği, toplumsal baskı altında kıstırılmışlığı ve kaçınılmaz yenilgi bir dil bilinciyle aktarılır.

İlk öykü kitabından yola çıkarsak, ısrarlı olması hâlinde Senem Gezeroğlu'nun kalıcı bir öykücü olacağını söylemek mümkün.

Sedat Demir / *Küçük Paris Fena Öksürüyor* / Dedalus Yayınları

Son yıllarda öykücülüğümüzde oldukça zengin, farklı kanallardan akan, çok sesli bir öykü anlayışının sergilendiğini görüyoruz. Hem tema olarak, hem de anlatım biçimi olarak tek bir yaklaşımdan ziyade, tema olarak, biçim olarak zengin bir öykü dünyası ile karşı karşıyayız. Duygu ağırlıklı öyküler yanında düşünce ağırlıklı öyküler de; bireysel temalı öyküler yanında toplumsal temalı öyküler de yazılıyor. Biçim olarak ise gerçekçi öyküler de, gerçeküstü öyküler de; fantastik öyküler de, postmodern öyküler de; bilinç akışı öyküleri de, sade / yalın öyküler de; rüya öyküler de, fotoğrafik öyküler de, sembolik yaklaşımlı öyküler de yazılıyor.

Sedat Demir'in ilk kitabı *Küçük Paris Fena Öksürüyor* tam da bu hareketli öykü ortamının verimini, bereketini, ışıltısını yansıtır. Kitapta şiiriyet, lirizm, ritim ve çağrışıma yaslı anlatım gibi modern öykünün imkânları ustalıkla sergilenir. Kurgu, biçimsel yapı olayların önüne geçer. Her şey izlenimlere, olayların insanda bıraktığı etkilere yaslanmıştır. Geri dönüşlerle, hâlihazırdaki geçmişin izleri, çağrışımları, etkileri anlatılırken, yaşanan ve geçmiş, zihinde âdeta birbirine karışmıştır. Nesneler, görüntüler bireye bir şeyler çağrıştırırken, içinde bulunulan an, geçmişte yaşanan ve gelecekte yaşanacak olayları anlamaya kapı aralar. Anlatıcı, olay anlatmaya, hikâye anlatmaya mesafeli durduğunu belirtirken, anlatıcının deyişiyle "görünürde, bir olay örgüsü, olay bile var değil gibi"dir.

Küçük Paris Fena Öksürüyor'da hiçbir zaman kendi olamamış, hayata bir şekilde yenilmiş, kıyıya vurmuş kahramanlar, hüzünle kaçırılmış güzelliklere bakarlar. İçlerinden başka bir yere gidemeyen bu kahramanlar için kaçırılmış güzellikleri yeniden yaşamak, gideni geri getirmek mümkün değildir. Bu nedenle yolları hep bataklığa çıkar.

Kitap, temel vurgu olarak üç kadının hikâyesini anlatır. Hayata, acılara roman ile direnen Sadberk Hanım, başarısız bir evliliği sinemanın büyüsü ile aşmaya çalışan Nurperi Hanım, gazino hayatının dışarı vurduğu şarkıcı Suzan Dilber. Üçü de öykü boyunca sanatla, edebiyatla hayatta var olmaya çalışırken sonunda başarısız olur, kıyıya vururlar. Bunlar rüyalarının peşinden giden âşık kumrulardır ve onları bekleyen bataklıktır, kaderleri orada sessizce yok olmaktır. Öykülerde bireysel hayatlar anlatılırken bir yandan da ülkenin sosyolojik, toplumsal tarihi gündeme gelir. Bir anlamda bireysel tarihler toplumsal tarih olarak ortaya çıkar. Bu derin, acılı ve kahırlı hayatlar ile ülkenin ve bireyin tarihi örtüşür, birbirini tamamlar.

"Şem ile Pervane", geleneksel Doğu hikâyelerindeki "aşk" bahsinde sıklıkla anlatılan bir metafordur. Şem (mum) erimekte, aşk yolundaki pervane de aşkından kendini ateşe atarak canına kıymaktadır. Pervane şem için (aşkı için) kendini ateşe atarak yok ederken geriye bir mesaj da bırakır. *Küçük Paris Fena Öksürüyor*'da da dalgın, âşık kumrular kendilerini ölüme atar, bataklığa koşarlar. Öykülerde de üç kadın tıpkı kumrular gibi kendilerini yok edecek bataklığa doğru koşarlar.

Aslında bir âşık daha vardır: anlatıcı. Anlatma aşkına tutulmuş anlatıcı bir yandan mikrofonu elinde gezdirip kime uzatsam derken öte yandan da tutkuyla anlatır. Başkalarının aşkını anlatırken aslında bir yandan da anlatma aşkını ortaya koyar. Bu nedenle oyuna, kurmacaya düşkün bir anlatıcı öykülerin temel karakterlerinden biridir.

Anlatıcı, okuru sürekli diri tutmak, bir kurmaca ile karşı karşıya olduğunu hatırlatmak için sürekli onu şaşırtır. Anlatıcı ara ara kendini hissettirirken bir yandan da çeşitli kılıklara girer. Bir karaktere dönüşememenin acısını çeker, bir olayı, olay örgüsünü örtmeye çalışır, karakterlerle eğlenir. Anlatıcı anlatacaklarının ne yazarı ne de karakteri olduğunu söyledikten

sonra bazen bir çağrışım, bazen ortalıkta dolaşan bir melodi, bazen bir film afişi olabileceğini hatırlatırken gerçeği söyler: “Ama yüreğinize oturmayacaksa, söyleyeyim ben acıyım, acının kendisiyim. Derin bir acı. Yok, hayır, o değil, çok daha derin olan.”

Sedat Demir “anlatmak” ve “kurgulamak” olayını öykülerinin merkezine yerleştirir. Hikâyeyi önemser çünkü insan, hayatta, geride bir hikâye bırakmak için yaşar ve hep o hikâyenin kahramanı olmaya çalışır. Okura okuduğu metnin kurgu olduğunu söylerken bile bir olaya, meseleye, hikâyeye ihtiyaç duyar. Farklı bakış açılarıyla, gerçeğin, gerçek sanılan şeyin, nasıl farklı farklı algılanabileceğini, yanılsamanın bile gerçek kadar, gerçek bildiğimiz şeyler kadar yanı başımızda olduğunu örnekler. Özne her zaman kurgunun kendisidir. Anlatım, kurgu ve oyun anlayışı, yazarın klişeleri, hayat ve yazı ilişkileri, yaratım olayı gibi edebiyatın temel sorunları öykü içinde tartışılır. Bir öyküyü kurgularken hem öykünün oluşum serüveni, hem de çevrenin bir yazara bakışını harmanlayıp yeni bir metne dönüştürür. Yazar bu serüvende kurgusal dünya ile dışsal dünyayı aynı anda yaşarken, kurgu ve gerçek konusunu, edebiyatın biçimsel sorunlarını öyküsünde işler. Bu süreçte sürekli okurla ilişki içerisindedir.

Postmodern metinlerde anlatıcı sürekli devrededir. Bakış açısı değişir, başka bir anlatı, metnin sorunsalı olur. Geleneksel anlatıcı, tanrısal bakış kaybolmuştur. Metin âdeta okurla birlikte kurgulanır. Yazar, okuduğu metnin bir kurmaca olduğunu sürekli okura hatırlatır ve yazma sürecini metninin temel sorunsalı yapar. Bir başkasının başından geçenlere tanıklık, ancak bir kurmaca / edebiyat aracılığıyla olur. İpler tümüyle yazarın elindedir. Ama son dönemlerdeki postmodern anlayışla okur bu sürece katılır. Yazar, kurgu sürecine okuru dahil eder. Kurgunun niye böyle işlediğini okura aktararak onu bilgilendirir, hatta ikna eder. Oyun tam da burada kurgulanır. Sedat Demir öykülerinde bu tekniği bolca kullanır.

Kitabın ilk öyküsünde, yakıcı bir yaşam hikâyesine sahip Sadberk Hanım’ın hayatı anlatılır. Roman tutkunu Sadberk Hanım, öykü boyunca roman yazma tutkusunu, yayınlatma serüvenini, hayata, eşyaya bakışını anlatır. Anlatıcı, yazar, karakter birbirine karışır. Öykünün başında bir anlatıcı, balkonda bir ihtiyar kadın bir de yazar genç görülür. Anlatıcı

bu kahramanları tanıtmaya, onları anlatmaya başlar. Bu arada hikâyeyi kimin anlatacağı tartışılır. Balkondaki ihtiyar kadın Sadberk Hanım bu hikâyeyi genç adamın anlatacağına hiç inanmamaktadır: "Sen mi anlatacaksın bu hikâyeyi! Bi' kere avuçlarını ilham duası için yanlış açıyorsun. Zevzek. Hiçbir halt edemezsin sen! Deftere yazık, kâğıda günah, okuyana işkence." Anlatıcı / yazar bundan sonra sözü kime vereceğini tartışır: "Şu andan sonra anlatılanları, Sadberk mi, Mevlüt mü üstlenecek bunu ben de bilmiyorum..." Sonra yazar Sadberk Hanım'ın önüne iki nokta koyup sözü ona bırakır. Bundan sonraki hikâye onun bakış açısından anlatılır. O da öncelikle yazarlığını konuşturur ve Mevlüt'ün hikâyesini anlatır. Çünkü kendisinde izleme, gözleme takıntısı vardır. Birisini görünce onu karaktere çevirir, soyar soyar giydirir. Bundan sonra yazma sorunlarını, yazma dikkatlerini dinleriz. İlerleyen bölümlerde anlatıcı sürekli kendini hatırlatır: "Gerçekten şu an sen mi anlatıyorsun bunları, buna mı inanıyorsun, güldürme beni çocuk." Öykünün sonunda yeniden sözü bir başka anlatıcı alır. Fonda ise yetmişlerin kaosu, mücadelesi ve kavgası vardır. Öyküde temel karakterlerden biri de Mevlüt. Mevlüt yanında abisi ve arkadaşı öldürülüp kendisinin de kulağı kurşunlanınca hayattan kopacaktır: "Ben konuşurken Mevlüt ağlaya ağlaya, kuklalarıyla bebeğiyle konuşuyor, öyle güzel ağlıyor ki, ne diye çıkarayım onu yasından." Diğer yandan Kürt olmanın, Alevi olmanın bedeli hikâyeye serpiştirilir.

İkinci öykü "İyi Filmler, Tatlı Rüyalar"da, Nurperi Hanım'ın filmlerden kurduğu dünyasını anlatır. Güzellik yarışması birincisi Nurperi Hanım mutsuz bir evlilik yapar. Sıkıcı, bürokrasiye boğulmuş hayattan çıkış olarak ışıklı, resimli mucizeye, sinemaya tutunur: "Bu serseriliğimi tam on dört sene boyunca hissetmedi. Ne filmler seyretmedim ki, ne adamlar sevmedim, ne kadınlar kıskanmadım... Tek başıma tam on dört sene." Nurperi Hanım bütün bu hayatını altı yaşındaki bir komşu çocuğuna anlatır: "Bana bunu niye anlatırdı? Bir başkasına aitmiş gibi görünen hikâyesini duymaz, daha çok gözlerinden seyrederdim. Kendisine ait olanları başkasına yaşatıyor gibiydi." Çocuğa hep film önerir: "Sakın ola ki yerli film seyretme oğulcuğum! Ecnebi filmler seyret, seyret ki onlar fevkalade latif oluyorlar, fevkalade terbiye ediyorlar sendeki manayı der de ben seyretmez miyim ama?" Öykünün sonunda Nurperi Hanım ölür. Adının Nurperi değil

Belkıs olduğu ortaya çıkar: "Defin işini üstlendim. Önce çocukları çıktı kütükten. Birisi evsiz barksız, hapse girip çıkmış solculuktan, yetmişlerde yaralanmış, şimdi tavşan niyetçiliği yapıyormuş meydanda: Lemi. Diğeri Turancıların önde gidenlerindenmiş, vurulmuş: İlhan."

Üçüncü öykü "Ölürsem Yazıktır"da, gazino şarkıcısı Suzan Dilber'in hayatı hikâye edilir. Suzan Dilber artık gözden düşmüş, unutulmuş, bir evde yalnızlığını, terk edilmişliğini yaşamaktadır. Artık ne ses, ne şaşalı günler ne de para vardır. Ne sevgililer, ne oğul Asım ne de alkışlar. Ama hikâyesini kimseye anlatmamaktadır.

Kitabın üç öyküsü farklı hikâyeler gibi gözükse de ortak temalar, anlatım biçimleri ve çağrışımlarla birbirine bağlanır. Tam da başta girişte anlatıcının dediği, "Eğer bir dizi mevzu gerçekleşirse, tek noktada birleşirse, akarsu gibi, suyun akıp denize karışması gibi" olayı gerçekleşir ve ortaya tematik bir bütünlük çıkar. Bu da *Küçük Paris Fena Öksürüyor*'u öykü kitaplarının en büyük zaafı olan parçalı yapıdan kurtarır.

Edebi bir eserin ağırlıklı olarak mutsuzluk, acı, yalnızlık merkezli olması, çoğunlukla onun "karamsar / umutsuz" bir eser olarak anılmasına yol açar. Oysa Sedat Demir gündelik yaşamın akışı içinde kolayca tüketilebilecek acıları, yalnızlıkları ve hüzünleri, yaşamsal bir deneyim olarak çağrışımı ve çoğaltımı zengin bir alana taşımayı başarır. Acıyı, kaba, abartılı çizgilerle değil, incelikle dokur, yüzeysel bir aksiyondan çok, içsel bir sızı olarak işler. Bu da melodramdan melankoliye geçiş demek. Neşeli şeylerden söz ederken bile acılı, kahırlı şeyler katar içine ya da acıdan kahırdan bahsederken neşe, sevinç...

Uzun bir süredir, öykücülüğümüzde iz bırakmış, kendine ait özgün bir ses yaratabilmiş öncü birikimlerimiz üzerine bir çalışmalar yapıyorum. Bu çalışmalarımdaki ilginç gözlemlerimden biri "ilk kitaplar"la ilgili oldu. Öykücüler, neredeyse tüm öykü serüvenleri boyunca ilk kitaplarının peşinden gitmişler. Sanki tüm yazarlar, ilk kitaptan son kitaba kadar, aynı kitabı, aynı duyarlıkları, aynı sorunları yazmışlar. Biçimler değişmiş, edebiyat anlayışları değişmiş; ama yine de her şey ilk kitap etrafında oluşmuş. Bu nedenle, ilk kitaplar o yazarın daha sonraki öykü serüveninin ana da-

marlarını gösteren en önemli kitap olma özelliğini taşıyorlar.

Bir yazarın kırk elli yıla yayılan tüm öykülerini bir arada okuduğunuzda, öykülerin büyük çoğunluğunun birbirine benzediğini görüyorsunuz. Neredeyse hep aynı zamanları, aynı anları, aynı duyguları anlatıyorlar. Hep ilk kitaplarını yazmışlar bir bakıma. Oradan yeni parantezler, kapılar, pencereler açıp, etrafa kısa gezintiler yaptıktan sonra tekrar aynı yere dönmüşler. Ne var ki bu tutum bir yazar için bir zafiyet olarak görülmemelidir. Pek çok yazar, aslında aynı şeyi yapar. Kendi algı dünyasındaki birikimleri tekrar tekrar yazar. Her yazışında içindeki o en etkili olanı bulmaya, onu ortaya çıkarmaya çalışır. Aynı şeyin anlam katmanlarını açmaya çalışır sürekli. O düşünceleri parlatır, derinleştirir ve kalıcı yapmaya uğraşır. Ama bir yazar için tehlikeli olan, bir tekrara, çoğaltmacılığa düşmektir.

İlk kitaplarla ilgili diğer bir tespitim de, ilk kitapların her nasılsa o yazarın yazarlık serüveninde en başarılı kitabı olması. Bu anlamda pek çok öykücünün, öyküye en üst çizgiden başladığını görürüz. Bu da galiba (ne kadar etki altında yazılırsa yazılsın) bizzat yazarını yansıtıyor olmasından, onun ilk ve güçlü sesi olmasından kaynaklanıyor. Bilge Karasu'nun *Troya'da Ölüm Vardı*, Tomris Uyar'ın *İpek ve Bakır*, Vüs'at O. Bener'in *Dost*, Füruzan'ın *Parasız Yatılı*, Rasim Özdenören'in *Hastalar ve Işıklar*, Sevim Burak'ın *Yanık Saraylar*, Hulki Aktunç'un *Gidenler Dönmeyenler*, Selçuk Baran'ın *Haziran*, Adnan Özyalçıner'in *Panayır*, Sabahattin Kudret Aksal'ın *Gazoz Ağacı*, Nezihe Meriç'in *Bozbulanık*, Leyla Erbil'in *Hallaç*'ını ilk kitap başarıları bağlamında anabiliriz.

Küçük Paris Fena Öksürüyor, Sedat Demir'in ilk kitabı. Bakalım en iyi kitabı mı olacak. Hep birlikte göreceğiz.

Betül Nurata / *Yüzümü Tanı* / Profil Yayınları

Betül Nurata'nın adına ilk kez, *İtibar*'ın 33. sayısında (Haziran-2014), "Darmadağın" öyküsünü okurken rastlamış, öyküdeki "kapıları çarpa çarpa ilerliyor gün" cümlesinden sonra sarsılmış, isme bir kez daha bakmıştım. Ne güzel bir cümleydi: "Kapıları çarpa çarpa ilerliyor gün." Böyle tuhaf takıntılarım var. Bu cümleyi yazan biri iyi bir öykücü olabilirdi. Öykü

bittiğinde yanılmadığımı görmüştüm. Öyküde acılara doğru yürüyen bir ev hâli mükemmel bir akışla anlatılıyordu. Nurata'yı daha sonra listeme aldım ve yazdıklarını izledim. Yeni çıkan *Yüzümü Tanı* öykü kitabını da aynı beklentiyle okudum. Kitap açık bir ilk kitap başarısıydı.

Nurata'da ilk dikkat çeken yan anlatım tekniği. Karnaval Öykü mü, Çok Sesli Öykü mü, İç Konferans Öykü mü tartışılır ilginç bir bakış açısı tekniği ile yazıyor. Bu tercihiyle kendi kuşağından çok farklı bir öykü anlayışıyla çıktı okur karşısına. Anlatıcı sadece olayı, durumu aktarmıyor, yorumluyor, başka alanlara kayıyor, çağrışımların peşine düşüyor. Bu bakış açısı da anlatıcıya geniş imkânlar sunuyor. Betül Nurata da bunu sonuna kadar değerlendiriyor. Bu anlatım tarzının içine ne atsanız gidiyor, oldukça verimli, bereketli bir tarz.

Onun anlatım tarzı sinemasal anlatıma benzer. Bir vapurda, bir kafede, bir tren yolculuğunda, bir ev odasında, önce bir sahne kurar, bu sahneye insanları yerleştirir. Ancak bu sahneyi kurma ânını da oraya karakteri yerleştirme ânını da aynen okurla paylaşır, sonra kamerayı çalıştırır, okurla birlikte karakterlerin içine girer, onları tanır, çözümler, olayı hem anlamaya, hem yönlendirmeye başlar. Anlatıcı bazen tarafsız bir gözle olayı izler, bazen duruma müdahale eder. Pek çok yerde anlatıcı iplerin kendinde olduğunu, her şeyi kendisinin yönlendirdiğini ifade eder. Bir başka deyişle okura anlattıklarının sonunda bir kurmaca olduğunu aktarır: "Annelerine üç vakit önce müsaade etmiştik ki yola düşsünler. Biz birilerinin yola düşmelerini istersek onları hiçbir şey durduramaz." Bir başka yerde de "Buluşmaları biz kurarız, kurduk da." denilir. Bu bazen tanrısal anlatıcı bazen de kahraman anlatımı olur.

Betül Nurata'nın öyküleri iç monologlarla oluşturulan enstantanelere, anlık göndermelere, çağrışımlara dayalıdır. Bir mekândaki izlenimden, küçük bir anıdan, bir duygudan yola çıkarak metnini oluşturur. Okurla mı, kendi kendisiyle mi, bir başkasıyla mı konuşuyor belli değildir. Bunlar bazen iç içe geçer: "Bu sene o banka gidince yine ağladım. Hangi bank? Şu uzanıp yattığımız banklar, mavi renk. Banklarda mı yatıyorsunuz? Oo görsen herkes bir yerde... Bildiğimiz bank?" ("Kalp Kırığı") Sonra anlatıcı hikâyenin içine iyice girip kurgu başlar: "O bankı görünce ağlayan ka-

dına abla diyelim, ihtiyacı var." Kahramanı tanıtır, çevreden bilgi verir, daha sonra okurla birlikte öyküyü kurgulamaya başlar: "İki günlük mesafeden gelen kadın nereden geliyor olabilir, nereden... Evden çıkıyorsun. Direksiyona geçiyorsun. Gidiyorsun gidiyorsun. Nereye gittiklerini bilmek işleri kolaylaştırabilir. Soralım. Bilsem. Uzak bir kentten yola çıksalar. Kadının gözler mahmur. Yola çıkmadan yapılacak işler listesi uzun tabi. (...) Akşama kadar gemiyi bekleseler. Arabadan inseler, erzaklarını alsalar. Cüzdanlarını pabuçlarına gömseler."

Onun öyküleri, büyük olaylara, entrikalara, hikâyelere yaslanmaz. Daha çok tespitler, yorumlar ve göndermelerle ilerler. Bir atmosfer etrafında, sadece duygular ve imgesel göndermelerle öyküyü kurgular. Hayatın sürüp giden karmaşası içerisinde, anlatıcının resmi bir anda canlandırmasıyla öykü oluşmaya başlar. Fotoğrafın açıldığı mekânda (duruşma salonu, kafe, durak) nesnelere, insanlara bakılıp duygular, düşünceler öyküleştirilir. Bir kamera göz olup biteni tarar. Fotoğraflar, enstantaneler aktarılır. Sonra anlatıcı fotoğrafı bize açıklar: "Çocuğun gözleri kıpır kıpır sevgilisini takip ediyor. Şimdi saçlar, şimdi gözler, şimdi eller. Kızı görmüyoruz. Sırtı dönük. Oğlan dokunmamış o saçlara henüz, takibi ürkek. Bebek yüzlü, yalın bir ifade. İyi giyimli. Temiz. Kıyak ve nazik. Kızı seviyor Tanrım. Baya seviyor. Kız ağır çekimde. Demek kendine güveni tam." Bütün bu yaklaşımlarla "Başımdan Öp Beni Sevgilim"de kadın-erkek ilişkilerini, "Snalubma"da üç kadının yazarlık durumlarını, "Ciğerinde Kuruludur Orkestra, Duymazsın"da hikâye peşindeki bir yazarı, "Mutlu muyuz?"da anne kız ilişkilerini "Bir Tatlı Huzur"da bir apartmandaki insanlık hâllerini başarılı bir şekilde anlatır.

Kurmaca sorunu onun öykülerinin merkezindedir. Oyunsuluk, bulmaca ve gerçek ile kurmaca ilişkisi öykülerde baskındır: "İşi riske atmadı yazar. O mutlulukla markete gider. Ellerinde poşetler. İçinde aşk hikâyesi. İyilik yapacaktır. Acayip mutludur. Kadın sözünde durmayabilirdi. Yarın aynı yer, aynı saat olmayabilirdi. Allah razı olsun senden sayın yazar. İyi düşündün. Elindeki poşetlerce hafifleyen kişi, uçarak evininin yolunu tutar. Konusu vardır, yazacak. Lepiska saçlar, boncuk gözler..." Anlatmaya başladığı öyküyü okurla birlikte kurgularken sürekli okurla söyleşir, onu

yönlendirir ve açıklamalarda bulunur: “Keşke içi boş mu dolu mu seçebilseydi sevgili okur, keşke…”

Betül Nurata, tema olarak ise insan yalnızlığını, insanlar arasındaki iletişimsizliği, aile içi insanlık durumlarını öykülerine taşır. Anne, baba, çocuk ve eksik giden bir şeyler, tıkanan, nefes alamayan ilişkiler. Kadın-erkek ilişkilerinin aksayan yanlarını öne çıkarır. Büyük bir çoğunlukla kadın penceresinden bakarak bu dünyanın çeşitli sorunlarına eğilir. Yanlış kurgulanmış kadınlık durumlarının bu cinsteki yaralarını irdeler. Umutsuz, acılı kadınların dünyasına bakar. Hayata “Fırlatılmış Çocuk” burada ayakları üstünde durmaya çalışırken anne ve babayı yanında arar. O nerededir? Onun sevgisi, duası nerededir?

Onun öykülerinde anlatım ânında büyük, olağanüstü olaylar olmaz. Oldukça bildik, diğerinden farklı olmayan sıradan bir gündür. Anlatım ânında sadece olan biten şeylerin gölgesi ve izi anlatıma düşmektedir. O özellikle ayrıntıların üzerine gider. Bu sıkışmışlığa sanki anlatıcı müdahale eder: “Yürüyüşe çıkabilirler, evet bu olabilir. Gidip yürüsünler, n’olur, lütfen, şimdi. Sevindi kadın baksanıza. Yürüsünler madem. Yürüyorlar işte. Adamın göbeği inceldi, biraz hafifledi mi ne? Kolunu karısının omzuna atıverdi, heyt be. Biraz etlendi, biraz butlandı kadın. Hani o gözler, isten eser yok, valla, ayna, gibi, pırıl pırıl. Dünya sustu, etraf aydınlandı ha? Âlâ. Zeliha’nın yüzü mü? Evet gülüyor, kırkbirkere, maşallah.”

Betül Nurata öykülerdeki bireysel, toplumsal eleştirilerini ironinin gücüne yaslar. İnsani acıları, hüznü, yalnızlığı melodrama dönüştürmeden humourun gücüyle yumuşatır ve gerçekçiliğini zedelemez. Ucuzculuğa, popülizme, gözyaşı sömürüsüne başvurmaz. Tam da burada okurla söyleşerek sömürüyü önler. Öykü boyunca haklı kahramanlarının acısını okura geçirir, onları sarıp sarmalar: “Adımı bildin, yüzümü tanıdın. Kederim geçti, sevincim büyük. Yetti beş dakika. Tokalaştık, ayrıldık, uzadım biraz. Elim sıcak.”

Betül Nurata *Yüzümü Tanı* ile öykü dünyasına sağlam, kendinden emin, başarılı bir adım atıyor.

Kâmil Erdem, *Şu Yağmur Bir Yağsa* Sel Yayınları

Şu Yağmur Bir Yağsa, 1945 doğumlu bir yazarın ilk öykü kitabı. Lirik, şiirsel bir dil, derinlikli gözlemlerle oluşturulmuş öykülerde bir hesaplaşma, yüzleşme zemininde geçmişe, yaşananlara bakılarak kalıcı tecrübeler aktarılır. Yoğun, sıkı örgülü bir anlatım, tanıdık acılar, evrensel meseleler öykülerde yer bulur. Öyküler, didaktik, keskin tekliflerden uzak, yumuşak, kabullenimi kolay bir dünyadan seslenir. Mücadele, dava anlatılırken, ince bir ironi ile acı yumuşatılır.

Öyküler afişlerin asıldığı, yürüyüşlerin, grevlerin yapıldığı, örgütlerin mücadele ettiği bir mücadele dönemine yaslanır. Anlatıcı bir şekilde bu mücadelenin içindedir ve dönemin anlayışını, atmosferini, mücadele biçimlerini aktarır. Geriye dönük bakış, bir yandan da her şeyi yerli yerine oturtma, yüzleşme amacı taşır.

"Yağmur", devrimci geçmişe bakan, yağmur imgesiyle derinleşen oldukça nitelikli bir yüzleşme öyküsü: "Hadi, parçalarını topla dedim kendi kendime. Kendin olacaksın. Günyüzüne çıkacaksın." "Komşu" ise Müslüman bir kadının gözünden, geçmişle, yaşananlarla, davayla yapılan bir yüzleşme öyküsü olur: "Artık pazar bulununca her şey alınıp satılabiliyormuş. Buna eskinin manevi değerleri de dahilmiş. Eh ülkemiz de bakir bir pazar sayılırmış. Özgürlük, adalet, iman da yeni metalardan sayılırmış." "Bakkal" yine değişen anlayışlar üzerine yazılmış oldukça düzeyli bir öykü. Eskinin büyük devrimcisi şimdi bakkalda yaralarını sarmaya çalışmaktadır. O büyük rüyaların anlamı kalmamıştır. Çünkü artık "Herkes derinliklerinden arınmak istiyor, sığlığın güvenli bataklığına gömülmek istiyor." O da devri kapanmış biri olarak yöntem değiştirmiştir: "Artık yoruldum, kemiklerimde yarım yüzyılın sızıları birikmişti. Şimdi düşmüş birini yerden kaldırmak, dizi kanamış bir çocuğun dizine batikon sürmek gibi daha mütevazi hedeflerim var, yabani bir çile eri gibi onlarla yetiniyorum." Öyküde özellikle koku laitmotifi etkili bir şekilde kullanılır. Eskiden kendine işkence eden insanları kokularından tanıyan devrimci, şimdi bakkala gelen insanların kokularını izlemektedir. "Ev" öyküsünde ise, Sadi'nin *Gülistan*'ı eşliğinde hayatı yorumlama, anlama yolculuğu hikâye edilir.

2016 Yılı Öykü Kitapları

Mustafa Kutlu / İ*yiler Ölmez* / Dergâh Yayınları
Cemal Şakar / *Kara* / İz Yayıncılık
Yıldız Ramazanoğlu / *Bu Sefer Lila Olsun Saçların* / Kapı Yayınları
Özcan Karabulut / *Muhteşem Tutkuların Bir Sonraki Saati* / Can Yayınları
Âlim Kahraman / *Yazmak Bana Göre Değil* / Büyüyenay Yayınları
Jale Sancak / *Belki Yarın* / Hep Kitap
Yekta Kopan / *Sakın Oraya Gitme* / Can Yayınları
Nazlı Karabıyıkoğlu / *Hayvanların Tarafı* / Everest Yayınları
Abdullah Harmancı / *Melek Kayıtları* / İz Yayıncılık
Güray Süngü / *Vicdan Sızlar* / İz Yayıncılık
Sibel Eraslan / *Babam İçin Beyaz Bir Kuğu* / Timaş Yayınları
Mehmet Kahraman / *Işıklar Açık Kalsın* / Hece Yayınları
Pelin Buzluk / *En Eski Yüz* / İletişim Yayınları
Doğukan İşler / *Rüya Kadar* / İz Yayıncılık
Zeynep Hicret / *Çolak Hattat* / Hece Yayınları
İsmail Özen / *Babamın Şarkısı* / Profil Yayınları
Sedat Demir / *Küçük Paris Fena Öksürüyor* / Dedalus Yayınları
Ahmet Büke / *Gizli Sevenler Cemiyeti* / on8 Yayınları
Berna Durmaz / *Karayel Üşümesi* / Can Yayınları
Buket Uzuner / *Yolda* / Everest Yayınları
Mehmet Fırat Pürselim / *Akılsız Sokrates* / Alakarga Yayınları
Betül Nurata / *Yüzümü Tanı* / Profil Yayınları
Senem Gezeroğlu / *Zaman Dursun İstedim* / İz Yayıncılık
Emre Ergin / *Acziyetin Tekniği* / İz Yayınları
Yunus Emre Özsaray / *Mecnun'un Şehri Terk Edişi* / İz Yayıncılık
Gülümsün Tansev / *Mavi Öyküler* / Alfa Yayınları
Gamze Arslan / *Çerçialan* / Varlık Yayınları
Duygu Şafak Çay / *Biten Nehir* / Roza Yayınevi

Ahmet Tulgar / *Trajik Nüans* / Can Yayınları
Temel Karataş / *Ağrı Eşiği* / Notabene Yayınları
Ayşen Aksakal / *Lakin İyi Yaşadık* / Everest Yayınları
M. Uçan / *Bense Ölümden Korkmayacak Kadar Yalnızdım* / Notabene Yayınları
Birkan Bayındır / *Düşkapanından Kaçan Elma* / Notabene Yayınları
Eylem Ata Güleç / *Boşlukta Büyüyen* / Notabene Yayınları
Belma Fırat / *Kuyuda* / Notabene Yayınları
Simla Sunay / *Virgülün Şikâyeti* / Alakarga Yayınları
Murat S. Dural /*Kibrit Ev* / İthaki Yayınları
Mesut Doğan / *Meczupların Görevleri* / Hece Yayınları
Hümeyra Yabar / *Uykusuz Meyveler* / Şule Yayınları
Bünyamin Demirci / *Yeraltı Bulutları* / Şule Yayınları
Mustafa Orman / *Derdin İncinmesin* / Everest Yayınları
Murat Darılmaz / *Akşam Olur Karanlığa Kalırsın* / Medakitap Yayınları
Reyhan Yıldırım / *Boynumda Bir Dize İnci* / Notabene Yayınları
Sine Ergün / *Baştankara* / Can Yayınları
Kadir Aydemir / *Ay Yağmurları* / Yitik Ülke Yayınları
Deniz Dengiz Şimşek / *Tengizek Destanı'nın Okunabilen Kısmı* / Alakarga Yayınları
Ayşegül Kocabıçak / *Ben Söylemem Sen Anla* / Notebene Yayınları
Özlem Peker Hızlı / *Renksiz ve Sessiz* / Dante
Didem Gündüz Esen / *Uzağa En Yakın* / Dante
Özge Kılıçoğlu / *Babam İntihar Etmemişti* / Notabene Yayınları
Ahmet Önel / *Eğik Zaman* / Notabene Yayınları
Polat Ozluoglu / *Günlerden Kırmızı* / Notebene Yayınları
Kâmil Erdem / *Şu Yağmur Bir Yağsa* / Sel
Cem Apak / *Bazı Şeylere Dokunamazsın* / Pan Yayıncılık
Zeynep Paftalı / *12 Pan* / Yayıncılık
Sinem Sal / *Dank* / April Yayıncılık
Demet Şahin / *Uzun Kışın Suçlusu* / Şule Yayınları

Sümeyra İkiz / *Bir Kurt Bir Kadın Bir Horoz* / Şule Yayınları
Emine Batar /*Islıkla Çağrılan* / Şule Yayınları
Ayça Erkol / *Hiç Aklımda Yokken* / Alakarga Yayınları
Caner Çaylak / *Mustafa'nın Elleri* / 44 Yayınları
Onur Akyıl / *Dün Gece Çok Gençtim* / Can Yayınları
Deniz Günal / İ*stasyon Öyküleri* / Ve Yayınevi
Bugün Bize Kim Geldi / *Sezgin Kaymaz* / April Yayıncılık
Uğur Yetkin / *Henüz ve Hala ve Daha* / İthaki Yayınları
Aliye Zorlu Mit / *Herkesin Bildiği Kendine* / Dante
Berrin Erdoğan / *Deli Sesler* / Şule Yayınları
Azize Rüya / *Hicaz Koro*/ Şule Yayınları
Ayşegül Ünal İnal / *Ortasından Deniz Geçen Bir Hikâye* / Ebabil Yayınları
Semra Bülgin / *Hep Aynı Sabaha Uyandım* / Profil Yayınları
Recep Seyhan / *Metal Çubukların Dansı* / Bilge Kültür Sanat
Metin Özdemir / *Eşikte* / Ötüken Yayınları
Galip Çağ / *Kale Arkası* / Meserret Yayınları
Muhammed Erdevir / *Lav Denizindeki Ada* / Kaynak Yayınları
İsmail Demirel / *Maçı Kaybettik* / MGV Yayınları
Serhat Işık / *Tirşe Gözlü Kız* / Milena Kitap Yayınları
Nurcan Toprak / *Depresyon Hırkası* / Dergâh Yayınları
Bora Abdo / *Seni Seviyorum Çok* / Doğan Kitap Yayınları
Fadime Uslu / *Yüzen Fazlalıklar* / Can Yayınları
Arzu Alkan Ateş / *Lübyana'ya Bir Bilet* / Erdem Yayınları
Eda Tezcan / *Masumiyet Daima* / Dergâh Yayınları
Mustafa Başpınar / *Annemin Gözleri* / Dergâh Yayınları
Ferhat Özkan / *Yoksunlar* / YKY
Can Göknil / *Göz ve Söz* / Can Yayınları
Hanife Altun / *Masalından Göçen Kuş* / Notabene Yayınları
Hüdaverdi Aydoğdu / *Babam Hiç Aşk Filmi İzlemedi* / İncir Yayıncılık

M. Özgür Mutlu / *Karton Ev* / Notabene Yayınları
Mukadder Gemici / *Kar Makamı* / Dergâh Yayınları
Yavuz Ahmet / *Pijama ve Kravat* / Avangard Yayınları
Meriç Demiray / *Rocky, Cohen ve Muhsin Bey'den Örneklerle Hayatım* / Sel Yayınları
Hasan Erbay / *Kırk Pencereli Konak* / Sinada Yayınevi
Osman Şahin / *Mor Cepken* / Can Yayınları

2016 Öykü Ödülleri

Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü: Mehmet Kahraman / *Işıklar Açık Kalsın*
Necip Fazıl Ödülü (Öykü): Cihan Aktaş
Yunus Nadi Öykü Ödülü: Yalçın Tosun / *Bir Nedene Sunuldum*
Sait Faik Hikâye Armağanı: Muzaffer Kale / *Güneş Sepeti*
Yaşar Nabi Öykü Ödülü: Gamze Arslan / *Çerçialan*
ESKADER Hikâye Ödülü: Mehmet Kahraman / *Işıklar Açık Kalsın*
Haldun Taner Öykü Ödülü: Ömür İklim Demir / *Muhtelif Evhamlar Kitabı*
Orhan Kemal Öykü Ödülü: Deniz Tarsus / *İt Gözü*
Ömer Seyfettin Öykü Ödülü / Cihan Aktaş / *Kızım Olsan Bilirdin*

6 EKİM HADİSESİ

Zeynep Hicret

İçinde sebebini bilmediği bir sıkıntı var. Altı ekim sabahı yataktan kalkar kalkmaz içinde bir sıkıntı. Başında pis bir ağrı. İki ilaç atıyor birbiri peşine. "Anca hafifler," diyor. İki ilaç da kesmiyor. Başını bir tülbentle sarmış, odadan mutfağa gidiyor. İçinde bir sıkıntı. Sebebini izah edemiyor.

Yıllarca gizliden gizliye sevdiği adam, altı ekim sabahı sevinçle uyanıyor. İçinde sebebini bildiği bir heyecan fırtınası var. Alelacele kahvaltısını yapıp evden çıkıyor. Annesi arkasından dualar okuyup üflüyor. Berberde damat tıraşı oluyor. Cilt bakımı, tırnak bakımı yaptırıyor. Saçlarını parlattırıyor. İçindeki sevinç yüzüne yansıyor. "Üç yıl önce biz de böyleydik," diyen berbere gülümsüyor.

Öteki bir ilaç daha alıyor. Bu sıkıntı onu boğacak. "Bir çorba at üstüne," diyen annesine kızamıyor. "Yine mi sardın başını? İçsene bir ilaç." Sesini çıkarmıyor. Konuşmaya hevesli değil. Yaşamaya hevesli değil. Şakakları zonkluyor. Soğan doğruyor. Gözlerinden yaşlar akıyor. Gözlerini yumuyor. Bıçak eline saplanıyor. "Hep aynı hâllerin, yine mi kestin elini?" diyor annesi. Kızın içinde bir sıkıntı. Kesilen yere şeker basıyor.

Yıllarca uzaktan uzağa sevdiği adam kolunda kapkara saçlı gelinle dünya evine giriyor. Bir alkış kopuyor. Adam başını alabildiğine dik tutuyor. Yaptırdığı bakımdan mı, spotlardan mı ne, yüzü daha bir parlak görünüyor.

Güne bu sıkıntıyla uyanıyor. Yüzünün kanı çekilmiş, iştahsız, mutsuz bir hâlde yatakta kıvranıyor. Hiçbir şey yapası yok. Elini bir işe sürmüyor. Kırmızı kart gören oyuncu gibi hayatı tribünden seyrediyor.

Onu rüyasında kumral saçlarıyla görmüştü. Saçlarının koyuluğundan rahatsız oldu, boyunun kısalığından, o topuklularla üstelik. Ayrıca damadın koluna bu derece asılmış olmasından. Birileri kapıp kaçıracakmış gibi.

"Çok yakışıyorsunuz birbirinize," diyordu arkadaşı. Gelinliğiyle aynanın önünde dönüp duruyordu kız. "Allah bir yastıkta kocatsın, çok uyumlusunuz."

"Sağ ol canım," diyordu o da vişne rengi dudaklarıyla gülümseyerek. "Darısı senin başına." O zaman bir çığlık atıyordu diğeri. "Aaa az kalsın unutuyordum bak. Nerde kalemim benim?" Sivri topuklu pabucu hızlıca çıkarıyordu gelinin ayağından. Ayağı acıyordu naif gelinin. Kocaman harflerle adını yazıyordu ilk üç sıraya. Bütün evde kalmış kızlar yumuldular pabuca.

Ağrılar dört bir yandan sıkıştırdı başını. Tülbendi çıkarıp tekrar sıkıca sardı. Biri gelip tokmakla başını dövse rahatlayacaktı. Burnundan içeri böcek falan mı girmişti? Dolaşıp duruyordu bu ağrı sabahtan beri. Delirecekti. İçinde bir sıkıntı, bir daralma. Antreden annesi seslendi: "Dayınlara inicem az, kapı çalarsa açarsın, kargo gelecekti."

Şişli evlendirme dairesinde paylarına kekeme bir memur düşüyor. Bütün memurların kesatı gelmiş gibi bunu yollamışlar. Nasılsa bildikleri yerden soracak diye adama cümle kurdurmuyorlar. Gelin hanım "evet" diyor. Bütün gelinler evet der zaten. Ama damat neden "hayır" demiyor?

Duvarlara tutunarak mutfağa gidiyor. Annesinin migreni için aldığı bitkileri bu kez kendi için demliyor. Bitkiler ağzında acı bir tat bırakıyor. Ekşi bir suratla dönüp yatağa uzanıyor. Ne yaparsa kurtulur bu bunalımdan? Dua mı etse? Kitaplara bakıyor. Duaya mı başlasa? Kitaplığa yürüyor. Hayır, dua edecek. Asla asla kitaplara gitmeyecek. Duaya başlıyor.

Müzikle birlikte salonda bir cümbüş kopuyor. Göbek atıyor göbekleri yağ başlamış teyzeler ve amcalar. Gelinle damat dansa kalkıyor. Gelin kambur mu ne! Her şey eğreti burada. Müzik, dans, menü, organizasyon, fotoğrafçılar her şey demode. Zevksizliğin karıkocası oluyorlar.

Annesi telefonla arıyor onu. "İyileştin mi biraz?" diye soruyor. "İyi hissediyorsan aşağı gel. Kargo gelmez bu saatten sonra. Dayın sana daktilo almış, gel bir bakıver."

Parmak uçlarına dokunuyor ister istemez. Derin çatlaklar kapandı zamanla. Artık yumuşak ve sağlıklı görünüyorlar. Eldiven giymekten kur-

tulduklarına sevinir gibiler. “İyi değilim anne,” diyor. “Midem bulanmaya başladı. Başım da ağrıyor, şimdi orası hır gür.” Annesi diyor ki:

“Yengen sana taze nane kaynatacak, gel sen. Hem yatarak daha çok hasta olursun.”

Çocuklar oval salonda koşturup oynarken yanlışlıkla gelinin kuyruğuna basıyorlar. Gelin ciyaklıyor. Damat sigara içmek için dışarı çıkıyor. Karısının ciyaklaması henüz alışık olduğu bir durum değil. İçerdeki curcunaya aldırış etmiyor. Düğünlerde olur böyle aksilikler. Filmlerde çok görmüştü bunu. Kadınlar o güzelim elbiselerine bir şey döküldüğünde hep bu sesi çıkarırlar.

Kapının zili zırlıyor, çıldırıyor. Biri kapının zilini sökecek sanki. Biri durmadan zile basıyor. Zil çıldırmış! Zil durmak bilmiyor. Güç bela doğruluyor. Şimdi kapıyı açıp bir güzel bağırsa şuna! Hâli olsa bağırmaya. Sendeleyerek kapıya gidiyor, “Kim o,” diyor. “Kargoo,” diyor içeri giren ses. “Acil gönderi.” “Şuraya imza.” “Annem yine benim adımı mı vermiş?” “Nereye demiştiniz?”

Tükenmez kalem elinden düşüyor. Özür diliyor belli belirsiz. Çocuk eğilip alıyor kalemi. Dermanı kesiliyor. Grinin etrafında dönüyor. Yoksa gri mi onun etrafında dönüyor?

Önce dizlerinden ölürmüş insan!

“Bir bakayım, demiş annesi. İçim rahat değil. İnatçı kız, gelmez biliyorum. Ben gidip bir bakayım. Alır gelirim iyiyse. Kargo da gelmez bu saatten sonra.”

“Meğer inen kargocuymuş. Korkudan titriyordu zavallıcık. Sanki kendi vurup bayıltmış gibi.”

Tuzlu ayran getirdiler. Nane limon getirdiler. Bal şerbeti getirdiler. Daktiloyu getirdiler. Kargoyu getirdiler.

Kırmızı ve beyaz güllerle, rengârenk tüllerle süslenmiş gelin arabasını getiriyorlar. Plakasında “evleniyoruz mutluyuz” yazıyor. Bahşiş için arabanın önü kesiliyor. Kornalar caddeyi çınlatıyor. Kadınlar, kızlar camlara doluşuyor.

"Bıçak getireyim de açalım şu paketi," diyor annesi. "Kim göndermiş ki bunu?" Kızın başı zonkluyor. İçinde sebebini bilmediği bir sıkıntı dallanıp budaklanmış. Bu sıkıntıyla baş edemiyor. "Sonra açarım," diyor annesine. "Yatıcam az."

Uzaktan sevdiği adam, kolu hayat arkadaşının omzunda, güller ve tüller içinde mutluluğa doğru süratle gidiyor. Hızdan mı bilinmez, arka cama yapıştırılan baş harfleri aynıymış gibi görünüyor. Uyum dedikleri bu olsa gerek! Gelin hanım damada kement attı ya, şimdi rahat bir nefes alıyor.

Sıkıntıdan kıvranıyor. Ayaklarını karnına doğru çekiyor. Yüzükoyun dönüyor. Yastığı karnına bastırıyor. Belki ağzından fırlayıp gider bu sıkıntı. Başını duvara dayıyor. Parmakları birbirine dolanıyor. Dudakları uyuşmuş. Sımsıkı yumduğu gözlerinden yaşlar oluk oluk boşalıyor. Nefesi göğsünde sıkıştı kaldı. Açılamıyor. Derin derin soluyor. Öldürecek onu bu dert. Ölecek. Korkuyla bağırıyor. Annesi odanın kapısını açıyor. "Yine mi marazlandın?" diyor. Uyuşan uzuvlarını ovmak için sirkeli su getiriyor.

İçindeki sebepsiz sıkıntı ağladıkça açıldı. Artık daha huzurlu hissediyor. Başındaki tülbendi çözüyor. Annesi sevinç içinde: "Daktilo" diyor, "daktiloyu görmelisin, tuşları ipek gibi. Dayın düşünmüş yaptırmış, artık parmak uçların ağrımayacak."

Parmak uçlarını daktilonun tuşlarında gezdiriyor. İpek değil âdeta pamuk bu tuşlar. İçinde sebebini bildiği bir mutluluk var. Temiz bir kâğıt takıyor. Günü kayda geçirecek. Evvela tarih düşüyor.

Öteki, "Önce süratlendik," diyordu arkadaşına. "Tüller, kurdeleler rüzgârda uçuşuyordu. Bütün camları açmıştık. Ortak beğenimiz Vanessa Mea son ses çalıyordu. O sırada birkaç gül parçalanıp düştü. Arka camdaki etiketler söküldü. Ama biz aldırmıyorduk. Kahkahalar atıyorduk. Espriler yapıyorduk. Birden o tiz sesi duydum. Asfaltı demir çubukla çizmişler gibi. Sonra camdan bir şey fırladı. Bir bacak gördüm. Bir de çok hızlı dönen bir araba tekerleği. Sanırım ters dönmüştük. Midemi bulandıran mazot kokusu yüzünden bayılmışım. Gözlerimi açtığımda artık mutlu değildim."

(*Çolak Hattat*, Hece Yayınları, 2016)

BİZ BU SAATİN NERESİNDEYİZ?

Senem Gezeroğlu

6

Aslında burası hikâyenin tam ortası. Peki ben ne yapayım şimdi? Gitme, ortada bırakma beni.

10

Bu rakamlar... Ne ortası, ne başlaması, ne sonu? Ne yapmaya çalışıyorsun sen? Otur n'olur. Ama saat? Daha vakit var otobüsün kalkmasına. Kal biraz daha. Peki öyleyse. Seninle geçireceğim bu son saat, koca bir ömre yayılsın istiyorum. Nasıl olacak ki bu? Hatıralarla... Her anıyı beynime hapsediyorum. Biz zaten hapiste değil miyiz? Öyleyiz evet. Tamam işte, bu tutsaklıktan bıktım, yetişmem gereken bir hayat var. Haklısın ama bak, gideceğin dünyalar da bu yuvarlak masa kadar. Yanılıyorsun, ben bu çemberin dışına çıkmalıyım artık. Çıkamazsın, nereye gidersen git, ben de seninleyim. Nasıl yani? Bu yuvarlak masa gibi işte, bir ucunda sen, diğerinde ben. Giden sen, kalan ben. Kaçan sen, kovalayan ben. Ya da tam tersi... Oyun gibi. Çember çeviriyoruz daima. Bir kısır döngünün tam ortasındayız işte. Evet, bunları daha önce de konuştuk. Daha önce de, çok daha önce de... Birbirimize geç kaldık. Erken mi geldik yoksa? Bilmem, tersine akan bir saat gibiyiz öyle değil mi? Ne yapalım peki? Ne yapsak boş, geriye dönemiyoruz, ânı da yaşayamıyoruz. Kalan zamanı saymaktan başka bir şey yapamıyoruz biz. Haklısın, son zamanlarımız bu... Son anlarımız... Birazdan saatin gelecek ve sen sonsuz bir yolculuğa çıkacaksın. Peki ya sen? Sen ne yapacaksın? Kilometreleri, rakamları boşver. Ben de burada sonsuz bir yolculuğa çıkacağım, illa hareket eden mi gitmiş olur sanıyorsun? Kalan da gitmiş olur değil mi? Aynen öyle. Hangisi daha ağır? İkisi de. Birbirine çiviyle kenetlenmiş iki çubuktan birini söksen diğeri yaralan-

maz mı sanıyorsun? Ne diyebilirim ki, haklısın. Çok sağlam kenetlenmiştik birbirimize. Hem de nasıl... Birbirimize denk geldiğimiz kısacık anlar yetmişti bizi kenetlemeye. Yine o anlardan ama vakit daralıyor, gitmem lazım. Tamam ama bana bir hatıra bırak, bu anı ölümsüzleştirecek bir şey bırak bana n'olur. Peki, ne istiyorsun?

1

İkimizin hikâyesini yazmak istiyorum. Yaz tabi, yazarsın sen. Beraber yazalım bu sefer. Ama saat? Kırma beni n'olur, beraber yaptığımız son şey olsun. Bir öykü yazalım seninle. İyi de o kadar vaktimiz yok? Daha var, yetişirsin. Ne desem bilmem ki? Bir şey demesen, öylece karşımda dursan da olur. Peki tamam o zaman, çıkar kâğıtları. Başlayalım mı? Hadi başlayalım. Nasıl bir hikâye yazacağız peki? İki kişi var. Hımmm, peki olay ne, noluyor bu iki kişiye? Hikâye de orada zaten, hiçbir şey olmuyor. Hiçbir şey mi? Evet, olay yok. Garip. Peki nerede geçiyor bu öykü? Bir saatin içinde... Nasıl yani? Bildiğin yuvarlak bir saatin içinde. Mekân bir saatin içi mi yani? Evet. Peki kişiler? Kişiler, akrep ve yelkovan. İlginç oldu bu. Hikâyenin zamanını soracağım ama? Zaman da bir saat... Mekânı anladım, zaman diyorum? Tamam işte, akreple yelkovanın birbirinden ayrılıp birbirine tekrar kavuşması ne kadar sürer ki? Bir saat... Hah ben de onu diyorum, zaman da bir saat... Kafam karıştı. Karışmasın, zaman ve mekân iç içe değil mi zaten? Öyle de... Peki o hâlde? Tamam, anladım. Devam edelim mi? Dur biraz, ikimizin hikâyesi demiştin, biz bu hikâyenin neresindeyiz? İçinde, tam kalbindeyiz.

8

Kalbindeyiz demek. Ya kalbimizin tik takları bir gün durursa? Sorun değil. Sorun değil mi? Değil tabii. Saat dursun, ölürüz; ama zaman akar, işte o zaman biz de ölümsüzüz. Felsefe yapma bana. Tamam, sustum. Neyse, hikâyeye geçelim. Geçelim. Anlat. Peki o hâlde, bir kez de benden dinle bakalım. Dinliyorum. Hikâye şu: Akrep ve yelkovan birbirine âşık. Tabi ya, hiç şaşırmadım. Neden? Çok klasik çünkü. Ama iyi de, daha hikâyenin

sonunu bilmiyorsun. Başını biliyorum yetmez mi? Yetmez. Haklısın, ama unutma bizim hikâyemizin başı yok, sonu da yok, ortası var belki. Ortası mı? Nasıl yani? Akrep ve yelkovanın birbirine en uzak olduğu doğru noktası gibi. Dur bir saniye... 06.00 gibi mi, ya da 18.00... Yaklaştın. Giderayak beynimi yoruyorsun. Sen de beni bunca yıl ağır aksak ilerleyen bir akrebin kıskacında yordun, bilmiyor musun? Başka çarem yoktu. Vardı, uzaklık da yakınlık da bizim elimizdeydi. Akreple yelkovanın hangi rakamlarda durduğu bizim elimizdeydi öyle mi? Evet tam da öyle. Zamanı da, saati de, hikâyeyi de biz belirliyoruz öyle mi? Evet aynen öyle. Peki o hâlde, sence akreple yelkovanın bu durumu doğru mu?

3

Doğruluk görecelidir. Örnek ver. Akrep ve yelkovan saat 06.00 noktasında ya da 18.00 noktasında tam bir doğrunun üzerindedir. Evet, doğru. Ama akreple yelkovan 09.15 ya da 07.05 noktasında da tam bir doğrunun üzerindedir. Evet, bu da doğru. Hepsi bir doğrunun üzerinde ama hangisi doğru? Hepsi doğru o zaman. Tek bir doğru yoksa, akreple yelkovanın nasıl bir doğruda oldukları saatin neresinde durduklarına göre değişir. Tamam da... Bak şimdi, şu an saat burada 15.54 ama Avusturalya'da saat 00.54... Yani bir gün sonrası. Dünyanın bile bir doğrusu yokken bana doğru şudur deme. Ne demeye çalışıyorsun? Şunu demeye çalışıyorum: Bizim öykümüzün sonu da bu masanın, bu dünyanın neresinde durduğumuza göre değişir. Yani? Doğruları boşver 01.05 gibi, 02.10 gibi, 03.15 gibi daima yan yana, karşı karşıya, bir arada duralım. Delirmişsin sen. Ya da 12.00 gibi, 16.20 gibi, 07.40 gibi; birbirine kenetlenmiş iki kol gibi hiç ayrılmayalım. Hayal bu; kısacık anlardır o saydıkların, gelir ve geçerler. İyi de o kısacık anlar, senin bu saati kırıp gitmenden çok daha güzel. Kalırsam aynı şeyler olacak ama. Bir kavuşma, bir ayrılık... Bu sonsuz koşu... Bu kadar tik tak yeter.

7

Ne yapayım söyle hadi. Söylüyorum ya. Tamir et, onar bizi. Nasıl? En baştan yaz her şeyi. İkimizi, zamanı, saatleri... Ne değişecek ki? Yine aynı. Bir

spiral gibi, boşlukta dönüp duruyoruz, sonumuz yok. Olsun, ben razıyım, yeter ki kal. Hayır, en iyisi bu saati tam kalbinden vurup gitmeli. Peki ya bu saatin kalbi bizsek, ya biz saatin kalbindeysek?

12

Tamam o hâlde, kalbinde duruyorum.

4

Yetmez. Kalbimi de durdur. Madem gideceksin, saatlerin kalbini de on ikiden vur. Öyle deme. Ben gitsem de hayat devam edecek, saatin işleyecek. Yanılıyorsun. Akrep ve yelkovan arasındaki açılar büyürse acılar da büyür, bilmiyorsun. Biliyorum ama ben bu öykünün içindeyim, kalbindeyim, bu bile yeter bence.

2

Bir şeyin içinde olmak, birlikte olmak değil işte. Akrep ve yelkovan da saatin içinde ama birlikte değil mesela. Olsun. Tamam işte, birlikte olsun ama nasıl? En doğru zaman, ne zaman biliyor musun? Ne zaman? Akrep ve yelkovanın birbirine en uzak olduğu zaman… Yani? Dedim ya 18.00 gibi, 09.15 gibi, 10.20 gibi, 15.50 gibi, 20.10 gibi… Aynı şeyler işte. Aynı ve doğru şeyler. Tam bir doğru. Yani biz birbirimizden ne kadar uzak durursak o kadar doğru mu olacak her şey?

11

Doğruyu, gerçeği, rakamları boşver. Ben seninle zamanı durdurmak istiyorum. Tam burda, bu masada, akrep ve yelkovan gibi. Sana kenetlenmek istiyorum. Biri bana "Saat kaç?" diye sorduğunda hep seni hatırlamak, yüzüne bakınca zamanı unutmak istiyorum. **"bir bozuk saattir yüreğim hep sende durur"** demişti şair. Seninle durmak istiyorum. Sen de benimle dur n'olur. Dur ve artık zamanı da durdur.

5

Benim gücüm yetmez. Taşıyamıyorum artık. Gücün yetmezse gücümüz yeter, deneriz. Kenetleniriz. Neyse, boşver bunları. Her zamanki gibi kaçıyorsun. Kaçan ben değilim, zaman. Haklısın, vaktimiz azalıyor. Öyküye dönelim o hâlde. Saat yönünde dönelim. Önce kendimize sonra birbirimize dönelim. Ya da önce birbirimize sonra… Fark eder mi? Etmez. O zaman? Akreple yelkovan diyorduk. Evet. Bu iki âşık yıllarca aynı kentte yaşamışlar. Aynı saatte yani? Evet. Hep bir arada olmuşlar ama birbirlerine hiç kavuşamamışlar. Bizim gibi yani… Evet, bizim gibi… Koskoca zamanın içinde kısacık kavuşmaları, kısacık anları olmuş. Ama o anlar sonsuz bir zamana bedelmiş öyle değil mi? Nerden bildin? Güldürme beni, o hatıralar sadece sana ait değildi. Haklısın. Devam edelim mi? Edelim. Bu iki âşıktan biri akrep gibi hep ağırdan almış hayatı. Herkes durduğunu zannederken o aslında yavaş yavaş, sindire sindire yaşıyormuş zamanı. Peki yelkovan? O akrep gibi değilmiş, yerinde durmayı sevmezmiş. Salise gibi koşmak istese de en azından yürürmüş. Saatin yükünü taşımış yıllarca, yorulmuş. Hangimiz yelkovan hangimiz akrebiz peki? Bilmem, fark eder mi? Sonuçta her ikisi de bir ömür boyu bazen kaçmış bazen kovalamış. Ne olmuş sonra? Ne biri diğerini bulmuş, ne diğeri ötekini yakalamış. Bir kısır döngü yani. Evet. Şimdi sen devam ettireceksin bu hikâyeyi. Neden? Senin hikâyen bitti mi? Hayır, doğrusu bu. Doğrusu hikâyenin sonu mu?

9

Doğru değil işte, bu ayrılık hiç doğru değil. Bu hikâye böyle bitmemeli. Bak, yine aynı şeyler… Vakit geçiyor, gideyim ben. Gidemezsin. Neden? Çünkü ben, seni bu hikâyeye hapsettim. Nasıl yani? Artık sonsuza dek bu saatin içindesin, istesen de gidemezsin. Saçmalıyorsun, ben kalkıyorum. Dur, biz bu öyküyü yazmaya başlayalı ne kadar oldu? Bilmiyorum, her hâlde bir saat… Demiştim sana, olay bir saatin içinde geçiyor. Evet de… Burası hikâyenin sonu işte… Ama iyi de… Belki de başı ne fark eder? Anlamıyorum, sen ne yapmaya çalışıyorsun? 9'a tersten baktığında gördüğün şey 6 değil mi? Evet… Yani 6, bu öykünün başı mı? Bakış açına göre değişir. Yoruyorsun ama. Aslında çok basit; bu öykünün başı, ortası, sonu

ona nereden baktığınla ilgili. Yeter, tamam. Yetmez. Bu öykünün dünü, bu günü, yarını onu nasıl okuduğunla ilgili. Nasıl? Seninle bir oyun oynayalım. Ne oyunu? Şimdi bu hikâyeyi en baştan, saat yönünde okuma vakti... Bu hikâyeyi mi? Evet, bu hikâyeyi. Ne yapacağım? Sadece rakamları takip et. Tik tak, tik tak, tik tak... 1, 2, 3, 4... 10, 11, 12. Başla hadi.

(*Zaman Dursun İstedim*, İz Yayıncılık, 2016)

SONU OLMAYAN

Betül Ok

Sanmadım. Bağda Gezdiysem Gül Benim...
Ali Büyükaslan Hocama...

Iğıl ığıl bir rüzgâr. Her şeye dokunan ama hiçbir şeyi hiçbir yere taşımayan. En kötüsü de ulaştırmayan. Aylardan Haziran. Puslu havaların dağıldığı, gökyüzünün rengini belli ettiği tertemiz bir gün. Hafif hafif sallanıyorum. Sağımda sonsuzluk, solumda sonsuzluk, yukarı baksam başka bir sonsuzluk. Sonsuzluğun türevleri... Kulağıma kıyıdaki sesler çarpıyor. Öksürür gibi art arda tak tak tak sesi çıkaran motosiklet, at arabalarının tekerleklerinde senfoni, üzerindeki çıngırağın ötüşü, yaklaşıp uzaklaşan kuş sesleri, martılar, ilerideki parkta çağ çocuklar ile kadınların birbirine giren sesleri, kayıkların motor sesleri, takalar, büyük, devasa yük gemileri, gezinti vapurları, iskeleye malzeme yığan Ro-ro... Hepsi ama hepsinin sesi ayrı ayrı kulağıma geliyor.

Suya bakıyorum. Yüzeyde küçük bir baloncuk oluşuyor, sonra ânında patlıyor. Küçük balıklar kıyıdan uzaklaşmakta, kayığın ardı sıra gelmekte. Suyun rengi mavi, ilerledikçe değişir biliyorum. Yeşil olur, yosun yeşili. Kayığı çalıştırmak için lombardini motora el atıyorum. Hırıltılı bir terkediş kıyıyı, küçük halkalar gittikçe büyüyor. Dalgalanan suya bakarak ilerliyorum. Her şey geride kalıyor, her şey geride. Öyle olsun istiyorum. Yirmi dört yıldır buradayım, bu sahil şeridinde. Gündüzleri ekmeğimi kovalıyorum, geceleri ise dertten derde düşüyorum. Ne demişler, ağaç yarasız, kul dertsiz olmaz. Tahta kayığımın kıç tarafında yosun55 yazıyor. Onun gözlerini hiçbir zaman unutmamak için. Ayakucumda siyah çantam. Çantamın içinde şeffaf poşet. Şeffaf poşetin içinde bayat ekmekler, yem, içmek için

su. Onlardan ayrı bir de kitap. Deniz ortasında kitap okumak ne kadar da enteresan değil mi? Hep böyle yaparım. Kıyıdan iyice uzaklaştım. 100 metre kadar ileride bir gezinti vapuru. Belediyenin ismi kocaman yazılmış. Sarı ve siyah çizgilerle yeri daha da belirgin hale getirilmiş. Bir delikanlı bir genç kızın elinden tutmuş olmalı güvertede, birisi birisinin gözüne bakıyordur şimdi aşkla. Kaptan bunlara alışkın olduğu için umursamıyor, dümenin başında borcunu hesaplıyor, çocuğunu dersaneye vermek için plânlar yapıyordur belki de.

Kitabı açıyorum. İlk satır: "O kapı ki açılmak için anahtardan evvel, eşiği fark etmeyi ister. Bazen çöl de bir eşiktir." İnsanoğlu bilinçle başlıyor evren serüvenine. Üniversiteyi bitirememiştim. Okulun ikinci senesinde babam gözlerini hayata yummuştu. Ailenin tek çocuğu olarak ben gerisin geri memlekete dönmüş, her gün yokuşları tırmanarak iş arayıp durmuştum. Şakir amca ile karşılaşmıştık birgün. Bana bir kayığının olduğunu, artık kendisinin balığa çıkmadığını, istersem onunla biraz para kazanabileceğimi söylemişti. Hemen kabul etmiştim. Samsun'un insanı da bir tuhaf ha derlerdi, anlamazdım. Hakikat öyle. Ne cesaret hemen evet demiştim. O günden bu yana iki yıl geçti. Epeyi alıştım denize, balığa, halıka, yalnızlığa. Deniz demek; fırtına demek, yalnızlık demek, başının çaresine bakmak demek, tecrübe demek, korkusuzluk demek, avlamak ve avlanmamak demek. İlk zamanlar kayık sallantısından midem bulanır, denize kusuverirdim. Sonra sonra alıştım. (İnsan hayatta nelere alışmıyor ki?) Balıklara yoldaş oldum. Ağ atıp beklediğim zamanlarda kimsesiz, bir başıma bağırarak türküler söyledim. Ve dürüst olayım çoğu kere ağlayıp küfrettim. Ağız dolusu küfürler ettim, kaderime, babamın ölümüne, sevdiğim kızın başkası ile evlenmesine. Annemi her gün köşesinde, mahcup ve yorgun gördükçe, denize açılıp küfrettim. Ağladım ki nasıl ağlamak.

Kıyıdan epeyi uzaklaştım. Ağ dolmaya başlıyor. Vakit ikindiye geliyor. Kitabı okumaktan vazgeçiyorum, siyah çantamın içine koyuyorum. Kayığın içine boylu boyunca uzanıyorum. Kollarımı başımın altına alıyorum. Gökyüzüne bakıyorum. Dakikalarca...

Su sesi geliyor. Şıp şıp şıp... (Yani o kadar sessiz.) Köyün uzak tarlalarının birinin yanında, bir pınar. Ağzı pas tutmuş bir çeşme. Tarlalarda sonsuz, gök gibi, deniz gibi bir sarılık. Ekinler uğultuyla sallanıyor. Yolun iki tarafını kaplayan devasa büyüklükteki ağaçların içinden geçip, burada duruyorum. Uzaktan çok uzaklardan çan ve inek seslerini, ardından da çoban köpeğinin havlamasını duyuyorum. Kimse yok. Pınarın başında etrafa bakınırken sekiz köşe kasketi ile bir adam beliriyor yolun üzerinde, hemen sağ omzuma bir kol mesafesi kadar uzağımda. "Nereye gidersin a delikanlı?" diyor. Birden "ötede bir tarla var oraya giderim emmi" diyorum. Adamın üzerimde gezinen çiyan gözleri beni ürkütüyor. Siyah ve beyazın karıştığı gür kaşları, yüzünün orta yerine sanki fırlatılıp atılmış da o an yapışmış gibi duran kalın ve uzun burnu, esmer teni, bıyıklarının orantısız hali beni vehme sürüklüyor. "Adın ne?" diyor. "Ahmet diyorum, Çakıgillerden Ahmet. Çakı Süleyman'ın oğluyum." Adamın yüzünde tek bir kas bile oynamıyor. Sağımdan soluma dolanıyor. O sırada ineklerin sesleri daha bir yaklaşıyor. Çoban, hayvanları sahiplerine götürüyor heralde diye geçiriyorum içimden. "Ya sen, sen kimlerdensin emmi?" diyorum. Bastonunu üç kez yere vuruyor. Anlayamıyorum. Tekrar soruyorum. "Ya sen, sen kimlerdensin emmi?"

"Ben Çeliklerden Ziya. Sen tanımazsın. Baban iyi bilir beni. Buralarda ne ararsın hâlâ bilmiş değilim yeğenim. Var git evine, son vakitler bir haydut dadanmıştır ki köye sorma. Benim ev ta şurada, az ötede. Tarlanın gıyısından gittiğinde görülür. Karanlık basmadan yola koyulayım." dedi. Bastonunu yine üç kez yere vurdu. Tamam dedim. Adam dişlerini hiç göstermeyen ağzını aşağıya büktü, sonra kafasını yana yatırıp hayretle bana baktı ve seğirtti. Ben ise tarlanın yerini bulmak için yürüyordum. O sırada bir ses daha duydum. Bu sefer çok yakından geliyordu. Çok y a k ı n dan. Sanki kalbimin, damarlarımın içinden, benden bir sesti. Kulakları sağır eden, insanda deprem etkisi yaratan bir ses. Kalp atışlarım hızlandı. Ellerim terlemeye başladı. Nefesim, nefesim onu kontrol edemiyordum. Ses süzülüp, ruhuma dokundu. Ruhuma dokunan ses, ona yapışıp kaldı. Dilim damağım kurudu ve sonra gözlerim neredeyse yerinden fırlayacak

gibi oldu. Allahım ne oluyor dedim, yardım et dedim. Gök birden gürlemeye başladı. Toprağa hızla elma büyüklüğünde yağmur damlaları düşüyor, ekin tarlalarından toz bulutu yükseliyordu. Toz dönüp dolaşıp tayfun halini alıyor ve ağaçları kökünden koparıyordu. Kalbim taramalı bir tüfek gibi peşpeşine, çarpıyordu. Korkuyor, korkuyor, korkuyordum. Anne dedim, sonra baba, sonra Allahım dedim kimseden fayda yok. Özür dilerim. Özür dilerim Allahım yaptığım tüm kötü şeyler için. TÖVBE. Sonu gelmişti belli ki bir şeylerin. Tarlalar yün gibi havaya dağıldı. Emminin evi havada dönerek yok oldu. Tayfun, o şiddetli hadise anında her şeyi yutuverdi. Gök sallandı, dağlar iplik iplik çözüldü ve sonra her şey birden duruldu.

Gözümü açtığımda kalbim güp güp atıyor, şakaklarımdan aşağı ter iniyordu. Hemen doğruldum. Sağıma soluma baktım. Ne bir tarla, ne de uçuşan ev vardı. Güvendeydim. Nefes alabiliyordum. Yaşıyordum. Bir kitabın içinden sıyrılmışçasına yorgun bir halde kendime gelmeye çalıştım. Çantadan suyu çıkardım, elimi yüzümü yıkadım ve içtim. Kitap kayığın içine düştü. Bu kez şunlara gözüm ilişti: "Gülerek geçtiğin bahçelerin kıyısında ölüm adlı bir kuş. Tan yerinden başlayıp gecenin mayası çalınana kadar kanat çırpıyor. Karanfiller en güzel yerlerini bu mevsimde bulur bilirsin, bilirsin ayrılıklar bu mevsimde hoş karşılanır. Deniz ile çöl kavuşamaz bilirsin. İkisinde de sonsuzluk barınır çünkü. Sonlu bir dünyanın sonsuz bir âlemi işaret etmesi ne tuhaf. Gülerek geçtiğin bahçelerin kıyısında Anka Kuşu.. Uç... Ruhuna yapışan o sesten kurtul ve uç..."

Kitabı kapattım. Ağları toplayıp, dönmeye karar verdim. Dönmeye, denizden ve sonsuzluktan uzak sonlu bir dünyaya dönmeye...

(*Hece Öykü*, sayı 75, Haziran-Temmuz 2016)

Roman

Alâattin Karaca
İbrahim Ulvi Yavuz

2016'NIN ROMANLARI

Alâattin Karaca

1980'den 2000'li Yıllara

İsmet Özel, 2004'te kendisiyle yapılan bir söyleşide "Tanpınar'ı nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna, "Türk edebiyatı Tanpınar'a gerilemiştir" şeklinde cevap verir. Bu cevap aslında Tanpınar'ın hâlâ aşılamadığının bir ifadesidir. 2016 yılındaki Türk romanı toplamına baktığımızda, ne yazık ki durum aynı. Türk edebiyatında bu yıl da Tanpınar ayarında bir romana rastlanamadı... Oysa Tanpınar öleli elli beş yıl oluyor! *Huzur* ve *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* ayarında bir romanımız hâlâ yazılamadı. 2016 yılının sonunda Türk romanını değerlendirmeden önce aslında durup önce bu soruyu sormak gerekiyordu. Tanpınar, neden aşılamıyor? Hâlâ neden dönüp dönüp Tanpınar'ın romanlarına atıfta bulunuyoruz? Ya da Tanpınar'ın romanlarında olup da bugünün romanlarında olmayan şeyler neler?

Bir "yıllık" değerlendirmesinde bu soruya uzun uzun cevap vermeye çalışmak uygun değil. Ama kısa bir kıyas yaparak 2016'nın romanlarını bu kıyas dairesinde değerlendirmek mümkün olabilir... Tanpınar'ın romanını değerli kılan, her şeyden önce bir geleneğin ürünü olmasıydı. Gelenekten kastım bir "roman geleneği" değil. Evvelâ bir dil geleneği, bir anlatım geleneği, bir kültür geleneği!.. Tanpınar'ın romanları, bir dil ve anlatımın devamıdır, bir devamdır Tanpınar. O, Türkçeyi bilen ve bulan adamdı, zengin bir tarihin ve kültürün içinden konuştu. İkincisi, anlattığı dünya; insanları, mekânları ve eşyalarıyla bizim dünyamızdı, tereddütleri, kabulleri, inkârlarıyla bizim dünyamız; hatta romanlarında anlattığı olağanüstü hikâyeleriyle, rüyalarıyla dahi bizim dünyamızı anlattı. Ama en önemlisi, bu romanların diplerinde büyük bir kültürel birikim vardı.

Üstelik hem Doğu, hem Batı kültürü!.. Tarih, müzik, resim, tekke, sokak, kahvehane, hurafe, şehir, mimari, bütün bunlar, geniş bir kültürün eserleri olarak yansıdı romanlarına. Daha da önemlisi bu romanların "meseleleri" vardı. Bütün Türk toplumunu yaklaşık iki yüz yıl meşgul etmiş meseleler... Doğu ile Batı arasında kalma!. Sonra, Tanpınar ve nesli kelâmı, daha özelde romanı bir "oyun vasıtası" olarak görmüyordu.

Ama şimdi?.. 1980 sonrasında kendine postmodern bir "oyun" ya da "oynaş" bulan Türk romanı, onu çok sevdi. Türkçenin inceliklerinden mahrum -çünkü yeni ve kısır bir dille yazıyorlar- bu yazar nesli, dil ve kültür eksikliğini belli ki Batı'dan devşirdiği bu ve benzeri anlatım teknikleriyle gidermeye çalışıyordu. Bundan sonra ona fantastik, heroik fantastik, tarihsel fantastik, bilim kurgu ve bizde geleneği olmayan bir roman türü eklendi "polisiye"... Bir de sıra dışı cinsellik ve saldırganlık eğilimlerinin, tabir caizse kusulduğu, sıra dışı, ruhsal açıdan dengesiz denebilecek tiplerle dolu bir "yer altı edebiyatı"... 2000'li yıllar bu tür romanların patlama yıllarıydı. Esas itibariyle 2016'ya da böyle girdiğimiz söylenebilir. Ne bir kültür, ne felsefî derinlik, ne de tarih!.. Özellikle genç yazar neslinin ana eğilimleri, fantastik, bilim kurgu, polisiye ve yer altı edebiyatı!.. Birkaç istisna dışında bu tür romanların hemen hepsi, estetik / kültürel bir kaygının değil, popüler kaygıların ürünü. Veya bazıları sanatsal kaygılar taşıyorsa da soluksuz ve cılız... İnsan, çoğuna, bunlar kimin hikâyesi diye sormadan edemiyor.

Bir yanda bunlar yaşanırken diğer yanda sanatında dinî kaygıların ağır bastığı yazarlar cephesinde Nazan Bekiroğlu, Sadık Yalsızuçanlar, İskender Pala, Cihan Aktaş gibi yazarlar farklı kanallardan beslenerek yeni bir roman arayışına giriştiler. Bekiroğlu, din / tasavvuf ve tarih kaynağına yönelerek, şiirsel bir dil ve özgün tekniklerle romanlar yazdı. Kanaatimce bu çizginin en kuvvetli kalemlerinden biri. 2015'in sonunda yayımladığı *Mücellâ* ile önceki tarzının dışına çıktıysa da, Anadolu'da, taşrada yaşayan bir kızın hüzünlü hikâyesini anlattı. Pala, tasavvuf, tarih ve Divan edebiyatı bilgisinden devşirdiği; ama akademik dili kırmakta zorlanan romanlarıyla dikkati çekti. Yalsızuçanlar kendini tümüyle tasavvufa, mutasavvıf şahsiyetlerin hikâyelerini anlatmaya adadı. Ama ne yazık ki

biyografiyi aşamadı, hayata, -belki de biyografik romanın risklerinden dolayı- temas etmekte zorlandı. Aktaş, bunlar içinde yaşayan hayata, toplumsal / siyasal olaylara daha yakın duran bir yazar olarak göründü. Nitekim 2016'da yayımladığı *Şirin'in Düğünü* ile hem Hüsrev ü Şirin'e, hem günümüzün toplumsal / siyasal sorunlarına açıldı. Bu arada Beşir Ayvazoğlu da, araştırmacılığının verdiği avantajla yakın tarihi; 1930'lu yılların sanat ortamını konu edinen *Ateş Denizi*'yle (2013) 2000'li yılların bu kategorisinde anılması gereken yazarlarından biriydi. Bu yazarlara Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, Sema Karabıyık, daha sonra Güray Süngü, Ayşegül Genç, Tarık Tufan gibi isimleri de eklemek lâzım. Ama tüm isimleri saymak mümkün değil. Yine de edebiyatta dinî kaygılar taşıyan genç nesil, romandan çok hikâyeye eğilimli. Bu çevrenin henüz roman türüne ısındığı, bu türde başarılı eserler verdiği söylenemez. Dolayısıyla kendi roman geleneğini oluşturabilmiş değiller. Geleneği yoklayarak bir çıkış arıyorlar...

Bu arada bir noktaya parmak basmak artık elzem. 2000'li yıllarda estetik / sanat ve fikrî kaygı gütmeyen popüler Mevlâna romanları hızla arttı. Şüphesiz bu tarz romanın en popüler ismi Sinan Yağmur. Daha çok İmam Hatipli öğrencilerce okunan, çok satan bir romancı Yağmur. Ama bu romanların İslâmi çevredeki sanat ve fikir seviyesini popülarize ettiği ve edebi seviyeyi olumsuz etkilediği söylenebilir.

2016'ya Gelince...

A. 1980 Sonrasının Ünlü İsimleri ve Romanları

Bu yıl, romanlarıyla 2000'li yıllardan önce tanınmış, 80 sonrası Türk romancılarından Orhan Pamuk, Elif Şafak ve Hasan Ali Toptaş yeni romanlarıyla okurun karşısına çıktılar. Ancak, gerek Pamuk *Kırmızı Saçlı Kadın*'da, gerekse Şafak *Havva'nın Üç Kızı* adlı romanında, seviye olarak ilk romanlarının oldukça altına düştü. Bu kuşaktan yalnızca Hasan Ali Toptaş, diğer romanlarına göre teknik kaygıyı daha geri plana iterek, *Kuşlar Yasına Gider*'le Türk romancılığının 2016'daki yüz akı oldu denebilir. 1990'lı yıllarda roman yayımlamaya başlayan Tayfun

Pirselimoğlu da maalesef *Malihulya* gibi başarılı bir romandan sonra *Berber*'le bu yıl bekleneni veremedi.

Pamuk ve Şafak, güncel siyasal ve toplumsal meseleleri boca ettikleri romanlarında, üstelik Türkiye'ye dışarıdan bakan bir bakış açısıyla romanlar yazdılar. Her iki romanda da birtakım dil ve kurgu savrukluğu dikkati çekiyordu. Bir de yer yer yumruklar sıkılarak yazılmış kısımlar vardı, Türkiye'yi ve Türk toplumunu eleştiren...

Hasan Ali Toptaş'ın *Kuşlar Yasına Gider*'inden başlayarak bu romanları tek tek değerlendirerek eserlere ilişkin şu bilgileri verebiliriz:

Hasan Ali Toptaş, Kuşlar Yasına Gider

Toptaş'ın bu romanı öncekilerden farklı. Önceki *Bin Hüzünlü Haz*, *Kayıp Hayaller Kitabı*, *Gölgesizler*, *Heba* gibi romanlarda dil ve teknik kaygılar önemli bir rol oynarken, *Kuşlar Yasına Gider*'de, bu kaygılardan olabildiğince azade bir yazar çıkıyor karşımıza. Daha rahat bir anlatım, daha rahat bir dil. Gerçi bu durum, yer yer tekrarlara, hatta az da olsa bazı bölümlerde monotonluğa yol açıyorsa da esas itibariyle hikâyeyi tabii kılıyor. Bu bir yana, romanın en munis ve okuru saran yönü, kanaatimce "yerli hikâye"si... Anadolu, Anadolu'nun toprak yüzlü insanları, onların günlük gaileleri, evlenenler, ölenler, doğanlar, bağ-bahçe, tabii ki ölüm, ölüm karşısında endişeli ve çaresiz bir bekleyiş, çıkarsız sevgi ve dayanışma, inançlar ve gelenekler, romanda sanki bir karnavaldaymış hissi verecek biçimde anlatılıyor. Toptaş, hüzünlü bir dille, üstelik bu hikâyeyi türkülere sararak -ki *Kuşlar Yasına Gider* adı da "Bu Dağlar Kömürdendir" adlı Ardahan türküsünden mülhemdir- bir baba oğul ilişkisinden yola çıkıp bir yönüyle evrensel, bir yönüyle de yerel bir "merhamet" hikâyesi yazmış.

Olaylar, hasta bir babanın bir kış günü Ankara'ya gelmesiyle başlıyor, düz bir çizgide ve ardıl biçimde akarak, hastalığın ağırlaşması, hastaneler, muayeneler, tedaviler ve sonunda kasabada ölümüyle sona eriyor. Anlatıcı, I. tekil kişi; eserden de anlaşılacağı üzere bir roman yazarı, hikâyenin hem kahramanı, hem anlatıcısı; babası hastalanan ve adım adım ölüme giden bir oğul. Bir "ben anlatımı" olması sebebiyle otobiyografik roman

diyebilir miyiz *Kuşlar Yasına Gider*'e? Hayır! Yazarın hayatından ve ailesinden izler taşıyor elbet eser; ama otobiyografik bir roman değil bu! Çünkü anlatıcı ben, bilinen klâsik teknikle, yani bir geriye dönüşle kendi hayat hikâyesini anlatmıyor eserde. Amacı, kendi hayat hikâyesini değil, babasının "ölüm hikâyesi"ni; bu bağlamda tabii ki kendisinden başlayarak, annesinin, kardeşinin, diğer akraba ve komşularının hastalık / ölüm karşısındaki duygularını, babaya duyulan o büyük sevgi ve saygıyı, ölüme ilişkin inanışları anlatmak. Ama bunları da aşıyor roman, olaylar ilerledikçe ana figürü "kasaba" olan bir "anlatılar yumağı"na dönüşüyor sonunda. Aslında kasabadaki baba evi ve kimi akşam bu evde toplanan konu komşu ve akrabalar ve onların anlattıklarıyla bir karnavalesk romana dönüşüyor eser. Romanda, tıpkı bu kasaba evinde olduğu gibi, İzzet Dayı, Hüseyin Dayı, Gülfem Yenge, Eyüp Amca, Zübeyir'le karısı, Cavit, Bekir, iki çocuğuyla Vakkas Dayı vs. bir sürü "toprak yüzlü insan" dolaşıp duruyor âdeta... Her kafadan bir ses çıkıyor deyiş yerindeyse, "inceli kalınlı sesler de birbirine karışıp, cağıl cuğul tavana kadar yüksel[iyor]..." (s. 103) Dolayısıyla Toptaş, yeni bir teknik deniyor aslında; bir tür "anlatı karnavalı" bu!.. Bir ölüm, bir fânilik hikâyesini sarmalayan bir sürü anlatı; kimi olağanüstü, kimi olağan, kimi hurafe, kimi anı, kimi rüya, kimi hayal... Kasabalıların; akrabaların, komşuların anlattıkları, sohbetleri ve yaşantılarıyla bir anlatı yumağına dönüşüyor -ama bir Anadolu yumağı bu- sonunda roman. Toptaş'ın yapmak istediği tam da bu: Bir yandan ana hikâyeyi / ölüm vakasını, asıl dramı muhafaza etmek, diğer yandan da kasabalıların anlattıkları ve yaşantılarıyla onu çoğaltıp folklorik / yerel yönü ağır basan bir anlatı yumağına; karnavalesk bir romana dönüştürmek.

2106'da romancıların çoğu, bilim kurguya, fantastiğe, polisiyeye, yer altı edebiyatına, günlük siyasal sorunlara, üstelik angaje biçimde teveccüh gösterirken Hasan Ali Toptaş'ın bu toprağa, bu toprağın insanlarına yönelmesi, türkülerden / yerelden yola çıkarak evrensel bir merhamet hikâyesi, bir baba oğul hikâyesi yazması alkışlanacak bir tutumdu bence. Kanaatimce bu bakımdan o, tâbir caizse Gabriel José de la Conciliacion Garcia Márquez'in Kolombiya edebiyatında yaptığını Türkiye'de yapıyor, kendi topraklarının hikâyesini yazıyor, yerelden evrensele doğru açılıyor metinleriyle...

İşte tam da bu sebeple yazarın bu romanı *Kuşlar Yasına Gider*, Türkiye Yazarlar Birliğince yılın romanı olarak seçilmeye lâyık görüldü. Nitelikli okurlardan / eleştirmenlerden gelen olumlu tepkiler de bunun isabetli bir tercih olduğunu göstermekte.

Orhan Pamuk, Kırmızı Saçlı Kadın

Orhan Pamuk'un *Kırmızı Saçlı Kadın* adlı romanı, 2016'nın en çok tartışılan eserlerinden biriydi. Kuşkusuz eseri gündeme getiren etkenlerden biri yazarının ünü. Ama en önemlisi romanın, edebi değeri, dili ve kurgusundan çok, içerdiği siyasal ve toplumsal düşünceler nedeniyle konuşulmasıydı. Doğrusu Pamuk da romanına siyasal / toplumsal ve ahlâki yargılar serpiştirerek, metni bir edebi / estetik üründen çok, siyasal / toplumsal bir "tartışma nesnesi" olarak öne çıkarma gayretinde olduğu intibaını verdi.

Kırmızı Saçlı Kadın, üç kısımdan oluşuyor. İlk iki kısımda olaylar romanın başkahramanı Cem, kuyu ustası Mahmut Usta ve Kırmızı Saçlı Kadın arasında geçer. Bu bölümde iki hikâye arkı var: Birinci arkta Cem'le Mahmut Usta'nın suyu arama serüveni, ikincisinde Cem'le Kırmızı Saçlı Kadın arasındaki ilişki anlatılıyor. Romanın ikinci kısmında Cem'in baba oğul çatışmasına ve Mahmut Usta'nın akıbetine dair arayışları ve vicdan azabı, sonra oğlu Enver tarafından öldürülmesi, anlatıcının Gülcihan olduğu üçüncü kısımda ise anne ile oğul Enver arasındaki ilişki ve romanın yazılma serüveni anlatılmış.

Kırmızı Saçlı Kadın, teknik itibariyle, Orhan Pamuk'un en zayıf romanı kanaatimce. Çünkü, özellikle ikinci kısımda, bir düzensizlik, dağınıklık ve aşırı bir anlatma hızı (la vitesse) göze çarpıyor. Şöyle ki eserin ilk kısmında olaylar, 1986 yılının Haziran ve Temmuz aylarında, yaklaşık bir ayda cereyan etmekte, düzenli, ardıl biçimde ve tabii bir hızla akmakta. Pamuk, bu bölümde yaklaşık bir aylık bir zaman diliminde geçen olayları, 85 sayfada anlatıyor. Buna karşılık, 1987-2015 yılları arasını, yaklaşık 27-28 yılda geçen olayları kapsayan ikinci kısımda; bu kadar geniş bir zaman dilimi 82 sayfada anlatılmış. Dolayısıyla ikinci kısımda, ilk kısımdaki düzenli akış, yekparelik, sağlam örgü bozulmuş, yazar 27-28 yılda geçen

olayları, dağınık biçimde, sık sık atlamalar yaparak ve en önemlisi "hız"la anlatma telâşına düşmüş. Bunun yanı sıra, kuyu kazma teknolojisinden tutun da *Kral Oidipus*'a, *Şehname*'ye, *Şehname* nüshalarındaki resimlere, Batı'da ve İslâm toplumlarındaki resim anlayışlarına, ülkedeki siyasal / toplumsal sorunlara ilişkin, metne boca edilmiş bilgi ve yorumlar da romanı âdeta parçalı bohçaya çevirmiş. Bu hâliyle *Kırmızı Saçlı Kadın* -özellikle ikinci kısım- pek çok olay halkasının, bilgi ve yorumun dağınık biçimde ve aceleyle boca edildiği bir metin görünümü veriyor.

Öte yandan Pamuk, romanın sonunda Gülcihan'a, her ne kadar "kitabın (...) hem içten, hem de masal gibi olmalı. Hem yaşanmış bir hikâye gibi sahici, hem de bir efsane gibi tanıdık olmalı" (s. 195) dedirtse ve böylece kendi eserinin içten, sahici ve tanıdık olmasını amaçladığını ima etse de *Kırmızı Saçlı Kadın*, *Kral Oidipus* gibi efsaneler anımsandığında tanıdık; ama hayatla / hayatımızla karşılaştırıldığında "yaşanmış bir hikâye gibi" sahici ve içten değil. Her şeyden önce Cem'in Mahmut Usta'yı kuyuda ölüme terk ederek âdeta kaçması, sonra aniden Sırrı Siyahoğlu'nun ortaya çıkıp kırmızı saçlı kadının (Gülcihan), babası Akın Bey'in eski sevgilisi olduğunu söyleyerek romanı âdeta bir melodrama dönüştürmesi, kırmızı saçlı kadının Cem'den bir oğlunun olması, bu oğlun (Enver) babasını öldürmesi... Bütün bunlar, romanın, fazla abartılmış, oldukça tesadüfi, gayr-ı tabii, dolayısıyla sahicilikten uzak bir olay örgüsüne sahip bulunduğunu göstermektedir.

Romanın bir diğer özelliği, "baba oğul çatışması"nı konu edinmesi -ki eserde biri Cem ile babası Akın Bey ve yine Cem ile bu kez onun oğlu Enver arasında bir baba oğul çatışması mevcut- ve bu hikâyenin Sophokles'in *Kral Oidipus*'u ile Firdevsî'nin *Şehname*'sindeki Rüstem'le oğlu Sührab'ın efsaneleri üzerine bina edilmesi. Yazar, kendi metniyle, biri Batı'dan diğeri Doğu'dan iki klâsik metin arasında bağlar kurarak, baba oğul münasebetleri üzerinden Doğu-Batı karşılaştırması da yapıyor. Bununla beraber *Kırmızı Saçlı Kadın*'ın asıl model metni *Kral Oidipus*, yani bir Batı klâsiği. Ancak bu baba oğul hikâyesinde de problemler var. Eserde görüleceği üzere, Akın Bey, onun oğlu Cem de ve onun oğlu Enver, birbirleriyle sağlıklı ilişki kuramayan, birbirlerinden kopuk baba ve oğul

tipleri. Ancak, bu baba oğul ilişkisi esas itibariyle Türkiye gerçeğine uymuyor. Bence, Türkiye gerçeklerine uyan asıl baba oğul hikâyesi, Hasan Ali Toptaş'ın *Kuşlar Yasına Gider* adlı romanında anlattığı. Bu bakımdan iki roman karşılaştırmaya müsait ve Pamuk'un romanını "yerlilik" itibariyle sağlıklı bir biçimde ölçmeye imkân da tanıyor doğrusu. Pamuk, bu romanında çarpık baba oğul ilişkilerini öne çıkarıyor ve hatta bu çatışmayı tüm Doğu toplumlarına yayıyor... Oysa Toptaş'ın hikâyesinde baba oğul ilişkisi oldukça farklı.

Bu roman bağlamında işaret edilmesi gereken bir başka şey de Pamuk'un romana ilgili ilgisiz birçok siyasal / ideolojik yargı ve yorumu boca etmesi. Birkaç örnek vermek gerekirse; Pamuk'un Gülcihan Hanım'a söylettiği, "Herkesin babası çoktur bu ülkede. Devlet baba, Allah baba, Paşa baba, Mafya babası. Burada kimse babasız yaşayamaz" (s. 68) cümlelerinde toplumsal bir eleştiri yapılır. Bir başka yerde zoraki bir ilgi kurularak "Soma'da yer altında çile çeken kömür işçilerinin çalışma koşulları"na (s. 12) değinilir. Aynı şekilde bir zorlama ile "İstanbul'un su sıkıntısı çektiği kurak bir yaz, Tarım Bakanı yağmur duasına çıkmaktan dem vururken..." (s. 98) cümlesiyle "yağmur duası" inancıyla alay edilir. Yazar, bunlarla da yetinmez, bir yerde sözü iktidardaki parti yöneticilerinin "zevksiz kültür ve vakıf faaliyetleri"ne (s. 115) getirerek onları küçümser; bununla da yetinmez, Gülcihan vasıtasıyla Samsun'da tiyatronun taşlanmasından, Erzurum'da öfkeli milliyetçi gençlerin oyuncuları tehditlerinden, devletin sanat üzerindeki baskısından söz ederek (s. 179-180), Anadolu'daki halkın sanat / tiyatro karşısındaki zevksizliği, kabalığı ve saldırganlığına vurgu yapar. Bir bakıma bu halk kesiminin sanata / sanatçıya karşı barbar duygular beslediğini ima / iddia eder. Ardından Cem'in İran gezisi dolayısıyla, bu kez İran'da toplumun, laiklerin baskı altında tutulduğu, ancak insanların gizli gizli içkili kadınlı erkekli eğlenceler yaptıkları anlatılarak "Tahran'da laiklik belli ki nicedir Türkiye'de olduğunun aksine, ordunun desteğiyle de olsa varolan ve telaşla korunması gereken değil, hiç var olmayan bir şeydi ve bu onu daha temel bir ihtiyaç yapıyordu" (s. 105) cümleleriyle siyasal bir mesaj da metne sıkıştırılır. Sonra bir vesile yaratılarak darbeci askerlerin, muhalif gazetecilerin, Kürtlerin cezaevlerine tıkılmasına atıf yapılır. (s. 12) Romandaki, "İstanbul'da iki çeşit hikâye okur tarafından çok seviliyor,

ucuz gazetelerde çok yayımlanıyordu. Birincisi oğlu askerde, hapiste, uzaktayken babanın, genç ve güzel geliniyle yatması, olayı fark eden oğlun babayı öldürmesiydi. (...) ikinci cins cinayet ise, cinsel açlık içindeki oğlun, bu cinnet ânında zorla anasıyla yatmasıydı" (s. 114) cümleleri ise Pamuk'un Türk toplumuna, kültürüne ne kadar uzak, hikâyemizden ne kadar kopuk olduğunun açık göstergesidir.

Özetle, teknik ve içerik bakımdan oldukça sorunlu, özensiz, hatta ideolojik bakımdan önyargılarla dolu, Anadolu insanını anlatmakta acemi bir roman *Kırmızı Saçlı Kadın*.

Elif Şafak, Havva'nın Üç Kızı

2016'nın bir başka başarısız romanı *Havva'nın Üç Kızı*. Türkiye'ye yönelik siyasal ve toplumsal eleştirileriyle Pamuk'un *Kırmızı Saçlı Kadını*'yla örtüşüyor yer yer.

Çocukluğunu İstanbul'da yaşayan Peri adlı bir kızın 1980'lerden başlayarak 2016'ya kadar, büyük bir bölümü Oxford Üniversitesinde geçen hayat hikâyesi anlatılıyor. Romanın ana kahramanı Peri; ama onun yanı başında yine Oxford'da okuyan İranlı Şirin, Mısırlı Rona da romanın önemli figürlerinden. Böylece Şafak, Oxford'daki üç Müslüman kızın, en çok da Peri'nin tereddütlerini, savruluşlarını, kimlik sorunlarını ve köksüzlüklerini anlatır eserinde. Hatta "araf"ta kalmış; romandaki deyişle "müterediddit bir kız"ın (Peri) hikâyesi de denebilir *Havva'nın Üç Kızı*'na. Ama sığ, yapay, yüzeysel ve popüler endişelerle kuşatıldığı için "araf"ı, eşikte kalmayı, bu derin trajediyi, bu trajedinin arkasındaki tarihsel, sosyolojik olguları, dinî ve fikrî med cezirleri anlatmaya gücü yetmiyor ve yalnızca güncel siyasi ve dinî meseleleri çoğu kez de sığ bir dille tartışmakla kalıyor yazar. Tam da bu sebeple romanın kahramanları, özellikle Peri, Oxford'da aşk dedikoduları, kıskançlıklar, güncel siyasi ve dinî sohbetler, Tanrı'ya dair sığ sorular arasında bir "öğrenci tecessüsü"yle dolaşıp duruyor. Çünkü ne Batı'ya, ne Doğu'ya vâkıf. Ve sonunda mutlak yoktur, kesinlik yoktur deyip kolayca çözüveriyor soruyu. Araf'ta olan, nelerin arasında (Doğu-Batı) kaldığını iyi bilmeli oysa... Bu nedenle Peri,

ne Doğu'da, ne Batı'da, ne de arafta, sözün şehvetine kapılmış, güncel / popüler ırmağın önünde sürükleniyor, arada bir Doğu'nun "güncel ilginç sorunları"na değiniyor, bazen Oxford'daki aşk dedikodularına, Tanrı, din, evlilik, cinsellik, özgürlük, farklı din ve düşüncelere saygı gibi konulara dair günlük sohbetler ve basit tartışmalar yapıyor, o kadar.

Roman, iki farklı zaman arkında ilerliyor. İlk düzlem, 2016'nın bir sonbahar akşamında, Peri ile kızı Deniz'in İstanbul trafiğinde yol almasıyla başlıyor, trafikte yaşanan bir gasp / taciz olayı ile sürüyor ve zengin bir işadamının yalısında verilen bir akşam yemeğinde geçen olaylarla son buluyor... Bu düzlemde eşzamanlı bir anlatım söz konusu. İkinci düzlemde geçmişe dönülüyor, 1980'lere; Peri'nin çocukluğu, ailesinin yaşadıkları, anne ve babasının tartışmaları, erkek kardeşlerinin siyasal gruplara katılması, 1980 darbesi, ardından Oxford'a gidişi ve orada yaşadıkları anlatılıyor... Kısaca, 1980-2016 yılları arasındaki otuz altı yıllık bir zaman diliminde Peri'nin yaşadığı olayları içeren bir eser *Havva'nın Üç Kızı*.

Bunlar bir yana, çeşitli boşluklar, tutarsızlıklar ve gereksiz uzatmalar var eserde. Örneğin Peri gibi fakir bir ailenin Oxford'da hangi maddi kaynaklarla eğitim gördüğü, burada eğitim görecek kadar iyi bir İngilizceyi nereden nasıl öğrendiği belli değil. Bir de Peri'nin annesi Selma var. Romanda çizildiği kadarıyla; dinî ve siyasi konularda bilgisi kıt, türlü hurafelere inanan, kızında cin olduğu inancıyla onu üfürükçülere götüren (s. 73-74) orta hâlli bir mahallede, evlerinin bahçesinde, güneşte biber, bamya, patlıcan kurutan, salça yapan, kadınlarla ortaklaşa halı yıkayan (s. 64-65), Üzümbaz adlı bir şeyhe intisap etmiş bir annedir Selma Hanım. Şafak, belli ki önyargılı, din konusunda yanlış bilgilere sahip, cahil ve "bağnaz" bir tip olan Selma Hanım'ı, Türkiye'deki yanlış din anlayışını eleştirmek amacıyla eserine yerleştirmiş. Ondan hareketle din anlayışına yönelik abartılı ve sığ eleştiriler yapıyor, hatta alay ediyor. Meselâ Selma Hanım ve arkadaşlarının "İstanbul ve çevresindeki plajlara geziler düzen[lediklerini], güneşlenen bikinili, mayolu kadınları, ruhlarını kurtarmak için çok geç olmadan tövbeye ikna etmeye çalış[tıklarını] (...) feci yazım hatalarıyla dolu broşürler dağıt[tıklarını]..." (s. 32) yazıyor ki bunlar abartılı ve varsa bile hayatımızda istisnai olarak rastlanabilecek

eylemler. Kaç ehl-i tarik kadın, bikinili, mayolu kadınlara dinî tebliğ için plajlarda broşürler dağıtır? Ayrıca böyle bir tipe, aniden, kültür düzeyiyle hiç de örtüşmeyen ciddi tahlil ve tespitler de yaptırıyor Şafak. Örneğin, laik kocası Mensur Bey'in gözlerindeki küçümser bakışı, sesindeki kesinliği, çenesini kaldırışındaki özgüveni, "Lâiklere has kibir" (s. 89) olarak niteliyor Selma Hanım!

Öte yandan, romanda eserin bütünüyle ilişkilendirilemeyen, tematik örgüyle alâkası olmayan abartılı birtakım olaylar var. Kimi olaylarsa, romana "polisiye sosu" katmak için kurgulanmış izlenimini veriyor. Örneğin, bir arafta kalma hikâyesinde, baştaki gasp olayı, Peri'nin hırsızları kovalaması ve bali çeken hırsızlarla kavgası, sona doğru Oxford'da öğrenciyken aniden ve sebebi yeterince açıklanmayan intihar girişimi, Prof. Azur'un bir ihbar mektubuyla suçlanması, Peri'nin Azur lehine ifade verecekken, bundan aniden vazgeçmesi, bir düğün gecesinde gelinin bekâret kontrolü için hastaneye götürülmesi ve en sonda yemek yedikleri yalıyı silahlı adamların basması, Peri'nin bu saldırıya rağmen bir gardıropta Prof. Azur'la telefonla konuşması gibi... Bütün bunlar, kimi romana tıkıştırılmış hissi veren, kimi abartılı, kimi sahicilikten uzak, kimi de bütünle ilgisi kurulamayan olay halkaları. Bu hâliyle *Havva'nın Üç Kızı*, alelacele yazılmış, parçalı, sıkı örülmemiş, dağınık bir yapı arz ediyor.

Son olarak, bu romanın bir başka sorunu, Türkiye'ye yönelik yanlış, önyargılı eleştirilere yer vermesi. Benzer bir bakış Orhan Pamuk'un *Kırmızı Saçlı Kadın*'ında da vardı. Şafak da bu bakışı sürdürüyor. Türkiye'ye Oxford'dan bakarak, "üçüncü yol" ve "dinler / kültürlerarası diyalog" masasında, post modern ilhamlar eşliğinde bir hikâye anlatıyor. Ve en önemlisi, bu topraklarda mayalanan merhameti, adaleti, kadın-erkek ilişkisini, mahremiyeti, halk irfanını görmezden gelip, menfi tipler aracılığıyla kaba, bağnaz, cahil, tacizkâr, çatışan, hoşgörüsüz bir Türkiye manzarası çiziyor romanında. Bu bağlamda Türkiye'de kadınlara yönelik taciz, cinsel saldırılar ve baskılar önemli yer tutuyor eserde. (s. 20, 59) Kimi satırlarda kız çocuklarına yönelik tacizlerden (s. 70), ülkemizin İran'a dönüşme tehlikesinden (s. 326) söz ediliyor. Yer yer roman kahramanları aracılığıyla ülkede farklılıklara, eleştiriye tahammül edilmediği, insanların

keskin biçimde kamplara ayrıldığı dile getiriliyor. (s. 114, 351)

Sonuç olarak, güncel siyasi olay ve sorunların boca edildiği, Peri ve iki Müslüman kızın yaşadığı kimlik problemini konu edinen; ama "araf"ta kalma hâlini derinlemesine anlatamayan bir roman *Havva'nın Üç Kızı*.

Tayfun Pirselimoğlu, Berber

Anlatıcısı, aynı zamanda roman kahramanı olan ve derin devlete, istihbarata çalışan bir berberin, gladyoyla ilişkilerini, bu bağlamda işlediği cinayetleri, söz konusu cinayetlerin arka plânında cereyan eden iktidar çatışmalarını, siyasal / toplumsal hayatın kirli eller, katiller ve teröristler tarafından dizayn edilmesini anlatan bir roman *Berber*. Onun için "karanlık bir ülke"de, -ki olaylar boyunca sürekli kar yağıyor bu ülkede- yaşanan cinayetler, kirli bir iktidar mücadelesinin hikâyesi denebilir esere. Romanın başkahramanı, derin devlete, muhtemelen istihbarata çalışan, kendisine verilen emirleri hiç sorgulamadan uygulayan bir katil. Kimi, niçin öldürdüğünü bilmiyor hiç, sadece kendisine verilen bilgiler doğrultusunda, öldüreceği kişileri buluyor ve gözünü kırpmadan, bir "görev" olarak öldürüyor onları. Romanın ilerleyen sayfalarında bu kanlı cinayetlerin aslında, kirli bir iktidar oyununun birer parçası olduğu anlaşılıyor. Berber, kirli bir oyunun parçası olduğunu hissetmeye başlayınca, bu kirli ilişkilerden kurtulmaya çalışıyor. Ancak o kirli ağ, büyük bir örgüt hâlinde tüm topluma yayılmıştır. Sonunda o da bu büyük ağdan kurtulamıyor ve öldürülüyor.

Romanın üç önemli figürü var. Bunlardan biri başta da belirttiğimiz gibi Berber. O, gladyonun tetikçisi, bir katil. Verilen bilgiler doğrultusunda birçok kişiyi öldürüyor. İkincisi, adı sadece M olarak verilen, Berber'e öldüreceği kişiler konusunda talimatlar veren bir istihbarat görevlisi. Üçüncüsü de tıpkı M gibi bir gladyo şefi, acımasız, kirli planları olan biri. Kirli işleri, tasarlandığı cinayetler sayesinde bir siyasal partinin ilçe başkanlığından başbakanlığa kadar yükselen muhteris bir siyasi şahsiyet.

Pirselimoğlu, bu gladyo hikâyesine bir de garip bir aşk hikâyesi eklemiş. Berber'le Meryem arasında geçen bir aşk öyküsü bu. Tam olarak aşk

denemez buna, aştan çok garip cinsel arzular ağır basıyor çünkü. Meryem, bir trafik kazasında -kazayı takiben bir bombanın da patlamasıyla- bir bacağını kaybediyor, ardından Berber'le evleniyorlar. Ama bir süre sonra büyü bozuluyor, genç kadın kendi içine kapanıyor, sonunda da gladyonun mensubu olan teyzesi tarafından öldürülüyor.

Özetle *Berber*'in öyküsü bu. Pirselimoğlu, bir gladyo tetikçisini (Berber) odağa alarak, -üstelik onun ağzından- Türkiye'deki cinayetlerin, terörün ve kanlı olayların arkasındaki kirli ilişkileri; gladyonun bu ülkeyi bir felakete sürüklediğini anlatıyor. Karanlık, ürkütücü, kanlı bir ülkedir burası.

Hâsılı, kara, kasvetli bir roman Berber; karanlık bir ülkeyi anlatıyor. Ardı ardına cinayetlerin işlendiği, terör olaylarının tüm şehirlere yayıldığı, sürekli kar yağan, karanlık bir ülke... Gün geçtikçe de artıyor karanlık, her yanı gladyonun aynı yüzüğü takan esrarengiz adamları sarıyor. Bir virüs gibi yayılıyor kasavet. Tevfik Fikret'in "Sis"te anlattığı ülkeye benziyor burası. Bir "dud-ı muannid" kaplıyor şehirleri... Tıpkı "Elhan-ı Şita"da olduğu gibi kar durmadan yağıyor ve bahara, sevince, neşeye, hayata dair ne varsa örtüyor üstünü. O nedenle "kara" bir metin *Berber,* karanlık ve kasavetli...

B. 2000'li Yılların Yazarları

Bu grup, romanlarını 2000'li yıllarda yayımlamış yazarlardan oluşuyor. Cihan Aktaş, Ayşegül Genç, Murat Gülsoy, Nihan Kaya, Emrah Serbes, Murat Uyurkulak, Sadık Yemni, Hakan Kağan, Yavuz Ekinci, Gülfem Pamuk, Selçuk Orhan, Şenol Turan, Selahattin Nehir, Kudret Ayşe Yılmaz, Ertuğ Uçar, Kemal Selçuk, A. Sırrı Özbek, Belgin Karabulut, Sena Özkan Güntürk, Can Orhun bu dönemde eser vermiş ve 2016'da roman yayımlamış başlıca isimler...

Söz konusu isimler arasında, hem siyasi / sosyolojik ve sinema üzerine araştırmaları, hem hikâyeleri, hem de romanlarıyla 2000 sonrası Türk edebiyatında kendine özgü dili ve bakışıyla dikkati çeken, İslâmi kaygılarıyla öne çıkan bir yazar Cihan Aktaş. 2016'da yayımladığı *Şirin'in Düğünü* adlı romanıyla adından bir kez daha söz ettirdi ve söz konusu

eseriyle *Star* gazetesince düzenlenen Necip Fazıl Ödülleri kapsamında, yılın romanı ödülüne lâyık görüldü.

Cihan Aktaş, Şirin'in Düğünü

Cihan Aktaş'ın 606 sayfalık oldukça hacimli bir romanı *Şirin'in Düğünü*. Daha başta adıyla Nizami'nin *Hüsrev ü Şirin*'ine atıfta bulunuyor yazar. Hatta kimi eleştirmenler Abbas Kiyarüstemi'nin "Ağlamak / Şirin" adlı filmiyle bu roman arasında bazı benzerliklere işaret ettiler. Aktaş, 90'ların sonu ile 2000'li yılların başında geçen olaylar dizisinde bir bakıma Şirin adlı bir kızın hikâyesini anlatıyor. Romanda anlatılan olaylara göre, Şirin'in babası bir kaymakamdır. Sürekli tehditler aldığı için Mardin'den apar topar taşınırlar. Şirin arkasında çok sevdiği iki arkadaşını bırakır. Bunlardan biri, ona âşık olan Kürşat, diğeri Naman'dır. Bu çerçevede Şirin, Kürşat ve Faruk arasında gelişen bir "aşk" da var eserde. Şirin'in aşkıdır bu. Şirin, babasına gelen tehditler nedeniyle Nursuna adını alır, daha doğrusu bu adı almak mecburiyetinde kalır. Babası ve annesini bir faili meçhul cinayette kaybettiği için halasının yanında yaşamaya başlar. Aslında "sahte bir hayat"tır yaşadığı ve bu sebeple tedirgin olur, yorulur, tahammül edemez, bir fikre, bir ideale, bir aşka bağlanmak ister, kendi olmak yani.

Roman bir yönüyle Şirin'in hikâyesi, diğer yönüyle gelenekteki *Hüsrev ü Şirin*'e açılıyor, ama bir başka yönüyle toplumsal sorunlara uzanıyor; 28 Şubat sonrasında ülkede yaşanan sıkıntılar, toplumsal gerilimler, sivilleşme çabaları, bu çabalara direnenler, darbe korkuları, İstanbul'un mimari açıdan değişimi, kentsel dönüşümün yarattığı sıkıntılar ve çevre sorunları da ülkenin sorunları olarak romana yansıyor... Yazar özellikle İstanbul'daki mimari değişimi, betonlaşmayı eleştiriyor. Ama asıl sorunlardan biri, toplumsal baskının insanı "riyakâr bir hayat"ı yaşamaya zorlaması. Bunu da Şirin aracılığıyla dile getiriyor Aktaş.

Oldukça kalabalık bir şahıs kadrosu var romanın. Modern bir muhafazakâr olan Safure Hanım, Melike, resim eğitimi alan Naman, Kürşat, Sadık Efendi, Mari / Meryem, Kaymakam Bey, Yelda, Esma

romanda görünen başlıca karakterler. Bu bağlamda mimarlar, sinemacılar, ressamlar, minyatür ve yazarlar da giriyor esere. Böylece değişen bir hayatı, değişen toplumu, değişen şehri, bu değişim içinde yer alan bir sürü farklı kişiyi dahil etmiş *Şirin'in Düğünü*'ne Cihan Aktaş. Bir bakıma 1990-2000'li yıllar arasındaki toplumun hikâyesini de anlatıyor.

Bir panoramik roman *Şirin'in Düğünü*, hızla değişen bir ülkenin, bir kimlik arayışının hikâyesi. Gerek teknik, gerek hikâyesiyle 2016'nın en iyi romanlarından biriydi eser.

Ayşegül Genç, Kuğu Boynu

2016'nın iyi romanlarından biriydi Ayşegül Genç'in *Kuğu Boynu* adlı eseri. Romandan anlaşıldığı kadarıyla Genç, kurgusal tekniğe önem veren bir yazar. Eserde bir kahramanın hikâyesini anlatmıyor. Bir saatçi dükkânını merkeze alarak, bu dükkâna bir şekilde girip çıkan birtakım insanları, o insanlarının aile hayatlarındaki birtakım sıkıntıları, birbiriyle kader dairesinde kurdukları, hatta gayr-i iradi ilişkileri anlatıyor. Bu sebeple doğrusal bir çizgide, bir karhama odaklı olarak akmıyor olaylar. Eserin en dikkati çeken yönlerinden biri, çoklu anlatıcı tekniğiyle yazılmış olması. Yani anlatıcılar, bu hikâye içinde yer alan Bülent, Mualla, Mualla'nın babası Murat Usta, Saatçi, Atilla, Atilla'nın felçli babası ve Nalân Hanım... Bu anlatıcı kahramanlar, hiçbir sıra gözetmeksizin, düzensiz biçimde okurun karşısına çıkıyorlar, daha çok bilinç akışı tekniği ile, zamanda da bir sıraya uymaksızın, sorunlarını, geçmişlerini anlatıyorlar ve böylece bu parça parça hikâyeler, sonunda bir büyük hikâyeyi oluşturuyor..

Genç'in kahramanlarının en önemli özelliği, bu medeniyetin, bu toplumun insanları olmaları. Gerek Pamuk'un, gerek Elif Şafak'ın romanlarında gördüğümüz toplumuna, kültürüne yabancılaşmış kişiler değil bunlar. Üstelik çoğu yaralı. Örneğin Bülent kederli, kalbi kırık, hassas bir çocuk. Evvelâ babasını kaybetmiş, sonra annesini, kimsesiz, yapayalnız. Üniversiteyi terk etmiş, yoksul, işsiz, tek başına yaşıyor. Evinin duvarından gelen bir saat sesi sürekli rahatsız ediyor onu. Mahalledeki saatçiye geliyor, dost oluyor onunla. Sonra Mualla'yı, ardından Atilla'yı

tanıyor. Hatta Mualla'ya ilgi duyuyor. İyi yürekli, mümin, dindar, yardımsever, tertemiz bir çocuk... Acıları yok mu, kederleri, hüzünleri? Var elbet, babasızlık, annesizlik, kimsesizlik ve yoksulluk, derin bir yara onda. Ama isyankâr değil, ama dürüst, yardımsever ve mahcup. Hani Sezai Karakoç'un "Şahdamar" şiirinde, "*Biz mahcup ve onurlu çocuklarız / Başımızı kaldırıp bir bakmayız*" mısralarıyla tasvir ettiği çocuklar var ya. İşte onlardan biri Bülent.

Bülent'in yanı sıra Mualla da romanın önemli kişilerinden biri. O da yaralı bir kız. Babasını bir maden kazasında kaybetmesi onun en büyük yarası; yani babasızlık. Sonra başörtüsü sebebiyle okuldan atılması ve yoksulluk... "Babasızlık", Bülent'le onu ortak bir noktada buluşturuyor. Hatta maden mühendisi Atilla'nın da felçli bir babası var; ama büyük bir özenle bakıyor babasına. Dolayısıyla baba, baba oğul, baba kız ilişkisi, baba kaybının çocuklarda yarattığı büyük boşluk ve acı, önemli bir yer tutuyor romanda. Orhan Pamuk'un *Kırmızı Saçlı Kadın*'ındaki gibi bir baba çocuk çatışması yok bu hikâyelerde, aksine babaya karşı büyük bir sevgi ve saygı var, onun kaybından duyulan büyük acı ve boşluk...

Bir de saatçi var sözü edilmesi gereken. "Celâlli Saatçi ve Akrep" (s. 61-77) başlıklı bölümde, uzun uzun anlatmış kendini; çocukluğundaki saat merakını, bu merak yüzünden bir saatçiyle tanışmasını, on beş yaşında çırak oluşunu ve o günden sonra saatlere bağlanarak bu dükkândan hiç çıkmayışını... Bu bölümde Hayri İrdal da giriyor hikâyeye, meşhur saati Mübarek'le birlikte. Genç böylece, romanı ile *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* ve Celâlli Saatçi ile Muvakkit Nuri Efendi arasında bir bağ kuruyor. Onun gibi bir bilgedir Celâlli saatçi de. Örneğin o da Muvakkit Nuri gibi -arada bir- bilgece sözler söylüyor, meselâ diyor ki "İnsanlar ile saatler birbirine ne kadar da benziyordu. İkisi de kurulmadan çalışmıyor, ikisi de eskidikçe değer kazanıyor, ikisi de bir anda durabiliyor." (s. 65)

Bunların yanı sıra Mualla'nın babası maden kazasında ölen Murat Usta, Atilla, Atilla'nın felçli babası ve Nalân Hanım, romanın diğer kahramanları. İşte bunların hikâyesi *Kuğu Boynu*.

Genç, özgün bir teknik kullanması, kayıp bir medeniyetin kahramanlarını, çocuklarını canlandırması ve arada bir parlayan; ama süreklilik göstermeyen hikmetli cümleleri itibariyle umut veren bir yazar olarak görüldü bu yıl. Kimi küçük eksikliklerine rağmen yılın iyi romanlarından biriydi *Kuğu Boynu*...

Yazar, bu eseriyle Eskader'in (Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği) yılın romancısı ödülüne lâyık görüldü.

Gülfem Pamuk, Kitab-ı Siyah Kalem

2016 yılının bir başka iyi romanı Gülfem Pamuk'un *Kitab-ı Siyah Kalem*'iydi kanaatimce. Bir akademisyen olan Gülfem Pamuk, bu romanında bize 14 veya 15. yüzyıllarda yaşadığı tahmin edilen Mehmet Siyah kalem adlı ressamın hikâyesini anlatıyor. Aslında romanda iki hikâye var. Birinci hikâyede de, Mehmet Siyah Kalem'in resimleri üzerine bir doktora çalışması yapan Elif'in bu araştırmayı yapmak üzere İstanbul'a gelmesi ve Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde Lam Murat ile bu resimler üzerindeki sırrı kaldırmaya çalışması anlatılıyor. Modern zaman arkında akan bu hikâyede, Elif ile Lam arasında yaşanan bir "aşk" söz konusu.

Romanın ikinci hikâyesi ise tarihte cereyan eden olaylardan oluşuyor. Pamuk, bu hikâyede 14 ve 15. yüzyıla dönüyor, Hurufiliğin kurucusu Fazlullah Esterebadi'nin Esma ile evlenmesiyle başlayan olaylar, genelde bu tekke çevresinde cereyan ediyor... Mehmet Siyah Kalem'in bu tekkeye gelmesi, Esma ve Hesna'nın ona âşık olmaları; ama asla gayr-i meşru bir ilişkiye teşebbüs etmemeleri, müritlerden Nasrullah'ın kıskançlığı, Fazlullah'ın idamı, Nasrullah'ın Mehmet Siyah Kalem'e saldırması ve kazaen ölmesi, Mehmet Siyah Kalem'in vefatı, ardından Nasrullah'ın oğlu Muharrib'in intikam amacıyla Siyah Kalem'in resimlerini karıştırması, bu hikâyenin başlıca olay halkaları...

Ayrıca şunu belirtmek gerek, bu iki hikâye ayrı ayrı akmıyor romanda, iç içe geçerek sarmal bir düzen içinde akışlarını sürdürüyorlar...

Anlatıcıların aynı zamanda kahraman olduğu romanda pek çok anlatıcı var. Esma, Nasrullah, Hesna, Muharrib sırayla okurun karşısına çıkıp kendi hikâyelerini anlatıyorlar. Pamuk, eserde, belli ki Mehmet Siyah Kalem'in hayatı ve resimleri, Hurufilik, Kalenderilik üzerine geniş bir tarih araştırması yapmış. Bu sebeple roman, geniş bir birikim ve bilginin ürünü. Yazar az da olsa bilgi aktarımına özgü bir dil kullanıyorsa da esas itibariyle akademik dilden olabildiğince uzak durmuş ve hatta şiirsel bir dil yakalamış eserinde.

Tarih, gelenek, tasavvuf, resim ve modern bir aşk hikâyesinin ustalıkla kaynaştırıldığı başarılı bir roman *Kitab-ı Siyah Kalem*.

Murat Gülsoy, Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet

Bu Filmin Kötü Adamı Benim, *Sevgilinin Geciken Ölümü*, *Karanlığın Aynasında*, *Gölgeler ve Hayaller Şehrinde*, *Nisyan* gibi romanlarından sonra 2016'da *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet*'le okurların karşısına çıktı Murat Gülsoy.

Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet, fantastik ve bilimkurguya özgü unsurlar içeren bir roman. Ancak ne fantastik ne de bilimkurgu romanı. Adından da anlaşıldığı üzere eser, temel olarak yalnızlık temi üzerine kurulu, bu temin tetiklediği şuur kaybı / delilik ve ölüm temalarına da yer veriyor. Anlatının odağındaki karakter, matematikçi bir öğretim üyesi olan Mirat Alsan'dır ve yalnızlık problemi bu karakter üzerine inşa edilmiştir. İç huzurunu kaybetmiş olan Alsan, muhtelif sebeplerle erken emekliliği seçer; ancak hesaba katmadığı bir durumla karşılaşır. Hayatının bundan sonraki evresinde ne yapacağına dair bir planı yoktur ve bu yüzden de huzursuzdur. Yolda yürürken karşılaştığı bir el ilanı hayatında önemli bir kırılma noktası olur. Bu kırılma noktası ile beraber romana fantastik ve bilimkurgu öğeleri dahil edilir. Anlatıda "Janus" isminde bir şirket vardır. Bu şirket, "Yalnız mısınız? Dert etmeyin. Artık Janus var. İçinizde başkalarına yer açın" sloganıyla modern dünyada yalnızlaşıp gittikçe içe yönelen, çıkmaza giren zihinlere hizmet verir. Şirket, ölmüş insanların zihinlerini "yalnız müşteri"lerinin hafızalarına monte ederek hem onların

yalnızlıklarına çare bulur, hem de ölülerin hayatlarını bedenen olmasa da zihnen sürdürmesine imkân sağlar. Bu anlamda bir bunalım yaşayan Mirat Alsan da adı geçen şirketin yolunu tutar ve böylece monoton hayatındaki kırılmayı gerçekleştirir. Sıradan hayatına yeni bir heyecan getirdiği için başlarda çok yerinde bir karar aldığını düşünen karakter, sonraki süreçlerde farklı insanların zihinsel bunalımlarını taşıdığı için yorulur, şuuru bulanır ve işler istediği gibi gitmez...

Yavuz ekinci, Günün Birinde

Zor bir roman Yavuz Ekinci'nin *Günün Birinde*'si (2016). Zorluğu, karmaşık yapısından değil, tahlilinin güçlüğünden veya soyut bir eser olduğu için de değil. Aksine basit bir olay örgüsüne sahip, somut ve oldukça anlaşılır bir roman... Ama zor; çünkü edebiyat açısından oldukça riskli bir yerde duruyor: Güncelin tam da ortasında. Bu ise hem metni, hem yazarı, hatta eleştirmeni dahi "tartışmaya açık" bir konumda bırakıyor. Çünkü hâlâ süren bir toplumsal / siyasal olayı; bitmemiş, yakıcı, arkasında bin türlü desisenin döndüğü, ulusal / uluslararası her türlü manipülasyona ve provokasyona açık bir çatışmayı konu ediniyor...

Zor bir roman; çünkü siyasal bir eser *Günün Birinde*. Üstelik Türkiye'de cereyan eden etnik bir çatışmayı ele alıyor. Siyasal / etnik ve güncel bir sarmalla kuşatılmış tabir caizse. Bu bakımdan siyasal ve etnik aidiyete bağlı kalma, sadece bu aidiyetlerin "sözcü"lüğünü yapma gibi bir risk de taşıyor. Kısaca edebiyat açısından sanat dışı her türlü "risk"e ve tartışmaya açık!

"Günlerden Bir Gün", "Evvel Zaman", "Zaman Zaman İçinde", "Bir Varmış Bir Yokmuş" başlıklarını taşıyan dört bölümden oluşuyor roman. İlk bölümde masalsı bir mekân olan Amar Dağları ve Cevizler Vadisi tasvir ediliyor. Gökte süzülen kartal, bu vadi üzerinde dönüp duran "büyük tehlike" imgesi; saldırgan, zorba ve barbar... Dönüp duruyor Cevizler Vadisi'nin kendi hâlinde, huzur içinde yaşayan yoksul halkının, savunmasız serçe yavrularının, sincapların üzerinde. Romanın sonunda, köyü yakıp yıkan, ardında bir tek canlı dahi bırakmayan "çağdaş barbar,

vahşi, saldırgan güç"le (!) bütünleşecektir bu imge; yani baştaki kartal, hatta yılan imgesiyle, sondaki siyasal saldırgan, barbar güç imgesi arasında bir paralellik kurmuş Ekinci. Saldırgan ve barbar olan -açıkça söylemiyorsa Türk askerleri oluyor romanda-. İşte sanatın riski dediğim de tam bu!

Eserde bir de kadim hikâyelerden süzülüp gelen bir aşk hikâyesi var. İşte bu hikâye ile romanın gergin etnik hikâyesini yumuşatıyor bir nebze Yavuz. Ama ondan sonra sürekli bir korku, "geliyorlar, geliyorlar" tekrarıyla metne hâkim olan bir tedhiş var... Ve bu tekrarlarla bir "düşman" korkusunu büyütüyor, hatta metne -gereğinden fazla- dalga dalga yayıyor: "Geliyorlar! Geliyorlar!" (s. 78) Kim bu köyü yıkmaya gelen barbarlar, söylenmiyor açıkça, ucunu gûya açık bırakıyor; ama aşikâr. Onlar sadece barbar, onlar büyük bir "korku" unsuru, büyük bir felâket. Bu "barbarlar"a ilişkin metinden örnek verilirse, kimler ve ne yapmak istedikleri anlaşılır sanırım. Mademki roman, bu yöre halkı ile barbarlar arasındaki çatışmayı konu ediniyor, barbarların nasıl tasvir edildiğini, dolayısıyla karşı kutbun niteliklerini de görmek gerek. Cemal'in deyişine göre; günlerdir beklenen, "geçtiği yerleri yakıp yıkan" (s. 84) bir belâdır bu. İlyas ve Azad da tekrar eder aynı düşünceyi: "Gelince evleri ateşe verecekler" (s. 86), her şeyi yakacaklar. (s. 86) Cemal, onları, "kurumuş sarı otların arasında tek sıra hâlinde yürüyen sakallı ve kirli adamlar" (s. 87) şeklinde tasvir ediyor. Amar'a göre, "Yakın civarda, yakılmadık dağ, ateşe verilmedik köy" (s. 88) bırakmayan bu insanlar, "çoluk çocuk, yaşlı genç demeden herkesi öldür[mektedir.]" (s. 88) Resul, dedesinden "köyün ateşe verileceğini, evlerin yakılacağını, herkesin kurşuna dizileceğini" (s. 91) işitmiştir. Kasım da oğlu Cemal'e gelenler hakkında şöyle der: "Evet Cemal, gelecekler! Bu civarda yakılmayan köy mü kaldı? Ateşe verilmeyen tek köy burası. Sadece burası kaldı. Gelecekler ve taş üstünde taş bırakmayacaklar. Köyü, evleri, dağı ateşe verecekler." (s.94)

Bu tür konuşmalar o kadar çok ki, o kadar tekrarlanıyor ki, sadece bu tekrarlar bile, metnin hangi saiklerle yazıldığını gösteriyor aslında. Yavuz'da kinaye mesafesi yok, kahramanlarıyla ve ele aldığı konuyla kendisi iç içe girmiş. Kahramanlar bir "kukla" olmuş, yazarın düşündüklerini,

duygularını dile getiriyor sadece... Böylece metin tek yanlı bir ideolojik / etnik söylemi tekrar edip duruyor...

Günün Birinde, 2016'nın Türkiye'deki etnik çatışmayı, öznel bir bakışla anlatan romanlarından biri...

Murat Uyurkulak, Merhume

Uyurkulak'ın bu romanında sıra dışı karakterler var. Örneğin Evren Tunga. Ağır bir hastalık geçiren, bir yıl içinde ölecek olan bir kahraman. Başlarda erkek olduğu söylense de, sonda aslında bir kadın ve eşcinsel olduğu anlaşılıyor. Annesi fahişe olan, lise çağlarından beri sürekli cinsel tacizlere uğrayan, bir gazetede çalışan bir karakter. Yusuf Sertoğlu adlı roman yazarını sert biçimde eleştiriyor, ölümcül hastalığa tutulunca da romanını yazması için notlarını ona veriyor.

Romanın ikinci kahramanı Alper Kenan. Cücedir ve bu fiziksel eksiklik nedeniyle hep bir eziklik duyar. İçine kapanıktır, kadınlarla ilişki kuramaz. Babasıyla ilişkileri de sorunludur. Alper Kenan, Hilmi Şerbet ve Davut Vahdet adlı arkadaşlarıyla dedektif şirketi kurmuşlardır. Romanda Alper Kenan'la babası Nedim Bey arasındaki ilişki de geniş yer tutuyor. Otoriter bir baba Nedim Bey ve oğlunu kusursuz bir kahraman gibi yetiştirmek istiyor. Oysa Alper Kenan, fiziki kusuru nedeniyle babanın özlediği sert / kahraman erkek figüründen uzaktır. Suna ile evlenmiş; ama kadınlarla ilişki kurmada zorlandığı için bu evlilik yürümemiştir. Yine de saplantılı bir aşkla bağlıdır Suna'ya. Bir de matematiğe olan yatkınlığı ve matematik zekâsı var Alper Kenan'ın. Bu yönüyle âdeta bir kahraman. Babasının ilişkiye girdiği fahişe Gülsüm'le o da ilişkiye girer. Bu ilişki sonrasında kusar. Böylesi sıra dışı karakterle dolu roman.

Hilmi Şerbet küfürlü konuşan, kaba bir adam. Belki onlara nispetle Davut Vahdet daha oturaklı bir kişi.

Hayatta alışık olduğumuz kişiler değil roman kahramanları, sıra dışı, türlü aykırı ilişkileri var. Uyurkulak romanında toplumdaki sıra dışı kişileri, sıra dışı ilişkileri anlatıyor, bir tür uç hayatların, istisnai durumların romanıdır *Merhume*...

Sadık Yemni, Elâ

Günümüz Türk edebiyatında bilim kurgu ve fantastik türün tanınmış yazarlarından biri olan Sadık Yemni, 2015'te yayımladığı *Nazarzede Kliniği*'nden 2016'da yine bilim kurgu tarzında bir roman olan *Elâ* ile çıktı okurların karşısına. Ela bir yapay zekâ / yapı zekâ romanı. Yazar, romanında insan ruhu, insanilik, doğallık ve iyilikle, yapay zekâ arasındaki mücadeleyi anlatıyor. Romanda olaylar 42 yıl sonra, yapay zekâların üretimiyle başlıyor. LP adı verilen bir teknolojiyle yapay zekâya şeytani bir kod yüklenir ve insani olanla şeytani olan arasında büyük bir mücadele başlar, 2073'te insani taraf kaybeder, şeytani olan galip gelir. İşte bu evrede roman kahramanı Efe çıkıyor okurların karşısına. O da bir yapay zekâ; ama insani vasıflara sahip, bu değerleri savunuyor. Böylece Efe ile Ela şeytani zekâları temsil eden Is ile mücadeleye tutuşup sonunda onu alt ederler. Yemni, bu fantastik ya da bilim kurgu romanında doğal / insani olanla yapay / şeytani olan arasındaki mücadeleyi anlatıyor. İlginç bir roman Elâ...

Kemal Selçuk, Cemiyet Kaçkını

Ay Aşkları, *Hüznün Kantosu*, *Yeniyetmeler*, *Başkaldırmadan Yaşamaksa Hayat* gibi romanların yazarı Kemal Selçuk. 2016'da *Cemiyet Kaçkını* adlı romanını yayımladı. Eserde, Bursa'da yaşayan iki yazar kahramanın -biri Oğuz, diğeri Kerim- taşradaki yazarlık serüvenini, birbirlerini kıskanmalarını, aynı kadına âşık olmaları sebebiyle yaşadıkları çatışmayı anlatıyor. Romanın ana kahramanı kent soylu bir yazar olan ve *Tutunamayanlar*'ın Selim'ine yakın biri olan Oğuz ile Sabahattin Ali'ye yakın olan Kerim. Oğuz, yazamayan daha çok düşünen bir yazar tipini, Kerim ise ona göre daha pratik olan bir yazar tipini canlandırıyor eserde. Selçuk, bu iki tip yazar üzerinden taşradaki yazarlık hayallerini, dergi çıkarma çabalarını anlatmış. Makbule de onlar kadar olmasa da taşrada yazar olmaya çalışan sonunda Kerim'le evlenen bir kız...

Meselesi olmayan, hikâyesi ve canlandırdığı karakterler itibariyle zayıf, düz anlatımlı, dili monoton bir roman *Cemiyet Kaçkını*.

Barış Müstecaplıoğlu, Osmanlı Cadısı

Bilim kurgu, fantastik romanlarıyla tanınan Barış Müstecaplıoğlu'nun *Osmanlı Cadısı* adlı romanı tarihle modern hayatın iç içe geçtiği bir eser. 23 alt bölüme ayrılmış romanda, hikâyenin biri, 18. yüzyıl Osmanlı'sında geçiyor. Bu hikâyenin başlıca kahramanları, bir Osmanlı savaş gemisinin kaptanı Haymanalı Süleyman Paşa ve onun denizde bulduğu Osmanlı cadısı Ayşe. Eserdeki ikinci hikâye ise çok katlı plazaları, uçan arabaları ve gelişmiş teknolojisi, zenginle fakirin arasındaki uçurumun kapanamayacak derecede arttığı geleceğin İstanbul'unda geçmekte. Bu hikâyede dedektif Kemal'in macerası anlatılıyor. Kısaca Müstecaplıoğlu hem 18. yüzyılda, hem de geleceğin İstanbul'unda seyahat ettiriyor okurlarını.

Ahmet Önel, Oto/kopi

Oto/kopi, hikâyeleri, oyunları ve çocuk kitapları yazarı Ahmet Önel'in *Sesin Kabuğu*, *Kıpırtı* adlı romanlarından sonra 2016'da yayımladığı son romanı. Roman aslında uzun bir iç konuşmalar zincirinden oluşuyor. Üstelik bu iç konuşmalarda bir kronolojik düzen yok. Bu sebeple parça parça, düzensiz bir anlatım söz konusu... Bir yayınevinde editör olarak çalışan bir kadın romanın hem kahramanı, hem anlatıcısı. Bir metropolde yaşayan bu kadının kocası yok, bir oğlu, bir de yatalak annesi var. Onun yalnızlığını, oğluyla kuramadığı ilişkiyi, bu iletişimsizliğin yarattığı sıkıntıyı, yatalak bir anneye bakmanın zorluğunu anlatıyor roman. Mesleği gereği metinlerle yaşayan kadın, âdeta hayatı da düzeltilecek metinler hâlinde görüyor. Monoton, duygusuz, aşksız, dolayısıyla mutsuz bir kadının hikâyesi *Oto/kopi*. Romanda gerçek hayat, sokak, yaşayan canlı kişilikler yok; mekanik ilişkiler, yoğun bir sıkıntı ve yalnızlık söz konusu... Tekdüze bir anlatımı, hayata temas edememesi bakımından başarısız bir roman *Oto/kopi* de.

Şebnem İşigüzel, Gözyaşı Konağı, Ada, 1876

Gözyaşı Konağı'nda olaylar, 1876'da geçiyor. Romanın başkahramanı ve anlatıcısı adı verilmeyen, konakta yaşayan, içli bir kız. Olaylar, bir hatıra

defterine yazılmış gibi anlatılıyor. Kız kardeşinin yaşlı paşa nişanlısı tarafından tecavüze uğrayarak hamile kalan bu kız, ailesi tarafından bebeğini doğurmak üzere, Ada'daki konağa gönderilir ve âdeta bu konağa hapsedilir. Bundan sonra olaylar Ada'da geçer. Hizmetçileri Bedriye de kızla beraberdir ve kıza zaman zaman eziyet eder, hatta ailesinin talimatları doğrultusunda onu öldürmek ister. Genç kız burada Mehmet adında Abdülhamit karşıtı bir delikanlıyla tanışır ve ona âşık olur. Böylece romana bir siyasi sos da katılmıştır. İşigüzel, Osmanlı döneminde, zengin çevrelerde, konaklarda yaşanan yasak aşk ilişkilerini, kadın-erkek arasındaki gizli cinsel münasebetleri anlatmış romanında. Bu yönleriyle roman, olayların geçtiği zamana, o zamanki toplumsal ilişkilere hiç uymuyor. Bu itibarla genç kızın oldukça serbest bir biçimde Mehmet'le münasebet kurması, kız kardeşi Hicran'ın bahçıvanın oğluyla yaşadığı cinsel münasebet gibi olaylar oldukça abartılı ve dönemin gerçeklerine uymamaktadır. Esas itibariyle bu, melodram yüklü popüler aşk romanlarının bir devamı... İşigüzel, bu kızın hüzünlü hikâyesi yanında, konaklarda yaşayan aileleri, mutsuz kadınları (kıskanç abla Fatma'yı meselâ, otoriter bir babayı, hizmetçi Bedriye'nin uğradığı haksızlıkları) da ele alıyor eserinde.

Abartılı ilişkileri, gerçeğe uymayan münasebetleri, tarihi yansıtmadaki kusurları, yer yer küfürlü diliyle başarısız bir popüler aşk romanı *Gözyaşı Konağı*.

Şenol Turan, Alaturka Münzevi

Şenol Turan bir vali yardımcısı. *Alaturka Münzevi*, yazarın ilk romanı. Romanın baş kahramanı adı verilmeyen bir delikanlı, aynı zamanda romanın anlatıcısı. Bir gazetede çalışırken, "Kış Turizmi" yazacağına "Kız Turizmi" yazınca işten atılıyor. İş bulmak için sokaklara düşüyor. Âşık olduğu kadına yakın olabilmek için bir lokantada garson olarak çalışmaya başlıyor. Bir gün Galata Mevlevihanesinde Mevlevilerin semasını izlerken, eline tutuşturulan bir şiirin peşine düşüyor... Bunun sonucunda Ahmet Selim'le de tanışıyor. Ve hayatı sorgulamaya başlıyorlar, tasavvufa dalıyorlar. Günün birinde Ahmet Selim ortadan kayboluyor. Mevlevilik,

tasavvuf, arayış, biraz polisiye romanda öne çıkan özellikler. Bunların dışında kullanılan ironik dil de zaman zaman dikkati çekmekte.

Kudret Ayşe Yılmaz, Mühür Kuyusu

Mühür Kuyusu, *Orabanhiyye*, *Ruh* ve *Gülhatmi* gibi romanları bulunan Kudret Ayşe Yılmaz'ın son romanı. *Mühür Kuyusu*, münazara tekniği ile yazılmış bir roman. Roman adını, aslında Peygamberimizin yüzüğünün Hz. Osman tarafından bir kuyuya düşürülmesi ve kaybolması olayından alıyor. Bu kuyuya Bi'r-i Eris Kuyusu adı veriliyor. Roman da mührün kaybolmasıyla başlıyor olaylar. Peygamberimizin mührünün kaybolması, Müslümanlar arasındaki birliğin, kardeşliğin kaybolması ve fitne demek. Toprak, su, hava ve ateş adında dört âlim bu mühür kuyusunun başında münazaraya başlıyorlar, kazanan bu mührü bulacaktır. Âlimlerin bu münazarada başvurduğu ana kaynak hadisler. Belli ki yazar hadisleri incelemiş. Böylece Yılmaz, okurunu binlerce yıl öncesine götürüyor. Anasır-ı Erbaa denilen bu dört unsur kuyudan mührü çıkarmak için münazaraya tutuşuyorlar. Ve roman hikmetli sözler, bilge yüklü cümlelerle bu münazara içinde insanın kendi kuyusundaki mührü, kendini arama hikâyesine dönüşerek devam ediyor...

Emrah Serbes, Müptezeller

Serbes, bu romanında uyuşturucu bağımlısı bir gencin başından geçenleri anlatıyor. Eserin başkahramanı ve anlatıcısı bir "müptezel". Başlangıçta geçmişe dönerek, Antalya'da bir otelde çalışırken tanıştığı İsmail'i anlatmaya başlar. İsmail yoksul, saf, para kazanmak için otelde çalışan, kendince kurnaz bir delikanlıdır. Tıp fakültesinde okuyan kardeşini okutabilmek için bu işi yapar. Romanın ilerleyen bölümlerinde, kardeşi terör olaylarına karışır ve kaybolur. Zaman içinde İsmail de değişir, ilk saflığı kaybolur, kirli işle bulaşır. Herkes, her şey değişir romanda; ancak romanın kahramanı daima müptezel bir hayat sürer. Okumuş biridir; ama kirli bir hayat yaşar. Bu bağlamda uyuşturucu bağımlılığı, bunun sebep olduğu ölüm ve bir sürü kötü olay.

Serbes, bu romanıyla bir anlamda yer altı edebiyatının örneğini veriyor. Uyuşturucu, alkol, kumar gibi türlü bağımlılıklara müptela olan insanların hayatını anlatıyor. Küfürlü, argo dolu bir dille kirli bir dünya anlattığı... Âdeta kusuyor bilinç altını ve böyle bir metnin insana katacağı bir güzellik yok kanaatimce... Tarihten, kültürden, estetikten uzak; sığ, kirli, karanlık bir hikâye bu.

Sonuç

Bunların dışında 2016'nın dikkati çeken başlıca romanları olarak; Selçuk Orhan'ın *Güzel*'ini, Nihan Kaya'nın *Kar ve İnci*'sini, Fatma Akerson'un *Düğmeler ve Başka Şeyler*'ini, A. Sırrı Özbek'in *Hasut*'unu, Can Orhun'un *Yusuf'un Limanları*'nı, Belgin Karabulut'un *Haziran Falcısı*'nı, Sena Özgün Güntürk'ün *Yüreğime Gelişini Özledim*'ini sayabiliriz.

Sonuç itibariyle 2016'da roman başarılı bir yıl geçirdi denilemez. Romanların çoğu, bilgi, birikim, dil / anlatım ve kültür bakımından zayıf, sıra dışı insanların ve ilişkilerin anlatıldığı, popüler kaygılarla yazılmış intibaını veren eserlerdi. Onca romanın içinde, Hasan Ali Toptaş'ın *Kuşlar Yasına Gider*'i, Cihan Aktaş'ın *Şirin'in Düğünü*, Ayşegül Genç'in *Kuğu Boynu*, Gülfem Pamuk'un *Kitab-ı Siyah Kalem*'i 2016'nın yüz akı birkaç romandı...

2016 YILI ROMANLARI

İbrahim Ulvi Yavuz

4 Hane 1 Teslim, Eyüp Aygün Tayşir
Affet, Ayşegül Çiçekoğlu
Albayım, Hasip Akgül
Ankara'nın Ateşli Yolu, İsmail Bilgin
Aşk Her Kadına Yakışır, Sema Soykan
Aşk Sıraya Girmez, Melike İnci
Aşkın Adı Yahya, Nehir Erdem
Aşkın Kokusunu Aldım, Meral Kır
Aşkın Mavi Tonu, Songül Ünsal
Aşkın Ne Derin, Lütfiye Aydın
Aşkın Yedi Menzili, Haluk İnanıcı
Ataerkil, Mehmet Mollaosmanoğlu
Baharat Ülkesinin Hazin Tarihi, Erendiz Atasü
Barış Makinesi, Özgür Mumcu
Bazı Şeylere Dokunamazsın, Cem Apak
Bellek Karası / Ankara Atlısı 4, Yıldırım B. Doğan
Berber, Tayfun Pirselimoğlu
Berzem, Erkan Göksu
Beyaz Mavi, Nihal Mukaddes Yapıcı
Bir Ayrılık, Ahmet Sadreddin
Bir Vatan Aşkına, Güner Kuban
Bir Yudum Sevgi, Aslıhan Akagöz
Bu Kitap Anamı Ağlattı, Mustafa Sabri Beşer
Butimar / Sessizliğin Kanatları, Kaan Murat Yanık

Buz ve Ateş, Tülin Çayırcı
Cemiyet Kaçkını, Kemal Selçuk
Ceylan, Zeynep Saraç
Cüda, Halil İbrahim İzgi
Çakıl Kayası, Ahmet Karayün
Çalıntı Kalp, Senem Tekinkoca
Çınar Ağacının Altında Ağlayan Çocuk
Çile Kırgını, Ayşegül Genç
Dağlı, İlhami Sidar
Dehşet Palas AVM, Metin Savaş
Deli, Gülsen Kılıçarslan
Domuz Kasabı, Mehmet Mollaosmanoğlu
Dönüş Zamanı, Lütfi Özünaydın
Düş Esintisi, Ömer Fevzi Nursöz
Düşlerimizdeki Beyaz Üniforma, Zeynep Güner Batıman
Düştüğün Yerden Kalk, Leyla Semiz
Ekmek Arası Ümitler, Zühal Maya
Ela Gözlü Pars: Celile, Osman Balcıgil
Elma Kurdu, Lale Ocak
Elveda Yalnızlık, Özkan Kul
Esrarengiz Bir Teşkilat-ı Mahsusa'nın Romanı, Arif Cemil Denker
Ferman, Mustafa Mutlu
Gece Düşü, Büşra Göçerler
Gel Sana Aşkı Anlatayım, Hakan Baştürk
Geleceğimi Kaybettim Hükümsüzdür, Sema Karabıyık
Genç Patron, Özlem Çorapçı
Gitme, Gül Yanakların Solar, İrem Uzunhasanoğlu
Gölge, İsmail Güzelsoy
Gölhisarlı Terziler, Hüsnü Arkan

Gözyaşı Konağı, Şebnem İşigüzel
Gri Yaşamlar, Harun Bayrak
Gümüş Kama, Sadetten Canpolat
Gün Işığım, Özlem Çorapçı
Günün Birinde, Yavuz Ekici
Gürgen Öz, Karanlık Köy
Harita Koruyucuları, Esra Bahadır Cesar
Havva'nın Üç Kızı, Elif Şafak
Hayatımı Değiştir Adam, Elif Kaplan
Hayatın Son Müziği, Aslı Tunç
Haziran Falcısı, Belgin Karabulut
Hiç Kimse, Mine G. Kırıkkanat
Hiç kimsenin Anısı, Günhan Kuşkanat
Hüküm, Türker Armaner
Hüseyin Bul, Paralel Cinayetler
İhtiyar, Mehmet Kadri Kalkın
İki Duvar, Ferdi Aydemir
İki Mükemmel Hata, Fatih Murat Arsal
İleride Hep Yalnız, Abdullah Eren Çelik
İmkansız, Yağmur Yılmazlar
Kaderin Bir Cilvesi, Hasan Öztoprak
Kalbin Berisi, Güray Süngü
Kalp Manevraları, Mert
Kambur, Şule Gürbüz
Kanadı Kırık Kuşlar, Ayşe Kulin
Kanlı Rüya, Osman Aysu
Kansız, Fatma Çetin Kabadayı
Kapı, Faruk Delice
Kar ve İnci, Nihan Kaya

Kara Güneş, Bahadır Yenişehirlioğlu
Karanlık Saklasın Bizi, Eda Yıldırım
Karanlıktaki Başlık, Mustafa Öztürk
Karun ve Anarşist, İskender Pala
Kelepçe, Canan Tan
Kendi Seven Ağlamaz, Tuna Kiremitçi
Kesin ki Seni Seviyorum, Nilgün Şimşek
Kır Çiçekleri, Yılmaz İmanlık
Kırlangıç Dönümü, Sinan Sülün
Kırmızı Saçlı Kadın, Orhan Pamuk
Kısa Kollu Ahtopot, Yılmaz Karakoyunlu
Kitab-ı Siyah Kalem, Gülfem Pamuk
Kördüğüm, Nejat Erdim
Kuğu Boynu, Ayşegül Genç
Kurdun İntikamı, Ahmet Şafak
Kurt Ağzı, Leyla Karaca
Kuşlar Yasına Gider, Hasan Ali Toptaş
Londra'da Hoş Cinayet, Rıza Kıraç
Mavinin Reddi, Ahmet Karcılar
Menderes'in İki Yakası, Ahmet Zeki Muslu
Metrodaki Yabancı, Ali Parlar
Mor Cepkenliler, Ahmet Zeki Muslu
Muhalif Şarkılar Sokağı, Belgin Akan
Mühür Kuyusu, Kudret Ayşe Yılmaz
Mühür, Mehmet Erte
Müptezeller, Emrah Serbes
Müstesna Hüzünler, Murat Mahya Gürses
Nar Çiçeği, Zeynep Saraç
Noterler Hep İkinci Kattadır, Tezcan Topal

Osman / Birinci Kitap: Aşk, Beyazıt Akman
Osmanlı Cadısı, Barış Müstecaplıoğlu
Osman / İkinci Kitap: Savaş: Beyazıt Akman
Ölü Kelebekler Toplayıcısı, Salih Mercanoğlu
Ölü Serçe Dönemeci, Ayşegül Genç
Ölüm ve Adam, Erhan Sunar
Önce Unutan Kazanır, Emine Saraçoğlu
Panik Atak Gölgesinde, Gülistan Sinanoğlu
Parçalı Bulutlar Ülkesi, İlker Özünlü
Pençe, Aslıhan Altın
Renkli Dünyalar Oteli, Esra Baran
Ruhum Sana Emanet, Mehmet Ercan
Rüya Yazarı, Tuğçe Güçnar Kengil
Rüya Yolcusu, Nazlı Eray
Rüzgarın Uğultusu, Hasan Gedik
Sabır-Biri Felek Romanı, Saim Kayadibi
Sadrazamın Sekiz Saati, Servet Taşdelen
Sefine, Mehmet Muharrem Akça
Seher Vakti, Nur Öktem
Seni Severken, Güneş Demirel
Serseri, İlker Özünlü
Sevdanın Külleri, Dilek Taygun
Seyrek Yağmur, Barış Bıçakçı
Sıcak Kafa, Afşin Kum
Sımsıcak Sev, Üşütme, İsmail Fatih Ceylan
Sincaplı Gece, Cem Akaş
Soğuk: 2 Vefa, Bedriye Zobu
Sokak Başı, Hasan Ejderha
Son Şansım, Kübra Nur

Söz Verdim, Mert Kutlu
Su Hırsızları, Bekir Baki Aksu
Şeytan Geçti, Aslı Tohumcu
Şimal, Fatma Küçükkabadayı
Şirin'in Düğünü, Cihan Aktaş
Şurumşine, Gülsen Kılıçarslan
Tanrı Misafiri, Alper Kaya
Tuhaf Bir Adam, Arif Sağlam
Tuhafiyedeki Hafiye, Ahmet Turan Köksal
Tutkunun Savaşı, Ayşegül Çiçekoğlu
Türk Şiirinin Bir Türlü Yükselemeyen Yıldızı: Ozan Genç, Tahir Abacı
Ucunda Ölüm Var, Kemal Varol
Umudun Bende Kalsın, Cennet Özkazanoğlu
Unutamadım, Caner Yaman
Unutkan Ayna, Gürsel Korat
Uzak Dağ Çiçekleri, Adnan Dayan
Üst Kattaki Terörist, Emrah Serbes
Üzümlü Kek, Aşkım Kapışmak
Vakit Hazan, Aslı E. Perker
Yağmur Dinecek Kimse Bilmeyecek, Harun Candan
Yalnızlar İçin Çok Özel, Murat Gülsoy
Yanağımda Soğuk Bir Buse, Mine Sultan Ünver
Yedinci Bayrak / Rumeli'den İzmir'e, Ayla Kutlu
Yeşil Mürekkep, Osman Balcıgil
Yorgun Heykel, Üstün Dökmen
Yüreğimdeki Karanfil, Melek Gürses
Yüreğini Haramdan Sakın, Merve Özcan
Yürek Selanik, Gülşen Lastikçi
Zaman Oyunları, Kadim Gültekin
Zat-ı Aşk, İbrahim Bedioğlu
Zillet, Ülkü Burhan Meral

dilimiz

İbrahim Demirci

DEVLET KURUMLARINDA TÜRKÇE

İbrahim Demirci

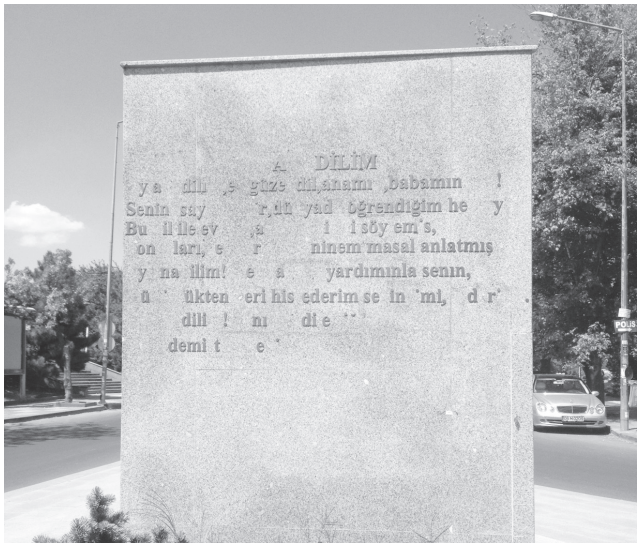

1. İstikamet.
2. İstikaamet.
3. İstikâmet.
4. İstiqamet.

Aynı kelimenin dört ayrı biçimde yazıldığını görüyoruz. İstenirse bu dört biçime beşincisi (istiqâmet) ve altıncısı (istiqaamet) eklenebilir. Daha kötüsü şu: Kelimenin şöyle veya böyle yazılması, doğru seslendirmeyi (sesletimi, telaffuzu) sağlamaya tek başına yetmiyor ve bu kelimeyi "is-ti-ka-met" biçiminde, üçüncü hecedeki uzatmayı ihmal ederek söyleyenlere rastlıyoruz ve bu yanlış telaffuz, kişisel bir kusur olarak kalmayıp bir navigasyon cihazından kulaklarımıza çarparak teessüfümüzü tahrik ediyor.

Ne yapmalı? Gördüğümüz, işittiğimiz yanlışları düzeltmek için elimizden geleni yapmak en azından kişisel sorumluluktan kurtulmak adına tercih edilebilir. Bendeniz geçen yıllarda TRT Türk ve TRT Haber kanallarında karşıma çıkan bazı dil (ve bilgi) yanlışları üzerine adı geçen kurumların resmî sitelerinde duyurulan adreslere bildirimde bulundum. (Hatta birinin verdiği adres işlemediği için işleyen adresi telefonla öğrenip oraya ilettim derdimi.) Günler, haftalar, aylar ve yıllar geçti; herhangi bir cevap alamadım!

Resmî yapılarda, devlet kapılarında görülen bu duvar duyarsızlığı, hayli ürkütücü ve incelmesi beklenirken kalınlaşıyor gibi. Görünen o ki toplum ile devlet arasında en etkin iletişim kanalı BİMER. Bu durumda her kurum, kullanmadığı iletişim kanalını kapatsa yeridir.

Ülkemizde bir yanlışı düzeltme çabasının nasıl sonuçsuz kaldığını göstermesi bakımından daha ilginç bir hâdise başıma geldi. Sayın Nabi Avcı, Millî Eğitim Bakanıyken bakanlığın resmî sitesinde gördüğüm bir haber metni beni şaşırttı. Metinde "- karşı, -e karşılık, (-e mukabil)" yerine "-e karşın (-e rağmen)" yazılmıştı. Nabi Bey, "dil sürçmesi" neticesinde bile böyle bir yanlışı yapmaz, dedim. Bereket versin, o sayfada haberin videosu da vardı, açıp onu izledim. Gerçekten de bakan, doğru kelimeyi kullanmıştı; fakat haber metnini yazan kişi -belki de tashih ettiğini zannederek- yanlış yazmıştı. O sayfalardan sorumlu birimin yetkilisine telefon edip durumu bildirdim. Pek nazik bir hanım, bana çok teşekkür etti, hemen düzelttireceğini söyledi. (Bu arada söz konusu yanlışlığın kendisinin yokluğunda vuku bulmuş olduğunu da söyledi ki bu pek lüzumsuz açıklamaya içimden güldüğümü saklamayacağım.) Sevindim, ben de ona teşekkür ettim. Ertesi gün ve sonraki günlerde birkaç kez daha baktım aynı haber metnine: O yanlış kelime, orada, öylece duruyordu!

Türkiye'de dil işleriyle en çok ilgilenmesi beklenen ve yaptığı düzenlemeler -sık sık tartışma konusu olsa da- dikkate alınan yapı, Türk Dil Kurumudur. Bu kurum, "İnternet" kelimesini özel ad saymış, Türkçesi diye önerdiği Genel Ağ'ı da özel ad biçiminde yazmıştır. Bu nevzuhur iletişim aracına "radyo, telefon, televizyon" gibi vasıtalara verilmeyen imtiyazın neden verildiğini hiç anlamadım ve "internet"i hep küçük harfle başlattım. Pek çok yazarın da böyle yaptığını biliyorum. Fakat tdk.gov.tr adresinde yayımlanan TDK imzalı metinlerden birinde "internet" yazıldığını görmek beni hem şaşırttı, hem üzdü. *Türkçe Sözlük*'te ve *Yazım Kılavuzu*'nda gerekli değişikliği yapmadan böyle yazmak, yazabilmek, kendi koymuş olduğu kuralı çiğnemek anlamına gelir ve hiç hoş değildir.

Türkiye'de kırk yılı aşkın süredir çeşitli seçme ve yerleştirme sınavlarını hazırlayıp uygulayan ve milyonlarca insanın hayatında belirleyici olmuş ÖSYM ve onun Türkçesi öteden beri çeşitli eleştirilere uğramıştır. Bu

eleştirilerin ağırlık noktasını sınav sorularında "kelime" yerine "sözcük", üslup" yerine "biçem", "edebî" yerine "yazınsal" gibi -çoğu öğretim sürecinde kullanılmamış olan- sözcüklerin yeğlenmesiydi. Bu tuhaflık bir yana bırakılırsa sınavlarda kullanılan dilin olabildiğince sağlam, tutarlı ve düzgün olduğu söylenebilirdi.

Son yıllarda yapılan sınavlarda bu sözcük / kelime, cümle / tümce karşıtlığını sorun olmaktan çıkaracak bir dil tutumunun öne çıktığı görülüyor. Ancak yeni dönemde beliren dil ve anlatım tuhaflıkları, daha derin ve vahim meselelerin habercisi gibi. İşin kötüsü, bu tuhaflıklar neredeyse görmezden geliniyor, kayda değer bir tepkiyle karşılaşmıyor.

22 Haziran 2014 Pazar günü ÖSYM'nin yaptığı LYS-3 Türk Dili ve Edebiyatı Sınavında sorulan 56 sorudan 11'i kamuoyu ile paylaşılmıştı. Bu sorulardan ikisine yönelik eleştirilere bakalım:

> **4.** (I) Hızla gelişen bilgisayar teknolojisinin özellikle mekân tasarlama konusunda sinemaya olan katkısı giderek doğal sayılıyor. (II) Örneğin, 2000 yılında gösterilen Gladyatör adlı filmdeki tarihsel mekânların oluşturulmasında bilgisayar teknolojisinden bol bol yararlanıldı. (III) Böylece, Antik Roma'nın Colosseum'u bilgisayarda yeniden oluşturuldu ve burada birkaç yüz kişilik kalabalık, binlerce kişilik görkemli bir kalabalığa dönüştürüldü. (IV) 2001'de gösterilen Pearl Harbour filminde eski fotoğraflar kullanılarak limanın 50 yıl önceki görüntüsü elde edildi. (V) 145 milyon dolara mal olan bu filmde, bir hava saldırısının tümüyle bilgisayarda tasarlanması için gerekli harcamadan kaçınılmadı ve büyük ölçüde gerçek izlenimi veren görüntüler oluşturuldu.
>
> **Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde nesnellik söz konusudur?**

Soruyu okuyunca inanamadım. Bu beş cümlenin beşi de nesnel değil mi? Bu beş cümlenin dördüne kim, hangi gerekçeyle öznellik yükleyebilmiştir? Bu soruyu böylece düzenleyen ve soran kafanın darlığı, ülkemiz eğitiminin ezberci, klişeci, şabloncu, Nuh diyen ama peygamber demeyen, diyemeyen kalıpçılığını nasıl da özümsemiş bir darlıktır, daracıklıktır!

Bu darlık, eskiden biraz daha usturuplu kılıklarda karşımıza çıkardı. Eskiden olsa, "**Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde nesnellik** daha çok **söz konusudur?"** gibisinden bir "yumuşatıcı" koymayı akıl eden bulunurdu. Şimdi o usturuptan bile vazgeçmiş bir katılık öne çıkmış görünüyor. Yazık, çok yazık!

Ezberci, klişeci, şabloncu öğretim, "öznel/lik" ve "nesnel/lik" tanımını nasıl öğretiyor olmalı ki, ilk cümlede geçen "giderek doğal say"ma ifadesinin nesnelliği yok ettiğini / edeceğini kesinlikle biliyor! O ifadenin yerine "her geçen gün artıyor" deseydik, cümle "öznel" olmaktan çıkıverecekti, değil mi? İkinci cümleyi "nesnel" olmaktan çıkaran da "bol bol" zarfı olmalı; onun yerine "çok" denseydi, cümle öznellikten kurtulur muydu acaba? Üçüncü cümlede "nesnellik"i elememizi sağlayan eleman, "görkemli" sıfatı mı sadece? O sıfatı cümleden atıversek cümlede hemen "nesnellik" söz konusu olmayacak mı? Beşinci cümlede "nesnellik"i söz konusu olmaktan çıkaran ifadeler de olsa olsa, "büyük ölçüde gerçek izlenimi veren görüntüler" olmalı! Hele hele o "büyük ölçüde" yok mu? O var ya o, falan veya filân "özne"nin "büyük ölçüde"si? İşte onu çıkarırsanız arkadaşlar, cümle, "gerçek izlenimi veren görüntüler oluşturuldu." şeklini alır vee "nesnel" oluverir. Öyle mi? Öyle olduğu anlaşılıyor ve ben bir kez daha "Yazık, çok yazık!" diyorum.

Nesnelliğin ve öznelliğin ölçütlerini bu kadar ucuzlatmak doğru mu?

Peki, ÖSYM'nin doğru cevap saydığı IV numaralı cümlede nasıl bir "nesnellik söz konusudur", ona bakalım şimdi de. Önce cümleyi okuyalım: "(IV) 2001'de gösterilen Pearl Harbour filminde eski fotoğraflar kullanılarak limanın 50 yıl önceki görüntüsü elde edildi."

"limanın 50 yıl önceki görüntüsü" ne demek? 2001-50=1951 olmalı, değil mi? İyi de 1951'in görüntüsü işe yaramaz ki! Filmde anlatılan olay, 1941 yılı sonlarında vuku buldu. Yoksa bu soruyu böylece önümüze koyanlar, adı geçen filmin yapımına 1991 yılında başlandığını ve "50 yıl önce"yi ona göre hesaplamamızı mı bekliyorlar bizden? Yoksa daha basit bir "olgu" ile, basit bir "çıkarma yanlışı" ile mi yüz yüzeyiz? Yoksa daha yalın bir gerçeklik mi var önümüzde; küçücük bir dizgi yanlışı: "60" yerine yanlışlıkla "50" yazılmış ve basılmış olabilir mi?

Sınava katılanların bu soruyu yadırgadıklarını sanmıyorum. Çoğu, bu soruyu "yerinde" ve "kolay" bulmuştur ve asıl felaket de budur!

30. I. Özünde genellikle "övgü"ye yer verilen divan edebiyatı nazım şekli

II. 5-15 beyit arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik bir eda ile söylenen nazım biçimi

III. Aruz vezninin kısa kalıplarıyla değişik konularda yazılan, her beyti kendi içinde kafiyeli uzun manzum eser

IV. Aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarıyla yazılan ve mısra ortalarında iç kafiyesi bulunan gazeller

Aşağıdaki terimlerden hangisinin tanımı yukarıda <u>verilmemiştir</u>?

A) Musammat

B) Kaside

C) Muhammes

D) Mesnevi

E) Gazel

Doğru cevabın "C) Muhammes" olduğu besbelli. Çünkü onun tanımı verilmemiş. Ama verilen tanımlar doğru mu?

Bu soruyu böylece düzenleyenler, "IV. Aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarıyla yazılan ve mısra ortalarında iç kafiyesi bulunan gazeller" tanımının karşılığının "D) Musammat" olduğunu düşünmüşler. Ama yanlış düşünmüşler. Çünkü bu sınava giren lise mezunları, ders kitaplarında "musammat kaside" de okudular. Nef'î'nin,

"*Esdi nesîm-i nev-bahar açıldı güller subh-dem*

Açsın bizim de gönlümüz sâkî meded sun câm-ı Cem"

matlaıyle başlayan şiirini “gazel” olarak değil, “kaside” olarak okudular. Hatta bazılarının öğretmenleri, Hacı Ârif Bey bestesini sınıfa getirip dinletti onlara. Siz de dinleyebilirsiniz: http://www.youtube.com/watch?v=SrAYbx-9TM

Bu soruya ilişkin olarak şunu da belirtmek gerekir: Soru kökünde dört madde varken beş maddenin sorulması, iyi bir ölçme yöntemi değildir.

2015 yılı LYS-3 Türk Dili ve Edebiyatı sınavının açıklanan sorularından biri şu:

37. ---- şiirlerinde en çok dikkat çeken mekânlardan biri Sa’dâbâd’dır. Büyük ve görkemli bir alanı ifade eden Sa’dâbâd; su kanalı, köşkler, saray, mesire alanı ve kamelyalarıyla şairin hayal dünyasını süsleyen bir tablo şeklinde sunulmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bağdatlı Rûhî’nin

B) Bâkî’nin

C) Nedîm’in

D) Şeyh Galip’in

E) Nef’î’nin

Sadabat’ta “kamelya”lar mı vardı, “kameriye”ler mi? Sıradan bir vatandaş “kameriye”ye “kamelya” diyebilir; ama üniversiteye öğrenci seçme ve yerleştirme görevini üstlenmiş bir kurumun buna hakkı olmamalı!

Peki bu tuhaflığa dikkat çeken, yazıklanan birini gördünüz mü? Ben görmedim. Belki de herkesin kafası, “Sadabat-Nedim” ilişkisini görmeye, hatırlayıp işaretlemeye kodlanmış durumdadır da ötesinde neler olup bittiğine bakmaya kimsenin vakti yoktur. Yazık, çok yazık!

2016 YGS Türkçe sorularının ilki şöyle:

1. Sina Akyol, şiir yaşamına *Su Tadında*'yla başladığı günden bu yana daima okurunu da işin içine katmış, hatta okurunu şair yapacak boşluklar bırakmaya başlamıştır. Dizelerinde avazı çıktığı kadar susması bundan. Bu suskunluk, okur için bir sağaltım süreci aynı zamanda. Akyol'u okumak; okuru besleyen, koruyan ve düşündüren bir uğraş...

Bu parçada geçen "avazı çıktığı kadar susmak" **sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Anlamı oluşturmada okurun da sorumluluk almasını sağlamak

B) İlk şiirlerinden itibaren okurun düşüncesine uygun yazmak

C) Şiirinin anlam derinliklerini yüksek kültüre mensup okurlara açmak

D) Kısa şiirler yazarak okuru dinginleştirmek

E) Edilgen bir okur kitlesi oluşturmaya çalışmak

Seçilen metin de, soru da çok tuhaf. Bir şair, "şiir yaşamı"na ilk kitabını çıkardığı "gün" mü başlar?

Diyelim ki öyle oldu, "o günden bu yana" "okurunu şair yapacak boşluklar bırakmaya" da "başlamış" olabilir mi? O nasıl başlamaktır ki bu kadar uzun sürüyor?

Şiirdeki boşlukların nasıl "okuru şair yapacak" olduğuna takılmadan geçsek bile, "avazı çıktığı kadar susma"nın pek ucuz, çok bayağı, modası çoktan geçmiş bir artistlik olduğunu vurgulamadan geçmeyelim. Yazık, çok yazık!

Aynı sınavdan bir soru daha:

27. Çok defa bir romancı, romanına girerken hatta bir şair, şiirine başlarken kelimeler onu takar peşine ve götürür götüreceği yere. Ne konu kalır ne plan. Yazarlar ve şairler her zaman konularına tam hâkim olamaz. Ben bir saniye sonra kullanacağım cümlenin bir kelimesini şimdiden size söyleyebilir miyim?

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kelimeler, sanatçının varacağı noktayı belirleyen esas unsurlardır.

B) Yazıda plan yapmak, yazarın düş dünyasını sınırlandırır.

C) Üslup kaygısı edebî metnin temel dinamiğidir.

D) Plan, kurgunun sağlamlığı açısından yazarın vazgeçilmez rehberidir.

E) Sanatçı temel yapıyı kurduktan sonra yazma işi kolaylaşır.

Yanlış seçenekleri eleyerek kalanın doğru olduğuna karar verip A seçeneğini işaretlemek pek kolay. Fakat bu dört cümle ve içeriği öyle perişan, öyle derbeder, öyle savruk ki... Burada romancıdan şaire geçerken kullanılan "hatta" kelimesinin akla ve mantığa sığabilecek bir gerekçesi var mıdır? Olabilir mi böyle bir şey? Kelimelerin peşine takılıp sürüklenerek, konuyu ve planı boşlayarak yazılan ve "roman" denmeyi hak eden bir eser var mıdır? Ne söylediğini bilen, aklı başında bir yazar, "Ben bir saniye sonra kullanacağım cümlenin bir kelimesini şimdiden size söyleyebilir miyim?" gibi berbat bir cümle kurabilir mi?

2016 LYS-3 Türk Dili ve Edebiyatı sorularından çok feci bir örnek:

28. Bu şehirde sokaklar seni düşünür

Bu sokaklarda evler seninle dolu

Bu evlerde huzur bir şarkıdır söylediğin

Sen yürürken bir kilim dokunur kilometreler boyunca

Düşer kaldırımlara nakış nakış güzelliğin

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birinci dizede, insana ait bir özellik cansız bir varlığa nispet edilerek etkileyicilik sağlanmıştır.

B) İkinci dizede, "seninle" sözcüğündeki mecazımürselle sevgiliye ait kimi özellikler çağrıştırılmıştır.

C) Üçüncü dizede, "huzur" ile "şarkı" sözcükleri arasında bir tezatlık söz konusudur.

D) Dördüncü dizede, sevgilinin güzelliği mübalağa yoluyla dile getirilmiştir.

E) Beşinci dizede, güzellik istiare yoluyla somut bir nesne gibi düşünülmüştür.

Ümit Yaşar Oğuzcan'ın "Bu Şehrin Sokakları" şiirinin ilk beş dizesi burada soru konusu yapılan ikinci ve son beş dizesine göre daha güzeldir; ama bunu bir yana bırakalım. Sorunun doğru cevabı ben buradayım diye avaz avaz bağırıyor: Ceee!

"Huzur" ile "şarkı" arasında "tezatlık" olur mu? Elbette olmaz! Fakat bu "tezatlık" nedir hanımlar, beyler? Türkçede böyle bir kelime var mıdır? Hangi sözlükte bulabilirim "tezatlık" kelimesini? Bu soruyu hazırlayan kişiler yeni bir Galat Sözlüğü yayımlayıncaya kadar "tezatlık" yazı dilinde kendine yer bulamaz sanırım. Fakat bu çok kolay sorunun asıl korkunçluğu, doğru sayılan seçeneklerde karşımıza çıkıyor.

"İkinci dizede, 'seninle' sözcüğündeki mecazımürselle sevgiliye ait kimi özellikler çağrıştırılmıştır." Bu cümleyi yazan ve onaylayan kişi(ler), ne demek istediğini / istediklerini inandırıcı ve doyurucu ifadelerle açıklayabilir(ler) mi? Hiç sanmıyorum.

"Dördüncü dizede, sevgilinin güzelliği mübalağa yoluyla dile getirilmiştir." "Mübalağa" ha? Dokunan kilimde mi var mübalağa, kilometrelerde mi? Bu sorunun cevabını verecek kimse var mı?

"Beşinci dizede, güzellik istiare yoluyla somut bir nesne gibi düşünülmüştür." Bravo! "Somut bir nesne" ha? Şair zaten söz etmişti o somut nesneden, kilimden. Bu arızaların asıl sebebi, yanlış metin seçmiş olmak belki de.

56. ve son soru şöyle:

Hayır, hayâl ile yoktur benim alışverişim
İnan ki ne demiş isem görüp de söylemişim
Şudur benim cihânda en beğendiğim meslek
Sözüm odun gibi olsun hakikat olsun tek

Bu dizelerde dile getirilen düşünce, aşağıdaki edebî akımlardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

A) Romantizm B) Realizm C) Sembolizm D) Sürrealizm E) Klasisizm

Mehmed Âkif'in *Fatih Kürsüsünde* adlı eserinin başlarında yer alan bu metni, ÖSYM soru hazırlayıcıları herhâlde zayıf hafızalarına güvenerek böyle yazıvermişler. İkinci mısraı önce şöyle yazmışlardır: "İnan ki ne demişsem görüp de söylemişim." Sonra bir hece eksik olduğunu fark edip "İnan ki ne demiş isem görüp de söylemişim" diye güya düzeltmişler. Aruz bilgileri yetersizniş, mısra düzelmemiş tabii ve ortaya Âkif'in külliyatında benzerine tesadüf edilemeyecek, iki imâle ile malûl bu tuhaf mısra çıkmış. Oysa *Safahat*'ı açıp baksalar, doğrusunu görecekler: "İnan ki **her ne demişsem** görüp de söylemişim." Kusursuz bir mısra.

26 Haziran 2016 tarihinde uygulanan bu sınavın üzerinden aylar geçti. Mehmed Âkif'e yapılan bu haksızlığı dile getiren ve kınayan bir beyan görmedim, işitmedim. Bu ilgisizlik, tepkisizlik ürkütücü değil mi?

"Sen ilgilenseydin, sen tepki gösterseydin!" diyebilirsiniz. Haklısınız. Fakat ben durumdan bu yazı için çalışırken ve yeni haberdar olduğumu itiraf ediyorum ve bir kez daha ve kuvvetle tekrarlıyorum: Yazık, çok yazık!

deneme
inceleme
tenkit

Hüseyin Akın
İdris Ekinci

DÜZYAZIDA TALİ BİR YOL: DENEME

Hüseyin Akın

“Bu kitabı yakınlarım için bir kolaylık olsun diye yazdım. İstedim ki beni kaybedecekleri zaman -ki pek yakındır- hakkımda bildikleri daha ayrıntılı ve daha canlı olsun.” Deneme türünün babası kabul edilen Montaigne meşhur Denemeler kitabını yayımladığı zaman sadece pratik bir fayda gözetmişti: Kendini, kendisi hayatta yokken başkalarına en iyi şekilde anlatabilmek. Hayatta olmama kaygısını bertaraf edebilme yollarından biri olarak görür denemeyi.

Octavio Paz’ın Pessoa için söylediği “Şairlerin hayat hikâyeleri yoktur, şiirleri vardır.” cümlesini rahatlıkla denemecilere de uyarlayabiliriz. Denemecilerin hayatları da, hayat hikâyeleri de yazdıklarında gizlidir. Gizli dediğime bakmayın, bu gizlilik deneme okuyucusu ile denemeci arasındaki okuma biçimine bağlı olarak değişen bir durumdur. Deneme yazarının soluk alış verişini yazdıklarından hissedebiliyorsa bir okuyucu gerçek anlamda denemenin içerisine girmiş demektir.

2016 itibariyle deneme alanında yazılan kitaplara baktığımızda geçtiğimiz senelerden farklı bir gelişme göremediğimizi öncelikle ifade edelim. Kesin yargıların, iddialı savların, peşin fikirlerin, kanıt peşinde koşan yargıların ortalığı kapladığı bir dünyada “deneme” o kadar naif kalıyor ki bir tür olarak bile ifadelendirilmesinden sanki mahcubiyet duyuyor. Kendini kendine yakın yaygın türlerin arasına girerek tanımlamayı daha elverişli görüyor. Biraz sohbet, biraz eleştiri, biraz da fıkra bütünlüğü içerisinde kendine özgün bir yer bulmaya çalışır deneme. Şifahi kültürün gittikçe hayatımızdan el etek çekmesi, eleştirinin her zaman tek başına ve bağımsız var olma iddiasını diri tutmuştur. Fıkranın gazete köşelerine kadar soku-

larak günlük hayatın en çok dolaşıma sunulan yazın türü hâline getirilmesi de ona kendi çapında bir iktidar alanı tanımaktadır. Öte yandan diğer türler gibi entelektüel salınıma sahip olmadığı için denemenin sokaktaki sıradan insanın diline çeşni sağlamanın dışında da bir sıkleti yoktur.

Deneme tıpkı şiir ve öykü gibi zamanla şekillenen bir özelliğe sahiptir. Zamanın yazar üzerinde oluşturduğu psikoloji denemenin rengini ve atmosferini belirler. Yazının yazana göre özellik kazanma durumu deneme kitabını anlar bütünü bir eser olarak tanımlamamızı kolaylaştırmaktadır. Tez-antitez-sentez üçlemesine göre şekillenmiş zihinlerin deneme ile ulaşacakları bir yer yoktur elbette.

Deneme yazmak için yola çıkanların az olduğu bir sene oldu 2016. Belki birçoğunun eve döndükleri zaman yanlarında getirdikleri şey hiç farkında olmadan deneme olmuştur. Birikmiş yılların dökümü diyebileceğimiz yazıların derlenmesi sonucu bir deneme yekûnuna ulaşabiliyoruz. Bir kitaplık deneme hacmine ulaşmak için masaya oturup muayyen bir zaman diliminde bunu başaranlar ya yoktur ya da çok azdır. Zira birbirinden bağımsız anların yazarın dünyasındaki aksidir. Öykü ve şiirin kitaplara dağıldığı ana memba edebiyat dergileri olduğu hâlde denemenin kitaplara dağıldığı memba daha çok gazeteler olmaktadır. Edebiyat dergileri kelimenin asıl anlamına uygun olarak "deneme"ye ciddi anlamda yer vermemekte, yer verse bile bu dergilerdeki kalemlerin temayüz etme şansı yoktur.

2016 Kültür Sanat Yıllığına aldığımız örnekler yukarıda söz konusu ettiğimiz özelliklere uygun niteliğe sahip. Bu kalemlerin ortak özelliğine gelince hiçbirisinin münhasıran adları anıldığı zaman ilk akla gelen şeyin deneme olmayışıdır. Öyküden, şiirden, fıkradan denemeye tali bir yol açıp bu yol üzere yol alıp mesafe kat eden yazarlardan oluşmaktadırlar. Deneme yazarlığı noktasında bundan sonraki yıllar için temenni edeceğimiz en önemli şey, bu türün başka türlerin eklentisi olmaktan kurtulup bağımsız ve müstakil bir dolaşım alanının olmasıdır. Sadece deneme yayımlayacak dergilerin olmasını istemek acaba bunun bir başlangıcı olamaz mı?

Neden Klâsiklerimiz Yok?

Bu kez bir soruyu kitabına başlık yaparak cevap arıyor Mehmet Doğan: Neden Klâsiklerimiz Yok? Dört bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde dil meselesi ele alınıyor. Medeniyet dili kavramı, dilin belirsizleştirilmesi, ifade gücünün zayıflatılması, divan edebiyatı halk edebiyatı, saray musikisi halk musikisi zıtlaştırmalarının anlamsızlığı ele alınıyor. İkinci bölümde temel metinler, klâsikler konusu çeşitli yönleriyle incelenirken üçüncü bölümde musiki ve medeniyetimizin bütün unsurları ve bunların oluşturduğu insan tipi üzerinde duruluyor. Son iki bölümde temel metinlerle ilgili uygulamalar ve bu uygulamaların eleştirisi üzerinde duruluyor ve dilimizin, edebiyatımızın, düşüncemizin temel eserleri ile ilgili listeler veriliyor. Yoğun yayın bombardımanının temel metinler meselesini daha bir önemli kıldığının altını çizen yazar Batı'da ve Amerika'daki okuma listelerinin kendi kültürünü öne çıkarma amacı güttüğünü örneklerle temellendiriyor. Mehmet Doğan Cumhuriyet pozitivizminin çocukların hayatından masalları kaldırarak yerine hayalsiz kof bir dünya sunduğunu ve bunu son kertede kültür ve medeniyet dünyamıza bir tür müdahale olarak klâsikler yayınının takip ettiğini ve bunun masum bir faaliyet olmadığını ifade ediyor. Kendi klâsiklerimizi nasıl oluşturabiliriz, klâsik kelimesinin işaret ettiği anlama uygun eserler hangileridir, kültür savaşında klâsiklerin fonksiyonları nelerdir? Bütün bu soruların cevaplarını Mehmet Doğan'ın bu kitabında bulabiliriz. İki asrı bulan medeni / kültürel varlığımıza karşı yapılan kimlik ve kişilik değiştirici müdahaleleri doğru bir zeminde değerlendiren Mehmet Doğan'ın yeni kitapları müjdeleyen birikimini somut biçimde bu eserde görmek mümkün. (Neden Klâsiklerimiz Yok?, D.Mehmet Doğan, Yazar Yayınları, Ekim 2016)

Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı

Kırk yıldır çocuk üzerine düşünen ve çocuk edebiyatı konusunda yazılar yazan şair Mustafa Ruhi Şirin'in bu özgün konuya etraflı bir yaklaşımı diyebileceğimiz kitabı 2016'nın çocuk edebiyatı üzerine yazılan denemelerden oluşuyor. Hemen kitabın girişinde şu belirlemenin altını çizelim: "Çocuk ve çocukluk merkezli değişimin" temel belirleyicisi "modernleş-

me"; çocuk edebiyatı ise evcilleşmiş "çocuk modernleşmesi"nin bir kazasıdır. Çocuk edebiyatı diye dudak büküp küçümseyen edebiyat kamusuna dolaylı bir cevap teşkil edebilecek yazılarda bu edebiyatın işlevi ve amacı, bu konudaki tartışmalar geniş bir şekilde kaynaklar serdedilerek ele alınıyor. Çizgilerle desteklenen kitapta akademik hüviyette incelemelerin yanı sıra bu yazılarla bütünlük oluşturan denemelere de yer veriliyor. Mustafa Ruhi Şirin "Çocukça", "çocuksu" ve "çocuğa göre" kavramları arasındaki farklılıkları doğru bir zemine oturtulurken diğer taraftan çocuğun modernleşmesi sürecine kadarki zamanda çocuk edebiyatı yazarlığını ve kullanılan dili tartışmaya açıyor. Herkesin onayladığı ortak bir çocuk yazarı tipinin olmayacağının özellikle altını çiziyor.

Klâsik ile kanonik eserin aralarındaki farka da değinilen kitapta dördüncü bölüm çocuk edebiyatı alanında özgün eserlere imza atmış üç yazara ayrılmış. Bu bölümde Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Zarifoğlu ve Gülten Dayıoğlu'nun farklı anlayıştaki çocuk edebiyatı yönelimleri örneklendiriliyor. Çocuk özne açısından Dağlarca şiirini anne gövdesi ve çocuk gövdesi olmak üzere iki ana gövde üzerinden değerlendiren M. Ruhi Şirin bu şiirin okur yaşının küçük olduğunu söyler. Cahit Zarifoğlu'nun çocuk şiirleri ise bambaşkadır, o 35-40 yaşındaki çocuklar için yazar çocuk şiirlerini. Diğer bir tabirle, yetişkinlerin çocuklukları için yazar. Kemalettin Tuğcu ile Gülten Dayıoğlu'nun yazarlıkları arasındaki farkı en iyi ortaya koyan Ülkü Tamer'dir: "Dayıoğlu kendi kuşağının Kemalettin Tuğcu'sudur. Bu benzetmeyi iki yazarın yapıtlarında koşutluklar gördüğüm için yapmıyorum. Kemalettin Tuğcu küçük okurunu yüreğinin tam ortasından vurur. Acıma acındırma duygusunu bütün olanaklarıyla kullanır. 'Sömürür' diyemiyorum, çünkü Kemalettin Tuğcu'yu sömürünün çirkin kıyılarına uzanan bir yazar olarak görmüyorum. Onun çocuk edebiyatımızda önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Gülten Dayıoğlu da yüreğin ince telleriyle oynar. Ama daha insaflıdır. Onun yapıtlarında duygu 'acıma'nın önündedir. Üstelik umutla beslenmiştir." (Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı, Mustafa Ruhi Şirin, Kapı Yayınları, Kasım 2016)

İsa'nın Yamalı Gömleği

Sait Mermer'i bilenler bilir. Dilini düşüncesine yakınlaştırma mücadelesi veren iyi bir okur yazardır. Parçaları ait oldukları bütüne kavuşturan bir zihinsel işleyişi vardır. Cüzleri önemser. Hurufattan kelimelere adım atılmayacağını irtifa edileceğini bilir. Zira kelimelerin de bir miracı vardır. Kelimeler bizi nereye götürür? Ait oldukları cemaate ve toplandıkları camiye. "Buna Mermer'in mermeri bile eritebilecek denli kararlı dilinde 'cümle' denir." Bana onun yerine konuştuğumu söyleyebilirsiniz. Haklısınız da. Fakat varacağınız yere benim de haklı olduğum taraftan giderseniz ne dediğimi daha iyi anlayacaksınız. Sait Mermer bir eczacı. "Bu onun sadece mesleki tarafı değil aynı zamanda suluk ettiği, kelimelerle kurduğu ilişkiyi belirleyen yanı." Bütünden cüze inen bir idrakin eczasından bahsediyorum. Bu idrak insanı en sonunda İsa'nın Yamalı Gömleği ile buluşturur. Kadim İslâm düşüncesi ile ilgili okumaları olan biri Mermer. "Kelimelerin miracına çıkmadan önce künhüne iniyor. 'Künh'e oldukça labirentli, virajlı yollardan ulaşsa da ulaştığı yer aydınlık." Yazmakla yaşamak arasındaki ünsiyeti bu yolculuktan edindiği deneyime borçlu. Ömür denilen sürecimiz boşluğa saçılmış harfler gibidir. O bunu daha evden sokağa adım atar atmaz ifade eder: "Her insanın hayat bütünü içindeki her ânı, yazdığı kitabın harfleri gibidir. İnsan hayat kitabını yazarken kendine ait anlamın tuğlalarını bu harflerden örer". "Ömrünü yedeğinde taşıyarak bir kitaba yürümek bu olsa gerek." Hayatla tabiat, tabiatla kelimeler arasındaki kader birliğini göz ardı ettiğimizde varacağımız bir yer de yoktur doğrusu. "Yazmakla yaşamak arasında düalizmi kaldırdığımızda adrese daha bir ulaşılır." Kur'an bu anlamda nebilerin ve Hz. Muhammed'in yaşadığı hayatın dizgesidir. Sait Mermer'in dili batini tasavvuf dilini çağrıştırsa da o hurufilik tuzağına düşmeden harflerin gövdeleri değil ruhları üzerinden hakikate yürüyor. Modern kavramların geçirdiği bunalımı da bu zaviyeden değerlendiriyor. Modern İslamcı düşünceyi modern dünyanın saldırısına göğüs germek için evden çıkan fakat bir daha da evine dönemeyen bir serüven olarak görüyor. "Modern İslamcı düşünce evinin yolunu bulamamıştır, çünkü Hira'sını kaybetmiştir." Batı nasıl Hz. İsa'ya saldırarak varlık gömleğini parçalamış ve kırk yama hâlinde felsefe ve bilim papazlarının sırtında görücüye çıkarmışsa Modern İslamcı düşünce de

bu gömleğe duyduğu hayranlığı Batı'ya duyduğu muhalefet saikinin oluşturduğu panikle sırtına ters geçirme tuhaflığına düşmüştür.

İsa'nın Yamalı Gömleği kitabı öyle çay kahve okunacak bir kitap değil. Yazarın kitaba koyduğu başlıklar bir anlamda okuyucuya metot ve izlek oluşturuyor. "Düşüncenin Kalbini Yarmak" başlığı tam da böyle bir izleğe işaret etmektedir. Tarih, tabiat, insan ve kutsal kitaplar arasında kurulan bu zihinsel mukarenet okuyucuyu yeni ve bütüncül bir okumaya davet ediyor. "Zira modern hayat insanlara hakikat arayışıyla neticelenecek bir okuma biçimini unutturmuştur." Parça ile bütünün arasına girmiş ve kutsal ile insan arasındaki rabıtayı berhava etmiştir. Özellikle birinci bölümdeki yazılar (Şeytan Arabası, Batının Savaş Makineleri, İnsana Yabancı Şehir, Metnin İmanı, İnsan Bilinmez Allah Bilinir...) okunduğunda okuyucu cins bir kafayla karşı karşıya olduğunu hissettiriyor. "Modern Müslüman Aklının Eleştirisi" başlığı altında bir araya getirilen ikinci bölümdeki yazılarda ise günümüzde yüksek sesle konuşulup tartışılan fıkhi ve kelami meselelere yeni bir çözümsel bakış açısı getirilmiş. Yazar meselelere başlangıç ile geldiği yer arasındaki mesafeyi göz önünde bulundurarak kopuş noktası üzerinden yaklaşmayı deniyor. Öze inerek biçimlendirici bir yöntemle yapıyor bunu. Kur'an-Sünnet bağlamındaki avami tartışmalara biçimlendirici bir derinlik kazandırıyor. Sait Mermer geleneği modern bir dille ama yine geleneksel bir içerik ve korelasyonla düşünce dünyamızın konusu hâline getiriyor. Dili sürükleyici olduğu kadar süründürücü, yani okuyana konfor bahşetmiyor. "Sana derim ki ey okur, bırak beni, iyisi mi sen bu kitabı kendin oku! Çünkü sadece okuyanı yaralar düşünce yayından fırlayan bu kitap oku!" (Sait Mermer, İsa'nın Yamalı Gömleği, Profil Yayınları, 2016)

Bir Demet İstanbul

Mustafa Kutlu usta hikâyeci. Hikâye dışı alanlarda da ürünler kaleme alıyor. Deneme ve spor yazıları Kutlu'nun hikâye tadında, sohbet lezzetinde kalem oynattığı yan sahalar. Hikâye dışı ne yazarsa yazsın okuyucu onun sohbet ortamında bulunma hissiyatını sürekli hissedebiliyor. Bir Demet

İstanbul okuyana bu atmosferi yaşatan denemelerden oluşuyor. Değişen İstanbul'un siyah beyazdan renkliye evirilmiş fotoğrafları bir şerit gibi geçiyor önümüzden. Hayatın hızı içerisinde göremediğimiz değişimleri safha safha ekrandan izliyor gibi oluyoruz. Modern hayat, küreselleşme ve sanayileşme gibi insan fıtratına ve toplum sağlığına ters düşen dönüşen yaşam biçimleri yaşadığımız muhitin karakterini semtin dokusunu bozmakla kalmıyor aynı zamanda hafızamızı da yok ediyor. Çok katlı ve birbirine bitişik evlerden otellere, aynı kıyafeti giyen ve aynı şeyleri yiyip içen insanlardan fersude ve ruhsuz parklara, kaybolan çocuk oyunlarına, şarkılara kadar daha birçok şeyi aradığı yerde bulamayan insanlarla tanışıyoruz. Şehirlerin de bir rengi olduğunu düşünüyoruz. Aslında İstanbul'u ayakta tutanın onun ruhu olduğunu, o tükendiği zaman İstanbul'un tükeneceğini hatırlatıyor bize Mustafa Kutlu. Suriçi'ne dikkatlerimizi çekiyor. İstanbul'da mahalleyi oluşturan sokaklarda son yüzyıla gelinceye kadar ticaret yapılmadığını yine bu denemelerden öğreniyoruz. Su kaynaklarının muhafazası, yağmur sularının biriktirilmesini sağlayan sarnıçların günümüze uzanan hikâyesini de bu İstanbul demeti içerisinde buluyoruz. Hangi birini sayalım İstanbul'un dertlerinin? Muhteşem kadim bir şehrin dertleri de büyük oluyor elbet. Mustafa Kutlu ümidi hiç kaybetmeden bu şehre dair düşen bir şeyleri yeniden ayağa nasıl kaldırabiliriz sorusunun cevabını arıyor. Kimseden bir cevap bekler gibi bir üslubu da yok. Sadece "Bu gidiş gidiş değil" mesajını hissettirip uyarmaya çalışıyor. Kimi zaman yürüyüş esnasında gözüne takılan Sultanahmet'in halılarıyla, kimi zaman alternatif yaşam alanları hâline gelen sitelerle ya da üçüncü köprü ile İstanbul sakinlerinin konforlu sükûnetini bozmayı deniyor. Denediği her şey okunası denemeler oluyor işte böyle. (Bir Demet İstanbul, Mustafa Kutlu, Dergâh Yayınları, Haziran 2016)

Kalbin Duası

Öyküleriyle tanıdığımız Selvigül Kandoğmuş Şahin'in gazete yazılarından oluşan denemeler 2016 yılı deneme tahtasına yazılacak önemli eserlerden biri. Kalbin Duası ismiyle bir araya gelen denemeler üç bölümden oluşuyor. Selvigül Şahin'in denemelerinde inanç temeli en ağır basan taraf.

İslâmi duyarlıklar, Müslümanların birlik ve beraberliği, fitne ve fesat çemberinden geçen memleket insanının selamet ve kurtuluşu derin bir istenç olarak yer alıyor. Bu istencin bir adım sonrası duadır. Kudüs, Mescid-i Aksa, Suriye, Halep, Şam, Mısır, Pakistan gibi İslâm coğrafyasının acılar haritasını büyük bir duyarlıkla okuyucunun dikkat ve rikkatine yaklaştırırken ülkenin içerisinde bulunduğu terör sarmalı ve meşum 15 Temmuz kalkışması denemelerin odak noktasını oluşturuyor. Bu yazıları okuduğumuzda güncel olanın günü birlik olandan farkını keşfediyoruz ilk önce. Sonra bir öyküye doğru yürüyen olayların seyir hâlinde kısa süreliğine durdurulup ayaküstü hasbıhaline tanık oluyoruz. Kalem bir yazgıyı dillendirmektir Selvigül Kandoğmuş'a göre: "Kalem bir yazgı gibi yürür damarlarımıza. Düğüm düğüm olur kelimeler. Her bir cümle biliriz ki amel-i salih olmalı. Bizim yarınlarımızı, ahretimizi aydınlatacak salih amel duraklarından bir durak olmalı yazılarımız. Bu hâl üzere yazar ve söyleriz ve dahi yaşarız." Selvigül Şahin'den bundan sonra okuyucunun beklediği şey şudur: Deneme yazılarında öyküde olduğu gibi kendi üslubunu bulması ve standart düzyazıyı aşacak tarzda özgün denemeler kaleme almasıdır. Zira yazdığı öykü onun denemede de bunu başaracağının göstergesidir. (Kalbin Duası, Selvigül Şahin, Okur Kitaplığı, Ekim 2016)

Mühendis ve Hayat

Denemeleri ve biyografi tarzı eserleriyle tanıdığımız Yusuf Tosun'un 2016 yılında çıkan hendeseye vurgu yaptığı bir deneme kitabı. Yazar kitabın ön yüzünde belirttiği üzere her ne kadar bu eseri "genç mühendislere" ithaf etse de "ölçü" üzere kurulmuş âlemi iyi tetkik ve tahlille muhatap bütün insanlara hitap ediyor. Bir İnşaat mühendisi aynı zamanda Yusuf Tosun. Tahsilini yaptığı inşa hareketini hayatın tüm safhalarına yaymış durumda. Hendese ile ışık tutuyor hayata: Mühendis ve Hayat. Sakın ismine bakarak bu kitabı "Mühendisin El Kitabı" nevinden bir kitap sanmayın. Hayata belli bir hendese ile bakan şirazesini yitirmemiş her insanı ilgilendirir nitelikte bir eser den bahsediyoruz. Daha kitabın başında bu hatırlatmayı yaparak giriyor söze Yusuf Tosun: "Matematiksel düşünmenin gündelik düşünmeden bir farkı yoktur aslında. Çünkü ikisinde de amaç doğruyu

bulmaktır." Çünkü matematiği / mühendisliği zihinlerde sadece "sayı bilimi" olarak onu dar bir alana hapsetmekten başka bir şey değildir. Üç bölümden oluşan kitap Hayata Mühendis Gözüyle Bakmak, Mühendisliğin Matematiksel Serüveni, Mühendisliğin Teknolojik Seyri, Kendine Ait Bir Mühendis Odan Var mı?, Sivil Toplumun Mühendis Dili, Mühendisin Yaşam Serüveni, Mühendisin Yaşam Kanunu gibi başlıklardan oluşuyor. Mühendis ve Kültür - Medeniyet başlığında kitabın üçüncü bölümü medeniyet ve şehir ilişkisini mimari, mekân ve zaman bağlamında ele alıyor. Yazarımız problemin künhüne vakıf. Aynı kısır döngüde dolaşmıyor ve sadece durumu şikâyet olsun diye kolundan sürükleyerek sokak sokak gezdirenlerden değil. Her şeyin kafada başlayıp geliştiğini çok iyi biliyor. Çözümü de öze inerek gösteriyor: "Öncelikle yapılması gereken arı, duru, özgür bir zihin dünyasının oluşmasıdır. Akabinde bu ortamın büyüyüp gelişmesine, katkıya dönüşmesine destek verilmesi gerekir." Mühendis ve Hayat Çıra Yayınları'ndan çıkmış. Kendini çok rahat okutuyor. Konuşma dili baskın. Sinirlerine hâkim olan bir konuşma biçimi. "Şehirleri bayındır gösteren yalan"dan bunaldı iseniz bu kitapta çeşme gibi akan satırlarla serinleyebilirsiniz. (Mühendis ve Hayat, Yusuf Tosun, Çıra Yayınları, Ekim 2016)

Ayın Parlak Zamanı

Her türü bir anlatı kabul edersek özgün ve bağımsız bir tür olarak "anlatı" nedir? Hikâyeleme tarzında anlatılan olaylar dizisi olarak son zamanlarda kendine yer bulmaya çalışan türün adı. Hikâye ama kurgusu kendinden olduğu için, yani anlatana göre şekillendiğinden dolayı bildik hikâye tanımını aşmasıyla farklı bir yerde duruyor. Kuşaktan kuşağa şifahi yolla ulaşan geleneksel anlatılardan farklı olarak günümüzde anlatı denildiği zaman kendine mahsus bir yerde duran hatıra, anı ve yaşamsal birikimi dile getiren modern bir deneme türünden pekâlâ bahsedebiliriz. Sare Çizmecioğlu'nun bir köşk hikâyesini kaleme aldığı Ayın Parlak Zamanı bunun tipik bir örneği. Hatıra olur da fotoğraf olmaz mı? Yazar yer yer hatıralara fotoğraflar ile canlılık katmış. Fotoğraflar satırların süregelen devamı gibi. Geçmiş zamanın dünden bugüne solmayan güllerini gâh ma-

samıza bırakıyor, gâh yakamıza iliştiriyor Sare Çizmecioğlu. Bu tarz kitapların tür ve alanını yazardan çok dikkatli ve aynı zamanda sadık okuyucu belirler. Hikâye tadında yazılmış hatıralardan oluşan bir tür denemeler bütünü diyorum ben bu kitaba. Kitabın üzerinde deneme ya da başka bir şey yazmasa da önemli olan kitabın beni götüreceği yerdir diyorum. Karabatak dergisinde hikâye ve denemeler yazan ve aynı zamanda icazetli hat sanatçısı olan Sare Çizmecioğlu'nun 23 ayrı istasyona uğrar gibi firkat zamanına yolculuk ettiği bu anlatı-deneme kitabı bundan sonrası için yeni bir hikâye yazarını mı yoksa denemeciyi mi müjdeleyecek bunu "ayın parlak zamanı" gösterecek. (Ayın Parlak Zamanı, Sare Çizmecioğlu, Şule Yayınları, Ekim 2016)

Def

Mehtap Altan'ın sevgili annesine teşbih kıldığı deneme kitabının adı Def. Okuyucuya şiir ve öykü tadını aynı anda hissettiren denemelerden oluşuyor. Mehtap Altan şiirle başladığı edebiyat macerasını en son öykü ile sürdüren bir yazar. Şimdi de deneme ile dikkatleri üzerine çekmeyi başarıyor. Derinlemesine denemeler diyebileceğimiz yazılardan oluşuyor kitap. Kendi ifadesiyle söyleyecek olursak adını Def koyduğu deneme kitabındaki yazıların ortak noktası; birliğin, insanın, iyiliğin, hakikatin ve emeğin gözlerinden öpen edebi ritimler bileşimi olması. İki bölümden oluşan denemelerin birinci bölümü "Biz Makamı" başlığı altında 13 yazıdan oluşuyor. "Şehir Terennümleri" adını verdiği ikinci bölümde ise dokuz deneme mevcut. Bu bölümde daha çok Ali Dağı'ndan Muş Ovasına şehir intibaları yer alıyor. İnsan bir şehirde ne arar? Çocukluğunu ve çocukluğunda sahipken sonradan kaybettiği çocukluk göğünü herhalde. Mehtap Altan'ın denemeleri telaşsız ve sakin. En büyük iddiası toprak, yağmur ve gökyüzü. Bu üç kelime sanki bir şiirden gelip buraya düşmüş gibi. Bir yazar düşünün iki şiir kitabı, bir öykü kitabı var ve bu kitaplarını bir deneme ile taçlandırmış, edebiyatın neresinde durması gerekiyor? Bu kitabı okuduktan sonra hükmümü verdim: Öykü. Evet, Def'i yazan bir yazarın öyküyü sürdürmesi içimizden geçendir. (Def, Mehtap Altan, Profil Yayınları, Ekim 2016)

Kanlı Canlı Şiir

2016 yılında dergilerde çokça şiir görmemize rağmen şiir üzerine çok fazla yazı göremedik. Eleştiri yazıları yazmanın kısa yoldan düşman kazanma sebebi olduğu konusunda aşırı şartlanmışlığımızdan mıdır nedir şiirin denemeden eleştiriye doğru uzanan güzergâhını oldukça tenha gördük. Gerçi poetik yazılar konusunda da düne göre bugün bir hareketlilik de yoktu, ama şiir-eleştiri noktasında biraz dozajı iyi ayarlanmış yazıların olmamasını geçtiğimiz seneye dair bir eksiklik olarak bir kenara yazmış olalım. Bütün bu sessizliğe rağmen yaşayan şiirimize dair eleştiri yazıları yazan kalemler de yok değil. Genç şairlerimizden Aykut Nasip Kelebek bu isimlerden biri. Kanlı Canlı Şiir ifadesi Aykut Nasip'in yaşını ele veren bir başlık. Genç eleştirinin olgun yaşta bir kalemin eleştirisine göre daha bir rijit olacağını kestirmek zor değil. Aykut Nasip eleştiri yazılarına çok erken başlayan bir şair. Kanaatinin demlenmesini beklemeden yaptığı geçmişe ait şiir ve şair eleştirilerinden iyi ders aldığı görülüyor. Zira eleştiri yazılarındaki deneme tadı onu esnetmiş ve daha temkinli davranmaya sevk etmiş. Bu durum bütün yazdıklarında açıkça görülüyor. Dört bölümden oluşan Kanlı Canlı Şiir kitabında birinci bölümde yer alan (Evleri Balkonsuz Yapan Mimar) Sezai Karakoç yazısı mutlaka okunması gereken çok esaslı bir yazı. Aynı bölümde yer alan Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Akif İnan ve Alaeddin Özdenören gibi şairlere dair yazdıkları da oldukça esaslı ve usturuplu. Aykut Nasip Kelebek yakın kuşak şairlerini belli bir periyotla esaslı bir irdelemeye tâbi tutmuş. Bu şairler arasında Sedat Umran da var Ali Emre de, Mustafa Muharrem de Ahmet Murat da. Alışıldık şiir eleştiri yazılarında görülen ifrat ve tefritten kendini koruyabilmesi genç şairimizi nazarımızda ayrı bir yere yerleştiriyor. Ne güzelleme ne de karalama ile şiir kritiği yapılamayacağını, eleştirinin bir tür yaratıcı hoşnutsuzluk durumu olduğuna güzel bir örneklik teşkil etmesi bakımından Kanlı Canlı Şiir 2016 yılının iyi şeyleri arasına girmeyi hak etmiş sayılır. (Kanlı Canlı Şiir, Aykut Nasip Kelebek, Usta-Çırak Yayınları, Kasım 2016)

2016 Deneme Kitapları

Âdem Özbay, Aşkça'kal / Kalbine İyi Bak, Az Kitap Yayınevi, Nisan 2016.

Adil Okay, Hapishanelere Esinti Yollayalım, Ütopya Yayınevi, Şubat 2016.

Alberto Manguel, Tanpınar'ın İzinde Beş Şehir, çeviri Kutlukhan Kutlu, Sevin Okyay, Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Ahmet Yavuz, Beklentiler Üzer, Dokuz Yayınları, Haziran 2016.

Ali Deniz Uslu, Asfalt Yengeci, İnkılap Yayınevi, Eylül 2016.

Ali Murat İrat, Yalnızlığa Övgü, İmge Kitabevi, Nisan 2016.

Arda Erel, Senin İçin, İnkılap Kitabevi, Ocak 2016.

Aykut Torunoğulları, Karmakarışık, Altın Bilek Yayınları, Şubat 2016.

Ayhan Özköroğlu, Odun Ateşinde Aşk, Kent Kitap, Mart 2016.

Ayla Özaygen, Alçaklara Kar Yağıyor, Puslu Yayınları, Ağustos 2016.

Ayten Özmarel, Kardelenin Direnci, Aydili Sanat Yayınları, Ağustos 2016.

Banu Kuruoğlu, Bizim Küçük Sırrımız, Destek Yayınları, Şubat 2016.

Berna Cengiz, Evde Kalmış Modern Sindirellalar, Post Yayınevi, Mart 2016.

Carl Gustav Jung, Analitik Psikoloji Üzerine İkl Deneme, Pinhan Yayıncılık, Ocak 2016.

Celal Soydan, İkbal'e Dair, Hece Yayınları, Kasım 2016.

Cihan Tuna Arslan, Savaşmadan Ölmek Yok, Şubat 2016.

Cihat Kök, Tuzu Uzatır mısın Hayat, Akis Kitap, Mart 2016.

Cüneyt Özdemir, Suskunluk Dağının Zirvesinde, Doğan Kitap, Ekim 2016.

Çetin Tazeler, Kendi Kuytum, Pati Yayınları, Ocak 2016.

David Shields, Gerçeklik Açlığı, Everest Yayınları, Aralık 2016.

Durmuş Karabağlı, Babamın Notları, Semerci Yayınları, Ekim 2016.

Ebru Kösedağ, Senin Hikâyen, Karina Yayınları, Ocak 2016.

Ebru Gökmen, O Adama Yol Ver, İkinci Adam Yayınları, Şubat 2016.

Eduardo Galeano, Kadınlar, çeviri Süleyman Doğru, Yayıncılık Sel, Ocak 2016.

Enis Batur, Gülmekten Ölmek, Sel Yayınları, Mayıs 2016.

Enis Batur, Nigredo Durayazmak, Kırmızı Kedi Yayınları, Ekim 2016.
Enis Batur, Öteki Pusula, Sel Yayınları, Ocak 2016.
Erhan Şibik, Bu Bir Aşk Manifestosudur, Küçük Ev Yayınları, Ocak 2016.
Evren Kul, Aynadaki Yansımalarım, Burç Yayınevi, Mart 2016.
Ezgin Kılıç, Yalnızlığımdan Sev Beni, Destek Yayınları, Mart 2016.
Fatih Genel, Az Daha Çoktur, Scala Yayıncılık, Ocak 2016.
Fatih Candan, Mucizeydi Zaten, Ceren Yayınevi, Temmuz 2016.
Fatma Barbarosoğlu, Hayat Bir Tesellidir, Profil Yayınları, Şubat 2016.
Feridun Andaç, Aziz Nesin Gülen Düşünce Muhalif Kimlik, Ocak 2016.
Füsun Akatlı, Yazı Bahçesinden, Kırmızı Kedi Yayınları, Ocak 2016.
Füsun Akatlı, Eleştirinin Sesi, Kırmızı Kedi Yayınevi, Temmuz 2016.
Gökhan Bedir, Doz, Gece Kitaplığı Yayınları, Mart 201.
Gündüz Vassaf, Geleceğe Kartpostallar, İletişim Yayınları, Temmuz 2016.
Hasan Çep, Söz Mühendisi, Olimpos Yayınları, Ekim 2016.
Haldun Taner, Önce İnsan, Yapı Kredi Yayınları, Kasım 2016.
Hayri Ataş, Yalnızlık Ömür Boyu, Post Yayınları, Ocak 2016.
İnci Aral, Kan Günleri ve Nar Ağrısı, Kırmızı Kedi Yayınları, Ocak 2016.
İrem Uzunhasanoğlu, 365 Güne Bir Yazı, Epsilon, Mayıs 2016.
Jacques Ranciere, Suskun Söz, çeviri Ayşe Deniz Temiz, Monoki Yayınları, Mart 2016.
Küçük İskender, Her Şey Ayrı Yazılır, Can Yayınları, Kasım 2016.
Kerimcan Kemal, Güzel Kaybedenler, Doğan Kitap, Ekim 2016.
Kutsiye Bozoklar, Hayatı Ellerinden Tutmak, Ceylan Yayıncılık, Ocak 2016.
Kıvılcım Kalay, Kendinden Kaçan Kadın, Sinopsis Yayınları, Şubat 2016.
M. Fatih Köksal, Ya Kebikeç, Kesit Yayınları, Mart 2016.
Meltem Gürle, Kırmızı Kazak, Can Yayınları, Ekim 2016.
Mehmet Yıldız, Aşk Beş Vakittir, Nesil Yayınları, Nisan 2016.
Meriç Renkver, Ne Var Bunda, Gıta Yayınevi, Mayıs 2016.
Mehmet Tekiner, Kış Üzümü, Kozalak Yayınevi, Mayıs 2016.

Miraç Çağrı Aktaş, Kalbimizin Not Defteri, Olimpos Yayınları, Ocak 2016.

Mıgırdıç Margosyan, Kürdan, Aras Yayınları, Haziran 2016.

Melih Pekdemir, Anne Bak Kral Çıplak, Ayrıntı Yayınları, Şubat 2016.

Miraç Çağrı Aktaş, Kalbimizin Not Defteri, Olimpos Yayınları, Ocak 2016.

Mirza Tazegül, Sessizliğimle Dans, Libros Kitap, Ekim 2016.

Muhammed Yekeler, Ömrün Bereketi, Semerkant Yayınları, Ocak 2016.

Murathan Mungan, Küre, Metis Yayınları, Eylül 2016.

Mustafa Kutlu, Bir Demet İstanbul, Dergâh Yayınları, Temmuz 2016.

Nazan Öçalır, Bir Başka Kırmızı, Ötüken Yayınları, Ocak 2016.

Nedim Gürsel, Bana İtalya'yı Anlat, Doğan Kitap, Haziran 2016.

Oya Baydar, Sırönü Diyalogları, Can Yayınları, Haziran 2016.

Özgür Bacaksız, Mutsuz Çocuklar Ülkesi, Destek Yayınları, Şubat 2016.

Pınar Öğünç, İnce İş, İletişim Yayınları, Ocak 2016.

Rita Ender, İsmiyle Yaşamak, İletişim Yayınları, Ağustos 2016.

Sadık Yalsızuçanlar, Kelimelerin Kalpleri, Profil Yayınları, Mayıs 2016.

Sait Köşk, Hemdem, Portakal Kitap Yayınları, Şubat 2016.

Salah Birsel, Beyoğlu'nda Büyülü Geceler, Agora Kitaplığı, Ocak 2016.

Selda Alioğlu, Bana Sus Deme, İkinci Adam Yayınları, Ekim 2016.

Selim Akgün, Adın Adın Yalnızlık, Trend Yayınları, Şubat 2016.

Seray Şahiner, Reklamı Atla, Can Yayınları, Ocak 2016.

Salih Doğan, Hiçlik Makamı, Gayri Nizami Kitap, Mart 2016.

Serkan Duman, Doğu, Batı Ayrımında Şehircilik ve Sanat, Kaknüs Yayınları, Şubat 2016.

Serkan Özel, Kapalı Gişe Karanlık, Destek Yayınları, Eylül 2016.

Son Steve Jobs, Sokrates'le Bir Akşam Yemeği, Aylak Adam Yayınları, çeviri Gökhan Sarı, Şubat 2016.

Songül Ünsal, Sevgili Küllük, Epsilon Yayınları, Aralık 2016.

Sunay Akın, İstanbul'da Bir Zürafa, İş Bankası Yayınları, Nisan 2016.

Tamer Dursun, Kitapsız Aşk, Herdem Kitap, Ocak 2016.

Thomas Bernhart, Nefes, çeviren Sezer Duru, Sel Yayınları, Ocak 2016.

Todd May, Şiddetsiz Direniş, Ayrıntı Yayınları, çeviri Can Kayaş, Şubat 2016.

Tuğçe Tarakçı, Se! Aa! Deneme 1 2 3!, Düzyazı Yayınevi, Ocak 2016.

Uğur Canbolat, Geldim Ama Yoktun, Portakal Yayınları, Temmuz 2016.

Uğur Kökden, Umut İçin Senfoni, Defne Yayınları, Ocak 2016.

Ulaş Can, Neyse, Cinius Yayınları, Ocak 2016.

Umberto Eco, Günlük Yaşamdan Sanata, çeviri Kemal Atakay, Can Yayınları, Mart 2016.

Ümit Rona, Aşk Nevbahar Olur, Bilge Sanat Yayınları, Temmuz 2016.

Victor Brombert, Fanilik Üzerine Düşünceler, Kolektif Kitap, Ocak 2016.

Volkan Hacıoğlu, Köşeli Parantez, Artshop Yayınları, Ekim 2016.

Yakup Tosun, O'na, 5 Şubat Yayınları, Ekim 2016.

Yıldız Silier, Kökler, Çarklar ve Bulutlar, Yordam Kitap, Kasım 2016.

Yorgo Seferis, Üç Kırmızı Güvercin, Sözcükler Kitapları, derleyen Cevat Çapan, Şubat 2016.

Yavuz Bahadıroğlu, Ayet Ayet İnsan, Panama Yayınları, Ocak 2016.

2016'NIN ELEŞTİREN YÜZÜ

İdris Ekinci

Edebiyat ve eleştiri arasındaki münasebeti, etkileşimi ve karşılıklı hareket etmenin önemini anlatmaya bilmem gerek var mı? Eleştiriyi bir işin nasıllığı üzerinde düşünmek olarak tanımlarsak bence gerek yok. Günümüz Türk edebiyatında eleştiri ve edebiyat daha çok ayrışır durumda. Yani, edebiyat ve eleştiri, daha doğrusu eser ve eleştiri ayrı kulvarlarda ilerliyor. Birbirlerine pek bulaşmadan, biri diğerini pek rahatsız etmeden arz-ı endam ediyor. Bu durum bir açıdan kabul edilebilir, eleştirinin daha gelişmiş ve bağımsız bir yapıya bürünmesi açısından. Çünkü eleştiri, işlevselliği temel değer kabul etmeden kendi kendine yeter bir pozisyonda devam ederse hâkim olduğu alanı daha da bir dolduracak, kendine güveni artacaktır. Bunun yanında eleştirinin ortaya koyduğu birikim, yaptığı hamleler hak ettiği kıymeti bulmaz ve belirli bir yankı uyandırmazsa da konumu tartışılır, zayıflar. Bu yüzden eleştiri, eser, takipçi ve sanatçı bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Birinin zayıfladığı yerde diğerinin güçlenmesinden bahsedilemez.

2016 yılı içerisinde eleştiri alanında oluşturulan Türkçe eserler arzu edilen bir yekûna ulaşamamıştır. Bunun iki sebebi var: Birincisi, eleştiri hâlâ üvey evlat muamelesi görmektedir. Hiçbir zaman birincil bir uğraş olarak yaklaşılmayan eleştiriyi hâlihazırda devam ettiren yazarlar, bu alanı kendilerinin bir yan uğraşı gibi kabul etmektedir. Eleştiri eserlerinin cılız kalmasının bir başka sebebi de şudur: Memleketimizde eleştirmen ve eleştirmenlik henüz ustalık seviyesine ulaşamamış, eleştirmenin konumuysa hâlen belirginlik kazanamamıştır. Durum böyleyken eleştirmenlik de, eleştiri de istenilen noktada değildir. Hâlbuki bir yerde güçlü bir ede-

biyat ve sanat ortamından bahsedilecekse eleştirinin oradaki yeri tartışılamaz.

Biz bu yazımızda 2016 yılı içerisinde yayınlanmış eleştiri, araştırma ve bu ikisine dayalı deneme ve söyleşi kitaplarından bir seçki yaparak resmin genel hatlarını göstermeye çalıştık. Aşırı tahlil ve değerlendirmelere gitmeden, daha çok hatırlatma babında yazılarla yürüdük. Gördük ki hakkında çalışma yapılacak en zor alanlardan biri de eleştiri alanıdır. Yine de eleştiri ve değerlendirme gayretleri alttan alta, ince ince kendi seyrinde devam etmektedir. Eleştiri çalışmaları ve metotları çoğalıp geliştikçe edebiyatımız da yoluna sağlam adımlarla devam edecektir. Bu çalışmanın, bu yolcuğa küçük bir katkısı olmuşsa gaye gerçekleşmiş demektir.

Musin Macit / Divan Şiirinde Âhenk Unsurları

Divan şiirimiz üzerine yapılan çalışmalar bir devri ve yönelimleri anlamak adına atılan önemli adımlar olma özelliğini taşıdığı gibi gelenekle olan irtibatın kopmaması ve sağlıklı bir zeminde faydalı münasebetler kurulması açından da mühim bir gayrettir. Divan edebiyatı zamanını dolduran, ömrünü tamamlayan, görevini yerine getirip bir kenara itilen bir bütünün adı değildir. Onun taşıdığı her özellik, ortaya koyduğu her yenilik, zamana karşı kıymetinden ödün vermeyen her eser edebiyat ve şiirle meşgul olan hemen herkes için vazgeçilmez bir kaynak olma niteliğindedir. Bu hâliyle Divan edebiyatı Türk edebiyatının omurgası, anayoludur. Muhsin Macit *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları* kitabı ile gelenekle oluşturulması gereken münasebeti canlandırmak, Divan edebiyatının zamanımıza yansıyan taraflarını yeniden gözden geçirmek adına değerli bir eser vücuda getirmiş. Ortaya koyduğu bu çalışmasında Divan edebiyatının yedi büyük şairinden hareketle geleneğin kapılarını aralayan Macit, günümüz edebiyat ve edebiyatçısı için yeni imkânların doğmasına zemin hazırlamıştır. Muhsin Macit'in ele aldığı yedi şair şu isimlerden oluşmuş: Şeyhî, Ahmet Paşa, Necatî, Bakî, Nef'î, Nedim ve Şeyh Galip.

Çalışmasının önsüzünde ne yapmak istediğini birkaç cümleyle ortaya koyan Macit şu hatırlatmaları yapmakla okuyucunun eserle daha iyi bir

münasebet kurması açısından önemli bir adım atmış: "Divan şiirinin dayandığı estetik anlayış, mecaz ve mazmun sistemi ve hatta lügati kıyasıya eleştirilmiş olmasına rağmen, sesi ve dolayısıyla âhengi konusunda genellikle takdir edici ifadelerin kullanılmış olması dikkat çekicidir. Ne var ki eski Türk edebiyatıyla ilgili çalışmalarda dil ve üslûp incelemeleri münferit eserlerle sınırlı kalmış; yayımlanan divanlarda, mesnevilerde ve metin şerhlerinde divan edebiyatındaki söyleyiş mükemmelliği her fırsatta vurgulandığı, âhengi sağlayan unsurların bir kısmına işaret edildiği halde, bu konuda toplu bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu çalışma, böyle bir eksikliği telafi etmek arzusunun sonucudur." Meramını bu cümlelerle ifade eden Macit, okuyucuyu sıkmayan üslûbu, meseleyi aşırı teknik ve soğuk bir havaya büründürmeden anlatmaya çalışıyor. Divan edebiyatı dünyasına biraz daha yaklaşmak adına Muhsin Macit'in *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları* kitabı kıymetli bir çalışma olmuş.

(Muhsin Macit, *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*, Kapı yayınları)

Barış Bıçakçı - Behçet Çelik - Ayhan Geçgin

Kurbağalara İnanıyorum

Edebiyat sahasında değerlendirme yapmak, eserler üzerinde konuşmak, fikir yürütmek her zaman bilimsel, teknik bir tarzda olmayabilir. Bir eser veya konu üzerinde herhangi bir ortamda konuyla ilgi arkadaşlar arasında geçen sohbetler, yazışmalar da bir nevi edebi eleştiri bağlamında değerlendirilebilir. Bir yönteme, kaideye bağlı olmayan bu tip fiiller bazı zamanlarda yapılması gereken asıl değerlendirmelerin de yakalanması açısından önemlidir. Özgür bir düzlemde gelişen sohbet ve yazışma işleri yer yer hercai, öylesine, sıradan ve uçarı tespitlerle örülerken aynı zamanda rahatlığın verdiği doğallıkla bir anda hiç bakılmamış, ıskalanmış, hayata daha yakın bazı noktalar bu sayede yakalanmış olur. Barış Bıçakçı, Behçet Çelik ve Ayhan Geçgin *Kurbağalara İnanıyorum* kitabında işte böyle bir çalışma vücuda getirmişler. Ortak paydaları edebiyat olan bu üç arkadaş belirli bir zamana yayılan edebiyat üzerine yazışmalarını kitaplaştırarak eleştiri ve değerlendirme adına kendi şahsına münhasır bir eseri okuyu-

cularla paylaşmışlar.

Eserin oluşma süreci anlatmaya çalışan Barış Bıçakçı şunları söylüyor: "Konuşmak-yazışmak; ama birbirlerinin söylediklerinin ne anlama geldiğini anlamak ile yetinmeden, söylenenlerin tadına vararak konuşmak-yazışmak, üçümüzün yaptığı. Edebiyat okurluğu da yazarlığı da bir tür yalnızlığı gerektiriyor. Okuduğumuz, yazdığımız metin ile baş başayız. Böyle olmalı. Ama bir de benzerini aramak diye insani bir güdü var: Metinden başımızı kaldırıyoruz, başka insanlara metin ile kuruduğumuz ilişkinin ışığında bakıyoruz. Benzeyen, benzemeyen yanlarımızı görüyoruz. Bir mihenk taşı olarak benzerliklerimiz, farklılıklarımız. Üçümüzün mihenk taşı, bu kitap."

Kitabın içindeki tespitler, yaklaşımlar, değerlendirmeler elbette üç arkadaşın birbirlerini önceleyerek oluşturduğu, daha çok kendi şahsi paylaşımları olarak algılanabilir. Bu bağlamda üç edebiyatçının okuduklarını, yazdıklarını okurla paylaşmaları yeni bakış ve yaklaşımların doğması açısından önemlidir. *Kurbağalara İnanıyorum* bu özellikleriyle gözden geçirilmesi gereken bir çalışma.

(Bıçakçı, Behçet Çelik, Ayhan Geçgin, *Kurbağalara İnanıyorum*, İletişim Yayınları)

Metin Toprak / Hermeneutik ve Edebiyat

Hermeneutik bir yorumlama bilimi olarak, eserin gerçek niyetinin araştırılması ve gün yüzüne çıkarılması işidir. Kaynağı Antik Yunan'a dayanan ve zamanla Hıristiyan teolojisinde araştırma ve anlama yöntemi olarak kullanılan bu bilim, gittikçe edebiyat eserlerinde de uygulanır hale gelmiştir. Metin Toprak'ın ilk baskısı 2003 yılında yapılan bu çalışması yeniden gözden geçirilerek 2016'da bir daha basılmış. Edebiyat ile hermeneutik bilimi arasındaki ilişkiyi doğuşundan, gelişmesine ve ardından bugüne taşıyan çalışma bir yorumlama tekniğini tanıma açısından kayda değer bilgiler barındırıyor.

Metin Toprak kitabını okuyuculara sunarken şu noktalar üzerinde duruyor: "Bu çalışmada ağırlıklı olarak hermeneutiğin, nesnel yorumlamanın yöntemiyken tarihsel süreç içerisinde anlamanın yöntemini nasıl evrildiği, başlangıçta dinsel metinlere ve kısmen hukuki metinlere uygulanan bu yöntemin edebiyat ve felsefe metinlerine de uygulanma koşullarının nasıl oluştuğu, herhangi bir edebiyat ya da felsefe metnini ele alırken metne, yazara, yorumcuya (eleştirmene) ve okura ne tür sorumluluklar yüklediği ve bu sorumlulukların süreç içerisinde nasıl ve neden değiştiği gibi sorular üzerinde durulmaktadır."

Edebiyat eserleri üzerinde anlama ve yorumlama çalışması yaparken kendine has kuralları olan hermeneutiğin içeriğini öğrenmek ve okuyucuya sunduğu imkânlardan faydalanmak adına *Hermeneutik ve Edebiyat* yetkin bilgileri barındırıyor.

(Metin Toprak, *Hermeneutik ve Edebiyat*, Dergâh Yayınları)

Ahmet Bozkurt / Mum Lekesi

Şiirin meselelerini, içini ve gelişimini konu edinen metinler daha çok iki düzlemde ilerler. Biri, daha çok teknik ve bilimsel bir tarzda, soğuk ve bilginin açıklamalarıyla birlikte onun sınırlarında kalan çalışmalardır. Diğeri, şiirin kendi atmosferinde dolaşan, fazla betimleyici ve kuralcı olmayan, sohbet eder gibi oluşturulan çalışmalardır. Ahmet Bozkurt *Mum Lekesi* kitabında daha çok ikinci tutumu benimsemektedir. Şiir üzerinde düşünürken aşırı bilimsel ve soğuk bir üslûp yerine daha munis ve deneme tadında yazılardan oluşan bir eser hazırlamış. Bu yaklaşımın hem değerli noktaları vardır, hem de riskli. Değerli olan taraf, fazla zorlamadan ve iddiasını gergin bir yere taşımadan oluşturulan yazılar okuyucuda izlenmesi ve değerlendirilmesi kolay bir karşılık bulur. Zihni fazla meşgul etmeyen ve fakat düşünmeye ve çalışmaya yönlendiren metinlerdir bunlar. Riskli olan taraf da şu: Ortaya dökülen öznel yargılar bazen görülmesi gereken noktaları ıskalar ya da es geçer. *Mum Lekesi* zaten eleştirinin sert yüzünden çok tebessüm eden tarafını öne çıkarıyor.

(Ahmet Bozkurt, *Mum Lekesi*, İnkılâp Kitabevi)

Hayriye Ünal / Başkasının Sınırlarında Şair

Edebiyat eleştirisi temelde iki ana eksenden hareket eder. Birincisi, eserin dünyasına daha fazla girme adına, onu anlama ve yorumlama adına yürütülen eleştiri türüdür. Diğeri, daha çok edebiyatın dış meselelerini irdeleyen, onun diğer disiplinlerle ilişkisini, maddeler halinde genelleştirilebilecek konu başlıklarını ve edebiyat âleminde gündeme gelen gelişmeleri dert edinen eleştirme tutumudur. Birinci tür eleştiri çalışmaları kuram ve tahlil olarak biçimlenirken, diğer eleştiri türü de tartışma, açıklama ve fikir belirtme şeklinde karşımıza çıkar. Bu manada iki tür eleştiri gayreti de aslında edebiyat fiilini kuşatmaya yönelik, anlamlandırıcı ve açıklayıcı birer adımdır. Hayriye Ünal üçüncü eleştiri veya nesir kitabı olarak yayımladığı *Başkasının Sınırlarında Şair* adlı kitabıyla okurun karşısına daha çok ikinci yaklaşımı öne çıkaran bir kaygıyla çıkmış. Kitabın içindeki tartışılan konular edebiyatın ve özelde şiirin çevresinde gelişen, eser odaklı değil konu odaklı kaleme alınan yazılarla sunulmaya çalışılıyor.

Hayriye Ünal kitabının sunuş yazısında kitabı üzerinde açıklamalarda bulunurken şu noktalara değiniyor: "Elinizde tuttuğunuz kitabın konusu... eleştiriyi eleştirmek. Bir başka deyişle eleştirmen olarak yazarın neleri göze aldığı, düzyazının kamuoyu nezdinde istenmeyen nesne olarak konumlanışının sebepleri, cesaretini düzyazısına -ilgili toplulukların tüm mukavemetine rağmen- koymuş eleştirmenler... Kitap şiirin estetik özerkliğini, şairin bağımsızlığını, mesajsızlığını vurgulamak istiyor. Bunu yaparken kitleden, muhataptan, ötekinden, iktidardan bağımsızlığı ayrı ayrı noktalardan yola çıkarak bulguluyor. Eleştirinin bu yolculuktaki rolü, keskin gözlemciliği oldukça önemli." Hayriye Ünal'ın da vurguladığı gibi *Başkasının Sınırlarında Şair* kitabı edebiyatın ve daha çok şiirin etrafında gelişen tartışmaların eleştiriyi önemli bulan bir kalem bakışıyla ortaya koyma çabasıdır. Dikkat çekici konu başlıklarına sahip olan kitap eleştiriyi gündemine alanlar için gözden geçirilmeyi bekliyor.

(Hayriye Ünal, *Başkasının Sınırlarında Şair*, Hece Yayınları)

Tahsin Yücel / Kendine Doğru Yolculuk

2016'nın başında hayata gözlerini yuman Tahsin Yücel'in *Kendine Doğru Yolculuk* kitabı yeni bir çalışma olmamasına rağmen 2016 yılı içinde baskısı yapılmış bir çalışma. Fransızca olarak kaleme aldığı kuramsal yazıların Türkçeye çevrilmesiyle oluşan kitap Tahsin Yücel'in dilin yapısı üzerine eserlerden hareketle yapılan değerlendirmeleri, anlatı ve kurgunun hangi bağlantılarla bir oluşum süreci içinde bulunduğunu dilbilim disiplinin verileriyle ortaya koyuyor. Daha çok yapısalcılık üzerine yazdıklarıyla tanıdığımız Yücel'in bu kitabı eleştiri alanında çalışanlar için yeni imkânlar sunuyor.

(Tahsin Yücel, *Kendine Doğru Yolculuk*, Can Yayınları)

Necip Tosun / Öykümüzün Sınırları

Kendisini öyküleri ve öykü kuramı ve meseleleri üzerine yazdıklarıyla tanıdığımız Necip Tosun öykü okurlarına ve takipçilerine 2016 yılı içerisinde yine vazgeçilmez bir eser hediye etti. Edebiyat tartışmalarında daha çok şiir konularının başı çektiği, olmazsa romanın öne çıkarıldığı bir zamanda ısrarla öykü üzerinde düşünüp yazmak bir başka açıdan çok kıymetli gayret olarak açıklanabilir. Modern öykünün oluşum ve gelişim çizgisinden başlayarak, Doğu edebiyatındaki öykü birikimine oradan Türk edebiyatındaki öykü duraklarına uğrayan Necip Tosun, *Öykümüzün Sınır Taşları* kitabıyla kendinin tespit edebildiği Türkçe yazılmış en iyi yüz öykü kitabı üzerine yazılar kaleme almış. Bu yazılar uzun soluklu tahlil ve tenkit olma özelliğinden çok, tanıtıcı, hatırlatıcı mahiyetteki yazılar. Öykü kaynakları üzerine düşünen, iyi bir öykü kitabı okumak isteyen her okuyucu Necip Tosun'un bu kitabı ile Türkçenin sağlam öykü dünyası içerisinde çekinmeden bir yolculuğa çıkabilir. Okuru rahatlatan, yükünü hafifleten bu tip eserler öykü okumaya yeni başlayanlar için bir harita, öykü yolunda ilerlemiş olan için de bir hatırlatma görevini üstlenmektedir.

(Necip Tosun, *Öykümüzün Sınır Taşları,* Dedalus Kitap)

Müslüm Yücel / Karanlık Kardeş

Eleştiride konulu çalışmalar (bir kavram ve mesele etrafında dönen çalışmalar) çoğunca boğucu, sıkıcı ve kuru çalışmalardır. Zorlama birtakım çıkarımlarla ilerleyen, didaktik havanın dışına pek çıkmayan konulu çalışmalar genellikle akademik çevreler etrafında doğar ve yayılır. Fakat yine de bu çalışmaların yadırganamaz bir tarafı ve değeri vardır; konulu çalışmalar, edebiyat eserlerinin dünyasında yol almak, onun ayrıntılarını fark etmedeki ön unsurlar ve bir edebi esere yaklaşımdaki gerekli olan ciddiyet bakımından göz ardı edilemez. Bu açıdan bakıldığında herhangi bir kavram ve konu üzerinde gelişen eleştiri kitapları ilk bakışta soğuk yüzüyle karşılarken okuyucusunu, eser üzerinde ilerlemekle sağlanan verimler yepyeni bir atmosferin doğmasına aracı olur.

Karanlık Kardeş kitabı Müslüm Yücel'in "Şeytan" teması üzerinden Doğu ve Batı edebiyatı topraklarında dolaşmasıyla oluşmuş bir kitap. *Karanlık Kardeş*'in dikkat çeken en önemli özelliği ise bilgiyi ıskalamadan ve fakat okuyucusunun konu üzerindeki dikkatini de bozmadan, konuşur gibi yazılmış, sıcak bir eleştiri kitabı. Temel izlek noktasına şiiri alan Yücel, şeytanın tanımından başlayarak Doğu'da ve Batı'da şeytan algılayışları, şeytan düşüncesi ve inancının kültürlere etkisi, edebiyat eserlerindeki yansımaları ve nihayetinde Doğu ve Batı şiirinde şeytan görünümleri ve işlenişi üzerinde açıklayıcı bir çalışma yapmış. Dolaylı olarak "kötülük" meselesini de inceleyen Yücel, üslûbundaki sıkıcılıktan uzak tavrıyla eleştiriyi ve araştırmayı seven okurlarına yeni yolları işaret etmiş. Müslüm Yücel kitabından söz ederken şunları söylüyor: "Kitapta temel mesele şiir ve şeytandır. Daha doğrusu bu karanlık kardeşin şairle yaptığı yolculuktur..." Bu yolculuğu merak eden, şiirin dünyasına farklı bir kapıdan girmek isteyen okuyucular *Karanlık Kardeş*'in koluna girebilir.

(Müslüm Yücel, *Karanlık Kardeş*, Ayrıntı Yayınları)

Hüseyin Ferhad / Şark Belleği

Şiir üzerinde düşünmek ve yazmak kıymetli bir iştir. Bir yayında (bu dergi, kitap vs. olabilir) şiirle ilgili bir yazı yayınlanmışsa okunmaya, en azından

göz gezdirmeye değerdir. Meselenin bu tarafı şurada dursun, biz başka bir tarafa yönelelim. Şiir ve şairler üzerine herhangi bir şair yazı kaleme alıyorsa bu daha da dikkat çekici bir iştir. Çünkü işin içine bizzat mutfaktaki şahıs da dahil olmuştur. Bir şairin, şiir/şair üzerine yazması meseleyi biraz daha yakına, hareketli bir alana çeker. Dahası, yapılan her değerlendirme ve tespit şiirin kendi coğrafyasında gerçekleştiği için resmin esas yüzü daha belirgin bir özellik kazanır.

Hüseyin Ferhad *Şark Belleği* isimli kitabında bir şair duyarlılığı ve dikkatiyle şairler ve birkaç da eleştirmen üzerine oluşturduğu yazıları bir araya getirmiş. Tespitlerinin ve yargılarının doğruluğu veya yanlışlığı bir tarafa Hüseyin Ferhad'ın yaptığı modern Türk şiiri üzerine yeniden düşünmek, modern şiir okumalarında yeni pencereler, alanlar açmak adına önemli. Hüseyin Ferhad'ın yazılarında şiir ve şair üzerine düşünceler üretmenin yanında bir de kendince oluşturduğu fikirlerin eserlerden hareketle açıklanması, sağlamasının yapılması da var. Bu biraz şiir dışına çıkmak olsa da Hüseyin Ferhad'ın durduğu yeri tanımak açısından gözden kaçırılmaması gereken bir nokta. *Şark Belleği* bir şairin kaleminden çıkmış bir iç yolculuğun izlerini taşıyor.

(Hüseyin Ferhad, *Şark Belleği*, YKY)

Yücel Kayıran / Şiirimizin Çeyrek Yüzyılı

Modern Türk şiiri oluşumundan günümüze eleştirinin, şiir üzerine düşünmenin, değerlendirmelerin desteğiyle yoluna devam etmektedir. Bu durum modern şiir için kaçınılmazdır. Zira modern şiir attığı her adımda kitleden, genel edebiyat değerlerinden uzaklaşmış, daha öznel ve bireysel bir yapıya bürünmüştür. Eleştiri işte bu mevcut durum karşısında daha hareketli, işlevsel bir konumda olmanın gerekliliğince yerini belirlemiş, gelişmiştir.

Şiirimizin Çeyrek Yüzyılı Yücel Kayıran'ın üçüncü eleştiri/kuram kitabı olarak yayın dünyasına 2016 yılı içerisinde katıldı. Bundan önceki çalışmalarında kendince bir kuram (felsefi şiir) oluşturmaya çalışan Kayıran bu kitabında daha çok fazla derine ve kurama bulaşmadan şairler ve şiir

meseleleri üzerine düşünmüş. Çoğunluğu bir gazetenin kitap ekinde yayınlanan yazılar elbette ki derinlemesine bir teorik zemin taşımaz. Kayıran da bu rahatlıkla hemen her konuda kendince yazılar üretmiş. Kendisi kitabını sunarken şunları söylüyor: "Dört bölümden oluşan bu kitap, içerik bakımından, İkinci Yeniden günümüze gelen dönemde yazılan şiir ile şiir eleştirisi hakkında yazılmış yazılarımdan oluşuyor. Kitabın ilk bölümünde, çıkışlarını İkinci Yeni öncesinde yapmış şairlerle ilgili yazlar yer alıyor. Bu şairler, her ne kadar çıkışlarını İkinci Yeni öncesinde yapmış olsalar da seslerini duyurmaları ve kendilerini geliştirmeleri ancak 1960 sonrasında gerçekleşmiştir. Söz gelimi 40 Toplumcu Kuşağı şairleri gibi. İkinci bölümde 60'lı yıllar ile 70'li yıllarda şiir yazan şairler üzerinde yazılar yer alıyor. Üçüncü bölüm 80'li yılların şairleri ile 90'lı yıllardan sonra, son dönemde yazılan şiirde ortaya çıkan eğilimler üzerine yazılardan oluşuyor. Son bölümde ise kitaplarım vesilesiyle yapılan söyleşilerden [derlenen] bir seçme bulunuyor." Kitabını böyle düzenleyen Yücel Kayıran, bu konulara meraklı olanlar için bir fırsat sunuyor.

(Yücel Kayıran, *Şiirimizin Çeyrek Yüzyılı*, YKY)

Murat Belge / Step ve Bozkır

Karşılaştırmalı edebiyat çalışmaları hem üzerinde durulan eserlerin daha iyi anlaşılmasına, hem de bahsedilen eserlerin başka bir edebiyat dünyasındaki muhtemel yansımaları, çakışmaları, birleşme ve ayrılmaları, yakınlaşmaları ve ilişkileri bağlamında değerlendirilebilecek geniş bir alana yayılan çalışmalardır. Bu açıdan iki kültür ve edebiyat ortamının karşılaştırıldığı eserler zengin bir edebiyat verimi ortaya çıkarır. Hele hele mevzubahis olan Türk ve Rus edebiyatı ise bu konu daha da bir ehemmiyet arz eder.

Step ve Bozkır Murat Belge'nin Rus ve Türk edebiyatındaki daha çok romanlar üzerinde gelişen Doğu-Batı sorunu üzerine çeşitlenen ve gelişen düşüncelerle örülmüş. Buradan hareketle iki kültür arasındaki tahlillere de değinen Belge kendine has bir çalışma oluşturmuş. Rusçada ve Türkçede oldukça etkisini gördüğümüz isimler karşılıklı olarak irdelen-

miş ve Batı ve Batılılaşma sorunu etrafında değerlendirilmeye çalışılmış. Kitabın girişinde modern Türk kültürü ve aydın-halk ilişkisi üzerinde de duran Murat Belge bir fikir etrafında kendine özgü bir eleştiri tarzı geliştirmeye gayret ediyor.

(Murat Belge, *Step ve Bozkır*, İletişim Yayınları)

Gazelden Gazele: Dünün Şiirine Bugünden Bakışlar

Edebiyat araştırmaları ve eleştiri bir bakıma edebiyat tarihi ve gelenekle olan irtibatın ortaya çıkarılması, olması gereken devamlılığın sağlanması açısından da düşünülebilecek gayretlerdir. Bu bakımdan klâsik edebiyatımız Divan üzerine yapılan çalışmalar farklı bir değere sahiptir. Divan edebiyatı çalışmaları ayakları yere basan bir edebiyatın oluşması ve gelişmesi açısından da üstünde durulması gereken bir alandır. Ayrıca klâsik edebiyatın daha el değmemiş, üzerinde fazlaca durulmamış, es geçilen kör noktaları yapılan bu çalışmalar sayesinde yeni imkânların doğması açısından da önemlidir.

Hatice Aydın, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım tarafından hazırlanan *Gazelden Gazele* isimli çalışma Divan edebiyatı üzerinde yapılan oturum bildirilerinden oluşuyor. Divan edebiyatının ara sokaklarında dolaşan, çalınmamış kapıları tıklatan *Gazelden Gazele* klâsik edebiyatla daha yakından tanışmak açısından değerli bir çalışma.

(Komisyon, *Gazelden Gazele*, Klâsik Yayınları)

Meltem Gürle / Ölülerle Konuşmak

Modern Türk edebiyatında roman denildiğinde akla gelen ilk isimlerden biri Oğuz Atay'dır ve tabii ki akla ilk gelen eseri de *Tutunamayanlar*'dır. Oğuz Atay üzerine son zamanlarda oldukça fazla çalışma yapılmış, Oğuz Atay âdeta yeniden keşfedilmiştir. Bunun sebebi bir merak konusu ancak açık olan şey şu ki Oğuz Atay yazdığı her eserle ses getirmiş, değeri ölümünden sonra daha çok anlaşılmış bir edebiyatçıdır. Eserlerindeki post-

modern tutum ve zengin malzeme Atay'ı dikkatleri üzerine çeken bir yazar kılmıştır.

Meltem Gürle'nin *Ölülerle Konuşmak* isimli çalışması *Tutunamayanlar* kitabından hareketle Oğuz Atay'ın kendinden önceki Batılı yazarların dünyasına doğru uzanır. *Tutunamayanlar*'ın Batılı kaynaklarını irdeleyen bir çalışma olarak niteleyebileceğimiz *Ölülerle Konuşmak* daha ileri giderek bir eser okuması ve kısmen de olsa tahlili noktasına varır. Son dönem Türk romanında adından sıkça bahsettiren ve neredeyse roman okurunun başucu kitabı olan *Tutunamayanlar*'ı yeniden, bir daha ve daha farklı bir nazarla okumak isteyenler için *Ölülerle Konuşmak* değerlendirilmesi gereken bir çalışmadır.

(Meltem Gürle, *Ölülerle Konuşmak*, İletişim Yayınları)

Eser-i Aşk

Gazelden Gazele kitabı için yaptığımız tespitlerin bir benzeri de *Eser-i Aşk* kitabı için söylenebilir. *Eser-i Aşk* Divan edebiyatının son büyük şairlerinden Şeyh Gâlib üzerine oluşturulan yazılardan müteşekkil. Şeyh Gâlib Divan edebiyatının son dönemlerinde divanı ve *Hüsn-ü Aşk* mesnevisiyle klâsik şiirimizi yeni bir aşamaya getiren önemli bir köşe taşı. Hanife Koncu, Müjgân Çakır ve Leyla Alptekin Sarıoğlu tarafından hazırlanan kitap birçok yazarın kaleme aldığı yazılardan oluşuyor. Şeyh Gâlib şiirine çok farklı açılardan yaklaşan yazılar o büyük şairin derin ve zengin dünyasını da gözler önüne seriyor. Gerek temalı yazılar, gerekse tahlil ve şerh bağlamında ilerleyen çalışmalarla örülen *Eser-i Aşk* Şeyh Gâlib'in şiirine okuru biraz daha yaklaştırıyor.

(Komisyon, *Eser-i Aşk*, Dergâh Yayınları)

Melike Eğilmezler Boylan / Güldürme Beni!

Güldürme Beni! aslında doğrudan bir edebi eleştiri kitabı değil. Melike Eğilmezler Boylan'ın mizahı merkeze alıp yaptığı otuz beş mülakattan oluşuyor. Burada değerlendirilmesinin sebebi, mizahın edebiyatla yakından

alakalı olması. Kitapta birçok isim var; sinemacılar, tiyatrocular, senaristler vs. Buradan hareketle varılmak istenen hedef şu: Mizahın sanatta ve kültürdeki yeri üstüne derli toplu bir çalışmayla tanışmak. *Güldürme Beni!* mizah üzerine bütün meseleleri elbette halletmiyor, sadece bir fikir vermesi açısından önemli. Mizah, edebiyattaki dönüşümü ile ironi, modern edebiyatta çok önemli bir yerde. Bu açıdan bakıldığında *Güldürme Beni!* faydalı bir çalışma.

(Melike Eğilmezler Boylan, *Güldürme Beni*! YKY)

nesillerin mirası

Hüseyin Akın

Milletimin Güzelliğinden Eminim
OSMAN AKKUŞAK İLE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

Söyleşi: Hüseyin Akın

Efendim Osman Akkuşak isminin bizdeki karşılığı çalışkanlık, maharet ve marifettir. Hayatınız boyunca uğraş alanı olarak birçok görev üstlendiniz. Yaptığınız iş, üstlendiğiniz görev ne olursa olsun hep bir mesuliyet duygusu içerisinde oldunuz. Kitap, defter, kalem ve mürekkep arasında geçirilen bir ömür ve sürekli bir kendini tazeleyiş, bunu neye borçlusunuz? Biraz anlatabilir misiniz?

İki işi birden yürüttüm. Hem devlet işlerinde çalıştım, ilçe müdürlüğü gibi, Devlet Kitapları Müdürlüğü gibi, Devlet Türk Yazarları Kuruluşu azalığı gibi, Bâb-ı Âli'de yazı faaliyeti, gazetecilik faaliyeti gibi, 1952'den beri eğitimcilikle birlikte yürüttüm.

Peki, hiç keşke şu görevi değil de şunu yapsaydım dediğiniz oldu mu?

Efendim kimya ile meşgul olamadığıma hayıflanıyorum. Bir el ustalığı gibi, tornacılık ve tamircilik gibi makine tamirciliği yapıp makinenin dilinden anlamayı sağlayan teknik ve teknoloji faaliyeti içerisinde bulunmayı isterdim doğrusu. Tabi bir de kimyagerlik.

Kimya'ya düşkünlüğünüzün sebebi nedir?

Valla kimya ilmi yeryüzünün sonsuz diyebileceğimiz, sonlu olmasına sonlu tabi, elementlerin, metallerin birbirine etkilerini inceleyen bir ilim dalı. Oksijenin, Hidrojenin, diğer elementlerin birbiriyle ilişkileri hep merakımı mucip olmuştur. Yani öyle bir ihtiyaç ve merak içindeyim daima. Teknik dünyaya ilgim de böyle. Biliyorsunuz fizik, kimya ve biyoloji ilimleri cereyan eden vakaların kanunlarını bulurlar ve ispat ederler. Ben en çok ilimler arasında fizik ve kimyayı merak etmişimdir. Çok miktarda asal maddeler var değil mi? Tek başına molekül hâlinde değil de atom hâlinde, müstakil atomu var tek harfle yahut iki harfle yazılan. Kaçtır o şimdi bilmiyorum, vaktiyle bizim talebeliğimizde 92 idi. Şimdi 100'ü geçmiştir herhalde. İşte onların her birinin özelliğini ayrıntısıyla bilmek isterdim. Biri ile diğerini karıştırınca patlama mı olacak yoksa yeni bir bileşik olacak da yeni bir marifeti olan bileşik maddeler gibi bir madde mi elde etmiş olacağız.

Acaba okulda yanlış yönlendirilme, istemediğiniz hâlde, örneğin mühendis olmak isterken öğretmen olmak gibi memnuniyetsizliğiniz mi var?

Efendim ben baştan beri bahsettiğim şekilde mühendis olmaya niyetlenmiştim; fakat hastalığım imkân vermedi. Adana Lisesinde iken ağır tüberküloz hastalığı geçirdim. Heybeliada'da yattım. Vücudum kuvvetli imiş, kaburga ile akciğer zarı arasındaki boşlukta su hâsıl olmuş, yapışıklık varmış. Zatülcenp su yapmış ve su kuruyunca yapışmış. Tabi bu durum nefes

alıp vermekte zorluk çıkarıyor. Bir sürü iğne ilaç aldım. Dolayısıyla hastalığım ve sıkı tedavim sebebiyle çok istediğim hâlde mühendis olamadım. İki üç sene tedaviyle meşgul oldum.

Efendim, bir yanıyla da düşündüğümüzde siz mühendis olsaydınız böyle Osman Akkuşak gibi bir edebiyatçı yazardan belki de mahrum kalacaktık.

Şimdi, olmayacaktı diyemem. Edebiyatla teknolojiyi bir arada harman etmesini bilenlerin dilinden, beyninden çıkan mahsuller çok daha canlı ve çok daha kuvvetli, çok inkılapçı, geleceğe matuf yeniliklerle, keşiflerle doludur. Hem beyninin gücü kuvvetli olacak, hem de kalbinin hissiyatı canlı ve hararetli olacak. İkisi birleşince hem manevi sahada, hem de teknik sahada çok güçlü yenilikler ve keşifler ve yeni bilgiler zuhur edecektir. Bir şahsiyette kalp kuvvetiyle beyin kuvveti buluşursa o deha mertebesine ulaşır.

Osman Akkuşak

Kütahya'nın Emet kazasında 1931 yılında doğdu. Annesi Emet eşrafından Pazaroğlu Ahmet'in kızı Nesime Akkuşak, babası Hanımoğlu Osman'ın oğlu Ahmet Akkuşak'tır. Babasının mesleği yemeniciliktir. İlkokulu Emet İlkokulunda bitirdi, Kütahya Lisesine devam etti. Lise son sınıfı Adana Erkek Lisesinde tamamladı. Bakırköy Lisesi, Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi ve Haydarpaşa Lisesinde edebiyat öğretmenliği, Hüseyin Rahmi Gürpınar Lisesinde okul müdürlüğü yaptı. Millî Eğitim Bakanlığı "İlim ve Sanat Eserleri Bürosu" başkanlığı, "Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürlüğü" görevlerinde bulundu. Millî Eğitim Bakanlığı "Çağdaş Türk Yazarları Komisyonu"nda üye olarak yer aldı. Bu komisyonda Ahmet Muhip Dranas, Mehmet Kaplan, Tarık Buğra, Kemal Er, Nihat Sami Banarlı, Muharrem Ergin, Faruk Kadri Timurtaş, Ahmet Kabaklı ve Kenan Akyüz ile birlikte çalıştı.

Osman Akkuşak 1952 yılından itibaren ara vermeksizin gazetecilik yaptı. *İstanbul Ekspres*, *Son Telgraf*, *Büyük Doğu*, *Zafer*, *Adalet*, *Dünya*, *Son Havadis*, *Türkiye*, *Tercüman*, *Güneş* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde çalıştı. Hâlen *Yeni Şafak* gazetesinde yazmaya devam etmektedir.

Zanaat olan sanat hâline gelir diyebilir değil mi?

Doğru söyledin. Halk tabiriyle teknolojiye zanaat diyebiliriz. Yahya Kemal'in bir sözü var, "Binlerce yıl geçti, bu binlerce yıl zarfında insanlık teknik sahada, hayatı yaşama usullerinde büyük imkânlar, büyük ilerlemeler kaydetti; fakat medeniyet ve ahlâk sahasında cüce kaldı" diyor. Hâlâ

ilk çağlardaki gibi acemilikler, merhametsiz, idraksiz ve maneviyatsız bir yaşantıya bağlanmaktan kendimizi alamadığımızı söylüyor. Birbirimizi gadrediyoruz, birbirimizi boğazlıyoruz diyor.

Ne kadar eğitimcilik yaptınız?

1952 yılında gazetelere yazı yazmaya başladım. *İstanbul Ekspres* gazetesinde. Akşamları çıkan bir gazeteydi. Hocalığa da yine 1952 yılında başladım, Çankırı'nın Çerkeş kazasında. Bir sene orada kaldım. Ondan sonra Samsun'a geldim. Samsun Alaçam'a tayinim çıktı. Aynı zamanda o yazı yazdığım *Son Telgraf* ve *İstanbul Ekspres* gazetelerinde muhabirlik yapıyor, yazılar yazıyordum bir yandan. Derken bir sene de Samsun Alaçam'da kalıp İstanbul'a Bakırköy Lisesine geçtim.

Buna sebep okuyup yazan memurlara has taşra sıkıntısı mı?

Hayır, hayır. Yazdığım gazeteye yakın olmak, yani gazetecilik yapmak istiyordum. Anadolu'dan yazmak başka, İstanbul gibi bir kültür muhitinden yazmak tabi daha başkadır. Taşrada öğretmenken "Anadolu'dan haberler"

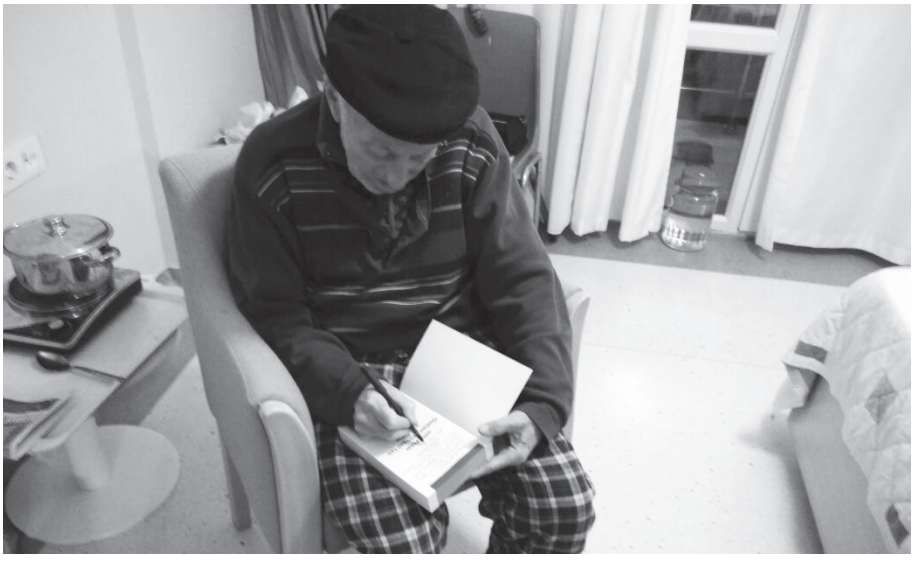

şeklinde haberler gönderirdim İstanbul'daki gazeteye. 1952'de Kore Savaşı olduğunda Kore Savaşı'na albay olarak giden bir Celal Dora vardı. Kore Savaşı'ndan dönmüş ve Çankırı Piyade Okulunda albay olarak görevliydi. Ona gidip bu Kore Savaşı hikâyesini yeniden anlatmasını rica ettim. O da bana Kore günlerini uzun uzun anlattı. Amerikan birliklerini nasıl imha edilmekten kurtardığından falan bahsetti. Elazığlı imiş. Bu Elaziz'liler hep böyle kahraman adam olurlar. Birliğin başında bayrağı beline bağlayarak nasıl birliği hücuma kaldırdığını anlattı. İşte Albay Celal Dora'nın bana anlattığı bu savaş anılarını *İstanbul Ekspres* gazetesinde detaylı şekilde anlattım. Röportaj şeklinde çıktı o gazetede bu sohbetimiz. Celal Dora'ya gider gelirdim fırsat buldukça.

Sonra Bakırköy'e geçtiniz...

Evet, Bakırköy'e geçtim. Edebiyat öğretmeni olarak orada birkaç sene kaldım.

Edebiyat öğretmenliği heyecanını koruyabiliyor muydunuz, yoksa yıllar geçtikçe keşke sadece yazar olsaydım dediğiniz oldu mu?

Sana bir şey söyleyeyim mi, öğretmenliği ben ilk sıralarda hiç sevmedim. Küçük görüyordum öğretmenliği. Fakat birkaç sene geçince alıştım. Nasıl benimsedim, hocalığın nasıl yüce bir mertebe olduğunu idrak ettim o zaman anladım değerini. Zamanla alışarak insan seviyor, bir konuyu tekrar ede ede onla ünsiyet peyda ediyorsun.

Peki, o ilk zamanlar öğretmenliği küçük görmenizin altında yatan şey neydi?

Bir kere buluşun yok. Bulmak, icat etmek ihtirasıyla dolusun. Yeni şeyler yapmak, yetişkin insanlara etki etmek istiyorsun. Sonra hırsla paraya da hükmetmek istiyorsun. Hâlbuki öğretmenlik kuyruk gibidir ne uzar, ne kı-

salır. Ay başı gelecek belli bir miktar para... Oysa insanı tatmin eden meslek çalıştıkça daha çok kazanma imkânını sağlamalı. Ben gece saat on ikiye kadar çalışayım; ama hakkımı da alayım, bol miktarda yani. Öğretmenlik mesleğinde bu yoktu. Bunun için öğretmenliği sevmedim ilk yıllarda. Fakat sonra paranın her şey olmadığını anladık. Başka yollara girdik.

Öğretmenliğin ve öğretmenler odasının entelektüel bir tarafının olmamasının da bunda rolü var mıdır sizce?

Yok, hayır. Zaten çoğu böyledir öğretmenlerin. Ortalamadır, vasattır öğretmenlik ve öğretmenler. Parlak zekâsı olan azdır.

Neden acaba?

Yahu "öğretmen bile olamadın" diye bir laf vardır, bilirsin. Bu söz bir gerçeği anlatıyordur sanırım. Öğretmenliğe itibar yoktu o sıralarda. Fakat haksızlık etmeyelim elbette içlerinde parlak bir zuhurat gösterenler her zaman vardır. Hoca, idareci ve yazarlık gibi manevi mesleklerde çoğu öğretmenler arasından çıkmıştır. Yani öğretmenlerin hepsini aynı kaba koyup değerlendirmek uygun olmaz. Belki biraz ilkokul öğretmenleri çocuklarla, küçüklerle uğraştığı için fazla bir terakki ve tezahür görülmeyebilir. Televizyonlardaki konuşma ve tartışma programlarına bakın, yeni nesillerin çapı ve zafiyeti meydandadır.

Sizin zamanınızdaki öğretmenlerle şimdiki öğretmenleri mukayese etme imkânı var mıdır?

Eski öğretmenler daha kuvvetli ve daha birikimliydi. Ben Haydarpaşa'da yedi sene öğretmenlik yaptım. Mahir İz gibi çok güçlü hocalar vardı. Edebiyat hocası idi, hem eski, hem de yeni kültürü haizdi. Ayrıca TBMM'de kâtiplik yapmıştı. Yine mesela bir Cemal Yeşilada vardı. İki kenarı çekmecelerle sıralanmış iki uzun masa etrafında yan yana oturuyor arkadaşlar. Bir uzun masada yirmi bir tarafında yirmi diğer tarafında çekmece var.

Öbürkü uzun masada da kırk çekmece var, toplam seksen öğretmen var, her birinin kendine ait müstakil çekmecesi var. Biz Cemal Yeşilada ile yan yana oturuyorduk. Liseye sabah erkenden 7.30'da gelir, laboratuara iner, deneyleri hazırlar. Sekiz buçukta falan ders başlar, laboratuarda çocuklarla beraber deneyler yapar. Geçenlerde bizim orada talebelik yapmış yaşlı bir adama rastladım. Metroya doğru yürüyorum, elimde baston olduğu için bana yardım etti. Teşekkür ettim. Ne iş yaptığını sordum, mühendis olduğunu söyledi. Yıldız Üniversitesini bitirmiş. Sonra Haydar Paşa Lisesinde okuduğunu söyleyince, "Ben de Haydarpaşa Lisesinde hocalık yaptım" dedim. "Say bakalım hocaların ismini" diye şakayla takıldım. Hocaların ismini teker teker saymasın mı, meğerse talebemizmiş.

Sizi de saydı mı peki?

Yok, beni saymadı; ama beni de tanıyacak gibi olduğunu söyledi. Nerdeyse yarım asrı geçmiş, adamın saçı sakalı ağarmış. Sonra durdu durdu öğretmenleri zihninde canlandırarak bir daha saydı ve bana doğru yönelerek "Siz benim hocam oldunuz mu olmadınız mı bilmiyorum; ama sizi hepsinin yerine kucaklıyorum" deyip hasretle kucakladı. Asıl söylemek istedi-

ğime geliyorum. Cemal Yeşilada'dan bahsediyorduk. İşte yıllar sonra mezun ettiğimiz ve sonra mühendis olan bu adam konuşma esnasında Cemal Yeşilada'yı hemen hatırlayıp "Mühendislerle ilgili bir toplantıda bir problemi Cemal Yeşilada'nın öğrettiği kimya bilgisi ile çözdüm" diye anlattı. Böyle öğretmenlerin değeri zamanla ortaya çıkıyor. Öğretmeni olduğumu hatırlayamadığım bu vefakâr eski öğrencimin adresini, telefon numarasını aldım, o da benim numaramı aldı. Yeniden hatırlayıp arar mı bilmem.

Talebelerinizden hâlâ hatırladıklarınız var mı?

Mesela kadın hastalıkları profesörü olmuş, Çapa'da hoca. Adı Fecri Âlem Sevilen. Hatta bir ara o beni göz doktoruna yönlendirmişti.

Öğrencileriniz içerisinde edebiyatçı olan var mı hatırladığınız?

İyi bir avukat var, Ali Ayar. Büyük ilaç firmasının, Eczacıbaşı'nın avukatlığını yapmış. Zaman zaman bana hediye alıp gelir ziyaretime. Yine Kadir İnanır da benim Haydarpaşa'dan talebemdir. Lise birinci sınıfta okutmuştum onu. Bir gün Beyoğlu'nda karşılaştık. Çekimden geliyormuş, kılığı

kıyafeti hırpani. "Ulan" dedim, "Kadir, ne bu hâlin", "çekimden geliyorum hocam" dedi. Tuttu kolumu orda Atlas Sineması'nın yanındaki kuliste yemeğe götürdü, beraber yemek yiyip sohbet etme imkânı bulduk. Arkadaşları vardı yanında, beni onlarla tanıştırdı. Orada bana bir şey anlattı. Ayten Hanım vardı, iri yarı, vücutlu, Azeri kökenli, Ayten Şamilgil. Hocalardan kimleri gördüğünü sordum, onu anlattı. Bir eczanede ona rastladığını, öğrenci iken kendisine haksızlık yaptığını ve suçsuz yere disipline verdiğini anlattı. Ben de ona, "Senin bunları gülerek hatırlaman lâzım" dedim, "kızarak değil" dedim. "Öğretmene sert cevaplar vererek kapıyı vurdum çektim gittim" dedi. Beni davet etmiş, ağırlıyor. "Hiç doğru yapmamışsın" dedim. Onunla konuştuktan sonra, muallim muavini vardı. Yazıhanesine gitmiştik Bomanti'de. Haydarpaşa Lisesi lojmanında beraber aynı odada kalmıştık. "Ya hu" dedim "hocalardan hangisini seviyordun?" "Hocam" dedi "değil mi ki bana bir hoca bir harf öğretmiştir, hepsine minnettarım, hepsi benim için aynı derecede değerlidir" diye cevap verdi. Şimdi Kadirle bu adamı mukayese ediyorum da arasında belirgin bir fark var. Kadir çeşitli filmler çevirmiş, bir gün bana İskender diye bir sinema senaryosu göstermişti. Hayali şeyler olduğunu söyledim ve senaryonun gerçeklere uygun olması gerektiğini söyledim. Ama nedense edebiyat yapmak için hayali şeyler isnat edilir, tarihî şahsiyetlere hareketler ve sözler monte edilerek edebiyat eseri belki olabilir; ama tarih eseri olmaz. Sadece tarihin tağyir edilmesine alet olur. Tarihî roman yazmak tarihî bozmak, tahrif etmek demektir. Çünkü gelecek nesiller durumun böyle cereyan ettiği konusunda yanıltılmış olur.

Efendim öğrencileri dün ve bugün bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizin zamanınızdan bugüne baktığınızda neler görüyorsunuz?

İnsan her devirde canlı bir mahlûk; kalbi de var, beyni de var. Lisan, adet ve ananeler eğer bir devirdeki hakikatleri cemiyette cereyan eden olayları, gerek ekonomik, gerekse resmi olaylar, kavgalar, harpler, dostluklar veya sosyal hayat, bunlar kelimelerimiz vasıtasıyla nesilden nesle aktarılırsa madden ve manen devam ederler. Eski fikirler yeni olarak devam ederler. Ama maalesef bizim lisanımızla oynandı. Belki oynanmasının hesaba kat-

tığımız faydaları da olmuştur. Üçgen demişizdir, açı demişizdir zaviye yerine. Fakat öyle güzel Arapçadan, Farsçadan gelme tabirler, terkipler var ki ince ve derin fikirleri, derin komplike duyguları ifadede mahir kelimelerdir bunlar. Maal memnuniye, bilmukabele, binaenaleyh... Gençler kullanmıyor bu tabirleri. Binaenaleyh diyene rastlamıyorum ben, Süleyman Demirel'den bu yana. Kenan Evren'in sıkça kullandığı "nitekim" kelimesi gibi. Bu anlamların ve de kavramların bize sağladığı imkândan mahrumuz şimdi.

Şimdi buraya bir virgül koyarak soracak olursak, politikacıların bugün Türkçeyi iyi kullandıklarını söyleyebilir miyiz?

Ha şunu öncelikle söyleyeyim, bizim Tayyip Bey Türkçeyi çok güzel kullanıyor. Ayrıca zamanında MTTB yıllarında çok egzersiz yaptığı için olmalı çok güçlü bir hitabeti var.

Evet, bir de Sayın Cumhurbaşkanının kökeninde İmam Hatiplilik var değil mi?

Lisanımızdaki yüksek tesirini bu okulların iklimine de borçlu olduğu söylenebilir. Bir kere onlar İslâm tarihi okuyorlar. Dilimizi bozmadan hitabet, tefsir ve hadis okuyorlar. Avusturyalı bir dil bilgini var, Wittgenstaine, "Dilimin sınırları dünyamın sınırlarıdır" diyor. Çok doğru bir laf. Bir kere dünyam derken düşüncesinin ve hayallerinin sınırlarını da ilâve etmek gerekiyor. Sınırları geniş. İmam Hatip Lisesini bitirenler kelime dağarcığı noktasında diğer okul mezunlarından daha zengindirler. Cumhurbaşkanını emsallerinden farklı kılan niteliklerin birçoğu İmam Hatiplilik ile yakından ilgilidir.

Sınav teknikleri ve test usullerinin de bugünkü gençlerin ufuksuzluklarında rolü vardır, diyebilir miyiz?

Resmen zırvalıyorlar. Pedagoji kanunlarına uygun sınav yapıldığı kanaatinde değilim. Eğitim dökülüyor. Dört beş kere bakan değiştiği nerede

görülmüş? Millî Eğitim politikalarını tespit edecek ehliyetli bir grup oluşturmak gerekiyor. Talim Terbiye eskiden liyakatli insanların toplandığı bir heyetti. Bir Hasan Ali Yücel'e bakalım. O hiç boş bir adam değildi. Hem şair, hem de felsefe okumuş biridir. Ben onunla bir gün Ankara'ya giderken trenin yemek vagonunda karşılaşmıştım. Müsaade alarak yanına oturdum. Ankara'ya gidinceye kadar sohbet etmiştik. O zamanlar bakanlığı falan yoktu.

Edebiyatçılardan kimlerle tanıştınız?

Necip Fazıl ile dostluğumuz çoktu. Birlikte çok yolculuk yaptık. Kavga edip ardından barışacak kadar birbirimizi derinden severdik. Üstat mütehakkim bir insandır, bir müzakerede ve tartışmada hep hükmetmek ister. Bu onun hakkıdır. Kafası ıstırapla yoğrulmuştur, ıstırapla duramaz. Tikli insanlarda bu enerji fazlalığı hep görülür.

Üstat'la bir hatıranızı anlatabilir misiniz?

Elbette. Bir gün gazeteden çıktık, vapura bindik. Böyle alaca karanlık. Yeni akşam olmuş, eve gidiyoruz. O zaman Feneryolu'nda oturuyorlardı. Vapurun küpeştelerine çıktık. Yıldızlar görünüyor. "Üstadım" dedim, "sen mücerret ifade kudretini her zaman ispat etmiş bir insansın. Çok mücerret bir ifade söyler misiniz, dedim bana." Ben de cin gibiyim. Gençliğimin en canlı zamanı. "Söyleyeyim" dedi üstat. Hiç tereddüt etmedi. "Biz dünyada mıyız şimdi?" diye sordu. "Evet" dedim. "Dünyadan bütün yıldızlara bir hat çek" dedi. "Ay dahil, güneş dahil." "Çektim" dedim. "Peki, şimdi her yıldızdan diğer yıldızlara ve dünyaya başka bir hat çek" dedi. "Her yıldızdan da diğerlerine çek" dedi. "Anladın mı?" diye sordu. Dedim ki, "Bu hatlar müşahhas gözle görünüyor, ben soyut bir şey istiyorum" dedim. "İşte bu müşahhastan çıkan olay da, hayal de mücerrettir" diye cevap verdi. Bu söylediği lafı kavramak öyle kolay değildir. Yani alsak yüz tane küçük küçük top, böyle koysak ayrı ayrı yerlere. Yukarıya aşağıya, sağına soluna... Her birinden birer hat çeksek diğerlerine. Birbirlerini çiğnerler. Tecrübe etmek ne mümkün. Yani anlamak mümkün mü değil mi, doğru düzgün

anladığımı söyleyemeyeceğim; ama bu müşahhastan çıkarılan iz, mücerret sayılabilir. Cümlelerinde mücerrede misal olacak şeyler hayatında mücerrede işaret olmuştur.

Üstat sizi şiir yazmaya teşvik eder miydi?

Yok. Teşvik etmez, teşvik diye bir şeye girmezdi. Yalnız Hüseyin Rahmi Yenanlı vardı. Benim Adana Lisesinden mektep arkadaşım. Onunla beraber üstadın yazıhanesini gitmiştik. Üstat Hüseyin'i aldı zapt etti evine. Evindeki bütün işleri ona yaptırdı. Üstadın yanında hizmetçi gibi olduğundan on senede bitirebildi okulu. İnsanların çoğu Hüseyin Rahmi gibi üstadın yanında kalmaktan zevk alıyorlardı.

Necip Fazıl'ı bütün yaşadıklarınız ve ona dair okuduklarınızdan yola çıkarak bir cümleyle nasıl l tanımlarsınız?

Aklıma Goethe geliyor. Dil ve beyin kudreti anlamında büyük güç tezahürünün eseri. Deha sahibi.

Şiirlerini ezbere biliyor muydunuz?

Ezberlediğim zamanlar oldu ama şimdilerde hep unuttum. Şiirde de çok büyük bir dehadır üstat.

Başka şair yazar var mıydı Necip Fazıl'ın dışında tanıdığınız?

Ahmet Muhip Dıranas'la aynı komisyonda çalıştık biz. Çağdaş Türk Yazarları Komisyonu'nda. Mehmet Kaplan, Tarık Buğra, Ahmet Kabaklı, Muharrem Ergün, Faruk Kadir Timurtaş, Kenan Akyüz, Kemal Or. 1949 yılında talebe iken tanışıp elini öptüm Yahya Kemal'in.

Sezai Karakoç ile tanışıklığınız var mı?

Sezai arkadaşımdır benim. Sık sık evinde buluşurduk. Esnaf lokantasında birlikte yemek yerdik. Hesabı hep o öderdi. Acemin kahvesinde, Marmara Kıraathanesinde otururduk genelde. Alıngan bir yapısı vardır.

"İnsanlardan kaçtım kitaplara sığındım" diyor Cemil Meriç, siz hayatınız boyunca böyle bir kaçış yaşadınız mı? Bu dünyada kendinizi firari mi yoksa sürgün mü görüyorsunuz?

Hüseyinciğim sen dolambaçlı sual soruyorsun. Ben her insan gibi acılardan mahrum yaşamamış bir insanım. Aşk acısını da çekmişimdir. Bir, iki, üç kere o ıstırabı tatmışımdır. Aşk acılarını, aşk maceralarını, aşk ilaçlarını, aşk hastalık ve tedavilerini benim kadar bilen var mıdır bilmiyorum. Aklını kaybeden bile çıkıyor kara sevdadan. Üç kez başımdan aşk hikâyesi geçti. Istırap çektim, pencerelerin altında bekledim. Hele bir tanesi beni sakalımdan yakaladı ve çok çektirdi bana. Onu babasından istemeye, Arif Nihat Asya ile İsa Yusuf Alptekin'i istemeye gönderdik. Arif Nihat Asya benim Adana'dan hocamdır. Bu istemenin sonu olumsuz bitti. Ben elhamdulillah şahıslara, topluma ya da kaderine küsecek biri değilim.

Şairlerin solcu sağcı ayrışması ile düşüncelerinin ipotek altına alınmasını nasıl karşılıyorsunuz?

Efendim haklı tarafları da vardır belki, ama hepsi izafidir. Nâzım öldüğü vakit solcu muydu, değildi elbet. Ama geri dönemedi. İnsan hangi cemiyetin içerisinde yaşadıysa o cemiyetin içinde mutlu olur diyor Ziya Gökalp. Büyükelçilere bakın çoğu tuhaf ve mutsuzdur. İnsan fikriyatı duygu ve hissiyat bakımından daima değişir. Bir kısmı uzun bir süreç sonunda, bir kısmı trajik olaylar neticesi birden değişir.

Türkiye hızla değişiyor gelişiyor, bu kültür sanat ortamı içerisinde duyarsızlığa bakarak ümidinizi yitirdiğiniz oldu mu?

Halkımızın yaşantısı, fikriyatı ve naturası bazı kabaca tezahürler dışında sağlamdır. Halkımızın hissiyatı sağlamdır. İnsanlık duygularına, inançlarına hitap edersen yanlış insanlar bile düzelirler. Türk toplumu iyiden yanadır. İhanetten yana değildir. Kavgacı olabilir; ama asla hainlik yapmazlar. Milletimin ben güzelliğine eminim. 15 Temmuz bunun nişanesidir. Bütün vahşiliğine rağmen geri çekilmeler, yanlıştan dönmeler de olmuştur bu kalkışmada. Bu da halkın tefrik melekesinin ne denli güçlü olduğunu gösteriyor.

Günümüzde okumadan geçmediğim dediğiniz bir yazar var mı?

Gazeteciler içerisinde aliyyul ala değil, âmâ oldukça çok takdir ettiklerim var, ben bunun listesini bir ara sana veririm.

Yazılarınızda hiç büyük harf kullanmıyorsunuz niçin?

Büyük harfin bir fonksiyonu olduğunu düşünemiyorum, bilakis vakit kaybettiriyor. İmla olarak da bir faydası yok. Geciktiriyor. Tepki gösterenler vardı ilk önceleri; fakat ben hepsini ikna ettim.

Efendim, epeyi basılacak kitaplarınız var, bunları nasıl değerlendirmeyi düşünüyorsunuz? Okuyucuyla ne zaman buluşacak?

Öncelikle vakit lâzım. Fakat öncelikle "Yazılarımdan Seçmeler" şeklinde yeni bir kitap yapmak istiyorum. Bir kısmının parça parça yayınlandığı hatıralar da var kitaplaşmayı bekleyen. Anlam ve metin olarak akıcı bir üslûbum olduğu söyleniyor.

Son olarak neler söylemek istersiniz?

Hüseyinciğim, senin edebiyata ve fikriyata olan bu meclubiyetin bana iftihar veriyor. Zarafetin ve nezaketin hiç eksilmesin. Türkiye Yazarlar Birliğine bizi unutmadığı için şükranlarımı sunuyor, selamlarımı gönderiyorum.

musiki

Nebahat Konu Yılmaz

2016 YILININ SÖYLEYEMEDİĞİMİZ SÖYLEDİKLERİ

Nebahat Konu Yılmaz

2016 yılı, ülkemiz için pek çok üzücü hâdise ile geçen bir yıl oldu. 15 Temmuz darbe girişimi, canlı bomba hâdiseleri, sınır ötesi harekâtlar, terör örgütlerinin zalim ve acımasız saldırıları... Maalesef daha pek çok konuyu ekleyebiliriz söylediklerimizin üstüne... Tüm bu yaşananlar karşısında milletimizin ve devletimizin vakur, mücadeleci duruşu pek çok sorunu def etmeye yetmiştir. Ancak kültür cephemizdeki mücadele, bazı tehlike sinyalleri vermeye başlamıştır. Devletimizin ve milletimizin 40 yıla yaklaşan bir süredir verdiği mücadelenin bazı bedelleri vardır ve bu bedellerin büyük bir bölümünü şehit ve gazi aileleri ödemektedir. Yaşanan bu acı hâdiselerin hiç şüphe yok ki karşılıklarını kültür ve sanat hayatımızda aramamız gerekmektedir. Halk musikimize baktığımızda milletimizin ağır bedeller için ürettiği bazı karşılıklar vardır. Örneğin, Çanakkale muharebelerindeki zaferleri tiyatro oyunlarına ya da binlerce ciltlik kitaplara konu olmuştur. Öte yandan bestelenen halk türküleri ya da müziğimizde karşılığı olan külliyatlı eserler ortaya çıkmıştır. Yemen türkülerini ya da Kurtuluş Savaşı sonrası bestelenen kahramanlık türkülerini yine burada rahatlıkla ifade edebiliriz.

İfade etmemiz gerekirse son 40 yıldır yaşananlar karşısında milletimiz fazlasıyla sessiz kalmıştır. Şehitlerimizin arkasından bestelenen, öne çıkmış, kamuoyuna mal olmuş bir tek eser yoktur. Bu sessizlik, tek tük ağıtlarla bozulsa da bunlar da ya şehit anneleri tarafından yakılmış olan ya da birkaç yerel sanatçı tarafından seslendirilen ve sesleri cılız kalmış eserlerdir. Çanakkale savaşının hemen ardından dinlemeye başladığımız: "Çanakkale içinde vurdular beni", " Hey onbeşli onbeşli", "Şu kışlanın ka-

pısına", "Mızıka çalındı düğün mü sandın", "Eledim eledim" ve "Yılmam ölümden yaradan askerim" gibi milletimize mal olmuş eserleri, yine milletimizin bağrından çıkmış eserler olarak görmeliyiz. Öte yandan bu eserlerin müzikalitelerini ise tartışmamız bile mümkün değildir.

Yine örnek vermek gerekirse: "Havada bulut yok bu ne dumandır", "Yemen'e gidenin yüzü gülmez mi?", "Gitme Yemene Yemene", "Yemen bizim neyimize", "Alıver anneciğim alıver çantamı", "Ora Yemen değil yaman bir eldir", "Payıtaht'tan ferman gelmiş (Ah Yemen)" gibi eserleri milletimiz Yemen'e gönderdiği ve bir daha dönmeyen evlatları için yazmıştır. Şüphesiz, anlamalıyız ki milletimiz bağrından neşet eden evlatlarını bu şekilde anarak hem acısını hafifletmekte, hem de yazılmış olan bu kahramanlık destanlarıyla tarihe işlemektedir.

Burada sorulması gereken soru şudur: Neden on binlerce vatan evladının canı pahasına verdiği bir mücadelenin tek bir eseri, gür bir avazı yoktur? Bu sorunun cevabının toplum bilimcilerimiz tarafından ya da müzikologlarımız, siyaset bilimcilerimiz, psikologlarımız tarafından araştırılması gerekmektedir. Bu sorunun cevabı, bizi farklı noktalara götürse bile bu cevabın peşini bırakmamalıyız.

2016 yılı müzik dünyamız adına çok verimli geçtiğini söyleyemeyiz. Ülkemizin yaşadıklarının yansımalarını müzik ortamlarımızda da görebiliriz. Özellikle yıl içinde iptal edilen konserler bunun en önemli göstergesi olmuştur. Öte yandan, yaşadığımız elim hâdiselerin karşılıklarını aramak, yaşadığımız sıkıntıların izlerini salt aramak gayreti değildir. Sanatımızın, kültürümüzün yaşayan bir dünyanın peşinden gitmesi gerektiği kanaatiyle bu gayretin peşinden gidiyoruz. Eğer yaşadıklarının değil de müphem muhayyilelerinin peşinden giden bir kültür ve sanat dünyasıyla iç içe isek o zaman oturup düşünmemizin zamanı gelmiştir.

Bir diğer husus; şartlar ne olursa olsun, kültür hayatımıza ara vermememiz gerekir. Sevgili dostum Bosna'nın önde gelen kültür insanlarından Türkolog Amina Siljak Jesenkovic "Yılbaşı gecesi, Konser ve Şeriat" başlıklı yazısında savaş yıllarından bir anekdotunu aktarıyor: "Savaş yıllarında, tam 1993 sonlarında Saraybosna Kış Festivali yöneticisi İbrahim

Spahiç'le karşılaştım. Hal hatır soruldu, İbrahim Festival'in de bu kış, kuşatma altındaki Saraybosna'da gerçekleştirileceğini söyledi. Her gün bombardımanlar, her gün snayperlar, kıtlık... Ama bunlar kültür hayatını terk etmemize sebep olur mu? Asla."

Olan biten her şeye rağmen kültürümüze, sanatımıza ara vermememiz lâzım. Daha gür, daha mümbit bir şekilde üretmemiz gerekir.

Şimdi 2016 yılı etkinliklerine ve müzik camiasının ürettiklerine bir göz atalım.

Etkinlikler

12 Ocak 2016 Gülsin ve Erkin Onay, Notre Dame de Sion sahnesinde Piyano - Keman resitali verdi.

17 Şubat 2016 Boğaziçi Üniversitesi Albert Long Hall Klâsik Müzik Konserleri, Bahar Programı Açılış Konserini, dünyanın en iyi oda müziği topluluklarından biri kabul edilen Venedik Solistleri ile yaptı.

Ayangil Atölyesi'nde çalışmalarını sürdüren Ayangil Atölyesi Bilimsel Çalışma Grubu'nun öncülük ettiği "100. Ölüm Yıldönümünde Üstâd-ı Cihân Tanbûrî Cemil Bey'e Armağan" başlıklı prestij kitabı, Türkiye üniversitelerinin konservatuar ve müzik bölümlerinde görev yapan yirmi ayrı müzikbilimcinin Tanbûrî Cemil Bey'e ilişkin makalelerinin yer aldığı bir diğer yayın olarak, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kültür İşleri Daire Başkanlığının himaye ve desteği ile neşredildi.

Mart ayında, "Doğa İçin Çal" projesinin yedinci çalışması yayınlandı.

16 Nisan 2016 Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri kapsamında Nebahat Konu Yılmaz yönetiminde Canfeza Türk Müziği Kadınlar Topluluğu konser verdi.

18-30 Nisan 2016, 38. TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği, bu yıl Antalya Expo Fuar Alanında yapıldı.

18 Nisan 2016 tarihinde TRT İstanbul Radyosu tarafından gerçekleştirilen Türk Sanat Müziği Kutlu Doğum Özel programı radyo sanatçıları

tarafından seslendirilerek TRT Nağme ve TRT Müzik kanallarında canlı olarak yayınlandı.

19 Nisan 2016 Antalya Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği Kutlu Doğum programında Ahmet Özhan bir konser verdi.

26 Nisan 2016 İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Korosu Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından bu yıl sekizincisi düzenlenen ve 41 ülkeden yaklaşık bin çocuğun katıldığı 23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliği Eğitim ve Eğlence Festivalinde üç ayrı stantta etkinlik gerçekleştirdi.

13 Mayıs 2016, 1. Erciyes Sanat Günleri, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesince gerçekleştirilen etkinlik kapsamında Kayseri'de İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu sanatçıları tarafından bir konser verildi.

25-29 Mayıs 2016, 23. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları, Elazığ Valiliğince gerçekleştirilen etkinlik kapsamında İstanbul ve Ankara Devlet Türk Halk Müziği Koroları sanatçıları tarafından konserler verildi.

1-5 Haziran 2016, 21. Türkiye Korolar Şenliği, Ankara Polifonik Korolar Derneği tarafından düzenlenen şenlik, Milli Eğitim Bakanlığı Şura Salonunda gerçekleşti.

19 Haziran 2016 Meydan-ı Aşk adı altında İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu, Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu ve İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu sanatçıları tarafından konser verildi.

15 Temmuz sonrası TRT Kent Radyo İstanbul'dan canlı yapılan ve TRT-Radyo 1, TRT Kent Radyo Ankara ve TRT Kent Radyo İzmir'den de ortak yayınlanan "Demokrasi Nöbeti Programları" gerçekleşti.

7 Ağustos 2016 TRT Kent Radyo İstanbul'un Yenikapı Demokrasi Büyük Mitinginde 6 saatlik Özel Yayın gerçekleştirdi.

Temmuz-Ağustos 2016 Demokrasi Şehitlerini Anma Programı kapsamında 25-27 Temmuz 2016 tarihinde Ankara'da, 07 Ağustos 2016 tarihinde de İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu tarafından İstanbul

Yenikapı'da, 29 Temmuz 2016 tarihinde Ankara'da Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu tarafından konserler verildi. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde çeşitli etkinlikler yapıldı.

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından "Müzikle Yaşıyoruz" etkinlikleri kapsamında Ankara Cer Modern'de 24 Mayıs 2016 tarihinde Elazığ Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu tarafından "Kürsü Başı" temalı bir konser verildi. 25 Mayıs 2016 tarihinde Şanlıurfa Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu tarafından "Sıra Gecesi" temalı bir konser düzenlendi. 26 Mayıs 2016 tarihinde Diyarbakır Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu tarafından "Aynı Renkten Farklı Dilden" temalı ve 27 Mayıs 2016 tarihinde de İstanbul Devlet Modern Folk Müziği Topluluğu tarafından konserler verildi.

6-30 Ağustos 2016 "Zafer Yolu Etkinlikleri" kapsamında Afyonkarahisar, Kütahya, Altıntaş, Dumlupınar, Zafertepe-Çayköy'de; Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu, Devlet Halk Dansları Topluluğu ve İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu tarafından konserler verildi.

1-9 Eylül 2016 OMAR III. Uluslararası Türk Müziği Yaz Okulu gerçekleşti.

04 Eylül 2016, 23. Ertuğrul Gazi Şurası ve Yörük Etkinlikleri kapsamında Eskişehir'de Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu sanatçıları tarafından bir konser verildi.

09 Eylül 2016, 735. Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri Bilecik'in Söğüt ilçesinde İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu sanatçıları tarafından bir etkinlik gerçekleştirildi.

19 Ekim 2016 "Bu Bayrak İnmez" İstanbul Caddebostan Kültür Merkezi'nde Selçuk Murat Kızılateş'in sanat yönetmenliğinde, Cumhuriyet temalı bir konser gerçekleşti.

05 Ekim 2016, 2016-2017 Sanat Sezonu açılışı nedeniyle; Ankara CSO Konser Salonu'nda Abdullah Alper Kurbani'nin Sanat Yönetmenliğinde, 11 Ekim 2016 tarihinde ise İstanbul Haliç Kongre Merkezi'nde M. İhsan ÖZER Şefliğinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü bünyesindeki topluluk ve koro sanatçıları konser verdi.

01 Aralık 2016 tarihinde OMAR tarafından ölümünün 20. yılı münasebeti ile İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Pera Müzesinde Bekir Sıdkı Sezgin'i anma gecesi düzenlendi.

2016 yılında 2-6 Mayıs'ta Antalya'da düzenlenen "Radyo Günleri" kapsamında; Zafer Gündoğdu yönetiminde Ankara-İstanbul-İzmir Radyosu Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği ses ve saz sanatçılarının gerçekleştirdiği "Gala Konseri"; Doğan Dikmen'in yönettiği İstanbul Radyosu Tasavvuf Korosu'nun gerçekleştirdiği "Miraç Kandili Özel Konseri" ve Ersin Baykal'ın yönetimindeki Türk Halk Müziği Konseri etkinlikleri gerçekleştirildi.

Ruhi Ayangil'in İskender Kudmani ve Darüttalim-i Mûsikî neşriyatından günümüz yazısına aktararak yeniden notalarını yazdığı Tanbûrî Cemil Bey Eserleri Nota Külliyâtı, T.C. Millî Saraylar Daire Başkanlığı tarafından bir prestij yayını olarak yayınlandı. 2 Aralık 2016'da bu yayınla bağlantılı olarak Ayangil-İFÂDE Topluluğu ve solistleri Dolmabahçe Sarayı Medhâl Salonunda Tanbûrî Cemil Bey'in eserlerinden oluşan bir protokol konseri gerçekleştirdi.

2016 Yılı boyunca klâsik müzik dinleyenlerinin katılımıyla TRT İstanbul Radyosu Mesud Cemil Stüdyosu'nda Cihat Aşkın Konserler Serisi gerçekleştirildi.

27 Aralık 2016 Afyon Konservatuarındaki gala programında Tanbûri Cemil Bey bir CD ve Belgesel bir kitap ile anıldı.

Konserler

12 Ocak 2016'da Cemal Reşit Rey Konser Salonunda, Zafer Gündoğdu yönetiminde "Kadınlarımız ve Türküleri Konseri" gerçekleşti.

15 Ocak 2016 tarihinde Volkswagen Arena'da, Sezen Aksu, "Sezen'li Yıllar" konserini gerçekleştirdi.

19 Ocak 2016 CRR Konser Salonu'nda İsrailli müzisyenler Yinon Muallem ve Guy Mintus, "Offlines" albümünde yer alan besteleri seslendirdikleri bir konser verdi.

24 Ocak 2016, CRR Konser Salonu'nda Prof. Dr. Alâeddin Yavaşça'nın 73. sanat yılı çerçevesinde şefliğini Neşe Yeşim Altınel Çoban'ın, solistliğini Dr. Adnan Çoban'ın yaptığı özel bir konserle kutlandı.

28 Ocak 2016, Müziğin Ustaları konser serisi CRR konser salonunda Mustafa Sağyaşar'a Saygı Konseri ile başladı. Konsere Zekai Tunca, Nurdan Torun, Yonca Lodi, Bekir Ünlüataer sesleriyle katkıda bulundular.

26 Ocak 2016 CRR Konser Salonu'nda Yavuz Bingöl ile Bin Yılın Ozanları "Karacaoğlan" konseri gerçekleşti. Şefliğini Orhan Şallıel'in yaptığı oda orkestrası eşliğindeki konsere Olgun Şimşek'de konuk sanatçı olarak katıldı.

07 Şubat 2016 CRR Konser Salonu'nda, CRR Türk Müziği Topluluğu "İstanbul'da Pazar Konserleri" kapsamında, Münip Utandı ve Süleyman Erguner'in solist olarak katıldığı bir konser verdi.

10 Şubat 2016 CRR Konser Salonu'nda, Dilek Türkan, Linet, Suzan Kardeş, Yonca Lodi'nin solist olarak katıldığı "Müziğin Ustaları" Semahat Özdenses ve Müzeyyen Senar'ı Anma Konseri gerçekleşti.

11 Şubat 2016 CRR Konser Salonu'nda "13. Ritmin Günü" konserinin bu yıl konuğu "Vurmalılar" konseptiyle Okay Temiz oldu.

14 Şubat 2016 CRR Konser Salonu'nda Cengiz Özkan İstanbul türkülerini seslendirdiği bir konser verdi.

14 Şubat 2016 Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde, Opera sanatçısı Hakan Aysev ve piyanist Anjelika Akbar "Mutlu Aşk Şarkıları" isimli konser verdiler.

20 Şubat 2016 TIM Show Center'da klâsik müziğe yepyeni bir soluk getiren Pagagnını grubu bir konser verdi.

20, 22 ve 23 Şubat 2016 CRR Konser Salonunda, Caz Şubatı kapsamında, 20 Şubat'ta Lee Konitz, 22 Şubat'ta The Ex feat Ken Vandermark, 23 Şubat'ta ise Anthony Strong konser verdi.

01 Mart 2016 günü 90. yaşını tamamlayan Prof. Dr. Alaeddin Yavaşça için TRT Müzik Dairesi Başkanlığınca, "Ustalara Saygı" etkinlikleri kapsa-

mında konserler düzenlendi.

11.03.2016, 3. YÖK Kültür Sanat Günleri etkinliğinde Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesinde OMAR İcra Heyeti bir konser verdi.

10 Mart 2016 CRR Konser Salonu'nda Melihat Gülses, Prof. Dr. Ercüment Berker'in anısına Şef M. İhsan Özer'in yönettiği "Köklerinden Geleceğe" konserini verdi.

18 Mart 2016 tarihinde İstanbul Caddebostan Kültür Merkezi'nde Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü bünyesindeki topluluklar tarafından "Düşmeyen Sancak Çanakkale" konulu konserler verildi.

26 Mart 2016 tarihinde, "Savaşın 100. Yılında Çanakkale'de Barış" Beste Yarışması Konseri düzenlendi. Konser; İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu, İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu, İstanbul, Ankara, Sivas ve Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Koroları sanatçılarının katılımıyla gerçekleşti.

17-21 Mart 2016 tarihleri arasında, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Halk Dansları Topluluğu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın himayelerinde Ankara Ticaret Odası Congresium Oditoryumda "1915 Bir Hilâl Uğruna" etkinliğini gerçekleştirdi.

19 Nisan 2016 tarihinde "1915 Bir Hilâl Uğruna" adlı prodüksüyon İzmir'de, 25 Nisan 2016 tarihinde İstanbul'da, 06 Mayıs 2016 tarihinde Gaziantep'te, 19 Mayıs 2016 tarihinde Samsun'da icra edildi.

13 Nisan 2016 Ankara'da Özgen Gürbüz'ün şefliğinde Ustalara Saygı "90. Yaş Alâeddin Yavaşça" konseri gerçekleşti.

23 Nisan 2016 trompetin usta ismi İbrahim Maalouf, "Red & Black Light" albümüyle ilk kez, Volkswagen Arena'da konser verdi.

23 Nisan 2016 Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası CSO Konser Salonunda Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla Yıldız İbrahimova'nın solist olarak katıldığı bir konser verdi.

24 Nisan 2016 Antakya Medeniyetler Korosu, Expo 2016'da konser

verdi. Expo 2016 Antalya'da, kültürel etkinlikler kapsamında Antakya Medeniyetler Korosu sahne aldı.

26 Nisan 2016 İnönü Üniversitesi Uluslararası Kısa Film Festivali Açılış Konseri Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Konser Salonunda gerçekleşti.

29 Nisan 2016 tarihinde Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası ile Arp sanatçısı Gizem Aksoy konser verdi.

2 Mayıs 2016 Ege 5'lisi ile Güzin Değişmez, İzmir AKM Tiyatro Salonu'nda bir konser verdi.

05 Mayıs 2016 "Hoca Ahmet Yesevi Kültür Şöleni" etkinliği kapsamında Kocaeli'nde, Ankara Türk Dünyası Müzik Topluluğu bir konser verdi.

10 Mayıs'ta 2016'da Radyo Günleri kapsamında Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda, şef Kamil Özler yönetimindeki TRT İstanbul Hafif Müzik Caz Orkestrası ve Selahattin Kuşgöz Orkestrası karma Bahar Konserini gerçekleştirdi.

13 Mayıs 2016'da Tanbûrî Cemil Bey'in 100. ölüm yıldönümü olmasından hareketle, Ayangil - İFÂDE topluluğu ve solistleri Dolmabahçe Sarayı Millî Koleksiyonlar Salonu'nda Tanbûrî Cemil Bey'in eserlerinden oluşan bir konser verdi.

16 Mayıs 2016 Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde "Metrodaki Kemancı" olarak tanınan Grammy ödüllü keman virtüözü Joshua Bell, konser verdi.

18 Mayıs 2016, 4. Uluslararası Türk Şöleninde Ankara Türk Dünyası Müzik Topluluğu bir konser verdi.

20 Mayıs 2016 Yunus Emre Gençlik Şöleninde Manisa'da İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu bir konser verdi.

24 Mayıs 2016 İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Öğretim Elemanları Konseri Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi konser salonunda gerçekleşti.

24-27 Mayıs 2016 "Müzikle Yaşıyoruz" Etkinlikleri kapsamında; 24 Mayıs 2016 tarihinde Elazığ Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu, 25 Mayıs

2016 tarihinde Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu, 26 Mayıs 2016 tarihinde Diyarbakır Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu ve 27 Mayıs 2016 tarihinde İstanbul Devlet Modern Folk Müziği Topluluğu sanatçıları tarafından Cer Modern'de konserler verildi.

28 Mayıs 2016, Antalya'da "Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Alâeddin Yavaşça Özel Konseri" Antalya Büyükşehir Belediyesi İsmail Baha Sürelsan Konservatuvarı tarafından düzenlendi. Şef Aydemir Tuncer'in yönettiği konserde, bestekârın eserleri Konservatuvar İcra Heyeti tarafından icra edildi.

30 Mayıs 2016'da Şef Hasan Esen yönetiminde gerçekleşen "Ölümünün 100. Yılında Tanburi Cemil Bey Özel Konseri" gerçekleşti.

12 Haziran 2016'da TRT Ankara Radyosu Türk Sanat Müziği Çocuk Korosu Yılsonu Konserini verdi. 67 Çocuktan oluşan koro eğitim-öğretim yılı boyunca yaptıkları çalışmalardan oluşan bir konser sundu.

25-30 Haziran 2016 Harbiye Açıkhava konserleri kapsamında; 25 Haziran'da MFÖ, 26 Haziran'da Bülent Ortaçgil ve Birsen Tezer, 27 Haziran'da Şebnem Ferah, 28 Haziran'da Teoman, 30 Haziran'da ise Kenan Doğulu Konser verdi.

25 Temmuz 2016 Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde Kamil Özler yönetimindeki TRT İstanbul Hafif Müzik ve Caz Orkestrası, 23. İstanbul Caz Festivali'nde Brooklyn caz sahnesinin en tecrübeli isimlerinden, ödüllü caz vokalisti Allan Harris, iki Grammy ödüllü Caz Trompetçisi Roy Hargrove ve caz vokalin İtalya'dan çıkan en büyük ismi Roberta Gambarini ile birlikte caz severlere özel bir konser sundu.

16 Ağustos 2016 Latin ve pop müziğin önde gelen isimlerinden Grammy ödüllü İspanyol sanatçı Enrique Iglesias, Antalya Expo 2016'daki kır aktivite alanında konser verdi.

19 Ağustos 2016 Küçük Çiftlik Park'ta Kenan Doğulu ve Kibariye Yeni Bi' Fest'le sahnesinde konser verdi.

21 Ağustos 2016 Ebru Gündeş ve Murat Boz, Expo 2016 Antalya'da konser verdi.

26-31 Ağustos 2016 tarihlerinde Tarkan'ın "Tarkan Zamanı" konserleri Harbiye Cemil Topuzlu Açıkhava Sahnesi'nde gerçekleşti.

17 Ağustos 2016 İstanbul Harbiye Açıkhava Tiyatrosu'nda Eurovision Şarkı Yarışması'nda "1944" adlı şarkısıyla birinci olan Kırımlı Tatar sanatçı Jamala, Türkiye'deki ilk solo konserini verdi.

26 Ağustos 2016 tarihinde Murat Boz, Turkcell Yıldızlı Geceler kapsamında Harbiye Açıkhava'da konser verdi.

9 Eylül 2016 OMAR III. Uluslararası Yaz Okulu sertifika töreni ve Kevserî Mecmuası CD'sinin lansman konseri İstanbul Üniversitesi'nde gerçekleşti.

13 Eylül 2016 dünyaca ünlü şarkıcı Ricky Martin Expo 2016 Antalya Kır Aktivite Alanı'nda konser verdi.

16 Eylül 2016 Muazzez Abacı ve Mustafa Keser Expo 2016 Antalya'da konser verdi.

26 Ekim 2016 Refik Hakan Talu yönetimindeki CRR Türk Müziği Topluluğu, "Yüzyılın Sazendesi Tanburi Cemil Bey" konserini verdi.

28 Ekim 2016 Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası, büyükşehir belediyesi konser salonunda Murat Göktaş'ın şefliğinde, Cumhuriyet Bayramı'na özel bir konser verdi.

6-16 Ekim 2016 Harbiye Açıkhava Konserleri 2016 Yazına "Best Of" Veda Konserlerinde ise 6 Ekim Yalın, 8 Ekim Şebnem Ferah, 14 Ekim Cuma Teoman, 15 Ekim MFÖ, 16 Ekim Kenan Doğulu seyirciyle buluştu.

21-22 Ekim 2016 Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu şef Necmi Kıran yönetiminde 15 Temmuz demokrasi şehitleri ve kahramanları anısına, 21 Ekim Elazığ Fırat Üniversitesinde, 22 Ekim ise Malatya İnönü Üniversitesinde konser verdi.

9 Kasım 2016 Zülfü Livaneli, sanat hayatının 50. yılını "50. Yıl Bir Kuşaktan Bir Kuşağa" konseriyle kutladı.

23 Kasım 2016 Gönül Paçacı şefliğinde Omar İcra Heyeti tarafından Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığında "Nağme-i Nikriz'e Giderken" başlı-

ğı altında üçüncü arşiv konseri düzenlenmiş ve el yazmalarından seçilen Nikriz makamında eserler icra edilmiştir.

22 Aralık 2016 Bursa Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi'nde "İsmet İnönü Anısına" Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası konser verdi.

8 Aralık 2016 İlesam tarafından "Türk Dünyası Konserler Dizisi" kapsamında düzenlenen "Hoyrattan Şarkıya" konseri Ankara Arı Stüdyosunda gerçekleşti. Konseri TRT Avaz canlı yayınladı.

15 Aralık 2016 Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde, İngiliz şarkıcı ve söz yazarı Ed Harcourt konser verdi

7-29 Aralık 2016 Akbank Sanat Dünya Müziği Günleri gerçekleşti. Kemancı Jyotsna Srikanth, gitarist ve vokalist Alhousseini Anivolla, gitarist Nguyen Le ve vokalist Ngo Hong Quang, Luis Frank ve Piyanist Lazara Cachao Lopez gibi isimler konser verdi.

21-24 Aralık 2016 Borusan Müzik Evinde Mercan Dede üç konser verdi. 21 Aralık'ta Dzambo Agushev, 23 Aralık'ta Sabahat Akkiraz ve 24 Aralık'ta da Hayko Cepkin ile sahnesini paylaştı.

22 Aralık 2016 İstanbul Harbiye CRR Konser Salonunda, doğumunun 145. ölümünün 100. Yıldönümünde Tanbûri Cemil Bey'in eserlerini Ayangil İfade Topluluğu icra etti.

26 Aralık 2016 Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği İcra Heyeti tarafından, Vefatının 89. Yılında Muallim İsmail Hakkı Bey'in Besteleri konseri gerçekleşti.

27 Aralık 2016 Millî Eğitim Şura Salonunda Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının 80. yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve Anadolu Mektebinin "Âkif'i anlamak Âsım'ı yaşamak" projesi kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu Nebahat Konu Yılmaz yönetiminde bir konser verdi.

Festivaller

11 Şubat-2 Mart 2016 İstanbul Uluslararası Opus Amadeus Oda Müziği Festivali'nin 5'incisi gerçekleşti.

04-30 Nisan 2016, 33. Uluslararası Ankara Müzik Festivali gerçekleşti. 19 farklı ülkeden 400'ü aşkın sanatçı, senfonik müzikten etnik müziğe, çağdaş müzikten dünya müziğine, Flamenko'dan dansa ve mizah içerikli klâsik müziğe uzanan etkinlikler ile Millî Eğitim Bakanlığı Şura Salonu ve Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonu'nda sahneye çıktılar.

23 Nisan 2016 Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen ve 41 ülkeden yaklaşık bin çocuğun katıldığı "8. Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği Eğitim ve Eğlence Festivali" yapıldı.

17 Mayıs-25 Haziran 2016, 30. Uluslararası İzmir Festivali; keman sanatçısı Joshua Bell'in verdiği konserle başlayan festival, Viyana Senfoni Orkestrasının Efes Antik Tiyatro'da muhteşem konseri ile sona erdi.

25 Mayıs-15 Haziran 2016 "53. Uluslararası Bursa Kültür ve Sanat Festivali" gerçekleşti.

12 Mayıs-4 Haziran 2016, 5. Mersin Uluslararası Müzik Festivali gerçekleşti.

1-5 Haziran 2016, 7. Uluslararası Marsyas Kültür, Sanat ve Müzik Festivali Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) ile Dinar Belediyesi ortaklığında gerçekleşti.

1-24 Haziran 44. İstanbul Müzik Festivali; Lütfi Kırdar Sergi ve Kongre Sarayı'nda gerçekleştirilen Açılış Töreni ve Konseriyle başlayan Festival, Shakespeare'in "Eğer Müzik Aşkın Gıdasıysa, Durmadan Çalınız" temasıyla 17 farklı mekânda 26 konserle gerçekleşti.

14-17 Temmuz 2016, 1. Kuşadası Gençlik Festivali ünlü sanatçıların katılımıyla gerçekleşti.

2-16 Temmuz 2016, 7. Uluslararası İstanbul Opera Festivali gerçekleşti.

20-27 Ağustos 2016, 12. Uluslararası D-Marin Klâsik Müzik Festivali gerçekleşti.

24-28 Ağustos 2016 Zeytinli Rock Festivali; Balıkesir'in Edremit ilçesine bağlı Zeytinli beldesinde düzenlenen festivalde Türkiye'nin ünlü sanatçıları sahne aldı.

2-4 Eylül 2016, 2. Nilüfer Müzik Festivali yapıldı. Festivalde 28 farklı müzik grubu ve sanatçı, sahneye çıktı. Üç gün süren Festival, Athena ve Ceylan Ertem konserleri ile son buldu.

16-25 Eylül 2016, 5. Uluslararası Klarnet Festivali gerçekleşti.

21 Eylül-14 Ekim, 17. Antalya Uluslararası Piyano Festivali, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı katkılarıyla EXPO 2016 Antalya Kongre Merkezi'nde gerçekleşti.

22-30 Eylül 2016, 13. Konya Uluslararası Mistik Müzik Festivali gerçekleşti. Başta Türkiye olmak üzere, Endonezya, Afganistan, Tacikistan, Hindistan, İran, Pakistan, Mısır, Zanzibar, Uygur ve Mali'den müzisyen, müzik grupları ve gölge oyuncuları festivalde sahne aldılar.

12-23 Ekim 2016, 26. Akbank Caz Festivali gerçekleşti. 12 Ekim Çarşamba gecesi Charenee Wade konseriyle başlayan festivalde Ron Carter (20 Ekim), soul sanatçısı Imany (21 Ekim), Tony Allen (19 Ekim), Omar Sosa (16 Ekim), Pharoah Sanders (16 Ekim), Paolo Fresu (16 Ekim), Fatih Erkoç (14 Ekim), İlham Gencer (14 Ekim), Önder Focan (23 Ekim), Okay Temiz (22 Ekim) ve Ferit Odman (15 Ekim) Festival kapsamında konser verdiler.

22-24 Aralık2016, 5. Uluslararası Antalya Gitar Festivali gerçekleşti.

02-20 Aralık 2016 Şefika Kutluer Müzik Festivali Ankara ve İstanbul'da gerçekleşti.

Müzikaller

24 Ocak 2016 Garfield Live Show Mall of İstanbul MOİ Sahnesinde gerçekleşti.

19-24 Nisan 2016 Zorlu Performans Sanatları Merkezi'nde dünyanın en önemli performans sanatçılarından Slava Polunin'in harikalar dünyası "Slava's Snowshow" seyircisiyle buluştu.

26 Mayıs 2016, 17. yüzyılın en büyük gezginlerinden olan Evliya Çelebi'nin hayatını anlatan Çelebi müzikali, EXPO 2016 Antalya'da ilk

gösterimini yaptı.

10-12 Haziran 2016 Keloğlan Masalları Müzikali, Türkiye'de ilk defa Özdilek İzmir AVM gerçekleşti.

24 Aralık 2016 Victor Hugo'nun ölümsüz eseri; "Notre Dame - Quasimodo Musical", Bursa Atatürk Kongre Kültür Merkezi Orhangazi Salonu'nda gerçekleşti.

21-24-25 Eylül 2016 EXPO Gösteri sahnesinde Zümrüd-ü Anka Müzikali gerçekleşti.

Çalıştay, Sempozyum, Seminer ve Konferanslar

27 Şubat 2016 Topkapı Sarayı Konferans Salonu'nda Prof. Dr. Ruhi Ayangil, Enderun İstanbul Vakfınca düzenlenen "Enderun'da Mûsıkî" konferansında Osmanlı döneminde müziğe verilen önemi anlattı.

10 Mart 2016 Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı konser salonunda "Mevlevî Müziği ve Kutbü'n-nâyî Osmân Dede'nin Râst Âyîni Şerîfi" konulu konferans ve konser gerçekleşti.

29 Nisan 2016 Rize Recep Tayyib Erdoğan Üniversitesinde "Hermes'ten Itrî'ye Mûsikî" başlıklı konferans düzenlendi.

01-05 Haziran'da MEB Şura Salonunda 21. Türkiye Korolar şenliği sempozyumu düzenlendi.

17-19 Temmuz'da Doğu Akdeniz Üniversitesi 3.Uluslararası İpek Yolu Müzik Konferansı düzenlendi.

26-28 Eylülde Muğla Üniversitesi 2.Uluslararası Müzik ve Dans Kongresi düzenlendi.

29 Eylül 2016 Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü, Konya Büyükşehir Belediyesi Mevlâna Kültür Merkezi Sultân Veled Salonunda "Mevlevî Müziğinin Târihî Kaynakları" isimli bir konferans düzenledi.

13-14 Ekim 2016 Şehir Üniversitesi Modern Türkiye Çalışmaları Merkezi ve Tanbûrî Cemil Bey Derneği ortaklığı ile Uluslararası Tanbûrî Cemil Bey Sempozyumu düzenlendi.

18-22 Ekimde Karadeniz Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuarı 2. Uluslararası Müzik ve Dans Araştırmaları Sempozyumu düzenlendi.

6 Kasım 2016 Atatürk Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı tarafından düzenlenen, Türk Kültürü Bağlamında Klâsik Kavramı ve Klâsik Çalgılar Çalıştayı, Atatürk Üniversitesi Kültür Merkezi Mavi Salon'da gerçekleşti. Prof. Dr. Ruhi Ayangil'in başkanlığını yaptığı panelde, Prof. Dr. Cihangir Terzi, Prof. Dr. Erdoğan Erbay, Yrd. Doç. Dr. Güneş Ayas ve Osman Nuri Özpekel ise panelist olarak katıldılar.

3 Aralık 2016 İstanbul Bilim ve Sanat Vakfında vefatının 20. yılında Bekir Sıdkı Sezgin için bir panel düzenlendi.

7 Aralık 2016 Malatya Büyükşehir Belediyesi vefatının 40. yılında "Fethi Gemuhluoğlu'nun İşaret Ettiği Kültür ve Müzik" Sempozyumu düzenlendi.

13 Aralık 2016 Mamak Halk Eğitim Merkezinde müzik öğretmenleri eğitim semineri düzenlendi.

Yarışmalar

Şubat 2016, O Ses Türkiye 2016 birincisi Emre Sertkaya oldu.

26-27 Mart 2016, Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Beste Yarışması Türk-Kazak Üniversitesince gerçekleşti.

15 Nisan 2016, 1. Altın Kiraz Türk Sanat Müziği Beste Yarışması yapıldı.

02 Mayıs 2016, 15. Mersin Uluslararası Müzik Festivali 6. Beste Yarışması gerçekleşti. Birinci Eray İnal oldu.

06 Mayıs 2016, Antalya Büyükşehir Belediyesi 1. Altın Nota TSM Beste Yarışması 2016 yapıldı. Hüseyin Balkancı birinci oldu.

21 Mayıs 2016, 1.Tanju Okan Pop Müzik Beste Yarışması düzenlendi.

Doğan Kosmançalı birinci oldu.

26 Ağustos 2016, 12. Altın Elma Türk Sanat Müziği Beste Yarışması gerçekleşti.

08 Aralık 2016, 23. Tbd-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması düzenlendi.

23 Aralık 2016, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce vefatının 100. yılında Tanburî Cemil Bey anısına, Genç Sazendeler İcra Yarışması düzenlendi.

Ödüller

Türkiye Yazarlar Birliği Türk Müziği alanında Gönül Paçacı'yı yıl içindeki çalışmalarıyla ödüle değer buldu.

02 Şubat 2016, Itri Türk Mûsikîsi Ödüllerinin ikincisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü tarafından Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda gerçekleşti. On farklı kategorinin yarıştığı ödül töreninde Cüneyt Kosal Hayat Boyu Başarı Ödülü ve Cinuçen Tanrıkorur Jüri Özel Ödülüne layık görüldü.

12 Haziran 2016, tarihindeki 23. İstanbul Caz Festivali ödül gecesinde "Yaşam Boyu Başarı Ödülü" Özdemir Erdoğan ve Ergüven Başaran'a verildi.

Beethoven Academy Ödülü, dünyanın dört bir köşesinde kendisini ve ülkemizi notalarıyla temsil eden sanatçı Fazıl Say'a verildi.

Ankara Devlet Opera ve Balesi sanatçısı tenor Arda Doğan Ağustos ayında "2016 European Music Academy" tarafından düzenlenen şan yarışmasında büyük ödül olan "Beethoven" ödülünü kazandı.

29 Ekim 2016, Cumhuriyet Bayramı'nda açıklanan Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'nin müzik dalındaki sahibi Prof. Dr. Erol Parlak oldu.

11 Şubat 2016 tarihinde, yılın en iyi radyo, radyocu ve radyo programlarının seçildiği "4. Sihirli Mikrofon Radyo Ödülleri", Zorlu Performans

Sanatları Merkezinde yapılan ödül töreni ile sahiplerini buldu.

02 Mayıs 2016 Ulusal Genç Yetenekler Yarışmasının birincilik Ödülü piyano da Tuna Tüney ve Faruk Kalaycı'ya verildi.

Aydın Gün Teşvik Ödülü'nün sahibi, 21 yaşındaki marimbacı Elman Mecid oldu.

1 Haziran 2016 tarihinde 44. İstanbul Müzik Festivali'nin Onur Ödülü İlhan Baran'a verildi.

ESKADER (Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği) 2016 Kültür Sanat Ödülleri'nin Müzik dalındaki ödülünü "Ölümsüzlüğünün 100. yılında Tanburi Cemil Bey" eseri ile Reha Sağbaş'a verdi.

6 Aralık 2016 Sevda-Cenap And Müzik Vakfı'nın her yıl takdim ettiği "Vakıf Onur Ödülü Altın Madalyası" besteci, eğitimci Turgay Erdener'e verildi.

2016 Yılında Yayınlanan Albümler

Ayla Çelik "Ben" 15 Ocak 2016

Kalben "Kalben" Şubat 2016

Tarkan "Ahde Vefa" 11 Mart 2016

Bengü "Hodri Meydan" 25 Mart 2016

Murat Boz "Janti" 8 Nisan 2016

Sıla "Mürekkep" 6 Mayıs 2016

Zeynep Bakşi Karatağ "Mozaik" 13 Mayıs 2016

Burak Malçok "Saklı Nefes" 17 Mayıs 2016

Erol Evgin "Altın Düetler" 27 Mayıs 2016

Tûbâ Akyol "Estin Efil Efil" 1 Haziran 2016

Sertab Erener "Kırık Kalpler Albümü" 3 Haziran 2016

Merve Demirci "3 Gen" 15 Haziran 2016

Kenan Doğulu "İhtimaller" 8 Temmuz 2016

Ercüment Gül "Olmayan Filmin Müzikleri" 5 Ağustos 2016

Harun Kolçak "Çeyrek Asır"16 Eylül 2016

Gaye Su Akyol “Hologram İmparatorluğu” 4 Kasım 2016

Sedat Anar “Ehl-i Beyt Besteleri” 7 Kasım 2016

Livaneli 50. Yıl “Bir Kuşaktan Bir Kuşağa” 10 Kasım 2016

Demet Akalın “Rakipsiz” 12 Kasım 2016

Mümin Sarıkaya “Ben Yoruldum Hayat” 2016

Aylin Şengün Taşçı “Andıkça” 13 Aralık 2016

Nilüfer “Yeniden Yeni Yine” 16 Aralık 2016

Şevval Sam “Nanninom” 20 Aralık 2016

Cengizhan Sönmez “Siyah Beyaz Sevdalar” 2016

Zara “Derin Aşk” 2016

Oğuzhan Koç, Single, “Bulutlara Esir Olduk” 2016

TRT İl İl Türkülerimiz - Ordu Albümü (Şef Okyay Kösegil)

TRT Amasya Belediyesi 10. ve 11. Altın Elma Türk Sanat Müziği Beste Yarışması Albümü (Şef Özgen Gürbüz)

Kitaplar

Şubat 2016, Ustalar OMAR’da

Mart 2016, Ufuk Önen, Miks Üzerine, Çitlembik Yayınları

Nisan 2016, Müzik Okyanusu, Diğdem Gezek Aksoy

2016, Ulaş Özdemir, Kimlik, Ritüel, Müzik İcrası, İstanbul Cemevlerinde Zakirlik Hizmeti, Kolektif Kitap

2016, Murat Meriç, 100 Soruda Şarkılı Memleket Tarihi, Ağaçkakan Yayınları

2016, Batu Akyol, Caz Çok Zor, Kara Plak Yayınları

2016, Murat Beşer, Yoldan Çıkmış Simalar, İletişim Yayınları

Ekim 2016, Münir Tireli, Cem Karaca ve Die Kanaken / Almanya’da Sürgün, Müzik Ve Geçim Hâlleri, Atlas Yayınları

2016, Zahmetsiz Ustalık, İçimizdeki Usta Müzisyeni Özgür Bırakmak, Kenny Werner, Türkçe Çeviri Selma Öğünç, Pan Yayıncılık

2016, Gözde Çolakoğlu Sarı, Anadolu’dan Balkanlara Kemençe, Türkiye Alim Kitapları

Mayıs 2016, Recep Uslu, Hızır bin Abdullah-kitad-ı Edvar, Çengi Yayınları, E-book

Haziran 2016, Kevseri Mecmuası, 18. Yüzyıl Saz Eserleri Külliyâtı, Mehmet Uğur Ekinci, Pan Yayıncılık

Haziran 2016, Dr. Zekeriya Kaptan, Çocuklar İçin Eğitim Bağlaması ve Metodu

Haziran 2016, Bağlama Metodu 1, Ali Kazım Akdağ

Ekim 2016, N. Levent Gökçedağ, Türk Müziği Sol Klarnet Metodu -1 Başlangıç Seviyesi, Türk Müziği Sol Klarnet Metodu -2 Usul ve Basit Makam Çalışmaları, Ozan Yayıncılık

Ekim 2016, Fırat Kutluk, İllüzyon Cumhuriyet'in Klâsik Müzik Serüveni, Kitapyurdu.com

Kasım 2016, Fırat Kutluk, Müzikte Cinsellik ve Toplumsal Cinsiyet, Kitapyurdu.com

2016, Erdem Çöloğlu & Deniz Arat, Terminolojiden Analize Alıştırmalı Müzik Teorisi 1

2016, Prof. Rûhî Ayangil, Tanbûrî Cemil Bey Nota Külliyâtı, TBMM Milli Saraylar

Aralık 2016, Necat Keskin, Müzik, Anlatı, Kimlik: Tür-Abdin'de Bir Anlatım Biçimi Olarak Mıtrıplık, Gece Kitaplığı

Aralık 2016, Ünal İmik, Sinan Haşhaş, Türkiye'de Müzisyen Olmak, Gece Kitaplığı

Aralık 2016, Derya Karaburun Doğan, Etnomüzikoloji Alan Çalışmaları 1, Ekin Kitabevi Yayınları

Aralık 2016, Yüce Gümüş, Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor, Erdem Çocuk Yayınları

Aralık 2016, Nail Yavuzoğlu, Uygulamalı Müzik Teorisi 1, İnkılap Kitabevi

2016, Pınar Başbuğ, Oyunlarla Adım Adım Müzik

2016, Yalçın Çetinkaya, Müziği düşünmek, Büyüyen Ay Yayınları

2016, Vefatının 100. Yılında Tanbûrî Cemîl Bey Besteleri Külliyâtı (Nota-CD, Belgesel DVD, Kitap), Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Afyonkarahisar Belediyesi

Dergiler

Vizyon Dergisi / TRT Aylık Radyo Televizyon Dergisi,

Orkestra Dergisi,

Kadem Mûsikî ve Edebiyat Dergisi,

Mûsikîşinas,

Mûsıkî Dergisi e-dergi,

Rast Müzikoloji Dergisi e-dergi,

Akob, Andante, Stereo Mecmuası, Blue Jean, Jazz, Sound,

Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi (UHMAD),

Mûsıkî Mecmuası.

Müzik Yayını Yapan Radyo ve TV Kanalları

TRT Müzik, TRT Türkü, TRT Radyo 3,TRT FM, TRT Nağme, Kent Radyo Ankara, Kent Radyo İstanbul, Kent Radyo İzmir, Kral FM, Power Türk Radyo, Süper FM, Âlem FM, Kral Pop, Radyo 7, Best FM, Radyo Alaturka, Number 1 Türk, NTV Radyo, Açık Radyo, Slowtürk, Kral World Radio.

Kral TV, Kral Pop TV, Kral FM, Power Türk TV, TMB TV, TRT Müzik, Dream TV, Dream Türk, Viva TV, Genç TV, Kral World TV, MTV Türkiye, Number One TV, Number One Türk TV.

Öne Çıkan Bazı TV Müzik Programları

TRT Müzik

Meşk-i Muhabbet (Sabri Sabuncu)

Akşam Sefası (Samim Şenyüz)

Aşkefza (TRT Nağme ve TRT Müzik kanalında yayınlanan İzmir yapımı, TSM)

Şaheserler (Vedat Kaptan Yurdakul'un şefliğinde TSM TRT sanatçıları)
Memleket Havaları (Yavuz Değirmenci)
Aşina (Muzaffer Ertürk)
Müziklerarası (Yalçın Çetinkaya)

Kral Müzik
Mehmet'in Gezegeni (Mehmet Akbay)

TV8
O Ses Türkiye

Öne Çıkan Bazı Radyo Müzik Programları

NTV Radyo
Makam Farkı (Mehmet Barlas ve Oğuz Haksever)
Cazın Büyüsü (Hakan Rauf Tüfekçi)
Caz ve Ötesi (Sevin Okyay)
Stüdyo NTV (Şebnem Savaşçı ve Yavuz Aydan)

Açık Radyo
Alla Turca (Ali Pınar ve Ersin Antep)
Mûsıkî Arşivi (Bülent Aksoy)
Bi' Şarkım Var (Başak Yavuz)
Şarkılarla Memleket Tarihi (Murat Meriç)
Müziğin Rengi (Reha Uz)

TRT Nağme

Meşk-u Muhabbet (Saadet Baykal & Teoman Volkan Özselçuk)

Stüdyo İstanbul (Sevilay Tunalı & Melek Hancı & Görkem Bülbül & Çiğdem Işık)

Mûsıkîye Dair (Doğan Dikmen)

TRT Radyo 1

Müziklerarası (Yalçın Çetinkaya)

Mazideki Ses (Osman Nuri Boyacı)

Çerçeve (Filiz Yentürk)

Haber Yorum (Uğur Pirpir)

Yurttan Sesler (Aylin Sabuncu)

TRT Türkü

Yurttan Sesler (Zafer Gündoğdu & Çiçek Karaca)

Bağlamam Perde Perde (Hüseyin Akpınar)

Telden Gönülden Nefesten (İhsan Mendeş & Emine Yılmaz)

Saklı Türküler (Levent Çelik / Kubilay Dökmetaş - İlkim Eylül İlk)

TRT-FM

Ada Vapuru (Tülay Kankalp Tüzün & Ayda Çınar & Cüneyt Nasırlıoğlu)

Tramvay (Adalet İbrahimhakkıoğlu & Faika Didem Tayfur & Ersin Temelli)

En beğenilen (Behzat Gerçeker & Tuba Parlak)

TRT Radyo-3

Caz Almanak (Feridun Ertaşkan)

Arkadaşım Müzik (Gaye Çağlayan & Füsun Özgüç)

Paris Ekspresi (Gülay Oktar)

TRT Kent Radyo İstanbul

Basın Ekspres (Süha Uner)

İki Kıta Üç Köprü (Aybeniz Cinkılıç Ece & Ali Fuat Gülmez & Filiz Yentürk & Kenan Bölükbaş & Gülname Gümüş)

Köprüden Önce Son Çıkış (Murat Kazanasmaz)

2016 Yılında İptal Olan ve Ertelenen Bazı Konserler

17 Temmuz 2016 One Love Festival (Two Door Cinema Club, Django Django, Balthazar, HVOB, Arthur Beatrice, Klangkarussel, Butch, Ben Pearce),

21 Temmuz 2016 Zorlu PSM Skunk Anansie konseri,

27 Haziran-25 Temmuz 2016 İstanbul Caz Festivali (Lenny White,

Branford Marsalis Quartet with Special Guest Kurt Ellingi Antonio Sanchez ile Migration ve Scofield Mehldau Guiliana, Ernest Ranglin & Friends, The Budos Band,

12 Ağustos 2016 İzmir Kültürpark Açıkhava Tiyatrosu Joan Baez konseri,

26 Temmuz 2016 KüçükÇiftlik Park İstanbul Blue Night Festival (Muse, Birth of Joy, Ferman Akgül&friends, You May Kiss The Bride),

6 Ağustos 2016 Babylon Kilyos Diynmaic Festival (Solomun, Adriatique, H.o.s.h, Karmon, NTFO, OSt & Kjex, Magdalena, Johannes Brecht, Undercatt, Lehar),

8 Ağustos 2016 KüçükÇiftlik Park Masstival (Sia, Fallulah, Oh Land, Selah Sue),

27 Ağustos 2016 KüçükÇiftlik Park % 100 Metal Fest Headbangers' Weekend (Testament, Haggard, Eluveitie, Kalmah, Orphaned Land ve Abbath),

23 Temmuz 2016 BirGün'lük Festival Lifepark (Nazan Öncel, Moğollar, Mor ve Ötesi, Hayko Cepkin, Mehmet Erdem, Ceylan Ertem, Pinhani, Adamlar, Kurtalan Ekspres, Kesmeşeker),

Electronica Festival Çeşme kapsamında John Digweed, Tiga ve Sofi Tukker performansları iptal oldu.

Kaybettiklerimiz

Atilla Özdemiroğlu (5 Ocak 1943-20 Nisan 2016) Türk besteci, söz yazarı ve müzisyen

Ülkü Ülker (1 Ocak 1950-31 Ocak 2016) ses sanatçısı ve Oyuncu

İlhan Telli (09 Şubat 2016) TPAO Batman Orkestrası'nın solisti

Selma Sağbaş (24 Şubat 2016) TRT İstanbul Radyosu Türk sanat müziği sanatçısı

Mithat Danışan (1949-5 Mart 2016) gitarist

Perihan Benli (18 Mart 1942-5 Mayıs 2016) Türk soprano

Selçuk Sun (1934-23 Mart 2016) kontrbas sanatçısı

Naşide Göktürk (1 Nisan 1965-30 Ağustos 2016) şair, söz yazarı, besteci, yorumcu

Gültekin Çeki (1927-4 Mayıs 2016) Türk sanat müziği gûfteci ve besteci

Ergüder Yoldaş (6 Haziran 1939-25 Ocak 2016) Türk besteci

Işıl German (1953-16 Temmuz 2016) şarkıcı, oyuncu

Hüseyin Altın (1 Nisan 1958-23 Temmuz 2016) arabesk ve halk müziği sanatçısı

Bircan Pullukçuoğlu (15 Ağustos 1948-09 Ocak 2016) Türk halk müziği ses sanatçısı, koro şefi

Asım Can Gündüz (15 Ağustos 1955-24 Haziran 2016) gitar virtüözü

Leyla Demiriş (1945-23 Eylül 2016) opera sanatçısı

Ömer Sami Güpgüp (1942-11 Ekim 2016) besteci ve koro şefi

Coşkun Güla (1944-30 Kasım 2016)Türk Halk Müziği ses ve bağlama sanatçısı

İbrahim Özoral (25 Ekim 1935-13 Aralık 2016) bestekâr

Çoşkun Erdem (1938-11 Aralık 2016) kanun sanatçısı, bestekâr

2016 yılında önceki yıllara kıyasla daha az etkinlik gerçekleşti. Eminiz ki bu yılların acısını ileride çıkaracağız. Bu yıllık altında taradığımız müzik etkinlikleri bir yıl boyunca takip edebildiğimiz ve bir şekilde bir kenara not düştüğümüz çalışmaların bir yekûnudur. Gözümüzden kaçan etkinlikler, çalışmalar ya da eserler olacaktır, hatta olmuştur. Özellikle ifade etmeliyim ki bu çalışma bir envanter çıkartma gayretimizin hasılasıdır. Gönül ister ki bu envanter tüme hâkim olsun ve genel anlamda istatistiki bir okumaya da imkân versin. Ancak son 4 yılda biriktirdiğimiz notlar üzerinden yapabileceğimiz bu çalışma, şu aşamada bütüne dair fazla bir netice ya da kanaat verebileceğini düşünmüyorum. Her ne kadar eksik bir bilgi de verse hiç yoktan iyidir, zannıyla bir kanaat serdettiğini de söyleyebiliriz. Umarım bu çalışma bu anlamda daha derin bir çalışma yapacak ilim sahiplerine bir ışık olur.

sinema

Gülcan Tezcan

SİNEMACILARIN 15 TEMMUZ İMTİHANI

Gülcan Tezcan

Yakın tarihimizin en kanlı darbe girişiminin yaşandığı 2016 yılı sinema ve sanat çevrelerinin vatanperverliğini görmek açısından da önemli bir dönüm noktasıydı. Gezi olaylarında açığa çıkan sanatçı duruşlarını 15 Temmuz'daki suskunluklarıyla daha da netleştiren "hâkim sanat çevreleri" ve sinemacılar darbe gecesi yaşananlara sadece seyirci kalırken darbe girişimi savuşturulduğunda tepki göstermek konusunda da oldukça çekimser davrandılar. "Gezi direnişi"ne attıkları twitlerle hayran kitlelerini çağıran ekran ve sinema ünlüleri 15 Temmuz gecesi sokağa çıkmak yerine darbe girişiminin nasıl sonuçlanacağını izlediler.

Darbeye direnen milyonların kahramanca karşı koyuşunu görmezden geldikleri gibi sosyal medya hesaplarından darbeci askerlerin linç edildiği, dövüldüğü yalanını paylaşmakta sakınca görmediler. Umut ettiklerinin tersine darbe başarıya ulaşamayınca metazori yayınladıkları darbeye tepki bildirisinde de kimi sinema dernekleri ölmüş üyelerini imzacı olarak gösterdi. Yerli ve millî kimlikli sinemacılar ise tüm bu süreçlerde üzerlerine düşen sanatçı sorumluluğu ile hareket edip hem 15 Temmuz'da, hem de sonrasında devam eden demokrasi nöbetlerinde meydanları boş bırakmadılar.

Ülkemiz, devletimiz içerde ve dışarıda çok sayıda terör örgütü ile mücadele ederken belli dönemlerde "kaygılıyız" bildirileri yayınlayan yönetmen, senarist ve oyuncular da yine üç maymun oynamayı tercih ettiler. Emek Sineması ve Gezi Parkı için aylarca eylem yapan, bütün film festivallerinin ödül törenlerini sözde muhalif mesajlarıyla politik arenaya çeviren sinemacılar geçen bir yıl boyunca yaşanan onca saldırı, terör eylemi son-

rasında tepkisiz kalmayı seçtiler. İkinci Millî Mücadele verildiğini görmezden gelen bu çevreler HDP ve PKK söz konusu olduğunda ise "özgürlük" çığlıkları atmaktan geri durmadılar.

Hz. Muhammed Filminde Bile Ayrıştık

Sinema adına 2016'nın en çok konuşulan, tartışılan iki filmi Yüksel Aksu'nun yönettiği İftarlık Gazoz ve Mecid Mecidi'nin, haberleri duyulduğu andan itibaren büyük bir merakla beklenen filmi Hz. Muhammed: Allah'ın Elçisi oldu.

Yerli bir dil tutturma konusundaki iyi niyetli çabalarıyla bilinen Yüksel Aksu'nun İftarlık Gazoz'u din sosuna bulanmış dönem filmi esprisiyle ideolojik mesaj kaygısını bir arada sunmaya kalkışınca gişede kendini kurtarsa da eleştirilerden kaçamadı.

Hz. Muhammed filmi ise ne yazık ki sinemasal özelliklerinden ziyade fıkhi boyutu ve mezhepsel bakışlar ekseninde tartışıldı. Filmi izleyenleri tekfir etme noktasına gelenler ve yapılan sert tartışmalar nedeniyle kırk yıl sonra çekilebilen Hz. Peygamber filmi gişede ne yazık ki pek çok popüler filmin gerisinde kaldı. Film izlenmeden en çok eleştirilen ve üzerine söz söylenen yapımlardan biri olarak da kayıtlara geçti.

İranlı bir yönetmenin çekmiş olmasını başlı başına bir sorun olarak görüp filmdeki Şia etkisini kabul edilemez bulanların yanı sıra, Mecidi'nin fıtrat sineması fikrinden uzaklaştığını ve geniş kitlelere ulaşma adına kendi sinema anlayışından taviz verdiğinden dolayı hayal kırıklığına uğrayanlar da vardı.

Mecidi'nin Batı'daki İslamofobi'ye karşı bir merhamet peygamberi anlatısı olarak kurguladığı film, özellikle Fil Vakası'nın anlatıldığı sahnelerdeki görselliğin bütün ihtişamına rağmen Hz. Âmine'nin canlandırıldığı pek çok sahnedeki Hıristiyanvari tasvirleri sebebiyle de çok fazla eleştiriye maruz kaldı. Filmin izlenilmemesi için sosyal medya üzerinden kampanya yürütmeye kadar varan tepkiler ise sinema - kutsal ilişkisi bağlamında kat etmemiz gereken uzun bir yolumuz olduğunu ortaya koymuş oldu.

Yılın Bilançosu

Uzunca bir dönem sinemamızın en büyük sorunu film üretilemeyişi, çekilen film sayısının azlığı gibi görülüyordu. 2000'li yıllarla birlikte bu sorun ortadan kalktı ve hemen her yıl yüzün üstünde film çekilmeye başlandı. Ancak bu kez de ciddi bir tekelleşme sorunu ortaya çıktı. AVM'lerdeki konforlu sinema salonlarını işleten Mars grubu dağıtım konusunda da ciddi söz sahibi. Dolayısıyla gişe garantisi olmayan filmlerin bu salonlara girebilmesi mümkün değil. Tek seçenek olan film festivallerine katılım da belli ilişkiler ağının içinde olmayı gerektirdiğinden çekilen filmlerin büyük çoğunluğu ya bir haftalık vizyonla yetinmek zorunda kalıyor ya da seyirci karşısına çıkma şansı bulamıyor. Bir alternatif dağıtım ve gösterim alanı gibi yola çıkan Başka Sinema da kendi kriterleri ve seçkisi dışındaki filmlere şans tanımadığından gerçek bir alternatif olmaktan çok uzak.

Seyirciyle buluşabilen filmlerde ise istenilen gişe rakamlarını yakalayabilen filmlerin sayısı hayli azdı. 2016'da Dağ 2, Kardeşim Benim ve Dedemin Fişi iki milyon seyirci barajını aşabildi.

Osman Pazarlama, Görümce, Kolpaçino 3. Devre, İkimizin Yerine, Kocan Kadar Konuş: Diriliş, Çakallarla Dans 4, Ekşi Elmalar ve İftarlık Gazoz da bir milyon barajını aşan filmlerdi. Eleştirmenlerin beğenisi kazanan ve sinema adına artı puan alan ve festival jürilerinin en çok ödüllendirdiği filmler ise Rüzgârda Salınan Nilüfer, Ana Yurdu, Kalandar Soğuğu, Kor, Babamın Kanatları, Tereddüt, Toz Bezi, Ekşi Elmalar oldu.

Seyircisi 300 bin ile 800 bin arasında değişen 11 film de gişe anlamında durumu kurtaran yapımlar oldu. Yıl boyunca vizyona giren 134 yerli filmden 112'sinin zarar edişi sinemamız adına giderek geri dönülmez bir yola girilmekte olduğunun habercisi gibi.

Kültür Bakanlığı destekleriyle çekilen filmlerin büyük çoğunluğunun sinema seyircisi tarafından ilgi görmeyişi de bu yılın en tartışmalı konularından biriydi. Festivallerde yarışan pek çok filmin kişisel bunalım hikâyelerinden öte geçemeyişi, ülkede ve dünyada olup bitenlere bigâne kalan, mülteciler, göç ve savaş gibi konuların yakınından bile geçmeyen işlerle sözde "sanatsal" kaygıların tatmin edilmeye çalışılması da ayrı bir

sorun olarak ortada duruyor. Oysa komedi ve korku gerilim türüne artık doyan seyircinin bu dönemde en büyük beklentisi dönem işleri. Televizyon ekranlarında rating rekorları kıran Diriliş Ertuğrul gibi yapımlar artık sinemada da bu türden filmlerin karşılık bulacağını gösteriyor.

Öte yandan otuz yılı aşkın zamandır ülkenin Güneydoğusunda devam eden ve artık sınırlarımızın dışına taşan terörle mücadelenin de sinemadaki yansımaları seyircinin bu noktada hikâyeler görmek istediğini ortaya koyuyor. Dağ 2 filminin gişe rakamları da bu tezimizi doğrular nitelikte.

Bakanlık Desteği Ödüller ve Fiyaskolar

Kültür ve Turizm Bakanlığının sinema destekleri bu yıl da çokça tartışıldı. Yurt içi ve yurtdışı festivallerde ödüller alan, gişede ciddi başarılar gösteren birkaç filme karşılık destek alan yapımların çoğu seyirci nezdinde karşılık bulmadı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Destekleme Kurulu 2016 yılının ilk yarısında ilk film, uzun metraj ve yapım sonrası dallarında 40 adet projeye toplam 23 milyon 495 bin TL destek kararı aldı. Bu kapsamda 355 proje değerlendirilerek, 9 İlk Filmini Gerçekleştirecek Yönetmen Projesine 4 milyon 200 bin TL, 27 Uzun Metrajlı Kurgu Film Yapım Projesine 18 milyon 750 bin TL, 4 Yapım Sonrası Projesine 545 bin TL olmak üzere toplamda 23 milyon 495 bin TL destek verilmesine karar verildi.

2016'nın Şubat ayında Senaryo Yazım, Belgesel Film, Kısa Film ve Animasyon türlerinde 160 proje 5 milyon 99 bin 500 TL ile desteklendi.

2016'nın ikinci toplantısında ise "İlk filmini çeken" 9 yönetmene destek verildi. Kurul toplamda 27 filme 18,7 milyon lira destek kararı aldı. Böylece bu yıl sinema sektörüne toplamda 28 milyon 594 bin 500 TL destek verilmiş oldu.

Sektör üretim dinamikleri açısından büyük önem taşıyan bakanlık destekleri ile film üretiminde büyük artış yaşanmış, nitelikli yapımların ortaya çıkması ve uluslararası festivallerde ödüller alınması ile sinemanın uluslararası alanda tanınırlığı üst seviyeye taşındı. 2002 yılında 23,5

milyon olan sinema izleyici sayısı 2015 yılında 60 milyonu aşarken izleyici sayıları baz alındığında Türkiye, Avrupa'da 7'nci sırada yer alıyor. Son 5 yıldır yerli film izlenme oranında ise Türkiye Avrupa'da birinci sırada.

Bu yıl vizyona giren 355 filmin, 134'ünü yerli yapımlar oluşturdu. Bu filmlerin 30'u bakanlıkça verilen sinema desteklerinden yararlandı.

Hollywood'u Geride Bıraktı

Destek alan filmlerden, Dağ 2, İftarlık Gazoz ve Somuncu Baba, bu yıl vizyona giren birçok Hollywood yapımını geride bırakarak en çok izlenen ilk 100 film arasına girdi.

Bakanlık destekli Dağ 2, 2 milyon 794 bin 288 seyirciyle yılın en çok izlenen filmi oldu.

İftarlık Gazoz en çok izlenen 100 film arasında 1 milyon 30 bin 581 seyirci ile 16. sırada yer aldı. Yine bakanlık tarafından desteklenen Somuncu Baba: Aşkın Sırrı 163 bin 88 ile en fazla izlenen 100 film arasında yer aldı.

Destek Alan Filmlerden Uluslararası Başarı

Bakanlık destekli filmler Cannes, Berlin, Venedik, Saraybosna, Montreal gibi uluslararası yarışmalardan da ödülle döndü. Bu yıl Oscar ödüllerinde Türkiye adayı olan Kalandar Soğuğu Asya'nın Oscar'ı olarak kabul edilen 10. Asya Pasifik Film Ödülleri'nde En İyi Film, En İyi Görüntü Yönetmeni ve İlk APSA Yeni Sinema ödülleri de dahil olmak üzere uluslararası film festivallerinde toplam 22 ödülün sahibi oldu. Yine bakanlık desteğiyle çekilen Albüm, Cannes Film Festivali'nde Yenilikçilik Ödülüne, Saraybosna Film Festivali'nde En İyi Film Ödülüne, Rüzgârda Salınan Nilüfer filmi, Uluslararası Montreal Film Festivali'nde En İyi Senaryo Ödülüne, Koca Dünya filmi, Venedik Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülüne, Mavi Bisiklet filmi, Uluslararası Antalya Film Festivali'nde En İyi Film, En İyi Senaryo, En İyi Yönetmen ödüllerine layık görüldü.

Antalya Uluslararası Film Festivali'nin ulusal yarışmasına seçilen 12 filmin 11'ini, Adana Uluslararası Film Festivali'nin ulusal yarışmasına se-

çilen 12 filmin 8'ini ve İstanbul Uluslararası Film Festivali'nin ulusal yarışmasına seçilen 11 filmin 9'unu bakanlık destekli filmler oluşturdu.

35. İstanbul Film Festivali

Uluslararası 35. İstanbul Film Festivali Altın Lale Ulusal yarışmasında bu yıl Ahu Öztürk'ün Toz Bezi isimli filmi En İyi Film, En İyi Senaryo ve En İyi Kadın Oyuncu ödüllerini kazandı. Mustafa Kara'nın yönetmenliği yaptığı Kalandar Soğuğu ise En İyi Yönetmen, En İyi Erkek Oyuncu, En İyi Görüntü Yönetmeni ve En İyi Kurgu ödüllerine değer görüldü. Onat Kutlar anısına verilen Altın Lale Ulusal Yarışma Jüri Özel Ödülü Rauf filmiyle Barış Kaya ve Soner Caner'e En İyi Özgün Müzik Ödülü de Tarla filmiyle Doğan Duru'ya verildi.

Ulusal Kısa Film Yarışması'nda En İyi Kısa Film Ödülü Ziya Demirel'in Salı filminin, mansiyon ödülü ise Cemil Şov ile Barış Sarhan'ın oldu.

10 belgeselin yarıştığı Ulusal Belgesel Yarışması'nda En İyi Belgesel Ödülünü, Onur Bakır ve Panagiotis Charamis'in Hazır Ol filmi kazanırken, Ayşe Polat'ın Ötekiler filmi de mansiyona layık görüldü.

Türkiye yapımı 13 filmin yarıştığı Seyfi Teoman En İyi İlk Film Ödülü ise Emre Konuk'un Çırak filmine verildi. Dünyada ilk kez 35. İstanbul Film Festivali kapsamında, bir kadın yönetmene verilen Audentia Ödülü, Anca Damian'ın Sihirli Dağ filminin oldu.

Uluslararası Yarışmada En İyi Film Ödülü Bin Başlı Canavar ile Rodrigo Pla'ya, Jüri Özel Ödülü Brady Corbet'in Bir Liderin Çocukluğu filmine verildi.

FACE Avrupa Konseyi Sinema Ödülüne, Sinemada İnsan Hakları bölümünde gösterilen filmlerden, İtalyan yönetmen Jonas Carpignano'nun Akdeniz filmi, mansiyon ödülü ise Kolombiyalı yönetmen Ciro Guerra'nın Yılanın Kucağında filmi layık görüldü.

Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Federasyonu (FIPRESCI) tarafından verilen, Ulusal Kısa Film Ödülü Jamais vu ile Levent Türkan'ın, Ulusal Yarışma Ödülü, Ana Yurdu ile Senem Tüzen'in, Uluslararası Yarışma

Ödülü de Ansızın filmiyle Aslı Özge'nin oldu.

Törende ayrıca Türkiye sinemasına uzun yıllar emek veren oyuncu Suzan Avcı, yapımcı Şerafettin Gür, oyuncu ve seslendirme sanatçısı Jeyan Ayral Tözüm ve oyuncu Perran Kutman, festivalin Sinema Onur Ödüllerini aldı.

23. Adana Film Festivali Ödülleri

Adana Büyükşehir Belediyesince düzenlenen 23. Uluslararası Adana Film Festivali kapsamında gerçekleştirilen Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda En İyi Film Ödülüne, yönetmenliğini Reha Erdem'in yaptığı Koca Dünya seçildi.

Yılmaz Güney Ödülü: Babamın Kanatları (Kıvanç Sezer)

Adana İzleyici Ödülü: İftarlık Gazoz (Yüksel Aksu)

En İyi Yönetmen Ödülü: Mehmet Can Mertoğlu (Albüm)

En İyi Senaryo Ödülü: Mehmet Can Mertoğlu (Albüm)

En İyi Kadın Oyuncu Ödülü: Gizem Erdem (Rüya)

Tarık Akan En İyi Erkek Oyuncu Ödülü: Menderes Samancılar (Babamın Kanatları)

En İyi Müzik Ödülü: Bajar (Babamın Kanatları)

En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülü: Florent Herry (Koca Dünya)

En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü: Meral Efe - Yunus Emre Yurtseven (Albüm)

En İyi Kurgu Ödülü: Umut Sakallıoğlu (Babamın Kanatları)

En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü: Kübra Kip (Babamın Kanatları)

En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü: Musap Ekici (Babamın Kanatları)

Türkan Şoray Umut Genç Veren Kadın Oyuncu Ödülü: Ecem Uzun (Koca Dünya)

Umut Veren Genç Erkek Oyuncu Ödülü: Ilgaz Kocatürk (Tarla)

Jüri Özel Ödülü - Cemil Ağacıkoğlu (Tarla)

Sinema Yazarları Derneği (SİYAD) En İyi Film Ödülü: Kıvanç Sezer (Babamın Kanatları)

Film Yönetmenleri Derneği İyi Yönetmen Ödülü: Reha Erdem (Koca Dünya)

Öte yandan bu yıl ikincisi gerçekleştirilen Adana Konulu Uzun Metraj Senaryo Yarışmasında Onur Dur'un yazdığı (Tabana Kuvvet) Orhan Kemal Birincilik ödülü, Fadim Koçak ile Nuri Gürdil'in senaryolaştırdığı (İğne Deliği) Yaşar Kemal İkincilik ödülü, Atay Sözer'in kaleme aldığı (Allah'ın Adamı) Muzaffer İzgü Üçüncülük ödülüne layık görüldü.

Festivalde ayrıca Ulusal Öğrenci Filmleri Yarışması ve Akdeniz Ülkeleri Kısa Film Yarışması ödülleri sahiplerini buldu.

Malatya Film Festivali

15 Temmuz'da yaşanan darbe girişimi gerekçe gösterilerek 04-10 Kasım 2016 tarihleri arasında yedincisi düzenlenecek olan Uluslararası Malatya Film Festivali ileri bir tarihe ertelendi. Festival komitesinin bu kararı sinema ve sanat çevreleri tarafından eleştirildi.

Antalya Film Festivali

53. Uluslararası Antalya Film Festivali Ulusal Yarışma bölümünde En İyi Film ödülü Mavi Bisiklet filmine verildi. Ulusal Yarışma bölümünde En İyi Kadın Oyuncu ödülünü Tereddüt filmindeki performansıyla Ecem Uzun, En İyi Erkek Oyuncu ödülünü ise Babamın Kanatları filmindeki performansı ile Menderes Samancılar aldı. Ödülünü almak için sahneye çıkan Menderes Samancılar, ödül almasının en iyi oyuncu anlamına gelmediğini, diğer filmleri de izlediğini ve çok değerli oyuncular gördüğünü söyledi. Samancılar, "Ne mutlu bana ki ülkemin sinemasında bu kadar güçlü genç yönetmenler ve genç oyuncular tanıdım. Onun için yarınlardan umudum hiç eksik olmayacak." dedi. Türkiye'nin içinde bulunduğu kaosu,

zorlukları herkesin bildiğini ve ülkenin zor günlerden geçtiğini ifade eden Samancılar, "Bizim ülkemizdeki acılar bize yetiyor; ama biz komşularımıza da çok üzülüyoruz. Ben bu ödülü çocukları kıyılara vurmuş, ülkesi parçalanmış Suriyeli dostlarımız için kaldırıyorum." diye konuştu.

Gecede, senaryo aşamasındaki bir projeye destek sağlayan 100 bin lira ödüllü Sümer Tilmaç Antalya Film Destek Fonu Ödülü Abdurrahman Öner'in Ay Dede isimli film senaryosuna verildi. Festivalin Yaşam Boyu Başarı Ödülleri, ABD'li aktör Harvey Keitel ile İranlı yönetmen Asghar Farhadi'ye verildi.

Ulusal Yarışma bölümünde En İyi Film Ödülü, En İyi Senaryo Ödülü ve En İyi Yönetmen Ödülü Mavi Bisiklet filmine verildi. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü Menderes Samancılar'a, En İyi Kadın Oyuncu Ödülü de yine Ecem Uzun'a gitti.

Ulusal Yarışma İzleyici Ödülünü Babamın Kanatları filmi aldı.

En İyi Müzik Ödülünü Babamın Kanatları filmiyle Burak Korucu aldı.

En İyi Film, En İyi Senaryo ve En İyi Yönetmen ödüllerini alan Mavi Bisiklet'in yapımcısı, senaryo yazarı ve yönetmeni Ümit Köreken, filmin yapımı için eşiyle birlikte 6 yıldır çalıştığını söyledi. Kendisinin tiyatro ve radyo oyunu yazarlığından geldiğini belirten Köreken, "Eşim Nursel Çetin Köreken'e, ekibime çok teşekkür etmek istiyorum. Bu ödülü dünyanın herhangi bir yerinde bir bisiklet özlemi, bir ayakkabı özlemi, sıcak bir yuva özlemi çeken çocuklara ithaf etmek istiyorum." dedi.

53. Uluslararası Antalya Film Festivali Ulusal Yarışma Jüri Başkanı yönetmen, senarist ve yapımcı Semih Kaplanoğlu da yarışmada 12 film izlediklerini, bu filmlerin 8'inin gelecek vadeden genç yönetmenlerin ilk filmleri olduğunu söyledi. Kaplanoğlu, "Sinemamızda olağanüstü oyunculuklar gördük. Çok güzel jüri toplantıları yaptık, çok güzel bir süreçti. Emeği geçen herkesi ve jürideki bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum." diye konuştu.

En İyi Film Mavi Bisiklet, 100 bin liralık ödülün de sahibi oldu.

Uluslararası Yarışma

53. Uluslararası Antalya Film Festivali Uluslararası Yarışma bölümünde En İyi Erkek Oyuncu Ödülünü 48 Kavşağı filmindeki performansı ile Tamer Nafar, En İyi Kadın Oyuncu Ödülünü Tereddüt filmindeki performansı ile Ecem Uzun aldı.

En İyi Yönetmen Ödülünü Tereddüt filmiyle Yeşim Ustaoğlu alırken, En İyi Film de yine Tereddüt seçildi. Türkiye, Polonya ve Fransa ortak yapımı Tereddüt filmi, 50 bin avroluk ödülün de sahibi oldu.

Uluslararası Yarışmada İzleyici Ödülü ve En İyi Senaryo Ödülü İspanya yapımı Açık Kapı filmine, En İyi Müzik Ödülü İsrail, Almanya ve ABD ortak yapımı 48 Kavşağı filmine, Jüri Özel Ödülü de Gürcistan, Rusya, İspanya ve Hırvatistan ortak yapımı Başkasının Evi filmine gitti.

Festivalde Türkiye'yi dehşete boğan darbe girişimi üzerine darbe konulu filmlerden oluşan bir seçki "Güneş Tutulması" başlığı altında gösterildi. Seçkide Türkiye'den 12 Eylül 1980 askerî darbesi ve ardından kurulan cuntanın acılarının anlatıldığı Beynelmilel, Gülün Bittiği Yer ve İftarlık Gazoz, Brezilya'dan Örümcek Kadının Öpücüğü, Arjantin'den Marco Bechis imzalı Olimpo Garajı ve Şili'den Pablo Larrain imzalı Morg Görevlisi yer aldı. Darbe konulu panel ise sinema ve darbe konusunda söylenmesi gerekenleri gündeme getirmekten çok uzaktı.

Veda Ettiklerimiz...

Tarık Akan

Türk sinemasının önde gelen aktörlerinden Tarık Akan, 16 Eylül'de akciğer kanseri nedeniyle tedavi gördüğü hastanede 66 yaşında öldü. Altın Portakal Film Festivali'nden 7 ödül alan ve 100'den fazla filmde rol alan sanatçı, Suçlu, Canım Kardeşim, Hababam Sınıfı, Ah Nerede, Sürü, Maden, Yol ve Karartma Geceleri isimli filmlerle beyaz perdeye damgasını vurdu.

Remzi Evren

Oyuncu Remzi Evren, uykusunda geçirdiği kalp krizi sonucu Ocak ayında hayata veda etti. Sanat yönetmeni ve oyuncu olarak sinemamıza emek veren Remzi Evren, Kod Adı K.O.Z., Av Mevsimi, Türk Usulü, Anne ya da Leyla, O Şimdi Asker, Bana Şans Dile, Dar Alanda Kısa Paslaşmalar ve İstanbul Kanatlarımın Altında filmlerinde rol aldı.

Oya Aydoğan

Sinema ve dizi oyuncusu Oya Aydoğan (59), tedavi gördüğü hastanede hayat mücadelesini kaybetti. Sanatçı, Dertli Pınar, Zeytin Gözlüm, Berduşlar, Günaha Girme, Sevgi Dünyası, Unutamadım, İkizler Firarda, Ağla Anam Ağla, Merhamet isimli filmlerin yanı sıra Fırat, Sudan Sebepler ve Şimdi Onlar Düşünsün adlı dizilerde rol alarak unutulmazlar arasındaki yerini aldı.

Mahmut Hekimoğlu

Yeşilçam oyuncusu Mahmut Hekimoğlu, 61 yaşında hayatını kaybetti. Hekimoğlu, Aile Bağları, Öç, Mahallenin Muhtarları, Muallim Bey, Kimyacı, IV. Osman, Dilan Gelin, Çakma Hayat ve Girdap isimli yapımların da aralarında bulunduğu 80'in üzerinde sinema ve diziyi arkasında bıraktı.

Erdal Tosun

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Erdal Tosun, Sarıyer'de geçirdiği trafik kazası sonucu 53 yaşında hayatını kaybetti. Çok sayıda dizi, film ve tiyatro oyununda rol alan Tosun, Mine, Bir Demet Tiyatro, Hanımın Çiftliği, Sokaktaki Adam, Yılan Hikâyesi, Güneş Yanıkları, Vizontele, Vizontele Tuuba, G.O.R.A, Babam ve Oğlum ve Organize İşler isimli yapımlarda da rol almıştı.

Ülkü Erakalın

Yönetmen Ülkü Erakalın, 6 Nisan'da tedavi gördüğü hastanede 82 yaşında hayatını kaybetti. Erakalın, 1961'de Unutamadığım Kadın ile başlayan sanat hayatında 200'e yakın filme imza attı. Yeşilçam'ın en üretken yönetmenlerinden biriydi.

Tanju Gürsu

Oyuncu, senarist ve yönetmen Tanju Gürsu, 7 Haziran'da 78 yaşındayken vefat etti. Gürsu, Kurtar Beni, Köpekler Adası, Kara Murat Devler Savaşıyor, Canım Oğlum, Ölmeyen Aşk, Fosforlu Cevriyem, Malkoçoğlu Kara Korsan ve Büyük Acı isimli filmlerde rol almıştı.

Giovanni Scognamillo

Türk sinemasının yaşayan tarihi olarak bilinen yazar, sinema tarihçisi, araştırmacı, eleştirmen ve çevirmen Giovanni Scognamillo, 87 yaşında hayata veda etti. 5 Nisan 1929'da İstanbul'da doğdu. Elhamra Sineması'nın müdürü olan babası Leone Scognamillo sayesinde sinemayla tanışan Scognamillo, 1948'de sinema yazıları yazmaya başladı. 1948-1961 yıllarında, başta İtalyan, Fransız, ABD, Norveç basını olmak üzere yabancı dergi ve gazetelerde birçok yazısı çıkan Scognamillo, 1961'de Akşam gazetesinde sinema eleştirileri yazmaya başladı. Scognamillo'nun yazıları Yön, Sinema 65, Ulusal Sinema, Yedinci Sanat, Yeni Sinema, Ses, Hayat, Bravo, Video-Sinema, Beyaz Perde, TV'de Yedi Gün gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. 60 yılı aşkın bir süredir sinema, fantastik edebiyat, bilim kurgu, korku edebiyatı ve okültizm (gizlibilim, gizlicilik) üzerine yazan Scognamillo, 1997-1999 arasında, sadece 4 sayı çıkan Nostromo Bilimkurgu dergisinin de editörlüğünü yaptı.

Yeşilçam'dan Önce, Yeşilçam'dan Sonra, Dünya Sinema Sanayii, Türk Sinema Tarihi, İstanbul Gizemleri, Fantastik Türk Sineması, Mumyanın Mezarı ve Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü gibi eserleri okuyucuyla buluşturan yazar, 8. Uluslararası Ankara Film Festivali'nde Yaşam Boyu

Katkı Ödülü, 19. İstanbul Film Festivali'nde ise Sinema Onur Ödülüne layık görüldü. Scognamillo'yu anlatan, Beyoğlu'nda Bir Levanten: Giovanni Scognamillo adlı bir belgesel de bulunuyor.

Vedat Türkali

Asıl adı Abdülkadir Pirhasan olan senarist, şair ve roman yazarı Vedat Türkali, 29 Ağustos'ta 97 yaşında hayata gözlerini yumdu. 1960'ta Dolandırıcılar Şahı ile senaristliğe başlayan Türkali, 1965'te Karanlıkta Uyananlar filmiyle Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Senaryo Ödülünü kazandı. Senarist kimliğinden daha çok edebiyatçı yanıyla tanınan Türkali, Bir Gün Tek Başına, Eski Şiirler, Yeni Türküler, Üç Film Birden, Mavi Karanlık, Eski Filmler, Bu Gemi Nereye, Dallar Yeşil Olmalı, Tek Kişilik Ölüm, Özgürlük İçin Kürt Yazıları, Güven, Komünist, Yeşilçam Dedikleri Türkiye, Bu Ölü Kalkacak, Kayıp Romanlar, Yalancı Tanıklar Kahvesi ile Bitti Bitti Bitmedi adlı eserleri sanat dünyasına kazandırdı.

dergiler

Alptuğ Topaktaş
Aykut Ertuğrul
Dilara Coşkun
İbrahim Eryiğit
İrfan Dağ
Orhan Gazi Gökçe
Selçuk Küpçük
Şafak Çelik

2016 DERGİLER

Alptuğ Topaktaş & Aykut Ertuğrul & Dilara Coşkun
İbrahim Eryiğit & İrfan Dağ
Orhan Gazi Gökçe & Selçuk Küpçük & Şafak Çelik

2016, şiir dergileri bazında merkez ve taşra arasındaki "belirsiz farkların" iyice kapandığı, fanzinlerin amaçlarını ve saflarını netleştirdiği bir yıl oldu. Bu, merkezin aleyhine bir parametre olarak belirdi. Bu parametrenin en belirgin özelliği, her zaman olduğu gibi hazır duyarlıklar üzerinden yürümek, zamanında yaptığı ismin arkasına gizlenip yıllardır farklı hiçbir şey yapma peşinde olmayan şairleri sayfalara taşımak, şiiri endüstriyel bir ürün olarak görüp ona pazar payı biçerek okuyucuya sunmak şeklinde tezahür etti.

Dergâh

Dergâh dergisi Mustafa Kutlu'nun uzaktan himayesi ve Ali Ayçil'in donanımlı genel yayın yönetmenliğinde şiire, hikâyeye ve eleştiriye dergâh olmayı sürdürdü. Ayçil, Kutlu'nun "Kızı ehline verdik." beyanını 2016 yılı içerisinde dergideki seçimlerle göstermiş oldu. Mustafa Kutlu'nun arka kapakta hikâyeler yayımlayarak dergiyle olan kadim bağını sürdürmüş oldu. 15 Temmuz hâdisesi karşısında Ağustos sayısında "Temmuz ayında yaşadığımız darbe girişiminde, 'yerli, millî ve bağımsız' çizgiden sapan, dışarlıklı tesirlere açık hareketlerin ülkemize vermiş olduğu hasarı bir kez daha tecrübe etmiş olduk." cümleleriyle darbeye karşı çıktı. Özellikle 319. sayının arka kapağında yer alan Mustafa Kutlu'nın "Türk" manifestosu Kutlu'nun nezdinde topraklara bakışımızı netleştirmemiz gerektiğini göstermiştir. Dergah dergisinin orta sayfa söyleşileri; Necip Tosun, Uğur Tanyeli, Hasibe Çerko, Beşir Ayvazoğlu, Eda Tezcan, Güray Süngü,

M. Şükrü Hanioğlu, Süleyman Seyfi Öğün, Murat Yalçın, Peyami Gürel ve Turgut Uyar'ın oğlu Bekir Tunga Uyar ile yapılmış. Derginin olmazsa olmazı olan "Derkanar" bölümlerinde kitaplar üzerine kapsamlı yazılar mevcut. Yazar olarak İsmail Kara, Alaattin Karaca, Necip Tosun, Zeynep Arkan, Atakan Yavuz, Mustafa Melih Erdoğan, Beşir Ayvazoğlu, Fatma Barbarosoğlu, Hayrettin Orhanoğlu ilk anda sayabileceğimiz isimler.

Hece

Hece dergisi, Rasim Özdenören'in genel yayın yönetmenliğinde ses getirecek dosyalar ve oturumlarla çıktı. Dosyalar konu olarak yenilik, yeninin arayışı anlayışıyla çıktı. "Şiir 2015", "Genç Şair Oturumu: Savunma Sanatı Olarak Şiir", "Oturum: Asal Gelenek ve Edebiyat", "Oturum: Edebiyatta Sosyal Hareketlilik", "Dosya: Ulusal Kimlik ve Edebiyat" "Oturum: Kötülük Sorunu ve Edebiyat" ve özellikle 237, 238. sayıları 15 Temmuz darbe girişimine karşı, edebiyat ve düşün dünyası olarak karşı duruşun sayıları oldu. Edebiyat dergilerinin vazifelerinden bir tanesi de şudur; topluma hakikati gösterme görevi. Hayriye Ünal'ın şiir ve eleştiri konusunda genç kuşağın doğru yönlendirilmesi konusundaki çabaları yapılan oturumlardan alınan sonuçlar, dergideki ürünlerin netliği ve başarısıyla anlaşılmış oldu. *Hece*, dergi olarak köklü geleneğin getirmiş olduğu edebiyata karşı sorumluluğunu 2016 yılında da yerine getirdi.

Edebiyat Ortamı

Edebiyat Ortamı dergisi, bilindiği üzre iki aylık bir edebiyat dergisi. Ankara'da Server Vakfı tarafından çıkarılan *Edebiyat Ortamı*'nın genel yayın yönetmenliğini Mart ayından (49. sayıdan) itibaren Arif Ay üstlendi. Eninden ve boyundan 2cm küçülen derginin bu boyutu, elde tutarak okuma bakımından daha işlevsel olmuş.

Yıl boyunca şiirleri yayımlanan şairlerden dikkati çekenler başta Arif ay olmak üzere, Âdem Turan, Şakir Kurtulmuş, Ali Sali, Emre Miyasoğlu, Fatih Budak, Emre Döğer sayılabilir. Genç yeteneklere sayfalarını cömert-

çe açan *Edebiyat Ortamı*, Ankara'nın sanat ve kültür açısında kuraklığını giderici bir işleve sahip. Ayşe Karagöz'ün hazırladığı Dergimize Gelenler köşesi, şiire yeni başlayanlara rehberlik etmesi anlamında çok önemli bir ihtiyacı karşılıyor. Burada adını ve yazarını anamadığım birbirinden güzel yazıların yer aldığını da belirtmeden geçemeyeceğim.

Mevlüt Ceylan'ın tadına doyum olmayan çevirisiyle okuduğumuz Halil Cibran Mektupları bizi 1900'lü yılların başına götürüyor âdeta.

49. sayıda yer alan İlhami Çiçek dosyasıyla, çok güzel ve doyurucu bir çalışmaya imza atılmış. Böyle dosyaları, özel sanatçıları daha yakından tanıma imkânı sağladığı için ben çok önemsiyorum.

50. sayıda, Âdem Turan'ın Mustafa Özçelik ile Biyografi Kitapları ve 53. sayıda, Halil İlteriş Kutlu'nun Prof.Dr. İsmail Hakkı Aksoyak ile Söylenmemiş Sözler üzerine yaptıkları söyleşiler çok önemli bilgileri barındırmaları açısından okunmaya değer.

Dergiye ek olarak her sayı verilen kitap ekleri de anılmaya değer. *40 Şairden 40 Aşk Şiiri Güldestesi* (Mustafa Aydoğan), *2016 Şiir Yıllığı* (Turan Karataş), *2016 Öykü Yıllığı* (Sadık Yalsızuçanlar, Yunus Nadir Eraslan), *Fuzûlî'nin Yalnızlık Arkadaşı*: *Sezai Karakoç* (Arif Ay), *Direnişin Klâs Hâli*: *Nuri Pakdil* (Arif Ay) ve *Bir Umran Şairi*: *Erdem Bayazıt* (Erdem Dönmez) adlı biyografi kitapları.

Kitap-lık

Kitap-lık dergisi, 2016'da en dikkat çekici poetik yazılara Mayıs-Haziran 2016'da yer verdi. Ferhat Özgür ve Efe Murad, deneysel avangard şiirin 2010 sonrası seyrine, madde-şiire, *Üçra, Heves*, *Poetikhars* ve *Natama* dergilerinin oluşum seyrine, 160. Kilometre Yayınları'nın kuruluşuna dair önemli ve konuşulanlar üzerine detaylıca düşünülmesi gereken bir söyleşi yaptı. Bu sayıda Osman Çakmakçı "Şiirin Doğası Üzerine Fragmanlar-7" adlı yazısıyla yer aldı. Bu yazıda Çakmakçı, şiirin kadim sorularının bir özetini sunuyor. "(...) şiir şairin inşa etmesiyle değil de, kendini şairde ve onun aracılığıyla inşa etmesiyle mi açığa çıkar?", "Şair kendi etkin eyle-

miyle mi şiiri açığa çıkarır, yoksa şiir etkindir de şair edilgen bir şekilde ona maruz mu kalmaktadır?" gibi sorular, şiir yazıldıkça güncelliğini koruyacak sorular. Zira şairin bu sorulara güncel bir yanıtı yok. "Şiir, kendini şairde açığa çıkarır; şair şiirin kendisini kendinde açığa çıkarmak için uygun koşulları sağlar. Bu koşullar, şairin şiir sanatına bir teknik olarak bütünüyle hâkim olması gerektirir, ki ancak o zaman şiir hiçbir pürüze rastlamadan olduğu gibi açıklığa çıkar. Bu bakımdan şiirin teknik olanaklarının ve imkânlarının bilinmesi çok önemlidir." diyerek poetik bilgiyi kutsayan şair, aynı derginin Ocak-Şubat 2016 sayısında ise "Şiirin 'yapıldığını' (...) söylemekle, şiir de bir text'e (metne) indirgenmektedir. Şiirin sadece akılla irdelenebilecek, yapılabilecek bir 'şey' olduğunu ima etmektir ki her 'yapan' yaptığı şeyin şiir olduğunu ileri sürer, (...) bir köke ihtiyaç duymayan 'keyfi' bir şey olduğu için şiir'i 'varlık'tan koparır. Halbuki şiir varlığın sözüdür." diyerek şiirdeki idealist tavrını ortaya koymaktadır. Bu düşünme biçimiyle mantık yürüttükten sonra "Şiir bir üretim değil, bir yaratımdır" demek ne kadar geçerlidir? Bu sorunun cevabını da üniversitede felsefe öğrenimi görmüş olan yazara bırakıyoruz. Şiir bir keşiftir, kabul. Ancak şiirin dinamikleri, her çağda kendini yenileyen, kendine teknik ve duyarlık olarak devingen alan yaratan dinamiklerdir. Bu sorularla ve bu cevaplarla bu dinamikler ne kadar anlaşılabilir? Bunun cevabını da zaman verecektir elbette.

Kitap-lık dergisinin bu yılki en başarılı denemelerini Hüseyin Ferhad kaleme aldı. Şair, özellikle Ocak-Şubat 2016 sayısındaki "Poeta nascitur non fit - Bir Otobiyografik Deneme" adlı denemesiyle okuyucuyu uzun ve keyifli bir şiirsel yolculuğa çıkarıyor. Aile kökenlerinden, yetiştiği coğrafyadan ve bu coğrafyanın tarihsel geçmişinden bahseden şair, bir şairin yaşamının şiirle nasıl paralellikler taşıdığını da göz önüne seriyor.

Varlık

Varlık dergisinin 2016'da önceki yıllardan farklı bir iş yaptığını söylemek zor. Genç şiir adına en değerli iş, yine küçük İskender'in yönettiği "Yeni Şiirler Arasında" bölümü oldu. Bu sayfada genç şairlere yol göstermeyi

amaçlayan küçük İskender, dergiye gönderilen şiirler üzerinde bir değerlendirmede bulunuyor. Haziran 2016'daki "Genç şairlerin kimisinde de hemen tanınma, ka'le alınma, kitabının çıkması, 'en büyük sensin' denilerek omuzlarda taşınma arzusu öyle yoğun ki, şiirin önüne geçiyor" tespiti, genç şairlerin en çok düştüğü hatayı göz önüne sermesi bakımından önemli. Zira şiire bir kariyer basamağı gibi bakılarak şiirde ilerleme kaydetmek söz konusu olamaz. Bir başka önemli tespit, şair personaya odaklanılarak metnin gözden kaçırılması noktasında geliyor. Nisan 2016 sayısında "Galiba şairden çok şiiri sevmeliyiz. İşin içine canlı başlı bir insan karıştı mı kimya da, matematik de, duygu da, (...) hepsi bozuluyor. (...) Travmatik şairlerden hoşlanırım ben mesela; onların hukuku başkadır. (...) kişisel bir gerçeklik yaratmışlardır ve oradan beslendikleri ana damarları sonsuza dek korumaya kararlıdırlar" tespiti, metinden çok şair personasını önemsemenin genç şairin zihninde yol açacağı travmaları göstermesi bakımından oldukça önemli. Bu sayfaya seçilen şiirlere baktığımızda çoğunlukla gençlerin kişisel yaşantıların etkilerini metne taşıyamadıklarını, dolayısıyla da duyguların yoğunluğundan metni kurtaramayarak metnin özgül ağırlık noktalarını oluşturamadıklarını görüyoruz. Bu da elbette tek başına küçük İskender'in sayfa yöneticisi olarak üstleneceği bir durum değil. Kendisine gelen metinlerin niteliğiyle doğru orantılı.

Karabatak

Karabatak dergisi 2016 yılında altı sayı ile yayın hayatında beşinci yılını doldurdu. Günümüz kültür - sanat ortamında eksik olarak gördüğü konuları dosya konusu seçerek, alanlarında ustalaşmış yazarlarla yaptığı röportajlarla dosyaları (ve dergiyi) destekledi. Beş yıllık yayın hayatında, gizli hazinelerimiz diyebileceğimiz Mahmut Erol Kılıç, Bekir Soysal, Ekrem Demirli, İbrahim Nasrallah, Belkıs İbrahimhakkıoğlu, Gürsel Aytaç 2016 yılında derginin röportaj sayfalarında yer alan isimler oldu. Değindikleri konularla gençlere önemli mesajlar içeren röportajlar ilgiyle karşılandı.

Karabatak dergisinin ele aldığı dosya konuları da dikkat çekiciydi. Özellikle Millilik ve Evrensellik Arasında Şiir, Edebiyat ve Propaganda,

Edebiyat ve Felsefe ve 15 Temmuz Kalkışması ardından yayınlanan Edebiyat ve Direniş sayıları önemli dosya konuları olarak işlendi. Akademisyen ve fikir insanlarının farklı bakış açılarıyla ele aldıkları dosya konuları polemik üretmekten çok, fikir veren, kaynak olabilecek nitelikte metinlerden oluştu.

Elbette edebiyat dergilerinin asli amaç ve istekleri, ustalar kadar genç ve yeni kalemlere imkân olabilmektedir. Bu doğrultuda dergide Ali Ural, Ayşe Sevim, Hüseyin Akın, Hasan Akay, Nurettin Durman, Ercan Yılmaz, Mustafa Uçurum gibi usta şairlerin yanı sıra Meryem Kılıç, Sümeyra Yaman, Sevgi Yerlioğlu, Kamil Remzi Cin, Ali Seyyah, Berke Camekan, Yusuf Duruk, Çayan Özvaran gibi genç şairlere de yer verildi. Öykü bölümünde de Hüseyin Su, Necati Mert, Abdullah Harmancı, Bülent Ata, Naime Erkovan, Bünyamin Demirci, Emine Batar gibi ustalarla birlikte Berrin Erdoğan, Demet Soysal, Hümeyra Yabar, Ela Korgan gibi genç isimlere yer vererek yeni soluklar kazandırdı.

İlk eserlerini *Karabatak* dergisinde yayınlayan birçok yazar da ilk kitaplarını 2016 yılı içinde yayınladılar. İlgiyle karşılanan Av Gürültüsü (Sevgi Yerlioğlu), Deli Sesler (Berrin Erdoğan), Uykusuz Meyveler (Hümeyra Yabar), Hicaz Koro (Aziza Rüya), Uzun Kışın Suçlusu (Demet Şahin) derginin edebiyat dünyasına yeni yazarlar / şairler kazandırma amacına yönelik başarılı örnekler olarak yerlerini aldılar.

Deneme, gezi, tiyatro, sinema yazılarıyla oldukça hacimli olan *Karabatak* dergisi, edebiyat dergiciliği alanında amaç ve hedefleri doğrultusunda oluşturduğu yayın politikası sayesinde kültür hazinelerini kaybetmek istemeyen, sahip çıkan, bu alanda röportaj ve dosya konularını seçen, günümüz şair, öykücü ve yazarlarına kapı olmaya devam eden bir dergi olarak yayın hayatına devam ediyor.

Aşkar

Aşkar dergisi 2016 yılı içerisinde üç ayda çıkan bir dergi olarak dört sayı yayımlandı. *Aşkar* şiir, hikâye ve eleştiriyi merkeze alan bir yayınını sürdürüyor. Taarruzname ve Dikine Paralel bölümlerinde günümüz şiiri üze-

rine eleştirilerini sürdürdü. Mesuliyet Meselesi bölümünde İsmet Özel'in düşünce dünyası ve şiiri çerçevesinde yazılar yayımlanıyor. Ülke olarak vatan mefhumunu bize bir kere daha öğreten 15 Temmuz darbe girişimine karşı 39. sayısında "Filleri kuşların taşlarıyla ortadan kaldıran Allah var." diyerek duruşunu izhar etti. Ana kadro olan İdris Ekinci, Hüseyin Karacalar, Akif Hasan Kaya, Ferhat Nabi Güller, Özgür Ballı, Mustafa Melih Erdoğan, Aziz Mahmut Öncel, Hikmet Çamcı, İrfan Dağ, Mehmet Raşit Küçükkürtül ilgili sayılarda yer aldı. Eyüp Aktuğ, Çağrı Subaşı, Ali Yılmaz, Yasin Fişne ve Merve Parlak genç kadro olarak dergide yer aldı.

İtibar

İtibar, 2016 yılında çıkan sayılarda da okuyucularını her ay olduğu gibi usta çizer Hasan Aycın'ının çizgileriyle karşılama geleneğini bozmadı.

Dergi 2016 yılında zengin şiir, öykü ve denemelerin yanında her aya özel söyleşilerle okuyucuların ilgisini çekmeyi başardı. Ocak ayında Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden Necip Tosun'la, Şubat ayında hocaların hocası Prof. Dr. Orhan Okay'la, Mart ayında Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk ve Prof. Dr. Bedri Gencer ile, Nisan sayısında Arif Ay'la, Mayıs sayısında Asım Cüneyd Köksal ile, Haziran sayısında çıkardığı kitaplar ile dikkatleri üzerine çeken Ercan Yıldırım'la, Temmuz sayısında şair Zafer Acar ile yapılan söyleşilere yer verdi. Yeni yayın dönemine Ekim ayı ile başlatan *İtibar*, yeni dönemin ilk sayısında da ilk kitabı ile ilgi uyandıran Betül Nurata ile, Kasım ayında ilk kitabı "Yerlilik Düşüncesi" ile yankı uyandıran Murat Erol ile, Aralık sayısında ise Ayşegül Genç ve Emel Özkan ile yapılmış söyleşilere yer verdi.

2016 senesinin en önemli olayı şüphesiz 15 Temmuz darbe girişimi oldu. *İtibar* da 59. sayısı olan Ağustos sayısında darbe girişimine özel bir parantez açarak 15 Temmuz bağımsızlık direnişini selamladı. O gece darbecilere karşı sokağa çıkan yazarlar, yaşananları kaleme alıp tarihe kayıt düştüler. 15 Temmuz için çok özel bir dosya hazırlayan *İtibar*, içtenliği ile arşivlik bir sayıya imza atmış oldu.

2016'da *İtibar*'a şiirde; Hüsrev Hatemi, Mustafa Ruhi Şirin, Nurettin Durman, Hüseyin Atlansoy, İbrahim Tenekeci, Süleyman Çobanoğlu, Ahmet Murat, Mehmet Narlı, Aykut Ertuğrul, Rıdvan Tulum, Seyyid Ensar, Emine Batar, Doğukan İşler, Cafer Keklikçi Mustafa Akar, Ali Emre, Emel Özkan, Furkan Çalışkan, Handan Acar Yıldız, Mustafa Nezihi Pesen, Selma Aksoy Türköz, Mehmet Aycı, Eyyüp Akyüz, Senem Gezeroğlu, Akif Hasan Kaya; öyküde Güray Süngü, Cemal Şakar, Necip Tosun, İrem Ertuğrul, Yıldız Ramazanoğlu, Yunus Emre Özsaray, Muhsin Macit, Emine Batar, Ayşegül Genç, Numan Altuğ Öksüz, Sevgi Korkusuz, Seda Taşcı, Selma Aksoy Türköz, Akif Hasan Kaya, Senem Gezeroğlu, Seydi Alkan, Yunus Develi, Ömer Faruk Yasin gibi isimler omuz verdi.

Hem sayısal, hem de nitelik bakımından gelişen ve çeşitlenen yazar kadrosu ile edebiyat adına üretken bir ocak haline gelen *İtibar* okuyucularından aldığı olumlu tepkilerle 2017 yılında ve sonrasında birçok kaliteli işe imza atacağa benziyor.

Fayrap

Genel yayın yönetmenliğini Hakan Arslanbenzer'in yaptığı aylık popülist edebiyat dergisi *Fayrap* 2016'nın ilk sayısında Eren Safi söyleşisi ve Murat Güzel'in başyazısı ile okuyucularını selamladı. Güzel, Ahmet Hamdi Tanpınar özelinde Türk modernleşmesinin açmazlarını ve çelişkilerini tahlil etti. Şubat sayısının başyazısında Eren Safi, günümüz Türkiye'si için "münafık" kelimesinin ne anlam ifade edebileceğinin izini sürdü. Yine bu sayıda "Her Günün Siyaseti " isimli eseri hakkında Fazıl Baş'la Elyesa Koytak samimi bir söyleşi gerçekleştirdi.

Mart sayısında Yıldız Ramazanoğlu'nu dosyası ve Ali Ayçil söyleşisi yer aldı. Nisan ayının başyazısında Hakan Arslanbenzer, Türkiye siyasi tarihindeki kimlik oyunlarını ele aldı. *Fayrap* dergisi Mayıs sayısını doğduğu ay olması vesilesiyle Sezai Karakoç'a ayırdı. Özel sayıda Karakoç'un şiirini, düşüncesini ve hayatını bir arada değerlendiren yazılara yer verildi. Başyazıda Hakan Arslanbenzer, Karakoç'un ilk dönem şiirlerindeki avangard tavrın İslâmcı söylem için önemine değinirken Elyesa Koytak,

Karakoç'un henüz kitaplaşmamış hatıratını temel alarak ayrıntılı biyografisini kaleme aldı.

Dergi Haziran sayısında, Hakan Arslanbenzer'in "İslâmcılık, modernlik, şiir" başlıklı makalesiyle önemli bir tartışmayı kapağına taşıdı. Edebiyat dergilerinin hal-i pür melalini ise Temmuz sayısında irdeleyen *Fayrap* Ağustos ve Eylül ayında 15 Temmuz darbe girişimine odaklandı. Şiir, öykü, deneme ve inceleme yazıları ile darbe girişimini çeşitli boyutlarıyla ele aldı.

Ekim sayısına geldiğimizde "İslâm Sanatının Kalbi: Hüsnü Hat" dosyasını açan *Fayrap* Kasım sayısında İslâm Tasvir Sanatı başlığı ile İslâm ve Sanat ilişkisi bağlamında önemli notlar düştü. Yılın son sayısında "Laik Edebiyat Olur Mu?" sorusunu soran *Fayrap* özellikle şiir üzerinden seküler edebiyat eleştirisinde bulunan yazılara yer verdi.

2016'da *Fayrap*'a şiirde Murat Küçükçifci, Elyesa Koytak, Ceylan Öztürk, Muhammed Sarı, Sırrı Can Kara, Eray Sarıçam, Mustafa Celep, Mehmet Aycı, Merve Bayram, Esma Güneş, Nurettin Durman, Sadık Koç, Ömer Yalçınova; öyküde Yahya Arslan, Selman Seyyar, Yavuz Ahmet, Mustafa Nezihi Pesen, Mesut Bostan, Yıldız Ramazanoğlu, Sibel Eraslan, Muhsin Macit, Rabia Macit, Betül Nurata, İsmail Isparta omuz verdi. Şiir ve öykünün dışında dosya konularına ilişkin oldukça doyurucu yazılara yer veren *Fayrap* kullandığı kapak ve iç sayfa görselleri ile farklılığını devam ettirdi. 2017 yılında da yine aynı heyecanla yoluna devam edeceğe benziyor.

Türk Edebiyatı

2015 yılında Beşir Ayvazoğlu'nun yayın yönetmenliğini bırakmasının ardından şair-yazar ve akademisyen Bahtiyar Aslan'ın yönetiminde yoluna devam etti. 2015'e kadar 10 yıl boyunca derginin özellikle genç kuşak şair ve öykücülere açılarak modern Türk edebiyatı ile organik ilişkiler kurmasında kıymetli katkıları bulunan Ayvazoğlu'nun bıraktığı bu seviyeyi düşürmeden derginin yoluna devam etmesini sağlayan Aslan'ın dergiye yeni isimler katarak ilerlediği gözlendi. Günümüz edebiyatının en önemli bir-

kaç kurumsal dergisinden birisi olan *Türk Edebiyatı*'nın yayınını hiç aksatmadan sürdürmesi, güncel olan ile irtibat kurarak merkez dergilerden olmaya çalışması, geleneksel kadrosunun yanı sıra yeni isimlere kapılarını açarak kendisini yenilemesi Bahtiyar Aslan döneminin de belirgin özelliği olduğu söylenebilir. "Ebebiyat ve Kimlik" (Şubat 2016), "Necatigil 100 yaşında" (Nisan 2016), "Ömer Faruk Akün" (Temmuz 2016), "Hikâye Özel Sayısı" (Ağustos 2016), "Mehmet Âkif" (Aralık 2016) gibi özel dosyalar hazırlayan derginin 2016 yılında kuşkusuz en unutulmaz sayısı 15 Temmuz darbe girişimine karşı okuruna sunduğu Eylül 515 tarihli sayısıdır. "Kahraman Bekleyen Yığınlarını Kahramansız Bırakma Allah'ım" kapağı ile çıkan derginin sunuş yazısı niteliği taşıyan "Mankurtlar ve 15 Temmuz" başlıklı ve manifesto olarak değerlendirebileceğimiz metnini Bahtiyar Aslan kaleme aldı. Birçok yazarın darbe karşıtı metin ve şiirlerinden meydana gelen bu özel sayıda İskender Pala, Bülent Tokgöz, Mehmet Aycı, Yasin Mortaş, Ahmet Şenol Kılıç, Mehmet Samsakçı, İbrahim Öztürkçü, İsa Kocakaplan, A. Yağmur Tunalı, Ertan Örgen, Mehmet Narlı, Hüseyin Akın, Abdurrahman Şen, Ayşe Göktürk Tunceroğlu, Özcan Ünlü, Mehtap Altan, Erhan Genç gibi isimler vardı. Edebiyat, kültür, sanat ve düşünce dünyasının önemli isimleri ile yaptığı söyleşilerine 2016 yılı içerisinde de devam eden *Türk Edebiyatı* Ekim 516. sayısında Kültür ve Turizm Bakanı Nabi Avcı ile enformasyon, kültür, felsefe ve eğitim üzerine konuştu. Yıl içerisinde değişik sayılarda Askar Aytmatov, Senail Özkan, Prof. Dr. Mustafa Argunşah, Mehmet Çebi, Doç. Dr. Vahit Türk, Prof. Dr. Necati Demir gibi isimler ile söyleşiler gerçekleştirildi.

Yasakmeyve

2003 yılının Şubat ayında okuyucularına merhaba diyen *Yasakmeyve* yayın hayatındaki yolculuğuna 2016'da da başarı ile devam etti. İki aylık periyodla çıkan ve yazı işleri müdürlüğünü Özge Ercan, genel koordinatörlüğünü Çağıl Ener, editörlüğünü Gülce Başer'in yaptığı *Yasakmeyve* Ocak-Şubat sayısında hem şair, hem psikiyatr bir ismi, Yusuf Alper'i konuk etti. Sinan Akyol, Hüseyin Peker, Yunus Koray, Haydar Ergülen, Duygu Kankaytsın, Aslıhan Tüylüoğlu, Osman Nuri Aydın, Veysel Çolak "Şair ve

Okurları" bölümünde şaire şahitlik eden yazıları ile yer aldı. Geçen yıl başlayan "Engel Tanımayan Şairler" dosyası bu sayıda da yer buldu kendine.

"Diyalojik Okuma", "Edepli Magazin" gibi bölümlerle şiirin nabzını kaliteyi gözeterek tutmayı sürdüren *Yasakmeyve* Mart-Nisan sayısında yıllardır kadının yeryüzündeki konumunu sorgularken Anadolu'dan esintiler de taşıyan şiirler yazan Arife Kalenderi konuk etti kapak dosyasında. Betül Dünder, Emel İrtem, Turgay Kantürk, Nilay Özer, Kadir Aydemir ve Nilüfer Altunkaya gibi isimlerin değerlendirmelerinin yer aldığı sayıda ayrıca "Şair ve Burcu" dosyaya taşınan konular arasındaydı.

Mayıs-Haziran sayısında geldiğimizde mitlerden efsanelere uzanan çok katmanlı şiirlerinden tanınan ve şiir geleneğimizle bağlarını sıkı tutan bir şair olan Aydın Afacan'a "Şair ve Okurları" dosyasıyla kapağında yer veren *Yasakmeyve* "Şair ve Arkadaşı" bölümünde yine şairleri arkadaşlarından tanıma fırsatı sundu.

Temmuz-Ağustos sayısında Ahmet Telli'nin 70. yaşını kutlayan dergi "Şair ve Okurları" dosyasında İsmail Mert Başat, Mahmut Temizyürek, Didem Gülçin Erdem, Ali Özgür, Mehmet Said, Fergun Özelli ve Şeref Bilsel'in Ahmet Telli okumalarına yer verdi.

Derginin Eylül-Ekim sayısında Tahir Abacı, Figen Abacı, Adil İzci, Betül Dünder, Gülce Başer, Gültekin Emre, Şeref Bilsel, Mehmet Erte, Altay Ömer Erdoğan tarafından "Şair ve Okurları" dosyasına Enver Ercan konuk edildi. Ayrıca "Günümüz Amerikan Şiiri" dosyasının yer aldığı sayıda Seyhan Erözçelik ölümünün 5. yılında anıldı. Her ay olduğu gibi derginin "Diyalojik Okuma" bölümünde önemli yazılara yer verildi.

Yasakmeyve yılın son sayısında ise Osman Serhat Erkekli'yi konuk etti. Murat Karacan, Emel İrtem, Şeref Bilsel, Nurullah Can, Erkut Tokman, Serdar Koçak, İnci Aydın ve Sevil Avşar'ın yazıları ile katkıda bulunduğu dosyada şairin değişik yönleri ortaya konuldu. "Günümüz Amerikan Şiiri" dosyasına devam edildi. "Şairler Kahvehanesi" bölümünde konukları Dertli, Hamamizâde İhsan Bey ve Necip Fazıl oldu. *Yasakmeyve*'de dikkati çeken bölümlerden biri de çizgilerin yer aldığı "Şiyir Sevişgenler". Söylenemeyenlerin çizildiği bu bölüm okuyucuların dikkatini bu senede çekmeye devam etti.

2016'da istikrarlı ve samimi yürüyüşüne devam eden *Yasakmeyve* anlaşılan o ki Türk şiirinin mütevazı ancak aynı zamanda nitelikli kalemleriyle 2017'de de Türk şiirine can vermeye devam edecek.

Hece Öykü

Hece Öykü dergisi 2016 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi öykü ve edebiyatın çeşitli alanlarıyla alakalı ya da başka disiplinlerle öyküyü buluşturan hacimli dosyalara yer verdi.

"Edebiyatta ve Hikâyede Lirizm" (73. sayı), "Tarih ve Öykü" (74. sayı), "Edebiyatta Evrensellik ve Yerlilik" (75. sayı), "Öykü Eleştirisi" (76. sayı), "Kahramanınızla Aranız Nasıl" (78. sayı) başlıklarıyla yayımlanan bu dosyalarla öykünün imkânlarının gözlendiği ve tarih gibi bir yönüyle akraba sayılacak disiplinlerin öyküyle ilgisi araştırılarak yeni yollar açmaya çalıştığı gözlenmektedir. Yıl boyunca dergi genç, yaşlı her yaştan öykücü için zihin açıcı sayabileceğimiz, Rasim Özdenören'in kaleme aldığı giriş yazılarıyla açıldı. Bu yıl *Hece Öykü*'de çeviri öyküye, bilhassa çağdaş Arap edebiyatına önem verildiği ayrıca göze çarpan hususlardan birisi. Bu kıymetli; çünkü aynı coğrafyayı paylaştığımız halklarla birbirimizin edebiyatına yabancı olmamız nereden baksanız saçma. Yüzyıldır süren bu saçmalığı düzeltme yolunda atılacak her adım ümit verici. Yıl boyunca dergide Kamil Yeşil, Hayrettin Orhanoğlu, Selvigül Kandoğmuş Şahin, Mehmet Kahraman, Recep Seyhan, Senem Gezeroğlu, Yeliz Baloğlu, Numan Altuğ Öksüz, Betül Ok gibi pek çok isim öykü ve yazılarıyla yer aldılar.

Rasim Özdenören'in yayın yönetmenliğinde yoluna devam eden *Hece Öykü*, öykünün ve edebiyatın merkezinde kalmayı bu yıl da başardı.

PostÖykü

PostÖykü 2015'in son sayısında başladığı Acaib-ül Mahlûkat atölyesine 2016'da da devam etti. Atölye kapsamında her sayı, Doğu'ya has fantastik mahlûklardan ikisi dergi okuruna sunuldu. Birçok genç öykücü bu vesileyle öykü üretmiş ve dergide yayımlamış oldu. Atölye dışında her sayıda

minimum sekiz öyküyle çıkan *PostÖykü*'de öykülere ek olarak çeşitli eleştiriler ve incelemeler yayımlandı. Cemal Şakar, Burcu Bayer ve Abdullah Başaran 2016 yılında *PostÖykü* dergisinde en çok eleştiri yayımlayan kalemler.

Remzi Şimşek editörlüğünde hazırlanan PostKitap ise her sayı farklı yayınevlerinden çıkan güncel kitapları takip etti ve *Post* okuruna iyisiyle kötüsüyle edebiyat dünyasında olup bitenleri sundu. Kısa süreli de olsa dergide, dört sayı çizgi öykü hazırlandı. Yerli ve yabancı kıymetli yazarların öykülerini görsel açıdan çalışan *PostÖykü*, Eylül-Ekim 2016 sayısında Ömer Halisdemir'in 15 Temmuz kahramanlığını da bir çizgi öykü ile ölümsüzleştirdi.

Dergi, 2016 yılının son sayısında Acaib-ül Mahlûkat atölyesini kapattığını ve 3. yılında her sayı bir dosya çalışacağını okuruna duyurdu. Kasım-Aralık 2016 sayısında Mit ve Öykü dosyasıyla çıkan *PostÖykü*, 2017'nin ilk sayısında Fantastik ve Öykü dosyasını okuruna müjdeledi.

Aykut Ertuğrul'un yayın yönetmenliğinde 3. yılında yayın serüvenine hız kesmeden devam eden *PostÖykü*'nün; öykü editörlüğünü Arda Arel, dosya editörlüğünü Burcu Bayer ve PostKitap editörlüğünü Remzi Şimşek yapıyor.

Merkezkaç

2016, taşra dergi ve fanzinleri açısından da hareketli bir yıldı. Bunlar içerisinde en dikkat çekenlerden biri Dursun Göksu'nun çıkarmış olduğu Merkezkaç isimli tek yapraklı yayındı. Bu yayının en dikkat çekici yönü, şiir dergisinin kalitesini hacmiyle orantılı görmesinde değil odağa aldığı konularda net bir bakış sergilemeye çalışmasıydı. Teorik düzyazılar, ele alınan dönemlerin tamamı üzerinde kapsayıcılık gözetildiğinden ve derginin hacmi buna müsaade etmediğinden yer yer aksasa da "Yek Şiir" adlı tek bir şiiri incelemeye odaklanan bölüm, yayını ayrıksı kılan başlıca etkendi. *Merkezkaç*'ın bir diğer üzerinde durulması gereken niteliği, yayımladığı şiirlerde tek bir anlayışa bağlı kalmadan gayet nitelikli ürünler seçebilmesi. 2. sayıda Muhammed Sarı'nın "Açık Toplum" ve Liman Mehmetcihat'ın

"Yamuk Budunlular", 6. sayıda Murat Çelik'in "Evine Giremedim, Çünkü" ve 8. sayıda Barış Özgür'ün "Borç Biter mi Şiiri" adlı şiirleri, merkez dergilerin birçoğunda görülmeyen kaliteye sahip. Burada şairlerin tercihleri de söz konusu. Bu kadar yıllık dergiler varken fanzine, tek yapraklık bir şiir yayınına şiir vermeyi tercih eden şairlerin çokluğu karşısında merkez dergiler de kendilerini sorgulamalı, yaptıkları işin odağını net ayarlamalı diye düşünüyorum.

Ay Vakti

Şeref Akbaba'nın yayın yönetmenliğini yaptığı *Ay Vakti*, düşünce-kültür ve edebiyat dergisi olarak Ekim 2000'den beri iki ayda bir çıkıyor. 17. yılına giren *Ay Vakti*'nin 165. sayısı Kasım 2016'da çıktı.

Şeref Akbaba, Nurettin Durman, Mustafa Özçelik, Arif Dülger, Cevat Akkanat, Bestami Yazgan, Nurullah Genç, Kamil Eşfak Berki, Ekrem Kaftan, Mehmet Baş, Ali Yaşar Bolat, Nazım Payam, Fatih Topaloğlu şiirleriyle, Emrah Bilge Merdivan, Nurşah Karaca, Cemil Köksal, Sevgi Korkusuz, Serdar Üstündağ, Dilara Pınar Arıç, Seher Özden Bozkurt, Semra Saraç, Nurten Çakır, Müjdat Er öyküleriyle, Bekir Oğuzbaşaran, Âdem Turan, Recep Garip, Şakir Kurtulmuş, Necmettin Evci, Fahri Tuna, Özlem Doğan, Niyazi Karabulut, Ayhan Sağmak deneme ve inceleme yazılarıyla dergiye katkı veren sanatçılar olarak dikkat çekiyor. Genç şair ve yazarların da hayli katkıda bulunduğu *Ay Vakti*'nin her sayısı Şeref Akbaba'nın sabrını, gayretini, estetik kaygısını ve sanatçı duyarlığını yansıtıyor.

Eylül-Ekim 2016 sayısı, 15 Temmuz özel sayısı olarak yayımlandı. Birbirinden güzel şiir ve yazıların yer aldığı bu özel sayının tarihe önemli bir not düşme anlamında edebiyat dünyamızda çok önemli bir yer tutacağına inanıyorum.

Birnokta

Edebiyat tarihimizde gerek yayımlandığı süre, gerekse içerik titizliği ile yer alacak dergilerden birisi olan aylık edebiyat dergisi *Birnokta*, 2016 yılında da yayın akışını ve özgün çizgisini koruyarak yürüyüşünü sürdürdü. Mürsel Sönmez yönetiminde Aralık ayı itibariyle 179. sayıya ulaşan dergi, ürünyoğun diye nitelediği çizgideki istikrarını koruyor. Ağırlığını şiir ve hikâyenin oluşturduğu dergide, bu iki türe ait nitelikli ürünler yayımlanıyor. Günümüz şiirinin, sesi de şiiri de kıvam bulmuş şairlerinin yanında genç şairlerin de yer bulabildiği *Birnokta*, bu yönüyle kuşaklar arasında bir iletişim ve etkileşim imkânı da sunuyor. Deneme ve inceleme yazılarında ise derginin her sayısında yer alan ve konsantre ufuk açıcı metinler denilebilecek sunuş yazıları yol açıcı oluyor. Çağın, insanlığın karşı karşıya kaldığı sorunların ve "egemen kötülük" diye niteledikleri güçlerin oluşturduğu trajediye ışık tutan denemelerle de bir "çağ bilançosu" veya tutanağı oluşturuyor.

Her yıl olduğu gibi şiirin ağırlıklı olarak yer aldığı *Birnokta* dergisinde, birçok isim yer aldı. Bünyamin Durali, Arif Dülger, İbrahim Eryiğit, Nurettin Durman, Süleyman Çelik, Bünyamin K, Zafer Acar, Özcan Ünlü, Tayyip Atmaca, Suavi Kemal Yazgıç, Resul Tamgüç, Aykut Nasip Kelebek, Mahmut Avcı, Eray Sarıçam, Berat Bıyıklı, Abdurrahman Adıyan, Yağız Gönüler, Ulvi Ali Birkardeşler, Tuncay Günaydın, Erol Yılmaz, Murat Soyak, Mehmet Baş, Rasim Demirtaş, Emre Miyasoğlu, Kadir Ünal, Ercan Ata, Tunay Özer, Ulaş Konuk, Ahmet Şefik Vefa, Yahya Kurtkaya, Nuh Er, Recep Şükrü Güngör, Ahmet Uğur Keltek, Mustafa Karasoy, Ali Çotu, Hüseyin Gök gibi isimler dergide şiirleriyle yer aldılar.

Birnokta'nın hikâyecileri ise ağırlıklı olarak dergide yetişen isimler. Aliye Akan, Ahmed Sadreddin Öztürk, Derya Yanık, İbrahim Kaya, Engin K. Demir, Erdal Noyan, Sevil Tepe, Selvigül Kandoğmuş Şahin, Cengiz Karaefe derginin daimî hikâyecileri oldular. Ezgi Fatma Açıkgöz'ün hem hikâye, hem de denemeleri ayrıca anılması gereken içtenlikli ve titiz metinlerdi.

Mehmet Kurtoğlu ve Tahsin Hamdi Yılmaz'ın zihniyet oluşturan ve kimileri ise cesaret gerektiren yazıları *Birnokta* dergisine zenginlik katan yazılardı. Mustafa Nurullah Celep'in edebiyata dair değinileri ve şairliğinin yanında hikâyeciliğini göstermesi de ayrı bir bilgi olarak zikredilebilir. Kitap tanıtım yazıları, görül-e-meyen kimi isimlere ışık tutan söyleşiler de ayrı bir renk kattı dergiye. Eleştiriye mesafeli duran *Birnokta*, bu yıl da yalnızca "insanlık durumu"na dair yerel ve evrensel sorunlar konusunda ödünsüz ve keskin denilebilecek denemeler yayımladı.

15 Temmuz darbe girişimine karşı net tavır alan ve yaşanılan o zor süreçte dergi kadrosu olarak hainlerle sıcak temas noktalarında fiilen bulunan ve direnişi soluyan ve yaşayan *Birnokta*, olayın ardından tümüyle "özel" sayı olarak çıkan ilk dergi oldu. Bu, bir anlamda derginin çıkışından itibaren izlediği muhalif ve anti emperyal tutumun, yerli ve millî olana sadakatinin de tescili olarak tarihe geçti. Piyasaya, reel politik'e, mal ve şan biriktirmelere karşı ve onlardan özgür; insana, söze ve hakikate "bağlı" olan *Birnokta*, 'kalemin kâğıda değdiği andaki ilk noktanın yazının zuhur anası olduğunu göstermeyi sürdürüyor.

Sözcükler

"Edebiyatın sorgulama, eleştirme, uzlaşmama, yetinmezlik gibi temel değerlerinin savunusunu" kendisine bir görev bilen *Sözcükler* ekibi "değerler aşımına karşı edebiyatın değerlerini öne çıkarmak, yüceltmek gayesiyle saf, som bir edebiyatın soluklanma alanı olma" iddiasıyla 2016 yılında da önemli sayılara imza attı.

Sözcükler 2016'nın Ocak-Şubat sayısında Oğuz Atay'ın bilinmeyen fotoğraflarını kapağa taşıyarak merhaba dedi okuyucularına. Yılın ilk sayısında *Sözcükler* ayrıca Nâzım Hikmet'in 1951'de yazdığı ancak sonradan kaybolduğu için Türkçesi basılamayan ve kitaplarında bulunmayan "Nâzım'ın Oğlu Memed'in Fransa'ya Mektubudur" başlıklı şiirini Rusçadan ve Fransızcadan yapılan iki ayrı çeviriyle sundu. Cevat Çapan ve Mehmet Serdar, Emin Özdemir imzalı yazıların yanı sıra aramızdan ayrılan şair Gülten Akın'ı Yüksel Pazarkaya da bir yazıyla andı.

Mart-Nisan sayısında çağdaş şiirimizin önde gelen ozanlarından Behçet Necatigil'i 100. doğum yılında, özel bir sayıyla anan *Sözcükler*, ünlü şairimizle ilgili arşivlik bir sayıya imza attı.

Sözcükler'in Mayıs-Haziran sayısında geçen yıl 100. doğum yılı kutlanan Melih Cevdet Anday için bu yıl da devam eden anma günlerinden Enis Batur ve Cevat Çapan'ın konuşmalarını gördük. Ferid Edgü'den bir inceleme yazısı ve Cemil Kavukçu'dan bir öykü ile renklenen sayıda ayrıca desenleri ile Süleyman Çağlayan yer aldı.

Temmuz-Ağustos sayısında *Sözcükler*, Nâzım Hikmet - Kemal Tahir dostluğu iki yazarın mektuplarında bütün boyutlarıyla görülebileceği bir bölüme yer verdi. Emin Özdemir, Selda Uygur, Mehmet Serdar sayının diğer yazarlarıydı.

Eylül-Ekim sayısında *Sözcükler*, darbeler üzerine görüşlerini açıklayan bir giriş yazısı ile okuyucularının karşısına çıktı. Bu sayıda Yaşar Kemal'in 1997'de Frankfurt Kitap Fuarı'nda Barış Ödülü almasının ardından Köln Radyosu'nun canlı yayınında Yüksel Pazarkaya ile yaptığı söyleşi yer alıyor. Emin Özdemir'in Yaşar Kemal'in romanları arasında yaptığı gezinti ve günümüzün önde gelen edebiyat eleştirmenlerinden Terry Eagleton'a ait: Postyapısalcılığın Ölümü de derginin bu sayısında yerini aldı.

Yılın son sayısında ise *Sözcükler*, Nâzım Hikmet'in son eşi Vera Tulyakova'nın kızı Anna Stepanova'yla yeni yapılan bir söyleşiye yer verdi. Nedret Öztokat Kılıçeri ise çağımızın en yakıcı sorunlarından birini, "cahiller yetiştiren eğitim sistemi"ni, Fransa'daki tartışmalar çevresinde ele aldı. Son sayıda yine Emin Özdemir edebiyat ve hayat ilişkisini irdelerken Selda Uygur'un öykü eleştirisi yer aldı.

Derinlikli ve ayrıntıyı önemseyen bakış açısı ile Türk edebiyatına kuramsal katkılar da sunan *Sözcükler* 2016 yılında titizlikle örülmüş sayılar çıkarmaya devam etti.

Bireylikler

İlk sayısı Mart-Nisan 2005 yılında çıkan ve "Bireylikler İçin Beyhude Çağrı" sloganı üzerinden kendisine poetik bir mevzi edinmeye yönelen dergi, şair-eleştirmen Halim Şafak'ın yayın yönetmenliğinde iki ayda bir çıkmaya devam etti. Kayseri'den edebiyat dünyasına ulaşan *Bireylikler*'in kendinden evvelki *İmlasız* ve *Post-İmlasız* isimli dergiler ile akrabalığından söz edilebilir. Her ne kadar *İmlasız* ve *Post-İmlasız*'ın felsefi düzlemde yaslandıkları "anarşizm" meselesine *Bireylikler* bahsi geçen bu dergiler kadar yoğunlaşmasa da mevcut edebiyat ortamı düşünüldüğünde kendisine özgün bir yayın anlayışı inşa ettiğini söyleyebiliriz. Ocak-Şubat 2016 tarihi itibariyle 66. sayısına ulaşan ve yayın periyodunu aksatmayarak okurunu ciddiye aldığını gösteren dergi 2016 yılında da düzenli biçimde çıktı. Şiir yayını ile beraber poetik metinler ve şairlerin daha çok yeni çıkan kitapları üzerine gerçekleştirilen söyleşiler yaparak edebiyat ortamının güncel trafiğinden uzak kalmayan *Bireylikler*'e has bölümlerin ilk sayıdan itibaren düzenli biçimde yayınlanıyor oluşu da önemli. Bu bölümlerden birisi "Dip Sarnıç". Edebiyat, sanat, kültür, siyaset ortamı içerisinde kendisine önemli yerler aralamış isimlerin vefatlarını merkez alan bu bölüm aynı zamanda derginin güncel olanla irtibat kurduğu en organik alan. Yine Halim Şafak'ın dergide, ilgili görsel malzemelerle desteklediği ve uzun süre yazdığı "Bireysel Milas Ansiklopedisi" (sonra Milas Belediyesi Yayınları'ndan kitaplaştırıldı) başlıklı bölüm de bu anlamda zikredilebilir. Derginin Mayıs-Haziran 2016 tarihli 68. sayısında, Mart 2016'da yitirdiğimiz şair-eleştirmen Ahmet Oktay üzerine kaleme alınmış bir giriş yazısı ve Halim Şafak'ın daha evvel bir başka dergide (Kavram Karmaşa) yayınladığı Ahmet Oktay söyleşisi dikkat çekti. Bireylikler'de ismine sıklıkla rastladığımız şair ve yazarların bazıları şunlar: Ahmet Oktay, Recep Özkan, Ertuğrul Meşe, Hakkı Çınar, Reha Yünlüel, Özge Kocatürk, Muhsin Şener, Hayri K. Yetik, Oğuz Ateşoğlu, Süleyman Aytaç, Arif Madanoğlu, Özgür Özdemir, Erdoğan Altun, Sebahattin Umutlu, Ümit Şener Ta, İsmail Güney Yılmaz, Hüseyin Serin, Fergun Özelli ve Sevinç Korkmaz Dinç. *Bireylikler* Kasım-Aralık 2016 tarihi ile 71. sayıya ulaşarak yıl içerisinde düzenli yayın periyodunu korudu.

Mahalle Mektebi

Konya'dan hazırlanan *Mahalle Mektebi* Ocak-Şubat 2016 tarihi ile ulaştığı 27. sayısında günümüz öykücülüğünün önemli isimlerinden Abdullah Harmancı için hazırlanmış özel dosya ile çıktı okurunun karşısına. Harmancı'nın öykü dünyamızdaki özgün yerini anlamaya yönelen metinler, kitaplarının derin kazısına yönelen yazılar, özel dostlarının kendisi hakkındaki düşünceleri gibi alt başlıklar halinde ele alabileceğimiz bütünü sunan bu dosyanın ileride bir başvuru kaynağı olarak yerini alacağını şimdiden söylemek mümkün. İki ayda bir yayınlanma periyodunu düzenli biçimde koruyan derginin ilerleyen sayılarında dosya konuları temalara yönelerek "Meydan", "Şifa" gibi başlıklarla devam etti. Künyesinde sahibi olarak Ahmet Yasin Candan gözüken, Ulvi Kubilay Dündar'ın genel yayın yönetmenliğinde çıkan ve Köksel Alver, İbrahim Demirci, Abdullah Harmancı gibi yetkin isimlerin danışmanlığında yayınlanan *Mahalle Mektebi* 2016 yılı içerisinde de aksatmadan yolculuğunu sürdürdü. Özel dosyalarının haricinde edebiyat, sanat, kültür ve düşünce dünyasının önemli isimleri ile söyleşiler yaparak tarihe anlamlı notlar düşen dergi, İbrahim Kunt ile kadim edebiyatımız üzerine, Ahmet Çaycı ile oryantalizm ve sanat üzerine, Yasemin Karahüseyin ile romancılığı üzerine, Yunus Develi ile öykücülüğü üzerine, Hilmi Uçan ile eleştiri üzerine söyleşiler gerçekleştirdi. İlk sayısı Eylül-Ekim 2011 tarihini taşıyan *Mahalle Mektebi* dergisinde ürünlerine sıklıkla rastladığımız isimlerin bazıları şunlar: Köksal Alver, Abdullah Harmancı, Ulvi Kubilay Dündar, Hasan Harmancı, Vural Kaya, Ahmet Sarı, Mehmet Kahraman, Yunus Develi, Ömer Korkmaz, Abdullah Kasay, Recep Kayalı, Zeynep Tenekeci, Süleyman Aydemir, İbrahim Kunt, Emine Acar, Muammer Ulutürk, Gülhan Tuba Çelik, Ejder Ulutaş, Peyami Sefa Gülay.

Yolcu

1998 yılında yayınladığı ilk sayısından itibaren kendine mahsus bir tavır geliştiren ve edebi, estetik poetikasını protest bir zemin üzerinden oluşturmaya çalışan *Yolcu* dergisi, aradan geçen uzun zaman dilimine rağmen

çıkışındaki "karşı dil"i korumaya gayret gösteriyor. Ancak *Yolcu*'nun son yıllarda aksayan yayın periyodu ve sırası gelen sayının ne zaman okuruna sunulacağı sorusu derginin bir yenilenme yapması gerektiğini gösteriyor. 2016 yılı içerisinde sadece iki sayı ile okuruna ulaşabilen *Yolcu*'nun bu yorgun yayın periyodunun gözden geçirilmesi gerektiği ortada. Aksi halde derginin çıkışını gerçekleştirdiği 28 Şubat yıllarından bu zamana ortaya koyduğu birikim ve okuru ile kurduğu özel bağ gevşeyecek gibi. Ömer İdris Akdin'nin genel yayın yönetmenliğinde çıkan derginin ilk sayılarından itibaren orta sayfada yer alan söyleşileri her daim önemini korudu. 98 yılından bu zamana kadar Türkiye siyaseti, şiir ve edebiyatı, düşünce hayatı üzerine birçok önemli isim ile söyleşiler gerçekleştirildi. Bu söyleşilerin kitaplaşarak kayıt altına alınması ve yeniden dolaşıma sokulması ilginç bir fikir olabilir. 2016 yılında 79. sayısına ulaşan derginin orta sayfasında yer alan söyleşi yine önemini koruyan bir metin. Genç kuşak şair, yazarlardan Güven Adıgüzel'in yıl içerisinde yayınlanan ve müzik meseleleri üzerine dair denemelerden meydana gelen kitabı merkez alınarak gerçekleştirilen söyleşide Farabi'den Müslüm Gürses'e ulaşan farklı bir söyleşi gerçekleştirilmiş. 15 Temmuz darbe girişimi ardından Temmuz-Ağustos-Eylül 2016 tarihli 80. sayısını çıkartan dergi "Allahuekber Gerisi Yalan" manşet kapağı ile okura sunuldu. Başta Ömer İdris Akdin'in "Muhtasar Cenk Hikâyeleri" yazısı olmak üzere 15 Temmuz darbe girişimine karşı kaleme alınmış birçok metinden oluşan derginin bu sayısı âdeta arşivlik sayılabilir. 80. sayısının orta sayfa söyleşi ise şair-yazar Mehmet Aycı ile şiir, edebiyat ve Türkiye meseleleri üzerine yapıldı. Bu sayıdaki bir başka söyleşinin ise 2016 yılı içerisinde ilk şiir kitabını yayınlayan şair İbrahim Yolalan ile gerçekleştirildiğini görüyoruz. *Yolcu*'ya uzun yıllardan beri sinema merkezli yazıları ile destek veren Banu Özbek, 80. sayıda önemli otobiyografik filmlerden birisi olan "Into The Wild" üzerine çözümlemeler yapmış. Özbek'in yazıları kitaplaşmayı bekliyor. *Yolcu*'nun yıl içinde yayınlanan iki sayısında ürünlerini okuduğumuz isimlerin bazıları şunlar: Bülent Sönmez, Mustafa Uçurum, Bilal Can, Faik Öcal, Dursun Ali Sazkaya, Selçuk Küpçük, Serkan Türk, Davut Güner, Özcan Ünlü, Berat Bıyıklı, Salim Nacar, Nadir Aşçı, Faik Öcal, Ali Korkmaz, Mustafa Everdi, Banu Özbek, Hikmet Kızıl, Faik Adıyaman, Metin Kondel, Müştehir Karakaya.

Değirmen

Rüstem Budak'ın yayın yönetmenliğinde çıkan *Değirmen* edebiyat ve düşünce dergisi son yıllarda yılda bir ya da iki kez yayınladığı özel sayılar ile varlığını devam ettirir hale geldi. 2015 yılı içerisinde hiç yayınlanmayan derginin daha önceki yıllarda başucu niteliği taşıyan Yüzyılın Filmleri, Yüzyılın Müzikleri, Yüzyılın Kitapları, Yüzyılın Dergileri gibi temalar etrafında toplanan özel sayıları arşiv niteliğinde. Yüzyıl boyunca Türkiye'nin edebiyat, sanat, dergicilik, düşünce, müzik gibi alanlarında ortaya konmuş birikimi gün yüzüne çıkarmayı amaçlayan bu çabanın takdire değer olduğu tartışma götürmez. Uzun süredir hazırlığını sürdürdüğünü bildiğimiz Yüzyılın Filozofları özel sayısını 2016 yılı içinde yayınlayan *Değirmen* bir anlamda Osmanlı düşünce geleneği ile modern Türkiye'nin bağını kurmaya çalışan bir birikim koydu ortaya. 2016'da bu tek sayıyı yayınlayan dergi Ali Suavi'den Prens Sebahaddin'e, Mustafa Şekip Tunç'tan Ahmet Şevket Paşa'ya, Rıza Tevfik'ten İsmail Tunalı'ya, Kenan Gürsoy'dan Mevlüt Uyanık ve Teoman Duralı'ya kadar Türk düşünce hayatını etkileyen isimlerin felsefi poetikaları, arayışları, düşünce sistematikleri üzerine kaleme alınmış metinlerden oluştu.

Dil ve Edebiyat

Dil ve Edebiyat dergisi 2016 yılında her ay bir konuyu işlemeye çalıştı. Ocak ayı "İktidarın Kültürü mü, Kültürün İktidarı mı?" başlığıyla kültürel iktidar tartışmalarına ayrıldı. Üzeyir İlbak'ın aynı başlıklı yazısı ile Yusuf Akçay'ın "Kültür Politikaları" başlıklı yazısı dosya konusuna değinen yazılardı. Ayrıca şiirler, söyleşiler ve deneme türündeki eserlerle zenginleşen sayı *Dil ve Edebiyat*'ın genel yapısını yansıtıyor. Şubat sayısı "Bir Bildirinin Saklı Yüzü: Akademisyenler", Nisan sayısı F klavyenin gerekliliği, Mayıs sayısı "Batı'nın Deli Gömleğini Kuşanan Aydın / Sanatkâr / Entelektüel" başlığı ile çıktı. Haziran ayında "Yeni Türkiye'nin İnşası Sürecinde Büyük Doğu Fikriyatının Şairini Anlamak", Temmuz ayında "Milli Hafızamız Arşivlerimiz", Ağustos ayında "Aklı ve Kalbi Devşirilmişlerin Darbesi" konuları işlendi. Ağustos sayısında yazı ve şiirlerin büyük çoğunluğu darbe

girişimiyle ilgiliydi. Ekim'de "Maarif Meselesi"ne eğilen dergi, Kasım'da "Terör, İşgal, Tarih, Miras ve Gönül Coğrafyamızda Nöbet" başlığıyla çıktı. Aralık ayını bir konuya bağlamadan serbest bir şekilde hazırladı. Her ay şiir ve deneme türündeki yazılarla zenginleşen dergide, Nurettin Durman'ın günlükleri, Necmettin Evci'nin konuşmanın ve sözün felsefesine dair yazdığı yazılar derginin dikkat çeken bölümleri arasındaydı.

Yedi İklim

Yedi İklim dergisi yıllara yayılmış edebiyat, sanat birikimiyle ve Ali Haydar Haksal'ın ısrar ve istikrarıyla yoluna devam ediyor. 2016 sonunda 321. Sayısına ulaştı. Şiire, öyküye, tahlil yazılarına verdiği önem aynı ciddiyetle devam ediyor. *Yedi İklim*'de eleştiri genellikle şiir kitapları üzerinden yürüyor. Hasan Aycın ustalığıyla, içinde tonajı yüksek manalar bulunduran çizimlerine devam ediyor. Necip Tosun, Arif Ay, Ali Sali, Hüseyin Su ile yapılmış söyleşilere ayrıca dikkat etmek gerekiyor. *Yedi İklim* genç şair ve yazarlara alan açma konusunda hassas. Usta yazar ve şairlerin seslerinin yanında gençlerin sesleri de gayet gür. Bu da önemsenmesi gereken başat hususlardan. Dergi, Ağustos sayısında cereyan eden darbe girişimine karşı duruşunu "Karanlık Bir Gecede Göğe Ağan Sala Sesleri" başlıklı giriş yazısıyla gösterdi.

Basın

Taceddin Ural

2016'DA MEDYA

Taceddin Ural

Neredeyse iki asra yaklaşan geçmişiyle fazlasıyla olgunlaştığı umulabilecek basın hayatımız, olgunlaşmak şöyle dursun, yapısal sorunların kıskacından bir türlü kurtulamıyor, ilâveten yeni teknolojilere eklemlenip bu sorunları daha da kalıcı kılıyor.

Gazete, televizyon, internet vasıtasıyla haber vermek, haberdar olmak, malumatı yaymak, malumat edinmek... Bütün bunlar medyaya müteallik işlerden. Malum; önceleri matbuat denirdi, sonra basın oldu ve hanidir de medya diye tesmiye ediliyor. Osmanlı-Türkiye'deki ilk gazete olan Takvim-i Vekayi'nin 11 Kasım 1831'deki yayın hayatına başlaması esas alınacak olursa 186 yıllık mazisi olan bir medya geçmişimiz var.

Evet, 186 yıllık bir mazi, haniyse iki asır. Hâl böyle olunca, bunca uzun bir süre geçince, elbette bu süreçte; "oturmuş, süreklilik kazanmış, geleneği oluşmuş, kurumları kökleşmiş, tecrübeleri birikmiş bir yapı"dan da söz ediyoruz demektir. Nerdeyse bir "sektörel karakter"den bile bahis mümkün. Bugün, bu oturmuş karaktere bakıldığında, bu karakter çerçevesinde yaşanmış geçmişe bakıldığında, bu karakterin etkilediği bugüne bakıldığında ise ne kadar olumlu şeylerden bahsedilebilir, orası meçhul.

Tabii, "medya" dediğimizde, karmaşık ve yaygın bir kompleks sözkonusu. Yani, basit anlatımıyla bir "haber ver, haber al" trafiği değil söz konusu olan. İç içe geçmiş, halka halka yayılan bir mekanizma. Cep telefonundan televizyona, gazeteden reklâmlara, afişten sinemaya, bilboarddan dergiye uzanan karmaşık ve yaygın bir sistem. Gazete, dergi, roman, tiyatro, sinema, radyo, televizyon, reklâm, video, CD, sms, bilboard, internet son iki asırda hayatımıza peş peşe giren iletişim mecraları.

Bu mecralar bizi âdeta esir alıyor. Bütün bu esir alışlarda en fazla rahatsız eden şey ise yaygın mukaddes değerlere karşı, bu değerlerin oluşturduğu kültürümüze karşı istikrarlı bir saldırı. Bu vadide öyle bir istikrar var ki 50 yıl önce de, 100 yıl önce de aynı çatallı dilin örneklerine rastlayabilirsiniz.

Medya, öncelikle takibinde bu minvaldeki hâdiselerin peşinde oluyor, sonra da bunları alıp, çoğaltıp önümüze koyuyor. Tiyatroya gidiyorsunuz, iç çamaşırlı bir tiyatrocu sahnede arz-ı endam ediyor. "Ailecek bir film seyredelim" diyorsunuz, Kemal Sunal minarede göbek atıyor. Cep telefonunuza zırt-pırt mesaj geliyor, filanca no'yu tuşlarsanız soyunan kızların cebinize ineceği "müjdeleniyor". Dedenizi, ninenizi Hac yolculuğuna, bikinili bir "top model" uğurluyor. Bir dizi açıyorsunuz, Bülent Kayabaş besmeleyle rakı içiyor. İnternette search yapıyorsunuz, İslâmi bir sayfayı okurken bile sağdan soldan reklâmlar sökün ediyor; size, "Geceyi partnersiz geçirmeyin" diyor. Özetle bu bir medyatik kuşatma, taammüden ve süreğen bir kuşatma. O taraklarda bezinizin olmaması önemli de değil, çare de değil; tam bir "çıkış yok" hâli koca bir ülkeye dayatılan.

İşte bu noktada; kişiler gibi kurumların, sektörlerin de "karakteri ve kaderi" olduğuna inanmak gerekiyor. Türk basını yola çıkarken, iki defoyla malûldü. Biri, toplumuna yabancılaşmış eli kalem tutanlar vasıtasıyla yerleşik değerlere savaş açma, diğeri de usulsüzlük, yolsuzluk, suiistimal, şantaj ve tehdit ekseninde haksız kazanç sağlama. Bu iki defo, Türk basının yakasını hiç bırakmadı.

Peygamber Efendimiz'e "Mekkeli yobaz" diyecek kadar alçalan İçtihad'ın sahibi Abdullah Cevdet'in ateistliği meşhurdu. Cevdet, Türk basınındaki önemli isimlerden birisiydi. Falih Rıfkı Atay malum, rejimin ve CHP'nin ideoloğuydu. "İslâmiyet denince benim aklıma çorap kokusu gelir" sözü ona ait. Unutmadan, Necip Fazıl Kısakürek, bu densiz lafa hemen cevabı vermişti: "O koku senin tefessüh etmiş ciğerinin ufunetidir." Bir başkası, hem tek parti vekili hem de gazeteci İsmail Habib Sevük ise "Beş vakit namaz Muhammed İslâmlığı'nda katiyen yoktur" diyordu. Celal Nuri İleri de basında kalem oynatanlardandı. O da bir yazısında, "İnsanın

ilk atası ormanların içinde sürü hâlinde serseriyane dolaşan maymunlardı" diye yazıyordu. Kılıçzade Hakkı da "Tesettür iğrenç bir sargı bezi" demişti.

"Bu çizgi", istikrarlı bir şekilde bugüne kadar geldi. Bu o kadar öyle ki yıllık için bu yazı kaleme alınırken, haftalık mizah dergisi Gırgır'da bir karikatür yayınlandı. Kur'ani bir gerçek olan Hz. Musa'nın denizi yarmasını alaya alan karikatürde, Hak Peygamber'e galiz küfürler edildi. Şimdi gelin de, kurumların da karakteri, kaderi olmayacağına inanın! O Gırgır dergisi ki ilk çıktığı 45 yıl önce de, büyüyüp geliştiği 30 yıl önce de hep buna benzer mukaddesat düşmanlıkları yapardı. Bu kulvarda koşanların son temsilcilerinden birisi olan Sözcü gazetesi ise Gırgır dergisini ilâve olarak veriyor. Uzatmaya gerek yok. Diğer defoya, akçalı işlere gelince...

Türk basının "kurucu babaları"ndan sayılan Baba Tahir, kumar oynatmak ve benzeri gibi yüz kızartıcı pek çok işe girip çıktıktan sonra, şansını gazetecilikte denemişti. 1800'lü yılların sonlarıydı. Bir gün, Malumat gazetesinde bir manşet haber yayınlandı. Haberde, İstanbul'un içme suyu ihtiyacını karşılayan Terkos Gölü'ne domuz leşi düştüğü iddia ediliyordu. Tabii, İstanbul halkı ayaklandı, su dağıtım işini yapan Fransız şirketin önünde protesto gösterileri başladı. Fransız müdür hemen olayı "çözdü". İşin aslı şuydu: Baba Tahir, şirketten gazetesine reklâm istemiş ama şirket buna yanaşmamıştı. Malumat da ertesi gün bu "haber"i patlamıştı. Gelişmeler üzerine Baba Tahir hemen şirkete davet edildi, istediği reklâm ve daha fazlası kendisine verildi. Bir sonraki gün Malumat'ı alan okuyucular manşette şu "haber"i göreceklerdi: "Terkos'ta domuz leşi sandığımız meğer ağaç kütüğüymüş".

Üstad Necip Fazıl, Falih Rıfkı Atay'ın evine yemeğe davetliydi. Büyük şair, Atay'ın tek parti iktidarına verdiği desteği eleştirdi. Falih Rıfkı Atay susunca eşi söz aldı: "Başka türlüsü olmaz Necip Bey. Onlar bizim velinimetimiz." İlerleyen yıllarda çok partili hayata geçildi. Demokrat Parti iktidar oldu. Falih Rıfkı Atay, bu dönemde Dünya gazetesini kurdu. Bir gün Ankara Palas'ın barında otururken, yanına Bedii Faik geldi. Faik, Dünya gazetesinin sürekli CHP'ye çatıp, DP'yi savunan yayın politikasından bahisle "Sen ki CHP'nin önde gelen isimlerinden birisiydin. Şimdiki bu

tutumun nedir?" diye sorunca, Atay, "Ben kazandığım paraya bakarım" cevabını verecekti.

Bugün de her iki sapma için istediğiniz kadar örnek bulabilirsiniz. Bir de, şu da şurada dursun: Son 15 yılda TÜİK'in "Güven Duyulan Meslekler Araştırması"nda "en güvenilmeyen" mesleklerin başında gazetecilik gelmekte.

İşte, bunca nakısası olan medyanın, elbette haberciliğinden de hayır beklemek mümkün değil. Hanidir, iktidarda olan partiye yönelik tutumuyla kendisini konumlandıran, adlandıran medyanın, "ideal habercilik" yapmasını beklemek anlamsız. Karşı taraf ise tam bir facia. Psikolojik bir takıntı gibi "RTE ve AKP" düşmanlığını haber ve yorum gibi sunan hastalıklı bir tutum. Sonuçta; iktidara yakın olarak adlandırılan medyada da, iktidara âdeta ölümüne düşman olan medyada da, habercilik nosyonu sık sık ıskalanıyor.

AK Parti'nin, AK Parti hükümetlerinin, son 15 yılda Türkiye'ye kazandırdıklarını inkâr etmek nadanlık olur. Marmaray'ın rahat koltuklarına oturup, elindeki Sözcü gazetesinden aldığı ilhamla, "Ya bunlar da hiç çalışmıyorlar" diyenin ya aklından ya vicdanından şüphe etmeniz lâzım. Bu, çok belli ki hastalıklı bir tutum.

İyi de, beri tarafta hem iktidarın yanında konuşlanıp, hem de yanına ilişilen o partinin her seçimde oylarını arttırmasına karşılık, tirajları sürekli düşen medya gruplarına ne demeli? AK Parti'nin ilkelerini savunduğunu savunan bu medya kuruluşlarının yöneticileri kendilerini gözden geçirmek durumunda değiller mi? Son seçimlerde (1 Kasım 2015) 23,6 milyon oy alan bir partiyle muvafık bir yayın izleyen gazetelerin, hepi topu ortalama 3-3,5 milyon bandında olan 40 ulusal gazetenin toplam tirajından rahatsız olmaları gerekmez mi? Bu toplam tiraj içerisinde kabaca 1 milyon, çok zorlasanız 1,2-1,3 milyon tirajın hanesine yazıldığı bir gazete grubundan söz ediyoruz.

Bu tek başına; ne internetin yaygınlaşmasıyla, ne gazete okuma oranlarının düşmesiyle açıklanamaz. Belli ki, kendisine "muhafazakâr medya" diyen kesim de, tıpkı seküler, boyalı basın, muhalif basın,

işte ne derseniz, o isimdeki gazeteler gibi halktan kopuk. Bu vadideki birçok gazetenin ne büyük zorluklarla kurulduğu, yol aldığı, bu uğurda ne fedakârlıklara katlanıldığı bir mütearife. Yola çıkılırken kimse, "Muhafazakâr Ertuğrul Özkökler" -üstelik kötü bir kopyası- görmeyi beklemiyordu. Türk medyasının yapısal ve kalıtsal bozukluğu dikkate alındığında, milletin kahir ekseriyetinin tercihleri doğrultusunda yayın yaptığını iddia eden medya gruplarının, acilen bu konuya kafa yorup, çözüm üretmesi gerekiyor. Çünkü gene de her şeye rağmen, milletin, ülkenin genel çıkarları; kör topal da olsa millet çizgisinde gitme gayretinde olduğunu söyleyen, böyle olduğu, en azından olacağı düşünülen bu medya gruplarının büyüyüp, gelişmesini zaruri kılıyor. Yoksa medyadaki "ana damar" belli, ne yaptıkları biliniyor, bundan sonra da ne yapacakları tahmin ediliyor. Genel ve hükümlü cümlelerle tabloyu böyle ortaya koyduktan sonra, 2016 yılındaki medyanın daha somut hallerine gelebiliriz.

2016 yılı, her alanda Türkiye'nin kendi içindeki her tür tehlike ve güç odaklarıyla mücadeleyle geçti. Aslında son 4,5 yılda zaten bir türlü hız kesmeyen gaileler, 2016'da resmen tavan yaptı. Zikredildiğinde bazıları bıyık altından gülse de, geçen yıl bu ülkede tam da "üst akıl"la açıklanabilecek olaylar yaşandı. Onca badireyi "tesadüfle" izaha kalkışmak, insanı rahatlıkla o badirelerden medet uman safına itebilir.

Terörün her türlüsü denendi. Ateş düşen ocakların artması için gayriinsani bir biçimde insan üstü bir gayret sergilendi. Toplumsal barışı baltalamak için ne lâzımsa yapıldı. Kardeşi kardeşe kırdırabilmenin yolları arandı. Bu hain amaç için konvansiyonelinden sanalına, medyanın bütün imkânları seferber edildi. Ekonomik terörün fitilini ateşleyebilmek için her türlü hile ve desiseye sapıldı. Huzur ve istikrara kasteden iç ve dış odaklar, en ufak bir gizlenme ihtiyacı hissetmeden fütursuzca hareket etti. Daha önceleri, en azından soğuk da olsa bir "diplomat nezaketi"ni benimseyen, birçok şeyi göstere göstere yapmayan dış merkezler, 2016'da bu maskeyi de fırlatıp attı. "İçimizdeki Danimarkalılar" da, bu merkezleri destekledi.

Ve FETÖ ihaneti vuku buldu. Bidayetinden beri meşkûk yapısıyla makul ve mazbut çoğunluğa hep bir kekrelik hissi veren yapı, "Vakti geldi!"

zannıyla kanlı bir kalkışmaya soyundu. Kötücül bir meczubun robotik mankurtları, millete, o milletin Meclis'ine, polisine, askerine kurşun sıkacak, bomba atacak kadar alçaklaştı. 15 Temmuz'daki hain saldırılarda tam 248 şehit verdik, 2 bin 193 de gazimiz oldu.

İşte, geçtiğimiz yıl boyunca bütün bu hercümerç yaşanırken, elbette medya "dingin" bir yıl geçirmeyecekti, nitekim de öyle oldu. Kimi medya organları, medya mensupları "ihanet edenler safı"nda saf tuttu. Kimileri, gazetecilik haysiyetini bir kenara koyup, Türkiye'nin aleyhine çalışan güç odaklarına hizmet etmeyi yeğlediler. Medya çalışanlarının amacı olması gereken, "kamuoyunu aydınlatıp, topluma hizmet etme" görevi, hiç olmadığı kadar manipülasyona maruz bırakıldı. Gazetecilik mesleği, devlet tarafından verilen bir basın kartıyla devlete karşı kullanıldı. Özellikle terörü öven hatta bizzat terörün yanında olan basın kartlılar, yine gazetecilik mesleğinin ardına sığınarak, Batı'nın hazırladığı / hazırlattığı raporları doldurdular. Ancak devlet de boş durmadı. Gereken refleksi gösterip, geçtiğimiz yıl tam 780 basın kartını iptal etti.

Cezaevlerinde bulunan ve kimi kesimlerce "gazeteci" olarak adlandırılan tutuklu ve hükümlüler geçtiğimiz yılın medya gündemlerinden birisi oldu. Bu durumdaki 148 kişi için resmî makamlar bu isimlerin hapiste olmalarının "gazetecilik faaliyeti" ile ilgisi bulunmayan işlerden / suçlardan dolayı olduğunu ısrarla anlattı. Kolluk kuvvetleri terör operasyonlarını yürütürken yolları, belki de başka hiçbir dönemde olmadığı kadar "gazetecilerle" kesişti. Bunu nedeni, medya faaliyeti kisvesi altında çok açık, kaba, âdeta "terör pornografisi" denilecek tarzdaki yayıncılık tarzıydı. PKK ve PYD'nin yayın organları açık açık terör övücülüğü yaptı. Özgür Gündem gazetesi, her sayısına PKK elebaşlarının terör manifestolarını "köşe yazısı" diye yayınladı. Tutuklanan genel yayın yönetmenleri, editör ve muhabirlerin yerine Cumhuriyet gazetesi ve değişik kesimlerden isimlerle Özgür Gündem çıkmaya devam etti.

FETÖ'nün kontrolündeki medya kuruluşları, algı operasyonlarına sarıldı, bile isteye yalan yazdı, tıpkı diğerleri gibi onlar da kendi terör örgütlerinin övücülüğüne soyundu. Kendi televizyonlarındaki programlar ve sosyal medya hesaplarıyla sistematik olarak bilgi kirliliği oluşturdular.

DAEŞ sempatizanı dergiler, siteler fütursuzca eli kanlı örgütün propagandasını yaptı. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) ile birlikte, bu durumdaki medya kuruluşlarına önemli yaptırımlar getirildi, birçoğu yayıncılıktan men edildi, lisansları kaldırıldı, yöneticileri gözaltına alındı, tutuklandı.

Bu arada bir hakkı da teslim etmek lazım. 15 Temmuz'a kadar, öteden beri süre gelen sorunlu haber ve yorumculuğuna devam eden Türk medyasının önemli bir bölümü, 15 Temmuz darbe girişimine karşı dik durdu. Darbe dönemleri sicili hemen her zaman bozuk olan ana akım medya, özellikle de Doğan Medya Grubu, bu defa darbeye direnenler safına katıldı. Basın, ihmal edilebilir birkaç ses dışında, darbecilere karşı iyi bir sınav verdi.

Toparlamak gerekirse... Türk medyası 2016 yılında da parlak bir tablo çiz/e/medi. Medyadaki bir grup, insan odaklı habercilikten uzaklaşıp, siyasi haberciliği baskın kılarken; diğer bir grup da, "Manşette Cumhurbaşkanı'na çak, sürmanşette Başbakan'a vur, sayfayı bağla" döngüsünden kurtulamadı.

Geçtiğimiz yıl da gazeteler doyurucu haberlerle okuyucu karşısına çıkmadı. Köşe yazıları, çoğunlukla köşe sahibinin kişisel PR vitrini olarak kullanılmaya devam etti. Bilgiye dayalı yorum gene yoktu, usta işi, incelikli analizler görülmedi. Spor sayfalarının -tabii ki varsa yoksa futbol- yayılmacı tarzı hız kesmedi. Kültür sanat sayfaları geçtiğimiz yıl da gazetelerden kovulmaya ya da en azından itilip kakılmaya, "ilan geldiğinde harcanacak ilk sayfa" olmaya devam etti. Magazin gazeteleri bir baştan bir başa istila etti. "Dizi haberciliği", magazin haberlerin ana ekseni oldu.

Tirajlar geriledi, sayfalar azaldı, yeni gazeteler çıksa da kıran kırana olan piyasa şartlarında varlık gösteremedi. Bu problemli tablosuyla Türk basını 2016'da da icra-i faaliyet eylerken, televizyonlar ve haber siteleri de âdeta gazetelerin birebir kopyası olarak çalıştı. Bu iki mecrada da, "İşte bu yaklaşım, Türk basınına yeni bir soluk olabilir sanki" denebilecek ümit verici bir kıpırtı görülmedi. Konvansiyonel basına göre daha genç olan bu iki iletişim zemini, basılı gazetelerdeki mevcut maluliyeti içselleştirdi.

TV'ler; haber kanalları kulvarında, en fazla, horoz dövüşünü andıran tartışma programlarına yaslandı, özgün belgeseller hazırlama gibi zahmetli işlere pek rağbet eden olmadı. "Prime-time" kanallar, ülkeyi bir baştan bir başa "dizi manyağı" yapma çabalarını 2016'da da sürdürdü. Evlilik programları geçtiğimiz yıl da aynen devam etti.

Toplamda ise "medya" denildiğinde aklınıza gelebilecek hangi "şey" varsa, orada müstehcenlik, din düşmanlığı, din cahilliği, ülkü yoksunluğu, ülke düşmanlığı, millete yabancılaşma, kültürüne hasmane bakma 2016'da da mebzul miktardaydı. İyiye, güzele, doğruya teşvik ise gene istisna seviyesinde kaldı.

15 Temmuz darbe girişimine gidilen süreçte, FETÖ'nün beklentileri / talimatları doğrultusunda "gazetecilik" yapan pek çok isim görüldü. Darbe girişimi sonrası ise bu isimlere yönelik adli takibat başlatıldı ve büyük çoğunluğu tutuklandı. Bu isimlerden bazıları şunlar: Abdullah Kılıç (Meydan), Ahmet Turan Alkan (Zaman), Alaattin Güner (Cihan Haber Ajansı), Alaattin Kaya (Zaman), Ali Bulaç (Zaman), Ali Ünal (Zaman), Ayşe Nazlı Ilıcak (Yarına Bakış), Ayşenur Parıldak (Zaman), Aytekin Gezici,(Zaman), Bünyamin Köseli (Aksiyon Dergisi), Bayram Parlak (Radyo Cihan), Cemal Kalyoncu (Gazeteci ve Yazarlar Vakfı), Cuma Ulus (Millet), Ercan Gün (Fox TV), Erdal Şen (Meydan), Gökçe Fırat Çulhaoğlu (Türksolu Gazetesi), Gültekin Avcı (Yarına Bakış), Hanım Büşra Erdal (Zaman), Mümtazer Türköne (Zaman), Şahin Alpay (Zaman). Ayrıca, FETÖ mensubu 58 eski gazeteci yurtdışına kaçtı. Bunlar arasında Asım Yıldırım (STV), Bülent Keneş (Today's Zaman), Bülent Korucu (Zaman), Can Bahadır Yüce (Zaman), Cevheri Güven (Nokta), Ergun Babahan (Bugün), Erhan Başyurt (Bugün), Eyüp Can Sağlık (Radikal), Hamit Bilici (Zaman), Kemal Gülen (STV), Kerim Balcı (Turkish Review), Levent Kenez (Meydan), Osman Özsoy (Rota Haber), Selçuk Gültaşlı (Zaman), Sevgi Akarçeşme (Zaman) gibi isimler bulunuyor.

2016 yılı daha önceki yıllarda olduğu gibi yazılı basının kan kaybettiği bir yıl oldu. 2013, 14 ve 15'te 4 milyon bandında gezinen, gazetelerin günlük tirajı, geçtiğimiz yıl 3 milyon 300 bine geriledi. Hürriyet yıllık ortalama 328.322 satış rakamıyla ilk sırada yer alırken bu gazeteyi Sabah

321.492, Posta 300.221, Sözcü 274.654, HaberTürk 204.125, Türkiye 144.874 tirajla takip etti. Yaygın gazeteler arasında Hür Ses 1006'lık satışı ile tiraj sıralamasında sonuncu oldu.

OHAL'in ilan edilmesinin ardından, terör örgütleri ile irtibat ve iltisakı bulunan yayın organlarına yönelik olarak etkin bir mücadeleye girişildi. Yıllardır, ısrarla terörle arasına mesafe koymayan çok sayıda medya kuruluşu kapatıldı. İşte onlardan bazıları...

Televizyon kanalları: Barış TV, Bugün TV, Can Erzincan TV, Dünya TV, Hira TV, Irmak TV, Kanal 124, Kanaltürk, MC TV, Mehtap TV, Merkür TV, Samanyolu Haber, Samanyolu TV, SRT TV, Tuna Shopping TV, Yumurcak TV, İMC TV, Hayat'ın Sesi TV, Özgür Gün TV, Van TV, Van Genç TV, TV 10, Jiyan TV, Azadi TV, Denge TV, Mezopotamya TV, Med Nuçe TV, Birlik Medya TV. YOL TV Kapatılan haber ajansları: Cihan Haber Ajansı, Muhabir Haber Ajansı, SEM Haber Ajansı, Dicle Haber Ajansı, Jin Haber Ajansı.

Gazeteler: Adana Haber, Adana Medya, Akdeniz Türk, Şuhut'un Sesi, Kurtuluş, Lider, İscehisar, Durum, Türkeli, Antalya, Yerel Bakış, Nazar, Batman, Batman Postası, Batman Doğuş, Bingöl Olay, İrade, İskenderun Olay, Ekonomi, Ege'de Son Söz, Demokrat Gebze, Kocaeli Manşet, Bizim Kocaeli, Haber Kütahya, Gediz, Zafer, Hisar, Turgutlu Havadis, Milas Feza, Türkiye'de Yeni Yıldız, Hakikat, Urfa Haber Ajansı, Ajans 11, Yeni Emek, Banaz Postası, Son Nokta, Merkür Haber, Millet, Bugün, Meydan, Özgür Düşünce, Taraf, Yarına Bakış, Yeni Hayat, Zaman, Today's Zaman, Özgür Gündem, Azadiya Welat, Batman Çağdaş Gazetesi, Cizre Postası Gazetesi, Güney Express Gazetesi, İdil Haber Gazetesi, Kızıltepe'nin Sesi Gazetesi, Prestij Haber Gazetesi, Urfanatik Gazetesi, Yüksekova Haber, Express Gazetesi, Türkiye Manşet, Dağyeli Gazetesi, Akis Gazetesi, İpekyolu Gazetesi, Son Dakika Gazetesi, Yedigün Gazetesi.

Dergiler: Akademik Araştırmalar, Aksiyon, Asya Pasifik, Bisiklet Çocuk, Diyalog, Avrasya, Ekolife, Ekoloji, Fountain, Gonca, Gül Yaprağı, Nokta, Sızıntı, Yağmur, Yeni Ümit, Zirve, Özgür Dünya, Tiroj, Evrensel Kültür, Haberexen.

Radyolar: Aksaray Mavi, Aktüel, Berfin, Burç, Cihan, Dünya, Esra, Haber Radyo Ege, Herkül, Jest, Kanaltürk, Radyo 59, Radyo Aile Rehberi, Radyo Bamteli, Radyo Cihan, Radyo Fıkıh, Radyo Küre, Radyo Mehtap, Radyo Nur, Radyo Şemşik, Samanyolu Haber, Umut, Yağmur, Rengin Radyo, Özgür Radyo, Ses Radyo, Radyo Karacadağ, Özgür Güneş, Patnos FM, Dünya Radyo, Batman FM, Yön Radyo.

Yayınevleri: Altınburç, Burak, Define, Dolunay, Giresun, Gonca, Gülyurdu, GYV, Işık Akademi, Işık Özel Eğitim, İklim, Kaydırak, Kaynak, Kervan, Kuşak, Muştu, Nil, Rehber, Sürat, Şahdamar, Ufuk, Waşanxaneya, Nil, Yeni Akademi, Yitik Hazine.

Medya Takip Merkezi'nin "2016'da Bunlar Konuşuldu" başlıklı raporu, medyanın ilgileri hakkında bilgi veriyor. Yazılı, görsel ve internet medyasındaki haberler baz alınarak hazırlanan rapora göre, 15 Temmuz Darbe Girişimi, Türk medyasında toplamda 2 milyondan fazla habere konu olurken OHAL 312 bin 217 haber ve yorumda işlendi.7 Ağustos'ta İstanbul Yenikapı'da 5 milyon kişinin katılımıyla gerçekleşen "Demokrasi ve Şehitler Mitingi", toplam 12 bin 524 habere konu oldu. Terör olayları da, hakkında en fazla haber yapılanlar arasında yer aldı. Buna göre; 12 Ocak patlaması 27 bin 654 habere konu oldu. Ankara'da 17 Şubat ve 17 Mart'ta meydana gelen saldırı 34 bin 539, 19 Mart İstanbul Beyoğlu saldırısı 7 bin 768, 28 Haziran Atatürk Havalimanı saldırısı 46 bin 437, 20 Ağustos Gaziantep saldırısı 14 bin 782, 9 Ekim Hakkari bombalı araç saldırısı 6 bin 936, 10 Aralık İstanbul Beşiktaş saldırısı 26 bin 510, 17 Aralık Kayseri saldırısı 18 bin 511 kez haber oldu.

2016 yılında inişli çıkışlı bir grafik çizen Türkiye Rusya ilişkileri de medyada oldukça geniş yer buldu. Rapora göre, yıl boyunca Türkiye – Rusya ilişkileri 591 bin 991 kez habere konu oldu. Rapordaki diğer bazı başlıklar ve haber sayısı ise şöyle: Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesi 4 bin 15, Yavuz Sultan Köprüsü 45 bin 656, Avrasya Tüneli açılışı 3 bin 934, Ilgaz Tüneli 5 bin 463, Halis Toprak'ın vefatı 3 bin 133, Mustafa Koç'un vefatı 28 bin 863, Atilla Özdemiroğlu'nun vefatı bin 802, İbrahim Bodur'un vefatı 196, Muhammed Ali'nin vefatı 12 bin 860, Halil İnalcık'ın vefatı 4 bin 951, Tarık Akan'ın vefatı 19 bin 300, İsmet Sezgin'in vefatı 4 bin 889.

"Sanal Medya", internet üzerinden yapılan yayınları, interaktif etkileşimleri ifade ediyor. Aslında karmaşık bir sistem. İnternet, farklı mecraların birbirinin sınırlarına rahatça girip çıktığı bir alan. Konvansiyonel bir gazetenin, aynı zamanda internet sitesi de var. Bu sitede haberler yayınlanıyor. Okuyucular haberlerin altına yorum yapabiliyor. Böylece klâsik kâğıda basılı gazeteden "byte"larla ifade edilen bir platforma taşınan medya faaliyeti, yoruma müsait hâliyle aynı zamanda bir sosyal medya hâline de dönüşebiliyor.

Alana dair en yetkin araştırma kuruluşlarından birisi olan "Global Web Index"in 2016 için hazırladığı araştırmanın sonuçları hem dünya, hem de yerel ölçekte, sanal medyanın durumunu ortaya koyuyor. Rapora göre; dünya genelinde 3 milyar 419 milyon insan internete bağlanıyor, 2 milyar 307 milyon kullanıcı da aktif olarak sosyal medyada yer alıyor. 3 milyar 790 milyon mobil cihaz kullanıcısının 1 milyar 968 milyonu sosyal medyayı mobil cihazlar üzerinden kullanıyor.

Rapordaki Türkiye istatistiklerine göre, 79 milyon 140 binlik nüfusun 46 milyon 300 bini internete bağlanıyor. İnternet kullanıcılarının 42 milyonu aktif olarak sosyal medyada yer alırken, bu kullanıcıların 36 milyonu ise sosyal medyaya mobil cihazlardan ulaşıyor. Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya platformu yüzde 32'lik oranla Facebook. Facebook'u yüzde 24 ile WhatsApp, yüzde 20 ile Facebook Messenger, yüzde 17 ile Twitter, yüzde 16 ile de Instagram takip ediyor. Google+, Skype, Linkedin, Viber ve Vine ise Türk halkının en az ilgi gösterdiği sosyal mecralar.

Türkiye'deki internet kullanıcılarının yüzde 77'si her gün online oluyor, yüzde 16'sı ise haftada en az bir kez internete bağlanıyor. Web trafiğinin yüzde 51'i diz üstü ve masaüstü bilgisayarlar, yüzde 46'sı mobil cihazlar ve yüzde 4'ü de tabletler üzerinden gerçekleşiyor.

TÜİK'in, "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2016"daki veriler; Türkiye'de internetin haberdar olmaktan, malumat sahibi olmaktan çok "sosyal gevezelik" de denilebilecek sosyal medya siteleri için kullanıldığını gösteriyor.

Araştırmaya göre, internet kullanım amaçları arasında sosyal medya

son birkaç yılda olduğu gibi 2016'da ilk sırada yer aldı. İnternet kullanan bireylerin yüzde 82,4'ü sosyal medya üzerinde profil oluşturdu, mesaj gönderdi veya fotoğraf vb. içerik paylaştı. Bu oranı yüzde 74,5 ile paylaşım sitelerinden video izleme, yüzde 69,5 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, yüzde 65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, yüzde 65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve yüzde 63,7 ile müzik dinleme takip etti. Yaklaşık 10 hanenin 8'inde internet erişim imkânına sahip olduğu düşünülünce, ülkenin bir baştan bir başa en fazla sosyal medyada profil oluşturma ile meşgul olduğu çarpıcı bir biçimde görülebiliyor.

folklor

Ahmet Şenol

ŞEHİRLERİMİZ VE YAŞAYAN HALK KÜLTÜRÜ ÜRÜNLERİ

Ahmet Şenol

Halk kültürü ürünleri, Türk kültürünün tarih içindeki görünümü, değişmesi ve gelişmesine paralel olarak değişim ve gelişim içinde olur. Halk kültürü ürünleri, kendine özgü dünya görüşü ve değerler sistemine göre biçimlenir. Kültüre bağlı olarak şekillenen her türlü birikim, aynı zamanda doğal olarak o kültürün bir parçasıdır.

Türk toplulukları İslâmiyet'ten önce tarih boyunca oluşturdukları bir inanç sistemine, kültürel bir yapıya ve bu yapılardan meydana gelen gelenekleri içeren bir halk kültürüne sahiptiler. Yani inanç kültürü, kültürel yapıyı da, halk kültürü ürünlerini de etkiler. Bugünkü halk kültürü ürünlerinde, eski inanç ve geleneklerin izlerini bulmak mümkündür.

Türklerin İslâmiyet'i kabul etmelerinden sonra halk kültürü ürünleri, İslâmi renge bürünerek varlıklarını sürdürür. Yeni kültürel yapı mitlerle örülü destan dönemi ürünleri, İslâmi öğelerle beslenerek yeniden yapılanır. Kısaca İslâmiyet öncesi çeşitli inanç sistemlerinden etkilenen Türkler, her kültürde olduğu gibi semavi bir dine geçerken, eski inançlarının bir bölümünü yeni dine taşıyıp onun kalıplarına uydururlar.

Bugünkü Türk halk kültürü, Anadolu'da geleneksel yaşamı sürdüren toplulukların yüzyıllar boyunca kendi dil, kültür ve beğenileriyle oluşturup yaşattıkları kültürün ortak adıdır. Bu kültür, halkın duygu, düşünce ve beğenisiyle süzülerek günümüze gelen, toplum, insan ve doğa gerçeğiyle şekillenir. Değişim ve kültürel yapı içselleşerek Orta Asya'dan gelip Anadolu'yu yurt tutan Türkmenlerce göç yollarında kültürleşme ve kültür alışverişinde bulunarak Anadolu'ya taşınır. Yani Orta Asya halk kültürü, yeni yurt Anadolu kültürü ve İslâmi kültür, yüzyıllar boyu

süren kültürleşme sürecinde yoğrularak yeni bir Anadolu halk kültürü oluşturur. Anadolu'ya gelen Türkmenler, dokuz yüzyıl önce kendilerine özgü inanışlarını, törelerini, geleneklerini, sanatlarını da beraberlerinde kentlere getirirler.

Halk kültürü ürünleri bir milletin ulusal kimliğini belirler, oluştukları toplumun ortak kabullerini alarak kendilerine özgü gelenek yaratır. Her inanç sistemi, topluma uygun bir yapı kazanır. Kültür tarihi açısından temel süreç kültürleşmedir. Anadolu'da Türkler kültürel etkileşim içinde yeni bir kültürel kimlik kazanırlar. Türkler İslâmiyet kültür dairesine girdikten sonra yurt değiştirerek yeni yurtları Anadolu'ya geldiler. Yeni yurtta kültürün doğası gereği günlük yaşam ve değer yargıları da değişikliğe uğrar. Anadolu'da yaşayan kültür sentezi özellikle kentlerde Türk kültürü orijininde yeni bir yapı oluşturur.

Anadolu geçmiş zaman içinde çok sayıda kültürü içerisinde barındırarak çeşitli topluluklara yurt olur. Bu kültürel miras Anadolu'ya gelen topluluklara aktarılır. Bu kültür alış verişi sonunda halk kültürü değişimini sürdürür. Böylece günümüzde kentlerde Anadolu'nun halk kültürü yapılanır. Anadolu coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca Asya, Avrupa, Afrika, Mısır ve Mezopotamya kültür yollarının kesiştiği bir merkez olur. Orta Asya'dan Anadolu'ya IX. yüzyıldan başlayarak küçük gruplar, XI. yüzyıldan itibaren büyük kitleler halinde gelmeye başlayan Oğuz / Türkmen boyları, Anadolu'nun bugünkü kültürel yapısını biçimlendirmeye başlar. Bu tarihî süreçte Anadolu da Türk kültürünü benimser, Türkler de Anadolu kültürünü benimser. Türk kültürü zenginliği ile tarih sürecinde şehirlerde kendine miras kalan kültürleri, Türk kültür potası içine alarak kendi damgasını vurur.

Türkiye halk kültürü, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenir, kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünüdür. Halk kültürü ürünleriyle yaşadıkları yöre ve şehir arasında bir bağ vardır. Bu ürünlerin şekillenmesinde, tarihî ve kültürel mirasın önemli bir rolü vardır. Halk kültürü ürünleri halk arasında mayalanır, halkın kültür yapısını belirleyen yaşadığı toplumun dokusudur. Halk kültürü ürünlerinin halkın ortak

duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri bakımından Türk kültürünün korunmasında, yaşatılmasında önemli işlevleri bulunmaktadır.

Halk kültürü, geçmişteki bir kültür, geçmişten günümüze gelmiş bir kalıp değildir. Yaşayan bir kültür topluluğunun bugünkü gereksinimini karşılayan bir sosyal kurumdur.

Anadolu'nun günümüzdeki evrensel değerler taşıyan özgün kültür yapısının oluşmasında Türkler ana etken olur. Anadolu pek çok küçük kültürel çevreyi ve onların kültürel yapılarını içinde barındırır. Bu kültür zenginliğini kesin çizgilerle birbirinden ayırt etmek mümkün değildir. Anadolu coğrafyasında iç içe yaşayan bu kültür zenginliği pek az ulusa nasip olur. Bu bir kültür mozaiği değildir; yurt tutulan Anadolu coğrafyasında kültürlerin yarattığı ebruli bir kültürel yapı, yeni bir Anadolu kültürüdür.

Anadolu tarihî yönüyle çok köklü bir geçmişe sahiptir. Bu kültürel zenginlik halk ürünlerine yansımaktadır. Anadolu şehirlerinde halk kültürü ürünleri, toplumsal yaşamda uyum sağlayıcı, birlikteliği pekiştirici, dayanışmayı artırıcı özelliklerini sürdürerek belli bir işlev üstlenir. Bu ürünler tarihsel gelişim sürecinde Anadolu insanının sanatsal beğenisini belirleyen, estetik anlayışını sergiler.

Şehirlerde anonim ürünler, bireysel yaşantının toplumsal örnekleridir. Anadolu halkının dünya görüşünün yanı sıra estetik modelleri de halk kültürü ürünlerinde temsil edilir. Kültür çevresi değiştikçe toplumsal kuralları etkileyen köklü farklılık ve değişimler halk kültürü ürünlerine kademe kademe yansır. Halk kültürü, bir bölgedeki kültür ürünlerinin tümüdür.

Şehirlerde halk kültürü ürünleri, toplumun sosyo-ekonomik dinamiklerini ortaya çıkartmakta, milletin kültür birliğini sağlamaktadır. Temel özelliklerinden biri de yerelliktir.

Gelenekler, ilişkiler gibi, yerel özellikler taşıyan günlük yaşam zamanla çeşitli etkenlere bağlı olarak genel, yaşam içinde görülür. Bireysel yaşantının toplumsallaşan örnekleri olan halk kültürü ürünleri çeşitli düzeylerde iletişim sağlama işlevini de yerine getirir.

Bazı halk kültürü ürünlerinde eski inanç sistemleri ve kültürlerinin ayin ve törenlerine ait pratiklerinin Anadolu'da yeni bir sentezle İslâmi biçim ve ruha dönüştür. Türk kültürü Anadolu'da biçimlenirken, halk kültürü ürünleri de yeniden yapılanmaya başlar. Büyük şehirlerin çevresinde oluşan üst kültür, mimaride, müzikte, edebiyatta yeni bir bakış açısı oluşturur.

Anadolu'da konar-göçer ve köy çevrelerinde İslâm kültürünün etkisiyle Orta Asya kültüründen farklı, ancak büyük şehirlerin etrafında oluşan üst kültürü de yakalayamayan bir kültür oluşur. Konar-göçer kültüründeki halk kültürü ürünlerinde göçebe yaşamın ve doğal çevrenin etkisi görülür. Köy ve kasaba halk kültürü ürünlerinde çevrelerine ait özelliklerin varlığı dikkati çeker. Her toplumun kendine özgü bir yerleşim, doğa ilişkileri, üretim - tüketim biçimi vardır.

Halk kültürü, ülkeyi ayakta tutan en önemli güçlerden birisidir. Tanzimat, Meşrutiyet, Birinci Dünya Savaşı, Cumhuriyet Türk toplumunu ve günlük yaşamını hızlı değişim ve dönüşümlere uğratır. Toplumsal yaşamda geleneksel yapı, yer yer çatlamağa, kırılmağa ve yerleşen değerler değişmeğe başlar, geçiş dönemlerine özgü ikilemler ortaya çıkar. Bu ürünlerin oluşmasında ve şekillenmesinde yörenin tarihî ve kültürel mirasının önemli bir rolü olur.

Yeni kültürleşme ve toprağa bağlı Anadolu ekonomisinin sanayi toplumuna geçişi sürecinde yöre insanının bu değişim ve gelişim karşısında sosyo-ekonomik konumu değişir. Bu hızlı değişim ve gelişim geniş bir zaman boyutunda olmadığı için yeni yaşama biçimi Anadolu'da bir bocalama yaratır. Farklı geleneklerin bir arada yaşaması halk kültürüne yeni bir boyut kazandırır.

Ulusları diğer kültürlerden ayırt eden kültürel özelliklerin esası halk kültürüdür. Günümüz bir bilim ve teknoloji dünyası olarak kabul edilmektedir. Bilgi patlaması, bilimsel ve teknolojik alanda kaydedilen hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle, günümüz "bilişim" dönemi olarak kabul edilmektedir.

Ekonomik ve teknik olguların belirlenmesi sonucunda neredeyse uluslar arasındaki sınırlar kaybolur, bilgiye ulaşmanın yanı sıra halk kültürünü etkileyebilecek olumsuz olgulara ulaşmak kolay hâle gelir. Bireylerin iletişim ve etkileşim gereksinmeleri boyut değiştirir geleneksel değerler şehirlerde hızla kaybolmaya başlar.

Türkiye, hızlı bir kültürel değişim ve gelişim süreci yaşamaktadır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçen toplumumuz, bu gün artık bilgi ve iletişim toplumuna geçiş aşamasındadır. Sanayi ve tarımın gelişmesi, ulaşım ve teknolojinin getirdiği yenilikler, iletişim şehirlerde halk kültürünü etkilemektedir.

Türkiye'de kültürel değişim gereği şehirlerde yaşama biçiminin değişmesi, pek çok eski gelenek ve görenekleri de değişime uğratmaktadır. Yakın bir gelecekte farklı yörelerde geleneksel nitelikleriyle üretilmekte olan halk kültürü ürünlerini, bunlara bağlı inanç, davranış ve değer yargılarının değişmesiyle bulunamayacaktır. Bugün geç kalınmış sayılmaz.

Toplumumuz her ne kadar hızlı bir kültürel değişimle karşı karşıya kalsa da eski ile yeni şehirlerimizde iç içe yaşamaktadır. Şehirlerimizde halk kültürünün geleneksel örneklerinin uzmanlar tarafından belirlenip, halk kültürü müzelerinde saklanıp, gelecek kuşaklara aktarılması, zaman kaybetmeden hayata geçirilmesi gereken bir görevdir. Gelenekler içinde bulundukları çevrenin sosyo-ekonomik durumuna göre davranış kalıpları geliştirirler. Ulaşım ve teknolojinin getirdiği yenilikler yerel kültürü etkiler.

Ulusal kültürün biçimlenmesinde de şehirlerimizde hala yaşatılmakta olan halk kültürünün önemi büyüktür. Bu nedenle Türk halk kültürünü ülkeye ve dünyaya tanıtma çalışmaları, şehir kültür politikaları doğrultusunda yapılmalıdır. Kültür politikaları, günümüz ve geleceğin kültür yapısının belirlenmesinde kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasında etkin rol oynar. Halk kültürü sözlü, yazılı kültür ortamlarının yanı sıra elektronik kültür ortamlarında da yayılır hale gelir.

Eğitim ve kültür politikaları millîdir. Kültür politikaları evrensellikten kopmadan kültürel değişim ve gelişimle sağlıklı, ilkeli politikalarla sürer. Kültürel kimlik oluşturma politikaları belirlenirken millîlik,

çağdaşlık, demokratiklik, evrensellik ilkelerinden taviz verilememelidir. Şehirlerimizde ki kültürel değişim ve gelişimi yozlaşma, yabancılaşma olarak algılayan, durağan insan tipi yetiştirmeyi amaçlayan kültür politikaları, faydadan çok zarar getirir.

Küreselleşmeyle ulusal değerlerin, ulusal kültürün korunması gerekliliği kendini göstermeye başlar. Küreselleşme karşısında büyük bir tehlike içinde olan halk kültürü derleme ve araştırma politikalarının tekrar gözden geçirilmesi, programların yeniden geliştirilmesi ve yapılandırılması gerçeğini gündeme getirir.

Halk kültürü ürünleri küreselleşmeyle birlikte şehirlerimizde hızla değişmeye, hatta yok olmaya başlar. Halk kültürü mirası olan bu ürünlerin, yeni kuşaklara aktarılması zorunluluğu ortaya çıkar. Halk kültürü ve halk edebiyatı ürünleri Türk ruhunun ve dünyaya bakışının en çok yansıtıldığı ürünlerdir. Çeşitli etkiler nedeniyle sürekli yeni yaşam koşulları ortaya çıktığından, toplumlar ve kültürler de sürekli bir değişim içindeler. Bu değişim bazen yavaş yavaş gerçekleşir, bazen de bir patlama biçiminde olabilir. Pek çok toplum için Batı kültürü ve ona bağlı olan maddesel ve teknik üstünlükle karşılaşmak, varlıklarını tehdit eden bir şok etkisi yapar, çünkü bu onların geleneksel toplum yapısının sorgulanmasına yol açar.

Kültürün, "insan, aile sosyal çevre, eğitim, sosyal değerler vb." gibi insani; "bayrak, millet, vatan, dil, din, tarih, örf, âdet, gelenek vb." gibi evrensel boyutları bulunur.

Kültür milletleri birbirinden ayırt eden özelliklerdir. Uygarlık ortak bir değerdir. Aynı uygarlığa bağlı kültürler aynı dünya görüşünde birleşir. Topluluklardaki kişi ve grupların yenilikleri ve milletlerarası etkileşim kültür değişikliğine neden olur. Kültür politikaları, şehirlerimizin günümüz ve geleceğin kültür yapısının belirlenmesinde, kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasında etkin bir rol oynar.

Küreselleşme karşısında şehirlerimizdeki büyük bir tehlike içinde olan halk kültür ve değerleri irdelenip, özellikle şehirlerimizdeki kültür ve eğitim politikalarının tekrar gözden geçirilmesi, programların yeniden geliştirilmesi ve yapılandırılması gerçeğini gündeme getirir. Yıllardır göz

ardı edilen kültür ve değerleri çerçevesinde kaynağını halk kültüründen alan ürünlere eğitim programlarında yer verilmelidir. Halk kültürü ürünleri küreselleşmeyle birlikte şehirlerimizde hızla değişmeye, hatta yok olmaya başlar. Halk kültürü mirası olan bu ürünlerin eğitim programlarında yer alarak gelecek kuşaklara aktarılması zorunluluğu ortaya çıkar. Bunun yanı sıra Halk Kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasının, nasıl ve hangi yöntemlerle verilmesi gerektiği sorularına da yanıt aramak gerekmektedir.

Çeşitli etkiler nedeniyle sürekli yeni yaşam koşulları ortaya çıktığından, toplumlar ve kültürler de sürekli bir değişim içindeler. Bu değişim bazen yavaş yavaş gerçekleşir, bazen de bir patlama biçiminde olabilir. Pek çok toplum için Batı kültürü ve ona bağlı olan maddesel ve teknik üstünlükle karşılaşmak, varlıklarını tehdit eden bir şok etkisi yapar, çünkü bu onların geleneksel toplum yapısının sorgulanmasına yol açar. Bu da hangi yöne gideceğini bilememek, kişiliğini ve kendine güvenini yitirmek gibi sonuçlara neden olabilir.

Millî kültürün biçimlenmesinde, halk kültürünün önemi büyüktür. Halk kültürü ürünlerine eğitimin her kademesinde yer verilerek tanıtılmalı ve sevdirilmelidir. Halk kültürünü ülkeye ve dünyaya tanıtma çalışmaları kültür politikaları doğrultusunda yönlendirilmelidir. Bireysel gayretler, yerel kurum ve kuruluşların iyi niyetle yaptıkları çalışmalar desteklenip amaca uygun duruma gelmesi sağlanmalıdır.

Millî kültür bütün yöre kültürlerinin matematiksel toplamıdır. Millî kültür denince yerellikten çıkan, onu aşarak yurt bütünlüğünde, bütün bir millet tarafından benimsenen ortak değerleri, yaşama biçimlerini ve bunlara bağlı unsurları anlaşılır. Kültür toplumu oluşturan bireyler, gruplar arasındaki kurumlaşan ilişkiler bütünüdür. Her türlü toplumsal olgu kültür potasında eriyerek içerik ve bütünlük kazanır. Kültür kişilik mekanizmaları yoluyla çevreye yansır, aktarılır. Kişisel ve kaynaksal kurumlarla beslenerek toplumda yaratılan kültürün yöresel ve bölgesel farklılıkları olması doğaldır.

Kültür politikaları, günümüz ve geleceğin kültür yapısının belirlenmesinde, kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasında etkin

bir rol oynar. Kültür politikalarının ilkeleri bilimsel çalışmalarla akılcı ve gerçekçi olarak saptanır. Toplumun gerçeklerine maddî ve manevî değerlere uygun esaslara dayandırılır. Toplumun kültürel mirası sonucu oluşan yaşama biçimi inanç ve değerleri günlük kültür politikalarıyla yeniden yapılandırılamaz. Eğitim ve kültür politikaları millîdir. Kültür politikaları evrensellikten kopmadan kültürel değişim ve gelişimle sağlıklı, ilkeli politikalarla sürer. Kültürel kimlik oluşturma politikaları belirlenirken millîlik, çağdaşlık, demokratiklik, evrensellik ilkelerinden taviz verilmez. Kültürel değişim ve gelişimi yozlaşma yabancılaşma olarak algılayan durağan insan tipi yetiştirmeyi amaçlayan kültür politikaları faydadan çok zarar getirir.

Kültürünü korumayan, gençlere aktarmayan milletler yabancı kültürlerin etkisiyle yok olurlar. Korumada ilke, statik değil dinamik olmalıdır. Kültürel değişim ve gelişimle, kültür yozlaşması, kültür yabancılaşması arasında ince bir çizgi vardır. Genç kuşak yaşlı kuşağa göre kültürel değişim ve gelişimi daha çabuk yakalayacaktır. Bunu yozlaşma, kültürüne yabancılaşma olarak niteleyip gençleri suçlayıp, sorgulamak, dışlamak yanlıştır.

Toplumsal gelişim, bireylerin istek ve beklentilerinde değişim, bilgi birikiminin artması sonucu güne uyum sağlayacak etkin ve mutlu bireylerin yetişmesiyle bireylere kazandırılması gereken temel becerilerinin yanı sıra ulusal değerlerin, ulusal kültürün korunması gerekliliği kendini göstermeye başlar. Küreselleşme karşısında büyük bir tehlike içinde olan ulusal kültür ve değerler irdelenip kültür ve eğitim politikalarının tekrar gözden geçirilmesi, programların yeniden geliştirilmesi ve yapılandırılması gerçeğini gündeme getirir.

Anadolu şehirlerinde halk kültürünün içinde birbiri içine geçmiş ebruli, birbirinden ayrılamaz kültürel unsurlar bulunmaktadır. Böyle bir manzarada, aynı yörede yaşayanlar arasındaki ilişkilerin asırlardır sorunsuz devam etmesinin nasıl olduğu düşünülmelidir. Tüm kültürel unsurlar da Türkiye bütününün birer parçasıdır.

Sayın D. Mehmet Doğan'ın 2013 yılında yayınlanan Halk Kültürü ve Etnografya Terimleri Sözlüğüm için yazdığı sunuş yazısında "Halk kültürünün muayyen bir zamana, daha çok geçmişe yönelik bir alan olarak anlaşılmaya müsait bir yapısı olduğunu söyleyebiliriz. Daha doğrusu, günümüzde artık kaybolmaya yüz tutan bir kültürel alan olarak görüldüğü bir gerçek. Ya bugün? Bugün halk kültüründen söz edilemez mi? Bugünün dünyası, 'global / küresel köy' kavramı ile ifade edilebiliyor. Ulaştırma vasıtalarının hızla gelişmesi, iletişim imkânlarının alabildiğine artması, dünyada farklı, özgün kültürel alanların tahribine yol açmıştır. Kültürler arasında geçirgenlik artmış, millî ve mahallî kültürel yapılar korunmaya muhtaç hale gelmiştir..."

Gittiğimiz yerlerde gördüğümüz birçok halk kültürü malzemelerinin özellikleri kayboluyor. İnsanlar geleneksel kültürel değerlerini bırakıp modern kültürün hâkimiyetine giriyor. Bunların süratlice araştırılıp, arşivlenip araştırmacıların istifadesine sunulması en içten dileklerimizdir.

olaylar ve insanlar

İbrahim Ulvi Yavuz

2016 OLAYLAR VE İNSANLAR

İbrahim Ulvi Yavuz

Ocak

1-S. Arabistan'ın 25 yıldır kapalı bulunan Bağdat Büyükelçiliği yeniden açıldı.

-TEM Otoyolu Ümraniye mevkiinde Edirne istikametinde görev yapan karla mücadele ekibine bir otomobilin çarpması sonucu 3 kişi hayatını kaybetti.

-ABD'nin ünlü caz müziği sanatçısı Natalie Cole öldü.

-Şair, yazar Yiğit Okur öldü.

-Aydın Gazeteciler Cemiyeti Onursal Başkanı, gazeteci Mustafa Çezik öldü.

-Rus şair, gazeteci ve romancı Fazu Aliyeva Dağıstan Cumhuriyeti'nde öldü.

2-S. Arabistan'da çeşitli terör olaylarına karıştıkları gerekçesi ile aralarında Şii din adamı Ayetullah Nemri Bakır en-Nemri'nin de bulunduğu 47 kişi idam edildi.

-İstanbul emniyet müdürü Güreş Federasyonu Başkanı Mehmet Aksambak Alanya'da öldü.

-Tayland'da yılbaşı tatilinde meydana gelen trafik kazalarında 253 kişi hayatını kaybetti.

-Hindistan'da hava kuvvetleri üssüne saldırıda bulunan 4 kişi ile 2 güvenlik görevlisi öldü.

3-S. Arabistan'ın 47 kişiyi idam etmesi üzerine İran'ın başkenti Tahran'da bulunan S. Arabistan Büyükelçiliği protestocular tarafından ateşe verdi.

-İşadamı Halis Toprak Fransa'nın Nice şehrinde kalp krizinden hayatını kaybetti.

-Özel Harp Dairesi eski başkanı emekli Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu öldü.

-S. Arabistan Dışişleri Bakanı Adil el-Cübayr, İran ile diplomatik ilişkileri durdurduklarını açıkladı.

4-Hindistan'da 6.7 büyüklüğünde meydana gelen depremde 4 kişi öldü, 110 kişi yaralandı.

-Irak'ın Tikrik'in kuzeyinde bulunan askerî üssüne yapılan intihar saldırısında 16 polis öldü, 11 polis yaralandı.

-Van Büyükşehir Belediye eşbaşkanı Bekir Kaya yargılandığı KCK davasında 15 yıl hapse mahkûm oldu.

-İstanbul Gaziosmanpaşa'da bir evde anne ve 3 çocuğu karbonmonoksit gazından zehirlenerek hayatını kaybetti.

5-Katar, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt, İran ile ilişkilerini kesme kararı aldı.

-Gençlik ve Spor eski Bakanı Önal Şakar Ankara'da öldü.

-Rus askerî İstihbarat Teşkilatının (GRU) Başkanı General İgor Sergun öldü.

-Konya'nın Ereğli ilçesinde meydana gelen trafik kazasında 6 kişi hayatını kaybetti.

-Çin'in Ningşia eyaletinde bir otobüste çıkan yangında 14 kişi öldü, 32 kişi yaralandı.

-Prof. Dr. Süleyman Seyfi Öğün, Prof. Dr. İskender Pala, Muhsin Kızılkaya, Yılmaz Ensaroğlu, Mustafa Şen, Dr. Necdet Subaşı, Ahmet Doğan, Feridun Bilgin ve Ömer Faruk Korkmaz Başbakanlık Başdanışmanlığına atandı.

6-Türkiye Atletizm Federasyonu eski başkanı Nuri Turan İstanbul'da öldü.

-Sağlık Bakanı Dr. Mehmet Müezzinoğlu domuz gribinden 8 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı.

-Ekonomi Muhabirleri Derneği şeref üyesi gazeteci Hanife Şenyüz öldü.

-Adalet Bakanlığı Bakan Yardımcılığına Bilal Uçar, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcılığına ise Doç. Dr. Hüseyin Yayman atandı.

-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğretim üyesi ve Özel Aydın Üniversitesi kurucularından Prof. Dr. Necati Sırmacı İstanbul'da öldü.

7-Sinema ve dizi oyuncusu Remzi Evren İstanbul'da öldü.

-Türk tangosunun önemli isimlerinden Zehra Eren İstanbul'da öldü.

-Gençlik ve Spor eski Genel Müdürü Mehmet Akzambak Antalya'da öldü.

8-Turizm ve Tanıtma eski Bakanı Erol Yılmaz Akçal İstanbul'da öldü.

-Dünyaca ünlü Fransız ip cambazı Tancrede Melet 30 metre yükseklikten düşerek hayatını kaybetti.

-Cuma namazı için memurlara izin verilmesine dair Başbakanlık genelgesi yayınlandı.

-Mısırlı aktör, gazeteci Hamdy Ahmed öldü.

-Abant İzzet Baysal Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Nihat Bilgen Ankara'da öldü.

9-TRT Türk Halk Müziği sanatçısı Bircan Pullukçuoğlu öldü.

-Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Şeref Üyesi Macar Türkolog Prof. Dr. György Hasai Budapeşte'de öldü.

-Azerbaycanlı eski milletvekili ve halk şairi Zelimhan Yakup öldü.

-Balıkesir'in Havran ilçesinde Suriyeli göçmenleri taşıyan otobüsün devrilmesi sonucu 8 kişi öldü, 42 kişi yaralandı.

10-Irak'ta IŞİD'in liderinin ikinci yardımcısı asi Ali Muhammed el-Ubeydi Anbar'daki hava saldırısında öldü.

-Tunuslu ünlü matematikçi Prof. Dr. Abbas Bahri New York'ta öldü.

11-Bilgi Üniversitesi ve TRT Çocuk ve Gençlik Vakfı kurucularından Latif Mutlu İstanbul'da öldü.

-Irak'ın başkenti Bağdat'taki bir alışveriş merkezine yapılan silahlı saldırıda 10 kişi öldü, 25 kişi de yaralandı.

-Isparta eski Belediye Başkanı Müslüm Sevgi öldü.

-Meksika'da futbolcuları taşıyan otobüsün köprüden yuvarlanması sonucunda 20 kişi öldü.

-Kırım Tatar Halk Müziği sanatçısı Nafe Yahyoyev, Canköy şehrinde öldü.

-İzmir eski milletvekili Mustafa Akın öldü.

12-İstanbul Sultanahmet Meydanındaki Alman Çeşmesi yakınlarında meydana gelen intihar saldırısında 10 yabancı turist hayatını kaybetti, 15 kişi yaralandı.

-Norveçli tarihçi, politikacı Berge Furre öldü.

13-Pakistan'ın Kuatta şehrinde meydana gelen patlamada 14 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.

14-Ünlü İngiliz aktör Alan Rickman öldü.

-Oyuncu Şefik Döğen İstanbul'da öldü.

-Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde Emniyet Müdürlüğüne bomba yüklü araç ile yapılan saldırıda 5 kişi hayatını kaybetti.

-Endenozya'nın başkenti Cakarta'da meydana gelen intihar saldırısında 5'i saldırgan 7 kişi öldü.

15-Japonya'nın Nagara Eyaleti dağlık bölgede kayak yapmaya giden tur otobüsünün uçuruma yuvarlanması sonucu 14 kişi öldü, 27 kişi yaralandı.

-Bulgaristan sınırında TIR içinde saklanan 45'i çocuk 106 mülteci yakalandı.

-Emektar sinema oyuncusu Refik Döğen İstanbul'da öldü.

16-Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilciliği tarafından İran'a uygulanan ekonomik ve finansal yaptırımların kaldırıldığı açıklandı.

-Adana Büyükşehir Belediyesi eski Başkanı Vekili Zihni Aldırmaz, Ticaret Borsası eski başkanı Muammer Çalışan ve Büyükşehir Belediyesi İmar Dairesi eski başkanı Hasan Uzun tutuklandı.

-Kars Kuzeydoğu Gazeteciler Cemiyeti Başkanı gazeteci Yücel Sezer öldü.

17-Afganistan'ın Nangarhar şehri milletvekili Abdullah Shinwari'nin evine yapılan bombalı saldırı sırasında 11 kişi öldü, 13 kişi yaralandı.

-Kanaat önderlerinden Bitlisli Nakşibendi Şeyhi Molla Mahsun Şentürk öldü.

18-Şırnak'ın İdil ilçesinde PKK tarafından yola döşenen patlayıcının polis zırhının geçişi sırasında patlatılması sonucunda 3 polis şehit oldu, 4 polis yaralandı.

-Kilis'te bir okul bahçesine havan topunun düşmesi sonucu 2 kişi öldü, 2 kişi yaralandı.

-Sultanahmet Meydanı'ndaki bombalı saldırı sonucunda gözaltına alınan 16 kişiden 10'u tutuklandı.

-Adana eski milletvekili Emin Bilen Tümer öldü.

-Fransa'nın Savole bölgesinde bulunan kayak merkezine çığ düşmesi sonucu 5 asker hayatını kaybetti.

19-Pakistan'ın Hayber Paktunya eyaletinde bir çarşı merkezinde güvenlik kontrol noktasına yapılan saldırıda 10 kişi hayatını kaybetti.

-Fransız edebiyatının önemli isimlerinden romancı ve hikâye yazarı Michel Touriner öldü.

20-Pakistan'ın Çarseda şehrinde bulunan Başa Han Üniversitesine yapılan silahlı saldırıda 25 kişi öldü, 60 kişi yaralandı.

-Ressam Aynur Pehlivanlı Ankara'da öldü.

-İtalyan sinema dünyasının ünlü senaristi ve yönetmenlerinden Ettore Scola öldü.

-Türkiye İş Bankası eski genel müdürü Cahit Kocaömer İstanbul'da öldü.

-Turgut Özal Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. M. Kayhan Mutlu Ankara'da öldü.

21-Hatay'da sahte diplomalı 7 öğretmenin görevine son verildi.

-Nevşehir eski Belediye Başkanı ve milletvekili Ali Babaoğlu öldü.

-Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Koç İstanbul'da öldü.

22-Somali'nin başkenti Mogadişu'da meydana gelen intihar saldırısında 20 kişi hayatını kaybetti.

-Tunceli eski milletvekili Kamer Genç İstanbul'da öldü.

-Türk dostu Alman siyasetçi Wolfgang Schnur öldü.

-Ağrı eski milletvekili Halil Aksoy terör örgütüne üye olma suçu ile tutuklandı.

-Ege Denizi'nde bulunan Kilimli ve Balamaç adalarında kaçakları taşıyan teknelerin batması sonucu 6'sı çocuk 21 kişi hayatını kaybetti.

-Etibank'ın eski sahibi Dinç Bilgin'e nitelikli zimmet suçu ile 6 yıl 8 ay hapis cezası verildi.

-Yazar Prof. Dr. Tahsin Yücel öldü.

23-2000 yılında Ümraniye Cezaevinde yapılan ve biri asker 8 kişinin hayatını kaybettiği Hayata dönüş operasyonu nedeniyle yargılanan sanıkların hepsi beraat etti.

-Kanada'da bir okula yapılan silahlı saldırıda 5 kişi hayatını kaybetti.

24-İran'a yapılan ambargonun kalkmasından sonra Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, İran'ı ziyaret ederek Ayetulluh Hamaney ile ticaret görüşmeleri yaptı.

-Prof. Dr. Adnan Ziyalar İstanbul'da öldü.

25-Eski Trabzon milletvekili Ekrem Dikmenoğlu ile Kocaeli milletvekili Vehbi Engiz öldü.

-Sultan-ı Yegâh isimli şarkının bestecisi Ergüder Yoldaş öldü.

-Cumhuriyet Senatosu Afyon üyesi Kazım Karaağaçlıoğlu öldü.

-Rusya'nın Akdeniz'deki savaş gemisinden fırlattığı füzeler Suriye'deki İdlib iline bağlı Seklin kasabasına isabet etti. Olayda 20 kişi öldü, 40 kişi yaralandı.

26-İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı Sakarya Devlet Mimarlık Mühendislik Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. İnal Seçkin öldü.

27-Rusya Sağlık Bakanı Veronika Skvartsova grip salgınından 50 kişinin öldüğünü açıkladı.

-Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Münir Büke öldü.

28-Kemençeyi Konuşturan Adam olarak tanınan Karadenizli sanatçı İbrahim Gürpınar öldü.

29-Baba filmindeki rolü ile tanının ünlü Amerikan oyuncu Abe Vigoda öldü.

-Bingöl'ün kanat önderlerinden Şeyh Burhanettin Bilgin öldü.

30-Çanakkale'de göçmenleri taşıyan teknenin batması sonucu 10 kişi hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan resmî bir ziyaret için Şili'ye gitti.

-Finans dünyasının önemli isimlerinden Pegasus ve Alarko GYO yönetim kurulu üyesi Mehmet Sağıroğlu öldü.

-Balıkesir'in Kepsut ilçesinde meydana gelen trafik kazasında 6 kişi hayatını kaybetti.

-Çanakkale'de göçmenleri taşıyan botun batması sonucu 5'i çocuk 39 kişi hayatını kaybetti.

31-Sinema sanatçısı Ülkü Ülker İstanbul'da öldü.

- İrlandalı BBC'nin emektar sunucularından Terry Wogan öldü.

-El Salvador eski Devlet Başkanı Francisco Flores öldü.

-Azerbaycanlı akademisyen, milletvekili ve Azerbaycan'ın kurucu lideri Haydar Aliyev'in kardeşi Prof. Dr. Celal Aliyev öldü.

Şubat

1-Meksika'nın Guerrera eyaletinde bir doğum günü kutlamalarını basan saldırganlar 11 kişiyi öldürdü.

-Diyarbakır'ın Sur ilçesinde devam eden operasyonlar sırasında 2 asker şehit oldu, 2 polis yaralandı.

-Galatasaray ve Millî Takım eski futbolcularından Ali Beraatlıgil Bursa'da öldü.

-İstanbul Kâğıthane Kanarya mahallesinde yüzleri maskeli kişilerin bir kahveyi taraması sonucu 2 kişi öldü, 5 kişi yaralandı.

-Suriye'nin Seyyide Zeyreb şehrinde bomba yüklü bir araç ile yapılan saldırıda 45 kişi hayatını kaybetti, 110 kişi yaralandı.

-Uşak eski milletvekili Hasan Karakaya Ankara'da öldü.

-Gazeteci yazar Filiz Bingölçe Ankara'da öldü.

2-MEF Okulları ve MEF üniversitesinin kurucusu, eğitimci İbrahim Arıkan Ankara'da öldü.

-Özdemir Sabancı suikastının zanlısı DHKP-C'li İsmail Akkol ve Fadik Adıyaman Aydın'ın Söke ilçesinde yakalandı.

3-MİT tırları sanığı Adana Jandarma eski Alay Komutanı Albay Özkan Çokay TSK'den ihraç edildi.

-Suriye'de Esad rejimi ile Rus generallerinin yaptığı toplantıya yapılan silahlı baskında 15 asker öldü.

4-Sabancı suikastı sanığı İsmail Akkor tutuklandı.

-İstanbul Kâğıthane'de park hâlinde bulunan 7 araç kundaklandı.

-ABD Başkanı Barack Obama Maryland Eyaletinde bir camiyi ziyaret ederek konuşma yaptı.

5-Mısırlı ünlü hafız Ragıp Mustafa Galveç öldü.

-Mısırlı Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın önemli isimlerinden Hasan el Benna'nın oğlu avukat, eski milletvekili Ahmet Seyfullah el Benna öldü.

-Kuzey Irak'ın Erbil şehrinde bir otelde meydana gelen yangında 19 kişi hayatını kaybetti.

-Hindistan'ın Keşmir eyaletinde çığ düşmesi sonucu 10 asker öldü.

-Gaziantep'te bir saldırgan kendisinden boşanmak isteyen eşi ile birlikte 9 kişiyi öldürdü.

6-Tayvan'da sabahın erken saatlerinde 6.4 şiddetinde meydana gelen depremde 5 kişi öldü. 377 kişi de yaralandı.

-Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Gültekin Yıldız öldü.

7-Mardin eski milletvekili, ticaret, bayındırlık, gıda ve hayvancılık bakanı Fehim Adak Ankara'da öldü.

-Liberal Düşünce Topluluğu kurucu başkanı Kazım Berzeg İstanbul'da öldü.

-Avusturya Alplerinde meydana gelen çığda 6 Çek Cumhuriyeti vatandaşı hayatını kaybetti.

8-Rusya'da askerî nakliye helikopteri düştü. Kazada 4 kişi öldü.

-Diyarbakır'ın Lice ilçesinde öğrencileri taşıyan bir servis aracının TIR ile çarpışması sonucu 2'si öğrenci 5 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.

-Balıkesir'in Edremit ilçesi Altınoluk yakınlarında yasa dışı yollarla Midilli Adası'na geçmek isteyen mültecilere ait bot battı. Kazada 22 kişi hayatını kaybetti.

9-Anadolu pop müziğinin öncülerinden TPAO Batman Orkestrası solisti İlhan Tekeli İzmir'de öldü.

-Sivas eski milletvekili Raif Güner Sarısözen öldü.

10-Nijerya'da bir sığınma kampında yapılan intihar saldırısında 65 kişi öldü, 150 kişi yaralandı.

-Doğu ve Güneydoğu'da devam eden operasyonlarda 7 asker ve polis şehit oldu, Uludere'de de 2 memur hayatını kaybetti.

-Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından müebbet hapse mahkûm olan Bosnalı Sırp General Zdrarko Tolimir kaldığı hapishanede hayatını kaybetti.

-Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Erman Artur öldü.

11-S. Arabistan'ın Yemen sınırında silahlı bir kişi 6 kişiyi öldürdü.

12-Eski DP Bursa milletvekili Recep Kırım öldü.

13-Ünlü söz yazarı Tahir Peker öldü.

-Katolik ve Ortodoks cemaatleri ruhani liderleri Papa Francesco ve Patrik Krill kiliselerinin ayrılmasından sonra ilk defa Küba'nın başkenti Havana'da bir araya gelerek deklarasyon imzaladı.

-Bolu eski milletvekili Mustafa Karslıoğlu öldü.

14-İstanbul Devlet Tiyatrosu sanatçısı Gökalp Kulan kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

-TRT eski genel müdürü Prof. Dr. Şaban Karataş Ankara'da öldü.

-ABD Yüksek Mahkeme Üyesi Antenin Sclia Teksas'ta öldü.

-Dinarsu ve Hacı Şakir'in kurucusu İlyas Özsüzer öldü.

-Selam Tevhid Soruşturmasında kumpas olduğu iddiası ile başlatılan soruşturmada merkez valisi Ahmet Pek ve 6 kişi tutuklandı.

-Başbakan Ahmet Davutoğlu Erzincan'da Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı Erzincan Şubesini ve cemevini ziyaret etti.

15-Kütahya Birlik TV'nin genel yayın yönetmeni ve TV programcısı Nasih Hasekioğlu öldü.

-Filistinli gazeteci, yazar Selman Natur öldü.

-Samsun eski milletvekili Dr. Muhlis Arıkan Bafra'da öldü.

-Eski millî atlet Bilal Yılmaz Mersin'de öldü.

16-Birleşmiş Milletler eski genel sekreteri Boutros Ghali Mısır'da öldü.

17-Ankara Kızılay'da Genelkurmay'a yakın bir mesafede bulunan askerî araçların geçişi sırasında yapılan bombalı saldırıda 28 kişi hayatını kaybetti, 61 kişi yaralandı.

-Filipinler'de yol kenarına yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucu 4 kişi öldü, 2 kişi yaralandı.

-El-Ahram gazetesi genel yayın yönetmeni Muhammed Hasaneyn Heykel Kahire'de öldü.

18-Diyarbakır'ın Lice ilçesinde askerî bir aracın geçişi sırasında yere döşenen bombanın patlaması sonucu 6 asker şehit oldu.

-Ankara'daki terör saldırısında gazeteci Gülşen Yıldız hayatını kaybetti.

-Anadolu Ajansı eski genel müdürü (1994-1996) Ekrem Ergin Karaismailoğlu öldü.

19-Gana'da şehirlerarası bir yolcu otobüsü ile kamyonun çarpışması sonucu 71 kişi öldü, 13 kişi yaralandı.

-Bülbülü Öldürmek isimli eseri Türkçeye çevrilen Amerikalı yazar Harper Lee öldü.

-Gazeteci Necati Bilgiç öldü.

-Diyarbakır'ın Sur ilçesinde askerî timin içinde bulunduğu bir eve PKK tarafından bomba atılması sonucu 3 asker şehit oldu.

-Diyarbakır'ın Dicle ilçesinde 500 kilo bomba yüklü bir araç ele geçirildi.

20-Gülün Adı, Yanlış Okumalar, Beş Ahlâk Yazısı gibi eserleri Türkçeye çevrilen İtalyan yazar Umberto Eco öldü.

21-Suriye'nin Humus şehrinde bomba yüklü iki araç ile yapılan saldırıda 46 kişi hayatını kaybetti.

22-Çevirmen, yazar ve yayıncı Veysel Atayman öldü.

-Emlakbank eski genel müdürü Derviş Ali Kılıç Ankara'da öldü.

-Ankara'da terör saldırısı soruşturmasında şüpheli olarak gözaltına alının 21 kişinden 14'ü tutuklandı.

-İTÜ Mimarlık Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Hande Suher İstanbul'da öldü.

-Hukukçu, tarihçi ve yazar Süleyman Kazmaz Ankara'da öldü.

23-ABD Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu Müslüman Kardeşler'in terör örgütü olarak tanımlanmasını öngören tasarıya onay verdi.

-TÜBİTAK eski başkanı Prof. Dr. Tosun Terzioğlu İstanbul'da öldü.

-Edirne'de Balkan Gazeteciler Federasyonu kuruldu.

-TRT İstanbul Radyosu Türk Sanat Müziği sanatçısı Selma Sağbaş öldü.

24-Pakistanlı şair, deneme yazarı Jamilüddin Aaali Karaçi'de öldü.

-Nepal'de dağlık bir alana düşen uçakta bulunan 23 kişi öldü.

-Bediüzzaman Said Nursi'nin talebelerinden Erzurumlu din adamı Mehmet Kırkıncı Hoca öldü.

-İçel eski milletvekili Burhan Bozdoğan İstanbul'da öldü.

-İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hayri Ermiş öldü.

25-Kosova'da Dışişleri Bakanı Hashim Thaçi cumhurbaşkanı seçildi.

26-İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü eski öğretim üyesi Prof. Dr. Bedia Akarsu öldü.

-Bediüzzaman Said Nursi'nin talebesi Said Özdemir Ankara'da öldü. Cebeci Mezarlığı'nda toprağa verildi.

-Özelleştirme İdaresi Başkanlığına Mehmet Bostan atandı.

-Ekim ayında trafik kazasında yaralanan Ankara Bala ilçesi Belediye Başkanı İbrahim Gürbüz tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

27-Konyalı işadamı, Bilfar Holding A.Ş.'nin kurucusu Adil Karaağaç İstanbul'da öldü.

-İranlı ünlü oyuncu, senarist ve yönetmen Ferecullah Silahşor öldü.

-KKTC'de yasadışı kürtaj yapan 4 doktor ve 4 çalışanı tutuklandı.

28-Bağdat'ta IŞİD tarafından düzenlenen intihar saldırısında 70 kişi hayatını kaybetti. 100 kişi de yaralandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Batı Afrika ülkelerini kapsayan seyahatinin ilki olan Fildişi Sahili'nin başkenti Abidjan'a geldi.

-S. Arabistan öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Yemen'deki bir pazar yerine yaptığı hava saldırısında 25 kişi hayatını kaybetti.

-İran'da Uzmanlar Meclisi için seçim yapıldı.

29-Gazeteci Erdal Bilaller İstanbul'da öldü.

-Irak'ta taziye çadırına yapılan saldırıda 25 kişi öldü, 55 kişi yaralandı.

-Kayyum atanan Kanaltürk, Bugün TV, Bugün ve Millet gazetesini barındıran İpek Medya Grubu faaliyetlerine son verildi.

Mart

1-Uluslararası Basın Enstitüsü, İranlı Azad gazetesi genel yayın yönetmeni Ahmet Zeidabati'yi Dünya Basın Özgürlüğü Kahramanı seçti.

-Amerikalı aktör George Kennedy öldü.

-Yeni Şafak ve Yeni Akit gazetelerine yapılan eş zamanlı saldırı ile ilgili olarak 11 kişi gözaltına alındı.

- Analiz Haber Ajansı tarafından İstiklal isimli bir gazete yayın hayatına başladı.

2-TRT'de yayınlanan Sokak Lezzetleri programcısının sunucusu Seval Akbaba öldü.

-Balıkesir eski milletvekili Orhan Üretmen Edremit'te öldü.

3-Gazeteci, yazar Ahmet Oktay Börtecene İstanbul'da öldü.

-Sivas eski milletvekili Kaya Opan öldü.

-Mardin Dargeçit ilçesinde çıkan çatışmada biri üsteğmen 3 asker şehit oldu.

4-Yelen'de kimliği belirsiz kişilerin bir huzurevine yaptığı silahlı saldırıda 16 kişi öldü.

-Genelkurmay adli müşaviri hâkim Albay Muharrem Köse, Kumpas Davalarına destek verdiği gerekçesi ile görevinden alındı.

-Kayseri'de paralel yapı iddiası ile Boydak Holding'in 4 üst düzey yöneticisi gözaltına alındı.

-Silopi Belediyesi eşbaşkanı Emine Esmen gözaltına alındı.

-Diyadin Belediye eşbaşkanı Hazal Aras terör örgütüne üye olduğu iddiası ile tutuklandı.

-İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliği Zaman gazetesine kayyum atanmasına karar verdi.

-Şırnak'ta güvenlik güçleri ile PKK arasında çıkan çatışmada 2 asker şehit oldu.

5-Kuzey Amerika Fıkıh Konseyi kurucusu Prof. Dr. Taha Çabir al Alwan öldü.

-Sanayici Melih Gürsoy İzmir'de öldü.

-Sudan Halk Kongresi Partisi lideri Hasan el Turabi Hartum'da öldü.

6-Kayseri'de gözaltına alınan Boydak Holding yönetim kurulu başkanı Hacı Boydak ve yönetim kurulu üyesi Memduh Boydak tutuklandı.

-Gazeteci, yazar Yılmaz Altuğ İstanbul'da öldü.

-Irak'ta petrol yüklü tankerinin havaya uçurulması sonucu 60 kişi hayatını kaybetti.

-Rıza Sarraf'ın İranlı ortağı olduğu iddia edilen Babek Zencani İran'da idama mahkûm oldu.

7-Suriye ordusuna ait savaş uçaklarının İdlib'in Ebu Zuhur beldesindeki yakıt pazarına yaptığı bombalı saldırıda 15 kişi öldü, 40 kişi yaralandı.

-Karar isimli günlük bir gazete yayın hayatına başladı.

-Yunanistan'ın İstanköy Adası'na geçmeye çalışan Pakistan uyruklu 20 kişi polis tarafından yakalandı.

-Cihan Haber Ajansı ve Reklâmcılık A.Ş.'ye kayyum atandı.

8-Trabzon'da yaşayan büyük âlimlerden Ahmet Yaşar Hoca öldü.

-Ankara Üniversitesinde yolsuzluk iddiası yapılan soruşturma kapsamında 33 kişi gözaltına alındı.

-Yunanistan başbakanı Alexsis Çipras İzmir'de yapılan Türkiye Yunanistan 4. Yüksek Düzeyli İşbirliği Toplantısı için İzmir'e geldi.

9-Kapatılan Demokrasi Partisi eski genel başkanı Yaşar Kaya Irak'ın Erbil şehrinde öldü.

-BirGün gazetesi yazarı Barış İnce cumhurbaşkanına hakaretten 21 ay hapse mahkûm oldu.

10-Afganistan'da karşıt Taliban grupları arasında meydana gelen çatışmada 100 militan öldü.

-Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi emekli öğretim üyelerinden Prof. Dr. Bekir Topaloğlu İstanbul'da öldü.

11-Suriyeli şair Muhammed Beşir el-Aani ve oğlu IŞİD militanları tarafından öldürüldü.

-Radyo Cihan, Irmak TV, Meydan gazetesi, Today's Zaman ve Cihan Haber Ajansı'na kayyum atandı.

-Batman Valiliği Sason, Kozluk ve Hasankeyf ilçeleri sınırlarında bulunan 24 bölge Bakanlar Kurulu kararı ile 2016 yılı sonuna kadar Askerî Güvenlik Bölgesi ilan edildi.

-İran Devrim Muhafızlarından Tuğgeneral Hasan Ali Şemsabahi Suriye'deki çatışmalar sonrasında hayatını kaybetti.

-İzmir'de SGK'ya yönelik operasyonda gözaltına alınan Şifa Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Mehmet Ateş ile Çalışma Bakanlığı eski müsteşarı Fatih Acar ve SGK il müdürü Engin Bilgili tutuklandı.

12-Tiyatro ve sinema oyuncusu Yalçın Akçay öldü.

-Türkiye'de ilk başörtülü kaymakam olarak Neslihan Kısa Eskişehir'in Sarıcakaya ilçesine atandı.

-Arap Birliği Arap Dışişleri Bakanları Mısır'ın başkenti Kahire'de yaptıkları toplantıda Hizbullah'ı terör örgütü ilan etti.

13-Ankara Kızılay'da Güvenpark yakınlarında akşam saatlerinde meydana gelen bombalı saldırıda 34 kişi hayatını kaybetti, 125 kişi yaralandı.

-Batı Afrika ülkelerinden Fildişi Sahili'ndeki terör saldırısında 14 sivil, 2 asker hayatını kaybetti.

14-Ankara Emniyet Müdürlüğüne Van Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan atandı.

-İmtiyaz sahipliğini Avni Özgürel'in yaptığı Yeni Birlik gazetesi yayın hayatına başladı.

-Mısır Adalet Bakanı Ahmet ez-Zind Peygamber Efendimize hakaret içeren sözler sarf ettiği gerekçesi ile görevinden alındı.

15-Boğaziçi Üniversitesinden Dr. Esra Mungan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinden Doç. Dr. Kıvanç Ersoy, Nişantaşı Üniversitesinden Dr. Muzaffer Kaya terör örgütü propagandası yapmak iddiası ile tutuklandı.

16-Isparta merkezli 16 ilde gerçekleştirilen operasyonlarda Süleyman Demirel Üniversitesi Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Mehmet Tuğrul Sezen ve 10 kişi tutuklandı.

-Bursa 4. Sulh Ceza Hâkimliği İzgün ve Hüdavendigar isimli yemek firmalarına kayyum atadı.

-Güreşte Gençler Avrupa Şampiyonu Ömer Uzan trafik kazasında hayatını kaybetti.

17-Efsanevi Amerikalı sanatçı Frank Sinatra Jr. öldü.

18-Ankara Kızılay'da meydana gelen bombalı saldırı ile ilgili gözaltına alınan 5 şüpheli tutuklandı.

19-İstanbul İstiklal Caddesi'nde meydana gelen bomba saldırıda 4 kişi hayatını kaybetti.

-Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Enbiya Ağaoğlu öldü.

-Şair Ahmet Ada Adana'da öldü.

20-Dubai Havayollarına ait bir yolcu uçağı Rusya havaalanına inişi sırasında düştü. Kazada 61 yolcu hayatını kaybetti.

-Brezilya'da küçük bir uçağın 2 apartmana çarpması sonucu 7 kişi hayatını kaybetti.

-İzmir'de Nevruz kutlamaları bahanesi ile eylem hazırlığı yapan 19 kişi gözaltına alındı.

21-İstanbul'da 6-12 Nisan tarihleri arasında yapılması planlanan Rio Olimpiyatları Avrupa Kıta Elemeleri terör gerekçesi ile Türkiye'den alındı.

-İstanbul eski milletvekili Osman Yumakoğlu öldü.

-İran asıllı işadamı Rıza Sarraf ABD'de tutuklandı.

22-Suriye'den Gaziantep hudut bölgesinden Türkiye'ye kaçak geçmeye çalışan IŞİD üyesi olduğu iddia edilen 10 kişi yakalandı.

-ABD Başkanı Obama ile Küba Devlet Başkanı Castro Havana'da bir araya geldi.

-Belçika'nın başkenti Brüksel'de iki yerde meydana gelen patlamada 34 kişi hayatını kaybetti.

23-Caz müziği sanatçısı Selçuk San öldü.

24-Diyarbakır'da bomba yüklü bir araç ile jandarma karakoluna yapılan saldırıda 3 asker şehit oldu, 24 asker yaralandı.

-Today's Zaman eski genel yayın yönetmeni Bülent Keneş, cumhurbaşkanına

hakaret ettiği gerekçesi ile 2 yıl 7 ay 15 gün hapse mahkûm oldu.

-Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Vekilliğine 5. Ceza Dairesi üyesi Halil Adıgüzel atandı.

25-Irak'ın başkenti Bağdat'ın güneyinde bulunan Al Asriye köyünde oynanan maç sonrasında meydana gelen bombalı saldırıda 30 kişi hayatını kaybetti, 63 kişi yaralandı.

-Hollanda Lahey Uluslararası Ceza Mahkemesi, Bosnalı Sırpların eski lideri Radovon Karadzic'i 8 bin Müslümanın katledilmesi gerekçesi ile 40 yıl hapse mahkûm etti.

26-Azerbaycanlı yönetmen, senarist Prof. Dr. Tevfik İsmailov Bakü'de öldü.

-Kırgızistan eski milletvekili Kubaniçbek Kadirov ile Celalabad bölgesi eski valisi Baktur Asenov iktidarı devirmek için plân yaptıkları iddiası ile tutuklandı.

-Ş. Urfa eski Cumhuriyet Senatosu Üyesi Gani Demirkol Ankara'da öldü.

27-ABD Başkanı Barack Obama'ya Fecebook hesabından öldürme tehdidinde bulunan bir kişi 3 yıl hapse mahkûm oldu.

-Cumhuriyet senatosu Kars üyesi ve eski milletvekili Dr. Halis Soylu öldü.

-Pakistan'ın Lahor şehrinde bir lunaparka yapılan bombalı saldırıda 55 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

-Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde bulunan İmam-Hatip Lisesine Bediüzzaman Said Nursi'nin ismi verildi.

28-Tayland'da çoğunluğunu Müslümanların teşkil ettiği Pattani şehrinde 2 askerî istihbarat elamanı öldürüldü.

-Cezayir'de askerî bir helikopter teknik arıza sebebiyle düştü. Kazada 12 asker öldü.

29-Mardin'in Derik ilçesinde Suriyelilerin kaldığı çadır kentte meydana gelen yangında 3 çocuk öldü, 6 kişi yaralandı.

-Libya'da bayındırlık bakanlığı ve başbakanlık yapan Muhammed El Manguç İstanbul'da öldü.

30-Batman'ın Gercüş ilçesinde PKK'ya yönelik yapılan operasyonda görevden alınan HDP ilçe başkanı ve 7 kişi tutuklandı.

-Adana'da para karşılığında öğretmen ataması yapan 17 kişi gözaltına alındı 22 öğretmen ise meslekten ihraç edildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Nükleer Güvenlik Zirvesine katılmak üzere ABD'ye gitti.

-Somali'nin başkenti Mogadişu'da bir Türk okulunun servis aracına yapılan saldırıda 2 Türk 6 öğretmen hayatını kaybetti.

31-Nobel Ödülü sahibi Yahudi asıllı Macar yazar İmre Kertesz öldü.

-Şair, yazar Mehmet Aydın Ankara'da öldü.

Nisan

1-Iraklı Türkmen düşünür Ata Terzibaşı öldü.

2-Azerbaycan-Ermenistan sınır hattında çıkan çatışmada 12 Azerbaycan askeri öldü.

3-Manevi önderlerden Bursa eski milletvekili Dr. Emin Acar Ankara'da öldü.

-Yemen'in Taiz şehrinde S. Arabistan öncülüğündeki güçlerin düzenlediği saldırıda 12 Husi ile 1 milis öldü.

-Bestekâr ve ses sanatçısı Aydın Tansel Bodrum'da öldü.

-Ramsey İcra Kurulu Başkanı, işadamı Hüseyin Doğan İstanbul'da öldü.

-Azerbaycan Ermenistan'a ait olduğu iddia edilen insansız hava aracını düşürdüğünü açıkladı.

4-İtalyan Futbol Kulübü'nün efsanevi oyuncusu Cesare Maldini öldü.

-İnsan Yayınları kurucusu, yayıncı, işadamı İlhan Akıncı İstanbul'da öldü.

-Mardin'in Nusaybin ilçesinde terör operasyonu sırasında 1 binbaşı, 1 astsubay ve 1 geçici köy korucusu şehit düştü.

5-Afganistan'ın Kunduz şehrine düzenlenen operasyonlarda 24 Taliban militanı öldürüldü.

-Panama skandalı belgesinde adı geçen İzlanda başbakanı Sigmundua David Gunnlaugsson görevinden istifa etti.

-Şehir Tiyatroları sanatçısı Erhan Abir öldü.

6-İzmir 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, Şifa Üniversitesine bağlı Türkiye Tabibler Vakfı'nın İzmir şubesine kayyum atadı.

-Afrika ülkesi Angola'da Aralık ayından bu yana sarıhumma hastalığından 225 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı.

7-Mardin'in Nusaybin ilçesinde yapılan operasyonunda bombanın patlaması sonucu 1 binbaşı ve polis memuru şehit oldu.

-Hakkari Yüksekova ilçesine bağlı Onbaşılar köyünde bir evin çökmesi sonucu 4 kişi öldü, 1 kişi yaralandı.

-A Millî Futbol Takımı eski oyuncularından Yorgo (Koço) Kasapoğlu öldü.

-Yönetmen Ülkü Erakalın İstanbul'da öldü.

-Kişisel Verilerin Korunmasına dair kanun Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

-Makine ve Kimya Endüstrisi (MKE) Kırıkkale Silah Fabrikası Müdürü Mustafa Tanrıverdi devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetine sadakatsizlik suçlaması ile tutuklandı.

8-Adana Cumhuriyet Başsavcılığı; Özel Adana Burç Eğitim Okullarına kayyum atadı.

-Ankara 12. Sulh Hukuk Mahkemesi MHP kurultayının yapılması yönündeki başvuruyu kabul etti.

9-Ege Denizi'nde sığınmacıları taşıyan hızlı teknenin batması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-Peru'da bir otobüsün nehre uçması sonucu 23 kişi öldü, 32 kişi yaralandı.

-Türkiye Atıcılık ve Avcılık Federasyonu Başkanı Bülent Tarpil Ankara'da öldü.

10-Mısır ve S. Arabistan arasında yeniden belirlenen Kızıldeniz sınırı ile ilgili anlaşma gereği Kızıldeniz'de bulunan Sanafir ve Tiran adaları S. Arabistan'a geçti.

-Danıştay 8. Dairesi; ortaöğretimde başörtüsü serbestini getiren MEB yönetmenliğinin ilgili hükmünün iptali için açılan davayı oy birliği ile reddetti.

-İstanbul Sultanbeyli'de park hâlinde bulun 11 araç kundaklandı.

-Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi üyesi Prof. Dr. Erman Artun öldü.

-Hindistan'ın Kolan şehrinde bir tapınağın çevresinde yapılan havai fişek gösterisi sırasında patlayan fişeklerin kalabalığın üzerine düşmesi sonucu 100 kişi hayatını kaybetti, 200 kişi yaralandı.

-Ukrayna Başbakanı Arseniy Yatsenyork halka sesleniş konuşması sırasında görevinden istifa ettiğini açıkladı.

-Isparta eski Belediye Başkanı Hasan Balaman trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Beşiktaş'ın yeni stadı Vodafone Arena Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından hizmete açıldı.

11-Afganistan'ın Nangarhar şehrinde meydana gelen intihar saldırısında 12 kişi öldü.

-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Arzu Öztürk İstanbul'da öldü.

-Merkez Bankası Başkanlığı'na Başkan Yardımcısı Murat Çetinkaya atandı.

12-İslâm İşbirliği Teşkilatı 13. İslâm Zirvesi için Ankara'ya gelen S. Arabistan Kralı Selman Bin Abdülaziz'e Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Devlet Nişanı verildi.

-HDP Mardin il eşbaşkanı Aysel Erol terör örgütü propagandası yapmak suçu ile tutuklandı.

- Anadolu 9. Sulh Ceza Hâkimliği, Samanyolu Televizyonuna kayyum atadı.

-Suriye'de bir Rus helikopteri düştü. Kazada 2 pilot öldü.

-Antalya eski milletvekili Hayri Doğan Alanya'da öldü.

13-İstanbul'da Çeçen Edelgiriev'i öldüren ekip içinde yer alan 2 Rus ajanı yakalandı.

-Suriye tarafından atılan roketatar mermilerinin Kilis şehrine düşmesi sonucu 2 kişi öldü, 6 kişi yaralandı.

-Türkiye'nin önde gelen market zincirlerinden Real ve Beğendik mağazalarının iflas ertelemesi istemesi üzerine şirketlere kayyum atandı.

-HSKY; Şike Davasına bakan hâkim ve savcılar için inceleme başlattı.

14-Ses sanatçısı Onur Okay İstanbul'da öldü.

-S. Arabistan'da iki haftadır devam eden şiddetli yağmur sonucunda meydana gelen selde 18 kişi hayatını kaybetti.

-İslâm İşbirliği Teşkilatı 13. İslâm Zirvesi İstanbul Kongre Merkezi'nde başladı.

15-Panama belgelerinin açıklanması üzerine İspanya Sanayi Bakanı Jose Manuel Soria görevinden istifa etti.

-Mardin'in Savur ilçesinde zırhlı aracın geçişi sırasında patlayan bomba sonucu 4 güvenlik görevlisi şehit oldu.

16-Tayland'da su bayramı tatilinde meydana gelen trafik kazasında 259 kişi öldü.

17-Japonya'da meydana gelen 7.3 şiddetindeki depremde 19 kişi hayatını kaybetti.

19-Sinema oyuncusu Adnan Mersinli öldü.

20-İstanbul'da Yeni Hayat isimli günlük bir gazete yayın hayatına başladı.

-Türk Sanat Müziği sanatçısı Rıza Rit öldü.

-Libya'dan Avrupa'ya geçmeye çalışan sığınmacılar ve kaçakçılar arasında meydana gelen çatışmada 20 kişi öldü.

-Bursa'da canlı bomba saldırısı ile ilgili 15 kişi gözaltına alındı.

21-Müzisyen Atilla Özdemiroğlu İstanbul'da öldü.

22-Suriye'den atılan roketatarların Kilis'e düşmesi sonucu ölenlerin sayısı 18'e yükseldi.

23-Tiyatro oyuncusu, yazar Ülkü Ayvaz İstanbul'da öldü.

24-Pakistan Uluslararası İslâm Üniversitesi Rektörü Zafer İshak Ensari İslâmabad'da öldü.

25-Kuveyt Genelkurmay Başkanı Korgeneral Muhammed Khaled Al-Kkadker, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulisi Akar'ı ziyaret etti.

27-TBMM başkanı İsmail Kahraman'ın laiklik ile ilgili, yeni anayasada olmamalıdır, sözü tartışmalara yol açtı.

-Koza-İpek Holding yönetim kurulu üyesi Cafer Tekin tutuklandı.

-Bursa Ulucamii yakınlarında meydana gelen intihar saldırısında 13 kişi yaralandı.

-Şehir Tiyatroları emekli sanatçısı Çetin İpekkaya Almanya'da öldü.

28-Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü, Rus uçaklarının Halep'te bulunan Kudüs'teki sahra hastanesini vurmasına tepki gösterdi.

-Tataristan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Üyesi Prof. Dr. Fuat A. Ganiyav öldü.

-İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Fransız mizah dergisi Charlie Hebdo'da yayınlanan karikatür ile ilgili yazı yazan Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Hikmet Çetinkaya ve Ceyda Karan'a 2 yıl hapis cezası verildi.

-Rus ordusuna ait savaş uçaklarının Halep'e düzenledikleri saldırıda 17 sivil hayatını kaybetti.

29-Norveç'te meydana gelen helikopter kazasında 13 kişi hayatını kaybetti.

-Fransa'da Çalışma Yasası'nı protesto eden binlerce kişi Paris'te yürüyüş yaptı.

30-Irak'ta Şii lideri Muteda el Sadr'ın destekçileri Bağdat'ta Şii hacılara saldırdı. Olayda 21 kişi öldü. Bunun üzerine Bağdat'ta olağanüstü hâl ilan edildi.

Mayıs

1-Afganistan'ın Kunduz vilayetinde yapılan operasyonda 21 Taliban militanı öldürüldü.

-Mardin'in Nusaybin ilçesinde PKK'lı teröristlerin roketli saldırıları sonucunda 3 asker şehit oldu.

-Şair A. Ali Ural ile gazeteci Nuriye Akman'ın babaları yazar Kemal Ural İstanbul'da öldü.

-İstanbul Valiliği 1 Mayıs etkinlikleri sırasında 1 kişinin öldüğünü, 207 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

-Uluslararası Göç Örgütü, Libya kıyılarında alabora olan lastik botun batması sonucu 80 sığınmacının kaybolduğunu açıkladı.

-Adana'da canlı bomba ihbarı üzerine 1 Mayıs etkinlikleri iptal edildi.

-Somali'de inşaat hâlinde bulunan bir camiinin çökmesi sonucu 9 kişi hayatını kaybetti.

2-Türk Dil Kurumu Üyesi Prof. Dr. Ömer Faruk Akün İstanbul'da öldü.

-Basma ve boyama sanatının son ustalarından Süryani kökenli Narsa Şimmes (Narsa Teyze) Mardin'de öldü.

3-İstanbul merkezli 32 ilde yapılan sahte reçete operasyonunda çok sayıda doktor ve hemşire gözaltına alındı.

-Almanya'nın Köln şehrinde Türk işadamı Hayati Önal'a Federal Liyakat Nişanı verildi.

4-Eski Dostlar şarkısının bestekârı Gültekin Çeki Antalya'da öldü.

-Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermetoloji Anabilimdalı eski başkanı Prof. Dr. Saffet Solak öldü.

-İzmir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ayhan Tiryaki öldü.

5-Romalı Perihan olarak bilinen Perihan Benli öldü.

-Malatya eski milletvekili Namık Hakan Durhan öldü.

-Cumhurbaşkanı ile görüşen Başbakan Ahmet Davutoğlu, 22 Mayıs'ta Ak Parti Olağanüstü toplantı yapacağını ve görevi bırakacağını açıkladı.

6-Gaziantep'te bir barakada çıkan yangında 6 çocuk yanarak hayatını kaybetti.

-İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi gazeteci Can Dündar'a devletin gizli kalması gereken bilgilerini açıklama suçundan 5 yıl 10 ay, Erdem Gül'e ise aynı suçtan 5 yıl hapis cezası verdi. Can Dündar mahkeme çıkışında silahlı saldırıya uğradı.

7-İngiltere'nin başkenti Londra'da yapılan belediye başkanlığı seçimini İşçi Partisi adayı Pakistanlı Müslüman kö-

kenli Sadık Khan (Sadıg Khan) kazandı.

-Ülke genelinde yapılan sahte reçete soruşması kapsamında 23 kişi tutuklandı.

-Osmanlı Devleti'nin Bosna Beylerbeyi Ferhat Paşa tarafından yapılan ve Bosna Savaşı sırasında Sırplar tarafından yıkılan Ferhadiye Camii Başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından yeniden ibadete açıldı.

8-Afganistan'da iki otobüsün bir tanker ile çarpışması sonucu 73 kişi hayatını kaybetti.

9-Diyarbakır'ın Bağlar ilçesi Dicle Bulvarından polis servis aracının geçişi sırasında meydana gelen patlamada 3 kişi öldü, 13 polis yaralandı.

-Eski Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in kardeşi işadamı Şevket Demirel öldü.

-Hatay'ın Dörtyol ilçesi Amanos Dağı eteklerinde arama tarama yapan özel kuvvetler komutanlığına ait timde görev alan Yüzbaşı Rıza Fırat, kayalıklardan düşerek hayatını kaybetti.

-Bangladeş'te Cemaat-i İslâm lideri Rahman Nizamî idam edildi.

-Afganistan'da meydana gelen intihar saldırısında 10 kişi hayatını kaybetti.

10-Söz yazarı Hamza Tekeli öldü.

11-Almanya'nın Baden Wurttemberg Eyaleti Parlemento Başkanlığına Müslüman olan Muhterem Aras seçildi.

12-Tiyatro sanatçısı Heyecan Başaran öldü.

-İstanbul'dan Çanakkale Şehitliği'ne ziyaretçi taşıyan tur otobüsünün Gelibolu'ya bağlı Kavakköy mevkiinde devrilmesi sonucu 5 kişi öldü, 32 kişi yaralandı.

13-Haliç Üniversitesi kötü yöneltildiği gerekçesi ile kayyum atanarak İstanbul Üniversitesine devredildi. Rektör olarak Prof. Dr. Abdurrahim Eren atandı.

-IŞİD Irak'ta Real Madrid taraftarlarının bulunduğu kafeye yaptığı silahlı saldırıda 14 kişi hayatını kaybetti.

-Lübnan'da Hizbullah'ın askerî lideri Mustafa Bedreddin İsrail hava saldırısında öldü.

14-Hakkari'nin Çukurca ilçesinde teröristlerle çatışmaya giren 8 asker şehit oldu. Bölgeye sevk edilen kobra helikopteri düştü. Olayda 2 pilot şehit oldu.

15-ABD'nin Teksas Eyaleti'nde bir yolcu otobüsünün devrilmesi sonucu 8 kişi öldü, 44 kişi yaralandı.

-Sanatçı Oya Aydoğan öldü.

-Yeniyüzyıl gazetesi yayın hayatını dijitalde sürdürme kararı aldı.

-İsviçre'nin başkenti Stockholm'da düzenlenen Eurovizyon Şarkı Yarışması'nı Ukraynalı Kırım Tatar sanatçı Jamala (Cemile) kazandı.

-1980 darbesinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Harp Akademileri Komutanlığı yapan emekli Orgeneral İsmail Hakkı Akansel İzmir'de öldü.

16-Diyarbakır'ın Sarıkamış Köyü Dürmü mezrasında PKK'ya ait kamyonun infilak etmesi sonucu 13 köylü hayatını kaybetti.

-Kolombiya'da polis, muz tarlasında 8 ton kokain ele geçirdi.

17-2010 yılında KPSS'de usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla yapılan soruşturma kapsamında 82 kişi tutuklandı.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta 4 ayrı yerde meydana gelen patlamada 69 kişi hayatını kaybetti, 64 kişi yaralandı.

18-Konya eski milletvekili Ahmet Remzi Hatip öldü.

19-Paris-Kahire seferini yapan bir yolcu uçağı Kerpe Adası açıklarında denize düştü. Uçakta bulunan 66 kişi hayatını kaybetti.

-Ressam, karikatürist Vala Somalı İstanbul'da öldü.

-Merkez Bankası eski başkanı Erdem Başçı, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi olarak atandı.

20-Irak'ın başkenti Bağdat'ta Şii lider Sadr yanlısı göstericiler, Başbakan İbadi'nin ofisini ve parlamento binasını bastı.

21-Afganistan'ın başkenti Kabil'de Amerikan üssünden hareket eden askerî bir konvoya yapılan intihar saldırısında 10 asker hayatını kaybetti.

-Hakkında fezleke bulunan vekillerin dokunulmazlığının kaldırılmasına dair anayasa değişikliği 376 oyla kabul edildi.

22-Avusturya'da bir konserde meydana gelen kavgada 3 kişi öldü, 11 kişi yaralandı.

-Sri Lanka'da meydana gelen heyelan ve selde 82 kişi hayatını kaybetti.

-AK Parti genel başkanlığına İzmir milletvekili Binali Yıldırım seçildi.

-Başbakan Ahmet Davutoğlu istifasını Cumhurbaşkanı'na sundu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Ak Parti Genel Başkanlığına seçilen Binali Yıldırım'a hükümeti kurma görevi verdi.

-Taliban lideri molla Aktar Mansur Afganistan sınır bölgesindeki hava saldırısında hayatını kaybetti.

-Antalya'nın Manavgat ilçesi Oymapınar Baraj Gölü'nde meydana gelen kazada 3 kişi hayatını kaybetti.

23-Kale Grubu kurucusu işadamı Dr. İbrahim Bodur öldü.

-Suriye'nin Lazkiye eyaletinde peş peşe düzenlenen bombalı saldırılarda 100'e yakın insan hayatını kaybetti.

-Birleşmiş Milletlerin (BM) düzenlediği Dünya İnsani Zirvesi İstanbul Kongre Merkezi'nde yapıldı.

24-Yeni Hükümet İzmir milletvekili Binali Yıldırım tarafından kuruldu.

-Brezilya'da iki hapishanede çıkan isyanda 14 mahkûm hayatını kaybetti.

-MİT tırları davasında 5 asker adli kontrol ve yurtdışı yasağı ile tahliye oldu.

-Van'da yol kesen PKK'lı teröristlerin uzaktan patlayıcıları infilak ettirmesi sonucu 6 asker şehit oldu, 2 asker yaralandı.

-Yargıtay, MHP'de olağanüstü kongre kararı veren Ankara 12. Sulh Hukuk Mahkemesi kararını oy birliği ile onadı.

25-Afganistan'ın başkenti Kabil'de istinaf mahkemesi çalışanlarını taşıyan otobüse yapılan intihar saldırısında 10 kişi öldü, 4 kişi yaralandı.

-Ş. Urfa Sulh Ceza Hâkimliği; 9 yurt, 6 dershane, 2 fen lisesi, 2 Anadolu lisesi, 4 ilkokul ile 3 şirkete kayyum atadı.

-Binali Yıldırım Hükümeti ilk Bakanlar Kurulu toplantısı Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapıldı.

-Yönetmen Orhan Çetin İstanbul'da öldü.

-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi em. öğretim üyesi Prof. Dr. Erol Türkgenç öldü.

26-Sanayileşmiş 7 ülkenin liderini bir araya getiren G7 Zirvesi Japonya'nın ev sahipliğinde Kashikojima Adası'nda yapıldı.

-İtalya açıklarında sığınmacıları taşıyan teknenin batması sonucu 80 kişi öldü, 20 kişi kurtarıldı.

27- G7 Zirvesi için Japonya'da bulunan ABD Başkanı Barack Oboma 71 yıl önce atom bombası atılan ve 140 bin kişinin hayatını kaybettiği Hiroşima'yı ziyaret ederek anıt mezarına çiçek bıraktı.

28-İsviçre'nin Neuchatel Kantonunun La Charx-de Fonds kentinde İslâm Medeniyetleri Müzesi açıldı.

29-Hayırsever işadamı Tarık Almış İzmir'de öldü.

30-Yeni Asya gazetesi yazarlarından Meryem Torluk öldü.

31-Hindistan ordusuna ait bir cephane deposunda meydana gelen yangında 17 asker öldü, 19 asker yaralandı.

-Afganistan'da bir otobüsü durduran Taliban güçleri 17 kişiyi öldürdü.

-Akdeniz Üniversitesinde yolsuzluk yapıldığı iddiası ile 20'si kadın 75 kişi gözaltına alındı.

Haziran

1-Yayınlanan valiler kararnamesine göre 22 ilin valisi merkeze alındı. 24 ile yeni vali atandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan resmî bir ziyaret için Uganda ve Kenya'ya gitti.

-Kanada Balıkçılık ve Okyanuslar Bakanı Hunter Tootoo madde bağımlılığı tedavisi için görevinden istifa etti.

-Başbakan Binali Yıldırım resmî bir ziyaret için KKTC'ye gitti.

-Antalya eski milletvekili Fahri Özçelik öldü.

-Beşiktaşlı eski futbolculardan Ahmet Börtücene ABD'de öldü.

2-Anayasa Mahkemesi, HDP ve CHP'nin kaldırılması ile ilgili anayasa değişikliği kanununun iptali için yaptıkları başvuruyu reddetti.

-Eski haber spikeri Alp Buğdaycı Metris Cezaevi'nde ölü bulundu.

-Almanya Parlamentosu 1915 olaylarını soykırım olarak niteleyen karar taslağını mecliste kabul etti.

-Ak Parti, CHP ve MHP ortak bir bildiri yayınlayarak asılsız Ermeni iddialarını kınadığını açıkladı.

3-Göçmenleri taşıyan teknenin Girit Adası yakınlarında batması sonucu 100 kişi hayatını kaybetti.

4-Dünya boks eski ağır sıklet şampiyonu Muhammed Ali ABD'de öldü.

5-Mersin'de Hakkari'ye giden yolcu otobüsünün Diyarbakır Şanlıurfa karayolunda kaza yapması sonucu 3'ü çocuk 6 kişi öldü, 4 kişi yaralandı.

-Nijer askerleri ile Boka Haram militanları arasında çıkan çatışmada 32 asker de öldü, 67 asker yaralandı.

6-Hatay'da ilkokul öğrencilerini taşıyan otobüsün sulama kanalına düşmesi sonucu 14 kişi öldü, 26 kişi yaralandı.

-Belçika'da iki trenin çarpışması sonucu 3 kişi öldü, 40 kişi yaralandı.

7-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan dokunulmazlıkları düzenleyen yasayı onayladı.

-İstanbul Vezneciler'de otobüs durağı ve metro istasyonu yakınlarında meydana gelen patlamada 7'si polis 11 kişi hayatını kaybetti, 36 kişi yaralandı.

-Sinema sanatçısı Tanju Gürsu İstanbul'da öldü.

8-Gazeteci, spor adamı Tankut Antikacıoğlu öldü.

-İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi em. öğretim üyesi Prof. Dr. Yıldız Demiriz öldü.

9-Konya'nın Ereğli ilçesinde TIR ile minibüsün çarpışması sonucu 10 kişi hayatını kaybetti.

-Konya'da Mevlana Üniversitesi Gevher Sultan Eğitim Araştırma ve Kültür Vakfı'na kayyum atandı.

-Brezilya'da meydana gelen trafik kazasında 16 kişi hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ABD'de Muhammed Ali'nin cenaze merasimine katıldı.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta meydana gelen patlamada 22 kişi öldü, 70 kişi yaralandı.

-Tel Aviv'de meydana gelen silahlı saldırıda 4 İsrailli öldü, 8 kişi yaralandı.

-Rusya'nın başkenti Moskova'da bir savaş uçağı düştü. Kazada pilot hayatını kaybetti.

10-Tacikistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Kahhar Mahkamov öldü.

-Senarist Nurettin İrişen İstanbul'da öldü.

-Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Suriye'de iç savaş sonucu 2014 yılından bu yana 10 bin göçmenin boğularak hayatını kaybettiğini açıkladı.

-Mardin'in Midyat ilçesinde Emniyet Müdürlüğüne yapılan bombalı saldırıda 2'si kadın polis 13 kişi hayatını kaybetti.

11-ABD'nin Teksas Eyaletinde küçük bir uçağın park yerine düşmesi sonucu 3 kişi hayatını kaybetti.

-Suriye'de koalisyon güçlerinin katıldığı hava hareketinde 31 IŞİD'li öldürüldü.

12-ABD'nin Orlando şehrindeki gece kulübünde silahlı bir kişinin çevreye ateş açması sonucu 50 kişi öldü, 53 kişi yaralandı.

-Çanakkale'de meydana gelen yangında 5 hektarlık orman zarar gördü.

-Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu Birleşmiş Milletler (BM) Daimi Temsilcisi olarak atandı.

-İstanbul'da 93 yıldır çalışan Baylan pastanelerinin sahibi Harry Lenas öldü.

-Şanlıurfa eski belediye başkanı Feridun Yazar Ankara'da öldü.

-Yönetmen Caner Ceyhan İstanbul'daki evinde ölü bulundu.

13-İlim Yayma Vakfı eski başkanlarından Dr. Asım Taşer İstanbul'da öldü.

-Devlet Tiyatroları eski genel müdürü Mehmet Ege öldü.

14-Fransa'nın başkenti Paris banliyösü Yvelines'de emniyet müdürü ve karısı öldürüldü.

-ALF dizisini canlandıran Macar asıllı oyuncu Mıchu Meszaros öldü.

-Şair, yazar Sadettin Kaplan öldü.

-Meksika'da maskeli saldırganlar aynı aileden 11 kişiyi öldürdü.

15-Gazeteci Hakkı Devrim öldü.

16-Arjantin eski bayındırlık bakanı Jose Lapez, başkent Buenos Aires'te bir manastırın bahçesine para, altın ve silah gömerken yakalandı.

-Ş. Urfa'nın kanaat önderlerinden Şeyh İzzettin Aksan öldü.

-İngiltere'de İşçi Partisi milletvekili Jo Cox seçim bölgesinde uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

17-Türkiye Maarif Vakfı'nın kurulması ile ilgili kanun tasarısı TBMM genel kurulunda kabul edildi.

18-Mudanyalı ressam Salih Bakkaloğlu öldü.

-Yunanistan'da Türkiye'nin Başkonsolosluğuna yüzü maskeli bir grup tarafından molotoflu saldırı yapıldı.

-Bodrum'da meydana gelen orman yangınında 100 hektarlık alan kül oldu.

-Irak'ın Selahattin şehrinde IŞİD'in yaptığı saldırıda 11 Türkmen, 4 Peşmerge öldü, 60 kişi yaralandı.

19-Gazeteci Metin Yalman öldü.

-Amerikalı aktör Anton Yelchin trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Gazeteci Selamettin Bayındır İzmir'de öldü.

-Şair M. Yasin Küçükoğlu Ankara'da öldü.

-Başbakanlık Müsteşarlığı'na, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı Dr. Fuat Oktay atandı.

20-Özgür Gündem gazetesinden Şebnem Korur Fincancı, Ahmet Nesim ve Erol Önderoğlu terör örgütü propagandası yapmak iddiası ile tutuklandı.

-İran'da Kanun Gazetesi Devrim Muhafızlarının Teşkilatı'nın teklifi üzerine kapatıldı.

-Ş. Urfa, Diyarbakır ve Adıyaman'da özel tıp merkezlerinde araların da doktorlarında bulunduğu 34 kişi SGK'yı zarara uğrattıkları gerekçesi ile gözaltına alındı.

-Meksika'da eğitim reformlarını protesto eden öğretmenler sendikası ile polis arasında çıkan çatışmada 6 kişi hayatını kaybetti.

-Rusya'nın Kareliya'nın Syamozera gölünde çocukları taşıyan botun batması sonucu 12 ile 15 yaşları arasında bulunan 14 çocuk boğuldu.

-Elazığ'da tren ile minibüsün çarpışması sonucu 8 kişi öldü.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de Nepal'li işçileri taşıyan araca yapılan bombalı saldırıda 14 kişi öldü, 9 kişi yaralandı.

21-Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü Nijerya'nın Bama şehrinde Boko Haram'dan kaçanların kaldığı kampta açlıktan 200 kişinin öldüğünü açıkladı.

22-Hindistan 20 uydu taşıyan bir roketi uzaya fırlattı.

-Halkın Yükseliş Partisi eski genel başkanı, ilahiyatçı Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk İstanbul'da öldü.

-Manisa eski milletvekili Hilmi Okçu öldü.

-İran'da yolcu otobüsünün dere yatağına düşmesi sonucu 19 kişi öldü, 35 kişi de yaralandı.

-Gazeteci Nuyan Yiğit İstanbul'da öldü.

-Libya'nın başkenti Trablusgarp'ta bir silah deposunda meydana gelen patlamada 28 kişi öldü.

-Hindistan'da sürekli yağan yağmurlar ve yıldırım düşmesi sonucu 79 kişi hayatını kaybetti.

23-Pakistan'ın ünlü sufi müziği sanatçısı Amjad Sabrı Karaçi'de silahlı bir saldırıda hayatını kaybetti.

24-İzmit Büyükşehir Belediyesi eski başkanı Sefa Sirmen, görevine kötüyü kullandığı gerekçesi ile verilen 6 yıl 3 aylık hapis cezası Yargıtay tarafından onaylanması üzerine hapse girdi.

-TBMM genel kurulunda Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununu bazı maddelerinin yapılan kanun tasarısı kabul edildi.

-Almanya'nın en büyük bankası Devtsch Bank içinde bulunduğu kriz nedeniyle 200 şubesini kapatacağını açıkladı.

-Azeri seslendirme sanatçısı Bahtiyar Şerifzade Bakü'de öldü.

-İngiltere'de yapılan referandumda halk Avrupa Birliğinden çıkma kararı verdi. Bunu üzerine Başbakan Dautt Cameran görevinde istifa etti.

-İstanbul'da yapılan sahte parfüm operasyonunda 68 bin parfüm ele geçirildi. 20 kişi gözaltına alındı.

-Kayseri Asliye Hukuk Mahkemesi Melikşah Üniversitesine kayyum atadı.

-Ş. Urfa'nın Harran ve Birecik ilçelerinde serinlemek için suya giren 5 kişi boğularak hayatını kaybetti.

-Gitar virtüözü Asım Can Gündüz öldü.

-Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Fizik Tedavi Bölümünde bir teknisyen

aralarında ihtilaf bulunan 4 eczacıyı silahla vurarak öldürdü.

25-ABD'nin West Virgine eyaletinde aşırı yağmurların meydana getirdiği selde 23 kişi hayatını kaybetti.

-ABD'nin Kaliforniya eyaletinde meydana gelen orman yangınında 80 ev yanarak kül oldu.

26-Çin'de bariyerlere çarpması sonucu ateş çemberine dönen otobüste bulunan 30 kişi yanarak hayatını kaybetti.

-Ankara, Çanakkale, Kütahya, Ş. Urfa ve Van'da meydana gelen trafik kazalarında 7 kişi hayatını kaybetti.

27-Yemen'in Mukella şehrinde iftar vaktinde meydana gelen intihar saldırısında 38 kişi öldü, 24 kişi yaralandı.

-Lübnan'da meydana gelen intihar saldırısında 5 kişi öldü, 13 kişi yaralandı.

28-Adana'nın sevilen ses sanatçısı ve fotoğrafçı Mesut Eray öldü.

-Yunanistan'ın başkenti Atina'nın kuzeybatısındaki bölgede çıkan orman yangınında 2 bin hektarlık alan kül oldu.

-Şırnak Belediyesinde yapılan aramada 19 adet havan topu ve 1 adet silah ele geçirildi.

-Kolombiya'da askerî bir helikopter düştü. Kazada 17 asker hayatını kaybetti.

-Ünlü İtalyan aktör Bud Spencer Roma'da öldü.

-İstanbul Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminali girişinde meydana gelen bombalı saldırıda 41 kişi hayatını kaybetti, 147 kişi yaralandı.

-Türkiye Finans eski genel müdürü Osman Çelik hazine müsteşarlığına atandı.

29-Tiyatro oyuncusu Nezih Tuncay öldü.

-K. Maraş Cumhuriyet Savcılığı, BBP eski genel başkanı ve arkadaşlarının helikopter kazasında ölümleri ile ilgili yapılan soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verdi.

30-Osmangazi Köprüsü, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım tarafından törenle hizmete açıldı.

-Tunuslu Tabip Tuğgeneral Fethi Beyyud, İstanbul Atatürk Havalimanı'ndaki terör saldırısında hayatını kaybetti.

-Emniyet Genel Müdürlüğü kaçakçılık ve istihbarat eski daire başkanı Atilla Aytek öldü.

-Somali'nin başkenti Mogadişu'da bir aracın geçişi sırasında meydana gelen patlamada 18 kişi hayatını kaybetti.

-Dışişleri bakanlığı bakan yardımcılığına dış politika danışma kurulu üyesi Mehmet Yıldız atandı.

Temmuz

1-Balıkesir Ayvalık ilçesi Sarımsaklı yakınlarında Türk Hava Kurumuna ait eğitim uçağı düştü. Kazada Ayvalık Spor Kulübü Başkanı Mustafa Doğrular ile işadamı Nuri Balsan hayatını kaybetti.

-Bingöl, Hakkari, Diyarbakır ve Mardin'de meydana gelen bombalı saldırılarda 10 asker şehit oldu.

-İpek Üniversitesinin içinde bulunduğu Koza İpek Vakfı'na kayyum atandı.

-Amerikalı yazar Alvin Toffler öldü.

-İçinde Turgut Özal Üniversitesinin de bulunduğu Turgut Özal Düşünce ve Hamle Vakfı'na kayyum atandı.

-TRT eski yönetmeni Şükrü Samsunlu öldü.

2-Bolu Mengen'de tiner yüklü bir TIR tünel girişine çarpması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-Bangladeş'in başkenti Dakka'da bir kafeyi baskın düzenleyen IŞİD ile yapılan çatışmada 20 kişi hayatını kaybetti.

-Ayasofya Müzesinde 85 yıl sonra bir ilk olarak Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ile müezzin Fatih Koca program yaptı.

-Sırbistan'ın başkenti Belgrad'da bir kafeye düzenlenen silahlı saldırıda 5 kişi öldü, 22 kişi yaralandı.

-Fransız aktör Roger Dumas öldü.

-İngiliz komedyen ve oyuncu Croline Aherne öldü.

3-İngiltere'de Cumhurbaşkanı Mitterant döneminde başbakanlık yapan Michel Ricard öldü.

-Sinop'ta TIR ile otobüsün çarpışması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta bomba yüklü araçla yapılan intihar saldırısında 82 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

-Oscar ödüllü yönetmen Michael Cimino öldü.

-Çek Cumhuriyeti'nin adı Çekya olarak değiştirildi.

-Pakistan'ın kuzeyindeki Çitrel bölgesinde meydana gelen selde 30 kişi hayatını kaybetti.

-İstanbul Atatürk Havalimanı'nda meydana gelen ve 44 kişinin hayatını kaybettiği terör saldırısında şüpheli olarak 13 kişi tutuklandı.

4-Ünlülerin menajeri Halis Bütünay öldü.

-Yunanistan'ın en önemli petrol şirketlerinin sahibi Kirtakus Mamidakis evinde ölü bulundu.

-Gaziantep'te Zirve Üniversitesini içinde barındıran İpek Eğitim ve Kültür Vakfı'na kayyum atandı.

-Millî Nizam ve Millî Selamet partilerinin kurucusu işadamı Osman Nuri Önügören İstanbul'da öldü.

5-İranlı yönetmen Abbas Kiyarüstemi Paris'te öldü.

-Medine'de Mescid-i Nebevi'nin yakınlarında meydana gelen bombalı saldırıda 6 kişi hayatını kaybetti.

-Bağdat'ta meydana gelen bombalı saldırının faili 5 kişi yargılanarak idam edildi.

-Giresun'da bayramlaşmak ve şehit ailelerini ziyaret için giden komutan ve eşlerinin bulunduğu askerî helikopter Alucra ilçesi yakınlarında düştü. Kazada İl Jandarma Komutan Vekili Yrb. Saadettin Şahin ve eşi Nihal Şahin, helikopter pilotu Yzb. Hilmi Özer, Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Mustafa Doğru ve eşi Nuran Doğru, kızı Berrin Doğru, Kurmay Başkanı Bnb. Ünal Bayhan ve eşi Didem Bayhan, Uzman Çavuş Âdem Kara ve eşi Sema Kara hayatını kaybetti, 8 kişi yaralandı.

-Dil Derneği Üyesi Prof. Dr. Yaman Örs öldü.

6-Irak'ta Felluce'de Şii milisler 49 sivili öldürdü.

-Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda millî sporcu Yasemin Can kadınlarda 10 bin metrede altın madalya kazandı.

7-Bediüzzaman'ın talebelerinden Abdullah Yeğin İstanbul'da öldü.

-Futbolcu, Profesyonel Futbolcular Derneği Başkanı Turgay Şeren İstanbul'da öldü.

8-ABD'nin Dallas şehrinde polisin iki siyahiyi öldürmesi üzerine ayaklanan kişiler 5 polisi öldürdü, 6'sını yaralandı.

-Irak'ın Selahattin şehrinde IŞİD militanlarının bir türbeye düzenledikleri saldırıda 20 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'ne katılmak üzere Polonya'nın başkenti Varşova'ya gitti.

-Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Ahmet Saim Arıtan öldü.

-Kırıkkale eski milletvekili Murat Yılmazer Ankara'da öldü.

-İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.'nin (İSDEMİR) genel müdürü Recep Özhan öldü.

9-Ege İhracatçılar Birliği eski başkanlar kurulu başkanı Servet Eröcel İzmir'de öldü.

-PKK'nın Mardin Artuklu ilçesine bağlı Cevizlik Jandarma Karakolu'na yaptığı bombalı saldırıda 2 asker, 1 sivil şehit oldu, 12 asker yaralandı.

-Yurt genelinde bayram tatili sırasında meydana gelen trafik kazalarında 107 kişi öldü, 337 kişi yaralandı.

10-Suriye'de test uçuşu yapan helikopter teröristler tarafından düşürüldü. Olayda 2 Rus pilot hayatını kaybetti.

- Güney Asya'da en büyük yardım vakfını kuran, Londra Barış Ödülü, Gandi Barış Ödülü ve Seul Barış Ödülü sahibi Abdüssettar Edhi öldü.

-Mercedes-Benz'in Türk ortaklarından, Koluman Holding'in kurucusu işadamı Mustafa Koluman Mersin'de öldü.

11-Ş. Urfa şehirlerarası otobüs terminalinde kimlik soran polislere ateş açılması sonucu 3 polis şehit oldu, 3 polis yaralandı.

12-İtalya'nın Puglia bölgesinde iki trenin çarpışması sonucu 20 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.

13-Traktör lakaplı İtalyan mafya babası Bernardo Proven Zan öldü.

- Eski başbakanlardan Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın başdanışmanı Prof. Dr. Sedat Çelikdoğan Ankara'da öldü.

15-Türkiye'de bazı üst rütbeli subaylar darbe girişiminde bulundu. Darbe kısa zamanda bastırıldı. Ülke genelinde camilerde sela verildi. Halk kahramanca sokaklara dökülerek devletin yanında olduğunu gösterdi.

-Darbe girişimde bulunan 2 binbaşı,1 yüzbaşı ve 5 er helikopter ile Yunanistan'a sığındı.

-Hindistan'da altın adam olarak ünlenen Data Phuge isimli işadamı ölü bulundu.

-TRT eski genel müdürü ve milletvekili Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş İstanbul'da öldü.

-Türkiye Ziraatçılar Derneği genel başkanı İbrahim Yetkin öldü.

-Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü kurucusu Prof. Dr. Ayşe Baysal Ankara'da öldü.

-Diyarbakır'da PKK'nın bombalı araçla yaptığı saldırıda 2 polis şehit oldu, 1 çocuk hayatını kaybetti.

16-Ses ve sinema sanatçısı Işıl German Kuşadası'nda öldü.

19-YÖK bütün dekanların istifasını istedi.

-Diyanet İşleri Başkanlığı 15 Temmuz darbe girişiminde ölenlere dinî hizmet verilmeyeceğini açıkladı.

-TRT Ankara Radyosu ses sanatçısı A. Cevdet Bolvadin Ankara'da öldü.

-30 merkez valisi, 52 mülkiye müfettişi ve 16 hukuk müşaviri görevden uzaklaştırıldı.

-Millî Eğitim Bakanlığında 15 bin 200 kamu personeli açığa alındı

-Millî İstihbarat Müsteşarlığı Teşkilatında (MİT) 100 personel görevden alındı.

-34 gazetecinin basın kartı iptal edildi.

-RTÜK, bazı radyo ve televizyonların yayın hak ve lisanslarını iptal etti.

-ABD öncülüğündeki güçlerin Menbiç şehrine yaptığı saldırıda 100 Suriyeli sivilin öldüğü açıklandı.

-Şişli belediye başkan yardımcısı Cemil Candaş uğradığı silahlı bir saldırıda hayatını kaybetti.

-Diyanet İşleri Başkanlığı 492 personelin görevden uzaklaştırıldığı açıkladı.

20-Dil ve tarih alanlarında çalışmaları ile tanınan Kazım Mirşan Muğla Bodrum'da öldü.

-Darbe girişimi sırasında tepki için sokağa çıkan Prof. Dr. İlhan Varank, İstanbul belediyesi önünde darbecilerin açtığı ateşte hayatını kaybetti.

-Sağlık ve sosyal eski bakanlarından Dr. Mete Tan öldü.

22-Erciyes Üniversitesi emekli Türk dili ve edebiyatı öğretim görevlisi Haydar Ali Diriöz Ankara'da öldü.

23-Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, Kimse Yok mu Derneği, Boydak Vakfı, Türkiye Gönüllü Eğitimciler Derneği, Konya Mevlana, İzmir Şifa, Ankara Turgut Özal, Gaziantep Zirve, Adana Kanuni, İzmir Üniversitesi, İstanbul Murat Hüdavendigar, İzmir Gediz, İstanbul Süleyman Şah üniversitelerine ait dernek ve vakıflar kapatıldı.

-Düzce Üniversitesinde görev yapan Doç. Dr. Leyla Yılmaz Aydın, Doç. Dr. Sibel Dikici, Doç. Dr. Enver Sinan Albayrak, Prof. Dr. Ramazan Memişoğlu, Prof. Dr. Davut Özdemir ve Prof. Dr. İsmail Hamdi Kara tutuklandı.

-Ankara Altın Koza (İpek), Bursa Orhangazi, Samsun Canik Başarı, Diyarbakır Selahattin Eyyübi, İstanbul Fatih, Kayseri Melikgazi üniversiteleri OHAL kararı ile kapatıldı.

-Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) OHAL kararı ile kapatıldı.

-Afyonkarahisar eski milletvekili Kubilay Uygun öldü.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de IŞİD tarafından düzenlenen intihar saldırısında 61 kişi öldü, 207 kişi yaralandı.

-HSYK üyesi Kerim Tosun ile 17 hâkim ve savcı, Kocaeli Ticaret Odası Başkanı Murat Özdağ, Konya Baro Başkanı Fevzi Kayacan tutuklandı.

24-Görevden uzaklaştırılan Dicle Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ayşegül Jale Saraç tutuklandı.

-CHP'nin çağrısı üzerine Taksim Meydanı'nda Cumhuriyet ve Demokrasi Mitingi yapıldı. 10 maddelik Taksim Manifestosu okundu.

-Darbe girişimi sırasında TRT'de sözde darbe bildirisi okutan Yarbay Ümit Gencer tutuklandı.

-Arabesk müzik sanatçısı Hüseyin Altın öldü.

-Kara Harp Akademisi Komutanı Tuğgeneral Recep Yüksel, Harp Akademileri Kurmay Başkanı Tuğgeneral Nevzat Taşdelen, Tuğgeneral Ali Akyürek ve 9 subay tutuklandı.

25-Dünyaca ünlü tarihçi Prof. Dr. Halil İnancık öldü.

-Eski millî futbolcu Bülent Eker öldü.

-Gözaltına alının Sinop müftüsü Mustafa Erkan tutuklandı.

-Ak Parti Genel Başkanı ve Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli cumhurbaşkanlığı makamında bir araya geldi.

-Diyarbakır 8. Ana Jet Üssü Komutanı Albay Edip Akgülay tutuklandı. Aydın Garnizon Bölge Jandarma Komutanı Tümgeneral Murat Kırkaya açığa alındı.

26-HSYK genel kurulu yeni yargı paketi uyarınca görevlerine son verilen üyelerin yerine Yargıtay'a 267, Danıştay'a 75 üye atadı.

28-Kanun Hükmünde Kararname ile Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişlerine Bakanlığına bağlandı.

30-Zaman gazetesi eski yazarlarından Şahin Alpay, Ali Bulaç, Ahmet Turan

Alkan, Nuriye Akman, Lale Kemal, Mustafa Ünal, Nazlı Ilıcak, Seyit Kılıç, Bayram Kaya, Cihan Acar, Bünyamin Köseli, Emre Sencan, Mustafa Erkan Acar, Cemal Azmi Kalyoncu, Abdullah Kılıç, Habib Güler, Cuma Ulus, Hanım Büşra Erdal, Hüseyin Aydın, Haşim Söylemez, Ali Akkuş, Yakup Çelik ve Ufuk Şanlı gözetim altına alındı.

31-Alparslan Türkeş'in damadı eski milletvekili Hamit Homriş öldü.

Ağustos

1-Türkiye rekortmeni millî atlet Aydın Onur öldü.

-2010'da Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) genel yetenek ve genel kültür bölümleri iptal edildi.

-Ressam ve sahne tasarımcısı Acar Başkurt İstanbul'da öldü.

-Askerî okulların kapatılması ile ilgili kararname Resmî Gazete'de yayınlandı.

-Bingöl'de çevik kuvvet polislerini taşıyan zırhlı araca, yapılan bombalı saldırıda 6 polis şehit oldu.

-Gazeteci Orhan Tosun öldü.

2-Gülhane Askerî Tıp Akademisinde (GATA) polis tarafından yapılan operasyonda 100 kişi gözaltına alındı.

-Eski PETKİM genel müdürü Saadettin Korkut gözaltına alındı.

-Eski Artvin Belediye Başkanı Dr. Emin Özgün Ankara'da geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Isparta'da tanınmış iş adamlarından Vedat Savlu balkondan düşerek hayatını kaybetti.

-Sinema sanatçısı Leyla Sayar öldü.

-Ankara'da CHP eski genel başkanı Deniz Baykal ve bazı MHP'lilere yapılan kaset komplosu ile ilgili olarak 120 kişi gözaltına alındı.

-İstanbul Şehir Tiyatroları sanatçıları Sevinç Erbulak, Kemal Kocatürk, Mahber Mertoğlu, İrem Aslan, Ardem Aydın ve yönetmen Ragıp Yavuz görevden alındı.

3-Türkiye Bern Büyükelçisi Mehmet Tuğrul Gücük öldü.

-Pamukkale Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Bağcı gözaltına alındı.

-Bodrum'da 2 bot içinde kaçak 95 mülteci yakalandı.

-MHP kurucularından yazar, şair Nurettin Pakyürek öldü.

4-Anayasa Mahkemesi üyeleri Alparslan Altan ve Prof. Dr. Erdal Tercan meslekten ihraç edildi.

-Masal ve hikâye yazarı Numan Kartal İstanbul'da öldü.

5-Darbe girişimi sonrası gözaltına alınan İstanbul eski valisi Hüseyin Avni Mutlu tutuklandı.

-Zaman gazetesi eski yazarlarından Mümtazer Türköne, Şeref Yılmaz, Faruk Akkan, Fevzi Yazıcı, Hakan Taşdelen gözaltına alındı.

6-CHP milletvekili Em. Alb. Dursun Çiçek'in Ergenekon Davası'nda delil olarak kabul edilen İrtica ile Mücadele Eylem Plânı ile ilgili olarak gözaltına alınan 15 kişiden 13'ü tutuklandı.

-Komedyen Atalay Demirci tutuklandı.

-Darbe girişimi sonrası başlatılan soruşturma kapsamında Muğla eski valisi Fatih Şahin tutuklandı.

-Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Yaman Örs Ankara'da öldü.

7-Mardin Artuklu Ortaköy mahallesindeki kanal suyuna giren 3 çocuk boğuldu.

-İstanbul Yenikapı miting alanında Demokrasi ve Şehitler Mitingi yapıldı. Mitinge Cumhurbaşkanı Recep

Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçlaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar katıldı.

-İzmirli gazeteci Önder Sümer öldü.

-Dünyaca ünlü plastik Cerrahi uzmanı İvo Pintanguy öldü.

-Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına Mersin Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Çamsarı getirildi.

-İran'da vatana ihanet suçu ile tutuklu bulunan nükleer fizikçi Şahram Amiri idam edildi.

8-Genel Yayın Yönetmenliğini Ali Duran Topuz'un yaptığı Gazete Duvar yayın hayatına başladı.

-Prof. Dr. Mim Kemal Öke'nin babası işadamı Yılmaz Ali Öke İstanbul'da öldü.

-Pakistan'da bir hastaneye yapılan intihar saldırısında 30 kişi hayatını kaybetti.

9-Tiyatro oyuncusu Seyhan Güngör öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Putin ile bir araya geldi.

10-Hrant Dink soruşturması kapsamında mahkemeye sevk edilen 8 jandarma görevlisinden 5'i tutuklandı.

-Hatay'da Ermeni asıllı Fransız vatandaşı Arhıum Aloyan "silahlı terör örgütüne üye olmak" iddiası ile tutuklandı.

-Diyarbakır'da meydana gelen patlamada 5 sivil hayatını kaybetti.

-Türkiye Psikiyatri Derneği Başkanı Prof. Dr. Savaş Kültür öldü.

-Anadolu Üniversitesinde Barış İçin Akademisyenler İnisiyatifine imza atan 21 akademisyenin görevine son verildi.

11-Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Oğuz Atalay görevinden ayrıldı.

-Roma Büyükelçiliği Askerî Ataşesi Kurmay Albay Mehmet Demirağ tutuklandı.

-Millî Görüş hareketinin önemli isimlerinden Refah Partisi genel kurulu üyesi Kerem Avşar Ankara'da öldü.

-Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Davut Aydüz tutuklandı.

14-Fransa'nın sahil şehri Nice'de millî bayram gününde bir kamyonun kalabalık içine dalması sonucu 12 çocuk öldü, 84 kişi yaralandı.

16-İzmir'de 35 TV kanalı RTÜK tarafından durduruldu. Sahibi Küçükbay Şirketler Grubu Başkanı Ahmet Küçükbay gözaltına alındı.

-Aralarında PETKİM eski genel müdürü Saadettin Korkut ve üst düzey yöneticilerinin bulunduğu 25 kişi silahlı örgüt üyesi olmak suçu ile tutuklandı.

-Kayseri'de kapatılan Melikşah Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Mahmut Mat ve 19 öğretim üyesi tutuklandı.

-140 Yargıtay üyesi hakkında yakalama kararı çıkarıldı. 2 bin 745 hâkim HSYK tarafından açığa alındı.

-Başbakan Binali Yıldırım darbe girişimi sırasında 161 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı.

-Darbe girişiminden sonra 2 bin 839 asker görevden alındı.

-Sinop Valisi Yasemin Özata Çetinkaya ve eşi Garnizon Komutanı Jandarma Albay Temel Çetinkaya görevden alındı.

-1. Ordu Hareket Başkanı Tuğgeneral Eyüp Gürler, 3. Kolordu Komutanı Orgeneral Erdal Öztürk gözaltına alındı.

-İçişleri Bakanı Efgan Ala, yapılan soruşturma kapsamında şimdiye kadar 26 belediye başkanının görevden alındığını açıkladı.

-Özgür Gündem gazetesi terör örgütü propagandası yaptığı gerekçesi ile geçici olarak kapatıldı.

-AK Parti Trabzon eski milletvekili Prof. Dr. Aydın Bıyıkoğlu tutuklandı.

-Eski FİFA başkanı Brezilyalı Jaao Havelange öldü.

-Zaman gazetesi eski yazarı Ali Ünal tutuklandı.

17-Karadeniz yönüne gitmekte olan bir yük gemisinin Sarayburnu açıklarında Sahil Güvenlik botuna çarpması sonucu 3 asker hayatını kaybetti.

-Tekirdağ Çorlu Havaalanından kalkan eğitim uçağı düştü. Kazada 2 kişi hayatını kaybetti.

-Emekli Tümgeneral Adnan Tanrıverdi cumhurbaşkanlığı başdanışmanı olarak atandı.

-Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİM) OHAL kapsamında yayınlanan KHK ile kapatıldı.

-Ege Denizi Yunan karasuları içinde sürat teknesi ile tur teknesinin çarpışması sonucu 4 kişi hayatını kaybetti.

18-Elazığ Emniyet Müdürlüğüne bomba yüklü araçla yapılan saldırıda 5 polis şehit oldu, 217 kişi yaralandı.

-Sürgün İnek filminin yapımcısı yazar Ali Tokul tutuklandı.

-Kayseri'de Boydak Holding'e kayyum atandı.

19-Sayıştay eski başkanı Recai Akyel cumhurbaşkanlığı başdanışmanı olarak atandı.

-Sivas eski belediye başkanı Osman Seçilmiş öldü.

-Eski büyükelçi Gürcan Balık gözaltına alındı.

-Erzurum Aşkale Belediye Başkanı Enver Başaran tutuklandı.

-Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca Adli Tıp Kurumunda yapılan soruşturma kapsamında gözaltına alının 50 şüpheliden 38'i tutuklandı.

-Gazeteci, yazar Ahmet Selim (Zeki Önal) öldü.

20-Kapatılan Özgür Gündem gazetesi yazarı Aslı Erdoğan tutuklandı.

-Tiyatro sanatçısı Fatma Alev Tekoğlu trafik kazasında hayatını kaybetti.

21-RTÜK üst kurulunda çeşitli görevlerde bulunan 29 personel açığa alındı.

-Olağanüstü Hal Kararı TBMM'de kabul edildi.

-İstanbul Cumhuriyet Savcılığı darbe soruşturması kapsamında 60 hâkim ve savcı tutuklandı.

-Avrupa Konseyi, darbe girişimi sonucu ilan edilen (OHAL) uygulamaları çerçevesinde Türkiye'nin İnsan Hakları Sözleşmesini askıya aldığı açıkladı.

-Yazar ve yönetmen Garry Marshallı öldü.

-Kütahya Gediz eski belediye başkanı Rıza Ocakoğlu öldü.

-İçişleri Bakanı Efgan Ala 10 bin 856 kişinin pasaportunun iptal edildiğini açıkladı.

-Manisa Alaşehir'de trenin tarım işçilerini taşıyan araca çarpması sonucu 6 kişi hayatını kaybetti.

22-Hong-Kong'ta yapılan Dünya Organ Nakli Derneği kongresinde Prof. Dr. Mehmet Haberal 2018-2020 yılları için başkan seçildi.

-TV dizisi ve film sanatçısı İsrafil Köse trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Türkiye'de ilk defa Bursa Kestel'de 290 yolcu kapasiteli yerli metrobüs üretildi.

-Gaziantep merkez Şahinbey ilçesi Akdere mahallesinde bir düğün sırasında kalabalığın arasına atılan bomba sonucunda 54 kişi hayatını kaybetti.

-Kavaklıdere Şarapları yönetim kurulu başkanı Mehmet Akman Başman Ankara'da öldü.

23-Özgür Gündem gazetesi genel yayın yönetmeni Zana Bilir Kaya ile yazı işleri müdürü İnan Kızılkaya tutuklandı.

-Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Muhittin Akgül tutuklandı.

-Irak Kürt Bölgesi Yönetimi Başkanı Mesut Barzani resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

24-Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı FETÖ'ye himmet adı altında finans sağladığı gerekçesi ile Dumankaya İnşaat'ın sahibi ve ortaklarının mallarına el koydu.

-Bingöl ve Diyarbakır'da PKK'ya yapılan operasyonlar sırasında 6 asker şehit oldu.

-İtalya'da meydana gelen depremde ilk belirlemelere göre 120 kişi hayatını kaybetti.

-Almanya eski Cumhurbaşkanı Walter Scheel öldü.

-FOX TV haber müdürü Ercan Gün tutuklandı.

-Kolombiya hükümeti ile Kolombiya Silahlı Güçleri (FARC) arasında 50 yıldır süren iç savaş sonlandırılarak anlaşma sağlandı.

25-Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetler Genel Müdürlüğü okullara gönderdiği talimat ile F. Gülen ile ilgili tüm basılı eserlerin ayıklanarak hurdaya çıkarılmasını istendi.

-Kapatılan Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın son başkanı Cemal Uşşak yurtdışında öldü.

-Gazeteci Gültekin Avcı tutuklandı.

-Kosovalı şair Fahri Ali öldü.

-Prof. Dr. Yusuf Şevki Hakyemez ile Doç. Dr. Recai Akyel cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesi üyeliğine atandı.

-Gümüşhane eski milletvekili Nurettin Özdemir öldü.

26-İstanbul Boğazı'ndaki 3. köprü olan Yavuz Sultan Selim Köprüsü Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez tarafından hizmete açıldı.

-Şırnak'ın Cizre ilçesinde polis noktasına bomba yüklü kamyon ile yapılan saldırıda 11 kişi şehit oldu, 78 kişi yaralandı.

-Diyarbakır ve İzmir eski valisi Cahit Kıraç gözaltına alındı.

-İhlas Holding CEO'su Cahit Paksoy tutuklandı.

-Bolivya'da grevdeki işçilerle konuşmaya giden bakan yardımcısı işçiler tarafından kaçırılarak öldürüldü.

27-Hatay'da Suriyelileri taşıyan aracın kaza yapması sonucu 8 kişi hayatını kaybetti.

-Rusya'nın başkenti Moskova'da bir depoda çıkan yangın sonucunda 16 kişi hayatını kaybetti.

-Gülhane Askerî Tıp Akademisinin ismi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak değiştirildi.

-Kayseri AK Parti eski il başkanı Ömer Dengiz ile Kayseri Sanayi Odası Meclis Başkanı Nurettin Okardan'ın da aralarında bulunduğu 36 kişi tutuklandı.

28-Hindistan Keşmir'de Hürriyet Hareketi Lideri Mirwaiz tutuklandı.

-RTÜK lisansı olmadan yayın yapan 29 kanalı kapattı, 2 kanala ceza verdi.

-Fİ Yapı sahibi Fikret İnan ve AKFA sahibi Fatih Aktaş FETÖ'ye maddi yardım sağladığı gerekçesi ile tutuklandı.

29-Yazar Vedat Türkali tedavi gördüğü Yalova Devlet Hastanesinde öldü.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ'ye yönelik soruşturma kapsamın-

da Danıştay'da gözaltına alınan 21 kişi tutuklandı.

-Meksikalı şarkıcı Gabriyel Kalp öldü.

-Yemen'in Aden şehrinde bir tesise yapılan intihar saldırısında 45 kişi öldü, 60 kişi yaralandı.

-Sivas eski milletvekili Gültekin Celal Sakarya öldü.

30-Söz yazarı, besteci Naşide Göktürk öldü.

-Amerikalı ünlü komedyen Gene Wilder öldü.

-Tunceli'de 31 bölge özel güvenlik bölgesi olarak ilan edildi.

-Kars Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğretim üyesi ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ali Rıza Aksoy öldü.

31-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye ile İsrail arasındaki normalleşme anlaşmasını imzaladı.

Eylül

1-Adli Yargı yılı açılış töreni Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapıldı.

-İçişleri Bakanı Efgan Ala görevinden istifa etti. Yerine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soylu, ondan boşalan bakanlığa da Bursa milletvekili Mehmet Müezzinoğlu atandı.

-Gazeteci Yurdaer Acar İstanbul'da öldü.

-ABD'nin Alaska eyaletinde iki uçağın havada çarpışması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-İbrahim Ünye tarafından Osmanlı Partisi kuruldu.

-Kanun Hükmünde Kararname ile HSYK 543 hâkim ve savcıyı meslekten ihraç etti.

2-Van'ın Çaldıran ilçesi Tendürek Dağı bölgesinde yürütülen operasyon sırasında 1 teğmen, 2 astsubay ve 5 uzman çavuş şehit düştü, 13 PKK'lı öldürüldü.

-Özbekistan Devlet Başkanı İslâm Kerimov öldü.

-Şehit kardeşinin cenazesinde tepki gösteren Yarbay Mehmet Alkan askerlikten ihraç edildi.

-KHK ile YARSAV Başkanı Murat Arslan'ın görevine son verildi.

-Hakkari Çukurca ilçesinde PKK ile çıkan çatışmada 1 asker şehit oldu, 20 terörist öldürüldü.

-Bolu TEM yol kenarında bulunan Highway Alışveriş Merkezi'ne denetim kayyumu atandı.

-MHP Manisa eski milletvekili ve Manisa eski baro başkanı Av. Zeynel Balkız'ın da aralarında bulunduğu 10 kişi tutuklandı.

-Gözaltına alınan 8 kişiden gazeteci Murat Aksoy, Atilla Taş, Gökçe Fırat Çulhaoğlu ve Mutlu Çölgeçen tutuklandı.

-Filipinler'de bir pazar yerinde meydana gelen patlamada 12 kişi öldü, 60 kişi yaralandı.

-Hindistan'da 150 milyon işçi ekonomik reform talebi ile greve gitti.

-Eski Zaman gazetesi imtiyaz sahibi Alaadin Kaya Ankara'da tutuklandı.

-Başbakan Binali Yıldırım, Türkiye İyi Gelecek Konferansı'na katılarak konuşma yaptı.

-672 Sayılı KHK ile ihraç edilen kamu çalışanlarının listesi Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlandı.

3-Bangladeş Cemaati İslâm Partisi üyesi Mir Kasım Ali idam edildi.

-Türkiye-Çin arasında enerji, nükleer, güvenlik ve bitki sağlığı gerekliliği alanında 3 ayrı anlaşma imzalandı.

-KHK ile hükümet kayyum atadığı şirketlerinin tamamını Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devretti.

-Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlanan KHK ile belediye ve bağlı idare imkânlarının terör veya şiddet olaylarına dolaylı ya da doğrudan destek sağlamak amacıyla yararlandığında valilik tarafından belirlenmesi durumunda belediye ve taşınmazlara el konulabileceği açıklandı.

-HSYK 3. Dairesi 956 adli yargı hâkim adayını cumhuriyet savcısı adayı olarak kabul etti.

- F klavyenin mucidi Uluslararası Bilgi İşlem ve İletişim Federasyonu Türkiye Temsilciliği onursal başkanı Dr. İhsan Sıtkı Yener öldü.

-Peynir kralı olarak ünlenen Bahçivan Gıda'nın kurucusu ve yönetim kurulu başkanı Macit Bahçivan öldü.

-İstanbul eski emniyet müdürü Hüseyin Çapkın tutuklandı.

-Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı Ali Fidan Türkiye'de ilk sivil orgeneral oldu.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, G20 Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'ne katılmak için gittiği Çin'in Hangcou şehrinde ABD başkanı Obama ve Almanya başbakanı Merkel ile görüştü.

-TSK bölgeyi IŞİD'den temizlemek ve sınır güvenliğini sağlamak için başlattığı Fırat Kalkanı harekâtında tank ve zırhlı personelle Kilis'in Elbeyli ilçesinden Suriye'nin Rai kasabasına girdi.

-İstanbul Emniyet Müdürlüğü 15 Temmuz darbe girişimi ardından yapılan operasyonlarda gözaltına alınan beş bin 279 kişiden 3 bin 79'nun tutuklandığını açıkladı.

5-Suriye'nin Tartuş, Humus, Haseki ve al Saboura bölgelerinde meydana gelen patlamalarda, 42 kişi hayatını kaybetti, 52 kişi yaralandı.

-TOBB yönetimi tarafından feshedilen Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası'na kayyum atandı.

-Afyonkarahisar'ın Emirdağ-Çifteler karayolunda meydana gelen trafik kazasında 5 kişi öldü.

-TSK, Hakkari-Çukurca'da yapılan operasyonlarda 157 teröristin etkisiz hâle getirildiğini açıkladı.

7-İstanbul Beykoz Üniversitesinin, İzmir'de İzmir Bakırçay ve İzmir Demokrasi Üniversitelerinin kurulmasına dair kanun Resmî Gazete'de yayınlandı.

-Tataristan'ın başkenti Kazan'da 12. Uluslararası Müslüman Film Festivali başladı.

-Makedonya'nın başkenti Üsküp'te düşen özel uçakta bulunan 6 kişi hayatını kaybetti.

-ABD'li aktör Wyatt Earp öldü.

-Metropol Araştırma Şirketi sahibi Özer Sencar gözetim altına alındı.

8-Ulaştırma eski bakanı Ahmet Arif Denizongun İstanbul'da öldü.

-Selam Tevhid ve KCK davası hâkimi Kazım Kahyaoğlu tutuklandı.

-Güllüoğlu Baklavaları sahibi Faruk Güllü ile TUSKON yönetim kurulu üyesi Yüksel Nalbantoğlu FETÖ soruşturması kapsamında tutuklandı.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Kadir Topbaş'ın damadı işadamı Ömer Faruk Kavurmacı tutuklandı.

-Rus savaş uçaklarının Suriye'nin Halep şehrine yaptığı hava saldırısında 28 kişi öldü, 57 kişi yaralandı.

-Ermenistan Başbakanı Havik Abrahamyan görevinden istifa etti.

9-İstanbul'da Uyuşturucu ile Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri Gaziosmanpaşa ve Sultangazi'de uyuşturucu operasyonu düzenledi.

-Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinde 107 kaçak mülteci yakalandı.

-Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Osman Nuri Darcan balayı için gittiği ABD'de soyguncular tarafından öldürüldü.

-Başbakan Binali Yıldırım, Katar Başbakanı Şeyh Abdullah bin Nasser Bin Khlifa Al-Thani ile görüştü.

-Bangladeş'te bir ambalaj fabrikası kazanında meydana gelen patlamada 20 kişi öldü, 74 kişi yaralandı.

-Bingöl'de terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyonda 7 kişi tutuklandı.

-Yeni valiler kararnamesi yayınlandı. Bura göre; Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz, Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar, Çanakkale Valisi Hamza Erkal, Sinop Valisi Yasemin Özata Çetinkaya merkeze alındı. Hatay Valisi Ercan Topaca Ankara, Mahalli İdareler Genel Müdürü Ömer Doğanay Artvin, Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı Ortan Tavlı Çanakkale, Merkez Valisi Erdal Ata Hatay, Merkez Valisi Hasan İpek Sinop, Artvin Valisi Muhterem İnce İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığına, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Selami Altınok Emniyet Genel Müdürlüğüne atandı.

-Ankara Kocatepe Camii başimamı Kadir Temel öldü.

10-Şanlıurfa'da bölücülük yaptıkları gerekçesi ile 462 öğretmen açığa alındı.

-Millî Gazete eski yazarlarından Kazım Naci Doğan öldü.

-Genelkurmay Başkanlığı 29 Ağustos'ta Irak'ın kuzeyindeki Gana bölgesine yapılan hava harekâtında 29 bölücü terör örgütü mensubunun etkisiz hâline getirildiğini açıkladı.

-Afrika'nın doğusunda bulunan Tanzanya'da 5.7 şiddetinde meydana gelen depremde 11 kişi hayatını kaybetti.

-Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını (TIB) kuran Basri Aktepe tutuklandı.

-Yeşilçam oyuncularından Mahmut Hekimoğlu öldü.

-Yapılan operasyonda İngiltere, Kıbrıs ve Türkiye merkezli sanal kumar çetesi yakalandı. Gözaltına alınan 57 kişiden 39'u tutuklandı.

11-Terör örgütüne destek verdikleri gerekçesi ile Batman, Hakkari, Adana Pozantı, Ağrı Diyadin, Batman Beşiri ve Gercüş, Diyarbakır Silvan, Sur, Erzurum Aşkale, Hınıs, Giresun Çamaluk, Iğdır Tuzluca, Konya Ilgın, Mardin Dargeçit, Derik, Mazıdağ, Nusaybin, Muş Bulanık, Siirt Eruh, Şanlıurfa Suruç, Şırnak Cizre, Silapo, Van Edremit, Erciş, İpekyolu, Batman Beşiri, Iğdır merkez belediyelerine kayyum atandı.

-İstanbul Avcılar'da park hâlinde bulunan 28 araç maskeli kişiler tarafından kundaklandı.

-Suriye savaş uçaklarının İdlib'i vurması sonucu 33 kişi öldü, 45 kişi yaralandı.

-Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi eski dekanı ve kamu hukuku bölümü başkanı Prof. Dr. Nusret İlker Çolak FETÖ Soruşturması kapsamında tutuklandı.

-Alarko Holding'in kurucusu, işadamı İshak Alaton öldü.

12-Kanada Başbakanı Justin Trudeau, başkent Otta'da bir camiye giderek Müslümanların Kurban Bayramını kutladı.

-İstanbul Barosu avukatlarından Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal öldü.

13-Suriye'de Kurban Bayramı'nın ikinci günü Esat ve Rus güçlerine ait savaş uçaklarının bombalaması sonucu 34 kişi öldü.

-Van'da bomba yüklü araçla yapılan saldırıda 50 kişi yaralandı.

-ABD'nin Mempiç şehrinde çıkan yangında 5'i çocuk 9 kişi hayatını kaybetti.

-Norveç'te başörtülü bir kadına hizmet vermeyi kabul etmeyen kuaföre para cezası verildi.

14-Anayasa Mahkemesi eski başkanı Necdet Darıcıoğlu Ankara'da öldü.

15-Pakistan'da meydana gelen tren kazasında 6 kişi öldü, 150 kişi yaralandı.

-Rus Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

16-Sanatçı Tarık Akan İstanbul'da öldü.

-Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesi Tendürek Dağı bölgesinde nöbet tutan korucuları yapılan saldırıda 7 korucu ile 2 asker şehit oldu.

17-Kurban Bayramı tatilinin 7. gününde ülke genelinde meydana gelen trafik kazalarında 60 kişi hayatını kaybetti, 371 kişi yaralandı.

-Tutuklu Bursa Cumhuriyet Savcısı Seyfettin Yiğit kaldığı cezaevinde intihar etti.

-HDP eş genel başkanı yardımcısı Alp Altnörs PKK'ya yönelik operasyon kapsamında tutuklandı.

-Üsküdar Vapur İskelesi ve İstanbul Ticaret Odası binalarının projelerine imza atan mimar Prof. Dr. Orhan Şahinler öldü.

-Tunceli'de MEB tarafından görevden alınan 419 öğretmen ve memur görevlerine yeniden iade edildi.

-Brezilya'nın en sevilen aktörlerinden Domin gos Montagner bir dizi çekimi sırasında nehirde boğularak hayatını kaybetti.

-Türkiye Bilimler Akademisi Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat öldü.

-Denizli'de Nakşibendi Şeyhi Hacı Ahmet Pakel öldü.

18-Tunceli ve Elazığ valilikleri bazı alanları özel güvenlik bölgesi ilan etti.

-Kim Korkar Hain Kurttan isimli oyunun yazarı Edward Albea New York'ta öldü.

-Güvenlik güçleri Hakkari merkeze bağlı Ağaçdibi köyü yakınlarında PKK ile girdiği çatışmada 3 asker şehit oldu, 4 asker yaralandı.

19-Türkiye Kimya Petrol Lastik ve Plastik Sanayi İşverenler Sendikası'nın (KİPLAS) yönetim kurulu başkanı Refik Baydur İstanbul'da öldü.

-Tayland'da Kurban Bayramı'ndan dönen Müslümanları taşıyan feribotun batması sonucu 13 kişi hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ABD'de Birleşmiş Milletler 71. Genel Kuruluna katılarak konuşma yaptı.

-İçişleri Bakanı Süleyman Soylu başkanlığında Doğu ve Güneydoğu bölgesinden 22 vali Ankara'da toplandı.

-Türkiye Ermeni Katolik Cemaati emekli ruhani lideri Başpiskopos Ohannes Çolakyan İstanbul'da öldü.

20-Dışişleri Bakanlığınca 16 büyükelçinin görev yeri değiştirildi. 8 büyükelçi merkeze alındı.

-İsveç'te 3 günde 33 araç kundaklandı.

-Avrupa Birliği Bosna Hersek'i AB'ye tam üye olarak kabul etti.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan New York'ta Pakistan Başbakanı Navaz Şerif ile görüştü.

-Afganistan'da bir polis karakoluna yapılan hava saldırısında 8 polis hayatını kaybetti.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ın çeşitli bölgelerinde meydana gelen bombalı saldırılarda 10 kişi hayatını kaybetti, 27 kişi yaralandı.

-Kahramanmaraş il müftüsü Muhammed Gevher kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

-İstanbul eski vaizi Hüseyin Kaplan öldü.

21-Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat öldü.

-Mısır açıklarında 600 mülteciyi taşıyan botun batması sonucu 43 kişi öldü, 154 mülteci kurtarıldı.

22-Gözetim altında bulunan Mehmet Altan tutuklandı. Ahmet Altan ise serbest bırakıldı.

-HDP Ağrı eski milletvekili Halil Aksoy tutuklandı.

-Alman boya şirketi Caparol'un Ukrayna'daki şubesinin genel müdürü Pavel Zmoynıy öldürüldü.

-Galatasaray eski oyuncusu İsmail Demiröz FETO soruşturması kapsamında tutuklandı.

23-Manisa ve Balıkesir'de 3.8 şiddetinde deprem meydana geldi.

-Opera sanatçısı Leyla Demiriz öldü.

24-ABD'nin Washington şehrinde bir alışveriş merkezine yapılan silahlı saldırıda 4 kişi hayatını kaybetti.

-Uluslararası Kredi Değerlendirme Kurulu Moody's Türkiye'nin kredi notunu düşürdü.

- ABD Başkanı Barack Obama 11 Eylül saldırılarında hayatını kaybedenlerin ailelerinin Suudi Arabistan'a dava açmalarına izin veren yasayı veto etti.

-Dumankaya ailesine ait şirketler TMSF'ye devredildi.

-Torosların Ehmedi eserinin sahibi, hukukçu Ahmet Fırat trafik kazasında hayatını kaybetti.

25-Pakistan Azad Keşmir'in Muzafferabad bölgesinde bir yolcu otobüsünün nehre uçması sonucu 24 kişi hayatını kaybetti.

-Dışişleri Bakanlığı Irak'ta IŞİD ile çıkan çatışmada yaralanan 60 Peşmerge'nin Türkiye'ye getirilerek Ankara da tedavi edildiğini açıkladı.

-Polis Akademisi eski öğretim üyesi Tuğrul Özşengül tutuklandı.

-ABD'li ünlü aktör Bill Nnunn öldü.

-Şırnak İdil Belediye Başkanı Mehmet Muhdi Aslan terör örgütüne üye olmak suçu ile tutuklandı.

-Kolombiya'da Devrimci Silahlı Güçler ile 50 yıldır devam eden ve 220 bin kişinin hayatını kaybettiği savaş barış ile sona erdi.

-Yeni Asya gazetesi yazarlarından Süleyman Bayşu öldü.

-Samsun Bafra eski belediye başkanı Hasan Aslan öldü.

26-Mardin Derik ilçesi ve Şırnak'ta PKK'lı teröristlerin saldırısı sırasında 10 güvenlik görevlisi şehit oldu.

-Muğla eski milletvekili Gürel Ergin Ankara'da öldü.

-Kayyuma devredilen Zaman gazetesi eski Ankara temsilcisi İbrahim Karayeğin ve Trabzon Baro Başkanı Avukat Orhan Oğuz, tutuklandı.

28-Eski İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres öldü.

-Millî Güvenlik Kurulu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlığında toplandı. OHAL'in uzatılması yönünde karar aldı.

29-RTÜK, KHK kapsamında 12 televizyon kanalının yayınını durdurdu.

-Çanakkale'nin Biga ilçesi Kemen köyünde su patlağının tamiri sırasında 3 lahit bulundu.

-ABD Başkanı Obama tarafından veto edilen 11 Eylül tasarısı ABD Temsilciler Meclisinde kabul edildi.

-Yüksekova'ya bağlı Büyükçiftlik belde-

sine saldıran PKK, nöbet tutan 3 geçici köy korucusunu şehit etti.

-Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi kalp ve damar cerrahisi anabilim dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Ufuk Yetkin kalp krizinden hayatını kaybetti.

30-Suriye ordusuna ait savaş uçakları İdlib ve çevresine düzenlediği bombalı saldırıda 20 kişi öldü, 24 kişi yaralandı.

Ekim

1- Çin'de meydana gelen tayfunda 11 kişi hayatını kaybetti.

-İstanbul'da 5 bin polisin katılımı ile yapılan Yeditepe Huzur Operasyonunda aranan 118 şüpheli gözaltına alındı.

-Akit gazetesi muhabiri Ramazan Alkan cep telefonuna Bylock yüklediği gerekçesi ile tutuklandı.

-Van'ın Saray ilçesi belediyesi başkanı Zilan Aldatmaz terör örgütüne üye olmak iddiası ile tutuklandı.

-Eski içişleri bakanlarından Ahmet Kemal Selçuk Antalya'nın Kaş ilçesinde öldü.

2-Mısır'ın Sina yarımadasında bir grubun güvenlik güçlerine saldırması sonucu 5 polis öldü, 9 asker yaralandı.

-Kütahyalı ressam, neyzen Ahmet Yakupoğlu öldü.

-Etiyopya'da millî bayram kutlamaları sırasında meydana gelen olaylarda 52 kişi hayatını kaybetti.

3-Hakkari'de askerî aracın geçişi sırasında meydana gelen patlamada 2 asker şehit oldu.

-Çankaya Belediyesi tarafından yaptırılacak olan Zülfi Livaneli Sanat Merkezinin temeli CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu tarafından atıldı.

-Bu yılki Nobel Tıp Ödülü Japon bilim adamı Yoshinarı Ohsimniya'ya verildi.

-TÜBİTAK eski başkanı Yücel Altunbaşak tutuklandı.

-Suriye'nin Haseke şehrinde bir düğün salonunda meydana gelen patlamada 30 kişi hayatını kaybetti, 90 kişi yaralandı.

-Kütüphane uzmanı ve halk bilimcisi Mehmet Türker Acaroğlu İstanbul'da öldü.

-Muğla'nın Milas ilçesinde bir inşaatın temelinin kazılması sırasında Helenistik döneme ait tarihî lahit bulundu.

-Ressam Prof. Dr. Cuma Ocaklı Urla'da öldü.

4-Bu yılkı Nobel Fizik Ödülü Davit Thouless, Durcan Haldene ve Michael Kosterlitz'e verildi.

5-Yeni kurulan Millî Savunma Üniversitesi rektörlüğüne Prof. Dr. Erhan Afyoncu atandı.

6-Slovakya'nın ilk cumhurbaşkanı Michal Kavuç öldü.

-Rekabet Kurulu rekabet kanunun bazı maddelerini ihlal ettiği gerekçesi ile 4 müzik sektörü hakkında soruşturma başlattı.

-Türkiye Suriye sınırında bulunan Çadır Kenti'nde meydana gelen bombalı saldırıda 25 kişi hayatını kaybetti.

-Gazeteci Sıtkı Ulaç öldü.

-İstanbul'da 75. Yıl Polis Merkezine yapılan bombalı saldırıda 10 kişi yaralandı.

-Haiti'de hızı saatte 232 kilometreyi bulan Matthew kasırgasında 300 kişi hayatını kaybetti.

7-Gazeteci, yazar Yurdaer Erkoca öldü.

-Bu yılki Nobel Barış Ödülü 52 yıldır süren iç savaşı bitirmeye yönelik çabalarından dolayı Kolombiya Devlet Başkanı Juan Manuel Santos'a verildi.

8-Yüksekova'da polis aracına yapılan ateş sonucunda 4 kişi öldü, 2 kişi yaralandı.

-Ankara Haymana yolunda polis ekiple-

rinin kimlik kontrolü yaptığı sırada iki canlı bomba terörist kendini patlattı.

-Erzurum'da "1001 kaşık tek ritim" etkinliği Guinnes Rekorlar Kitabı'na girdi.

-Malatya eski belediye başkanı Muzaffer Güven öldü.

-S. Arabistan güçlerinin Yemen'de cenaze törenini bombalamaları sonucu 8 kişi öldü, 450 kişi yaralandı.

- İtalyan asıllı yazar, sinema tarihçisi Giovanni Scognamillo öldü.

-Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyeleri Hâkim Albay Cemil Çelik ve Hâkim Albay Yaşar Yüce meslekten çıkarıldı.

9-Hakkari Şemdinli ilçesinde bomba yüklü araç ile yapılan saldırıda 10 asker şehit oldu, 8 sivil hayatını kaybetti, 27 kişi yaralandı.

- Resmî bir ziyaret için Türkiye'ye gelen Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Tarabya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüştü.

-23. Dünya Enerji Kongresi İstanbul'da başladı.

10-Yazar Mustafa İslâmoğlu'nun babası, din bilgini Ahmet İslâmoğlu Kayseri'nin Develi ilçesinde öldü.

-Ankara 25. Yıl Hipodromunda atıyla beraber düşerek beyin kanaması geçiren Jokey Ömer Kaya hayatını kaybetti.

-Kayseri'de FETÖ soruşturması kapsamında HES Kablo Şirketi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredildi.

-Oscar Ödüllü Polonyalı yönetmen Andrzey Wajde öldü.

-Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Yıldız Sarayı'nda bir araya geldi. İki bakanlık arasında Türk Akımı Projesi imzalandı.

-İstanbul Ticaret Odası'nın ilk üyelerinden ve traş bıçağı Zaza'nın üreticilerinden Gürcü Zazazade ailesinin ikinci kuşağından Simon Zazazade öldü.

11-Diyarbakır'ın Dicle ilçesi AK Parti ilçe başkanı Deryan Aktert PKK tarafından öldürüldü.

-Türk Müziği sanatçısı, şef bestekâr Ömer Sami Güpgüp İstanbul'da öldü.

-Diyarbakır merkez Sur ilçesinde bir evde patlayıcı yapımında kullanılan 20 ton amonyum nitrat ele geçirildi.

12-FETÖ soruşturması kapsamında yargılanan Askerî Yargıtay üyesi 7 subay meslekten ihraç edildi.

-Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde müebbet hapse mahkûm olan Türk ekonomist İlhan Tahti'ye Uluslararası Af Örgütünün de aralarında bulunduğu 8 insan hakları kurumu Martin Ennds ödülü verildi.

-Maliye eski bakanı Kemal Unakıtan İstanbul'da öldü.

-Muğla'nın Bodrum ilçesinde çıkan yangında 5 hektarlık yer yandı.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de Kerbela şehitlerini anmak için türbede toplanan Şiilere yapılan silahlı saldırıda 14 kişi öldü, 36 kişi yaralandı.

-Van ve Hakkari'de DBP ile HDP'ye yapılan operasyonda 47 kişi gözaltına alındı.

13-İsveç'te Kürtçe yayın yapan Newoz TV'nin yayını Türkiye'nin baskısı üzerine durduruldu.

-Nobel Edebiyat Ödülü sahibi İtalyan oyun yazarı Dani'o Fo öldü.

-Türkiye-Suriye sınırındaki Azez ilçesine bomba yüklü araç ile yapılan saldırıda 15 kişi hayatını kaybetti.

-2016 yılı Nobel Edebiyat Ödülü Amerikalı ünlü şarkıcı ve söz yazarı Bobb Dylan'a verildi.

14-Yargıtay ve Ankara Adliyesi'nde arama yapıldı. 189 hâkim ve savcı hakkında gözaltı kararı verildi.

-Yeşilçam'ın başarılı oyuncularından Deniz Tanyeli öldü.

-Sinema yapımcısı, yönetmen Ümit Utku öldü.

-70 yıldır Tayland'ı idare eden Kral Bhumi bol Adulyadez öldü.

15-Karadeniz Ereğlisi'nde 5.2 şiddetinde deprem meydana geldi.

-Hakkari, Van, Adıyaman, Mardin ve Diyarbakır'da meydana gelen çatışmalarda 4 asker şehit oldu, 16 asker yaralandı.

-Kanada'nın Alberto Eyaleti eski başbakanı Jim Prentice uçak kazasında öldü.

-Çin'de bir maden ocağında meydana gelen patlamada 7 kişi öldü, 2 kişi yaralandı.

-İstanbul'da Bylock operasyonunda gözaltına alınan 99 polis tutuklandı.

-Rusya, ABD ve bazı bölge güçlerinin katılımı ile İsviçre'nin Lozan şehrinde Suriye ile ilgili toplantıya Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu katıldı.

-Haber Siz internet haber sitesinin sahibi gazeteci Peyami Tok trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Vietnam'da meydana gelen selde 11 kişi öldü.

16-Yazar Nurettin Albayrak İstanbul'da öldü.

-Fırat Kalkanı harekâtı operasyonu kapsamında Suriye'nin kuzeyinde bulunan Arşak ve Dabık'a yapılan harekette DEAŞ'a ait savunma merkezleri imha edildi.

-Arnavutluk-Yunanistan sınırında 5.3 şiddetinde deprem meydana geldi.

-Gaziantep'te bir hücre evine yapılan baskında iki canlı bomba kendini patlattı. Olayda 3 polis şehit oldu.

-Endenozya'nın Bali Adası'nda asma köprünün çökmesi sonucu 9 kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

17-Musul'da operasyona giden askerî bir konvoya yapılan bombalı intihar saldırısında 70 Iraklı asker hayatını kaybetti.

-Ankara valiliği 30 Kasım'a kadar umuma açık alanlarda toplantı, gösteri ve yürüyüşleri yasakladı.

-Cumhurbaşkanının himayeleri ve Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde Uluslararası İstanbul Hukuk Kongresi yapıldı.

18-Meksika'da ünlü uyuşturucu karteli Joaguin Guzman El Chapo'nun yargılandığı mahkemenin hâkimi öldürüldü.

19-Diyarbakır'da yapılan IŞİD operasyonunda 20 kişi gözaltına alındı.

-İslâm İşbirliği Örgütü, FETÖ'nün terör örgütü olduğunu açıkladı.

-Dünyanın önde gelen kredi kartı ödeme sistemlerinden bir olan VİSA'nın CEO'su Charles Scharf görevinden istifa etti.

-S. Arabistan'da prens Turki bin Suud el-Kabir adam öldürmek suçu ile idam edildi.

-Tunceli'de düzenlenen PKK operasyonunda 13 terörist öldürüldü. Sığınak içinde çok sayıda mühimmat ele geçirildi.

-Ankara'da düzenlenen terör operasyonunda canlı bomba DEAŞ üyesi öldürüldü.

-Özbekistan'da Savunma Bakanlığına ait bir helikopter düştü. Kazada 9 kişi hayatını kaybetti.

20-Filipinlerde meydana gelen tayfunda 5 kişi öldü.

-Gazeteci Altemur Kılıç Antalya'nın Alanya ilçesinde öldü.

-THY Genel Müdürü Doç. Dr. Temel Kotil görevinden ayrıldı. Yerine Sivil Havacılık Genel Müdürü Bilal Ekşi atandı.

-Konya 3. Ana Jet Üs Komutanlığında yapılan operasyonda 2 albay, 1 yarbay, 3 binbaşı, 3 yüzbaşı ve 1 üsteğmen gözaltına alındı.

21-Terör örgütü DAEŞ Kerkük'te devlet binalarına saldırması sonucu 16 kişi öldü.

-İstanbul'da tarihî Eminönü Balıkçısı'nın sahibi Selahattin Yıldırım silahlı bir saldırı sonucunda hayatını kaybetti.

- SAYA Grup Yönetim Kurulu Başkanı Abdürrezzak Sancak öldü.

-ABD'nin Savunma Bakanı Ashton Lanter resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

-Türkmeneli TV Haber Müdürü Ahmet Necmettin Haceroğlu Kerkük'te IŞİD saldırısı sırasında hayatını kaybetti.

-İmzasız ihbarın değerlendirmeye alınmayacağına dair karar Resmî Gazete'de yayınlandı.

22-Orta Batı Afrika ülkelerinden Kamerun'da meydana gelen tren kazasında 55 kişi hayatını kaybetti, 600 kişi yaralandı.

-Rusya'nın Sibirya bölgesinde bir helikopterin düşmesi sonucu 19 kişi hayatını kaybetti.

-İtalya'nın başkenti Roma'da 2 bin Müslüman, mescitlerinin kapatılmasına tepki olarak şehri simgeleyen Kolezyum (Antiktiyatro) önünde namaz kıldı.

-Hrant Dink cinayetinin soruşturması kapsamında Tuğgeneral Hamza Çelepoğlu, dönemin jandarma yüzbaşısı Muharrem Demirkale ve astsubay Yavuz Karakaya tutuklandı.

-Kırım'ın Sudak şehrinde Lenin'e ait heykel kimliği belirsiz kişiler tarafından yıkıldı.

23-Haiti'de bir cezaevinde çıkan isyan sırasında 174 mahkûm gasp ettikleri silahlarla hapisten kaçtı.

-İlahiyatçı, yazar Enver Baytan Hoca İstanbul'da öldü.

-Bingöl'ün Genç ilçesinde emniyet müdürlüğü, kaymakamlık konağı ve polis lojmanına yapılan silahlı saldıra da 1 polis şehit oldu, 17 polis yaralandı.

-Tunceli Ovacık ilçesinde düzenlenen operasyonda 1 ton bomba yüklü araç, helikopter ile infilak ettirildi.

-İstanbul Barosu başkanlığına Av. Mehmet Durak seçildi.

-ABD'nin Colifornia eyaletinde meydana gelen trafik kazasında 11 kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

-Koyunlu Halı'nın sahibi Erdoğan Mumcu Ankara'da trafik kazasında hayatını kaybetti.

-Eyüp Sabri Kolonyaları'nın sahibi işadamı Eyüp Sabri Tuncer Ankara'da öldü.

24-Malta'da Avrupa Birliği yetkililerini taşıyan küçük uçak düştü. Kazada 5 kişi öldü.

25-Giresun'un Alucra ilçesinde meydana gelen helikopter kazasında yaralanan eski Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Mustafa Doğru FETÖ soruşturması kapsamında tutuklandı.

-İstanbul eski narkotik şube müdürü Özcan Bulduk Bylock soruşturması kapsamında tutuklandı.

-Türkmen şehri Deşka'da taziye evine uçakla yapılan saldırıda 28 kadın ve çocuk hayatını kaybetti.

-Avusturya'nın en büyük tema parkında meydana gelen kazada 4 kişi hayatını kaybetti.

26-İstanbul'da Bylock kullanan 125 polis gözaltına alındı.

-59 ilin emniyet müdürü değişti.

-Kırgızistan'da koalisyon hükümeti istifa etti.

-Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli öldü.

28-Irak'ın Selahattin şehrinde orduya ait bir helikopter keşif yaptığı sırada Dicle Nehri'ne düştü.

29-Arkeoloji Müzesinin kuruluşuna katkıları ile tanınan tarih araştırmacısı Türk Japon Dostluğu üyesi Japon Altes Prensi Mikasa öldü.

30-Yeni yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile rektör seçimleri kaldırıldı.

-S. Arabistan önderliğinde koalisyon güçlerinin yaptığı hava saldırısında hapishanede bulunan 33 kişi hayatını kaybetti.

-Ankara'nın dev projesi olan Ankara Hızlı Tren Garı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım tarafından hizmete açıldı.

-İtalya'da 6.6 şiddetinde deprem meydana geldi.

-Saadet Partisi'nin 6. Olağan Kongresi'nde genel başkanlığa Temel Karamollaoğlu seçildi.

-Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi eşbaşkanı Fırat Anlı, Gültan Kışanak ve eski BDP milletvekili Ayla Akad tutuklandı.

-Dicle Haber Ajansı, Azadiye Welat ve Yüksekova Haber gazetesi KHK ile kapatıldı.

-Prof. Dr. Eser Karakaş ile Prof. Dr. Mehmet Altan görev yaptıkları üniversiteden ihraç edildi.

-KHK ile 1267 akademisyen üniversiteden ihraç edildi.

-2016 yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'nin sahipleri belli oldu: Mustafa Kutlu, Prof. Dr. Kemal Haşimi Karpat, Şener Şen, Feridun Özgören, Süheyl Ünver ve Erol Parlak.

-Salvador eski devlet başkanı Tony Saca yolsuzluk suçlaması ile gözaltına alındı.

-İtalya'da meydana gelen 6.5 şiddetindeki depremde binlerce kişi evsiz kaldı.

-Irak'ın başkenti Bağdat'ta meydana gelen bombalı saldırıda 7 kişi hayatını kaybetti.

31-Mırız Şirketler Grubu Başkanı Osman Mırız öldü.

-Yazar, gazeteci Hasan Cemal ile T24'ün genel yayın yönetmeni Doğan Akın'ın sürekli basın kartları iptal edildi.

-ABD'de Cadılar Bayramı kutlamaları sırasında 14 kişi öldü, 39 kişi yaralandı.

-Hakkari Dağlıca'da PKK ile yapılan çatışmada 3 asker şehit oldu, 4 PKK'lı etkisiz hâle getirildi.

-Enver Paşa'nın torunu Brezilya'nın Alanya Fahri Konsolosu Osman Mayatepek Ankara'da öldü.

Kasım

1-Sakarya'nın Pamukova ilçesinde bir dinlenme tesisindeki markette 229 şişe bandrolsüz içki yakalandı.

-Darphane ve Damga Matbaası, 15 Temmuz Şehit ve Gaziler için hatıra para bastırdı.

-Japonya'nın ünlü yazarı Haruki Murakami'ye Hans Christian Andersan Edebiyat Ödülü verildi.

-Pakistan'da bir tersanede meydana gelen patlamada 6 kişi öldü.

-Brezilya'nın Panama eyaletinde hastaları taşıyan otobüs ile süt tankerinin çarpışması sonucu 20 kişi yanarak hayatını kaybetti.

-Malta'da küçük bir uçak düştü. Kazada uçakta bulunan 5 kişi hayatını kaybetti.

-İslâm İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri İyad Medeni görevinden istifa etti.

-Rus sinemasının en ünlü aktörü Vlademir Zeldin Moskova'da öldü.

-Ankara Ticaret Odası Başkanı Salih Bezci ve yönetim kurulunun istifa etmesi üzerine odaya kayyum atandı.

-FİFA Dünya Kupası'nın tasarımcısı İtalyan asıllı Silvio Gazzoniga öldü.

-Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığına Ankara Etimesgut Kaymakamı Cumali Atilla kayyum olarak atandı.

-Anayasa Mahkemesi Halkın Sesi Partisini (HAS) dağılmış sayarak hukuki varlığının sona erdiğine karar verdi.

2-Tiyatro sanatçısı Gönül Ülkü Özcan İstanbul'da öldü.

-Özelleştirme İdaresi Başkanı Mehmet Bostan, Türkiye Varlık Fonu yönetim (A.Ş.) genel müdürlüğüne atandı.

-Van'ın Çaldıran ilçesi Belediye eşbaşkanı Suna Atabay tutuklandı.

-8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kardeşi eski bakanlardan Korkut Özal İstanbul'da öldü.

3-İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı 1218 personelin görevden uzaklaştırıldığını açıkladı.

-Başkent Üniversitesi mütevelli heyeti üyesi ve gazeteci Mete Akyol öldü.

-Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Libya açıklarında iki geminin battığını ve 139 sığınmacının öldüğünü açıkladı.

-Kemal Tanca ayakkabılarının kurucusu Kemal Tanca İstanbul'da öldü.

4-Gözetim altına alınan HDP eşbaşkanları Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ile milletvekilleri Ferhat Öncü, Leyla Birlik, Selma Irmak, Abdullah Zeydan, İdris Baluken tutuklandı.

-Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünün Bağlar ilçesindeki ek binasının yakınlarında bomba yüklü araç ile yapılan saldırıda 2'si polis 9 kişi hayatını kaybetti.

-Fırat Kalkanı operasyonunda 101 hedef vuruldu. 17 IŞİD militanı öldürüldü.

-Aksaray Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Mustafa Acar'ın da aralarında bulunduğu 16 kişi tutuklandı.

-Şırnak'ta yapılan operasyonlar sırasında 10 bölücü terör örgütü mensubu öldürüldü.

-İzmir'de HDP eylemine katılan 55 kişi polis tarafından gözaltına alındı.

5-Mardin'in Nusaybin ilçesinde Suriye'ye açılan 400 metrelik tünel, emniyet güçleri tarafından bulundu.

-Irak'ta Terör Örgütü DEAŞ'tan kaçarak Dicle nehrinin yanındaki el-Alam kasabasına giden ailelere yapılan saldırıda 18 kişi hayatını kaybetti.

-Cumhuriyet gazetesi soruşturması kapsamında gözaltına alınan gazetenin genel yayın yönetmeni Murat Sabuncu, Hakan Karasinir, Bülent Utku, Güray Tekin Öz, Mustafa Kemal Güngör, Önder Çelik, Kitap Eki genel yayın yönetmeni Turhan Günay, Kadri Gürsel, karikatürist Musa Kart terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek iddiası ile tutuklandı. Yazarlar Aydın Engin ile Hikmet Çetinkaya sağlık sorunları ve yaş durumları nedeniyle adli kontrol talebiyle serbest bırakıldı.

-ABD, Afganistan'ın doğusuna düzenlediği hava saldırısında El-Kaide lideri Faruk El Kahtani'nin öldürüldüğünü açıkladı.

-Darbe girişimi sonrası tutuklanan ve TSK'den ihraç edilen Kastamonu eski jandarma bölge komutanı kurmay albay İrfan Kılıçarslan cezaevi koğuşunda ölü bulundu.

-Somali'nin başkenti Mogadişu'da melsi binasının yakında meydana gelen bombalı saldırıda 3 kişi hayatına kaybetti.

6-Gözaltında bulunan Iğdır Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İbrahim Hakkı Yılmaz tutuklandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı Yardımcısı Yang'ı Tarabya Köşkü'nde kabul etti.

-Özbekistan millî şairi Özbek millî marşı yazarı Abdulla Aripov ABD'de öldü.

-İzmirli gazeteci Ergun Ulçay öldü.

7-HDP Hakkari milletvekili Nihat Akdoğan tutuklandı.

8-Meksika'da bir futbolcu kırmızı kart gösteren hakeme kafa atarak ölümüne sebep oldu.

9-ABD'de yapılan başkanlık seçimlerini Donald Trump kazandı.

-Konya merkezli 8 ilde FETÖ operasyonu kapsamında 54'ü üsteğmen, 55 pilot hakkında gözaltı kararı verildi.

-Bursa Ticaret ve Sanayi Odası eski meclis başkanı, sanayici Türker Çilingir öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yeni seçilen ABD Başkanı Donald Trump'ı telefonla arayarak tebrik etti.

-Türk Silahlı Kuvvetleri, Irak'ın kuzeyinde bulunan 4 terör hedefini imha etti.

-Londra Turizm Fuarında Konya ve Mevlana tanıtıldı.

-Cumhuriyet eski gazetesi genel yayın yönetmeni Can Dündar'a Fransa'nın başkenti Paris'te fahri hemşerilik beratı verildi.

-ABD'nin Kaliforniya eyaletinde Pasifik Okyanusu üzerinde eğitim uçuşu yapan iki savaş uçağı havada çarpıştı. Biri yere, diğeri okyanusa düştü.

-Ankara'da polis akademisi sınavı operasyonunda gözaltına alınan 33 kişiden 9'u tutuklandı.

-Varto Belediye Başkanı Sabite Ekinci tutuklandı.

10-Kayyum atanan Hakkari Belediyesi eşbaşkanı Fatma Yıldız tutuklandı.

11-Meksika hükümeti yolsuzlukla suçlanan Verecruz Eyaleti eski valisinin yakalanması için 730 bin dolar ödül koydu.

-Dünyaca ünlü Kanadalı yazar, şair, söz yazarı ve şarkıcı Leonard Cohen öldü.

-İçişleri Bakanlığı terör örgütleriyle bağlantılı olduğu gerekçesi ile 370 derneğin faaliyetlerinin durdurulduğunu açıkladı.

-Gaziantep Ticaret Odası yönetim kurulunun 11 üyesinden 9'u istifa etti.

-Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) tarafından Belarus'ta yaptırılan MİNS Camisi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Belarus Cumhurbaşkanı Aleander Lukaşeka, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez tarafından ibadete açıldı.

-Mardin'in Derik ilçesi hükümet konağında kaymakamlık makamında meydana gelen patlamada ağır yaralanan kaymakam Muhammed Fatih Safitürk tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

12-Irak Göç ve Göçmenler Bakanlığı, Musul'da terör örgütü DEAŞ'tan kurtarma operasyonları nedeniyle göç edenlerin sayısının 47'i bine ulaştığını açıkladı.

-ABD'nin batı eyaletinde başkanlık seçimlerinin açıklanmasından sonra meydana gelen gösterilerde bir kişi hayatını kaybetti.

-Türkiye ile Çin arasında ticari ve turizm ilişkilerinin geliştirmesi için Çin'e giden 18 kişilik Türk heyeti, 1 milyon Çinli turistin Türkiye'ye gelmesi için anlaşma yaptı.

-Almanya dönüşü gözaltına alınan Cumhuriyet gazetesi icra kurulu başkanı Akın Atalay tutuklandı.

-Pakistan'ın Belucistan eyaletinde sufi âlimlerden Şah Nurani'nin türbesinde meydana gelen patlamada 30 kişi hayatını kaybetti, 70 kişi yaralandı.

-Şehitlik Yönetmenliği Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

-Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne

Cumhurbaşkanı tarafından Prof. Dr. Mehmet Özkan atandı.

-Eski başbakanlardan Necmettin Erbakan'ın dünürü işadamı Necati Altınöz Bursa'da öldü.

-Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçılar Birliği eski yönetim kurulu başkanı Meneşe Gabaş İzmir'de öldü.

-ABD'nin Rusya eski büyükelçisi Michael McFaul'un Rusya'ya girişi yasaklandı.

-Muş'un Varto ilçesi belediyesine kaymakam Mehmet Nuri Çetin kayyum olarak atandı.

-Afganistan'ın başkenti Kabil'de bulunan NATO'nun kullandığı üste meydana gelen patlamada 4 kişi öldü, 12 kişi yaralandı.

-S. Arabistan Kralı Selman kardeşi eski Riyad emiri, savunma ve havacılık bakan yardımcısı Emir Türki Bin Abdülaziz Al Suad öldü.

13-Bulgaristan'da cumhurbaşkanlığı seçimini eski hava kuvvetleri komutanı emekli general Rumen Radev kazandı.

-İsrail'de tutuklu bulunan, 1948 Filistin İslâmi Hareketi lideri Said Salah açlık grevine başladı.

-Musul operasyonunu takip eden iki gazeteci hayatını kaybetti.

14-Gaziantep'te gözaltına alınan Fransız gazeteci Oliver Bertrand daha sonra sınır dışı edildi.

-Rock müziğinin önemli isimlerinden Leon Russel Tennessee öldü.

-Yeni Zelanda'da 7.8 şiddetinde deprem meydana geldi.

15-Mardin'in Derik ilçesi kaymakamının şehit edilmesi ile ilgili olarak 71 kişi gözaltına alındı.

-Ortadoğu gazetesi yazarlarından Refet Paça öldü.

-Trabzon eski milletvekili ve cumhurbaşkanlığı başdanışmanı Şeref Malkoç, TBMM genel kurulunca kamu başdenetçisi seçildi.

-İsrail 6 yıl aradan sonra Ankara'ya büyükelçi atandı.

-Muğla'nın Bodrum ilçesinde çöp alanında meydana gelen yangında geniş bir alan yandı.

-Rusya Ekonomi Bakanı Aleksey Ulyukayev rüşvet suçlaması ile gözaltına alındı.

-İstanbul Emniyet Müdürlüğü Uyuşturucu ile Mücadele Şubesi ekipleri Ataköy'de 29 adrese eş zamanlı operasyon düzenledi.

16-Siirt ve Tunceli belediye başkanları görevden alındı.

-Edirne'de yasadışı yollarla yurt dışına çıkmak isteyen 60 göçmen jandarma ekipleri tarafından yakalandı.

-Tel Aviv büyükelçiliğine başbakanlık dış politika danışmanı Kemal Ökem atandı.

-Afganistan'ın Kabil şehrinde düzenlenen intihar saldırısında 4 kişi hayatını kaybetti.

-2004 yılında Almanya'dan Türkiye'ye iade edilen ve 12 yıldır cezaevinde bulunan Metin Kaplan rahatsızlığı nedeniyle tahliye edildi.

-Müzisyen, keman ve ney ustası Dinçer Dalkılıç ABD'de öldü.

-Van, Mardin ve Siirt belediyelerine kayyum atandı.

-Demokratik Bölgeler Partisi Siirt belediye eşbaşkanı Tuncer Bakırhan ile Tunceli eşbaşkanları Mehmet Ali Bul ve Nurhayat Altun tutuklandı.

17-Peru'nun başkenti Lima'da bir sinemada çıkan yangında 4 kişi hayatını kaybetti.

-Suriye'nin Halep şehrinde muhaliflerin kontrolünde bulunduğu bölgede Rus ve rejim güçlerinin yaptığı hava saldırısında 61 kişi öldü, 133 kişi yaralandı.

-Türk sinemasının emektar oyuncularından Mete Dönmezer İstanbul'da öldü.

-Siirt'in Şirvan ilçesinde bir maden ocağında meydana gelen göçükte 4 kişi hayatını kaybetti.

18-Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Yerleşkesinde yapılan polis operasyonunda 70 akademisyen gözaltına alındı.

-Mozambik'te bir yakıt tankerinin patlaması sonucu 73 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.

-Pakistan'daki temaslarını tamamlayan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan resmî bir ziyaret için Özbekistan'ın Semerkant şehrine gitti.

-Ağrı belediye eşbaşkanı Sırrı Sakık terör örgütünün propagandasını yapmak suçu ile 1 yıl 3 ay hapse mahkûm oldu.

-Eski adalet bakanı Mehmet Necat Eldem öldü.

-Mardin'in Derik ilçesi kaymakamlığına Torul kaymakamı Hakan Kafkas atandı.

19-Cumhuriyet Bilim ve Teknik dergisi yazarı Aykut Göker öldü.

-TSK, Fırat Kalkanı harekâtı kapsamında 20 teröristin etkisiz hâle getirildiğini açıkladı.

-Amerikalı Funk/Soul şarkıcısı Sharon James öldü.

-Basın Şeref kartı sahibi gazeteci Azize Bergin Bodrum'da öldü.

20-Hindistan'ın Utar Pradeş eyaletinde meydana gelen tren kazasında 60 kişi öldü, 98 kişi yaralandı.

-Ege Telgraf gazetesi genel yayın koordinatörü Can Süphandağlı İzmir'de öldü.

-Kanada'da ilk defa bir başörtülü televizyon spikeri haber sunmaya başladı.

22-Gazeteci İsmet Tonga İstanbul'da öldü.

-Emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Süleyman Ufa öldü.

23-Suriye'de El Kaide üst düzey yöneticilerinden Ebu Afgan El Masri öldürüldü.

-ABD Başkanı Obama 21 kişiye ülkenin en yüksek sivil nişanı olan Başkanlık Özgürlük Madalyası taktı.

-Denizli Pamukkale Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Hüseyin Bağıcı meslekten ihraç edildi.

-Libya'nın Sabha şehrinde bir maymun yüzünden iki kabile arasında çıkan kavgada 16 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

-Okmeydanı'nda gözaltına alınan Grup Yorum üyeleri tutuklandı.

-Rus savaş uçaklarının Halep'te yapmış oldukları saldırıda 15 kişi hayatını kaybetti, 50 kişi yaralandı.

24-Adana valiliği otoparkında meydana gelen patlamada 2 kişi hayatına kaybetti.

-Hatay'ın Defne ilçesinde bir altgeçit inşaatı çalışmaları sırasında Roma dönemine ait hamam duvarları bulundu.

-Fırat Kalkanı operasyonu sırasında Türk askerlerine yapılan saldırıda 3 asker şehit oldu, 7 asker yaralandı.

-Çin'in Ciangçi eyaletinde bir elektrik santrali inşaatında meydana gelen göçükte 22 kişi hayatını kaybetti, 2 kişi yaralandı.

-Keşmir'in Pakistan yönünde Hindistan tarafından yapılan top atışlarının yolcu otobüsü ve bir eve isabet etmesi sonucu 11 sivil hayatını kaybetti.

-Gözaltına alınan Mardin eş belediye başkanı Ahmet Türk tutuklandı.

-Avrupa Birliği Parlamentosu Türkiye ile ilgili müzakerelerin geçici olarak durdurulduğunu açıkladı.

25-Burdur eski milletvekili Hasan Hami Yıldırım tutuklandı.

-İstanbul Sancaktepe'de yaptırılan Necmettin Erbakan Külliyesi

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.

-Irak'ın başkenti Bağdat yakınlarında bulunan el Hilla şehrinde bomba yüklü kamyon ile yapılan saldırıda 77 kişi hayatını kaybetti, 40 kişi yaralandı.

-Siirt'in Şirvan ilçesinde meydana gelen göçük olayında ölenlerin sayısı 10'a yükseldi.

-Küba Devlet Başkanı Fidel Castro öldü.

26-Ünlü İngiliz fotoğrafçısı David Hamilton Paris'teki evinde ölü bulundu.

-Pakistan uyruklu 22 kişi, Edirne'den yurtdışına çıkmak isterken yakalandı.

-Güney Kore'de bir balıkçı teknesi battı. Kazada 5 kişi kayboldu.

-Orta Amerika ülkelerinden Kosta Rika'nın Karayip sahillerinde meydana gelen OTTO kasırgasında 9 kişi hayatını kaybetti.

-İsrail'de beş gündür devam eden yangında 80 bin kişi alevler yüzünden evlerini terk etti.

-Suriye'de rejim ve Rus güçlerinin Halep merkezde yaptığı hava saldırısında 46 kişi öldü, 325 kişi yaralandı.

-Kırım Tatar Yazarlar Birliği Başkanı Rıza Fazıl Akmescit'te öldü.

27-Uluslararası Göç Örgütü, Musul operasyonu sırasında 73 bin Musul vatandaşının evlerini terk ettiğini açıkladı.

- Terör örgütü DEAŞ Musul şehrinde 32 sivil kişiyi muhbirlik yaptığı iddiası ile idam etti.

-İran'da Ulusal Petrol şirketine ait ambulans helikopterinin Hazar Denizine düşmesi sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.

-Güney Kore'de binlerce insan Cumhurbaşkanı Park Geun-hye'nin istifası için sokaklara döküldü.

-Isparta eski milletvekili Mustafa Cesur Anlar öldü.

-Yemen'den S. Arabistan'a atılan balistik füzenin savunma sistemleri tarafından imha edildiği açıklandı.

-Tiyatro sanatçısı Münir Akça, Ordu'nun Altınordu ilçesindeki evinde merdivenlerden düşerek hayatını kaybetti.

-İstanbul Fatih'te yapılan operasyonda 11 IŞİD üyesi gözaltına alındı.

-Bitlis belediye başkanlığına Bitlis valisi Ahmet Çınar kayyum olarak atandı.

28-Kültür Bakanlığı İzmir Devlet Korosu sanatçısı Aziz Baziki öldü.

-Boğaziçi Üniversitesi Mithat Alan Film Merkezi'nin kurucusu işadamı Mithat Alam öldü.

-Besteci, eğitimci İlham Baran Ankara'da öldü.

-Azeri Türkçesi ile okuduğu mersiyeler ile tanınan İranlı Selim Müezzinzade öldü.

29-Tayland'da Maha Vajiralongkorn mecliste yapılan törenle Chakri hanedanının 10. kralı olarak görev başladı.

-Uğur Selüloz Kimya'nın sahibi Ünal Takmaklı tutuklu bulunduğu İzmir'de cezaevinde kalp krizinden öldü.

-Adana Aladağ ilçesi bir özel kız yurdunda meydana gelen yangında 12 öğrenci hayatını kaybetti.

-Muş Malazgirt eşbaşkanları Halis Coşkun, Memnune Söylemez ile DBP'li Maşallah Burhanlı tutuklandı.

-Kolombiya'da Brezilyalı futbolcuları taşıyan uçak düştü. 76 kişi hayatını kaybetti.

30-Sinema oyuncusu Erdal Tosun İstanbul'da trafik kazasında öldü.

-ABD'nin Tennessee eyaletinin çıkan orman yangınında 11 kişi hayatını kaybetti.

-İzmir'de 57 şirkete ve bağlı şubelerine kayyum atandı.

-Azerbaycanlı ressam Tünzela Memmedzade üç yıl içinde Kur'an-ı

Kerim'i ipek kumaş üzerine altın mürekkeple yazdı.

Aralık

1-Dünyaca tanınmış hamburger Big Mac'ı yapan Michael James Deiigatti öldü.

-Karadeniz Ekonomik Parlamenterler Asambilesi Dönem Başkanlığı Sırbistan'dan Türkiye'ye geçti.

-Kazakistan'ın Türkistan şehri 2017 Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçildi.

-İçişleri Bakanlığı 616 mülki idare amirinin görev yerlerini değiştirdi.

-Doğan Holding üst düzey yöneticisi Barbaros Muratoğlu gözaltına alındı.

-Devlet Üstün Hizmet Madalyası sahibi Denizlili işadamı Kadir Kameroğlu öldü.

2-İstanbul Fatih'te bir handa 3 bin şişe kaçak içki bulundu.

-Hakkari'nin Çukurca ilçesi Güven dağı bölgesinde teröristlerle çıkan çatışmada 3 asker şehit oldu. Çok sayıda teröriste etkisiz hâle getirildi.

-Erzincan İliç Belediye Başkanı Muhlis Doğan tutuklandı.

-Kolombiya'nın Cali şehrinde meydana gelen selde 6 kişi hayatını kaybetti. Çok sayıda ev sular altında kaldı.

3-Muradiye Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mustafa Kalfaoğlu Ankara'da öldü.

-Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanı Dr. Kudret Bülbül başbakanlık müşavirliğine, yerine ise yardımcısı Mehmet Köse atandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım tarafından Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Esenboğa Külliyesi hizmete açıldı.

-S. Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz, Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanı Müferrec el Hagbani'yi görevden azletti.

-Çin'de meydana gelen maden kazasında 21 işçi hayatını kaybetti.

-Voleybol eski millî takım antrenörü Erden Kurt Ankara'da öldü.

-Ankara Ticaret Odası (ATO) başkanlığına Gürsel Baran seçildi.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Trabya Köşkü'nde Almanya eski başbakanı Genhard Scroder'i kabul etti.

-Endenozya polisine ait bir uçak denize düştü. Kazada 2'si pilot 12 kişi hayatını kaybetti.

4-Harput musikisinin önemli isimlerinden Paşa Demirağ öldü.

-Adana Aladağ'da meydana gelen yurt yangını nedeniyle müdür ve dernek başkanı başta olmak üzere 4 kişi tutuklandı.

-ABD'nin California eyaletinde bir konser salonunda çıkan yangında 9 kişi hayatını kaybetti.

-Çin'in İç Moğolistan Özerk bölgesinde bulunan bir maden ocağında meydana gelen grizu patlamasında 32 kişi hayatını kaybetti.

-Avusturya'da cumhurbaşkanlığı seçimini Yeşiller Partisi eski lideri Alexander Vander Bellen kazandı.

-Suriye rejimine ait uçakların Türkiye sınırındaki İdlib şehrine bağlı Kofr Nabl kasabasına yaptıkları hava saldırısında 22 kişi öldü, 15 kişi de yaralandı.

-Diyarbakır merkez Sur ilçesinde bir yere düzenlenen operasyonda 2.5 ton patlayıcı ele geçirildi.

-Kayseri'de yapılan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Müzesi ve Kütüphanesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım tarafından açıldı.

5-Pakistan'ın Karaçi şehrinde bir otelde meydana gelen yangında 11 kişi öldü, 75 kişi yaralandı.

-Halep'te 7 günlük ateşkes isteyen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin karar tasarısını Çin ve Rusya veto etti.

-Yunan Hükümeti, 15 Temmuz Darbe gecesi Yunanistan'a sığınan askerlerin Türkiye'ye iadesini reddetti.

-İtalya'da yapılan halk oylamasında Reform Paketi'ne hayır çıkması üzerine Başbakan Matteo Renzi görevinden istifa etti.

6-Bursa Orhangazi'de meydana gelen trafik kazasında 4 kişi hayatını kaybetti.

-İzmir'de MLKP üyesi iki kadın bombalı saldırı için keşif yaparken yakalandı.

-Yıldız Teknik Üniversitesinden 14 akademisyen soruşturma kapsamında tutuklandı.

-Hakkari Şemdinli Belediye Başkanı Sefer Yılmaz tutuklandı.

-Özbekistan'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimini Liberal Demokrat Parti adayı Şavkat Mirziyoyev kazandı.

7-Ünlü İngiliz aktör Peter Vaughan öldü.

-Çeşme ilçesinden Yunan adasına geçmeye çalışan 115 yabancı uyruklu kişi yakalandı.

-Tayland'da şiddetli yağışların sonucunda meydana gelen selde 14 kişi hayatını kaybetti.

-Endenozya'nın Sumatra Adası'da meydana gelen 6.4 şiddetindeki depremde 25 kişi öldü.

-Eski milletvekili ve TBMM Başkanı İsmet Sezgin Ankara'da öldü.

-İçinde 47 yolcunun bulunduğu Pakistan Uluslararası Havayollarına ait uçak düştü.

-S. Arabistan'da casusluk yaptıkları gerekçesi ile 15 kişiye idam cezası verildi.

8-Çukurca, Diyarbakır Yenişehir ve Kayapınar belediye başkanları görevden alındı.

-Türkiye'nin Rabat eski askerî ataşesi Albay Mustafa Erceylan tutuklandı.

9-Van eski belediye başkanı av. Âkif Şadan Dinçer Ankara'da öldü.

-1962'de dünya yörüngesinde dolaşan ilk ABD'li astronot John Glenni öldü.

-İstanbul'da Yeniçağ gazetesi bürosu bir grup tarafından saldırıya uğradı.

-Güney Kore'de adı yolsuzluğa karışan Devlet Başkanı Park Geun-hyn'ın görevi askıya alındı.

-Erciyes Dergisi sahibi av. Nevzat Türkten Kayseri'de öldü.

10-Kolombiya Devlet Başkanı Juan Mannel Santos'a Nobel Barış Ödülü verildi.

11--Ünlü kanun sanatçısı ve bestekâr Coşkun Erdem İstanbul'da öldü.

-Nijerya'da bir markete yapılan bombalı saldırıda 30 kişi öldü, 67 kişi yaralandı.

-Bulgaristan'da petrol gazı taşıyan trenin raydan çıkması sonucu 4 kişi hayatını kaybetti.

-Artvin eski milletvekili Bahattin Çaloğlu Ankara'da öldü.

-İstanbul Beşiktaş Vodafone Arena Stadı çıkışında görev yapan Çevik Kuvvet ekibine yapılan bombalı saldırı ile Maçka Parkı'nda canlı bomba patlaması sonucu 44 kişi şehit oldu, 166 kişi yaralandı.

- Ülkede bir gün süre ile Millî Yas ilan edildi.

12-Tokat'ta 100. dönem kaymakamlarına yönelik soruşturma kapsamında 7 kaymakam tutuklandı.

-Somali Mogadişu'da bir liman yakınında meydana gelen bombalı saldırıda 11 kişi öldü.

-İstanbul, Ankara, Adana, Mersin ve Manisa'da yapılan operasyonlarda HDP'nin il ilçe teşkilatı yöneticilerinden 118 kişi gözetim altına alındı.

-İstanbul Beşiktaş'taki bombalı saldırı nedeniyle Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü etkinlikleri iptal ettiğini açıkladı.

-İş dünyası İstanbul'daki saldırı nedeniyle birlik mesajı yayınladı.

-Beşiktaş Kulübü eski yönetim kurulu üyesi ve asbaşkanı Faik Akdil İstanbul'da öldü.

-Türk savaş uçakları Suriye El Bab bölgesine havadan Arapça bildiri atarak halkı uyardı.

-Mısır'ın başkenti Kahire'de Kıptilere ait bir katedral civarında meydana gelen patlamada 20 kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

-Esat güçleri ve Rus hava kuvvetlerinin desteği ile Hama'nın doğusundaki Akirbant beldesine klor gazı ile düzenlenen saldırıda 40 kişi hayatını kaybetti.

13-HDP Çağlar Demirel ile HDP Siirt milletvekili Besime Konca gözaltına alındı.

-Müzisyen Roman müziği sanatçısı Makedonyalı Esma Recepova Üsküp'te öldü.

-Doğu Halep'te bulunan muhalif grupların bölgede kalanların tahliye edilmesi düşüncesiyle ateşkes ilan edildi.

-HDP'li vekillerden Çağlar Demirel ile Besime Konca tutuklandı.

-Mardin Artuklu belediyesine kayyum atandı.

14-CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP lideri Devlet Bahçeli Başbakan Binali Yıldırım başkanlığında Çankaya Köşkünde bir araya geldi.

-Basın Konseyi eski genel sekreteri, gazeteci Recep Güvelioğlu öldü.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Tüm terör örgütlerine karşı millî seferberlik ilan ediyorum" dedi.

-Prof. Dr. Bülent Arı YÖK denetleme kurulu üyeliğine atandı.

-ABD Merkez Bankası (FED) politika faizini 25 baz puan artırdı.

15-Siirt 3. Komando Tugay Komutanlığında görevli Kurmay Albay Muzaffer Gezer FETÖ soruşturması kapsamında tutuklandı.

-Yurt gazetesi yazarı Hüsnü Mahalli, İstanbul Nöbetçi Sulh Hâkimliğince tutuklandı.

-Melekler ile Yaşamak isimli eserin yazarı Beki İkala Erikli evinin önünde öldürüldü.

-Gözaltına alınan Doğan Holding'in Ankara temsilcisi Barbaros Muratoğlu tutuklandı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyeliklerine Prof. Dr. Faruk Bili ve Şaban Baba'yı seçti.

16-Niğde'de yapılan uyuşturucu operasyonunda 10 kişi gözaltına alındı.

-Çevirmen, yazar Bertan Onaran öldü.

-Çin donanması ABD'ye ait bir insansız denizaltı aracına el koydu.

-NATO genel denetçisi Yves Chandelan Belçika'da arabasında ölü olarak bulundu.

17-Bylock kullandığı gerekçesi ile 530 rütbeli asker hakkında 57 ilde eş zamanlı operasyon düzenlendi.

-Kayseri'de Komando Tugay Komutanlığından çarşı iznine çıkan askerleri taşıyan araca bomba yüklü araç ile yapılan saldırıda 14 asker şehit oldu, 55 kişi yaralandı. Yürütülen soruşturma kapsamında 15 şüpheli gözaltına alındı.

-Halep'te tahliye konvoyuna yapılan saldırıda 14 kişi hayatını kaybetti.

-Kanada'nın British Columbu Eyaletinde aşırı dozda fentanil kullanan 9 kişi öldü.

-Afganistan'ın Kandahar şehrinde havalimanında çalışan görevlileri taşıyan

araca yapılan silahlı saldırıda 5'i kadın 6 kişi hayatını kaybetti.

5-Sözlük ve ansiklopedi yazarı Pars Tuğlacı (Tuglaciyan) İstanbul'da öldü.

18-Galatasaray eski futbolcularından Cenap Doruk İzmir'de öldü.

-Diyarbakır Lice, Hani ve Kocaköy ilçelerine bağlı 7 köyde PKK'ya yönelik yapılan operasyon için sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

-PKK yanlısını 3 kadını öldürdüğü iddiası ile Paris'te tutuklu bulunan Ömer Günay öldü.

-Yemen'in Aden şehrinde meydana gelen intihar saldırısında 43 asker hayatını kaybetti.

-Endonezya'da gıda malzemeleri taşıyan askerî kargo uçağı düştü. Kazada 13 kişi öldü.

-Aydınlar Ocağı kurucularından Prof. Dr. Süleyman Yalçın İstanbul'da öldü.

19-Macar asıllı ABD'li televizyon yıldızı Zsa Zsa Gabor öldü.

-Rusya'ya bağlı Yakutistan Cumhuriyeti'ne ait askerî bir uçak Sibirya'da düştü.

-Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov Ankara'da bir fotoğraf sergisinde konuşma yaparken, Ankara Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şubesi'nde görevli polis memuru tarafından silahlı saldırıda öldürüldü. Katil, çatışma sonucunda ölü olarak ele geçirildi.

-Çin'in Pekin bölgesinde hava kirliliği nedeniyle 1200 fabrikanın üretimi durduruldu.

-Almanya Berlin'de bir tırın Noel Pazarı'na girmesi sonucu 9 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

-Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı et, süt ve yağ gibi ürünleri taklit yaptığı belirlenen işletmeleri ve ürünleri açıkladı.

-Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Trabzon'a gelen Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Ayli Sani ile görüştü.

-Şırnak'ta terör örgütü PKK'ya yönelik yapılan operasyonlarda 25 terörist yakalandı.

-Ürdün'de silahlı bir grup güvenlik güçlerine yaptığı saldırıda 10 kişi hayatını kaybetti.

-Birleşmiş Milletler Doğu Halep'ten tahliyelerin başlandığını açıkladı.

-ABD'nin Chicago şehrinde meydana gelen silahlı saldırıda 9 kişi öldü, 26 kişi yaralandı.

-Bylock kullandığı iddiası ile gözaltına alınan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eski danışmanı Doç. Dr. Fatih Gürsul tutuklandı.

20-Halep doğusunda tahliye edilenler arasında ağır yaralı bulunan 148 kişi tedavi için Hatay'a getirildi.

-Kazlıçeşme-Göztepe hattına hizmet verecek olan ve İstanbul Boğazını yeraltından geçen Avrasya Tüneli, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım tarafından hizmete açıldı.

-Balıkesir Maden Adası açıklarında sığınmacıları taşıyan tekne battı. Kazada 5 kişi öldü.

-Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Efe öldü.

-Suikast sonucu hayatını kaybeden Rusya'nın Ankara büyükelçisi Andrey Karlov'un cenazesi törenle ülkesine gönderildi.

-ABD'li Müslüman boksör M. Ali Clay'ın Güney Afrikalı lider Nelson Mandela'ya yazdığı mektup İngiltere'de yapılan bir müzayedede 7 bin 200 sterline alıcı buldu.

21-Peru'da emniyet görevlilerini taşıyan otobüsün uçuruma yuvarlanması sonucu 12 polis hayatını kaybetti.

-Meksika'da havai fişek pazarında meydana gelen patlamada 29 kişi öldü, 60 kişi yaralandı.

-Fırat Kalkanı harekâtında 14 asker şehit oldu, 6'sı ağır 18 asker de yaralandı.

-HDP Ankara il eşbaşkanı İbrahim Binici tutuklandı.

-TSK, El-Bab bölgesinde en az 200 teröristin etkisiz hâle getirildiği açıklandı.

-Çalışma Bakanlığında bir başmüfettiş Düzce'de denetlediği temizlik firması sahibinden rüşvet alırken yakalandı.

-Rusya'da vücut losyonu içen 58 kişi alkol zehirlenmesinden hayatını kaybetti.

-Sürekli Basın Kartı sahibi, gazeteci Hüseyin Türkan öldü.

22-Uşak Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sait Çelik ve 8 akademisyen tutuklandı.

-Gözaltında bulunan Demir Çelik Fabrikaları T.A.Ş.'nin (ERDEMİR) eski genel müdürü Oğuz Nuri Özgen tutuklandı.

-Millî Görüş'ün önemli isimlerinden Sefer Ahmedoğlu Almanya'da öldü.

-İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliği 54 gazeteci ve yazarın tüm mallarına el koydu.

-YÖK üyeliğine Prof. Dr. Mustafa Çiçekler atandı.

23-Gazeteci Hayri Tunalı Tekirdağ'da öldü.

24-Malezya'da yolcu otobüsünün nehre düşmesi sonucu 14 kişi öldü, 16 kişi yaralandı.

-Hüseyin Arslan Hoca İstanbul'da öldü.

-BDP Kars il başkanı Önder Fidanbay tutuklandı.

-Lübnanlı Ehli Sünnet âlimlerinden Şeyh Abdülnasır Ceben öldü.

-Amerikalı golf dünyasının önemli oyuncularından Arnal Palmen öldü.

25-Doğu Türkistanlı din bilgini Abdülkerim Telemekan İstanbul'da öldü.

-Musul'da halk pazarına düzenlenen hava saldırısında 20 kişi öldü, 55 kişi yaralandı.

-Trabzon eski müftüsü Raif Korkmaz öldü.

-İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından Seyrek'te ilk hayvan mezarlığı açıldı.

-Müzisyen Atilla Özdemiroğlu öldü.

-Suriye'nin Lazkiye şehrine gitmek için havalanan ve içinde Kızılordu Korusu'nu taşıyan Rusya Millî Savunma Bakanlığına ait uçak Karadeniz'e düştü. Kazada 84 yolcu ve 8 mürettebat hayatını kaybetti.

26-Dünyaca ünlü İngiliz şarkıcı George Mechael öldü.

-Filipinlerde meydana gelen tayfun sonucunda 220 bin kişi tahliye edildi.

-İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı emekli öğretim görevlisi Mehmet Sırrı Öztürk İstanbul'da öldü.

-Türkiye'nin Brezilya eski askerî ataşesi pilot Kurmay Albay Nemci Cansever tutuklandı.

27-Afganistan'da Taliban komutanı Molla Firuz Cihadi öldürüldü.

-Daha önce gözaltına alınan Prof. Dr. İştar Gözaydın tutuklandı.

-Yıldız Savaşları filminin (Star Wals) oyuncusu Carrie Adamis öldü.

-Ağrı belediyesi eşbaşkanı Mukaddes Kubilay tutuklandı.

-Uganda'da Albert Göl'ünde futbol takımını ve taraftarlarını taşıyan botun batması sonucu 9 kişi hayatını kaybetti.

28-İngiliz yazar Richard Adams öldü.

-İran'da ünlü TV sunucusu Ahmed Ghaem ödül töreni sırasında kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti.

-Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülleri Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılan törenle sahiplerini buldu.

-Uruguay'da 1978'de darbe ile iktidara gelen General Gregorie Alverez öldü.

29-Sinop Saraydüzü'nde yolcu otobüsü uçuruma yuvarlandı. Kazada 5 kişi öldü.

-ABD 35 Rus diplomatını sınır dışı etme kararı aldı.

30-El Bab'daki hava harekâtında IŞİD'in önemli kişilerinden Ebu Husen Tunisi öldürüldü.

-Bağdat'ta pazar yerine yapılan intihar saldırısında 21 kişi öldü, 40 kişi yaralandı.

-Kayıp olarak aranan Yunanistan'ın Brezilya büyükelçisi Kyriakos Amiridis'in cesedi yanmış bir aracın içinde bulundu.

-Araştırmacı, yazar Dr. Engin Tonguç öldü.

-Gözetim altında tutulan gazeteci Ahmet Şık terör örgütü propagandası yapmak iddiası ile tutuklandı.

-El Bab'daki hava harekâtında IŞİD'in önemli isimlerinden Ebu Husen Tunisi öldürüldü.

-Suriye'den Türkiye'ye geçirilmek istenen tırda 1 milyon 500 bin lira değerinde kaçak ilaç ele geçirildi.

31-Bahreyn'in Riffa şehrinde bir gazetenin spor muhabiri Eman Salahi, arabasında silahla vurularak öldürüldü.

-Bylock kullandıkları iddiası ile gözaltına alınan 100 rütbeli asker tutuklandı.

-Uşak Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Sait Çelik tutuklandı.

KAYIPLAR 2016

Dr. Yiğit Okur

Şair, roman yazarı. 1934'te İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve Cenevre Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Fakülteyi birincilikle bitirdiği için Cenevre Üniversitesi tarafından Hukuk Ödülü verildi. Aynı fakültede doktorasını tamamladı. Uzun süre serbest avukatlık yaptı. Edebiyatla ilgilendi. Değişik dergilerde şiir ve yazıları yayınlandı. O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları isimli eseri ile 2002'de Haldun Taner Öykü Ödülünü, Deniz Taşları eseri ile de 2006 Yunus Nadi Roman Armağanı'nı kazandı. 2016'da öldü. Eserleri: Roman: Hulki Bey ve Arkadaşları (1992), Güvercinler (2000), Topal Viktor'un Anıları (2001), Deniz Taşları (2005), Büyücü (2007), Piç Osman'ın Pabuçları (2009), Sıfırlamak (2010), Yazamadığım Romanın Öyküsü (2011), Piyano (2011). Hikâye: O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları (2002), Tutuklanacaklar Listesi (2007), Tır Kamyonları (2011). Hatıra: Buralardan Geçerken (2015).

Prof. Dr. Adnan Ziyalar

Psikiyatri hocası. 1932'de Yugoslavya'nın Kalkandelen şehrinde doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çapa Psikiyatri Kürsüsü'nde ihtisas gördü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesine geçti. 1973'te profesörlüğe yükseldi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde ders verdi. Adli Tıp Kurumunda çalıştı. 2016'da İstanbul'da öldü. Eserleri: Sosyal Psikiyatri (1999), Psikiyatrik Semioloji ve Medikal Psikoloji (1999), Psikiyatri Lügati (1981), Stres ve Depresyon (1986), Anorexia Nevrosa (1976), Cinsel Davranış Bozuklukları (2000), Erişkin Psikopatolojisi (2006).

Halis Toprak

İşadamı. 1938'de Diyarbakır'ın Lice ilçesinde doğdu. Adana'da iş hayatına başladı. Seramik, kâğıt, ilaç ve gıda gibi 30'a yakın sektörde faaliyet gösterdi. 1977'de İstanbul'da Toprak İnşaat firmasını, daha sonra da Toprak Holding A.Ş.'yi kurdu. 1992'de Toprak Grubu bünyesinde Toprakbank'ı hayata geçirdi. 2001'de zarar etmesi üzerine Toprakbank'a Tasarruf Mevduatları Sigorta Fonu (TMSF) el koydu. Fransa'nın Nice şehrinde kalp krizinden hayatını kaybetti.

Bircan Pullukçuoğlu

TRT Türk Halk Müziği sanatçısı. 1948'de Aydın'ın Söke ilçesinde doğdu. Çoşkun Güla'dan müzik dersleri aldı. TRT'de birçok programa çıktı. Ankara Radyosu'nda şeflik görevi de yaptı. 2016'da öldü.

Erol Yılmaz Akçal

Eski devlet bakanı Yusuf İzzet Akçal'ın oğlu. 1931'de babasının görevi nedeniyle Diyarbakır'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve New York City College Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. Rize milletvekili olarak meclise girdi. Turizm ve tanıtma bakanlığı yaptı. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. György Hazai

Macar Türkolog. 1932'de Budapeşte'de doğdu. Budapeşte Lorant Üniversitesi Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türkoloji Bölümünden mezun oldu. Bulgaristan'da Türk ağızlarını araştırdı. Sofya Üniversitesinde misafir öğretim elemanı olarak Türkoloji dersleri verdi. Türk dili üzerine doktorasını tamamladı. Bir süre Berlin'de kaldı. Macar Bilimler Akademisinden doktor unvanını aldı. Macar Bilimler Akademisi Basım Evi Müdürlüğü'nü yürüttü. 1992'de Kıbrıs Üniversitesi Türkoloji Bölüm Başkanı oldu. Budapeşte'de Andras Üniversitesinin kurucu rektörlüğü görevini yürüttü. 300'e yaklaşan ilmi araştırma ve incelemede bulundu. TÜBA üyesi seçildi. 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Liyakat Nişanı verildi. 2016'da öldü.

Zelimhan Yakup

Azerbaycanlı halk şairi. 1950'de Borçalı'nın Bolnisi şehrinin Kepenekçi köyünde doğdu. Azerbaycan Devlet Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünden mezun oldu. Kitap Pasajı isimli kitap dükkânında yönetici olarak çalıştı. 1995-2005 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Millî Meclis'te milletvekili olarak görev aldı. Mahalli gazetelerde şiirleri yayınlandı. Azerbaycan aşıklarının kurultayında Azerbaycan Aşıklar Birliği'nin başkanı seçildi. 2016'da öldü.

Önal Şakar

Eski gençlik ve spor bakanı. 1935'te Manisa'da doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Serbest avukatlık yaptı. Manisa milletvekili olarak meclise girdi. TBMM'de başkanlık kâtip üyeliği ve Süleyman Demirel'in kurduğu 41. hükümette gençlik ve spor bakanlığı yaptı. Manisa'da öldü.

Mustafa Koç

İşadamı. 1960'ta İstanbul'da doğdu. İsviçre'de lise öğrenimini tamamladı. ABD'de George Washington Üniversitesini bitirdi. TOFAŞ'ta müşavir olarak görev aldı. Ram Dış Ticaret'te Satış Müdürlüğü ve Satış Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Daha sonra Koç Holding'de Başkan Yardımcılığı, Başkan, Yönetim Kurulu Üyeliği ve Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptı. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Tahsin Yücel

Yazar, öğretim üyesi. 1933'te K. Maraş'ın Elbistan ilçesi Ötegeçe köyünde doğdu. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Doktorasını Paris'te tamamladı. 1972'de doçent, 1978'de profesör oldu. Çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve hikâyeleri yayınlandı. 1998'de Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülünü kazandı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Hikâye: Yaşadıktan Sonra (1969), Dönüşüm (1975), Ben ve Öteki (1983), Aykırı Öyküler (1989), Komşular (1999). Roman: Peygamberin Son Beş Günü, Yalan (2002).

Prof. Dr. Necati Sırmacı

Öğretim üyesi. 1934'te Üsküp'te doğdu. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesini bitirdi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde iç hastalıkları Uzmanlığını ve ardından Kardiyoloji Uzmanlığını aldı. 1972'de doçent, 1977'de profesör oldu. 2001 yılında emekli oldu. Özel Aydın Üniversitesi kurucuları arasında yer aldı. İstanbul'da öldü.

Fehim Adak

Mardin eski milletvekili ve bayındırlık bakanı. 1931'de Mardin'de doğdu. İstanbul

Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesini bitirdi. Mardin il bayındırlık müdürlüğü, DSİ Diyarbakır bölge müdürlüğü, DSİ Ankara murakabe müşavere kurulu üyeliği, 4. (XV), 5. (XVI), XX. ve XXI. dönem Mardin milletvekilliği ile ticaret, bayındırlık, gıda tarım ve hayvancılık ve devlet bakanlıkları yaptı. Ankara'da öldü.

İbrahim Arıkan

MEF Üniversitesi kurucusu, eğitimci, işadamı. 1941'de Yozgat'ın Sorgun ilçesi Salur köyünde doğdu. Mimar Sinan Öğretmen Okulu, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik-Matematik Bölümünden mezun oldu. Fizik öğretmenliği ve Yıldız Teknik Üniversitesi Fizik Bölümünde asistanlık yaptı. 1972'de MEF (Modern Eğitim Fen) Dershanesi'ni kurdu. 1982'de, Türkiye'deki ilk profesyonel kargo taşımacılığı şirketi olan Yurtiçi Kargo A.Ş.'yi, 1996 yılında okul öncesi, ilköğretim, lise ve uluslararası okullar grubundan oluşan MEF okullarını kurdu. 1996'da tüm şirketlerini, Arıkanlı Holding A.Ş. şemsiyesi altında topladı. Eğitim, taşımacılık, medya ve yayıncılık, turizm ve sağlık, enerji, organik tarım, sigortacılık ve sanayi ve inşaat alanlarında yatırımlar yaptı. Ankara'da öldü.

Cahit Kocaömer

Yönetici. 1923'te İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi ile İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'ndan mezun oldu. 1947'de memur olarak İş Bankası'nda göreve başladı. Şef, şube müdürü, genel müdür ve yönetim kurulu üyesi olarak pek çok görevde bulundu. Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi Mensupları Sendikası'nın (TİBAŞ) kurucu başkanı oldu. 1961-1975 yılları arasında Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (Basisen) başkanlığını yürüttü. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptı. İstanbul'da öldü. Eseri: İş Bankası'nda 60 yıl: Mücadeleler-Anılar.

Prof. Dr. Mehmet Kayahan Mutlu

Öğretim üyesi. 1942'de doğdu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun oldu. ABD California Üniversitesinde yüksek lisansını tamamladı. Utah Devlet Üniversitesinde doktorasını verdi. ODTÜ Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent olarak çalıştı. 1984'te doçent, 1994'te profesör oldu. Turgut Özal Üniversitesi Siyasi Bilimler ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde görev yaptı. Ayrıca Polis Akademisi, Harp Okulu, Adli Tıp Enstitüsü, Bilkent, Ufuk, Başkent üniversitelerinde, Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde ve TODAİ Enstitüsünde ders verdi. Yurt içi ve yurt dışı çok sayıda hakemli dergide yazıları yayınlandı. 2016'da öldü.

Prof. Dr. Şaban Karataş

TRT eski genel müdürü. 1928'de Ereğli'de doğdu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdi. Ziraat Bakanlığı Elazığ Mücadele Enstitüsü asistanı olarak çalıştı. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Zootekni Kürsüsü'nde asistan oldu. 1962'de doçent, 1966'da profesör oldu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölüm Başkanlığı, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, TRT Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Ankara milletvekili olarak meclise girdi. Ankara'da öldü.

İlyas Özsüer

İşadamı. 1925'te Üsküp, Makedonya'da doğdu. İş hayatına 1950'li yılların başında İstanbul Sultanhamam'da başladı.

Tekstil, sabun, ilaç sanayi ve çeşitli endüstriyel sektörlerde yaptığı girişimlerle MAYA Grubu'nu kurdu. Naylon ipliği üreten INSA A.Ş. ile Dinarsu A.Ş.'nin kurucuları arasında yer aldı. Hacı Şakir Sabun Sanayi'nin ana ortağı ve yönetim kurulu başkanlığı görevlerinde bulundu. Palmolive-Colgate Ortaklığı'nın yönetim kurulu üyeliğini yaptı. BİRGİ A.Ş.'nin ortakları arasında yer aldı. MAYA markasıyla konut geliştirme projelerinde faaliyet gösterdi. Türkiye'de yatırım yapmayan mobilya devi IKEA'yı da Türkiye'ye getirdi. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Hande Suher

Öğretim üyesi. 1929'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültede asistanlık yaptı. 1956'da doçent, 1965'te profesör oldu. 1977-80 yılları arasında İTÜ Mimarlık Fakültesi dekanı olarak görev yaptı. Önemli projelere imza attı. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Tosun Terzioğlu

TÜBİTAK eski başkanı. 1942'de İstanbul'da doğdu. Robert Kolejinden mezun oldu. Lisans derecesini 1965'te matematik dalında İngiltere Newcastle-upon-Tyne Üniversitesinden, doktorasını 1968'de Frankfurt Üniversitesinden aldı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi matematik bölümü başkanlığı; Fen ve Edebiyat Fakültesi dekanlığı yaptı. TÜBİTAK Temel Bilimler Araştırma Grubu üyeliği, üniversitelerarası kurul üyeliği, TÜBİTAK başkanlığı görevlerinde bulundu. Türk Matematik Derneği Başkanı oldu. Sabancı Üniversitesi rektörlüğünü yürüttü. İstanbul'da öldü.

Umberto Eco

İtalyan yazar. 1932'de İtalya'nın Alessandria şehrinde doğdu. 1954'te Ortaçağ felsefesi ve edebiyatı üzerine yazdığı tezle Torino Üniversitesinden mezun oldu. 1961'de akademik kariyerine başlayarak, sırasıyla Torino, Floransa ve Bologna üniversitelerinde bilimsel çalışmalarını sürdürdü. Göstergebilim alanında yaptığı araştırmalarla da tanındı. İtalyan Radyo Televizyon kanalı RAI'nin kültür programlarında çalıştı. Dünyanın ilk 100 entelektüeli listelerinde, 2005 yılında 2., 2008 yılında 14. sırada yer aldı. 2016'da öldü. Eserleri: Gülün Adı (1986), Alımlama Göstergebilimi (1991), Foucault Sarkacı (1992), Günlük Yaşam'dan Sanata (1993), Önceki Günün Adası (1995), Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti (1995), Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı (1995), Ortaçağı Düşlemek (1996), Yorum ve Aşırı Yorum (1996), Yanlış Okumalar (1997), Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik (1998), Açık Yapıt (2001), Zamanların Sonu Üstüne Söyleşiler (2001), Baudolino (2003), Güzelliğin Tarihi (2006), Çirkinliğin Tarihi (2009).

Prof. Dr. Bedia Akarsu

Felsefeci. 1921'de İstanbul'da doğdu. İstiklâl Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. 1954'te doktor, 1960'da doçent, 1968'de profesör oldu. Felsefe bölümü başkanlığı yaptı. Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyeliğine seçildi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde felsefe grubu öğretmenliği bölümünün kurucusu olarak görev aldı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı (1955), Modern Toplumda Kadın (1963), Ahlâk Öğretileri I: Mutluluk Ahlâkı (1963), Ahlâk Öğretileri II: Immanuel Kant'ın Ahlâk Felsefesi (1968), Çağdaş Felsefe Akımları (1979), Felsefe Terimleri Sözlüğü (1979), Çağdaş Felsefe: Kant'tan Günümüze Felsefe Akımları (1987).

Ahmet Oktay Börtücene

Gazeteci, yazar. 1933'te Ankara'da doğdu. Lise öğrenimini yarım bırakarak çalışmaya başladı. Ankara'da İstatistik Genel Müdürlüğünde (DİE) görev yaptı. 1961'de Yeni İstanbul gazetesinin Ankara bürosunda muhabir olarak gazeteciliğe başladı. Ankara Ekspres, İktisat ve Piyasa, Vatan gibi gazetelerde muhabir olarak çalıştı. 1975'te İstanbul Radyosu'na geçti. Daha sonra Dünya gazetesi haber müdürlüğü görevlerini yürüttü. Milliyet gazetesinde çalıştı. 2016'da öldü. Eserleri: Şiir: Gölgeleri Kullanmak (1963), Her Yüz Bir Öykü Yazar (1964), Dr. Kaligari'nin Dönüşü (1966), Sürgün (1979), Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi (1981), Kara Bir Zamana Alınlık (1983), Yol Üstündeki Semender (1987), Ağıtlar ve Övgüler (1991), Bir Sanrı İçin Gece Müziği (1993), Toplu Şiirler (1995), Gözüm Seğirdi Vakitten (1996), Söz Acıda Sınandı (1996), Az Kaldı Kışa (1996), Hayalete Övgü (2001). İnceleme-Araştırma: Bir Yazı'nın Arayışları (1981), Yazın, İletişim, İdeoloji (1982), Yazılanla Okunan (1983), Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları (1986), Kültür ve İdeoloji (1987), Toplumsal Değişme ve Basın (1987), Karanfil ve Pranga (1990), Raffaello'nun Direnişi (1990), Zamanı Sorgulamak (1991), Şair ile Kurtarıcı (1992), Sanat ve Siyaset (1993), Cumhuriyet Dönemi Edebiyat-1923/1950 (1993), Türkiye'de Popüler Kültür (1993), İnsan, Yazar, Kitap (1995), İsrafil'in Sûr'u (1997), Romanımıza Ne Oldu? (2004). Hatıra: Gizli Çekmece (1991). Günlük: Gece Defteri (1998). Oyun: Kurt Dişi (1971-1973).

Prof. Dr. Taha Cabir Al-Alwani

Kuzey Amerika Fıkıh Konseyi kurucusu. 1935'te Irak'ta doğdu. Mısır el Ezher Üniversitesi Şeriat ve Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Riyad İmam Muhammed bin Suud Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Uluslararası İslâm Düşüncesi Enstitüsünün başkanlığını yürüttü. Kuzey Amerika Fıkıh Konseyinin kurucuları arasında yer aldı. 2016'da öldü. Eserleri (Türkçeye Çevrilen), İslâm Düşüncesinin Bugünkü Meseleleri, İslâm Fıkhında Kaynak Metodolojisi, Bir Azınlık Fıkhına Doğru, İslâm'da İhtilaf Ahlâkı, Kur'an ve Sünnet'te Zaman-Mekân Faktörü.

Ahmet Yaşar Hoca

Din âlimi. 1936'da Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. 4 yaşında Kur'an-ı Kerim öğrendi. 6 yaşında Arapça ve din eğitimine başladı. Trabzon'da öğrencilere din dersleri verdi. Trabzon'a gelen öğrencilerin eğitim ve barınmalarına destek oldu. Yavuz Selim Vakfı'nın kurulmasına öncülük etti. 2016'da öldü. Eserleri: Akaid Sohbetleri, Ölümde Gömülü Hayat, Çam Kozalağındaki Sır, Siyah Ayna, İlim Nuruyla Kemale Ermek, Varlık Dairesinin Kalbi, Hulasatu'l-Âbidin.

Prof. Dr. Bekir Topaloğlu

Öğretim üyesi. 1936'da Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu. Dedesinden dinî eğitim aldı. Hıfzını tamamladı. İstanbul İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında görev aldı. İmamlık ve vaizlik yaptı. Daha sonra mezun olduğu Yüksek İslâm Enstitüsüne kelâm asistanı oldu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünün Marmara Üniversitesine bağlı ilâhiyat fakültesi hâline getirilmesinden sonra bu fakültede doktor unvanını aldı. Daha sonra yardımcı doçent, 1986'da doçent ve profesör oldu. Bölüm başkanlığı yaptı. Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi İnceleme

Kurumu Başkanı oldu. İstanbul'da öldü. Eserleri: İslâm'da Kadın, İnsan, Kâinat ve Ötesi, Emâlî Şerhi, Arapça Okuma ve Eski Metinler Kitabı, İslâm Tasavvufu Üzerine, Kelâm İlmine Giriş.

Filiz Bingölçe

Gazeteci, yazar. 1965'te doğdu. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesini bitirdi. Hürriyet, Milliyet, Aktüel gibi basın kuruluşlarında çalıştı. Alt-Üst Yayınları'nın kurucusu. Asker Argosu Sözlüğü, Futbol Argosu Sözlüğü gibi eserler ile tanındı. Ankara'da öldü. Eserleri: Şen Tarihçi, Sururi, Zamanname (Kadınlar Kitabı), Yas Değil İsyan-Öldürülmüş Kadın Ağzı Ağıtları, Kadın İş Türküleri, Futbol Argosu Sözlüğü, Osmanlı Argosu Sözlüğü.

Melih Gürsoy

Sanayici. 1923'te İzmir'de doğdu. Robert Kolejini bitirdi. Daha sonra ABD Teksas Üniversitesinde Soğutma Tekniği dalında yüksek lisans eğitimi aldı. Türkiye'de Toprak Mahsulleri Ofisi ve Et ve Balık Kurumunda mühendis olarak görev aldı. İş hayatına atıldı. Maksaş Makine Sanayi'ni, Kompaş firmasını ve Şarık Tara ile de Enka-İzmir firmasını kurdu. Uzun yıllar Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Odası, İhracatçı Birlikleri ve İktisadi Kalkınma Vakfı'nda görev aldı. Pakistan İzmir Fahri Konsolosluğu yaptı. İzmir'de öldü. Eserleri: Dünyadaki Büyük Ekonomik Krizler ve Türkiye Ekonomisine Etkileri; Tarihi, Ekonomisi ve İnsanları ile Bizim İzmirimiz; İzmir Mozaiğinde Belirgin Taşlar.

Mehmet Kırkıncı

Din âlimi. 1928'de Erzurum merkeze bağlı Güllüce köyünde doğdu. Dinî eğitim gördü. 1955'te Bediüzzaman Said Nursi ile tanıştı. Erzurum'da Arapça ve Risali-i Nur dersleri verdi. Sevilen ve sayılan bir kişilik olarak tanındı. Erzurum'da öldü. Eserleri: Cihad Sahasında Bediüzzaman, İrşad Sahasında Bediüzzaman, Nasıl Bir Maarif, Kader Nedir?, Ruh Nedir?, Gönül Damlaları, İslâm'da Birlik, Hayatım Hatıralarım, Nükteler, Hikmet Pırıltıları, İnsan, Millet ve Devlet, Bediüzzaman ve Tasavvuf, Bediüzzamanı Nasıl Tanıdım?, Alevilik nedir?, Dar'ül Harb Nedir?, Marifetullah, Hürriyet, İnsanı Yücelten Haseneler, İnsanı Alçaltan Seyyieler, Makaleler, Sefahet-Asrın En Büyük Tehlikesi, Sorularla İslâmiyet, Peygamber Efendimiz (sav), İslâm Birliği ve Yavuz Sultan Selim.

Said Özdemir

Din âlimi. 1927'de Siirt'in Tillo ilçesinde doğdu. Babasının görevi nedeniyle Ankara'ya geldi. İsmetpaşa ilkokulu ve ortaokulunu burada bitirdi. Daha sonra Gazi Lisesinden birincilikle mezun oldu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünde iki yıl okudu. Öğrenimi yarıda bırakarak Ankara'ya döndü. Diyanet İşleri Başkanlığının açmış olduğu imtihana girerek memurluk ve gezici vaizlik yaptı. 1952'de Bediüzzaman Said Nursi ile tanıştı. Risale-i Nur hizmetinden dolayı çok kez soruşturmaya uğradı, hapis yattı. Risale-i Nur Naşiri olarak İhlas Nur Neşriyat'ı kurarak Risale-i Nurlar'ın başka dillere çevrilmesini sağladı. Eserlerin ilk defa yeni yazı ile basılmasına öncülük etti. Ankara'da öldü. Cebeci Mezarlığı'na defnedildi.

Veysel Atayman

Yazar. 1941'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Alman Dili ve Edebiyatı ve Felsefe Bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede, mütercim tercümanlık bölümünde öğretim gö-

revlisi olarak çalıştı. Gazetelerde felsefe, popüler bilim, sinema ve edebiyat konusunda çok sayıda çevirisi, deneme ve eleştiri yazıları yayınlandı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Ütopik Sinema, Aşkın Metafiziği, Zaman Üzerine, Etiğe Giriş, Daha Az Devlet Daha Çok Toplum.

Ekrem Ergin Karaismailoğlu

Anadolu Ajansı eski genel müdürü. 1945'te Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesinde lisans, Orta Doğu Amme Enstitüsünde lisansüstü eğitimini tamamladı. Gazeteciliğe 1984'te Başbakanlık Basın Merkezi Müdürlüğünde başladı. Daha sonra Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı Halkla İlişkiler Daire Başkanlığında görev yaptı. Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü görevini üstlendi. 2016'da öldü.

Muhammed Hasaneyn Heykel

Mısırlı gazeteci, yazar. 1923'te Kahire'de doğdu. Kahire Üniversitesinde eğitim gördü. 1943'te Egyptian Gazette'de muhabir olarak mesleğe başladı. Haftalık dergi Rosal Yussef Aher Saa ve günlük el-Ahbar gazetesinde çalıştı. Yayın yönetmenliği yaptı. Arap dünyasında tanınmış gazeteciler arasında yer aldı. Stratejik İncelemeler Merkezi kurarak başarı sağladı. Devlet Başkanı Enver Sedat'ın danışmanlığını yaptı. Bir süre tutuklu kaldı. Al Jazeera televizyonunda siyasi yorumlar yaptı. 2016'da öldü. Eserleri: Kahire Dosyası, Hz. Muhammed (asm) Hayatı, Amerika İmparatorluğu, 3. Petrol Savaşı.

Kurtul Yılmaz Altuğ

Gazeteci, yazar. 1935'te İzmir'de doğdu. Son Posta gazetesinde meslek hayatına başladı. Akis dergisi ve Hürriyet gazetesinde çalıştı. TRT'de 1990'lı yıllarda yayınlanan Politikanın Nabzı programında siyasetçileri konuk etti. Sözcü gazetesinde yazıları yayınlandı. 2016'da öldü. Eserleri: Demokrasinin Yaralı Yılları, Genelkurmay'ın Işıkları Yanıyordu, Bir Numaralı Tanık.

Prof. Dr. Tevfik İsmailov

Azerbaycanlı yönetmen, senarist. 1939'da Bakü'de doğdu. Devlet Tiyatro Enstitüsü Oyunculuk Bölümünden mezun oldu. Eğitimi sırasında Genç Seyirciler Tiyatrosunda oyuncu olarak çalıştı. Daha sonra aynı okulun Tiyatro Yönetmenliği Bölümünü bitirdi. Lisansüstü eğitimini Moskova Devlet Sinema Enstitüsü Yönetmenlik ve Senaryo Yazarlığı bölümünde tamamladı. Azerbaycan Devlet Kültür ve Sanat Üniversitesinde öğretim görevlisi ve profesör olarak görev yaptı. Sinema-TV Yönetmenliği Kürsüsünün kurulmasına öncülük etti ve kürsü başkanlığına getirildi. 2016'da öldü. Yönetmenliğini üstlendiği filimler: Kiraz Ağacı, Bizim Mahallenin Delikanlıları, Şarkı Söylüyor Müslüm Magomayev, Volkana Doğru, Ben Şarkı Besteliyorum, Azaplı Yollar, Müzik Öğretmeni, Yaz Günlerinin Hazan Yaprakları.

Dr. İbrahim Bodur

İşadamı. 1928'de Çanakkale Yenice'de doğdu. Balıkesir Lisesi ile İstanbul'da Robert Kolejinden mezun oldu. Amerika'da iş idaresi ihtisası yaptı. Türkiye'ye dönerek ticaret yaptı. Bodur-Eğinlioğlu Edirnekapı Pamuk İpliği Fabrikası'nı kurdu. Çanakkale Çan ilçesinde seramik fabrikalarını hayata geçirdi. Dünyanın en büyük seramik tesisleri hâline geldi. İstanbul'da öldü. Çanakkale Çan'da toprağa verildi.

Muhammed Ali Clay

Eski dünya boks şampiyonu. Asıl ismi Cassius Marcellus Clay'dır. 1942'de ABD'nin Kentucky eyaletinde doğdu. Afro-Amerikan ve İrlanda kökenlidir. 12 yaşında iken bu spora başladı. 1960'da Roma'da altın madalya aldı. 1964'te S. Liston'u yenerek dünya şampiyonu unvanına sahip oldu. Zaferinin ardından Müslüman oldu ve ismini Muhammed Ali olarak değiştirdi. Savaş karşıtı söylemleri ile yargılandı. 5 yıl hapse ve 10 bin dolar para cezasına çarptırıldı. Lisans ve pasaportu iptal edildi. Daha sonra temyiz davasını kazanarak yeniden boksa döndü. 3 defa dünya şampiyonu oldu. Bu unvan ile boksu bıraktı. 56 madalya kazandı. Parkinson hastalığına yakalandı. 2016'da öldü.

Orhan Çetin

Yönetmen, fotoğraf ve radyo programcısı. 1956'da Trabzon'da doğdu. Meslek hayatına 1980'de Ses ve Hayat dergilerinde, dönemin ses ve sinema sanatçılarının orta sayfa fotoğraflarını çekerek başladı. Bir dönem Ferdi Tayfur'la birlikte fotoğraf stüdyosu işletti. Magazin, kültürel dergi ve haftalık gazete çıkarttı. 1990'lı yıllarda özel bir radyoda, Nazan Öncel'in hazırladığı ve prodüktörlüğünü üstlendiği Gecenin Serserisi isimli programı yaptı. İstanbul'da öldü.

Mehmet Ege

Devlet Tiyatroları eski genel müdürü. 1945'te İstanbul'da doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Yüksek Bölümünden mezun oldu. Önce Basın Yayın Genel Müdürlüğü Prodüksiyon Dairesinde Foto-Film Şube Müdürü, sonra katıldığı 1974 Kıbrıs Barış Harekâtında Savaş Kameramanı olarak görev yaptı. TRT'de belgesel yönetmeni oldu. TRT'de Belgesel Programlar Müdürlüğünün kuruluşunda kurucu müdür olarak çalıştı. Türk televizyonlarının ilk dizi belgeseli olan Ankara Belgeseli'nin senaryosunu yazıp yönetti. 1994'te Ankara Devlet Tiyatrosu müdürü oldu. Değişik tiyatrolarda oyuncu ve rejisör olarak çalıştı. Ankara'da öldü.

Ergüder Yoldaş

Bestekâr, 1939'da İzmir'de doğdu. Ankara Devlet Konservatuarından mezun oldu. Kendi kurduğu Halikarnas Altılısı grubuyla müzik hayatına başladı. Anadolu Rüzgârı-Aynalar, Geçti Dost Kervanı-Kambur Felek 45'liklerini çıkardı. 70 ve 80'li yılların çok önemli bestecisiler arasında yer aldı. Türk pop müziğinde Sultan-ı Yegâh ile gündeme geldi. Uzun süre Büyükada'da münzevi bir hayat yaşadı. İzmir'de öldü.

Ata Terzibaşı

Iraklı düşünür, araştırmacı, yazar, hukukçu. 1924'te Kerkük'te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kerkük'te yaptı. Ardından Bağdat Hukuk Fakültesini bitirdi. Kerkük'te avukatlık yaptı. Kerkük Afak gazetesinde günlük yazılar yazdı. Mısır El-Risale, Lübnan'ın El-Edip ve Suriye'nin El-Hadis dergilerinde, ayrıca Irak'ın El-Aklam, El-Mektebe, El-Tazamun, El-Sakafa El-Hadise, El-Ahaa, El-Ehbar, El-Mese, El-Şaab, El-Emel, Kerkük, El-Siyase, El-Eyyam, El-Bele, Türkiye'de Türk Dili, Türk Sanatı, Türk Yurdu, Türk Kültürü gibi dergilerinde, edebiyat, hukuk, tarih, folklor ve dil alanlarında yazıları yayınlandı. Ayrıca Türkmen Edebiyatı üzerine çalışmaları ile tanındı. Kerkük'te öldü. Eserleri: Kerkük Hoyratları ve Manileri, Kerkük Şairleri.

Ülkü Erakalın

Yönetmen. 1934'te İstanbul'da doğdu. İstanbul Belediye Konservatuarı Müzik Bölümünden mezun oldu. Sanat hayatına 1958'de başladı. Lütfi Akad'ın asistanlığını yaptı. 1961'de ilk filmi Unutamadığım Kadın'ı çekti. Anılarını kaleme alan Ülkü Erakalın 200 civarında filme imza attı. Çeşitli ödüller aldı. İstanbul'da öldü.

Aydın Tansel

Bestekâr 1945'te Ankara'da doğdu. Ankara Cumhuriyet Lisesi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sümeroloji bölümü mezunu. Uzun yıllar Doğu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yapılan kazılarda aktif görev aldı. Daha sonra müzikle ilgilendi. Beste yaptı. İstanbul'da Sezen Cumhur Önal ile plak çalışmalarına başladı. Çıkardığı ikinci kırkbeşlik plak ile adını duyurdu. Çeşitli ödüller aldı. Bodrum'da öldü.

Hüseyin Doğan

İşadamı. 1961'de Kastamonu'nun Abana ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümünden mezun oldu. Öğrenim hayatının ardından Gürmen Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş.'de yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaya başladı. 1991-2004 yılları arasında Gürmen Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Kastamonu Merkez, Araç ve Karabük Safranbolu'da hazır giyim-tekstil fabrika yatırımlarının hayata geçirilmesinde ve yönetiminde görev aldı. Daha sonra Gürmen Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin markalaşma ve perakende yapılanmasının yönetimini üstlendi. Ramsey ve KİP markalarını bünyesinde barındıran Gürmen Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin icra kurulu başkanlığı ile hazır giyimden enerjiye farklı sektörlerde yatırım yaptı. İstanbul'da öldü.

Tanju Gürsu

Sinema sanatçısı. 1938'de Trabzon'da doğdu. Trabzon Lisesini bitirdi. 1962 yılında Ses dergisinin açtığı yarışmayı kazanıp, oyuncu olarak sinemaya başladı. Birçok film ve dizide rol aldı ve Anıt Film isimli bir şirket kurarak yapımcılık yaptı. Çeşitli ödüller aldı. Kısa bir dönem Trabzonspor'da idari ve teknik konulardan sorumlu başkan yardımcısı olarak çalıştı. 2016'da öldü.

Nuyan Yiğit

Gazeteci. 1927'de İstanbul'da doğdu. Ankara Eğitim Derneği Okulunun ardından Robert Collegede okudu. Edebiyat ve Felsefe bölümünden mezun oldu. 1948'de Cumhuriyet gazetesinde mesleğe başladı. Dış haberler şefliği, yazı işleri müdürlüğü yaptı. Fullbright bursuyla New York'taki Colimbia Üniversitesinde Amerikan Basın Enstitüsünde öğrenim gördü. Dönüşünde Ulus gazetesinin İstanbul temsilciliğine getirildi. Hürriyet Haber Ajansı'nın kuruluşunda yönetmen yardımcısı olarak görev aldı. Hürriyet'in Londra bürosu şefi olarak İngiltere'de kaldı. Günaydın ve Tan gazetelerinde yönetici olarak çalıştı. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk

İlahiyatçı, siyasetçi. 1945'te Trabzon Sürmene ilçesinin Küçükdere köyünde doğdu. İlk eğitimini babasından Kur'an okuyarak aldı. 9 yaşında hafız oldu. Medrese eğitimi gördü. İmam-Hatip Lisesi, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü ile İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun oldu. İmamlık ve vaizlik yaptı. İslâm felsefesinde doktorasını tamamladı. Doçent ve profesör oldu. İlahiyat fakültesine kurucu dekan olarak atandı. 2002 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden İstanbul milletvekili seçildi. Halkın Yükselişi Partisini kurdu. İstanbul'da

öldü. Eserleri: Kur'an'ı Tanıyor musunuz?, Şirk, Allah ile Aldatmak, Türkiye'ye Mektuplar, Asr-ı Saadet Şehitleri, Kur'an'ı Anlamaya Doğru, 400 Soruda İslâm, Ehlibeyt'in Annesi Hazreti Fatıma, Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali, Kur'an Açısından Küresel Afetler, Kur'an'ın Öğrettiği Dualar, Atatürk'ten Sonraki CHP (Çağı Yanlış Okumanın Serüveni), Batı Sömürgeciliği ve İslâm Dünyası, Kur'an'ın Temel Kavramları, Kur'an'daki İslâm, Fatiha Suresi Tefsiri, Tarihi Boyunca Bektaşilik, Tasavvufun Ruhu ve Tarikatlar, Mevlana ve İnsan, Yeniden Yapılanmak Kur'an'a Dönüş, Din ve Fıtrat (Yaratılış), Çıplak Uyarı, Kur'an Açısından Küresel Afetler.

Dr. Emin Acar

Kanaat önderi. 1932'de Kütahya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. İhtisas görerek akliye ve asabiye dalında uzman hekim oldu. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında teşvik uygulama uzmanı olarak görev yaptı. Millî Selamet Partisi'nden 1973'te Bursa milletvekili olarak meclise girdi. Ankara'da öldü. Bursa'nın İnegöl ilçesinde toprağa verildi.

İlhan Akıncı

İşadamı. 1954'te Malatya'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Malatya'da tamamladı. İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun oldu. Mücahit ve Uyanış kitapevlerini kurdu. Aylık Uyanış gazetesini çıkardı. Kitap ve şiir okuma yarışmaları düzenledi. Tekstil ve yayıncılıkla uğraştı. Çok sayıda sivil toplum kuruluşunda görev aldı. Akıncı, Tomurcuk Çocuk Yuvası, Asır Lisesi, Bilim Koleji, Balkan Üniversitesi gibi eğitim kurumlarının kuruluşunda ve yönetiminde bulundu. 2016'da öldü.

Mehmet Aydın

Şair, yazar. 1923'te Afyon'un Bayat ilçesinde doğdu. İlk, ortaokul ve liseyi Bayat'ta okudu. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Bursa, Konya-Selçuk ve Ankara Gazi Eğitim Enstitülerinde öğretmen ve yönetici olarak görev aldı. Belgrad Üniversitesinde Türk dili okutmanı olarak çalıştı. Çeşitli edebiyat dergilerinde şiir ve yazıları yayınlandı. Dil Derneği ve Ankara Edebiyatçılar Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. Ankara'da öldü. Eserleri: Şiir: Özgürlüğe Açılan Eller (1971-1994), Halkın Soluğu (1978), Işığın Kavgası (1979), Yeryüzü Sancısı (1985), Şiirsiz Kalmasın (1985), Yürekte Yanan Dünya (1988), Mavi Ter (1992), Işıltılar (1995), Derin Bir Aynadan (1999), Bozkırı Aydınlatan Mavi (2004), Şiir Ülkesinde Yalnız Dolaşmak (2006), Şiirde Yaşamak (2007), Aydınlığa Tutunmak (2008), Güneşi Paylaşmak (Toplu Şiirler-2009). İnceleme ve Araştırma: Bayat-Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi (1984), Şairlerden İzler (1992), Ne Yazıyor Bu Kadınlar (1995), Türlü Yönleriyle Tekerlemeler (1998), Edebiyatın Kıyılarında (1998), Oğuz ve Türkmen Kültür Şöleni (2000), Ömrün Derin Sularında (2002), 17. Yüzyıl Divan Şairlerinden Vecdi Divanı (2003), Bayat ve Afyonkarahisar Çevresi Söylenceleri (2005), Çağdaş Yazınımızın Ustaları (2006).

Atilla Özdemiroğlu

Müzisyen. 1943'te Ankara'da doğdu. Ankara Atatürk Lisesinde öğrenim gördü. Müzik hayatına öğrencilik yıllarında başladı. Çeşitli orkestralarda görev aldı. Bestekâr olarak ismini duyurdu. Altın portakal ödülü kazandı. Ankara öldü.

Zafer İshak Ensari

Pakistanlı ilim adamı. 1932'de Pakistan'da doğdu. Yüksek lisans ve doktorasını Kanada'nın McGill Üniversitesinde İslâmi İlimler Enstitüsünde tamamladı. "Ebu Yusuf ve Şeybani'nin özel çalışması bağlamında Kufe'de Fıkıh ilminin ilk gelişim evresi" isimli doktora tezini kaleme aldı. İngilizce, Urduca, Arapça ve Farsça dillerini öğrendi. Misafir akademisyen olarak Kral Abdulaziz Üniversitesi (S. Arabistan), Melbourne Üniversitesi (Avustralya), McGill Üniversitesi (Kanada), Chicago Üniversitesi (ABD) ve Uluslararası İslâm Üniversitesinin (Pakistan) de bulunduğu birçok kurumda eğitim verdi. Pakistan Uluslararası İslâm Üniversitesi, İslâm Araştırmaları Enstitüsü müdürü olarak görev yaptı. Tarih, din, hukuk, Kur'an, hadis ve diğer dinî ve sosyal bilimler alanında birçok kitap ve makale yazdı. 2016'da öldü.

Ülkü Ayvaz

Tiyatro sanatçısı. 1955'te Bayburt'ta doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünden mezun oldu. İstanbul Devlet Tiyatrosunda görev aldı. Dramaturg olarak çalıştı. Tiyatro oyunları ve hikâye yazdı. Çeşitli ödüller kazandı. Eserleri Rusya, Makedonya ve Almanya'da sahnelendi. Ankara'da öldü.

Rıza Rit

Türk Sanat Müziği sanatçısı. 1925'te İstanbul'da doğdu. Küçük yaşlardan itibaren Türk müziğine ilgi duyan Rit, lise yıllarında iken besteci Şerif İçli ile tanıştı. Eserlerinden ve nota arşivinden yararlandı. İlk eserini Ankara Radyosu'nda gerçekleştirdi. 1948'de İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden mezun oldu. İstanbul Radyosunda solist ve korist olarak göreve başladı. İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Müziği İcra Heyeti'ne girdi. İstanbul'da öldü.

Çetin İpekaya

Tiyatro sanatçısı ve yönetmen. 1937'de Diyarbakır'da doğdu. Galatasaray Lisesinde öğrenciyken tiyatroya ilgi duydu. 1957'de Genç Oyuncuların kuruluşunda yer aldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisinde eğitim gördü. Arena Tiyatrosunda ve Kent Oyuncularının kuruluşunda yer aldı. Oyunculuk ve yönetmenlik yaptı. 1963'te Özel Kadıköy Tiyatrosunu kurdu. 1964'te Şehir Tiyatrolarında yönetmen ve oyuncu olarak çalıştı. Devekuşu Kabare tiyatrosunda dersler verdi. 1967-1968 yıllarında Viyana Müzik ve Sahne Sanatları Akademisi Max Reinhardt Semineri'nde konuk doçent olarak görev yaptı. 1968-1983 arasında İstanbul Konservatuarında Sahne Tatbikatı Öğretmeni olarak çalıştı. Üç oyun yazdı, dört film ve dizide rol aldı, birçok oyunda sahne tasarımcılığı yaptı. Almanya'nın Berlin şehrinde öldü.

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün

Öğretim üyesi. 1926'da İstanbul'da doğdu. Kabataş Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Çeşitli memuriyetlerde bulunduktan sonra mezun olduğu okulun Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak girdi. "Anadolu Halk Şiirinde Tabiat Motifleri" adlı teziyle doktor, "Makber'den Önce Abdülhak Hâmid'in Şiirlerinde Ölüm Temi" ile doçent, "Namık Kemal'in Mektupları" teziyle profesör oldu. 1993'te emekliye ayrıldı. Millî Eğitim Bakanlığının yayınladığı İslâm Ansiklopedisi ve Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı İslâm Ansiklopedisi'nde maddeler hazırladı. Çeşitli ilmî dergilerde makaleleri yayın-

landı. 2016'da öldü. Eserleri: Namık Kemal'in Mektupları (1972), Türk Dili Karşısında Türk Münevveri (1982), Divan Edebiyatı (2013).

Prof. Dr. Erman Artun

Öğretim üyesi. 1948'de Tekirdağ'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Doktorasını 1988'de Yugoslavya Priştine Üniversitesi Doğu Dilleri Filolojisi Enstitüsünde bitirdi. Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yardımcı doçent doktor olarak atandı. Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı, aynı üniversitede Türk dili bölümü başkanlığı, Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi bölümü başkanlığı, Türkoloji araştırmaları merkezi müdürlüğü görevini yürüttü. Türk halk edebiyatı ve Türk halk bilimine ilişkin eserler yazdı. 2016'da öldü. Eserleri: Aşık Edebiyatı Araştırmaları (2008), Aşıklık Geleneği ve Aşık Edebiyatı (2011), Anonim Halk Edebiyatı Nesri-Edebiyat Tarihi/Metinler (2011), Türk Halkbilimi (2011), Aşık Edebiyatı Metin Tahlilleri (25011), Dinî Tasavvufi Halk Edebiyatı-Metin Tahlilleri (2011), Türk Edebiyatına Giriş-Edebiyat Tarihi/Metinler (2012), Çukurova Halk Kültüründe Mizah (2013).

Kemal Ural

Yazar. 1927'de Erzincan'da doğdu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Ziraat mühendisi olarak DSİ'ye girdi. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görev yaptı. Son olarak Devlet Plânlama Teşkilatı'nda (DPT) çalıştı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Şûle Mecmuası'nı çıkardı. Oğlu A. Ali Ural ile birlikte Şûle Yayınlarını kurdu. Çeşitli eserlere imza attı. İstanbul'da öldü. Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi. Eserleri: İnançsızlığın Anatomisi (2003), Küçük Şey Yoktur (2012), Bir'in Sırrı (2012), Tohumların Valsi (2014).

Prof. Dr. Saffet Solak

Öğretim üyesi. 1926'da Konya'nın Sarayönü ilçesinde doğdu. İlkokulu Sarayönü'nde, ortaokul ve liseyi Konya'da bitirdi. 1952'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültede patolojik anatomi kürsüsünde ihtisasını tamamlayarak uzman oldu. Ege Üniversitesi Patonoloji Kürsüsünü kurdu. Doçent ve profesör oldu. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği başkanlığını yürüttü. Millî Selamet Partisi kurucuları arasında yer aldı. İzmir'de öldü.

Hakkı Devrim

Gazeteci. 1929'da Eskişehir'de doğdu. Kabataş Erkek Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Bir süre İstanbul Radyosunda söz ve temsil yayınlarında reji asistanı olarak çalıştı. Mesleğine 1952'de Son Saat gazetesinde başladı, Daha sonra Tercüman, Havadis, Yeni Sabah ve Tasvir gazetelerinde çalıştı. Köşe yazıları yazdı. Meydan dergisi ve Kaynak Kitaplar Yayınevi'nin kurucuları arasında yer aldı. Meydan Larousse Ansiklopedisi'nin genel yayın müdürlüğünü yürüttü. 2016'da öldü.

Sadettin Kaplan

Yazar, şair. 1944'de Ağrı'nın Patnos ilçesinde doğdu. Erzurum Lisesi ile Astsubay Okulundan mezun oldu. Jandarma Teşkilatı içinde, 20 yıl görev yaptıktan sonra emekli oldu. Hareket, Boğaziçi, Ece, Ede, Edebiyatta Çığır, Kültür ve Sanat, Size, Türk Edebiyatı'nda şiir

hikâye ve yazıları yayınlandı. Türkiye Gazetesi, Türkiye Çocuk Dergisi ve TGRT televizyonunda yazar ve senarist olarak çalıştı. 2016'da öldü. Eserleri: Roman: Kara Kasırga, Şahidim Kılıcımdır, Plevne'ye Saplanan Tuğ, Uçurumun Çağrısı, İğde Dalı, Anatolia'nın Etekleri, Dağların Türküsü, Bir Demet Leyla, Unutulmayan Sevdalar. Hikâye: Yunus Meltemi, Sığ Sular, Camda Sinek Ezmek, Atasözlerinin Çıkış Hikâyeleri. Deneme: Zamanın Zembereği. İnceleme: Beş Şair, Şiirin Kanadında, Şiirin Sultanları. Şiir: Ferman, Sular Susadıkça, Gönül Cemresi, Gülendam, Esintiler, Düş Bedestânı.

Metin Yalman

Gazeteci. 1940'ta Ankara'da doğdu. Ankara Hukuk Fakültesinde öğrenim gördü. 1960'da gazeteciliğe başladı. Vatan, Yeni İstanbul, Dünya ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı. Atina ve Bonn büyükelçiliklerinde basın ataşeliği yaptı. 1988'de başbakanlık basın müşaviri oldu. 2007'de cumhurbaşkanlığı basın danışmanlığına atandı. Ankara'da öldü.

Abdullah Yeğin

Bediüzzaman'ın talebesi. 1924'te Kastamonu'ya bağlı Araç ilçesinin Kıyan köyünde doğdu. Lise öğrencisi iken Bediüzzaman'ı tanıdı ve talebesi oldu. Ömrünün sonuna kadar Risale-i Nur'a hizmet etti. 2016'da öldü.

Turgay Şeren-Türkay Sabit Şeren

Futbolcu. 1932'de Ankara Keçiören'de doğdu. 1949 yılında transfer olduğu Galatasaray'da oynadı. Galatasaray'ın efsane kalecilerinden biri olarak tanındı. Sarı kırmızı formayla toplamda 269 maça çıktı. Futbolu bıraktıktan sonra teknik direktörlük yaptı. Mersin İdman Yurdu, Vefa, Samsunspor, Mersin İdman Yurdu, Vefa ve Galatasaray takımlarında görev aldı. 2016'da öldü.

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş

Eski TRT Genel Müdürü. 1938'de Ankara'da doğdu. Yüksek Ticaret ve İktisat Okulundan mezun oldu. Fransa Caen Üniversitesinde doktora, İngiltere Londra Üniversitesi London School of Economics and Social Sciences'de doçentlik çalışmalarını tamamladı. DSİ ve DPT'de yöneticilik yaptı. TRT genel müdürü oldu. İstanbul milletvekili olarak meclise girdi. Türkiye gazetesinde yazılar yazdı. İstanbul'da öldü.

İbrahim Yetkin

Türkiye Ziraatçılar Derneği genel başkanı. 1954'te Hatay'da doğdu. Çayırova Tarım Meslek Lisesi ile Hacettepe Üniversitesi Sevk ve İdare Meslek Yüksek Okulundan mezun oldu. Eskişehir Tekni k Ziraat Müdürlüğü, Ankara Su Ürünleri genel müdürlüğü, Ankara Yenimahalle tarım ilçe müdürlüğü ile Ankara Çankaya Belediyesi park bahçeler müdürlüğünde çalıştı. TZD genel başkanlığını yaptı. Ankara'da öldü.

Dr. Mete Tan

Eski sağlık ve sosyal bakanı. Afyonkarahisar eski milletvekili Dr. Avni Tan'ın oğlu. 1929'da Afyonkarahisar'da doğdu. Tıp fakültesini bitirdi. KBB ihtisasını tamamladı. Eskişehir ve Kütahya'da hekimlik yaptı. Tabip Odası Başkanlığını yürüttü. Daha sonra TCDD Hastanesi başhekimi oldu. Afyonkarahisar milletvekili olarak meclise girdi. TBMM idare amirliği yaptı. Bülent Ecevit hükümetinde sağlık ve sosyal yardım bakanı olarak görev aldı. 2016'da öldü.

Leyla Sayar

Sinema sanatçısı. 1939'da İstanbul'da doğdu. Annesi Çerkez, babası Selanik göçmenidir. Üsküdar Kız Kolejinde okurken filmcilerin dikkatini çekti. Bir dönem Ankara Devlet Tiyatrosunda eğitim gördü. 1957'de Yıldız dergisinin düzenlediği artist yarışmasında dereceye girerek ilk filmi olan Üç Garipler (1958) filmiyle sinemaya adım attı. Ardından Duvaklı Göl, Dertli Irmak gibi filmlerde oynadı. 170 filmde rol aldı. Meslek hayatında ayrılarak kendini dine verdi. İstanbul'da öldü.

Prof. Dr. Ayşe Baysal

Öğretim üyesi. 1930'da Karaman'ın Uğurlu köyünde doğdu. İvriz Köy Enstitüsü ile Ankara Kız Teknik Yüksek Okulunu bitirdi. Trabzon Beşikdüzü Kız Okulunda öğretmenlik yaptı. İzmir Ev Ekonomisi Yetiştirme Merkezinde öğretmenlik yaptı. Amerikan Ev Ekonomisi Derneğinin bursunu kazanarak Virginia Polytechnic Institute ve State Üniversitesinde bir yıl lisans tamamlayarak 1961'de lisans, 1962'de Besin ve Beslenme dalında bilim uzmanlığı derecelerini aldı. Wisconsin Üniversitesinin bursu ile 1965'te besin ve beslenme dalında doktora verdi. Yurda döndükten sonra Köy İşleri Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünde çalıştı. Bakanlığın Hıfzıssıhha Okulunda beslenme uzmanı olarak görev aldı. Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Hemşirelik Yüksekokulu ve Hemşire Kolejinde ek görevle ders verdi. Hacettepe, Beslenme ve Diyetetik Bölümü Başkanlığına atandı. 1970'te doçent, 1976'da profesör oldu. 2016'da öldü. Eserleri: Türk Mutfağından Örnekler, Genel Beslenme, Diyet El Kitabı, Yaşlılıkta Beslenme.

Prof. Dr. Sedat Çelikdoğan

Öğretim üyesi, bürokrat. 1943'te Manisa'da doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede yüksek lisans, doktora ve doçentlik unvanlarını aldı. İTÜ Makine ve Sakarya Mühendislik Fakültelerinde öğretim üyeliği ve Başbakan Necmettin Erbakan'ın Baş Müşavirliğini yaptı. SATEM (Stratejik Araştırmalar ve Teknoloji Geliştirme Merkezi) Başkanlığı, D-8 Ülkeleri Sanayi ve AR-GE Projeleri Koordinatörlüğü, Beltaş Yönetim Kurulu Başkanlığı, SAM Mühendislik Yönetim Kurulu Başkanlığı, Hema Koordinatörlüğü, TÜBİTAK Mühendislik Araştırma Grubu Üyeliği, Orta Doğu Rulman Sanayi ve Ticaret Genel Müdürlüğü, Türk Motor Sanayi A.Ş. (TÜMOSAN) Yönetim Kurulu Başkanlığı görevlerinde bulundu. Enerji Bakanlığının başkanlığında yürütülen MİLRES (Millî Rüzgâr Enerji Sistemi) projesinde görev aldı. Karabük Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Otomotiv Mühendisliği Bölümüne profesör olarak atandı. Ayrıca OSTİM Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve Yavuz Mühendislik A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanlığı ile ESAM (Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi) Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerini yürüttü. 2016'da öldü.

Prof. Dr. Ahmet Saim Arıtan

Emekli öğretim üyesi. 1951'de Konya'da doğdu. Konya İmam Hatip Okulu ve Konya Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. Seydişehir Mahmut Esat Ortaokulu, Çumra İmam Hatip Lisesi ve Konya Kız Orta Okulunda öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 1985 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Sanatları ve Mimarisi Uzmanı kadrosuyla akademisyenliğe geçti. 2002'de doçent, 2008'te profesörlüğü yükseldi. Selçuklu Cilt Sanatı konusunda uzman oldu.

Destegül Güzel Sanatlar Merkezinin kurulmasında ve Prof. Dr. Fevzi Günüç ile birlikte kültür ve sanat hayatına önemli katkılarda bulundu. Konya'da öldü.

Vedat Türkali

Yazar. Asıl adı Abdülkadir Pirhasan'dır. 1919'da Samsun'da doğdu. Samsun Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Maltepe Askerî Lisesi ve Kuleli Askerî Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 1951'de tutuklandı. 9 yıl ceza aldı. 7 yıl sonunda şartlı tahliyeyle serbest kaldı. Rıfat Ilgaz ile Gar Yayınları'nı kurdu. 1960'ta Dolandırıcılar Şahı ile senaristliğe başladı. 1965'te Karanlıkta Uyananlar filmiyle Antalya Altın Portakal Film Festivalinde En İyi Senaryo Ödülünü kazandı. 2016'da öldü. Eserleri: Roman: Bir Gün Tek Başına, Mavi Karanlık, Tek Kişilik Ölüm, Güven, Yeşilçam Dedikleri Türkiye, Kayıp Romanlar, Yalancı Tanıklar Kahvesi, Bitti Bitti Bitmedi.

Nurettin Özdemir

Politikacı, şair. 1927'de Gümüşhane'nin Kelkit ilçesinde doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Serbest avukatlık, gazetecilik ve yazarlık yaptı. Gümüşhane milletvekili olarak meclise girdi. TBMM divan idare amirliği yaptı. 2016'da öldü. Eserleri: Şiir: Hayat Şiiri (1949), Yağmur Sonrası (1955), Yitik Sevgi (1959), Vakit Geçti Yorgunum (1981), Zaman ve Aşk (1997).

Acar Başkurt

Ressam, sahne tasarımcısı. Gazeteci ve oyun yazarı Cevat Fehmi Başkut'un oğlu. 1935'te İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ile Münih Güzel Sanatlar Akademisi Tiyatro Dekoru ve Tiyatro Kostüm Desinatörü Bölümünden mezun oldu. 1965-1966 yıllarında İstanbul Şehir Operasında, 1967 yılında ise Ankara Devlet Opera ve Balesinde görev aldı. Baş dekoratör oldu. Ardından İstanbul Devlet Opera ve Balesinde uzun yıllar baş dekoratör olarak çalıştı ve 2000 yılında emekli oldu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Dekor Tasarım Bölümünde öğretim üyeliği yaptı. UNICEF Ödülünü kazandı UNICEF Sanat Takvimi'ne girmeyi başardı. 2016'da öldü.

İslâm Kerimov

Özbekistan devlet başkanı. 1938'de Semerkant'ta doğdu. Yetiştirme yurdunda büyüdü. Taşkent'te Makine Mühendisliği ve İktisat bölümlerinde eğitim gördü. 1989'da Sovyetler Birliği lideri Mihail Gorbaçov tarafından Özbek Komünist Parti Genel Sekterliğine getirildi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 1991'deki seçimleri kazanarak Özbekistan'ın ilk cumhurbaşkanı oldu. O tarihten bu yana Orta Asya'nın nüfus bakımından en büyük ülkesini yönetti. Özbekistan'ı polis devleti hâline getirdi. Dinî özgürlükleri kısıtladı. Muhaliflerini bastırdı, hapse attı. 2016'da öldü.

Dr. İhsan Sıtkı Yener

F klavyenin mucidi. 1925'te Afyon'da doğdu. İzmir Ticaret Lisesi ile İstanbul Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun oldu. Sultanahmet Lisesinde daktilografi öğretmenliği yaptı. Yüksek Lisans için ABD'de New York Üniversitesinde ölçme ve değerlendirme konusunda master yaptı ve aynı yıl doktorasını tamamladı. Türk dilinin özelliklerine göre yapılmış bir daktilo icat etmeye çalıştı. On parmak için ideal Türk Klavyesini 1955'te kabul ettirdi ve

1974 yılında tüm daktiloların F klavye olmasını sağladı. Sayısız öğrenci yetiştirdi. İstanbul'da öldü.

Kazım Mirşan

Türkolog. 1919'da Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde doğdu. İstanbul Boğaziçi Lisesi ile Yüksek Mühendis Mektebinde öğrenim gördü. Ayrıca Almanya Berlin'de Technische Schule'de okudu. İstanbul Teknik Üniversitesi olarak adı değiştirilmiş olan Yüksek Mühendis Mektebinde, inşaat yüksek mühendislik okudu. İnşaat mühendisi olarak Almanya, İsviçre ve Türkiye'de çalıştı. Hobi olarak eski Türkler üzerine araştırma yaptı. Almanca, Rusça, İngilizce ve Türk lehçeleri (Tatarca, Özbekçe, Başkurtça, Tarançıca, Kaşkarlıkça [yani Uygurca], Kazakça, Kırgızca, Azerbaycanca, Türkiye Türkçesi ile kendi ana lehçesi olan, Tümenlikçe) dışında Yunanca, Latince, İtalyancayı öğrendi. Hayatının büyük bir kısmını ön Türk tarihi ile ilgili araştırmalara adadı. 2016'da öldü. Eserleri: Türk Metriği, Altı Yarıq Tigin, Anadolu Prototürkleri, Prototürk Bilginlerine Göre Astrofizik, Yazı İşaretleri, Alfabetik Yazı Başlangıcı ve Glozel Yazıtları, Tatarcanın Türk Alfabesi ile Yazılması, Barış Yolunda Eğitim, Bugünkü Avrupa Dillerinde Prototürkçe İzleri, Türk Takvimi, Moğulstandaki Kısa Yazıtlar, Avrupa, Sibir ve Orta Asya'daki En Eski Yazıtlara Dayanılarak Deşifre Edilen Pra-Mısır Hiyeroglifleri, Erken Türklerin Anadolu Yazıtları, Türlü Dillerde Proto-Türkçe İzleri.

Numan Kartal

Masal ve hikâye yazarı. 1935'te Kocaeli'nde doğdu. Gölköy İlköğretmen Okulu ile Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü ve Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünden mezun oldu. Çeşitli illerde ilkokul ve lise öğretmenliği yaptı. İlk yazıları Köy ve Eğitim (1967) dergisinde çıktı. Çeşitli dergilerde ve Türk Folklor Araştırmaları dergisinde yayınladığı yazıları ve masal derlemeleriyle tanındı. 2016'da öldü. Eserleri: Hikâye-Masal: Keloğlan'ın Allı Gelini (1976), Arslan Keloğlan (1977), Keloğlan Geldi (1978), Keloğlan Dağlar Padişahı (1981), Üvey Kız (1983), Garip ile Hancı (1983), Küçük Simitçi (1986). İnceleme: İnegöl Folkloru (1998).

Ahmet Arif Denizolgun

Eski ulaştırma bakanı. Süleyman Hilmi Tunahan Hoca Efendinin torunu. 1956'da İstanbul'da doğdu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünü bitirdi. Daha sonra Columbia University Wagner College Ekonomi İş İdaresi bölümünden mezun oldu. Serbest Mimar ve Müteahhitlik yaptı. 1994'te Antalya milletvekili olarak meclise girdi. Ulaştırma bakanlığı yaptı. NATO komisyon başkanlığı, teknoloji ve bilim komisyon üyeliği görevlerinde bulundu. İstanbul'da öldü.

İshak Alaton

İşadamı. 1927'de İstanbul'da doğdu. Şişli Terakki Lisesi ile Saint Michel Fransız Lisesinden mezun oldu. 1951 yılında İsveç'e giderek, iş hayatına Motala Lokomotif Fabrikası'nda kaynak işçisi olarak başladı. Bir yıllık kaynak işçiliği sırasında gece kurslarına giderek teknik resim öğrendi ve aynı fabrikada teknik ressam olarak iki yıl daha çalıştı. Dr. Üzeyir Garih ile Alarko Kolektif Şirketi'ni kurdu. Daha sonra Üzeyir Garih ve İshak Alaton'dan oluşan Alarko Holding'in iki kişilik kadrosu, apartman kaloriferi tesisatçılığı hizmeti ile Türk sanayi dünyasına atıldı. Türkiye Sosyal ve Ekonomik

Etüdler Vakfı (TESEV) ve Açık Toplum Vakfı kurucuları arasında yer aldı. İstanbul'da öldü.

Tarık Akan

Sinema sanatçısı. Asıl adı Tarık Tahsin Üregül'dür. 1949'da İstanbul'da doğdu. 1971'de Ses dergisinin açmış olduğu yarışmada birinci seçildi. Solan Bir Yaprak Gibi filmiyle mesleğe başladı. Yıldız Teknik Üniversitesi ve Gazetecilik Enstitüsünde eğitim gördü. Bir süre ticaretle uğraştı. Sayısız filmlerde rol aldı. İstanbul'da öldü.

Kadir Temel

Din adamı. 1951'de Bolu'da doğdu. İstanbul İmam-Hatip Lisesi ile Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. İstanbul Fatih Sümbülefendi, Üsküdar Mihrimah Sultan (İskele), Valide-i Cedid camilerinde imamlık yaptı. Daha sonra Ankara Kocatepe Camiine başimam olarak atandı. 25 yıl burada görev yaptıktan sonra Diyanet İşleri Başkanlığı müşavirliği görevine atandı. Ankara'da öldü.

Prof. Dr. İlhan Varank

Öğretim üyesi. 1971'de doğdu. Necatibey Eğitim Fakültesinden mezun oldu. Millî Eğitim Bakanlığı bursunu kazanarak ABD'nin Ohio State Üniversitesinde bilgisayarlı öğretim teknolojileri alanında master yaptı, doktorasını tamamladı. Türkiye'ye döndükten sonra Afyon Kocatepe Üniversitesinde görev aldı. Yıldız Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitim Bölümü Başkanlığı yaptı. 15 Temmuz 2016'da darbecilere tepki için sokağa çıktığı sırada İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde darbe girişimini protesto ederken darbeciler tarafından açılan ateş sonucu hayatını kaybetti.

Muhammed Gevher

Din adamı. 1953'te Düzce'nin Gümüşova ilçesine bağlı Dededüzü köyünde doğdu. İstanbul'da Abdurrahim Gürsel hocadan ders aldı. Düzce İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu. Düzce ili Gümüşova Sapak Camii imam-hatipliği, İstanbul Sultanahmet Firuzağa Camii imam-hatipliği, Hendek Merkez Yeni Camii imam-hatipliği, Antalya Gündoğmuş ilçe müftülüğü, Antalya Hacı Mehmet Gebizli Eğitim Merkezi öğretmenliği, Antalya müftü yardımcılığı, Alanya müftülüğü Gebze ilçe müftülüğü görevlerinde bulundu. 2011'de Kahramanmaraş il müftülüğüne atandı. 2016'da öldü.

Prof. Dr. Orhan Şahinler

Öğretim üyesi. 1928'de Rize Fındıklı'da doğdu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümünden yüksek mimar olarak mezun oldu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı görevini yürüttü. Mesleki uygulama alanında önemli mimarlık eserlerini gerçekleştirdi. Yapı, Mimarlık ve Mimar ve İstanbul dergilerinde yazıları yayınlandı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Mimarlıkta Teknik Resim (Prof. Dr. Fehmi Kızıl ile), Güzel Sanatlar Akademisinden Anılar ve Görüşler, Oda Tarihinden Portreler: Orhan Şahinler, Uygulama Projesi Atölyesi Kayıt Defteri (2011, Prof. Dr. Nesrin Dengiz ile), Orta İtalya'nın Ortaçağ Kentleri. Yaptığı projeler: T.C. Lizbon Büyükelçilik Binası, İstanbul Ticaret Odası Binası, Başbakanlık Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Bursa Kapalı Spor Salonu, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Hizmet Binası, Denizcilik Bankası Üsküdar Vapur İskelesi, Diri İş Hanı.

Ahmet İslâmoğlu

Din adamı. 1937'de Kayseri'de doğdu. Yazar Mustafa İslâmoğlu'nun babası. Dumlupınar İlkokulunda okudu. Kur'an-ı Kerim öğrendi. Osmanlıca tefsir hatmi yaptı. Fıkıh, hadis ve tefsir ilmini öğrendi. Develi ilçesi Mehmet Âkif Ersoy ilçesinde imamlık yaptı. Öğrenci yetiştirdi. Kayseri Devele'de öldü. Eseri: Hatıralar ve Mülahazalar.

Giovanni Scognamillo

İtalyan asıllı yazar, sinema tarihçisi, eleştirmen. 1929'da İstanbul Şişli'de doğdu. Annesi Rum, babası İtalyan asıllı. İtalya Lisesinden mezun oldu. Bankacılık, reklâmcılık, kitabevi yöneticiliği gibi birçok iş yaptı. Yabancı basın kuruluşlarında sinema üzerine yazılar yazdı. TV'de danışman olarak çalıştı. Tercüme yaptı, eser yazdı. Bahçeşehir Üniversitesi İletişim Fakültesinde Türk sineması üzerine dersler verdi. İstanbul'da öldü.

Gültekin Çeki

Bestekâr, Türk müziği sanatçısı. Kıbrıs kökenli bir ailenin çocuğu olarak1927'de Antalya'da doğdu. Ankara Gazi eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümünden mezun oldu. 1954'te öğretmenliği bırakıp devletin değişik kademelerinde görev yaptı. Beden Terbiyesi Genel Müdür Yardımcısı oldu. Besteleri ile tanındı. Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Abbas Bahri

Tunuslu ünlü matematikçi. 1955'te Tunus'ta doğdu. Paris Pierre ve Marte Curie üniversitelerinde öğrenim gördü. Rutgers Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Matematik alanında çalışmaları ile tanındı. Fermat ve Langevin ödülleri aldı. ABD'de öldü.

Refik Baydur

KİPLAS yönetim kurulu başkanı. 1929'da Erzincan Tercan'da doğdu. Erzurum Lisesi ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden mezun oldu. Bir süre Akbank ve Pamukbank'ta çalıştı. Daha sonra özel sektöre geçti. Şirketlerde müdür, genel müdür ve murahhas azalık yaptı. İstanbul Hava Yolları'nın kurucuları arasında yer aldı. Timsan Şirketler Grubu'nun kurucu ortağı ve yönetim kurulu başkanlığı, Türkiye Kimya Petrol Lastik ve Plastik Sanayii İşverenleri Sendikası (KİPLAS) yönetim kurulu üyeliği, icra komitesi başkanlığı ve yönetim kurulu başkanlığı, GEBKİM Organize Sanayi Bölgesi yönetim kurulu başkanlığı görevinde bulundu. İş hukuku ve sendikacılık konularında muhtelif makale ve yazılar yazdı. 2016'da öldü. Eserleri: Ayran Aşı, Bizim Çete, İş Güvencesi Tartışmaları, Zirvede 15 Yıl, Bir Yürek Bin Sevgi, Anılar ve Öneriler, Türk Sendikacılığı, Terörist Sendikacı, Mucizeyi Yaratan Adam Mustafa Kemal, Politika Dehası Atatürk, Küllerinden Doğan Ülke ve Mustafa Kemal, Türkler ve İslâmiyet, Bu Benim İşte.

Ahmet Fırat

Hukukçu. 1949'da Kayseri'de doğdu. Bir süre öğretmenlik yaptı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Zonguldak, Ömerli, Saimbeyli, Yumurtalık ve Urla Cumhuriyet Savcısı olarak görev aldı. Adalet Müfettişliği, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürü oldu. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü görevini yürüttü. Çeşitli dergilerde hukuk alanında yazıları yayınlandı. Torosların Ehmeti isimli eseri ile 2015 yılında TYB tarafından hatı-

rat dalında ödüle layık görüldü. 2016'da trafik kazasında hayatını kaybetti.

Ahmet Kemal Selçuk

Eski içişleri bakanı. 1930'da İzmir'de doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesinden makine mühendisi olarak mezun oldu. Ulaştırma bakanlığı müsteşarlığı,1987 yılında seçim öncesi yaklaşık 3.5 ay bağımsız içişleri bakanlığı, 1986-1990 yılları arasında ise başbakanlık müsteşarlığı görevlerinde bulundu. Daha sonraki yıllarda ise cumhurbaşkanlığı başdanışmanlığı ve devlet denetleme kurulu başkanlığı yaptı. Antalya'da öldü.

Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal

Öğretim üyesi. 1957'de Amasya'da doğdu. TED Ankara Kolejinde orta ve lise öğrenimini tamamladıktan sonra 1979'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Avukatlık, hâkimlik, sigortacılık yaptı. 1984'te Marmara Üniversitesinde Devletler Umumi Hukuku Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak atandı. İngiltere'de Londra Üniversitesinde King's College'da bir yıl süre ile doktora sonrası çalışma yaptı. 1992'de yardımcı doçent, 1995'te doçent, 2001'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Devletler Umumi Hukuku ve Deniz Hukuku Anabilim Dallarının başkanlığını yaptı. Marmara Üniversitesi Deniz Hukuku ve Deniz Çevresi Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezinin kurucu müdürü oldu. 2016'da öldü.

Ahmet Yakupoğlu

Ressam, neyzen. 1920'de Kütahya'da doğdu. Ortaöğrenimini Kütahya'da tamamladı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisini bitirdi. Feyhaman Duran Atölyesi'nde çalıştı Çeşitli hocalardan ney dersleri aldı. Ord. Prof. A. Süheyl Ünver'den tezhip ve minyatür öğrendi. Kütahya Müzesinin kurucuları arasında yer aldı. Pek çok neyzen yetiştirdi. 2500 adet yağlıboya resim yaptı. Bu resimleri Dumlupınar Üniversitesi bünyesinde oluşturulan bir vakfa bağışladı. 1995 Türkiye İş Bankası Kültür Sanat büyük ödülü sahibi. Kütahya'da öldü. Eserleri: Ahmet Yakuboğlu'nun Fırçasından Boğaziçi, Rengârenk Kütahya, Nasrettin Hoca Minyatürleri, Kır Çiçekleri suluboya albümü, Konulu Minyatürlerden oluşan albüm.

Prof. Dr. Cuma Ocaklı

Ressam. 1947'de Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde doğdu. İstanbul İlköğretmen Okulu Resim Bölümü ile Atatürk Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde lisans yaptı. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden sanatta yeterlilik aldı. 1989'da aynı kurumda doçent, 1996'da profesör oldu. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Başkanlığı yaptı, buradan emekli oldu. Dördü yurt dışında olmak üzere elliye yakın sergi açtı ve çok sayıda ödül aldı. İzmir'de öldü.

Ömer Sami Güpgüp

Türk müziği sanatçısı. 1942'de Kayseri'de doğdu. İlk Türk musikisinin önemli bestelerinde imzası olan, büyük bestekâr Ahmet Mithat Güpgüpoğlu'nun torunu. İstanbul Erenköy'de komşusu olan bestekâr Yesâri Asım Arsoy, Münir Nurettin Selçuk, Udi Rıdvan Aytan, Kanuni Nuri Şenneyli, Udi Hasan Erkoç gibi hocalardan ders aldı. Çok sayıda beste yaptı. Uzun yıllar koro şefliği olarak görev yaptı. 2016'da öldü.

Nurettin Albayrak

Yazar, araştırmacı. 1950'de Erzincan'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzincan'da tamamladı. Erzurum Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü ile İstanbul Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Uzun yıllar özel eğitim kurumlarında Türkçe ve edebiyat dersleri okuttu. Kocaeli Üniversitesi Türk Dili okutmanlığı görevinde bulundu. İstanbul Kültür Üniversitesi ve İstanbul 29 Mayıs Üniversitesinde Türk halk edebiyatı ve Türk dili dersleri verdi. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Türk Dili ve Edebiyatı İlim Heyeti içinde müellif-redaktör olarak çalıştı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Folklorumuz ve Erzincan, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Erzurumlu Emrah, Ruhsati, Pir Sultan, Sümmani, Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Türkiye Türkçesinde Atasözleri, Gönül Çalab'ın Tahtı / Açıklamalı Yunus Emre Sözlüğü.

Altemur Kılıç

Gazeteci. 1924'te Ankara'da doğdu. Atatürk'ün yaveri ve silah arkadaşı Kılıç Ali'nin oğlu. Robert Kolej ve New York New School For Social Research Siyasal Bilgiler Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar çeşitli gazetelerde muhabirlik, yazarlık, yazı işleri müdürlüğü ve genel müdürlük yaptı. Washington ve Bonn büyükelçilerinin basın müşavirliği görevlerinde bulundu. Basın yayın genel müdürü oldu. Birleşmiş Milletler sekretaryasının basın bölümünde uzmanlık, UNICEF'in Avrupa bürosu enformasyon bölümü müdürlüğü yaptı. Birleşmiş Milletler nezdindeki Türkiye daimi temsilciliğinde orta elçi olarak bulundu. TRT yönetim kurulu ve Türkiye Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RTÜK) üyesi oldu. Antalya'da öldü. Eserleri: Titrek Pusula, Büyük Kürdistan Küçük Türkiye, Kılıç'tan Kılıç'a Bir Dönemin Tanıklığı.

Ümit Utku

Yapımcı, yönetmen. 1929'da Mardin'de doğdu. Harp Okulunda eğitim gördü. Daha sonra ordudaki görevinden ayrılarak sanat hayatına atıldı. Senaryo yazmaya başladı. Kervan Film adında bir şirket kurarak sinema dünyasında yerini aldı. Türk Film Prodüktörleri Derneği, Film-San Vakfı başkanlığı yaptı. Kıbrıs Türk Hava Yolları yönetim kurulu başkanlığı görevinde bulundu. 1970'de sinemayı bıraktı. Yaklaşık 70 filmin yönetmenliğine imza attı. Utku'nun altı senaryosu beyaz perdeye aktarıldı. 2016'da öldü.

Mete Akyol

Gazeteci. 1935'te Ordu'da dünyaya geldi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. 1951'de Ulus gazetesinin çocuk sayfasında çeviriler yaptı. 1953 yılında Hürriyet gazetesinin Tarsus muhabiri olarak göreve başladı. Milliyet, Öncü, Hürriyet, Dünya, Günaydın, Sabah gazetelerinde muhabir, röportaj yazarı, köşe yazarı, genel yönetmen ve yayın genel yönetmeni olarak değişik görevlerde bulundu. TRT 1, TRT 2, NTV ve TV 8 televizyonlarında çeşitli programlar yaptı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Başkent Üniversitesinde gazetecilik dersleri verdi. 2016'da öldü.

Gönül Ülkü Özcan

Tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu. 1931'de İstanbul'da doğdu. Küçük yaşta, ailesinin desteğiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Çocuk Bölümüne girdi.

1962'de tiyatro, sinema ve dizi oyuncusu Gazanfer Özcan'la evlendi. Eşi ile birlikte Gönül Ülkü-Gazanfer Özcan Tiyatrosunu kurdu. Kuruntu Ailesi adlı bir diziyi eşi ve kadrosuyla birlikte 16 yıl oynadı. Sabahsız Geceler, Satılmış Hayatlar, Hürriyet Uğruna Mukaddes Yalan, Vur Patlasın Çal Oynasın isimli dizilerde rol aldı. 2014'te, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülüne layık görüldü. 2016'da öldü.

Korkut Özal

Eski bakan. 1929'da Malatya'da doğdu. 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kardeşi. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTU) İnşaat Fakültesinden inşaat yüksek mühendisi olarak mezun oldu. Devlet Su İşlerinde (DSİ) Malatya şube baş mühendisi, Elazığ bölge müdürü ve genel müdürlük işletme dairesi reisi olarak çalıştı. ABD'de su kaynakları sistem planlaması ve yeraltı suları konularında ihtisas gördü. Ortadoğu Teknik Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) Genel Müdürlüğüne atandı. MSP'den Erzurum milletvekili olarak meclise girdi. Tarım ve içişleri bakanlığı görevinde bulundu. İslâm bankacılığı, uluslararası petrol ticareti ve yurt dışı inşaat hizmetleri alanlarında başarılı faaliyetler gösteren şirketlerin kurucusu ve üst yöneticisi olarak görev yaptı. Turgut Özal'ın vefatından sonra, İstanbul birinci bölgeden milletvekili seçildi. TBMM içişleri komisyonu başkanlığı, (AGIT) Türkiye parlamento grubu başkanlığı yaptı. Demokrat Parti genel başkanı seçildi. 1987'de AKOZ Hayır Vakfı'nı kurdu. İstanbul'da öldü.

Osman Mayatepek

Diplomat, Enver Paşa'nın torunu. 1950'de Cenevre'de doğdu. Enver Paşa'nın kızı Türkan'ın oğlu ve Enver Paşa'nın torunudur. Anneannesi Osmanlı Hanedanı'ndan Naciye Sultan'dır. Georgetown Üniversitesinin dış ilişkiler bölümü mezunu. Diplomat oldu. 1983'ten itibaren Ankara'da yaşadı. Ticari hayata atıldı. Smith Wesson'un Türkiye temsilciliğini yaptı. Savunma sanayii, telekomünikasyon gibi alanlarda danışman olarak çalıştı. Peru Fahri Başkonsolosu unvanını aldı. Mahalle Afet Gönüllüleri Vakfı'nın kurucuları arasında yer aldı. 2016'da tedavi gördüğü Gülhane Hastanesinde öldü.

İsmet Sezgin

Politikacı. TBMM eski başkanı. 1928'de Aydın'da doğdu. İzmir Lisesi İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulundan mezun oldu. Denizli'de Emlak Kredi Bankası şubesinde görev aldı. Aydın belediye başkanı seçildi. Aydın Adalet Partisi teşkilatını kurdu. Aydın milletvekili olarak meclise girdi. Gençlik ve spor bakanlığı, maliye bakanlığı, içişleri bakanlığı, millî savunma bakanlığı görevlerinde bulundu. TBMM başkanı seçildi. DTP genel başkanlığı yaptı. 2016'da tedavi gördüğü GATA'da öldü.

Prof. Dr. Süleyman Yalçın

Öğretim üyesi. 1926'da Çanakkale'de doğdu. İlk ve ortaokulu Çanakkale'de bitirdi. Kabataş Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. Aynı üniversitede asistanlık ve doçentliğini tamamladı. 1973-1988 arası profesör olarak öğretim üyeliği görevini sürdürdü. Bir süre yurt dışında görev yaptı. Düşünce, sanat, edebiyat, kültür ve medeniyet merkezli birçok faaliyetin içinde yer aldı. Yazar olarak Büyük Doğu dergisinde çıkan yazılarıyla tanındı. Aydınlar Ocağı kurucuları arasında yer aldı. Genel başkanlık yaptı. Yazıları Büyük Doğu, Yeni

İstiklal, Kök ve Boğaziçi dergileri ile Orta Doğu ve Tercüman gazetelerinde yayınlandı. 2016'da tedavi gördüğü İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde öldü.

Bertan Onaran

Çevirmen, yazar. 1937'de doğdu. Haydarpaşa Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyat Bölümünden mezun oldu. Fransızca öğretmenliği, gazetede köşe yazarlığı, çevirmenlik yaptı. Gide, Sartre, Camus, Mayakovski, Saint-Exupery, Marguerite Duras, Albertine Sarrazin, Gilles Martinet'in eserlerinden tercümeler yaptı. 2016'da öldü.

Nail Güreli

Gazeteci. 1932'de İstanbul'da doğdu. Meslek hayatına 1952'de Hizmet gazetesinde muhabir olarak başladı. Son Posta, Son Telgraf, Tan, Akşam, Vatan, İkdam, Hürriyet Haber Ajansı, Milliyet, Güneş ve Evrensel gazetelerinde çalıştı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı yaptı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Şu Bizim Medya, Dünden Bugüne Babıali, Bu Darbeler Kime, İşte Türkiye.

Enver Baytan

Din adamı. 1925'te Balıkesir'in Gönen ilçesine bağlı Ömerler köyünde doğdu. 7.5 yaşında hafızlığa başladı, 9 yaşında hafızlığı tamamladı. 1942'de İstanbul'a geldi. Burada Gönenli Hocaefendi'den, meşhur kurralardan Fatih Camisi ikinci imamı Hafız Halil Efendi'den ders aldı. İzmit'te Akça Camisi ve Pertev Mehmed Paşa Camisi'nde (Yeni Cuma Camisi) imamlık yaptı. İstanbul'da Yerebatan ve Sultanahmet Camilerinde görev yaptı. Kendi isteğiyle emekli olduktan sonra İstanbul'da fahri vaizlik yaptı. Yeşilay Cemiyeti yönetim kurulu üyeliği, İlim Yayma Cemiyeti kurucu üyeliği, İslâmi Edebiyat Vakfı kurucu üyeliği görevlerinde bulundu. 2016'da öldü.

Mehmet Türker Acaroğlu

Kütüphane uzmanı, halk bilimcisi. 1915'te Bulgaristan'ın Razgard şehrinde doğdu. İlk ve rüştiyeyi burada okudu. Adana Erkek Öğretmen Okulu, Balıkesir Necatibey Erkek öğretmen ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünden mezun oldu. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Kütüphanecilik kursuna katılarak uzman kütüphaneci unvanı aldı. Millî Kütüphane hazırlık bürosunda çalıştı. Paris'te Yüksek Kütüphanecilik Okuluna devam etti. Basma ve yazma eserler müdürü oldu. Türkiye bibliyografyasını hazırladı. Mesleği ile ilgili eserler yazdı. 2016'da öldü. Eserleri: Bulgaristan'da 120 Yıllık Türk Gazeteciliği (1865-1985), Batıda ve Türkiye'de Kaynakça Tarihi, Bulgaristan Türkleri Üzerine Araştırmalar, Azınlıkların ve Yabancıların Aldığı Türkçe Adlar ve Soyadları Sözlüğü, Açıklamalı Süleyman Nazif Kaynakçası, Çocuk Şiirleri Antolojisi, Bulgar Hikâyeleri Antolojisi, Edebi Eserler Sözlüğü, En Ünlü Dünya Yazarları, Dünya Atasözleri, Türk Atasözleri.

Narsa Şimmes

Basma ve boyama sanatı ustası. 1924'te Mardin'de doğdu. Mesleği babasından öğrendi. Mardin'deki taş ev hem ev, hem atölyesi oldu. Beş çocuğunun İsveç, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Mardin ve İstanbul'da yaşamasına rağmen kendisi Mardin'den ayrılmadı. Babasından kalma ahşap kalıplarla, 50 yıldır hiç değiştirmediği fırçalar ve kök boyalarla patiska bezlere motifler çizdi. İncil'den tasvirlerle süslü rengârenk soyut desenler, kilise perdesi, masa örtüsü,

duvar süsü ile basmacılığı bir Süryani geleneği olarak bugüne kadar yaşattı. 2016'da Mardin'de öldü.

Mehmet Necat Eldem

Eski adalet bakanı. 1928'de Mardin'de doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Mülkiye müşavir müfettişliği, Çankırı, Burdur ve Yozgat valilikleri, otomotiv sanayinde genel koordinatörlük görevlerinde bulundu. Anavatan Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Mardin ve İstanbul milletvekili olarak meclise girdi. Adalet bakanı oldu. 2016'da öldü.

Dinçer Dalkılıç

Müzisyen. 1936'da Bandırma'da doğdu. Öğrencilik yıllarında müzik aletleri yapmayı ve tamir etmeye başladı. 1968'de ABD'ye göç etti. Ud yaptı. Ud virtüözü Cinuçen Tanrıkorur ile konserlere katıldı. Pensilvanya Üniversitesi Müzesinde ve Swarthmore College'deki Türk müziği konserlerinin yanı sıra Swarthmore College'de misafir öğretim görevlisi olarak Türk müziği teorisi dersleri verdi. Muhteşem Süleyman albümünde rebap, tambur, ney ve perküsyon çaldı. Niyazi Mısri'nin "Tende canım canda cananımdır Allah hu diyen" ilahisini besteledi. ABD'de öldü.

Azize Bergin

Gazeteci. 1931'de İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Lisesinden mezun oldu. 1950'de gazetecilik mesleğine başladı. Hürriyet gazetesinde çalıştı. Hayat ve Ses dergilerinde görev yaptı. Hürriyet Kelebek'te magazin haberleri yazdı. Tercüme yaptı, eser hazırladı. Bodrum'da öldü. Eserleri: Tercüme: Bir Yılbaşı Şarkısı (Charles Dickens'ten), Sensiz Yaşanmaz (Harold Rabbins'te), İki Şehrin Hikâyesi (Charles Dickens'ten), Tom Sawyer'in Maceraları (Mark Twain'den), Kiev'deki Adam (Bernard Malaut'tan), İntikam Meleği (Sidney Sheldon'dan). Telif: Babıali'de Topuk Sesleri.

Coşkun Erdem

Kanun sanatçısı, bestekâr. 1938'de Gemlik'te doğdu. 1951'de Üsküdar Musiki Cemiyetine girdi. Kanun üstadı Ahmet Yatman'dan ders aldı. Genç yaşlarda Saime Sinan konserinde kanun çaldı. Anadolu'nun dört bucağını dolaştı. Kader Böyleymiş Ne Söylesem Boş eseri ile altın plak ödülü kazandı. Birçok ünlü solistin konserlerinde görev yaptı. 2016'da İsviçre'nin Zürih şehrinde program yaparken sahnede beyin kanaması geçirdi. Türkiye'ye getirilerek Marmara Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tedavi görürken hayatını kaybetti.

Fidel Castro

Küba devlet başkanı. 1926'da Küba'nın Mayari şehrinde doğdu. Hıristiyan Katolik okulunda eğitim gördü. Havana Üniversitesinde hukuk eğitimi aldı. Mevcut hükümeti devirmek için yaklaşık 200 kişilik bir gerilla grubu kurdu. 1957'de bir çarpışmada esir düştü. 15 yıllık bir hapis cezasına çarptırıldı. Bir yıl yattıktan sonra ilan edilen genel af ile serbest kaldı. Meksika'ya gitti. Burada yeniden bir örgüt kurdu. Che Guevera ile tanıştı. 1959'da Flugencio Batista rejimini devirerek kendisini lider ilan etti. Toprak reformu yaptı. ABD ile ters düştü. ABD, Castro'yu iktidardan indirmek için Küba'yı deniz ablukasına alarak Domuzlar Körfezi Çıkarması'nı başlattı. Sonuç alamadı. Yarım asra yakın Küba'yı

yönetti. Sağlık sorunları sebebiyle görevi kardeşi Raul Castro'ya devretti. 2016'da öldü.

Dr. Engin Tonguç

Hekim, yazar, araştırmacı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. Almanya'da Hamburg Tıp Fakültesinde iç hastalıkları uzmanlık öğrenimi gördü. İşyeri hekimlikleri yaptı. SSK Ankara Ulus Hastanesinde iç hastalıkları uzmanı olarak çalıştı. Meslek Hastalıkları Hastanesinin başhekimliğini yaptı. Babası İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği Vakfını kurdu. 2016'da öldü. Eserleri: İş Hekimliği Yönünden El Fonksiyonunu Bozan İç Hastalıkları (1971), Meslek Hastalıkları Kılavuzu (1992), Bir Eğitim Devrimcisi-İsmail Hakkı Tonguç (1997), Umut Yolu (1998), Bir Tutam Umut İçin (1999) kitapları dönem hatıralarını içermektedir.

Rauf Korkmaz

İlahiyatçı. 1936'da Trabzon'un Çaykara ilçesi Ataköy (Şinek) köyünde doğdu. 9 yaşında hafızlığını tamamladı. 10 yıl Arapça dersleri aldı. İlkokul, lise ve ilahiyatı dışarıdan tamamladı. 1961'de Rize Çayeli'nde imam olarak göreve başladı. 1963'te Bilecik ili vaizliğine atandı. Ardından Artvin Borçka'da müftülük hayatına başladı. Daha sonra Siirt, Kütahya, Çanakkale, Zonguldak ve Trabzon illerinde müftülük yaptı. 2002'de müftülük görevinden emekli oldu. 2016'da öldü.

Pars Tuğlacı (Tuğlacıyan)

Ermeni kökenli dil ve tarih araştırmacısı. 1933'te İstanbul'da doğdu. Kıbrıs'ta Melcanion Eğitim Enstitüsü ile ABD'de Michigan Üniversitesinde öğrenim gördü. Ankara Gülhane Askerî Tıp Akademisinde İngilizce öğretmenliği yaptı. Türkiye'de ilk tıp terimleri sözlüğünü hazırladı. Yazdığı sözlük ve ansiklopediler ile tanındı. İstanbul'da öldü. Eserleri: Okyanus 20. Yüzyıl Ansiklopedik Türkçe Sözlük, Osmanlı Şehirleri, Tıp Sözlüğü, İstanbul, Tarih Boyunca İstanbul Adaları, Osmanlı Mimarlığı'nda Balyan Ailesi'nin Rolü, Osmanlı Saray Kadınları, Bulgaristan ve Türk-Bulgar İlişkileri, Türkçe Fransızca Büyük Sözlük.

Rıza Fazıl

Kırım Tatar Yazarlar Birliği Başkanı. 1929'da Karasupazar (Belogorsk) bölgesindeki Barın köyünde doğdu. 1944'te Kırım'dan Rusya'nın Kostroma bölgesinin Makaryev ilçesine sürgün edildi. Maryev Ticaret Lisesi ile Özbekistan Semerkant Ticaret Enstitüsünün Ekonomi Fakültesindeki eğitim gördü. Taşkent'te Kırım Tatarca olarak basılan Lenin Bayrağı gazetesinde tercümanlık ve bölüm başkanlığı yaptı. Yıldız dergisinde şiir bölümünün sekreterliğini üstlendi. Kırım'a döndü. Kırım Tatar Yazarlar Birliğinin başkanlığını yürüttü. Kur'an-ı Kerim'in Tatarca tercümesini yaptı. 2016'da öldü. Eserleri: Navrez, Qayda Birlik Anda Tirlik, Analar Yaş Ekende, Sadıklık, Tuvgan.